

PRVI DIO

OSNOVNE DEFINICIJE I PRAVILA ZA PRIMJENU STANDARDNE KLASIFIKACIJE ZANIMANJA – SKZ

Osnovne definicije i pravila za ispravnu primjenu Standardne klasifikacije zanimanja SKZ usklađene su sa definicijama i pravilima za primjenu Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja 2008 u Evropskoj Uniji – ISCO-08 (*The occupational classification system of major, sub-major, minor and unit groups shown in the Annex to this resolution is endorsed by the Meeting of Experts in Labour Statistics and is designated the International Standard Classification of Occupations, 2008 (ISCO-08)*) koja je u primjeni u zemljama članicama Evropske Unije.

1. PREDGOVOR

Vlada Crne Gore, na sjednici od 14. januara 2010. godine, razmotrila je nacrt Nacionalne klasifikacije zanimanja, koji je dostavilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Sa tim u vezi Vlada je donijela zaključke kojim se zadužuje Zavod za statistiku Crne Gore da pripremi predlog nacionalne klasifikacije zanimanja i sprovede javnu raspravu.

U Crnoj Gori, do sada, nije urađena nacionalna klasifikacija zanimanja (NKZ) koja je usklađena sa Međunarodnom standardnom klasifikacijom zanimanja (MSKZ /ISCO – 08), već je i dalje u primjeni Jedinствена nomenklatura zanimanja (JNZ), usvojena 1990. godine kao obavezujući dokument na nivou SFRJ. Izmjene i dopune Šifarnika zanimanja i stručne spreme objavljene su u "Sluzbenom listu SRJ" broj 9 iz 1998. godine. Za potrebe popisa stanovništva u Srbiji i Crnoj Gori (2001\2002), Savezni zavod za statistiku je uradio klasifikaciju zanimanja koja, uz manje izmjene i dopune, predstavlja neposrednu primjenu MSKZ 88.

Pored neusaglašenosti sa međunarodnim standardima za klasifikaciju, nazivi, broj i struktura zanimanja u JNZ nijesu primjereni savremenom razvoju tehnologije, organizacije i promjenama u svijetu rada i zanimanja. NKZ predstavlja bazični dokument za međunarodnu razmjenu uporedivosti podataka koji se odnose na zanimanja, njihovu strukturu, kvalitet i obim. Uz ovo, nacionalna klasifikacija zanimanja je od izuzetne važnosti u projektovanju strukture zanimanja za određena područja rada i oblikovanju novih obrazovnih programa, naročito u oblasti stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Na osnovu inicijalne verzije NKZ Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT je nastavio rad na doradi ponuđene inicijalne verzije kako bi ovaj dokument bio usklađen sa Rezolucijom o ažuriranju Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja koja je objavljena na sajtu Međunarodne organizacije rada (ILO) krajem 2008. godine. Prema tome, ovaj predlog SKZ može se smatrati da je usaglašen sa MSKZ 08. Osnovni cilj projekta izrade Standardne klasifikacije zanimanja (SKZ) je uspostavljanje jedinstvenog i obavezujućeg standarda za praćenje zanimanja koji će predstavljati bazični nacionalni dokument za statističko izvještavanje u zemlji i u međunarodnoj komunikaciji, vođenje politike zapošljavanja, razvoj obrazovnog sistema i ljudskih resursa.

Usaglašavanje sa MSKZ ne podrazumijeva samo formalno usklađivanje radi izrade statističkih izvještaja već reviziju čitave JNZ, odnosno izradu nove nacionalne klasifikacije zanimanja koja bi odražavala aktuelnu strukturu tržišta rada u Crnoj Gori i, kao takva, predstavljala standard za potrebe državne statistike, razvoja obrazovnog sistema, evidencija u oblasti rada, zapošljavanja, zdravstvenog, invalidsko - penzijskog osiguranja, socijalne zaštite, naučnih istraživanja i drugih korisnika.

2. UVOD

Standardna klasifikacija zanimanja (u daljem tekstu SKZ) je obavezan standard, koji se upotrebljava pri evidentiranju, prikupljanju, analizi, objavljivanju i publikovanju podataka, značajnih za praćenje stanja i kretanja na tržištu rada u Crnoj Gori, osigurava komunikaciju korisnika rezultata sa nosiocima upotrebe, a njima komunikaciju sa davocima podataka.

Kao nacionalni statistički standard SKZ u primjeni objedinjuje potrebe svih korisnika, bilo da se radi o interesu za podatke pojedinačnih zanimanja ili o korisnicima grupnih podataka. SKZ kao statistički standard nije osnova za utvrđivanje prava i obaveza pravnih i fizičkih lica.

SKZ je višenamjensko, međunarodno usklađeno sredstvo koje je prikladno za upotrebu u službi zapošljavanja, sistemu obrazovanja, profesionalnoj orijentaciji i slično, zatim u državnoj statistici, ostalim statističkim istraživanjima, nauci, itd. Upotrebljava se za razvrstavanje poslova u zanimanja u državnim i administrativnim bazama podataka (evidencije, registri, baze podataka) i u statističkim istraživanjima, čime se obezbjeđuju konzistentni podaci za statističko, analitičko i naučno praćenje strukture zanimanja aktivnog stanovništva kao i potraživanja za poslom. Međunarodna usklađenost je osigurana pridržavanjem načela i sistema Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO- 08).

Zanimanje je statističko-analitička kategorija, prema kojoj se razvrstavaju poslovi koji su slični po sadržaju i zahtjevnosti.

Cilj projekta je izrada klasifikacije zanimanja koja će biti u upotrebi u Crnoj Gori kao standard za sve korisnike kada iskazuju podatke o zanimanjima. Klasifikacija zanimanja ima zajedničke elemente u rodovima, vrstama, podvrstama, grupama i pojedinačnim zanimanjima.

Osnove za izradu ovog predloga SKZ predstavljali su:

- MSKZ 08 (ISCO-08) sa prilagođenom strukturom rodova, vrsta, podvrsta i grupa zanimanja;
- JNZ, uključujući i inicijalnu verziju NKZ od strane ZZZCG
- Klasifikacija zanimanja koju je uradio Savezni zavod za statistiku za potrebe popisa stanovništva u Srbiji i Crnoj Gori (2001/2002) kojom je obuhvaćeno preko 3000 zanimanja, a koja su razvrstana prema MSKZ 88 (ISCO-88);

3. OSNOVNA OBILJEŽJA STANDARDNE KLASIFIKACIJE ZANIMANJA

3.1 Definicija zanimanja

Zanimanje je skup poslova i radnih zadataka (radnih mjesta) koji su svojim sadržajem i vrstom organizaciono i tehnološki toliko srodni i međusobno povezani da ih obavlja jedan izvršilac koji posjeduje odgovarajuća znanja, sposobnosti i vještine.

U statistici zanimanje podrazumijeva posao (radno mjesto) koje obavlja osoba radi sticanja sredstava za život.

Posao (radno mjesto) se definiše kao skup radnih zadataka koje izvršava jedna osoba. Podaci o organizaciono i tehnološki srodnim poslovima odnosno radnim mjestima zbrajaju se u zanimanja. Poslovi mogu biti više ili manje složeni. Prema poslovima koje osoba obavlja ili je obavljala, odnosno za koje se osposobljava, može se utvrditi sadašnje, prošlo ili buduće zanimanje.

Zanimanja nezaposlenih lica određuju se prema poslovima koje su obavljali prije nastanka nezaposlenosti, odnosno prema osposobljenosti za rad. Zanimanja nezaposlenih lica bez radnog iskustva iskazuju se kao osposobljenost za rad, kao zvanje.

3.2 Koncept zanimanja

U prethodnom razdoblju, čvrsto ukorijenjeni koncept zanimanja u Crnoj Gori je izjednačavao zanimanje sa stručnim nazivom koji se dobije po okončanom obrazovanju. Sa restrukturiranjem naše privrede, pod uticajem tržišnih zakonitosti brojna radna mjesta se zatvaraju, postepeno se pojavljuju novi poslovi, pojedinci su često prisiljeni mijenjati zaposlenje, a samim tim i zanimanje.

Tako se iz realnih razloga, javlja potreba za razdvajanjem ova dva pojma – **stručnost**, odnosno, u užem smislu naziva završene škole, i **zanimanja** kao vrste posla koji obavlja pojedinac.

Po završenom obrazovnom programu određenog stepena obrazovanja pojedinac dobija naziv profesionalnog zvanja odnosno stručnog obrazovanja – a ne zanimanja. U skladu sa konceptom klasifikacije pojedinac se razvrstava u zanimanje odnosno u grupu zanimanja u pogledu zahtjevnosti, kompleksnosti, vrste i drugih karakteristika zadataka i dužnosti, koje obavlja u svom radu.

Profesionalno usmjereno obrazovanje je, dakle, nešto drugo od zanimanja na tržištu rada i zanimanje nije moguće jednostavno izjednačiti sa nazivom profesionalnog zvanja odnosno stručnog obrazovanja.

3.3 Definisane nivoa znanja kao osposobljenosti za obavljanje poslova

Pri primjeni koncepta vještina, kao osposobljenosti za obavljanje poslova, problem koji je trebalo riješiti, predstavljala je uporedivost, odnosno usklađenost našeg obrazovnog sistema sa kategorijama i stepenima obrazovnih programa po Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji obrazovnih programa ISCED.

Zbog međunarodnog karaktera klasifikacije određena su četiri široka stepena složenosti, odnosno nivoa obrazovanja, nužna za obavljanje poslova i zadataka. Stepene se stiču obrazovanjem, ali i obučavanjem za posao i iskustvom. Svi su oblici osposobljavanja za posao ravnopravni. Stepene složenosti određeni su u skladu sa obrazovnim kategorijama i nivoima Međunarodne standardne klasifikacije obrazovanja (ISCED).

3.4 Davanje naziva zanimanjima

Opisno definisanje naziva zanimanja

Često se za nazive zanimanja koristi samo primjena stručne kvalifikacije odnosno stručnog naziva, dobijenog nakon završene škole (npr: ekonomski tehničar, inženjer hemije).

Tamo gdje je bilo moguće naziv zanimanja u klasifikaciji je opisno definisan (npr: referent za ..., službenik za..., tehnolog za...) ili je bio korišćen naziv koji izražava i preuzima vrstu posla (npr: poreznik, notar).

Jedan naziv se može koristiti samo za jedno zanimanje – u SKZ se ne pojavljuju dva ista naziva zanimanja. Naziv zanimanja određuje se prema vrsti posla, odnosno prema sadržaju rada u zanimanju (pletač košara..), prema rezultatu rada (ribar), prema mjestu obavljanja posla (rukovalac postrojenjem...) i sl. Naziv ima ključnu riječ koja određuje zanimanje (inženjer) i jednu ili više kvalifikacijskih oznaka koje ga tačnije određuju (mašinski inženjer konstruktor).

Osoba koja je završila ekonomski fakultet po zvanju je diplomirani ekonomista ili bachelor ekonomije. Ako obavlja poslove direktora ili novinara, njegovo zanimanje je direktor odnosno novinar. Oznaka diplomirani ili bakalaureat se ne koristi u nazivima zanimanja u glavnoj grupi (rodu) 2, jer smo naglasili da zanimanje nije zvanje.

Termin inženjer

Termin inženjer je upotrijebljen samo u vezi sa onim zanimanjima za koja su za obavljanje poslova potrebna znanja sa područja inženjerstva, temeljena na matematici, fizici i računarstvu (npr: inženjeri građevine, inženjeri elektrotehnike itd.).

SKZ prihvata inženjerska zanimanja u skladu sa ISCO-08 i međunarodnim standardima u vezi sa zahtjevima za priznanje naziva inženjer, kako ih definiše Unija Evropskih nacionalnih društava inženjera – FEANI. Oblikovanje takvih međunarodnih standarda je zahtjev tržišta rada, sve većeg protoka radne snage, konkurentnosti i zahtijevanog kvaliteta obavljenog rada.

U SKZ su inženjerska zanimanja uključena u 2. glavnu grupu zanimanja, za koju treba, da je za većinu zadataka i dužnosti grupe potrebno znanje, koje u pravilu osiguravaju programi dodiplomskog, diplomskog i postdiplomskog obrazovanja odnosno programi, koji su istovrsni univerzitetskom programu.

SKZ dakle, pri davanju naziva zanimanja ne preuzima široko korišćeni termin inženjer, koji se u Crnoj Gori koristi pri davanju naziva po završenom obrazovanju na višim školama (npr: po uspješno završenom obrazovanju više turističke škole: zvanja inženjera turizma odnosno inženjera ugostiteljstva; nijesu uključena kao zanimanja u SKZ, već su uključena u zanimanja, kao npr: zastupnik za putovanja).

Termin tehničar

U 3.glavnu grupu zanimanja su razvrstana zanimanja tehničara. U SKZ se termin tehničar odnosi na zanimanja, koja zahtijevaju ovladavanje posebnim tehnikama, spretnostima i vještinama radne oblasti. U pogledu nivoa znanja u pravilu to osiguravaju programi srednjeg i postsrednjeg obrazovanja (bez univerzitetskog obrazovanja).

To znači da bi zanimanje tehničara za fiziku u konkretnim okolnostima, odnosno u skladu sa zahtjevima poslodavaca mogla obavljati osoba, koja je npr. po obrazovanju elektrotehničar, hemijski tehničar, inženjer elektrotehnike, inženjer matematike itd. Zanimanja tehničara u SKZ dakle, nijesu posredno vezana samo za 4-godišnje srednješkolsko obrazovanje, a još manje samo za određeni školski program.

3.5 Sastavni djelovi SKZ

SKZ se sastoji iz: klasifikacijskog sistema zanimanja, opisa grupa zanimanja i šifarskog popisa zanimanja, koji nije propisan Odlukom i samo je prilog klasifikaciji.

Klasifikacijski sistem zanimanja je hijerarhijski sistem grupa zanimanja u koji su razvrstana za Crnu Goru karakteristična zanimanja.

Opisi grupa zanimanja sadrže kratke opise najznačajnijih zadataka odnosno tipičnih vrsta poslova, karakterističnih za zanimanja, razvrstanih u pojedine grupe zanimanja, koje razvrstavamo u pojedine grupe.

Šifarski popis zanimanja je sistematični i abecedni popis zanimanja iz SKZ kojem su dodati još sinonimi zanimanja. Šifarski popis zanimanja ima dvije osnovne funkcije – operativnu i razvojnu. Olakšava šifriranje konkretnih poslova u klasifikacijska zanimanja te istovremeno predstavlja neku vrstu organizovane čekaonice novih zanimanja, koja bi trebalo vremenom uvrstiti u klasifikaciju.

3.6 Struktura SKZ

SKZ ima hijerarhijsku strukturu. Zanimanja se udružuju odnosno kombinuju u grupe zanimanja na četiri nivoa. Grupe zanimanja imaju svoje nazive i šifre. Najviši nivo su glavne grupe zanimanja sa jednocifrenom šifrom (rod), slijede podgrupe zanimanja sa dvocifrenom šifrom (vrste), područne grupe sa trocifrenom šifrom (podvrste), jedinice područnih grupa sa četvorocifrenom šifrom (grupe) i zatim da bi se uspostavio šifarski popis zanimanja koji bi se sastojao od svih temeljno razrađenih zanimanja (pojedinačna zanimanja).

Zapisi u takvom šifarskom popisu ne bi imali svoje šifarsko mjesto već bi bili označeni sa šifrom pripadajuće četvorocifrene grupe zanimanja. Ovakav šifarski popis pojedinačnih zanimanja ne bi bio sastavni dio Odluke, upravo iz razloga da bi se mogao jednostavno dopunjavati novim zanimanjima. Ovo rješenje će posebno olakšati pristup klasifikaciji korisnicima iste.

Razvrstavanje u više klasifikacijske nivoe / rodove, vrste, podvrste i grupe/ je mnogo jednostavnije, nego što je razvrstavanje u neko konkretno zanimanje, jer poslodavci radna mjesta žele različito imenovati. Na ovaj način se znatno olakšava pristup za glavne korisnike ove klasifikacije – poslodavce, koji zbog široke lepeze zanimanja koji se obavljaju u njihovim poslovnim subjektima, nisu mogli prepoznati pod određenim zanimanjem određene konkretne poslove i zadatke iz svojih sistematizacija radnih mjesta. Osim toga, iz dosadašnjeg iskustva je očigledno da je skoro nemoguće tako širokoj lepezi svakog konkretnog zanimanja dodijeliti šifru, jer svaki poslovni subjekt ima potrebu za različito dizajnirana radna mjesta, neki se poslovi obavljaju na širokoj osnovi i sadrže širok izbor radnih zadataka što je veoma teško definisati jednim zanimanjem, ali je zato znatno lakše ista klasifikovati u okvir grupe zanimanja.

Primjer:

1-cifrena oznaka- rod zanimanja – 1	Rukovodioci (direktori), funkcioneri i zakonodavci
2-cifrena sifra-vrsta zanimanja – 11	Generalni direktori, viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela
3-cifrena sifra-podvrsta zanimanja – 111	Nosioci izvršnih i zakonodavnih funkcija i visoki državni službenici (funkcioneri)
4-cifrena oznaka-grupa zanimanja – 1111	Nosioci izvršnih i zakonodavnih funkcija;

Tabela : Struktura klasifikacije zanimanja SKZ

Glavne grupe zanimanja		Broj vrsta	Broj podvrsta	Broj grupa	Broj pojedinačnih zanimanja *
1	Rukovodioci (direktori), funkcioneri i zakonodavci	4	11	31	-
2	Stručnjaci i umjetnici	6	27	93	-
3	Stručni saradnici i tehničari	5	20	84	-
4	Službenici za administrativne poslove	4	8	29	-
5	Zanimanja u uslugama i trgovini	4	13	40	-
6	Zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu	3	9	18	-
7	Zanatska i srodna zanimanja	5	14	66	--
8	Rukovaoci postrojenjima i mašinama, monter i vozači	3	14	41	-
9	Jednostavna zanimanja	6	11	33	-
0	Vojna zanimanja	3	3	3	-
	UKUPNO	43	130	438	-

* Broj pojedinačnih zanimanja je promjenljiv iz razloga kontinuiranog ažuriranja i dopune

3.7 Pravila razvrstavanja zanimanja

Opise konkretnih poslova i zadataka razvrstavamo u zanimanja pomoću šifriranja. Kriterijum za razvrstavanje zanimanja najčešće su : vrsta posla, predmet rada, složenost zanimanja / nivo znanja; alati, mašine i uređaji koji se upotrebljavaju; tehnološki nivo poslova; struka i dr. Izradom klasifikacije zanimanja na tim načelima dobija se instrumentarij pomoću kojeg možemo , na primjer, upoređivati plate, profesionalno osposobljavanje i vođenje, poslovne usluge, bolesti i smrtnost prema pojedinom zanimanju ili nivou klasifikacije, sa zemljama koje svoje statističke podatke iskazuju prema normama međunarodne statistike rada.

Zbog međunarodnog karaktera klasifikacije određena su četiri široka stepena složenosti , odnosno nivoa obrazovanja, neophodna za obavljanje poslova i zadataka. Stepene se stiču obrazovanjem, ali i priučavanjem za posao i iskustvom. Svi su oblici osposobljavanja za posao ravnopravni. Stepene složenosti određeni su u skladu sa obrazovnim kategorijama i nivoima Međunarodne standardne klasifikacije obrazovanja (ISCED).

3.8 Razvrstavanje zanimanja sa širokom lepezom poslova i zadataka

- U slučajevima kada su poslovi i radni zadaci povezani sa različitim stepenima proizvodnog procesa i procesa distribucije robe, proizvodnja ima prednost nad prodajom (npr. mesar, koji pripremi meso za prodaju i sam ga proda, razvrstava se u mesare, a ne u prodavce);

- U slučajevima kada poslovi i radni zadaci spadaju u različita zanimanja, šifriraju se u zanimanje koje se pretežno obavlja, tj zanimanje takvih osoba određuje se prema poslovima koji se najčešće obavljaju;
- U slučajevima obavljanja poslova različitih nivoa zahtjevnosti zanimanje se određuje na osnovu najzahtjevnijeg posla (npr. kada neko obavlja kurirske poslove i administrativno-sekretarske, razvrstava se u zanimanja administrativno- sekretarskih poslova);
- Istraživači se razvrstavaju u pogledu područja specijalizacije u rod zanimanja 2 Stručnjaci. Kada istraživači takođe i predaju na obrazovnim ustanovama, razvrstavaju se u stručnjake za obrazovanje;
- Samozaposlene osobe se razvrstavaju u odnosu na poslove , koje pretežno obavljaju, a ne u pogledu statusa u zaposlenju (moler, koji je samozaposlen i pored vođenja svojih poslova pretežno obavlja molerske poslove , npr. razvrstava se isto kao u preduzeću zaposleni moler – u rod 7 Zanatska i srodna zanimanja);
- Osobe, koje u oružanim snagama obavljaju poslove koji se takođe obavljaju u civilnim zanimanjima, ne razvrstavaju se u vojna zanimanja (vojni ljekar će biti npr. razvrstan u glavnu grupu zanimanja 2 Stručnjaci, a ne u glavnu grupu zanimanja 0 Vojna zanimanja);
- Zanimanja nadzora i kontrole se razvrstavaju zajedno sa poslovima onih osoba koje oni nadziru i kontrolišu, ako je njihov glavni zadatak nadzor i kontrola stručnosti ili tehničkog kvaliteta obavljenog rada samo pregledom posla. Ako pri nadzoru i kontroli koriste mehaničke ili hemijske postupke, razvrstavamo ih u rod zanimanja 3 Tehničari i stručni saradnici, ako pak planiraju, organizuju, nadziru i rukovode radnom aktivnošću grupe podređenih radnika, razvrstavaju se u rod zanimanja 1 Rukovodioci (direktori), funkcioneri i zakonodavci. Bitno je takođe naglasiti da norma ISCO-08 ne utvrđuje hijerarhijske odnose u zanimanju, nego daje opšte upute da se zanimanja osoba koja se pojavljuju kao šefovi ili niži rukovodioci određuju kao i zanimanja onih osoba koje oni vode u radu. Hijerarhijski odnosi nisu u SKZ iskazani kao posebna zanimanja, šifriraju se kao zanimanja osoba čiji rad koordiniraju i nadgledaju. U SKZ u industriji radna mjesta predradnika, poslovođa i slična šifriraju se kao zanimanja predradnika. U rudarstvu se uz zanimanje predradnika nalaze zanimanja nadzornika i poslovođa;
- Uži profil zanimanja, npr. pomoćni šivač koji obavljaju poslove koji su po zahtjevnosti bliži rodu 7 nego rodu 9, razvrstavaju se u isto zanimanje kao šivač;
- Zanimanja pripravnika određuju se prema poslovima zanimanja za koje se pripremaju;
- Rukovodioci se pojavljuju kao vođe različitih pogona, poslovnica, odjeljenja, i sl. U odnosu na zahtjevnost i sadržaj poslova razvrstavamo ih u različite rodove zanimanja, većinom u 1,3 i 7.

3.9 Složenost zanimanja i poređenje sa stepenom obrazovanja

Kada su u pitanju broj, nazivi i stepeni stručne spreme urađeno je sljedeće:

- Opredjeljivanje stepena stručne spreme pretežno je izvršeno prema JNZ
- Kod novih zanimanja stepenovanje je izvedeno na osnovu upoređivanja sa klasifikacijama država u okruženju i procjene Radne grupe koja je radila na dokumentu;
- Izostavljen je veći broj zanimanja iz JNZ i MSKZ sa VI-2 stepenom , jer ista nisu registrovana u Crnoj Gori u posljednjih desetak godina;
- Kod VII-1 stepena zadržan je naziv diplomirani, iako to nije urađeno u nekim nacionalnim klasifikacijama koje su konsultovane prilikom izrade. Ovo je urađeno radi prepoznavanja zanimanja koja i na VI stepenu, u osnovi, imaju isti naziv – inženjer/diplomirani inženjer;

- Zanimanje magistar VII-2 stepena preimenovano je u istraživač , a doktor nauka – VIII stepen u naučni istraživač ;
- Kod zanimanja doktori na nivou VII-2 stepena zadržani su nazivi iz JNZ – specijalista za ..., mada u MSKZ i nekim konsultovanim nacionalnim klasifikacijama je ovaj naziv zamijenjen sa doktor medicine za određenu specijalnost;
- Šifarski sistem za SKZ uradiće se naknadno, poslije definisanja svih zanimanja koja će biti obuhvaćena ovim dokumentom;
- Kod vojnih zanimanja navedeni su nazivi za znatno veći broj zanimanja nego što je to urađeno u MSKZ i nacionalnim klasifikacijama drugih država, o čemu se konačno treba opredijeliti tokom daljeg rada na ovom dokumentu;
- Redosljed zanimanja u pojedinim grupama nije urađen prema složenosti poslova koje obuhvataju već prema abecednom redu.

DRUGI DIO

**MEĐUNARODNA STANDARDNA KLASIFIKACIJA ZANIMANJA
ISCO-08 I REZOLUCIJA U VEZI SA AŽURIRANJEM ISCO-08**

Međunarodna standardna klasifikacija zanimanja (International Standard Classification of Occupations - ISCO-08) – pojmovni okvir

Nacrt za konsultacije kroz drugi upitnik o ažuriranju ISCO-88

Uvod

1 Ovaj dokument opisuje okvir i konceptualni model koji su usvojili članovi Tehničke ekspertske grupe za ažuriranje ISCO kao osnove za dizajn ISCO-08. Pošto je ISCO-08 ažurirana verzija prije nego glavna revizija, osnovni okvir i koncepti su u suštini nepromijenjeni u odnosu na one koji se koriste u prethodnoj verziji ISCO (ISCO-88)¹.

2 Definicije ovih koncepata su ažurirane a uputstva za njihovu primjenu do dizajna klasifikacije su poboljšane i objašnjene tamo gdje je to bilo potrebno kako bi se tretirali nedostaci u ISCO-88. Najznačajniji aspekt ovih poboljšanja odnosi se na princip da bi trebalo klasifikovati zanimanja koja uključuju obavljanje istih zadataka uvijek na istom mjestu u ISCO-u, čak i kada se formalne kvalifikacije u vezi obrazovanja koja se zahtijevaju ili posjeduju razlikuju od države do države ili od pojedinca do pojedinca.

3 Glavna svrha ovog dokumenta je da se pomogne onima koji pripremaju odgovore na drugi (konsultativni) upitnik o ažuriranju ISCO-a, posebno onaj koji se odnosi na mjerenje nivoa vještina. Takođe, pružaju se osnovne informacije koje mogu pomoći da se objasni logika nekih od promjena predloženih ISCO u nacrtu ažurirane ISCO-08 strukture koja je bila data na komentare sredinom 2006. godine.

4 Komentari u vezi sa sadržajem i jasnoćom ovog dokumenta su dobrodošli i trebalo bi ih poslati na ISCO@ilo.org.

Osnovni koncepti

5 Okvir koji se koristi za dizajn i izgradnju ISCO-08 se zasniva na dva glavna koncepta: koncept vrste rada koji je obavljen ili *posla*, i koncept *vještina*.

Definicije *posla* i *zanimanja*

6 *Posao* se definiše u ISCO-08 kao ‘niz zadataka i dužnosti sprovedenih ili koji su određeni da ih neka osoba obavi za određenog poslodavca, uključujući samozapošljavanje’.

7 *Zanimanje* se definiše kao *niz poslova* čije zadatke i obaveze karakteriše visoki nivo sličnosti. Osoba može biti povezana sa zanimanjem kroz glavni posao koje trenutno obavlja, drugi posao ili posao koji je prethodno obavljala.

Vještina

8. *Vještina* se definiše kao sposobnost da se sprovedu zadaci i dužnosti za dati posao. U okviru ISCO-88, dvije dimenzije se koriste kako bi se grupisala zanimanja, To su *nivo vještina* i *specijalizacija vještina*.

¹ ILO, 1990

Nivo vještina

- 9 *Nivo vještina* se definiše kao funkcija složenosti i nivo zadataka i dužnosti koji se obavljaju u okviru nekog zanimanja. Nivo vještina se mjeri operativno razmatrajući jedno ili više od navedenog:
 - Priroda posla koji se obavlja u okviru zanimanja u vezi sa karakterističnim zadacima i obavezama koji se definišu za svaki nivo vještina u ISCO-88;
 - Nivo formalnog obrazovanja koji se definiše u smislu Međunarodne Standardne Klasifikacije Obrazovanja (International Standard Classification of Education - ISCED-97)², a koji se zahtijeva za stručno obavljanje poslova i dužnosti koji se obuhvataju; i
 - Količina neformalne obuke u sklopu posla i/ili prethodnog iskustva u okviru određenog zanimanja koje se zahtijeva za kompetentno izvođenje ovih zadataka i obaveza.

Specijalizacija vještina

10 Koncept nivoa vještina se primjenjuje uglavnom na početku (glavna grupa) nivoa klasifikacije. Ovo znači da osam od deset glavnih grupa u ISCO-08 sadrži zanimanja na jednom od četiri nivoa vještina. Na primjer, ISCO glavna grupa 2 (Major Group 2), Stručnjaci i umjetnici uključuju zanimanja na najvišem ISCO nivou vještina, nivo vještina 4.

11 *Specijalizacija vještina* se razmatra u pogledu četiri pojmovna koncepta:

- Područje znanja koje se zahtijeva
- Alatkne i oprema koji se koristi
- Materijali na kojima se ili sa kojima se radi; i
- Vrste roba i usluga koji se proizvode.

12 U okviru svake glavne grupe zanimanja su podijeljena na grupe jedinica, manje grupe i podgrupe glavnih grupa, prvenstveno na osnovu aspekata specijalizacije vještina. U slučaju ISCO-08 glavne grupe 1, direktori (Managers), viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela (senior official and legislators) i glavna grupa 0, vojna zanimanja (Military occupations), koncept nivoa vještina se primjenjuje prvenstveno na drugom hijerarhijskom nivou.

Definicije četiri ISCO nivoa vještina

13 Definicije svakog od četiri ISCO nivoa vještina su date ispod. Ove definicije ne mijenjaju granice između nivoa vještina koji se koriste u ISCO-88. Oni služe da se objasne ove granice i da se tretiraju slučajevi u okviru kojih zahtjev za formalnim obrazovanjem možda nisu najodgovarajući metod za mjerenje nivoa vještina pojedinačnog zanimanja. Svaka definicija daje primjere:

- tipičnih ili karakterističnih zadataka koji se sprovode na svakom nivou vještina,
- tipova vještina koji se zahtijevaju (u širem smislu), i
- tipičnih zanimanja koja se klasifikuju na tom nivou vještina

² UNESCO, 1997

Nivo vještina 1

14 Zanimanja na nivou vještina 1 zahtijevaju tipično izvođenje jednostavnih i rutinskih fizičkih poslova. Možda zahtijevaju upotrebu alata kojima se ručno upravlja, kao što je lopata ili jednostavni električni aparati kao što je usisivač za prašinu. Oni uključuju zadatke kao što je čišćenje, kopanje, ručno podizanje i nošenje materijala; sortiranje, smještaj ili prikupljanje roba ručno (ponekad u kontekstu mehanizovanih operacija); upravljanje nemotorizovanim vozilima i branje voća i povrća.

15 Mnoga zanimanja na nivou vještina 1 mogu da zahtijevaju fizičku snagu i/ili izdržljivost. Za neke poslove mogu se tražiti osnovne vještine u pismenosti i računanju. Ako se traže ove vještine, one neće biti glavni dio posla.

16 Za stručno obavljanje posla kod nekih zanimanja na nivou vještina 1 može se tražiti završeno osnovno obrazovanje ili prvi nivo osnovnog obrazovanja (ISCED nivo 1). Može se zahtijevati kratki period obuke tokom rada za određene poslove.

17 Zanimanja koja su klasifikovana na nivou vještina 1 uključuju čistačice poslovnih prostora, nosače, fizičke radnike u baštovanstvu i kuhinjske pomoćnike.

Nivo vještina 2

18 Zanimanja na nivou vještina 2 tipično obuhvataju obavljanje zadataka kao što je rukovanje mašinama i elektronskom opremom; pokretnim vozilima; održavanje i popravka električne i mehaničke opreme; manipulacija, narudžba i pohranjivanje informacija.

19 Za skoro sva zanimanja na nivou vještina 2 sposobnost da se čitaju informacije kao što su uputstva za bezbjednost, da se odrade pisani zapisi završenog posla, i da se ispravno obave jednostavni aritmetički računi je suštinski. Mnoga zanimanja na ovom nivou vještina zahtijevaju relativno naprednu pismenost i vještine računanja za veći dio rada. Mnoga zanimanja na ovom nivou vještina zahtijevaju visoki nivo spretnosti ruku.

20 Znanje i vještine koji se zahtijevaju za kompetentno izvođenje u svim zanimanjima na nivou vještina 2 se generalno dobijaju završavanjem prvog nivoa srednjeg (sekundarnog) obrazovanja (ISCED nivo 2). Neka zanimanja zahtijevaju završeni drugi nivo sekundarnog obrazovanja (ISCED nivo 3), koji može da uključuje značajnu komponentu specijalizovanog stručnog obrazovanja i obuke na poslu. Neka zanimanja zahtijevaju završeno stručno specifično obrazovanje koje je uslijedilo nakon završenog sekundarnog obrazovanja (ISCED nivo 4). U nekim slučajevima iskustvo i obuka na poslu mogu da zamijene formalno obrazovanje.

21 Zanimanja koja se klasifikuju na nivou vještina 2 uključuju mesare, vozače autobusa, sekretarice, službenike u računovodstvu, rukovaoce mašinama za šivenje, krojače, prodavce u trgovini, policijske službenike, frizere, elektroinstalateru i automehaničare.

Nivo vještina 3

22 Zanimanja na nivou vještina 3 obično uključuju izvođenje složenih tehničkih i praktičnih zadataka koji zahtijevaju široki obim činjeničnog, tehničkog i proceduralnog znanja u pojedinačnoj oblasti.

23 Zanimanja na ovom nivou vještina generalno zahtijevaju visoki nivo pismenosti i računanja i dobro razvijene interpersonalne komunikacijske vještine. Ove vještine mogu uključiti sposobnost da se razumije složeni pisani materijal, da se pripreme činjenični izvještaji i da se komunicira sa ljudima kojima je potrebna pomoć.

24 Znanje i vještine koje se traže na nivou vještina 3 se obično dobiju kao rezultat proučavanja u okviru institucije visokog obrazovanja nakon završenog sekundarnog obrazovanja za period od 1 – 3 godine (ISCED nivo 5b). U nekim slučajevima prošireno relevantno radno iskustvo, a produženo obukom na poslu, može zamijeniti formalno obrazovanje.

25 Zanimanja koja se klasifikuju na nivou vještina 3 uključuju menadžere u trgovini, tehničare, medicinske laboratorijske tehničare, pravne sekretare, komercijalne i trgovinske zastupnike, tehničare za kompjutersku podršku i tehničare za emitovanje i snimanje.

Nivo vještina 4

26 Zanimanja na nivou vještina 4 obično uključuju izvođenje zadataka koji zahtijevaju složeno rješavanje problema i donošenje odluka na osnovu širokog teoretskog i činjeničnog znanja u određenoj oblasti. Zadaci koji se obavljaju obično uključuju analizu i istraživanje kako bi proširili ljudsko znanje o određenoj oblasti, dijagnoze i liječenje bolesti, prenošenja znanja drugima, dizajn struktura ili opreme i procesa za izgradnju i proizvodnju.

27 Zanimanja na ovom nivou vještina generalno zahtijevaju proširene nivoe pismenosti i računanja, ponekad na veoma visokom nivou i izvrsne interpersonalne komunikacijske vještine. Ove vještine generalno uključuju sposobnost za razumijevanjem složenog pisanog materijala i komuniciranje složenih ideja u medijima kao što su knjige, izvještaji i usmene prezentacije.

28 Znanje i vještine koje se zahtijevaju na nivou vještina 4 se obično dobijaju kao rezultat istraživanja u okviru institucije visokog obrazovanja za period od 3 – 6 godina a koje vodi do dodjeljivanja prvog nivoa ili visoke kvalifikacije (ISCED nivo 5a ili više). U nekim slučajevima zamjena za formalno obrazovanje može biti iskustvo i obuka na poslu. U mnogim slučajevima suštinski se traži odgovarajuća formalna kvalifikacija kako bi se dobilo zanimanje.

29 Zanimanja koja su klasifikovana na nivou vještina 4 uključuju direktore prodaje i marketinga, građevinske inženjere, profesore u srednjoj školi, doktore medicine, medicinske sestre u operacionim salama i analitičare za kompjuterske sisteme.

Primjena 4. nivoa vještina u ISCO glavnim grupama

30 Odnos između deset ISCO-08 glavnih grupa i četiri ISCO-08 nivoa vještina je sumiran ispod u tabeli 1. U okviru glavne grupe 1, zanimanja u podgrupi u okviru glavne grupe 14, Direktori u ugostiteljstvu,

maloprodaji i uslugama su na nivou vještina 3. Sva druga zanimanja u glavnoj grupi 1 su na nivou vještina 4. U okviru glavne grupe 0, Vojna zanimanja, zanimanja u podgrupi 01, vojni službenici su na nivou vještina 4. Sva ostala zanimanja u glavnoj grupi 0 su na nivou vještina 1.³

Tabela 1

Mapiranje ISCO-08 glavnih grupa sa nivoima vještina

ISCO-08 major groups	Nivo vještina
1 – Rukovodioci (Direktori), funkcioneri i zakonodavci (managers, senior officials and legislators),	3 + 4
2 - Stručnjaci i umjetnici (Professionals)	4
3 – Stručni saradnici i tehničari (Technicians and associate professionals)	3
4 – Službenici za administrativne poslove (Clerks) 5 – Zanimanja u uslugama i trgovini (Service and sales workers) 6 – Zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (Skilled agricultural and fishery workers) 7 – Zanatska i srodna zanimanja (Craft and related trades workers) 8 – Rukovaoci postrojenjima i mašinama, monter i vozači (Plant and machine operators, and assemblers)	2
9 – Jednostavna zanimanja (Elementary occupations)	1
0 – Vojna zanimanja (Military occupations)	1 + 4

31 U onim slučajevima gdje se koriste zahtjevi za formalnim obrazovanjem i obukom kao dio mjerenja nivoa vještina nekog zanimanja, ovi zahtjevi se definišu terminima međunarodne standardne klasifikacije obrazovanja (International Standard Classification of Education - ISCED). Podjela između ISCO nivoa vještina i nivoa obrazovanja u ISCED 97 se nalazi ispod u tabeli 2.

³ Kao napomena da samo zanimanja koja su specifična za vojne snage (isključujući policiju) se uključuju u glavnu grupu 0. Na taj način, poslovi u vojnim snagama koja imaju ekvivalente u civilnim poslovima se klasifikuju u odgovarajuću ISCO kategoriju (kao što su vozači kamiona, radio operateri, itd.).

Tabela 2

Povezivanje četiri ISCO-08 nivoa vještina sa ISCED-97 nivoima obrazovanja

ISCO-88 Nivo vještina	ISCED-97 grupe
4	6 – Drugi nivo tercijalnog obrazovanja (kojim se dobija napredna istraživačka kvalifikacija) 5a – Prvi nivo tercijalnog obrazovanja, prvi nivo (srednje trajanje)
3	5b – Prva faza tercijalnog obrazovanja (kratkotrajno ili srednje trajanje)
2	4 - Post-sekundarno, netercijarno obrazovanje 3 – Viši srednji nivo obrazovanja 2 – Niži srednji nivo obrazovanja
1	1 – Primarni nivo obrazovanja

32 Trebalo bi naglasiti da formalno obrazovanje i zahtjevi za obukom su samo jedna komponenta mjerenja nivoa vještina i trebalo bi ih posmatrati samo kao indikativno. Najznačajnija determinanta nivoa je priroda zadataka koja se obavlja u okviru određenog zanimanja u poređenju sa karakterističnim zadacima za svaki nivo vještina. Nije potrebno za osobu da posjeduje kvalifikacije na određenom nivou kako bi se njen/njegov posao smjestio na određeni ISCO nivo vještina.

Zanimanja koja se razlikuju između država prema zahtjevu za formalnim obrazovanjem

33 Značajan problem u vezi sa aplikacijom koncepta “Nivo vještina” u ISCO-88 odnosi se na zanimanja sa sličnim zadacima i obavezama (ili sadržajem) ali sa različitim zahtjevima za (višim ili nižim) “nivoom vještina”, u skladu sa onim kako se mjeri u određenim državama. Ovo je zato što, uzimajući u obzir realistične razlike u nacionalnim sistemima za obrazovanje, isto zvanje (sa istim nizom zadataka i obaveza) mogu obavljati pojedinci sa različitim nivoima obrazovanja a da ne utiče na nivo vještina koji se zahtjeva za kompetentno obavljanje zadataka. Ovo je slučaj za neka osnovna zanimanja, zanate i tehničku struku, a koja u mnogim državama zahtijevaju nivo visokog obrazovanja u odnosu na one određene klasifikacijom ISCO-88.

34. Uputstva ISCO-88 preporučuju da bi zanimanja sa zahtjevom za višim ili nižim vještinama u odnosu na one iz ISCO-88 trebalo klasifikovati u glavnu grupu koja odgovara nivoom vještina koje takvi poslovi zahtijevaju u državi. Postojao je široko prihvaćen koncept da ovakav pristup smanjuje međunarodnu uporedivost jer su zanimanja sa sličnim sadržajem u pogledu obavljenih zadataka klasifikovani u različite ISCO-88 glavne grupe u zavisnosti od države.

35 Dva od najočiglednijih slučajeva gdje je to problem u ISCO-88, odnose se na tretiranje *medicinskih tehničara/sestara i nastavnika u osnovnim školama i predškolskim institucijama* (*Nurses and Primary and Pre-primary teachers*). U nekim državama, medicinskim sestrama i nastavnicima potrebna je univerzitetska diploma, dok u drugim nije potrebna. U vrijeme usvajanja ISCO-88, ova situacija je bila riješena dodjeljivanjem ovakvih zanimanja dvijema paralelnim manjim grupama, jedne u glavnu grupu 2 a druge u glavnu grupu 3. Ovakve grupe zanimanja su bile korišćene alternativno, drugim riječima, države su trebale da klasifikuju sve nastavnike i sve medicinske sestre ili u glavnu grupu 2 ili glavnu grupu 3 osim u slučajevima gdje su postojale prave razlike u obavljenim zadacima i obavezama. Uzimajući u obzir da su opisi ISCO-88 za obje grupe nastavnika i medicinskih sestara identični u objema glavnim grupama, ipak je jedan broj država napravio razliku između stručnih radnika i stručnih saradnika na osnovu nivoa obrazovanja zaposlenika a ne na osnovu zadataka i dužnosti koji su stvarno obavljani.

36 U klasifikaciji ISCO-08 prioritet se postavlja na sadržaj posla (tj. na zadatke i obaveze), a ne na nacionalnom obrazovanju i zahtjevom za obuku. Drugim riječima, zanimanja koja uključuju obavljanje uopšteno istog niza zadataka i obaveza se uvijek klasifikuju u istu kategoriju u ISCO-08, čak i u slučajevima kada se zahtjevi za nacionalnim nivoom vještina mjerenih formalnim obrazovanjem razlikuju. Nadamo se da će ovo dovesti do poboljšanja u međunarodnoj uporedivosti.

37 Razvijen je niz principa i uputstava kako bi se pomoglo u donošenju odluka koji nivo vještina bi trebalo dodijeliti zanimanjima onda kada se zahtjevi za obrazovanjem i obukom razlikuju između država. Ovi principi se navode ispod i primjenjuju se **po pravilu prvenstva (primata)**.

- a) Kompleksnost i nivo zadataka i obaveza koji se obuhvataju zanimanjem trebalo bi posmatrati u vezi sa definicijama za svaki nivo vještina, posebno obraćajući na karakteristične zadatke i obaveze koji su povezani sa svakim nivoom vještina.
- b) Kada se zahtjevi za formalnim obrazovanjem razlikuju u samo malom broju država, onda bi nivo vještina trebalo odrediti na osnovu zahtjeva koji se primjenjuju u većini država.
- c) Kada su razmatranja (a) i (b) iznad nejasna u razlikovanju između nivoa vještina 1 i 2 u ISCO, zanimanja koja zahtjevaju završeni prvi nivo sekundarnog obrazovanja u nekim državama (ISCED nivo 2) i završeno samo osnovno obrazovanje (ISCED nivo 1) u drugim državama trebalo bi klasifikovati na nivo vještina 1 (ovaj pristup se uzima zato što u mnogim visoko industrijalizovanim državama, završeni prvi nivo sekundarnog obrazovanja je više ili manje jedinstven. U takvim uslovima oni koji nisu završili prvi nivo sekundarnog obrazovanja možda neće moći naći zaposlenje čak u većini poslova koji zahtijevaju minimum vještina.)
- d) Kada su razmatranja (a), (b) i (c) iznad nejasna, situacija koja preovladava u industrijalizovanim državama bi trebalo da se koristi generalno kako bi se odredio nivo vještina jednog zanimanja, ali samo tamo gdje postoji konzistentan pristup jasne većine ovakvih država. Na primjer, ako se neki nivo traži za ulazak u jedno zanimanje u manje od polovine država koji su članovi Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD), ali u većini ostalih država se traži dvogodišnja diploma, onda bi možda bilo prihvatljivo da se zanimanje postavi na nivo vještina 3. Prilikom donošenja odluke ovog tipa trebalo bi uzeti u obzir veličinu država, kao i broj država.

Rezolucija u vezi sa ažuriranjem Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja

Trojni sastanak eksperata za statistiku rada o ažuriranju Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO),

koji je sazvan u Ženevi od strane upravnog tijela Međunarodne organizacije rada - ILO održan je u razdoblju od 3 do 6. decembra 2007. godine;

Pozivajući se na Rezoluciju Četrnaeste Međunarodne konferencije statističara rada koja je izrađena 6. novembra 1987. godine i potvrđujući Međunarodnu standardnu klasifikaciju zanimanja, 1988 (ISCO-88);

Pozivajući se na zahtjev koji je uputila Statistička komisija Ujedinjenih nacija na 34. zasjedanju (u martu 2003. godine) da raspored za reviziju ISCO treba zadovoljiti potrebe kruga popisa stanovništva i stanova koji će se održati 2010.godine; i

Saglašavajući se da , dok osnovni principi i glavna struktura ISCO-88 ostaje važeća, potrebne su značajne izmjene koje se odnose na stečeno iskustvo u mnogim državama koje koriste klasifikacije zasnovane na ISCO-88 i nove razvoje događaja u oblasti rada kako bi ISCO nastavio biti i dalje koristan model za razvijanje nacionalnih klasifikacija i osnova za međunarodnu uporedivost i razmjenu informacija klasifikovanih po zanimanjima;

Pozivajući se na preporuku , koja je usvojena na Sedamnaestoj Međunarodnoj konferenciji statističara rada 2003. godine, da se na sastanku procijeni rad Međunarodne organizacije rada , dopuni ISCO-88 i izdaju odgovarajuće preporuke u vezi rezultata Upravnog tijela; i

imajući u vidu izvještaj predstavljen na sastanku u kojem se opisuje rad Međunarodne organizacije rada na ažuriranju ISCO-88;

Usvaja, šestog decembra 2007. godine, sljedeću rezoluciju

1. Sistem klasifikacije zanimanja glavnih grupa, podgrupa, manjih grupa i jedinice grupa prikazane u prilogu ove rezolucije je odobren od strane eksperata u statistici rada i određen i imenovan je kao Međunarodna standardna klasifikacija zanimanja, 2008 (ISCO-08).

2. ISCO klasifikuje poslove. *Posao* se definiše u smislu ISCO-08 kao *niz zadataka i dužnosti obavljenih ili namijenjenih da se obave od strane neke osobe, bilo za poslodavca ,bilo u samostalnom obavljanju djelatnosti.*

3. *Zanimanje* se definiše kao *niz poslova čiji glavni zadaci i dužnosti su okarakterisani visokim stepenom sličnosti.* Osoba može biti povezana sa zanimanjem kroz glavni posao koji trenutno obavlja, drugi posao ili posao koji je prethodno obavljala.

4. Poslovi se klasifikuju prema zanimanju u odnosu na vrstu rada koji se obavlja ili koji će se obavljati. Osnovni kriterijumi koji se koriste da bi se definisao sistem glavnih grupa, podgrupa, manjih grupa i jedinica grupa su “nivo vještina ” i “specijalizacija vještina” koji se zahtijevaju za kompetentno obavljanje zadataka i dužnosti u okviru zanimanja.

5. U prikupljanju i obradi statistike klasifikovane prema zanimanju (npr. za upotrebu u oblastima kao što je analiza tržišta rada, planiranje obrazovanja, planiranje ljudskih resursa, analiza

bezbjednosti i zdravlja na radu, analiza zarada, itd.), svaka država bi trebala da uloži napore da prikupi podatke koji se mogu pretvoriti u ISCO-08 sistem, kako bi olakšala korišćenje na međunarodnom nivou i upoređivanje informacija u vezi sa zanimanjem.

6. Država bi trebalo da pruži informacije Međunarodnoj organizaciji rada o tome kako se grupe definisane u okviru klasifikacije (ili klasifikacija) zanimanja koji se koriste u nacionalne svrhe mogu najbolje povezati sa ISCO-08.

7. Sastanak eksperata bilježi da Međunarodna organizacija rada planira da:

- (a) objavi ISCO-08 uključujući definicije glavnih grupa, podgrupa, manjih i jedinica grupa i jedan indeks zanimanja na engleskom, francuskom i španskom jeziku;
- (b) obezbijedi priručnik i materijal za obuku na koji način da se prilagodi ISCO-08 za korišćenje u nacionalom i regionalnom okruženju; i da obezbijedi obuku na regionalnoj osnovi kroz seriju regionalnih radionica;
- (c) garantovati da će, kao čuvar *Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO-08)*, biti u stanju da obezbijedi tehničke i savjetodavne usluge koji će biti potrebne posebno za zemlje u razvoju kako bi se obezbijedilo da se nacionalne klasifikacije zanimanja mogu razvijati ili poboljšati na odgovarajući način i da se mogu koristiti efektivno i na pouzdan način.

TREĆI DIO

SKZ : Struktura SKZ sa šiframa, nazivima i opisima zanimanja i sistematski prikaz zanimanja

Struktura SKZ

R o d o v i

- 1 Rukovodioci (direktori) , funkcioneri i zakonodavci**
- 2 Stručnjaci i umjetnici**
- 3 Stručni saradnici i tehničari**
- 4 Službenici za administrativne poslove**
- 5 Zanimanja u uslugama i trgovini**
- 6 Zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu**
- 7 Zanatska i srodna zanimanja**
- 8 Rukovaoci postrojenjima i mašinama, monter i vozači**
- 9 Jednostavna zanimanja**
- 0 Vojna zanimanja**

ROD 1 Rukovodioci (direktori) , funkcioneri i zakonodavci

Rukovodioci planiraju, upravljaju, koordiniraju i ocjenjuju sve aktivnosti privrednih društava, državnih i drugih organizacija ili organizacionih jedinica u njihovom sastavu i formulišu i razmatraju njihove politike, zakone, pravila i propise.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: formulisanje i davanje savjeta u vezi sa politikom, budžetom, zakonima i propisima privrednih društava i drugih organizacionih jedinica i državnih organa; utvrđivanje ciljeva i standarda i formulisanje i ocjenjivanje programa i procedura radi njihove primjene; obezbjeđivanje odgovarajućih sistema i procedura za kontrolu budžeta; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa radi sprovođenja politika i programa; praćenje i ocjenjivanje uspešnosti rada organizacije ili privrednog društva i njegovih zaposlenih; izbor ili odobravanje izbora zaposlenih; usaglašavanje sa zahtjevima za zaštitu i bezbjednost na radu; planiranje i upravljanje dnevnim poslovima; zastupanje i pregovaranje u ime Vlade, privrednog društva ili organizacione jedinice na sastancima i drugim skupovima.

Karakteristični djelovi naziva koji se koriste za zanimanja u ovoj grupi su, pored termina „rukovodilac“ i „direktor“, i „menadžer“, „upravnik“ i sl.

Zanimanja iz ove grupe svrstana su u sljedeće vrste:

- 11 Generalni direktori, viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela
- 12 Administrativni i komercijalni rukovodioci / direktori
- 13 Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga
- 14 Rukovodioci / direktori u ugostiteljstvu, maloprodaji i srodnim uslugama

11 Generalni direktori, viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela

Generalni direktori, viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela formulišu i razmatraju politike i planiraju, rukovode i koordiniraju svim aktivnostima privrednih društava i ostalih organizacija i državnih organa, uz podršku drugih rukovodilaca.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: predsjedavanje ili učestvovanje u radu zakonodavnih tijela, odbora direktora i komiteta; formulisanje i davanje savjeta o budžetskoj politici, zakonima i propisima privrednih društava, državnih i drugih organizacija; utvrđivanje ciljeva za privredna društva, državne sektore ili agencije i druge organizacije; formulisanje ili odobravanje i ocjenjivanje programa, politika i procedura za njihovo sprovođenje; razvoj odgovarajućih sistema i procedura za kontrolu budžeta; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa za sprovođenje politika i programa; praćenje rada organizacije ili privrednog društva; izbor ili odobravanje izbora viših kadrova; obavljanje formalnih dužnosti i zastupanje privrednog društva, Vlade ili organizacije na zvaničnim događanjima i sastancima, pregovorima, konvencijama i javnim raspravama.

Zanimanja iz ove vrste svrstana su u sljedeće podvrste:

- 111 Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija i visoki državni službenici (funkcioneri)
- 112 Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori

111 Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija i visoki državni službenici (funkcioneri)

Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija utvrđuju, formulišu, daju savjete i upravljaju sprovođenjem politika nacionalnih, državnih, regionalnih i lokalnih vlasti ili zajednica i organizacija od posebnog interesa;

izrađuju, ratifikuju ili opozivaju zakone, javna pravila i propise i planiraju, organizuju, upravljaju, kontrolišu i ocjenjuju sve aktivnosti državnih sektora i agencija, lokalnih zajednica i organizacija od posebnog interesa.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: predsjedavanje ili učestvovanje u postupcima zakonodavnih tijela i administrativnih savjeta vlada, zakonodavnih skupština, lokalnih zajednica i organizacija od posebnog interesa; obavljanje dužnosti u državnim administrativnim odborima ili zvaničnim komitetima; proučavanje i rješavanje pitanja od javnog interesa i promovisanje interesa glasača; formulisanje i davanje savjeta u vezi sa državnom politikom, budžetom, zakonima i propisima; utvrđivanje ciljeva za organizacije i formulisanje ili odobravanje i ocjenjivanje programa, politika i procedura za njihovo sprovođenje; davanje preporuka, razmatranje, ocjena i odobravanje dokumenata, brifinga i podnetih dokumenata; razvoj odgovarajućih sistema i procedura i njihova primjena radi kontrole budžeta; dodjeljivanje opštinskog zemljišta na korišćenje i dodjeljivanje drugih sredstava; obavljanje formalnih dužnosti i zastupanje države, organizacije ili opštine na zvaničnim događajima i sastancima, pregovorima, konvencijama i javnim raspravama.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

- 1111 Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija
- 1112 Visoki državni službenici (funkcioneri)
- 1113 Rukovodioci lokalne uprave
- 1114 Rukovodioci organizacija od posebnog interesa

1111 Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija

Nosioци izvršnih i zakonodavnih funkcija utvrđuju, formulišu i upravljaju politikama nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti i međunarodnih državnih agencija, izrađuju, ratifikuju, dopunjuju ili opozivaju zakone, javna pravila i propise. Obuhvataju neposredno izabrane i delegirane članove skupštine, savjeta i vlada.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- predsjedavanje ili učestvovanje u postupcima zakonodavnih tijela i administrativnih savjeta nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti ili zakonodavnih skupština;
- utvrđivanje, formulisanje i upravljanje politikama nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti;
- izrada, ratifikovanje, dopune i izmjene ili opoziv zakona, javnih pravila i propisa u zakonskom ili ustavnom okviru;
- obavljanje dužnosti u državnim administrativnim odborima ili zvaničnim komitetima;
- razmatranje predmeta od javnog interesa i promovisanje interesa glasača koje zastupaju;
- obavljanje funkcija u zajednici i učesće na sastancima radi pružanja usluga zajednici, razumevanje javnog mnjenja i pružanje informacija o Vladinim planovima;
- obavljanje razgovora sa ostalim zakonodavcima i predstavnicima interesnih grupa radi pomirenja različitih interesa i radi kreiranja politika i dogovora;
- pomoć i upućivanje, u svojstvu članova Vlade, viših rukovodilaca i zvaničnika državnih sektora i agencija prilikom tumačenja i sprovođenja Vladinih politika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Gradonačelnik
- Ministar u Vladi
- Predsjednik Skupštine

- Predsjednik Vlade
- Poslanik
- Odbornik gradskog / opštinskog vijeća

1112 Visoki državni službenici (funkcioneri)

Visoki državni službenici (funkcioneri) savjetuju vlasti o političkim pitanjima, nadgledaju kako državna tijela i agencije tumače i sprovode politiku i zakon, zastupaju svoju zemlju u inostranstvu i djeluju u njeno ime ili obavljaju slične zadatke u međudržavnim organizacijama. Planiraju, organizuju, upravljaju, kontrolišu i ocjenjuju sve aktivnosti opštinskih ili lokalnih i nacionalnih državnih tijela, odbora, agencija ili komisija u skladu sa zakonom i politikama koje su utvrdila državna i zakonodavna tijela.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje savjeta nacionalnim, državnim ili lokalnim vlastima i zakonodavcima u pogledu političkih pitanja;
- davanje savjeta u vezi pripreme državnog budžeta, zakona i propisa, obuhvatajući izmjene i dopune;
- utvrđivanje ciljeva za državna tijela ili agencije u skladu sa državnim zakonodavstvom i politikom;
- formulisanje ili prihvatanje i ocjena programa i procedura za sprovođenje Vladine politike ili konsultovanje sa Vladom;
- davanje preporuka, razmatranje, ocjenjivanje i odobravanje dokumenata, brifinga i predatih izvještaja od strane srednjeg rukovodećeg kadra i zaposlenih;
- uspostavljanje i primjenu odgovarajućih sistema i procedura radi kontrole budžeta;
- koordiniranje aktivnosti sa ostalim višim kadrovima javne administracije i zvaničnika;
- predstavljanje zakonodavnim i drugim državnim tijelima politika i programa ili budžeta;
- nadgledanje kako državna tijela i agencije tumače i sprovode Vladine politike.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Ambasador
- Generalni konzul
- Guverner Centralne banke
- Glavni policijski komesar
- Generalni sekretar Vlade
- Pomoćnik ministra u Vladi

1113 Rukovodioci lokalne uprave

Rukovodioci lokalne uprave obavljaju razne zakonodavne, administrativne i zvanične zadatke, na osnovu drevnih tradicija, kao i raspodelu prava i obaveza između rukovodilaca lokalnih i nacionalnih vlasti.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- dodjeljivanje opštinskog zemljišta i drugih resursa domaćinstvima u zajednici ili selu;
- prikupljanje i raspodelu viška proizvodnje zajednici ili selu;
- rješavanje sporova između članova zajednice ili sela;
- kažnjavanje članova zajednice ili sela zbog kršenja pravila i običaja;

- obavljanje zvaničnih procedura u vezi sa rođenjima, venčanjima, smrtima, žetvom i drugim događajima;
- zastupanje zajednice ili sela u lokalnim savjetima;
- obavještanje zajednice ili sela o državnim propisima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Predsjednik skupštine opštine

1114 Rukovodioci organizacija od posebnog interesa

Rukovodioci organizacija od posebnog interesa utvrđuju, formulišu i rukovode sprovođenjem politika organizacija od posebnog interesa, kao što su organizacije političkih stranaka, sindikati, organizacije poslodavaca, trgovinska i privredna udruženja, humanitarne i dobrotvorne organizacije ili sportska udruženja i predstavljaju svoje organizacije i djeluju u njihovo ime.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- utvrđivanje i formulisanje politika, pravila i propisa organizacije;
- planiranje, rukovođenje i koordiniranje opšteg funkcionisanja organizacije;
- razmatranje rada i rezultata organizacije i izvještanje upravnog odbora i državnih tijela o finansijskim i administrativnim politikama i strategijama i o pravnim posledicama tih aktivnosti;
- pregovaranje u ime organizacije sa njenim članovima i relevantnim grupama od posebnog interesa;
- promovisanje interesa organizacije, njenih članova i relevantnih grupa od posebnog interesa pred zakonodavnim, državnim tijelima ili cijelokupnom javnošću;
- planiranje, organizovanje i upravljanje sektorima vezanim za sprovođenje politika, programa, pravila i propisa organizacija;
- uspostavljanje odgovarajućih sistema i procedura i njihovo sprovođenje radi kontrole budžeta;
- praćenje i ocjenjivanje funkcionisanja organizacije ili privrednog društva u odnosu na utvrđene ciljeve i politike organizacije ili privrednog društva;
- zastupanje organizacije na zvaničnim događanjima i sastancima odbora, pregovorima, konvencijama, javnim raspravama i forumima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Predsjednik političke partije
- Predsjednik sindikata
- Predsjednik Ustavnog suda
- Predsjednik Upravnog suda
- Vrhovni državni tužilac

112 Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori

Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori formulišu i razmatraju politike i planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju sve aktivnosti privrednih društava ili organizacija (osim organizacija od posebnog

interesa i državnih službi) uz pomoć drugih rukovodilaca, obično u okviru smjernica koje je utvrdio upravni odbor ili vladajuće tijelo kome su odgovorni za sve poslove i rezultate.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje, upravljanje i koordiniranje opšteg funkcionisanja privrednog društva ili organizacije; razmatranje rada i rezultata privrednog društva ili organizacije, i izvještavanje upravnog odbora i upravnih tijela; utvrđivanje ciljeva, strategija, politika i programa za privredno društvo ili organizaciju; obezbjeđivanje upravljanja organizacijama; utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da se resursi efikasno troše; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa radi sprovođenja organizacionih politika i programa; praćenje i ocjenjivanje rada organizacije ili privrednog društva na osnovu utvrđenih ciljeva i politika; konsultovanje viših podređenih saradnika i razmatranje preporuka i izvještaja; zastupanje organizacije na zvaničnim događanjima, pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima; izbor ili odobravanje izbora viših službenika, uz respektovanje relevantnih zakona i propisa.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeću grupu:

1120 Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori

1120 Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori

Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori formulišu i razmatraju politike i planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju sve aktivnosti privrednog društva ili organizacija (osim organizacija od posebnog interesa i državnih službi) uz pomoć drugih rukovodilaca, obično u okviru smjernica koje je utvrdio upravni odbor ili vladajuće tijelo kome su odgovorni za sve poslove i rezultate.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, upravljanje i koordiniranje opštim funkcionisanjem privrednog društva ili organizacije;
- razmatranje rada i rezultata privrednog društva ili organizacije i izvještavanje upravnog odbora i upravnih tijela;
- utvrđivanje ciljeva, strategija, politika i programa za privredno društvo ili organizaciju;
- obezbjeđivanje cjelokupnog upravljanja u preduzeću ili organizaciji;
- utvrđivanje i upravljanje budžetima, kontrola troškova i efikasno korišćenje resursa;
- odobrenje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa radi sprovođenja poslovnih politika i programa;
- praćenje i ocjenu rada organizacije ili privrednog društva u skladu sa utvrđenim ciljevima i politikama;
- konsultovanje sa višim saradnicima i razmatranje preporuka i izvještaja;
- zastupanje organizacije na zvaničnim događanjima i sastancima odbora, pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima;
- izbor ili verifikovanje izbora viših službenika;
- kontrolu regulatornosti poslovanja (poštovanja relevantnih zakona i propisa).

Primjeri zanimanja koja su svrstana ovdje:

- Izvršni direktor preduzeća
- Direktor preduzeća
- Dekan fakulteta

- Direktor škole
- Direktor ustanove
- Direktor banke
- Rektor univerziteta

12 Administrativni i komercijalni rukovodioci / direktori

Administrativni i komercijalni rukovodioci / direktori planiraju, organizuju, rukovode, kontrolišu i koordiniraju finansijskim, ljudskim i administrativnim resursima, politikom, planiranjem, istraživačko-razvojnim poslovima, poslovima reklamiranja, odnosima sa javnošću i prodajom i marketinškim aktivnostima privrednih društava i organizacija ili privrednih društava koja pružaju takve usluge drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: formulisanje i sprovođenje politike, davanje savjeta, strateško i finansijsko planiranje; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; sprovođenje, praćenje i ocjenjivanje strategija i politika; davanje savjeta višim rukovodiocima; upravljanje razvojem inicijativa za nove proizvode, marketing, odnose sa javnošću i reklamne kampanje; utvrđivanje i upravljanje prodajnim aktivnostima, raznim proizvodima, standardima za usluge kupcima; utvrđivanje cijena i kreditnih aranžmana; obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisima i standardima; kontrolu izbora, obuke i rada radnika; pripremu budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija; konsultovanje sa izvršnim direktorima i rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora; kontrolu troškova i praćenje efikasnosti trošenja resursa; zastupanje privrednih društava ili organizacija na pregovorima i konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima.

Zanimanja iz ove vrste svrstana su u sljedeće podvrste:

- 121 Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije
- 122 Rukovodioci / direktori prodaje, marketinga i razvoja

121 Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije

Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije planiraju, organizuju, rukovode, kontrolišu i koordiniraju finansijske, ljudske i administrativne resurse, politiku, planiranje, istraživačko-razvojne poslove, poslove reklamiranja, odnose sa javnošću, prodaju i marketinške aktivnosti privrednih društava i organizacija ili privrednih društava koja pružaju takve usluge drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju: formulisanje politike, upravljanje i savjetovanje, strateško i finansijsko planiranje; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; sprovođenje, praćenje i ocjenjivanje strategija i politika; pružanje savjeta višim rukovodiocima i članovima odbora o finansijskim, administrativnim, strateškim, političkim, programskim i zakonodavnim pitanjima; obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisima i standardima; kontrolu izbora, obuku i kontrolu rada radnika; pripremu budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija; konsultovanje sa izvršnim direktorima i sa rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora; kontrolu troškova i nastojanje da se resursi efikasno koriste; zastupanje organizacije na pregovorima i konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

- 1211 Finansijski direktori / rukovodioci finansija
- 1212 Rukovodioci / direktori sektora za ljudske resurse / kadrovskih poslova
- 1213 Rukovodioci / direktori programske politike i planiranja
- 1219 Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

1211 Finansijski direktori / rukovodioci finansija

Finansijski direktori planiraju, upravljaju i koordiniraju finansijskim transakcijama privrednog društva ili organizacije, uz konsultovanje viših rukovodilaca drugih odjeljenja i sektora.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, upravljanje i koordiniranje finansijskim transakcijama privrednog društva ili organizacije;
- procjenu finansijske situacije privrednog društva ili organizacije, pripremu budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija;
- konsultovanje sa izvršnim direktorima i rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrolu troškova i kontrolu efikasnosti korišćenja resursa (sredstava);
- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije pred drugim tijelima van privrednog društva ili organizacije.

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Rukovodilac sektora finansija i računovodstva
- Organizator ekonomskog poslovanja
- Rukovodilac filijale/ekspoziture banke
- Rukovodilac sektora administracije
- Rukovodilac kadrovske sektora

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu svrstana:

- Organizator poslovanja osiguranja i reosiguranja - 1346
- Bankarski inspektor - 2411
- Ovlašćeni računovođa – 2411

1212 Rukovodioci / direktori sektora za ljudske resurse / kadrovskih poslova

Rukovodioci / direktori sektora za ljudske resurse, planiraju, upravljaju i koordiniraju politikama vezanim za kadrove, poslovne odnose i aktivnosti zaštite na radu jednog privrednog društva ili organizacije koja pruža usluge u pogledu ljudskih resursa drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, upravljanje i koordiniranje kadrovima i poslovnim odnosima, politikom (strategijom) i praksom privrednog društva ili organizacije;

- planiranje i organizovanje procedura za zapošljavanje, obuku, promovisanje, premještanje i otpuštanje radnika;
- planiranje i organizovanje pregovora i procedura za utvrđivanje strukture i nivoa plata i za razgovore sa radnicima o uslovima zaposlenja i rada;
- nadgledanje programa za bezbjednost i zdravlje na radu i srodnih programa i aktivnosti;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrolu troškova, uz nastojanje da se sredstva (resursi) efikasno koriste;
- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- nadgledanje razvoja i primjene sistema informisanja o poslovanju;
- usklađivanje sa standardima i zakonima koji se odnose na prava zaposlenih, njihovo zdravlje i bezbjednost, jednake mogućnosti i srodna pitanja;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih za cijelo privredno društvo ili cijelu organizaciju;
- konsultovanje sa višim rukovodstvom i direktorima drugih odjeljenja;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije pred tijelima van privrednog društva ili organizacije.

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Rukovodilac za radne odnose
- Rukovodilac kadrova
- Rukovodilac sektora ljudskih resursa i pravnih poslova

1213 Rukovodioci / direktori programske politike i planiranja

Rukovodioci / direktori programske politike i planiranja planiraju, organizuju, upravljaju i koordiniraju savjetodavnom politikom i strateškim aktivnostima planiranja u vladinim ili za nevladine organizacije i privatne agencije ili upravljaju aktivnostima privrednog društva koje pruža usluge planiranja politike i strategije.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razvoj, primjenu i praćenje strateških planova, programa, politika, procesa, sistema i procedura za postizanje ciljeva i radnih standarda;
- razvoj, upravljanje, primjenu i učestvovanje u strateškom istraživanju i analizi;
- koordiniranje sprovođenja politika i praksi;
- utvrđivanje mjera aktivnosti i mjerenje odgovornosti;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- vođenje i upravljanje aktivnostima razvoja politike i strateškog planiranja u pogledu zaposlenih;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima;

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Rukovodilac za programske politike i planiranje

1219 Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Grupa obuhvata rukovodioce poslovnih usluga koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 121 Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije. Na primjer, grupa obuhvata zanimanja kao što su rukovodilac objekata, rukovodilac službe za čišćenje prostorija, rukovodilac administrativne službe.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- pružanje administrativne, operativne podrške, strateško planiranje, istraživanje i davanje savjeta višim rukovodiocima o pitanjima kao što su upravljanje objektima i administrativnim službama;
- razvoj i upravljanje administrativnim i fizičkim resursima organizacije;
- razvoj i primjenu administrativnih i proceduralnih smjernica i uputstava kojih se zaposleni u organizaciji moraju pridržavati;
- analiziranje složenih pitanja o upravljanju resursima i inicijativama koje utiču na organizaciju, i, u vezi sa tim, pripremu izvještaja, prepiske i podnesaka;
- davanje informacije i pružanje pomoći za pripremu finansijskih izvještaja i budžeta;
- vođenje, upravljanje i usavršavanje administrativnog osoblja radi boljeg obavljanja posla i blagovremeno davanje tačnih informacija;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrolu troškova i obezbjeđenje racionalnog i efikasnog trošenja sredstava;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja koji se ovdje svrstavaju:

- Rukovodilac službe za čišćenje
- Rukovodilac sektora u oblasti poslovnih usluga

122 Rukovodioci / direktori prodaje, marketinga i razvoja

Rukovodioci / direktori prodaje, marketinga i razvoja planiraju, organizuju, upravljaju, kontrolišu i koordiniraju propagandnim aktivnostima, odnosima sa javnošću, istraživačko-razvojnim radom i prodajnim i marketinškim aktivnostima privrednih društava i organizacija ili privrednih društava koja pružaju ovu vrstu usluga drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: formulisanje i primjenu politika i planova za reklamiranje, odnose sa javnošću, unapređenje proizvoda, prodaju i marketing, uz konsultovanje sa ostalim direktorima; upravljanje razvojem inicijativa za nove proizvode ili naučno istraživanje; marketing, odnose sa javnošću i reklamne kampanje; utvrđivanje i upravljanje prodajnim aktivnostima, raznim proizvodima, standardima za pružanje usluga kupcima i metodama plasiranja robe i politikom distribucije; utvrđivanje cijena i kreditnih aranžmana; utvrđivanje i upravljanje budžetom i kontrolu troškova da bi se sredstva efikasno koristila; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; zastupanje privrednog društva ili organizacije na konvencijama, sajamskim izložbama i ostalim skupovima.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

- 1221 Rukovodioci / direktori prodaje i marketinga
- 1222 Rukovodioci / direktori za odnose sa javnošću
- 1223 Rukovodioci / direktori istraživačko-razvojnih aktivnosti

1221 Rukovodioci / direktori prodaje i marketinga

Rukovodioci / direktori prodaje i marketinga, planiraju, upravljaju i koordiniraju prodajom i marketinškim aktivnostima nekog privrednog društva ili organizacije koje pružaju usluge prodaje i marketinga drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje i organizovanje posebnih prodajnih i marketinških programa na osnovu procjene tržišta i podataka o prodaji;
- utvrđivanje cjenovnika, rabata i uslova isporuke, budžeta za promocije, metoda prodaje, posebnih inicijativa i kampanja;
- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama vezanih za aktivnosti prodaje i marketinga;
- vođenje i upravljanje aktivnostima prodaje i osoblja za marketing;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- utvrđivanje, upravljanje i kontrolu troškova da bi se obezbjedilo efikasno korišćenje sredstava;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije na prodajnim ili marketinškim konvencijama, sajamskim izložbama i ostalim skupovima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Direktor sektora spoljne trgovine
- Rukovodilac komercijalnog poslovanja

1222 Rukovodioci / direktori za odnose sa javnošću

Rukovodioci / direktori za odnose sa javnošću planiraju, upravljaju i koordiniraju propagandom, odnosima sa javnošću, aktivnostima javnog informisanja privrednih društava i organizacija ili privrednih društava koja pružaju srodne usluge drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, upravljanje i koordiniranje propagandom i odnosima sa javnošću privrednog društva ili organizacije;
- pregovaranje i sklapanje propagandnih ugovora sa klijentima ili sa novinskim, radio i TV stanicama, sportskim i kulturnim organizacijama i propagandnim agencijama;
- planiranje i upravljanje programima informisanja radi obavještanja zakonodavaca, medija i šire javnosti o planovima, postignutim rezultatima i stavovima privrednog društva ili organizacije;
- vođenje i upravljanje zaposlenima na aktivnostima propagande i odnosima sa javnošću;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom i kontrola troškova, uz nastojanje da se sredstva efikasno

koriste;

- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Rukovodilac sektora za ekonomske propagande
- Rukovodilac sektora odnosa sa javnošću

1223 Rukovodioci / direktori istraživačko-razvojnih aktivnosti

Rukovodioci / direktori istraživačko-razvojnih aktivnosti planiraju, upravljaju i koordiniraju istraživačko-razvojnim aktivnostima nekog privrednog društva ili organizacije ili privrednih društava koja pružaju srodne usluge drugim privrednim društvima i organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, upravljanje i koordiniranje istraživačko-razvojnim aktivnostima, u privrednom društvu ili pod ugovorom sa istraživačkim organizacijama van privrednog društva, radi razvoja novih ili unapređenja tehničkih procesa, znanja ili korišćenja materijala;
- planiranje cijelokupnog istraživačko-razvojnog programa privrednog društva ili organizacije, uz navođenje ciljeva i finansijskih uslova;
- rukovođenje i upravljanje osobljem na istraživačko-razvojnim aktivnostima;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova, uz nastojanje da se sredstva efikasno koriste;
- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- planiranje i upravljanje tekućim poslovima;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije na konvencijama, seminarima i konferencijama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor za razvoj proizvoda
- Direktor istraživanja
- Rukovodilac sektora upravljanje rizicima u bankama

13 Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga

Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom dobara i pružanjem specijalizovanih stručnih i tehničkih usluga koje pruža neko privredno društvo ili organizacija. Oni su odgovorni za industrijsku proizvodnju, rudarstvo, građevinarstvo, logistiku, informaciono komunikacionu tehnologiju, za veliki raspon poslova iz oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribolova i za obezbjeđenje zdravstvenih usluga, usluga obrazovanja (obuke), socijalne zaštite, za bankarstvo, osiguranje i druge stručne i tehničke usluge.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje detalja aktivnosti u smislu obima pruženih usluga, kvaliteta, količine, troškova, pravovremenosti i zahtjeva za radnom snagom; utvrđivanje standarda i ciljeva;

kontrolu funkcionisanja fabrike i procedura; obezbjeđenje kvaliteta proizvoda i pruženih usluga; pripremanje tendera i ponuda; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje troškova i podešavanje aktivnosti, procedura i resursa radi smanjivanja troškova; nadgledanje nabavke i montiranja novog pogona i opreme; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; pripremu izvještaja, budžeta i procjena, zastupanje privrednog društva ili organizacije na pregovorima sa ostalim agencijama i na konvencijama, seminarima, javnim raspravama i sličnim skupovima.

Zanimanja iz ove vrste svrstana u sljedeće podvrste:

- 131 Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
- 132 Rukovodioci / direktori u prerađivačkoj industriji, rudarstvu, građevinarstvu i distribuciji
- 133 Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunacionih tehnologija
- 134 Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, socijalnoj zaštiti i osiguranju

131 Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu

Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poljoprivrednih, hortikulturnih, šumsko-akvakulturnih i ribarskih poslova kao što su plantaže, velike farme, kolektivna poljoprivredna gazdinstva i zadruga za uzgajanje i žetvu usjeva, uzgoj stoke, riba i školjki i za uzgoj i lov ribe i ostalih oblika akvatičkog života.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: praćenje tržišne aktivnosti i planiranje proizvodnje radi ispunjenja zahtjeva iz ugovora i tržišne tražnje; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnje i troškova, evidentiranje informacija kao što su prakse upravljanja poljoprivrednim gazdinstvima i ribarstvom i sastavljanje finansijskih i operativnih izvještaja; pregovaranje sa kupcima radi ugovaranja prodaje usjeva, ulova i zaliha; sklapanje ugovora sa poljoprivrednim proizvođačima, prevoznicima ili samostalnim vlasnicima - proizvođačima i upravljanje proizvodnjom; planiranje vrste, intenziteta i redosljeda poslova; nabavka mašina, opreme i zaliha; identifikovanje i kontrolisanje otrova u životnoj sredini, korova, štetočina i bolesti; organizovanje poslova kao što su održavanje zgrada, sistema za vodosnabdijevanje; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih i ugovarača.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

- 1311 Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu
- 1312 Rukovodioci / direktori proizvodnje u ribarstvu

1311 Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu

Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poljoprivrednih, hortikulturnih i šumarskih kompleksa kao što su plantaže, veliki rančevi, kolektivna poljoprivredna gazdinstva i poljoprivredne zadruge za uzgoj i žetvu usjeva i uzgoj stoke.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- praćenje poljoprivrednog i šumskog tržišta i planiranje proizvodnje radi ispunjenja uslova iz ugovora;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnje i troškova, evidentiranje informacija,

kao što su prakse upravljanja poljoprivrednim gazdinstvima i sastavljanje finansijskih i operativnih izvještaja (izvještaja o radu);

- pregovaranje sa kupcima radi ugovaranja prodaje usjeva i stoke;
- ugovaranje poslova sa poljoprivrednim proizvođačima ili individualnim poljoprivrednicima za proizvodnju usjeva i stoke ili za upravljanje proizvodnjom;
- planiranje vrste, intenziteta i redosljeda poljoprivrednih radova (npr. utvrđivanje najboljeg vremena za sadnju i žetvu);
- proučavanje rezultata analiza tla radi određivanje vrste i količine đubriva potrebne za maksimalnu proizvodnju;
- odlučivanje o nabavci mašina, opreme i zaliha, kao što su traktori, sjeme, đubriva i hemijska sredstva;
- identifikovanje i kontrolisanje otrova iz poljoprivrednog i šumskog okruženja, korova, štetočina i bolesti;
- organizovanje radova kao što su održavanje poljoprivrednih objekata, sistema za vodosnabdijevanje i opreme;
- upravljanje i koordiniranje aktivnostima kao što su sadnja, navodnjavanje, upotreba hemijskih sredstava, žetva i sortiranje;
- obilazak i provjera plantaža i polja radi određivanja datuma zrelosti usjeva ili procjene potencijalne štete na usjevima prouzrokovane vremenskim prilikama;
- nadgledanje izbora, obuke i rada poljoprivrednih i šumskih radnika i podugovarača.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor sektora proizvodnje u poljoprivredi
- Organizator poslovanja u stočarskoj proizvodnji
- Direktori plantaža

1312 Rukovodioci / direktori proizvodnje u ribarstvu

Rukovodioci / direktori proizvodnje u ribarstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poslova u akvakulturi i ribarstvu radi ulova ili puštanja u rijeke, jezera i more.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- praćenje tržišta akvakulture i ribarstva i planiranje proizvodnih i ribarskih aktivnosti radi ispunjenja uslova iz ugovora i tržišnu tražnju;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnog ouptuta i troškova, evidentiranje informacija kao što su prakse upravljanja ribarstvom i sastavljanje finansijskih izvještaja i izvještaja o radu;
- pregovaranje sa kupcima u vezi sa prodajom proizvoda i ulova;
- ugovaranje saradnje sa ribarskim brodovima ili vlasnicima brodova i ribarskim gazdinstvima za poslove ribarstva i akvakulture, ili za upravljanje proizvodnjom;
- sprovođenje i organizovanje ispitivanja zaliha u akvakulturi i ribarstvu da bi se identifikovale bolesti ili paraziti;
- planiranje i koordiniranje aktivnostima radi poboljšanja mrijesta i stopa rasta i radi sprječavanja bolesti u mrijestilištima;
- praćenje okruženja (životne sredine) radi održavanja ili poboljšanja uslova akvatičkog života;

- upravljanje i praćenje postavljanja zamki i mriješćenja ribe, inkubacije jaja i uzgoja mladi, primjena znanja u upravljanju i tehnikama uzgoja ribe;
- koordiniranje izborom i održavanjem uzgojenih zaliha;
- upravljanje i praćenje transfera zrele ribe do jezera i ribnjaka (bara), potoka ili komercijalnih rezervoara;
- nabavku mašina, opreme i opreme kao što su brodovi i mreže;
- organizovanje poslova kao što je održavanje brodova, čamaca i opreme;
- nadgledanje izbora, obuke i rada radnika i podgovarača u akvakulturi ili ribarstvu.

Primjeri zanimanja koja su svrstana ovdje:

- Direktor sektora proizvodnje u akvakulturi
- Direktor sektora proizvodnje u lovu/ribolovu

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu svrstana (pomenuta):

- Uzgajivač riba - 6221
- Uzgajivač ostriga - 6221
- Uzgajivač morskih plodova - 6221
- Ribar na jezerima - 6222
- Ribar na moru – 6223

132 Rukovodioci / direktori u prerađivačkoj industriji, rudarstvu, građevinarstvu i distribuciji

Rukovodioci / direktori u prerađivačkoj industriji, u rudarstvu, građevinarstvu i distribuciji planiraju, organizuju i koordiniraju poslovima u prerađivačkoj industriji, vađenju ruda, građevinarstvu, zalihama, skladištenju i prevozu.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje detalja aktivnosti u smislu kvaliteta i obima proizvodnje, troškova, rokova i zahtjeva za radnom snagom; kontrolisanje rada pogona i kvaliteta procedura preko planiranja održavanja, utvrđivanja radnih sati i nabavke opreme; priprema tendera i ponuda; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje outputa proizvodnje i troškova, podešavanje procesa i resursa radi smanjivanja troškova; nadgledanje nabavke i montiranja pogona i opreme; kontrolisanje pripreme izvještaja i dokumentacije o proizvodnji; koordiniranje primjene zahtjeva za zaštitu na radu; planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

- 1321 Rukovodioci / direktori proizvodnje u prerađivačkoj industriji
- 1322 Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti rudarstva i vađenja nafte i gasa
- 1323 Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti građevinarstva
- 1324 Rukovodioci / direktori nabavke i distribucije i srodna zanimanja

1321 Rukovodioci / direktori proizvodnje u prerađivačkoj industriji

Rukovodioci / direktori proizvodnje u prerađivačkoj industriji planiraju, rukovode i koordiniraju proizvodnim aktivnostim u prerađivačkoj industriji velikih privrednih društava ili kao direktor malog prerađivačkog privrednog društva.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje, primjenu i praćenje proizvodnih strategija, politika i planova;
- planiranje detalja proizvodnih aktivnosti u smislu kvaliteta i obima proizvodnje, troškova, raspoloživog vremena i zahtjeva za radnom snagom;
- kontrolisanje rada proizvodnog pogona i kvaliteta procedura planiranjem održavanja, utvrđivanjem radnih sati i nabavkom djelova i alata;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnih rezultata i troškova, i podešavanje procesa i resursa radi smanjenja troškova;
- konsultovanje sa i obavještanje ostalim/h direktora o pitanjima proizvodnje;
- nadgledanje nabavke i montaža novog pogona i opreme;
- kontrolisanje pripreme dokumentacije o proizvodnji i izvještaja;
- koordiniranje primjene zahtjeva za zaštitu na radu;
- identifikovanje poslovnih mogućnosti i odlučivanje o proizvodima koji će se proizvoditi;
- istraživanje i primjena zakonskih i obaveznih zahtjeva koji utiču na poslove i životnu sredinu;
- nadgledanje odobravanja kvota za proizvodnju posebnih proizvoda i sklapanje ugovora između klijenata i proizvođača;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjer zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Organizator drvoprerađivačkog poslovanja
- Organizator metaloprerađivačkog poslovanja
- Organizator poslovanja u preradi hrane i pića

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Nadzornici proizvodnje u prerađivačkoj industriji - 3122

1322 Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti rudarstva i vađenja nafte i gasa

Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti rudarstva i vađenja nafte i gasa planiraju, rukovode i koordiniraju proizvodnim aktivnostima u rudarstvu i vađenja nafte i gasa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pregovaranje sa ostalim direktorima radi utvrđivanja kvota za proizvodnju, planiranje mjesta na kojima će se iskopavati rude i izrada strategija za vađenje sirovina;
- procjenu efikasnosti rudnika radi određivanja odgovarajućih radnika, opreme, tehnologije i unošenje promjena u raspored rada ili u opremu, po potrebi;
- planiranje detalja proizvodnih aktivnosti u smislu kvaliteta i obima proizvodnje, troškova, raspoloživog vremena i potreba za radnom snagom;
- kontrolisanje rada pogona i kvaliteta procedura planiranjem, održavanjem, utvrđivanjem radnih sati i nabavkom opreme;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom (finansijskim sredstvima), praćenje proizvodnje i troškova i prolagođavanje procesa i resursa radi smanjenja troškova;
- nadgledanje nabavke i montaže novog pogona i opreme;
- kontrolisanje pripreme dokumentacije o proizvodnji i izvještaja;
- koordiniranje primjenom propisa i mjera u vezi zaštite na radu;

- istraživanje i primjenu zakonskih i obaveznih zahtjeva koji utiču na poslove i životnu sredinu;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Direktor rudnika
- Direktor proizvodnje (rudnik)
- Direktor proizvodnje (vađenje nafte i gasa)
- Direktor proizvodnje (kamenolom)
- Direktor kamenoloma

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Nadzornik rudnika - 3121
- Pomoćnik direktora rudnika - 3121
- Nadzornik kamenoloma - 3121

1323 Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti građevinarstva

Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti građevinarstva planiraju, rukovode i koordiniraju projektima visokogradnje i niskogradnje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- čitanje arhitektonskih skica i specifikacija;
- koordiniranje radnim resursima i nabavkom i isporukom materijala i opreme;
- pregovaranje sa vlasnicima objekata, izvođačima radova i podugovaračima uključenim u proces izgradnje u cilju završetka projekta u predviđenom roku i u okviru utvrđenog budžeta;
- pripremu tendera i ponuda;
- sprovođenje radnih projekata za gradilišta;
- vođenje računa o poštovanju zakona o građevinarstvu i standarda za rad, kvalitet, troškove i bezbjednost;
- dostavljanje planova lokalnoj samoupravi; gradnju na osnovu ugovora ili podugovaranje posebnih građevinskih usluga;
- organizovanje građevinske inspekcije od strane odgovarajućih organa;
- utvrđivanje i upravljanje finansijskim sredstvima, kontrolu izdataka i staranje o efikasnom korišćenju sredstava ;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih i podugovarača;

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Rukovodilac građevinskog poslovanja
- Organizator završnih građevinskih radova

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

Nadzornik izgradnje objekata - 3123

Izvođač radova na izgradnji kuća – 7111

1324 Rukovodioci / direktori nabavke i distribucije i srodna zanimanja

Rukovodioci / direktori nabavke i distribucije i srodna zanimanja planiraju, rukovode i koordiniraju nabavku, prevoz, skladištenje i distribuciju proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje, primjenu i praćenje strategija, politika i planova za nabavku, skladištenje i distribuciju;
- pripremu i primjenu planova da bi se održale količine zaliha uz najmanje troškove;
- sklapanje ugovora sa dobavljačima da bi se ispunili zahtjevi za kvalitetom, troškovima i isporukom;
- praćenje i kontrolu sistema skladištenja i inventarisanja da bi se ispunili zahtjevi za nabavku i kontrolu količine zaliha;
- djelotvoran sistem evidentiranja radi praćenja svih kretanja robe, radi obezbjeđenja ponovnog naručivanja i ponovnog skladištenja u optimalno vrijeme;
- povezivanje sa ostalim odjeljenjima i kupcima (klijentima) u pogledu zahtjeva za odvoženje robe i srodni špediterski prevoz;
- nadgledanje evidencije o nabavkama, skladištenju i distribuciji;
- utvrđivanje i upravljanje finansijskim sredstvima, kontrolu izdataka i praćenje efikasnog korišćenja resursa;
- utvrđivanje i upravljanje radnih i administrativnih procedura;
- planiranje i rukovođenje dnevnim aktivnostima;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Rukovodilac-menadžer logistike
- Rukovodilac-menadžer za nabavku i distribuciju
- Rukovodilac-menadžer za nabavku u lancu
- Rukovodilac skladišta

133 Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija

Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija planiraju, upravljaju i koordiniraju nabavku, razvoj, održavanje i korišćenje računarskih i telekomunikacionih sistema.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: konsultovanje sa korisnicima, rukovodiocima, prodavcima i tehničarima radi procjene potreba za računarima i zahtjeva za sistemom i specifikacijama neophodne tehnologije da bi se potrebe ispunile; formulisanje i upravljanje strategijama informaciono-komunikacionih tehnologija, politikama i planovima; upravljanje izborom sredstava i njihovim instaliranjem, obezbjeđivanje obuke za korisnike; upravljanje IT aktivnostima, analiziranje toka rada, utvrđivanje prioriteta, razvoj standarda i utvrđivanje rokova; nadgledanje bezbjednosti IT sistema; dodjeljivanje, ocjenjivanje, upravljanje poslovima sistem analitičara, programera i ostalih srodnih radnika; procjenu organizacije korišćenja tehnologije i potreba i davanje preporuka za unapređenja, kao što je nadogradnja hardvera i softvera; utvrđivanje i upravljanje budžetima, kontrolu troškova i obezbjeđivanje efikasnog korišćenja sredstava; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; zastupanje privrednog društva ili organizacije na seminarima o IT-u i konferencijama.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

1330 Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija

1330 Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija

Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija planiraju, upravljaju i koordiniraju nabavkom, razvojem, održavanjem i korišćenjem računarskih i telekomunikacionih sistema.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- konsultovanje sa korisnicima, rukovodiocima, prodavcima i tehničarima radi procjene potreba za računarima i zahtjevima sistema i utvrđivanjem tehnologije za ispunjenje ovih potreba;
- formulisanje i upravljanje informacijama i strategijama, politikama i planovima informaciono-komunikacione tehnologije;
- upravljanje izborom IT sredstava i njihovim instaliranjem i organizovanje obuke korisnika;
- upravljanje IT poslovima, analiziranje rada, utvrđivanje prioriteta, razvoj standarda i utvrđivanje rokova;
- nadgledanje bezbjednosti IT sistema;
- dodjeljivanje zadataka, ocjenjivanje, upravljanje radom sistem analitičara, programera i ostalih srodnih radnika;
- ocjenjivanje organizacije korišćenja tehnologija i potreba za njima, davanje preporuka za unapređivanje, kao što je nadgradnja hardvera i softvera;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i obezbjeđivanje efikasnog korišćenja sredstava;
- utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- zastupanje privrednog društva ili organizacije na IT konvencijama, seminarima i konferencijama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Rukovodilac za razvoj aplikacija
- Organizator računarskog poslovanja
- Rukovodilac sektora poslova sa stanovništvom u bankama
- Rukovodilac sektora platnog prometa
- Rukovodilac za razvoj IKT-a
- Direktor za informacione sisteme
- Rukovodilac za informacionu tehnologiju (IT menadžer)
- Rukovodilac mreže

134 Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, socijalnoj zaštiti i osiguranju

Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti i osiguranju planiraju, upravljaju i koordiniraju pružanjem socijalne i zdravstvene zaštite djece, obrazovanja i drugih stručnih usluga i upravljaju ograncima ustanova koje pružaju finansijske usluge i usluge osiguranja.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: formulisanje politika i planova za pružanje usluga i za rad

ustanova; utvrđivanje standarda i ciljeva; izrada i primjena programa i usluga radi zadovoljenja potreba klijenata; rukovođenje i koordiniranje namjene sredstava; kontakti sa roditeljima, odborima, finansijskim organima (za pružanje finansijske pomoći), predstavnicima zajednice i srodnim organima radi razmatranja oblasti saradnje i koordiniranja; praćenje i kontrola troškova; nadgledanje izbora, razvoja i rada zaposlenih; rad na pripremi izvještaja, budžeta i predviđanja; zastupanje organizacije na pregovorima sa ostalim organima i na konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 1341 Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o djeci i mladima
- 1342 Rukovodioci / direktori zdravstvenih ustanova
- 1343 Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o starim licima i odraslima
- 1344 Rukovodioci / direktori socijalnih ustanova
- 1345 Rukovodioci / direktori obrazovnih ustanova
- 1346 Rukovodioci / direktori finansijskih i osiguravajućih ustanova
- 1349 Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti i osiguranju, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

1341 Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o djeci i mladima

Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o djeci i mladima planiraju, rukovode, koordiniraju i vrednuju staranje o djeci u centrima i službama za boravak djece prije i posle škole, u rekreativnim centrima i službama i u centrima za dnevni boravak djece.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razvoj i primjenu programa za pospješivanje fizičkog, socijalnog, emotivnog i intelektualnog razvoja male djece;
- utvrđivanje i praćenje budžeta i namjene sredstava za zaposlene, zalihe, materijal, opremu i održavanje;
- nadgledanje i koordiniranje pružanja njege djeci prije, posle škole, u dnevnim i rekreativnim centrima;
- rukovođenje i nadgledanje pružaoca usluga staranja o djeci;
- upravljanje fizičkim objektima i staranje o svim zgradama i opremi kako bi se obezbjedilo bezbjedno mjesto za djecu, zaposlene i posetioce;
- razmatranje i tumačenje vladinih zakona i izrada procedura radi poštovanja zakona (npr. u vezi sa bezbjednošću i sigurnošću);
- upravljanje napretkom djece i razgovor sa roditeljima i starateljima;
- pripremanje i vođenje evidencije i knjigovodstva centra za brigu o djeci;
- zapošljavanje i vrijednovanje rada zaposlenih i koordiniranje njihovim usavršavanjem.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor ustanove za brigu o djeci

1342 Rukovodioci / direktori zdravstvenih ustanova

Rukovodioci / direktori zdravstvenih ustanova planiraju, rukovode, koordiniraju i vrijednuju pružanje

zdravstvenih usluga i njege u bolnicama, klinikama, ustanovama javnog zdravlja i sličnim organizacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- opšte rukovođenje i upravljanje službom, centrom, organizacijom;
- rukovođenje, nadgledanje i ocjena rada ljekara, sestara, tehničkog osoblja i administrativnog osoblja, službe, radnika na održavanju, i dr.;
- utvrđivanje ciljeva i kriterijuma za procjenu ili rad jedinica kojima rukovode;
- rukovođenje ili sprovođenje zapošljavanja i obuke zaposlenih;
- izrada, primjena i praćenje procedura, politika i standarda rada za ljekare, medicinske sestre, tehničko i administrativno osoblje;
- praćenje korišćenja dijagnostičkih usluga, ležaja, opreme i zaposlenih radi uspješnog korišćenja sredstava i procjene potrebe za dodatnim osobljem, opremom i uslugama;
- kontrolisanje administrativnog posla kao što je planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja o zalihama, opremi i uslugama;
- povezivanje sa drugim pružaocima zdravstvenih i socijalnih usluga, odborima i finansijskim tijelima radi koordiniranog pružanja usluga;
- pružanje savjeta državnim organima o mjerama za unapređenje zdravstvenih i socijalnih službi i objekata;
- zastupanje organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima.

Primjeri zanimanja koji se ovdje obuhvataju:

- Direktor klinike
- Direktor zdravstvene ustanove
- Organizator medicinskog poslovanja

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor ustanove za brigu o starim licima - 1343

1343 Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o starim licima i odraslima

Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o starim licima i odraslima planiraju, upravljaju, koordiniraju i ocjenjuju pružanje smještajnih usluga, usluga njege za pojedince i porodice kojima je ova vrsta usluga potrebna zbog starosti.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- opšte rukovođenje i upravljanje uslugama, objektom, organizacijom ili centrom;
- upravljanje, nadgledanje i vrednovanje rada ljekarskog osoblja, medicinskih sestara, tehničkog, administrativnog osoblja, osoblja na održavanju, i dr.;
- utvrđivanje ciljeva i kriterijuma za ocjenu rada jedinica kojima rukovode;
- upravljanje ili sprovođenje zapošljavanja i obuke osoblja;
- izradu, primjenu i praćenje procedura, politika i standarda za rad osoblja za pružanje njege, tehničkog i administrativnog osoblja;
- koordiniranje i primjena socijalnih programa i usluga njege za stara lica;
- kontrolisanje administrativnih poslova, kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, troškova za nabavku i usluge;
- povezivanje sa ostalim pružaocima zdravstvenih i socijalnih usluga, odborima i finansijskim

- organima radi koordiniranja pružanja usluga;
- davanje savjeta državnim organima o mjerama za unaprijeđenje zdravstvenih i socijalnih usluga i objekata;
- zastupanje organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor ustanove za brigu o starim licima
- Direktor staračkog doma
- Direktor doma za pružanje njege
- Koordinator doma penzionera

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor zdravstvene ustanove - 1342

1344 Rukovodioci / direktori socijalnih ustanova

Rukovodioci / direktori socijalnih ustanova planiraju, rukovode i koordiniraju sprovođenjem programa za pružanje socijalne pomoći i pomoći zajednice, kao što su finansijska pomoć, pomoć porodici, usluge za djecu i drugi programi i usluge zajednice.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- obezbjeđenje opšteg rukovođenja i upravljanja uslugama, objektom, organizacije ili centra;
- izradu, primjenu i praćenje procedura, politika i standarda rada zaposlenih;
- praćenje i ocjenu sredstava namjenjenih za pružanje socijalnih, smještajnih i drugih socijalnih usluga;
- kontrolu administrativnih poslova kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, troškova za nabavke;
- povezivanje sa drugim pružaocima socijalnih i zdravstvenih usluga, odborima i finansijskim organima radi razmatranja, saradnje i koordiniranja u oblastima zdravstvenih i socijalnih službi;
- davanje savjeta državnim organima o mjerama za unapređenje socijalnih službi i objekata;
- zastupanje organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim raspravama i forumima;
- utvrđivanje i upravljanje budžetima, kontrola troškova radi uspješnog korišćenja sredstava;
- utvrđivanje i rukovođenje operativnim i administrativnim procedurama;
- nadgledanje izbora, obuke i rada osoblja;
- zastupanje organizacije na konvencijama, seminarima i konferencijama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Organizator poslovanja socijalne zaštite
- Direktor službe za pomoć porodicama
- Direktor smještajnih ustanova
- Direktor socijalnog centra

1345 Rukovodioci / direktori obrazovnih ustanova

Rukovodioci obrazovnih ustanova planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju obrazovne i administrativne aspekte obrazovnih ustanova, osnovnih i srednjih škola, viših škola i fakulteta i odsjeka (katedri) na univerzitetima i drugim obrazovnim ustanovama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje obrazovnih programa na osnovu okvira koji su definisale obrazovni organi vlasti i rukovodeća tijela;
- primjena sistema i procedura za praćenje rada škole i upisa učenika/studenata;
- rukovođenje administrativnim poslovima koji se odnose na prijem učenika/studenata i obrazovne usluge;
- kontrola administrativnih aktivnosti kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, troškova nabavke opreme i usluga;
- davanje uputstava i upravljanje nastavnim, akademskim i administrativnim osobljem kao i učenicima/studentima;
- ocjena rada nastavnika/profesora i predavača prisustvom na časovima, posmatranjem nastavnih metoda, razmatranjem obrazovnih ciljeva i edukativnog materijala;
- unapređenje obrazovnog programa, predstavljanje ustanove široj zajednici;
- nadgledanje održavanja obrazovnih objekata i sredstava;
- izrada i primjena disciplinarnog pravilnika radi bezbjednog okruženja za učenike/studente i nastavno osoblje;
- organizovanje i implementacija metoda pronalaženja dodatnih izvora finansiranja, u saradnji sa roditeljima i društvenom zajednicom - grupama i sponzorima;
- kontrola izbora, obuke i nadgledanje zaposlenih.

Primjeri zanimanja koji se ovdje svrstavaju:

- Direktor škole

1346 Rukovodioci / direktori finansijskih i osiguravajućih ustanova

Rukovodioci / direktori finansijskih i osiguravajućih ustanova planiraju, rukovode i koordiniraju ograncima ustanova koji pružaju finansijske usluge i usluge osiguranja, kao što su banke, građevinska privredna društva, kreditna udruženja, osiguravajući zavodi. Daju savjete i pružaju pomoć klijentima u pogledu finansijskih i osiguravajućih pitanja.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- planiranje, rukovođenje i koordiniranje poslovima zaposlenih u ogranku;
- uspostavljanje i održavanje veza sa individualnim i poslovnim klijentima;
- davanje savjeta i pružanje pomoći klijentima o njihovim finansijskim potrebama i potrebama za osiguranjem i u pogledu stvari kao što su promjene zakona koje mogu da utiču na klijente;
- razmatranje, procjena i obrada zahtjeva za kreditom i osiguranjem;
- praćenje odluka o produženju kredita;
- finansijske istrage;
- nadgledanje toka gotovog novca i finansijskih instrumenata i sastavljanje finansijskih i pravnih izvještaja;

- odobravanje ili odbijanje ili koordiniranje odobravanjem ili odbijanjem linija komercijalnih kredita, stambenih kredita i ličnih pozajmica;
- koordiniranje saradnjom sa ostalim ograncima kompanije;
- upravljanje budžetom, kontrola izdataka i obezbjeđenje efikasnog korišćenja sredstava;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja koji se ovdje svrstavaju:

- Direktor banke
- Direktor kreditno-građevinske zadruge
- Direktor kreditnog udruženja,
- Direktor osiguravajućeg društva (zavoda)

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Finansijski direktor - 1211
- Referent za kreditne poslove - 3312
- Posrednik osiguranja - 3321

1349 Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti i osiguranju, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata direktore koji planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju pružanje stručnih i tehničkih usluga, a koji nisu svrstani u vrstu 12 Administrativni i komercijalni rukovodioci / direktori, ili na drugom mjestu pomenuti u vrsti 13 Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga. Na primjer, direktori zaduženi za pružanje usluga vezanih za politiku, usluga popravnih ustanova, bibliotekarskih, pravnih i protivpožarnih usluga svrstavaju se ovdje.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- opšte rukovođenje i upravljanje ustanovom, objektom, organizacijom ili centrom;
- izradu, primjenu i praćenje procedura, politika i standarda rada za zaposlene;
- rukovođenje, nadgledanje i ocjenu poslova osoblja stručnih, tehničkih, administrativnih službi i radnika na održavanju i dr;
- praćenje i procjena sredstava za pružanje usluga;
- kontrola administrativnih poslova kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, rashodi za nabavku, opremu i usluge;
- planiranje, rukovođenje i koordiniranje pružanjem usluga;
- koordiniranje saradnjom sa ostalim agencijama za pružanje usluga u istoj ili sličnoj oblasti;
- upravljanje budžetom, kontrolu rashoda i obezbjeđenje efikasnog korišćenja sredstava;
- nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor arhiva
- Direktor popravne ustanove
- Direktor ustanove za pružanje pravne pomoći
- Upravnik zatvora

14 Rukovodioci / direktori u ugostiteljstvu, maloprodaji i srodnim uslugama

Rukovodioci / direktori u ugostiteljstvu, maloprodaji i srodnim uslugama planiraju, organizuju i rukovode poslovima ustanova koje pružaju usluge smještaja, ugostiteljstva, maloprodaje i drugih usluga.

Poslovi i zadaci koje obavljaju zaposleni iz ove vrste obično obuhvataju: planiranje i organizovanje posebnih poslova, sportskih, rekreativnih aktivnosti i spektra raznih proizvoda, nivoa zaliha i uslužnih standarda; promovisanje i prodaju dobara i usluga; praćenje zakona o alkoholnim pićima, igrama na sreću i drugo; izradu i razmatranje politika, programa i procedura u vezi odnosa klijenta i pruženih proizvoda i usluga; promovisanje objekata za konferencije, konvencije i sajmove potencijalnim klijentima; organizovanje nabavke i održavanje prevoznih sredstava, opreme i goriva i prevoz robe; kontrolu izbora, obuke i nadgledanja zaposlenih; obezbjeđenje usklađenosti sa propisima o zaštiti i bezbjednosti na radu.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 141 Rukovodioci / direktori hotela i restorana
- 142 Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje
- 143 Rukovodioci / direktori u srodnim uslugama

141 Rukovodioci / direktori hotela i restorana

Rukovodioci / direktori hotela i restorana planiraju, organizuju i rukovode poslovima ustanova koje pružaju usluge smještaja, hrane, pića i ostale ugostiteljske usluge.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje i organizovanje posebnih poslova, sportskih, i rekreativnih aktivnosti i igara na sreću; rukovođenje i nadgledanje poslova rezervisanja, recepcije, sobne usluge i čišćenja; poštovanje zakona i propisa o alkoholnim pićima, igrama na sreću, zdravlju i drugo; praćenje kvaliteta u svim fazama pripreme i služenja hrane i pružanja usluga; kontrolu izbora, obuke i nadgledanja zaposlenih, poštovanje propisa o zdravlju i zaštiti na radu.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 1411 Rukovodioci / direktori hotela
- 1412 Rukovodioci / direktori restorana

1411 Rukovodioci / direktori hotela

Rukovodioci / direktori hotela planiraju, organizuju i rukovode poslovima hotela, motela i sličnih ustanova radi pružanja smještajnih i drugih usluga gostima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- upravljanje i nadgledanje poslova rezervisanja, recepcije, usluga u sobama (room service) i održavanja;
- nadgledanje sistema bezbjednosti i održavanje vrta i imovine;
- planiranje i nadgledanje bara, restorana, konferencija;
- poštovanje zakona i propisa o alkoholnim pićima, igrama na sreću i drugo;
- ocjenu i analizu zadovoljstva gostiju;
- nadgledanje knjigovodstvenih poslova i poslova nabavke;
- staranje o budžetu ustanove;

- kontrolu izbora, obuke i nadgledanja zaposlenih;
- poštovanje propisa o očuvanju zdravlja i bezbjednosti na radu;
- informisanje gostiju o lokalnom turizmu i organizovanje obilazaka i prevoza.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor hotela
- Direktor motela
- Direktor hostela

1412 Rukovodioci / direktori restorana

Rukovodioci / direktori restorana planiraju, organizuju i rukovode poslovima kafea, restorana i srodnih ustanova u kojima se služi hrana i pružaju ugostiteljske usluge.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje menija u dogovoru sa šefom kuhinje i kuvarima;
- planiranje i organizovanje posebnih usluga;
- nabavka i utvrđivanje cijena na osnovu budžeta;
- vođenje knjiga o količini zaliha i finansijskim poslovima;
- nastojanje da objekti za ručavanje, kuhinja i skladišta hrane budu u skladu sa propisima o zdravstvu, da su čisti, funkcionalni i odgovarajućeg izgleda;
- razgovor sa gostima radi procjene njihovog zadovoljstva u pogledu obroka i usluge;
- izbor, utvrđivanje rasporeda rada zaposlenih, obuka i nadgledanje zaposlenih na dočeku gostiju i u kuhinji;
- primanje rezervacija, pozdravljanje gostiju i pomoć pri prijemu narudžbina;
- pregovaranje sa klijentima i dobavljačima;
- poštovanje propisa o očuvanju zdravlja i bezbjednosti na radu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Šef kafea
- Šef restorana
- Šef ugostiteljstva

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

Glavni kuvar – 3434

142 Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje

Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje planiraju, organizuju, koordiniraju i kontrolišu poslovanje ustanova koje prodaju proizvode u maloprodaji i veleprodaji. Zaduženi su za budžet, zapošljavanje i strateško i operativno rukovođenje prodavnicama ili organizacionim jedinicama u okviru prodavnica u kojima se prodaju posebne vrste proizvoda.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju : utvrđivanje asortimana, količina zaliha i standarda usluge; formulisanje i primjenu politike kupovine i marketinga i utvrđivanje cijena; promovisanje i reklamiranje proizvoda i usluga; vođenje knjiga o količini zaliha i o finansijskim poslovima; staranje o budžetu ustanove,

kontrolu izbora, obuke i nadzor zaposlenih, poštovanje propisa o zdravlju i zaštiti na radu.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeću grupu:

1420 Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje

1420 Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje

Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje planiraju, organizuju, koordiniraju i kontrolišu poslove objekata u kojima se proizvodi prodaju u maloprodaji i veleprodaji. Zaduženi su za budžet, zapošljavanje i strateško i operativno rukovođenje prodavnicama i organizacionim jedinicama unutar prodavnica u kojima se prodaju posebne vrste proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje asortimana proizvoda, količine zaliha i standarda usluge;
- formulisanje i primjenu politika kupovine i prodaje i utvrđivanje cjenovnika;
- promovisanje i reklamiranje proizvoda i usluga objekta;
- vođenje evidencije o količini zaliha i finansijskim poslovima;
- staranje o budžetu objekta;
- kontrolu izbora, obuke i nadzora zaposlenih;
- poštovanje propisa o zdravlju i zaštiti na radu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor maloprodaje
- Direktor supermarketa
- Direktor veleprodaje

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor prodaje (u privrednom društvu) - 1221
- Vlasnici radnji - 5221
- Nadzornik radnje - 5222
- Prodavci u radnjama - 5223

143 Rukovodioci / direktori u srodnim uslugama

Rukovodioci / direktori u ostalim uslužnim djelatnostima planiraju, organizuju i kontrolišu poslove objekata u kojima se pružaju sportske, kulturne, rekreativne usluge, usluge putovanja, kontakt sa klijentima i druge srodne usluge.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje i organizovanje niza raznih usluga; staranje o čistoći i dobrom stanju objekata; praćenje novih trendova i razvoja u pogledu pružene usluge; davanje savjeta u vezi raspoloživih objekata i njihovo promovisanje, provjeru i nadzor nad svim primanjima gotovog novca i redovno provjeravanje zaliha; utvrđivanje i upravljanje budžetom radi efikasnog korišćenja sredstava; planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima; kontrolu izbora, nadzora i rada zaposlenih; poštovanje zahtjeva za obezbjeđenje bezbjednosti na radu.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeće grupe:

1431 Rukovodioci / direktori sportskih, rekreativnih i kulturnih centara

1439 Rukovodioci / direktori uslužnih djelatnosti koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

1431 Rukovodioci / direktori sportskih, rekreativnih i kulturnih centara

Rukovodioci / direktori sportskih, rekreativnih i kulturnih centara planiraju, organizuju i kontrolišu poslove objekata u kojima se pružaju sportske, umjetničke, pozorišne i ostale rekreativne usluge.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje i organizovanje niza zabava, atrakcija, kulturnih aktivnosti i fitnes i sportskih programa koje pruža centar;
- brigu o čistoći i održavanju objekata u dobrom stanju;
- praćenje novih centara i razvoja u oblasti stvaralačkih umjetnosti i organizovanje pozorišnih produkcija i komada i orkestara;
- davanje savjeta o raspoloživim objektima i reklamiranje događaja, izložbi i aktivnosti;
- provjeru i praćenje svih primanja u gotovom novcu i redovne provjere zaliha;
- utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrolu rashoda i obezbjeđivanje efikasne upotrebe sredstava;
- planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima;
- kontrola izbora, nadzora i rada osoblja;
- usklađenost sa propisima o zdravlju i bezbjednosti na radu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor zabavnog/tematskog parka
- Direktor bilijar sale
- Direktor kazina
- Direktor bioskopa
- Direktor rekreativnog centra
- Direktor jahačke škole
- Direktor sportskog centra

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Upravnik umjetničke galerije – 1349
- Kustos muzeja - 1349

1439 Rukovodioci / direktori uslužnih djelatnosti koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata direktore koji planiraju, rukovode i koordiniraju pružanjem usluga i koji nijesu svrstani u glavnu vrstu 13 Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga ili u glavnoj vrsti 14 Rukovodioci / direktori u ugostiteljstvu, maloprodaji i srodnim uslugama. Na primjer, ovdje se svrstavaju direktori putnih agencija, konferencijskih centara i tržnih centara.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Direktor putne agencije
- Direktor konferencijskog centra
- Direktor kontakt centra
- Direktor tržnog centra
- Direktor kampa

ROD 2 Stručnjaci i umjetnici

Stručnjaci i umjetnici povećavaju postojeće znanje, primjenjuju naučne i umjetničke koncepte i teorije, podučavaju o novim dostignućima na sistematičan način ili su angažovani u bilo kojoj kombinaciji ovih aktivnosti.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: obavljanje analiza i istraživanja i razvoj koncepata, teorija i operativnih metoda i davanje savjeta ili primjenu postojećeg znanja vezanog za fizičke nauke uključujući matematiku, inženjerstvo i tehnologiju, za biološke nauke kao što su medicinske i zdravstvene usluge, kao i za društvene nauke; predavanje teorije i prakse jedne ili više disciplina na različitim obrazovnim nivoima; predavanje i edukaciju hendikepiranih lica; pružanje raznih poslovnih, pravnih i socijalnih usluga; stvaranje i izvođenje umjetničkih dijela; pružanje duhovne pomoći, pripremu naučnih radova i izvještaja. Može biti obuhvaćeno i nadgledanje drugih radnika.

Zanimanja iz ove grupe svrstavaju se u sljedeće vrste:

- 21 Stručnjaci prirodnih i tehničkih nauka
- 22 Zdravstveni stručnjaci
- 23 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje
- 24 Stručnjaci poslovnih usluga i administracije
- 25 Stručnjaci za informaciono-komunikacione tehnologije
- 26 Stručnjaci društvenih nauka i kulture

21 Stručnjaci prirodnih i tehničkih nauka

Stručnjaci prirodnih i tehničkih nauka sprovode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode ili primjenjuju znanje u oblastima kao što su fizika, astronomija, meteorologija, hemija, geofizika, matematika, statistika, informatika, arhitektura, inženjerstvo i tehnologija.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sprovođenje istraživanja, proširivanje i primjenu znanja stečenih proučavanjem struktura i odlika fizičkih materija i pojava, hemijskih karakteristika i procesa raznih materija, materijala i proizvoda i davanje savjeta iz ovih oblasti; primjenu matematičkih, statističkih i informatičkih koncepata i metoda; davanje savjeta, projektovanje i rukovođenje izgradnjom objekata, gradova i saobraćajnih sistema ili objekata niskogradnje i industrijskih konstrukcija, kao i mašina i ostale opreme i davanje savjeta i primjene rudarskih metoda i obezbjeđenje optimalne iskorišćenosti; ispitivanje zemljišta i mora i izradu mapa; proučavanje tehnoloških aspekata posebnih materijala, proizvoda i procesa i davanje savjeta o efikasnosti proizvodnje i organizaciji rada; pisanje naučnih radova i izvještaja. Može se obuhvatiti i nadgledanje drugih radnika.

Zanimanja u ovoj vrsti svrstana su u sljedeće podvrste:

- 211 Stručnjaci fizičkih i geo-nauka
- 212 Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari
- 213 Stručnjaci bioloških nauka
- 214 Stručnjaci tehničkih nauka (osim elektrotehničkih nauka)
- 215 Inženjeri elektrotehničkih nauka
- 216 Arhitekta, urbanisti, geodeti i dizajneri

211 Stručnjaci fizičkih i geo-nauka

Stručnjaci fizičkih i geo-nauka sprovode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode ili primjenjuju naučno znanje vezano za fiziku, astronomiju, meteorologiju, hemiju, geologiju i geofiziku.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: usavršavanje kroz istraživanja i eksperimente vezane za mašinstvo, termodinamiku, optiku, soniku, elektricitet, magnetiku, elektroniku, nuklearnu fiziku, astronomiju, razne grane hemije, atmosfere uslove i fizičku prirodu Zemlje; davanje savjeta i primjenu ovog znanja u oblastima kao što su prerađivačka industrija, poljoprivreda, medicina, navigacija, ispitivanje kosmosa, nafta, gas, iskorišćavanje voda i minerala, telekomunikacije i ostale usluge ili niskogradnja; pisanje naučnih radova i izvještaja.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2111 Fizičari i astronomi
- 2112 Meteorolozi
- 2113 Hemičari
- 2114 Geolozi i geofizičari

2111 Fizičari i astronomi

Fizičari i astronomi sprovode istraživanja i unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode vezane sa materijom, prostorom (kosmosom), vremenom, energijom, silama i poljima i za međupovezanost između ovih fizičkih pojava. Primjenjuju naučno znanje u vezi sa fizikom i astronomijom i industrijskim, medicinskim, vojnim ili drugim oblastima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja i unapređenje ili razvoj koncepata, teorija, instrumenata, softvera i operativnih metoda vezanih za fiziku i astronomiju;
- izvođenje eksperimenata, testova i analiza o strukturi i odlikama materije u oblastima kao što su mašinstvo, termodinamika, elektronika, komunikacije, proizvodnja i distribucija energije, aerodinamika, optika i laseri, daljinski senzori, medicina, sonika, magnetika i nuklearna fizika;
- ocjenu rezultata istraživanja i eksperimenata i donošenje zaključaka uglavnom korišćenjem matematičkih i tehničkih modela;
- primjenu principa, tehnika i procesa za razvoj ili unapređenje praktične primjene principa i tehnika fizike i astronomije u industriji, medicini, vojsci i dr;
- obezbjeđivanje bezbjednog i efikasnog zračenja (jonizacija i nejonizacija) kod pacijenata radi dijagnostikovanja ili postizanja terapijskih rezultata na osnovu preporuke ljekara;
- obezbjeđivanje tačnog mjerenja i određivanje fizičkih količina koje se koriste u medicini;
- testiranje, naručivanje i procjenu opreme koja se koristi u aplikacijama kao što su snimci, ljekarsko liječenje i dozimetrija;
- davanje savjeta i konsultovanje sa ljekarima i drugim zdravstvenim stručnjacima radi postizanja što veće ravnoteže između korisnih i štetnih efekata zračenja;
- praćenje, anliziranje i tumačenje kosmičkih pojava i razvoj metoda, numeričkih modela i tehnika radi usavršavanja u oblastima kao što su navigacija, satelitska komunikacija, istraživanje svemira, nebeskih tijela i kosmičkog zračenja;
- izradu, primjenu i održavanje standarda i protokola za mjerenje fizičkih pojava i za korišćenje

- nuklearne tehnologije u medicinske i industrijske svrhe;
- pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Astronom
- Atomski fizičar
- Nuklearni fizičar
- Fizičar

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Ljekar specijalista nuklearne medicine - 2212
- Onkolog radioterapeut - 2212
- Operativni medicinski radiolog – 3211

2112 Meteorolozi

Meteorolozi pripremaju kratkoročne ili dugoročne vremenske prognoze koje se koriste u vazduhoplovstvu, pomorstvu, poljoprivredi i drugim oblastima i radi informisanja šire javnosti. Sprovode istraživanja o sastavu, strukturi i dinamici atmosfere.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ispitivanje pravca i brzine kretanja vazduha, pritiska, temperature, vlažnosti, fizičkog i hemijskog pretvaranja zagađivača i drugih pojava kao što je obrazovanje oblaka i padavina, električne neravnoteže ili sunčevog zračenja;
- proučavanje podataka prikupljenih od meteoroloških stanica, preko radara i satelitskih slika i informatičkog modela da bi se locirali i predvidjeli vremenski uslovi;
- pripremu i izvještavanje o kratkoročnim ili dugoročnim vremenskim mapama, prognozama i upozorenjima o atmosferskim pojavama kao što su cikloni, oluje i druge opasnosti po život i imovinu i objavljivanje informacija o atmosferskim uslovima preko raznih medija uključujući radio, televiziju, štampu i internet;
- sprovođenje eksperimenata kod rastjerivanja magle, stvaranja oblaka, izazivanja kiše i drugih vremenskih izmjena;
- izradu i testiranje matematičkih informatičkih modela vremena i klime u eksperimentalne ili operativne svrhe;
- učešće u studijama o uticaju vremena na životnu sredinu;
- analiziranje uticaja industrijskih projekata i ljudskog djelovanja na klimu i kvalitet vazduha i rad sa udruženjima za društvene nauke, privredu i inženjstvo radi izrade odgovarajućih mješovitih strategija;
- angažovanje u projektovanju i izradi nove opreme i procedura za prikupljanje meteoroloških podataka, daljinskih senzora ili za odgovarajuće aplikacije;
- sprovođenje istraživanja i poboljšanje ili izradu koncepata, teorija i operativnih metoda vezanih za sastav, strukturu i dinamiku atmosfere i pisanje naučnih radova i izvještaja o rezultatima istraživanja;
- pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Klimatolog

- Hidrometeorolog
- Meteorolog
- Sinoptičar

2113 Hemičari

Hemičari sprovode istraživanja, unapređuju ili izrađuju koncepte, teorije i operative metode ili primjenjuju naučno znanje o hemiji, za sticanje novih znanja ili razvoj novih proizvoda i za kvalitet i proces kontrole.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja i unapređenje ili izradu koncepata, instrumenata, teorija i operativnih metoda vezanih za hemiju;
- sprovođenje eksperimenata, testova i analiza radi ispitivanja sastava i energije i hemijskih promjena kod raznih prirodnih ili sintetičkih materija, materijala i proizvoda;
- izradu procedura za kontrolu životne sredine, kontrolu kvaliteta i raznih drugih procedura za proizvođače ili korisnike;
- primjenu programa uzorkovanja i prikupljanja podataka i njihovo analiziranje radi identifikovanja i određivanja količine otrovnih materija u životnoj sredini;
- učestvovanje u međudisciplinarnim istraživanjima i razvoj projekata uz saradnju sa hemijskim inženjerima, biologima, mikrobiologima, agronomima, geolozima ili drugim stručnjacima;
- korišćenje mikro-organizama radi pretvaranja supstanci u nove komponente;
- određivanje načina za očvršćivanje ili kombinovanje materijala ili razvoj novih materijala.
- reprodukciju i sintetisanje prirodnih supstanci i stvaranje novih vještačkih supstanci;
- pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Hemičar
- Fizikohemičar

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Biohemičar - 2131
- Biolog - 2131
- Farmaceut - 2262

2114 Geolozi i geofizičari

Geolozi i geofizičari sprovode istraživanja; unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operative metode ili primjenjuju naučno znanje vezano za geologiju i geofiziku u oblastima kao što su nafta, gas i istraživanje i vađenje minerala, očuvanje voda, niskogradnja, telekomunikacije i plovidba i procjena i ublažavanje uticaja nastanka i odlaganja otpada na životnu sredinu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja i unapređenje ili izradu koncepata, teorija i operativnih metoda vezanih za geologiju i geofiziku;
- izučavanje sastava i strukture Zemljine kore, proučavanje stijena, minerala, fosila i drugih materijala i identifikovanje procesa koji utiču na razvoj Zemlje, praćenje evolucije prethodnog

- perioda, utvrđivanje prirode i hronologije geoloških formacija i procjenu njihove komercijalne primjene;
- tumačenje podataka iz istraživanja i sastavljanje geoloških izvještaja, mapa, dijagrama, izvještaja i radova;
 - primjenu geološkog znanja za rješavanje problema nastalih u okviru projekata niskogradnje kao što su izgradnja nasipa, mostova, tunela i velikih objekata i kod projekata sanacije zemljišta;
 - korišćenje programa za daljinsko praćenje radi istraživanja seizmičkih, gravitacionih, električnih, termalnih i magnetnih sila koje utiču na Zemlju;
 - procjenu težine, veličine i mase Zemlje i sastava i strukture njene unutrašnjosti i proučavanje prirode, aktivnosti i predvidljivosti vulkana, glečera i zemljotresa;
 - izradu grafikona Zemljanog magnetnog polja i korišćenje istih i prikupljenih podataka za potrebe predviđanja, navigacije, itd.;
 - proučavanje i praćenje fizičkih odlika mora i atmosfere i njihovu međusobnu povezanost, kao što je razmjena termalne energije;
 - lociranje i utvrđivanje vrste i rasprostranjenosti nafte, gasa i mineralnih slojeva korišćenjem seizmoloških, gravimetrijskih, magnetnih, električnih ili radiometričnih metoda;
 - identifikovanje taloga građevinskog materijala i utvrđivanje njihovih karakteristika i pogodnosti za upotrebu kao na primjer za betonske blokove, prekrivanje puteva ili drugo;
 - istraživanje kretanja, rasporeda i fizičkih svojstava podzemnih i površinskih voda;
 - davanje savjeta u oblastima kao što su upravljanje otpadom, izbor trase drumova i lokacije i sanacija kontaminiranih lokacija.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Geolog hidrogeologije
- Geolog rudarstva
- Geofizičar hidrolog
- Geofizičar seizmolog

212 Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari

Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari sprovode istraživanja, unapređuju ili izrađuju matematičke, aktuarske i statističke koncepte, teorije i operativne modele i tehnike i primjenjuju ovo znanje na široki spektar oblasti: inženjstvo, poslovne i društvene nauke, i drugo.

Zadaci koji se obavljaju obično obuhvataju: proučavanje, unapređenje i razvoj matematičkih, aktuarskih i statističkih teorija i tehnika; davanje savjeta ili primjena matematičkih načela, na široki spektar oblasti: inženjstvo, prirodne, društvene i biološke nauke; sprovođenje logičkih analiza problema upravljanja, naročito u smislu input-output efikasnosti i formulisanje matematičkih modela svakog problema obično radi izrade programa i nalaženja rješenja informatičkim putem; osmišljavanje i primjena penzionih sistema i sistema životnog, zdravstvenog, socijalnog osiguranja i drugo; primjena matematike, statistike, teorije vjerovatnoće i rizika radi procjene potencijalnih finansijskih uticaja na buduće događaje; planiranje i organizovanje anketa i drugih statističkih anketa i izrada upitnika; procjena, obrada, analiza i tumačenje statističkih podataka i njihova priprema za objavljivanje; davanje savjeta i primjena raznih metoda prikupljanja podataka i statističkih metoda i tehnika i utvrđivanje pouzdanosti rezultata, naročito u oblastima kao što su poslovne aktivnosti ili medicina kao i u drugim oblastima prirodnih, društvenih ili humanističkih

nauka; pisanje naučnih radova i izvještaja; nadgledanje rada matematičara, aktuara i statističkih pomoćnika i statističara u organizacijama ili privrednim društvima.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2120 Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari

2120 Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari

Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari sprovode istraživanja, unapređuju ili izrađuju matematičke, aktuarske i statističke koncepte, teorije i operativne modele i tehnike i primjenjuju ovo znanje na široki spektar oblasti: inženjerstvo, poslovne i društvene nauke, i drugo.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- proučavanje, unapređenje i razvoj matematičkih, aktuarskih i statističkih teorija i tehnika;
- davanje savjeta ili primjenu matematičkih načela, modela i tehnika na široki spektar oblasti kao što su inženjerstvo, prirodne, društvene ili biološke nauke;
- izradu logičkih analiza problema upravljanja, naročito u smislu input-output efikasnosti i formulisanje matematičkih modela svakog problema obično za pisanje programa i nalaženje rješenja informatičkim putem;
- osmišljavanje i primjenu šema kod penzionih sistema, sistema životnog, zdravstvenog, društvenog i drugog osiguranja;
- primjenu matematike, statistike, teorije vjerovatnoće i rizika radi procjene potencijalnih finansijskih uticaja na buduće događaje;
- planiranje i sprovođenje anketa i drugih statističkih prikupljanja podataka i izradu upitnika;
- procjenu, obradu, analizu i tumačenje statističkih podataka i njihovu pripremu za objavljivanje;
- davanje savjeta ili primjenu raznih metoda prikupljanja podataka i statističkih metoda i tehnika i utvrđivanje pouzdanosti rezultata, naročito u oblastima kao što su poslovne aktivnosti ili medicina kao i u drugim oblastima prirodnih, društvenih i bioloških nauka;
- pisanje naučnih radova i izvještaja;
- nadgledanje rada matematičara, aktuara i statističkih pomoćnika i statističara u organizacijama ili privrednim društvima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Aktuar osiguranja
- Demograf
- Matematičar
- Statističar

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Pomoćnik aktuara (saradnik aktuar) - 3314
- Saradnik matematičar - 3314
- Statističar saradnik - 3314
- Službenik aktuar - 4312
- Službenik statističar - 4312
- Analitičar baze podataka - 2511

213 Stručnjaci bioloških nauka

Stručnjaci bioloških nauka primjenjuju znanje stečeno kroz izučavanje ljudskog, životinjskog i biljnog svijeta i njihovog međusobnog djelovanja i životne sredine radi sticanja novih saznanja, unapređenja poljoprivredne i šumarske proizvodnje i radi rješavanja problema vezanih za ljudsko zdravlje i životnu sredinu.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: prikupljanje, analiziranje i procjenu podataka iz eksperimenata i sa terena radi identifikovanja i razvoja novih procesa i tehnika; davanje savjeta i pružanje pomoći državi, organizacijama i privrednim društvima o ekološki održivom razvoju prirodnih resursa.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2131 Biolozi, botaničari, zoolozi i srodni stručnjaci
- 2132 Stručnjaci u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
- 2133 Stručnjaci za zaštitu životne sredine

2131 Biolozi, botaničari, zoolozi i srodni stručnjaci

Biolozi, botaničari, zoolozi i srodni stručnjaci proučavaju žive organizme i njihove međusobne odnose sa drugim i životnom sredinom i primjenjuju ovo znanje da bi riješili probleme ljudskog zdravlja i životne sredine. Rade u raznim oblastima kao što je botanika, zoologija, ekologija, okeanologija, genetika, imunologija, farmakologija, toksikologija, fiziologija, bakteriologija i virusologija.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- sprovođenje istraživanja u laboratorijama i na terenu radi proširenja naučnog znanja o živim organizmima radi pronalaženja novih informacija, ispitivanja hipoteza, rješavanja problema o oblastima kao što su životna sredina, poljoprivreda i zdravlje, radi razvoja novih proizvoda, procesa i tehnika za farmaceutske, poljoprivredne potrebe i potrebe životne sredine;
- osmišljavanje i izvođenje eksperimenata i testova;
- sakupljanje ljudskih, životinjskih, biljnih uzoraka i podataka i uzoraka i podataka o insektima i proučavanje njihovog porijekla, razvoja, hemijskog i fizičkog oblika, strukture, sastava i života i reproduktivnih procesa;
- proučavanje živih organizama korišćenjem razne opreme, instrumenata, tehnologija i tehnika kao što su elektronski mikroskopi, telemetrija, globalni sistemi za pozicioniranje, biotehnologija, satelitske slike, genetski inženjering, analiza digitalnih slika, lančana reakcija polimeraze i kompjutersko modeliranje;
- identifikovanje, klasifikovanje, evidentiranje i praćenje živih organizama i organizovanje baza podataka;
- pisanje naučnih radova i izvještaja o istraživanju i novim rezultatima koji se zatim stavljaju na raspolaganje naučnom društvu u naučnim časopisima ili na konferencijama na razmatranje i dalju raspravu;
- osmišljavanje i izrada procjena o uticaju na životnu sredinu radi identifikovanja promjena nastalih usljed prirodnih ili ljudskih faktora;
- davanje savjeta vladama, organizacijama i privrednim društvima iz oblasti kao što su očuvanje, upravljanje prirodnim resursima, uticaji klimatskih promjena i zagađenja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Anatom
- Bakteriolog
- Biolog
- Biotehnolog
- Botaničar
- Ćelijski genetičar
- Ornitolog
- Mikrobiolog
- Molekularni biolog
- Zoolog

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Ekolog - 2133

2132 Stručnjaci u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Stručnjaci u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva proučavaju i pružaju pomoć i daju savjete o upravljanju poljoprivrednom proizvodnjom, šumarstvom i ribarstvom, uključujući i uzgoj, đubrenje, žetvu, eroziju tla i sastav tla, prevenciju bolesti, nanošenje hranljivih materija, plodored i komercijalizaciju. Razvijaju tehnike za povećanje produktivnosti i proučavaju i izrađuju planove i politike za upravljanje zemljištem i ribarstvom.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- prikupljanje i analizu podataka i uzoraka vezanih za proizvode, stočnu hranu, tlo, kvalitet vode i druge faktore koji utiču na poljoprivrednu i ribarsku proizvodnju;
- davanje savjeta o tehnikama za unapređenje ratarske, stočarske i ribarske proizvodnje i o alternativnim opcijama proizvodnje;
- davanje savjeta o bolestima stoke i usjeva, kontrolu štetotičina i korova, programe za poboljšanje kvaliteta tla, uzgoj životinja i za stočnu hranu;
- proučavanje faktora životne sredine koji utiču na proizvodnju komercijalnih usjeva (merkantilnih usjeva), podizanje pašnjaka, uzgoj životinja, uzgoj riba i rast i zdravlje šumskog drveća;
- proučavanje uticaja tehnika uzgoja usjeva, tla, insekata, bolesti i praksi uzgoja riba na prinos životinja, usjeva, šuma i ribarstva;
- proučavanje selidbe riba, rasta, hranjenja i mriješćenja i razmišljanje o metodama za zahvat, oplodnju, liježenje ikre;
- istraživanje karakteristika, korišćenja mogućnosti i produktivnosti tla i primjenu rezultata kod razvoja unaprijeđenih poljoprivrednih, hortikulturnih i šumarskih metoda;
- izradu procedura i tehnika za rješavanje poljoprivrednih problema i poboljšanje efikasnosti proizvodnje;
- upravljanje šumskim i ribarskim resursima da bi se njihove dugoročne komercijalne, rekreativne i ekološke koristi dovele do najvišeg nivoa;
- proučavanje širenja i uzgoja šumskog drveća, metoda za poboljšanje rasta šumskog fonda i uticaja proređivanja šumskog prinosa;
- ispitivanje, planiranje i primjena procedura upravljanja za borbu protiv uticaja požara, poplava, suše, erozije tla, štetočina i bolesti;

- sastavljanje naučnih izvještaja i vođenje savjetodavnih i informacionih sastanaka i predavanja za poljoprivredne, šumarske i ribarske zajednice i grupacije.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Agronom
- Inženjer šumarstva
- Savjetnik za poljoprivredu
- Naučnik u oblasti šumarstva
- Savjetnik za šumarstvo
- Stručnjak za uzgoj šuma
- Naučnik za proučavanje tla

2133 Stručnjaci za zaštitu životne sredine

Stručnjaci za zaštitu životne sredine proučavaju i procjenjuju uticaje ljudskog djelovanja na životnu sredinu kao što su vazduh, voda, zagađivanje bukom, zagađenost tla, klimatske promjene, toksični otpad i smanjenje i degradacija prirodnih resursa. Izrađuju planove i nalaze rješenja za zaštitu, očuvanje, obnovu, minimiziranje i spriječavanje daljeg oštećenja životne sredine.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja, izvođenje testova, prikupljanje uzoraka, sprovođenje analiza na terenu i u laboratorijama radi identifikovanja izvora problema u životnoj sredini i preporučivanje načina za spriječavanje, kontrolu i otklanjanje uticaja problema životne sredine;
- procjenjivanje vjerovatnih uticaja koji potencijalne ili predložene aktivnosti, projekti i dostignuća mogu imati na životnu sredinu i davanje preporuka da li bi trebalo nastaviti sa ovim aktivnostima i dostignućima;
- izradu i koordiniranje primjenom sistema za upravljanje životnom sredinom da bi organizacije mogle da identifikuju, prate i kontrolišu uticaj svojih aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu;
- ispitivanje i procjenu uticaja postojećih aktivnosti, procesa, otpadaka i materija na životnu sredinu;
- procjenjivanje usaglašenosti organizacije sa državnim regulativama i smjernicama i internim regulativama o životnoj sredini, identifikovanje kršenja istih i određivanje odgovarajuće mjere za otklanjanje štete;
- davanje stručnog savjeta i pružanje pomoći organizacijama kako da na najbolji način riješe probleme životne sredine da bi se smanjila šteta po životnu sredinu i smanjili finansijski troškovi;
- izradu planova za očuvanje životne sredine.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inspektor za očuvanje životne sredine
- Naučnik (stručnjak) za očuvanje životne sredine
- Ekolog
- Savjetnik za životnu sredinu

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Inženjer zaštite životne sredine - 2143
- Inspektori medicine rada i životne sredine - 3257

214 Stručnjaci tehničkih nauka (osim elektrotehničkih nauka)

Stručnjaci tehničkih nauka (osim elektrotehničkih nauka) osmišljavaju, planiraju i organizuju testiranje, izgradnju, instaliranje i održavanje konstrukcija, mašina i njihovih djelova, proizvodnih sistema i fabrika (pogona) i planiraju rokove proizvodnje i radne procedure da bi se inženjerski projekti sprovedi na bezbjedan, uspješan način i sa što manje troškova.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: planiranje i projektovanje sistema za hemijske procese, izradu projekata niskogradnje, mašinske opreme i sistema, rudarskih radova i radova na bušenju, i ostalih inženjerskih projekata; specifikaciju i čitanje skica i planova i utvrđivanje metoda izgradnje; nadgledanje izgradnje konstrukcija, sistema za snabdijevanje vodom i gasom i za prevoz i proizvodnju, instaliranje, rad i održavanje opreme, mašina i pogona; organizovanje i upravljanje projektom rada i isporukom materijala, instalacija i opreme; procjenu troškova i pripremu detaljnih troškovnih planova kao instrumenata za kontrolu budžeta; rješavanje problema projektovanja i rada u raznim oblastima inženjerstva primjenom inženjerske tehnologije.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2141 Industrijski inženjeri
- 2142 Građevinski inženjeri
- 2143 Inženjeri zaštite životne sredine
- 2144 Mašinski inženjeri
- 2145 Hemijski inženjeri i tehnolozi
- 2146 Inženjeri i tehnolozi rudarstva, metalurgije i srodni stručnjaci
- 2149 Stručnjaci tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2141 Industrijski inženjeri

Industrijski inženjeri sprovode istraživanja i projektuju, organizuju i nadgledaju građevinske radove, rad i održavanje procesa pogona i instalacija. Utvrđuju programe za koordinaciju proizvodnih aktivnosti i procjenjuju troškove i bezbjednost.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- proučavanje funkcionalnih izvjava, organizacionih šema i projektnih informacija da bi se utvrdile dužnosti i odgovornosti radnika i radnih jedinica i da bi se utvrdile oblasti preklapanja;
- utvrđivanje programa praćenja rada i analiziranje radnih uzoraka radi izrade standarda za radnu snagu;
- analiziranje iskorišćenosti radne snage, nacрта objekta, operativnih podataka i rokova proizvodnje i troškova za utvrđivanje optimalne efikasnosti radnika i opreme;
- izrada specifikacija za proizvodnju i određivanje materijala, opreme, cijevi, tokova materijala, kapaciteta i plana pogona i sistema;
- organizovanje i upravljanje projektom rada i isporuka materijala, postrojenja i opreme;
- utvrđivanje standarda i politika za postrojenja, izmjenu, kontrolu kvaliteta, testiranje,

- inspekciju i održavanje prema principa inženjstva i propisa o bezbjednosti;
- obavljanje inspekcije pogona radi unapređenja i održavanja rezultata rada;
- rukovođenje održavanjem objekata i opreme i koordiniranje zahtjevima za novim projektima, ispitivanjima i poštovanjem rokova;
- davanje savjeta rukovodećim kadrovima o novim proizvodnim metodama, tehnikama i o proizvodnoj opremi;
- povezivanje odjeljenja za nabavku, skladištenje i kontrolu materijala radi stalnog kretanja zaliha.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inženjer za industrijsko projektovanje i efikasnost
- Industrijski inženjer
- Inženjer u proizvodnom pogonu
- Inženjer proizvodnje

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor industrijske proizvodnje - 1321

2142 Građevinski inženjeri

Građevinski inženjeri sprovode istraživanja, daju savjete, projektuju i rukovode izgradnjom; upravljaju poslovima i održavanjem građevinskih konstrukcija ili proučavaju tehnološke aspekte posebnih materijala o kojima i daju i savjete.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja i razvoj novih ili unaprijeđenih teorija i metoda vezanih za građevinarstvo;
- davanje savjeta i projektovanje konstrukcija kao što su mostovi, nasipi (brane), dokovi, putevi, aerodromi, željezničke pruge, kanali, cjevovodi, sistemi za odlaganje otpada i kontrolu poplava i industrijske i druge veće građevine;
- utvrđivanje i specifikaciju građevinskih metoda, materijala i standarda kvaliteta, i rukovođenje građevinskim radovima;
- utvrđivanje kontrolnih sistema radi efikasnijeg funkcionisanja konstrukcija kao i radi bezbjednosti i zaštite životne sredine;
- organizaciju i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih građevinskih konstrukcija;
- analiziranje ponašanja tla i stijena kada su pod pritiskom predloženih konstrukcija i projektovanje temelja konstrukcija;
- analiziranje stabilnosti konstrukcija i testiranje ponašanja i trajnosti materijala koji se koriste za njihovu izgradnju.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Građevinski inženjer/projektant niskogradnje
- Rukovodilac gradilišta
- Tehnolog niskogradnje

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor građevinarstva - 1323
- Geolozi i geofizičari - 2114
- Inženjer rudarstva - 2146
- Inženjer metalurgije - 2146
- Urbanist – 2164
- Saobraćajni projektant - 2164

2143 Inženjeri zaštite životne sredine

Inženjeri zaštite životne sredine sprovode istraživanja, daju savjete, projektuju i rukovode primjenom rješenja za spriječavanje, kontrolu ili otklanjanje negativnih uticaja ljudskog djelovanja na životnu sredinu korišćenjem raznih inženjerskih disciplina. Obavljaju procjenu projekata visokogradnje i niskogradnje u pogledu životne sredine i primjenjuju načela inženjerstva na kontrolu zagađenja, reciklažu i odlaganje otpada.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja, procjenu i izvještavanje o uticaju na životnu sredinu postojećih i predloženih građevinskih i drugih aktivnosti;
- inspekciju industrijskih i opštinskih objekata i programa za procjenu operativne efikasnosti i usklađivanje sa propisima o zaštiti životne sredine;
- projektovanje i nadgledanje razvoja sistema, procesa i opreme za kontrolu, upravljanje i poboljšanje kvaliteta voda, vazduha ili zemljišta;
- pružanje podrške iz oblasti ekološkog inženjerstva kod analize mreže, propisa i planiranja razvoja baze podataka;
- dobijanje, ažuriranje i održavanje planova, dozvola i standardnih radnih procedura;
- pružanje inženjerske i tehničke pomoći za poboljšanje životne sredine i projekata vođenja sporova, uključujući osmišljavanje sistema za poboljšanje životne sredine i određivanje primjenljivosti propisa;
- praćenje toka sprovođenja programa za poboljšanje životne sredine;
- davanje savjeta kompanijama i državnim organima o procedurama koje treba primjenjivati kod čišćenja zagađenih mjesta radi zaštite ljudi i životne sredine;
- saradnju sa ekološkim naučnicima, urbanistima, tehničarima za opasni otpad, inženjerima ostalih disciplina i stručnjacima za pravo i poslovanje da bi se riješili problemi životne sredine.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inženjer za kontrolu zagađenja
- Analitičar zaštite životne sredine
- Ekološki inženjer
- Stručnjak za poboljšanje životne sredine

2144 Mašinski inženjeri

Mašinski inženjeri sprovode istraživanja, daju savjete, projektuju i rukovode proizvodnjom mašina, vazduhoplova, brodova, mehanizacije i industrijskih postrojenja, opreme i sistema; daju savjete i upravljaju proizvodnjom, održavanjem i popravkom, ili proučavaju i daju savjete o mehaničkim aspektima posebnih

materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje savjeta i projektovanje mašina i alata za prerađivačku industriju, rudarstvo, građevinarstvo, poljoprivredu i ostale industrijske potrebe;
- davanje savjeta i projektovanje parnih motora, motora sa unutrašnjim sagorijevanjem i ostalih neelektričnih motora i agregata koji se koriste za pokretanje željezničkih lokomotiva, drumskih vozila ili vazduhoplova ili za vožnju industrijskih ili ostalih mašina;
- davanje savjeta i projektovanje: brodskih korita, nadgradnje i pogonskih sistema na brodovima i sistema za pokretanje brodova; mašinskih instalacija i opreme za puštanje (oslobađanje), kontrolu i korišćenje energije; sistema za grijanje, ventilaciju i rashlađivanje, upravljačke opreme, pumpi i ostale mašinske opreme;
- davanje savjeta i projektovanje trupova za vazduhoplove, prtljažnika i ostale opreme za vazduhoplove kao i sisteme nagiba, kočnice, karoserije vozila i drugih komponenti za drumsku vozila;
- davanje savjeta i projektovanje neelektričnih djelova za aparate ili proizvode kao što su word procesori, računari, precizni instrumenti, kamere i projektori;
- utvrđivanje i kontrolu standarda i procedura radi efikasnog funkcionisanja i bezbjednosti mašina, mehanizacije, alata, motora, agregata, industrijskih postrojenja, opreme ili sistema;
- staranje o tome da li su oprema, rad i održavanje usklađeni sa specifikacijama projekta i standardima bezbjednosti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inženjer za vazduhoplove
- Mašinski inženjer za industrijske mašine i alate
- Mašinski pomorski inženjer
- Mašinski inženjer

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Brodski inženjer - 3151

2145 Hemijski inženjeri i tehnolozi

Hemijski inženjeri i tehnolozi sprovode istraživanja daju savjete, razvijaju komercijalne hemijske procese i proizvodnju raznih supstanci i proizvoda kao što su sirova nafta, derivati nafte, prehrambeni proizvodi i pića, lijekovi ili sintetički materijali. Upravljaaju održavanjem i popravkom hemijskih postrojenja i opreme, proučavaju i daju savjete o hemijskim aspektima posebnih materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sprovođenje istraživanja i davanje savjeta, razvoj komercijalnih hemijskih procesa za rafinisanje sirove nafte i drugih tečnosti ili gasova i za proizvodnju supstanci i proizvoda kao što su derivati nafte, eksplozivi, prehrambeni proizvodi i pića, lijekovi ili sintetički materijali;
- navođenje metoda za hemijsku proizvodnju, materijala i standarda kvaliteta i staranje o tome da su isti usklađeni sa specifikacijama;
- utvrđivanje standarda za kontrolu i procedura radi bezbjednosti i efikasnosti rada u proizvodnji hemijskih proizvoda i bezbjednost radnika koji rukuju opremom ili rade u neposrednoj blizini mjesta gdje se odvijaju hemijske reakcije;

- projektovanje postrojenja za hemijsku proizvodnju i davanje savjeta u pogledu procesa za proizvodnju hemijskih proizvoda i hemikalija;
- obavljanje testova kroz faze proizvodnje radi utvrđivanja stepena kontrole varijabli, uključujući temperature, gustinu, posebnu gravitaciju i pritisak;
- izradu procedura za bezbjednost koje se moraju primjenjivati;
- procjenu troškova proizvodnje i sastavljanje izvještaja o toku proizvodnje za rukovodioce;
- obavljanje laboratorijskih studija o fazama proizvodnje i testiranje predloženog procesa na poslovima manjeg obima kao što je probni pogon.

Primjeri zanimanja koji se ovdje obuhvataju:

- Hemijski tehnolog
- Hemijski tehnolog za nemetale
- Tehnolog za plastične materije
- Inženjer za procese rafinisanja

2146 Inženjeri i tehnolozi rudarstva, metalurgije i srodni stručnjaci

Inženjeri i tehnolozi rudarstva, metalurgije i srodni stručnjaci sprovode istraživanja i projektuju i razvijaju i održavaju komercijalne metode za vađenje metala iz njihovih ruda ili minerala, vode, nafte ili gasa iz zemlje i za razvoj novih legura, keramičkog i drugog materijala ili proučavaju rudarske ili metalurške aspekte posebnih materijala, proizvoda ili procesa, o čemu i daju savjete.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- određivanje lokacije i planiranje vađenja uglja, ruda metala, nemetalnih minerala i građevinskog materijala kao što su kamen i šljunak;
- utvrđivanje najpogodnijih metoda za efikasno rudarstvo, vrste mašina koje treba koristiti, planiranje skica i rukovođenje izgradnjom tunela i dr.
- određivanje lokacije za bušenje i razmatranje metoda za kontrolu toka vode, nafte ili gasa iz bušotina;
- planiranje i rukovođenje skladištenjem, prvom preradom i prevozom vode, nafte ili gasa;
- utvrđivanje standarda i procedura bezbjednosti i prve pomoći u objektima, naročito podzemnim;
- sprovođenje istraživanja, razvoj metoda za dobijanje metala iz ruda i davanje savjeta o njihovoj primjeni;
- ispitivanje svojstava metala i legura, razvoj novih legura i davanje savjeta sa tim u vezi i nadgledanje tehničkih aspekata proizvodnje i prerade metala i legura;
- održavanje tehničke veze i konsultovanje sa ostalim relevantnim stručnjacima kao što su geolozi i geofizičari;
- proučavanje nalazišta ruda ili rudnika radi procjene profitabilnosti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inženjer metalurgije
- Inženjer rudarstva
- Inženjer za naftu i prirodni gas

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Geolog - 2114
- Geofizičar – 2114

2149 Stručnjaci tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata inženjere koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 214 Stručnjaci tehničkih nauka, osim elektrotehničkih nauka ili u podvrsti 215 Inženjeri elektrotehničkih nauka. Na primjer, grupa obuhvata one koji sprovode istraživanja, daju savjete ili izrađuju inženjerske procedure i rješenja za bezbjednost na radu, biomedicinsko inženjerstvo, optiku, materijale, proizvodnju nuklearne energije i eksplozivnih materija.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- primjenu znanja iz inženjerstva radi projektovanja, razvoja i procjene bioloških i zdravstvenih sistema i proizvoda, kao što su vještački organi, proteze i instrumenti;
- projektovanje sprava koje se koriste u raznim medicinskim procedurama, sistema snimanja kao što su magnetna rezonanca i aparata za automatsko ubrizgavanje insulina ili kontrolu tjelesnih funkcija;
- projektovanje komponenti za optičke instrumente kao što su sočiva, mikroskopi, teleskopi, laseri, sistemi optičkih diskova i ostala oprema koja koristi svojstva svjetlosti;
- projektovanje, testiranje i koordiniranje razvojem eksplozivnih materijala za artiljeriju radi poštovanja specifikacije za nabavku za potrebe vojske;
- projektovanje i nadgledanje izgradnje i rada nuklearnih reaktora i energetskih postrojenja i sistema za ponovnu preradu i ponovnu upotrebu nuklearnih goriva;
- projektovanje i izradu nuklearne opreme kao što su nuklearna jezgra, štitovi protiv zračenja i srodni instrumenti i mehanizmi za kontrolu;
- procjenu štete i obavljanje kalkulacija za operacije spašavanja na moru;
- proučavanje i davanje savjeta o inženjerskim aspektima posebnih prerađivačkih procesa, kao što su procesi vezani za staklo, keramiku, tekstil, kožne proizvode, drvo i štampu;
- identifikovanje mogućih opasnosti i uvođenje procedura i aparata za bezbjednost.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Organizator brodograđevinskog poslovanja
- Organizator poslovanja duvanske proizvodnje
- Organizator tekstilnog poslovanja

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Inženjer industrijskih procesa i proizvodnje - 2141
- Inženjer zaštite životne sredine - 2143
- Geodetski projektant - 2165

215 Inženjeri elektrotehničkih nauka

Inženjeri elektrotehničkih nauka sprovode istraživanja i projektuju, daju savjete, planiraju i rukovode izgradnjom i radom elektronskih, električnih i telekomunikacionih sistema, komponenti, motora i opreme. Organizuju i uspostavljaju kontrolne sisteme za praćenje rada i bezbjednostii električnih i elektronskih

sklopova i sistema.

Poslovi i zadaci koji se obavljaju obično obuhvataju: sprovođenje istraživanja, davanje savjeta i rukovođenje, održavanjem i popravkom električnih, elektronskih i telekomunikacionih proizvoda i sistema; davanje savjeta i projektovanje energetskih stanica i sistema za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije; utvrđivanje kontrolnih standarda za praćenje rada i bezbjednosti električnih, elektronskih i telekomunikacionih sistema i opreme.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju u sljedeće grupe:

- 2151 Inžinjeri energetike
- 2152 Inžinjeri elektronike
- 2153 Inžinjeri telekomunikacija

2151 Inžinjeri energetike

Inžinjeri energetike sprovode istraživanja i daju savjete i rukovode izgradnjom i radom električnih sistema, komponenti, motora i opreme i daju savjete i rukovode njihovim radom, održavanjem i popravkom ili proučavaju tehnološke aspekte električnih inžinjerskih materijala, proizvoda i procesa i daju savjete sa tim u vezi.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje savjeta i projektovanje električnih centrala i sistema koji proizvode, prenose i distribuiraju električnu energiju;
- nadgledanje, kontrolu i praćenje rada sistema za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije;
- savjetodavne usluge, projektovanje sistema za električne motore, električnu vuču i ostalu opremu ili električne kućne aparate;
- specifikaciju električnih instalacija i primjenu u industrijskim i drugim objektima i predmetima;
- utvrđivanje standarda i procedura za kontrolu radi praćenja rada i bezbjednosti sistema, motora i opreme za proizvodnju i distribuciju električne energije;
- određivanje industrijskih metoda za električne sisteme, kao i za održavanje i popravku postojećih sistema, motora i opreme.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inžinjer za proizvodnju električne energije
- Inžinjer elektroenergetike
- Elektromehanički inžinjer

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Inžinjer elektronike - 2152
- Inžinjer telekomunikacija - 2153
- Inžinjer za emitovanje programa - 2153

2152 Inženjeri elektronike

Inženjeri elektronike sprovode istraživanja, projektuju i rukovode konstrukcijom, radom, održavanjem i popravkom elektronskih sistema i pružaju savjetodavne usluge o tehnološkim aspektima elektronskih materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pružanje savjetodavnih usluga, projektovanje elektronskih aparata ili komponenti, kola, poluprovodnika i sistema;
- specifikacija proizvodnih i instalacionih metoda, materijala i standarda kvaliteta i rukovođenje proizvodnim ili instalacionim radom elektronskih proizvoda i sistema;
- utvrđivanje standarda za kontrolu i procedura radi obezbjeđenja efikasnog rada i bezbjednosti elektronskih sistema, motora i oprema;
- organizovanje i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih elektronskih sistema i opreme;
- projektovanje elektronskih kola i komponenti za upotrebu u oblastima kao što su kontrola navođenja vazдушnim prostorom i kontrola pogona, akustike ili instrumenata i kontrolne table;
- istraživanje i savjetodavne usluge o radarskim, telemetrijskim sistemima i sistema za daljinsku kontrolu, mikrotalasnoj i drugoj elektronskoj opremi;
- projektovanje i izradu algoritama za obradu signala i primjenu istih pomoću putem adekvatnog izbora hardvera i softvera;
- izradu aparata i procedura za testiranje elektronskih komponenti, kola i sistema.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Inženjer elektronike
- Inženjer elektrotehnike

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Inženjer telekomunikacija - 2153

2153 Inženjeri telekomunikacija

Inženjeri telekomunikacija sprovode istraživanja i pružaju savjetodavne usluge, projektuju i rukovode konstrukcijom, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema i opreme. Proučavaju i daju savjete o tehnološkim aspektima telekomunikacionih materijala, proizvoda i procesa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pružanje savjetodavnih usluga i projektovanje telekomunikacionih aparata ili komponenti, sistema, opreme i distributivnih centara;
- specifikaciju proizvodnih i instalacionih metoda, materijala, standarda kvaliteta i bezbjednosti i rukovođenje proizvodnim ili instalacionim radom telekomunikacionih proizvoda i sistema;
- organizovanje i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih telekomunikacionih sistema, motora-agregata i opreme;
- istraživanje i davanje savjeta o telekomunikacionoj opremi;
- planiranje i projektovanje komunikacionih mreža na osnovu žica, optičkih vlakana i bežičnih komunikacionih medija;

- projektovanje i izradu algoritama za obradu signala i primjenu istih pravilnim izborom hardvera i softvera;
- projektovanje telekomunikacionih mreža i radio i televizijskih sistema, uključujući i kablovske i satelitske.

Primjeri zanimanja koja se ovdje klasifikuju:

- Inženjer za emitovanje programa
- Inženjer telekomunikacija
- Inženjer telekomunikacija tehnolog

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Inženjer elektronike - 2152

216 Arhitekta, urbanisti, geodeta i dizajneri

Arhitekta, urbanisti, geodeta i dizajneri planiraju i projektuju prostor, spoljašnji izgled objekata i enterijer; industrijske proizvode; informacije za vizuelnu komunikaciju, publikovanje i izlaganje. Sprovode ispitivanja da bi tačno odredili položaj geografskih odlika, projektuju, pripremaju i revidiraju mape i izrađuju i primjenjuju planove i politike za kontrolu korišćenja zemljišta.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: utvrđivanje ciljeva i obaveza idejnog plana kroz konsultacije sa klijentima; formulisanje konceptata dizajna (projekta) i planova koji usklađuju estetiku sa tehničkim, funkcionalnim, ekološkim i proizvodnim zahtjevima; izradu skica, dijagrama, ilustracija, animacija; planova, mapa, grafikona, uzoraka i modela da bi se predstavili koncepti projekta i druge informacije; analiziranje fotografija, satelitskih snimaka, urbanističkih dokumenata i podataka, mapa, dokumenata, izvještaja i statističkih podataka, sprovođenje istraživanja i analiziranje funkcionalnih, prostornih, komercijalnih, kulturnih, bezbjednosti i estetskih zahtjeva.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2161 Arhitekta
- 2162 Arhitekta za uređenje prostora
- 2163 Dizajneri proizvoda i odjeće i kreatori
- 2164 Urbanistički i saobraćajni planeri
- 2165 Kartografi i geodeti
- 2166 Grafički i multimedijiski dizajneri

2161 Arhitekta

Arhitekta dizajniraju komercijalne, industrijske, institucionalne, stambene i rekreativne objekte i planiraju i prate njihovu izgradnju i popravku.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razvoj novih ili unaprađenih arhitektonskih teorija i metoda;
- nadgledanje gradilišta i konsultovanje klijenata, uprave i drugih učesnika radi određivanja vrste, stila i veličine predloženih objekata i izmjena na postojećim objektima;
- pružanje informacija u vezi dizajna (projekta), materijala i procjenjenog vremena za završetak

radova;

- pripremu projektne dokumentacije, uključujući skice i crteže i unošenje strukturalnih, mehaničkih i estetskih elemenata u konačni projekat;
- pisanje specifikacija i ugovornih dokumenata za građevinare i raspisivanje tendera u ime klijenata;
- stupanje u neophodne kontakte da bi se obezbjedila izvodljivost projekata u pogledu stila, troškova, rokova i usklađenosti sa propisima;
- identifikovanje i nalaženje najboljih rješenja za probleme vezane za funkciju i kvalitet enterijera objekata i izradu neophodnih skica, crteža i planova;
- praćenje građevinskih radova radi obezbjeđenja usklađenosti sa specifikacijama i standardima kvaliteta;
- održavanje stručne veze i konsultacije sa drugim relevantnim stručnjacima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Arhitekta visokogradnje
- Arhitekta enterijera

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Pejzažni arhitekta - 2162
- Dekorater - 3432
- Dizajner enterijera - 3432

2162 Arhitekta za uređenje prostora

Arhitekta za uređenje prostora planiraju i dizajniraju pejzaže i otvorene prostore za projekte kao što su parkovi, škole, institucije, putevi, spoljašni prostori za komercijalne, industrijske i stambene punktove i planiraju i prate njihovu izgradnju, održavanje i popravku-rekonstrukciju.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razvoj novih ili unaprijeđenih teorija i metoda kod pejzažne arhitekture;
- nadgledanje gradilišta, konsultovanje klijenata, uprave i drugih učesnika radi utvrđivanja vrste, stila i veličine predloženih zgrada, parkova, puteva i ostalih otvorenih prostora;
- prikupljanje i analiziranje podataka sa mjesta izgradnje i zajednice o geografskim i ekološkim obilježjima, reljefu, tlu, vegetaciji, hidrologiji, vizuelnim karakteristikama i izgrađenih konstrukcija, da bi se formulisalo korišćenje zemljišta i izrada preporuka i za pripremu izvještaja o uticaju na životnu sredinu;
- sastavljanje izvještaja, planova, radnih crteža, specifikacije i predračuna troškova za unapređenje zemljišta, pokazivanje lokacije i pojedinosti predloga, uključujući dizajn tla, konstrukcija, vegetacije i pristupa;
- pisanje specifikacija i ugovornih dokumenata za potrebe građevinara i izvođača radova i za raspisivanje tendera u ime klijenata;
- uspostavljanje neophodnih kontakata radi izvodljivosti projekata u pogledu stila, troškova, rokova i usklađenosti sa propisima;
- identifikovanje i pronalaženje najboljih rješenja za probleme vezane za funkciju i kvalitet spoljašnjeg okruženja i izrada neophodnih dizajna, crteža i planova;
- praćenje izgradnje ili rekonstrukcije radi obezbjeđenja usklađenosti sa specifikacijama i

- standardima kvaliteta;
- održavanje tehničke veze i konsultacije sa ostalim relevantnim stručnjacima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Pejzažni arhitekta

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Arhitekta visokogradnje – 2161

- Urbanista - 2164

2163 Dizajneri proizvoda i odjeće i kreatori

Dizajneri proizvoda i odjeće i kreatori dizajniraju i razvijaju proizvode za industrijsku proizvodnju i pripremaju dizajn i specifikacije za proizvode za masovnu, serijsku i unikatnu proizvodnju.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje ciljeva i obaveza idejnog dizajna kroz konsultacije sa klijentima i drugim učesnicima;
- formulisanje konceptata dizajna za odjevne predmete, tekstile, industrijske i komercijalne proizvode, za potrošna dobra i nakit;
- usklađivanje estetike sa tehničkim, funkcionalnim, ekološkim i proizvodnim zahtjevima;
- pripremu skica, dijagrama, ilustracija, planova, uzoraka i modela radi predstavljanja konceptata dizajna;
- razgovor o dizajnu sa klijentima, upravom, prodajom i radnicima na izradi;
- izbor, preciziranje i preporučivanje funkcionalnih i estetskih materijala, proizvodnih metoda i završnih radova prije proizvodnje;
- objašnjenje i dokumentovanje izabranog dizajna za proizvodnju;
- pripremu i slanje prototipa i uzoraka;
- nadgledanje pripreme krojenja, programa i alata, i proizvodnog procesa.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Dizajner kostima

- Modni dizajner

- Industrijski dizajner

- Dizajner nakita

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Arhitekta visokogradnje - 2161

- Pejzažni arhitekta - 2162

- Dizajner enterijera – 3432

2164 Urbanistički i saobraćajni planeri

Urbanistički i saobraćajni planeri izrađuju i primjenjuju planove i politike za kontrolisanu upotrebu gradskog i seoskog zemljišta i za saobraćajne sisteme. Sprovode istraživanja i daju savjete o ekonomskim,

ekološkim i društvenim faktorima koji utiču na korišćenje zemljišta i odvijanja saobraćaja.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje nacрта i koordiniranje razvojem gradskih sredina;
- prikupljanje i analiziranje podataka o ekonomskim, pravnim, političkim, kulturnim, demografskim, sociološkim, fizičkim i ekološkim faktorima koji utiču na korišćenje zemljišta;
- razgovor sa državnim vlastima, zajednicama i stručnjacima iz oblasti kao što su arhitektura, prostorno planiranje, društvene nauke, životna sredina i pravo;
- davanje savjeta i preporuka o korišćenju i razvoju zemljišta i usmeno i grafičko predstavljanje planova, programa i projekata grupama i pojedincima;
- davanje savjeta državnim vlastima, privrednim društvima i zajednicama o urbanom i regionalnom planiranju i predlozima sa tim u vezi;
- razmatranje i ocjenu izvještaja o uticaju na životnu sredinu;
- planiranje skica i koordiniranje razvojem gradskih sredina;
- planiranje i razvoj prostora za parkove, škole, ustanove, aerodrome, puteve i srodne projekte i za komercijalne, industrijske i stambene lokacije;
- planiranje i davanje savjeta o trasi i kontroli saobraćajnog prometa i sistema javnog prevoza radi efikasnosti i bezbjednosti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Projektant zemljišta
- Saobraćajni projektant
- Urbanista

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Arhitekta visokogradnje - 2161
- Pejzažni arhitekta - 2162

2165 Kartografi i geodete

Kartografi i geodete utvrđuju tačan položaj ili pripremaju i revidiraju digitalne, grafičke i slikovne mape, grafikone ili vizuelne prezentacije prirodnih i izgrađenih karakteristika i granica zemljišta, mora, podzemnih površina i nebeskih tijela, primjenjujući naučne i matematičke principe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ispitivanje, mjerenje i opisivanje površine zemljišta, rudnika, podzemnih površina, mora, korita rijeka i jezera;
- bilježenje tačnog položaja i evidentiranje podataka ispitivanja u digitalnom obliku;
- izradu grafikona i mapa za korišćenje plovnih vodnih puteva i kanala i kod planiranja izgradnje pomorskih konstrukcija;
- planiranje i snimanje iz vazduha;
- izradu i revidiranje mapa i grafikona korišćenjem fotografija snimljenih iz vazduha, satelitskih snimaka, dokumentacije i podataka ispitivanja, postojećih mapa i evidencije, izvještaja i statističkih podataka;
- sprovođenje istraživanja i osmišljavanje geodetskih i fotogrametrijskih sistema mjerenja, katastarskih sistema i sistema za informisanje o zemljištu;
- proučavanje i savjetovanje o tehničkim, estetskim i ekonomskim aspektima izrade mapa;

- održavanje tehničkih veza i konsultacija sa drugim relevantnim specijalistima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Fotogrametričar
- Katastarski geodeta
- Kartograf
- Hidrografski geodeta

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Geodeta nadzornik količine obavljenog posla- 2149
- Geodetski tehničar - 3112

2166 Grafički i multimedijски dizajneri

Grafički i multimedijски dizajneri osmišljavaju sadržaj informacija za vizuelnu i audio komunikaciju, objavljivanjem i korišćenjem štampanog materijala, filma, elektronskih, digitalnih i ostalih oblika vizuelnih i audio medija. Stvaraju posebne efekte, animacije ili ostale slike za kompjuterske igre, filmove, video spotove, štampane medije i reklame.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje ciljeva i obaveza projekta kroz konsultacije sa klijentima i učesnicima;
- istraživanje i analiziranje funkcionalnih i komunikacionih zahtjeva;
- formulisanje konceptata projekta za temu koju treba objaviti-predstaviti;
- pripremu skica, dijagrama, ilustracija radi predstavljanja konceptata projekta;
- izradu složene grafike i animacije radi zadovoljenja funkcionalnih, estetskih i kreativnih zahtjeva projekta;
- stvaranje dvodimenzionalnih i trodimenzionalnih slika koje prikazuju predmete u pokretu ili ilustruju proces, korišćenjem kompjuterske animacije ili programa;
- razmatranje projektnih rješenja sa klijentima, upravom, radnicima na prodaji i u proizvodnji;
- izbor, specifikaciju ili preporuke funkcionalnih i estetskih materijala i medija za objavljivanje, isporuku ili prikazivanje;
- opis i dokumentovanje određenog projekta;
- nadgledanje ili rad na proizvodnji na datom medijumu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Grafički animator
- Digitalni umjetnik
- Grafički dizajner
- Dizajner multimedija
- Dizajner publikacije

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Arhitekta enterijera - 2161
- Dizajner enterijera -3432
- Stručnjak za razvoj multimedija – 2513
- Vizuelni umjetnik - 2651

22 Zdravstveni stručnjaci

Zdravstveni stručnjaci sprovode, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode i primjenjuju naučna saznanja o medicini, njegovateljstvu, stomatologiji, veterini, farmaciji i unapređenju zdravlja.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sprovođenje istraživanja i sticanje naučnog znanja kroz proučavanje poremećaja i bolesti kod ljudi i životinja i načina kojim se liječe; davanje savjeta ili primjena preventivnih i kurativnih mjera ili unapređenje zdravlja; pisanje naučnih radova i izvještaja. Može se obuhvatiti nadgledanje ostalih radnika.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 221 Ljekari / doktori medicine i doktori specijalisti
- 222 Stručnjaci zdravstvene njege i babinstva
- 223 Dvaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana
- 224 Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći
- 225 Veterinari
- 226 Ostali zdravstveni stručnjaci

221 Ljekari / doktori medicine i doktori specijalisti

Ljekari / doktori medicine i doktori specijalisti proučavaju, dijagnostikuju, liječe, sprečavaju bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje kod ljudi primjenom načela i procedura moderne medicine. Planiraju, nadgledaju i procjenjuju primjenu planova njege i liječenja koje sprovode drugi pružaoci njege i sprovode obuku i istraživačke aktivnosti.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: ljekarske preglede i razgovor sa pacijentima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja; naručivanje analiza i tumačenje rezultata analiza; prepisivanje i primjenu kurativnih tretmana i preventivnih mjera; obavljanje hirurških operacija ili drugih kliničkih procedura; praćenje pacijenata u smislu liječenja i reakcija na terapiju; davanje savjeta o zdravlju, ishrani i ponašanju radi prevencije ili liječenja bolesti i poremećaja; identifikovanje i upravljanje komplikacijama prije, u toku i poslije porođaja; planiranje, upravljanje i primjenu planova upućivanja pacijenata kojima su potrebne specijalne, dugoročne ili druge vrste zdravstvene usluge; razmjenu informacija iz oblasti medicine sa ostalim zdravstvenim stručnjacima radi stalne i sveobuhvatne njege; prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti nadležnim organima; sprovođenje istraživanja o poremećajima i bolestima ljudi i preventivnim ili kurativnim metodama.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2211 Ljekari / doktori medicine
- 2212 Ljekari / doktori specijalisti

2211 Ljekari / doktori medicine

Ljekari / doktori medicine opšte prakse dijagnostikuju, liječe i sprečavaju bolesti, povrede i ostale fizičke i mentalne poremećaje i održavaju opšte zdravlje ljudi primjenom načela i procedura moderne

medicinske. Ne ograničavaju svoju praksu na određene kategorije bolesti ili metode liječenja i mogu preuzeti odgovornost za pružanje stalne i sveobuhvatne medicinske njege pojedincima, porodicama i zajednicama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ljekarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog statusa
- naručivanje laboratorijskih analiza, rendgena i ostalih dijagnostičkih procedura i tumačenje rezultata analiza radi utvrđivanje vrste poremećaja ili bolesti;
- pružanje stalne medicinske njege pacijentima uključujući i propisivanje, primjenu, savjetovanje i praćenje kurativnih tretmana i preventivnih mjera;
- obavljanje hirurških intervencija i ostalih kliničkih procedura;
- davanje savjeta pojedincima, porodicama i zajednicama o zdravlju, ishrani i ponašanju radi prevencije ili liječenja bolesti i poremećaja;
- davanje uputa pacijentima i porodicama za specijalizovanu njegu u bolnicama, rehabilitacionim centrima ili drugim vrstama zdravstvenih centara;
- identifikovanje, upravljanje i davanje uputa u slučajevima komplikacija prije, u toku i posle porođaja;
- evidentiranje podataka i istorije bolesti pacijenta i razmjena informacija sa ljekarima specijalistima i ostalim zdravstvenim radnicima radi pružanja kontinuirane medicinske njege;
- prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti nadležnim organima radi zadovoljenja zakonskih i stručnih zahtjeva;
- sprovođenje istraživanja u medicinskim ustanovama i objavljivanje rezultata na primjer u naučnim radovima;
- planiranje i učestvovanje u programima osmišljenim za prevenciju pojave i širenja poznatih (uobičajenih) bolesti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Ljekar / doktor medicine
- Ljekar primarne ljekarske njege

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Ljekar specijalista (interna medicina) - 2212
- Hirurug - 2212
- Psihijatar - 2212

2212 Ljekari / doktori specijalisti

Ljekari / doktori specijalisti dijagnostikuju, liječe i sprečavaju bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje kod ljudi, korišćenjem analiza, dijagnostičkih, medicinskih, hirurških, fizičkih i psihijatrijskih tehnika, primjenom načela i procedura moderne medicine. Specijalizuju se za neke kategorije bolesti, vrste pacijenata ili metode liječenja i mogu sprovoditi obuku i istraživanja u oblastima specijalizacije po njihovom izboru.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ljekarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja;

- tumačenje medicinskih informacija koje je poslao drugi ljekar ili zdravstveni radnik,
- naručivanje specijalnih dijagnostičkih testova radi utvrđivanja vrste poremećaja ili bolesti;
- propisivanje, primjena terapije i praćenje reakcije pacijenta na liječenje, lijekove, anestetike, psihoterapiju, fizičku rehabilitaciju i druge preventivne i kurativne mjere;
- obavljanje hirurških intervencija opšteg ili specijalnog karaktera;
- upravljanje komplikacijama (liječenje komplikacija) prije, u toku i poslije porođaja;
- evidentiranje medicinskih informacija o pacijentima i razmjena informacija sa ostalim zdravstvenim stručnjacima radi pružanja sveobuhvatne njege;
- prijava rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti nadležnim organima radi zadovoljenja zakonskih i profesionalnih zahtijeva;
- pružanje informacija pacijentima, porodicama i zajednicama o preventivnim mjerama, liječenju i njezi specifičnih oboljenja;
- obavljanje obdukcija radi utvrđivanja uzroka smrti;
- sprovođenje istraživanja o nekim specifičnim poremećajima i bolestima i o preventivnim metodama i objavljivanje rezultata u naučnim radovima;
- planiranje i učešće u programima namijenjenim prevenciji pojavljivanja i širenja određenih bolesti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Anesteziolog
- Kardiolog
- Specijalista urgentne medicine
- Ginekolog
- Pedijatar
- Patolog
- Specijalista preventivne medicine
- Psihijatar
- Radiolog
- Ljekar specijalista interne medicine
- Hirurg

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Biomedicinski istraživač - 2131
- Ljekar opšte prakse - 2211
- Zubar - stomatolog- 2261
- Oralni hirurg - 2261
- Oralni i maksilofacijalni hirurg - 2261
- Klinički psiholog - 2634

222 Stručnjaci zdravstvene njege i babinstva

Stručnjaci zdravstvene njege i babinstva pružaju usluge liječenja i njege licima koja su fizički i mentalno bolesna, hendikepirana ili nepokretna i ostalim kojima je potrebna njega zbog potencijalnih rizika po zdravlje, uključujući i period prije, u toku i poslije porođaja. Odgovorni su za planiranje, upravljanje i procjenu njege koja se pruža pacijentima, uključujući i nadzor drugih zdravstvenih radnika, koji samostalno

rade ili zajedno sa ljekarima i ostalima prilikom praktične primjene preventivnih i kurativnih mjera.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: procjenu, planiranje i ocjenu usluga zdravstvene njege i babinstva koje se pružaju pacijentima prema praksi i standardima moderne zdravstvene njege i babinstva; koordiniranje njegom pacijenata uz konsultovanje ostalih zdravstvenih stručnjaka i članova zdravstvenih timova; izradu i primjenu planova njege, liječenja i terapija, uključujući davanje lijekova; praćenje i ublažavanje bola i neprijatnosti koje pacijenti osećaju korišćenjem raznih terapija, uključujući i primjenu analgetika; praćenje zdravstvenog stanja pacijenata, uključujući i tok trudnoće i reakcije na kurativno liječenje; pružanje informacija pacijentima, porodicama i zajednicama o spektru zdravstvenih pitanja, uključujući prevenciju bolesti, liječenje i njegu, trudnoću i porođaj i druge teme; nadgledanje i koordiniranje radom ostalih zdravstvenih njegovatelja; sprovođenje istraživanja o zdravstvenoj njezi i babinstvu i pisanje naučnih radova i izvještaja.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2221 Stručnjaci zdravstvene njege
- 2222 Stručnjaci babinstva

2221 Stručnjaci zdravstvene njege

Stručnjaci zdravstvene njege - medicinske sestre pružaju usluge liječenja, podrške i njege licima kojima je potrebna njega zbog starosti, povrede, bolesti ili drugih fizičkih i mentalnih poremećaja ili potencijalnih rizika po zdravlje. Odgovorni su za planiranje i upravljanje njegom pacijenata, uključujući i nadzor njegovatelja, koji rade samostalno ili zajedno sa ljekarima kod praktične primjene preventivnih i kurativnih mjera.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, pružanje i procjenu njega koja se pruža pacijentima na osnovu prakse i standarda modernog njegovateljstva;
- koordiniranje njegom pacijenata uz konsultovanje drugih zdravstvenih stručnjaka i članova zdravstvenih timova;
- izradu i primjenu planova njege za tjelesno, socijalno i psihološko liječenje pacijenata u saradnji sa ostalim zdravstvenim stručnjacima;
- planiranje i pružanje lične njege, liječenje i terapija uključujući i davanje lijekova i praćenje reakcija na liječenje ili plan njege;
- čišćenje rana i stavljanje obloga i zavoja;
- praćenje bola i nelagodnosti koje pacijenti osjećaju i ublažavanje bolova korišćenjem raznih terapija, uključujući i primjenu analgetika;
- planiranje i učestvovanje u programima o zdravstvenoj edukaciji, promovisanju (unapređenju) zdravlja i aktivnostima edukacije u oblasti njegovateljstva u klinikama i zajednicama;
- davanje odgovora na pitanja pacijenata i porodica i informacija o prevenciji pogrešnog liječenja i njege;
- nadgledanje i koordiniranje radom drugih njegovatelja, zdravstvenih radnika i ličnih njegovatelja;
- sprovođenje istraživanja o njegovateljskim praksama i procedurama i objavljivanje rezultata kao na primjer u naučnim radovima i izvještajima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Klinička negovateljica (Medicinska sestra)
- Medicinska sestra anesteziolog
- Medicinska sestra na odjeljenjima
- Stručna medicinska sestra
- Medicinska sestra u zdravstvu
- Medicinska sestra specijalista

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Akušerske sestre i više babice - 2222
- Univerzitetski profesor - 2310
- Profesor stručnog obrazovanja - 2320
- Tehničar negovateljstva - 3221
- Tehničar babinstva - 3222
- Pomoćni radnik negovateljstva (u bolnicama) - 5321

2222 Stručnjaci babinstva

Stručnjaci babinstva planiraju, upravljaju i ocjenjuju usluge porodiljstva prije, u toku i poslije porođaja. Pružaju usluge porođaja radi smanjenja zdravstvenih rizika po žene i novorođenu djecu, rade samostalno ili zajedno sa drugim zdravstvenim radnicima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, pružanje i ocjenjivanje usluga njega i podrške ženama i bebama prije, u toku i poslije trudnoće, porođaja na osnovu prakse i standarda modernog porodiljstva;
- daju savjete ženama i porodicama i sprovode edukaciju u zajednici o zdravlju, ishrani, higijeni, vježbama, porođaju i planovima za hitne slučajeve, njezi novorođene djece, planiranju porodice, načinu života i drugim temama koje se odnose na trudnoću i porođaj;
- praćenje toka trudnoće i porođaja, upravljanje komplikacijama i prepoznavanje znakova opasnosti koji zahtijevaju intervenciju ljekara akušera;
- praćenje zdravstvenog stanja novorođene djece, upravljanje komplikacijama i prepoznavanje znakova opasnosti koji zahtijevaju intervenciju ljekara neonatologa;
- praćenje bolova i nelagodnosti koje žene osjećaju u toku porođaja i ublažavanje bolova korišćenjem raznih terapija, uključujući i analgetike;
- prijavljivanje rođenja nadležnim organima radi zadovoljenja zakonskih i profesionalnih zahtjeva;
- sprovođenje istraživanja o praksama porodiljstva i o procedurama i objavljivanje rezultata u naučnim radovima i izveštajima;
- planiranje i sprovođenje edukacije o porodiljstvu u klinikama i zajednici.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Stručne babice

Neka zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Stručne sestre (negovateljice) - 2221
- Tehničari negovateljstva - 3221
- Tehničari porodiljstva - 3222
- Pomoćni radnici negovateljstva (u bolnicama)- 5321

223 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana spriječavaju i liječe bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje i održavaju opšte zdravlje ljudi primjenom znanja, vještina i praksi stečenih opsežnim proučavanjem teorija, vjerovanja i iskustava iz posebnih kultura.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: ljekarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja; razvoj i primjenu planova za liječenje fizičkih, mentalnih i psihosocijalnih oboljenja korišćenjem praksi kao što su akupunktura, ajurvedska medicina, homeopatija i liječenje ljekovitim biljem; ocjenjivanje i dokumentovanje pacijentovog napretka kroz planove liječenja; davanje savjeta pojedincima, porodicama i zajednicama o zdravlju, ishrani i načinu života; propisivanje i priprema tradicionalnih lijekova, kao što su ljekovito bilje, biljni, mineralni i životinjski ekstrakti, radi stimulisanja kapaciteta tijela na samoizliječenje, razmjena informacija o pacijentima sa drugim zdravstvenim radnicima radi obezbjeđenja kontinuiteta i potpune zdravstvene njege; sprovođenje istraživanja o tradicionalnoj i alternativnoj medicini i objavljivanje rezultata u naučnim radovima i izveštajima.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2230 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

2230 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana spriječavaju, dijagnostikuju i liječe bolest, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje i održavaju opšte zdravlje ljudi primjenom znanja, vještina i praksi stečenih opsežnim proučavanjem teorija, vjerovanja i iskustava koji potiču iz posebnih kultura.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- ljekarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja;
- izradu i primjenu planova za liječenje fizičkih, mentalnih i psihosocijalnih oboljenja primjenom akupunkture, ajurvede, homeopatije i ljekovitog bilja;
- ocjenjivanje i dokumentovanje napredovanja pacijenata na osnovu planova liječenja;
- davanje savjeta o zdravlju, ishrani i načinu života pojedincima, porodicama i zajednicama;
- propisivanje i pripremu tradicionalnih lijekova, kao što su ekstrakti iz bilja, minerala i životinjski ekstrakti, radi stimulisanja sposobnosti organizma na samoizliječenje;
- razmjena informacija o pacijentima sa ostalim zdravstvenim radnicima radi nastavka liječenja i sveobuhvatne zdravstvene njege;
- sprovođenje istraživanja o tradicionalnim i alternativnim ljekovima i tretmanima i objavljivanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Akupunkturolog

- Ljekar ajurvedske medicine
- Ljekar za kinesko liječenje ljekovitim biljem
- Homeopata
- Naturopata

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Travar - 3230
- Bioenergetičar - 3230
- Akupresurist - 3255
- Šijatsu terapeut - 3255
- Hidroterapeut - 3255
- Kiropraktičar - 3259
- Osteopata - 3259

224 Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći

Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći daju savjete, dijagnostikuju, pružaju kurativne i preventivne medicinske usluge ljudima u ograničenom obimu i ograničenoj složenosti od onoga što rade ljekari. Rade samostalno ili uz ograničeni nadzor ljekara i primjenjuju unapređene kliničke procedure za liječenje i spriječavanje bolesti, saniranje povreda i drugih fizičkih i mentalnih poremećaja koji su tipični za određene zajednice.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: ljekarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja i evidentiranje medicinskih informacija o pacijentu; obavljanje osnovnih ili rutinskih medicinskih i hirurških intervencija, uključujući propisivanje i davanje terapija, lijekova i drugo, naročito kod uobičajenih bolesti i poremećaja; primjena ili naručivanje dijagnostičkih analiza, kao što su rendgen, elektrokardiogram i laboratorijske analize; obavljanje terapijskih procedura kao što su davanje injekcija, vakcina, zašivanje i liječenje infekcija; pomaganje ljekarima kod složenih hirurških zahvata; praćenje pacijenata i njihove reakcije na liječenje, i identifikovanje znakova i simptoma koji zahtijevaju ljekarsku intervenciju; davanje savjeta pacijentima i porodicama o dijeti, vježbanju i drugim navikama koje pomažu u spriječavanju ili liječenju bolesti i poremećaja; identifikovanje i upućivanje složenih ili neobičnih slučajeva ljekarima, bolnicama ili drugim mjestima radi specijalističke njege; prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti nadležnim organima shodno profesionalnim zahtjevima prijavljivanja.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2240 Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći

2240 Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći

Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći daju savjete, dijagnostikuju, pružaju kurativne i preventivne medicinske usluge ljudima u ograničenom obimu i ograničenoj složenosti od onoga što rade ljekari. Rade samostalno ili uz ograničeni nadzor ljekara i primjenjuju unaprijeđene kliničke procedure za liječenje i spriječavanje bolesti, saniranje povreda i drugih fizičkih i mentalnih poremećaja koji su tipični za određene zajednice.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ljebarske preglede pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja i evidentiranje medicinskih informacija o pacijentu;
- obavljanje osnovnih ili rutinskih medicinskih i hirurških intervencija, uključujući propisivanje i davanje terapija, lijekova i drugo, naročito kod uobičajenih bolesti i poremećaja;
- primjenu ili naručivanje dijagnostičkih analiza, kao što su rendgen, elektrokardiogram i laboratorijske analize;
- obavljanje terapeutskih procedura kao što su davanje injekcija, vakcina, zašivanje rana i liječenje infekcija;
- pomaganje ljekarima kod složenih hirurških zahvata;
- praćenje pacijenata i njihove reakcije na liječenje i identifikovanje znakova i simptoma koji zahtijevaju ljebarsku intervenciju;
- davanje savjeta pacijentima i porodicama o dijetei, vježbanju i drugim navikama koje pomažu u sprječavanju ili liječenju bolesti i poremećaja;
- identifikovanje i upućivanje složenih ili neobičnih slučajeva ljekarima, bolnicama ili drugim mjestima radi specijalističke njege;
- prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti nadležnim organima shodno profesionalnim zahtjevima prijavljivanja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Viši bolničar
- Klinički službenik (bolničar)
- Bolničar za primjenu njege
- Hirurški tehničar

Neka zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Ljekar opšte prakse - 2211
- Hirurg - 2212
- Medicinski asistent - 3256
- Tehničar hitne pomoći - 3258

225 Veterinari

Veterinari postavljaju dijagnoze, sprječavaju i liječe bolesti, povrede i disfunkcije kod životinja. Mogu brinuti o raznim životinjama ili se specijalizovati za liječenje posebne grupe životinja ili pružati stručne usluge privrednim firmama koje proizvode biološke i farmaceutske proizvode.

Zanimanja koja se obavljaju obično obuhvataju: utvrđivanje prisustva i vrste abnormalnih stanja pregledom, laboratorijskim analizama i preko snimaka uključujući radiografiju i ultrazvuk;

Liječenje životinja, medicinski i hirurški i davanje i propisivanje lijekova, analgetika i opšte i lokalne anestezije; obavljanje hirurških intervencija, srediavanje rana i namještanje polomljenih kostiju; pružanje obstetričkih usluga životinjama; učestvovanje u programim za prevenciju pojave i širenja životinjskih bolesti; vakcinisanje životinja, testiranje na infekcije i prijavljivanje izbijanja infektivnih bolesti kod životinja; obavljanje obdukcija radi utvrđivanja uzroka smrti; davanje savjeta vlasnicima o zdravlju, ishrani i hranjenju, higijeni, uzgoju i negovanju životinja.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2250 Veterinari

2250 Veterinari

Veterinari postavljaju dijagnoze, spriječavaju i liječe bolesti, povrede i disfunkcije kod životinja. Mogu brinuti o raznim životinjama ili se specijalizovati za liječenje posebne grupe životinja, ili pružati stručne usluge privrednim firmama koje proizvode biološke i farmaceutske proizvode.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- utvrđivanje prisustva i vrste abnormalnih stanja pregledom, laboratorijskim analizama i preko snimaka uključujući radiografiju i ultrazvuk;
- liječenje životinja, medicinski i hirurški i davanje i propisivanje lijekova, analgetika i opšte i lokalne anestezije;
- obavljanje hirurških intervencija, sređivanje rana i namještanje polomljenih kostiju;
- pružanje obstetričkih i stomatoloških usluga životinjama;
- učestvovanje u programima za prevenciju pojave i širenja životinjskih bolesti;
- vakcinisanje životinja, testiranje na infekcije i prijavljivanje izbijanja infektivnih bolesti kod životinja;
- obavljanje obdukcija radi utvrđivanja uzroka smrti;
- davanje savjeta vlasnicima o zdravlju, ishrani i hranjenju, higijeni, uzgoju i njegovanju životinja;
- eutanaziju životinja, kada je to neophodno.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Patolog za životinje
- Veterinar
- Veterinar epidemiolog
- Veterinar internista
- Veterinar hirurg

226 Ostali zdravstveni stručnjaci

Ostali zdravstveni stručnjaci pružaju usluge iz stomatologije, farmacije, poboljšanja životne sredine i higijene, zaštite na radu, fizioterapije, ishrane, liječenja sluha, vida, govora i rehabilitacije, Ova skupina obuhvata sve zdravstvene stručnjake za liječenje ljudi, osim davaoca usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje, veterinara, njegovatelja, stručnjaka babinstva i u pružanju hitne medicinske pomoći.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: pregled pacijenata ili klijenata da bi se odredila priroda poremećaja, bolesti ili problema; izrada i primjena planova liječenja i dokumentovanje pacijentovog liječenja;

Utvrđivanje dijagnoze i liječenje bolesti, povreda i deformiteta zuba, usta, vilica i sličnih tkiva; skladištenje, čuvanje, sastavljanje testova i izdavanje medicinskih proizvoda i davanje savjeta o njihovom razumnom korišćenju i neželjenim efektima; procjena, planiranje i primjena programa radi prepoznavanja, praćenja i kontrole faktora životne sredine koji potencijalno mogu uticati na zdravlje ljudi, radi poboljšanja ili oporavka motoričkih funkcija ljudi, povećanja sposobnosti kretanja, ublažavanja boli ili povećanja uticaja

hrane i ishrane na ljudsko zdravlje; postavljanje dijagnoze, upravljanje, dijagnostikovanje, upravljanje i liječenje fizičkih poremećaja koji utiču na sluh, komunikaciju ili gutanje kod ljudi ili poremećaja očiju ili vida; davanje savjeta klijentima o nastavku liječenja i njega i pružanje ili organizovanje rehabilitacionih usluga; upućivanje klijenata ili razgovor sa ostalim zdravstvenim stručnjacima ili tehničarima, po potrebi.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2261 Doktori stomatologije
- 2262 Farmaceuti, farmakolozi, patolozi i srodni
- 2263 Stručnjaci za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene
- 2264 Fizioterapeuti
- 2265 Stručnjaci za ishranu i nutricionisti
- 2266 Audiolozi i terapeuti za govor (logopedi)
- 2267 Optometrijski i oftalmološki optičari
- 2269 Zdravstveni stručnjaci koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2261 Doktori stomatologije

Doktori stomatologije postavljaju dijagnoze, liječe i spriječavaju bolesti, povrede i deformitete zuba, usta (usne duplje), vilice i srodnih tkiva primjenom načela i procedure moderne stomatologije. Koriste široku lepezu specijalnih dijagnostičkih, hirurških i drugih tehnika radi poboljšanja i zdravlja usne duplje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- dijagnostikovanje bolesti, povreda, nepravilnosti i deformiteta zuba i srodnih struktura usne duplje i vilice korišćenjem široke lepeze metoda kao što su rendgeni, testovi pljuvačke i istorije bolesti;
- obezbjeđivanje preventivne oralne njege kao što su periodentalna liječenja, stavljanje fluora i unapređenje zdravlja usne duplje;
- davanje anestetika radi ograničavanja jačine bola koji pacijent osjeća tokom liječenja;
- propisivanje lijekova za ublažavanje bola posle liječenja
- ugrađivanje implantanata, složenih krunica, popravku mostova i ortodontike i popravku oštećenih zuba;
- obavljanje hirurških intervencija kao što su vađenje zuba, biopsija tkiva i ortodontsko liječenje;
- mjerenje i uzimanje otisaka vilica i zuba pacijenata radi utvrđivanja oblika i veličine zubnih proteza;
- dizajniranje, izrada i stavljanje protetičkih sredstava kao što su sredstvo za održavanje razmaka, mostovi i vještački zubi ili pisanje uputstava za izradu za zubne tehničare protetičare;
- popravljavanje funkcije usne duplje uz pomoć fiksnih proteza ili proteza koje se skidaju;
- asistiranje kod dijagnostikovanja opštih bolesti koje se oralno manifestuju kao što su dijabetes;
- edukaciju pacijenata i porodica o zubnoj higijeni, ishrani i drugim mjerama za zdravlje i njegu usne duplje;
- nadgledanje zubnih higijeničara, zubnih tehničara i ostalog osoblja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Doktor stomatologije
- Specijalista oralne hirurgije

- Endodontist
- Oralni i maksilofacijalni hirurg
- Oralni patolog
- Ortodont
- Paedodontist
- Periodont

2262 Farmaceuti, farmakolozi, patolozi i srodni

Farmaceuti, farmakolozi, patolozi i srodni skladište, čuvaju, miješaju i izdaju medicinske proizvode i daju savjete o njihovom pravilnom korišćenju i neželjenim efektima lijekova na osnovu recepata koje su izdali ljekari ili drugi zdravstveni stručnjaci. Doprinosu istraživanju, pripremanju testova, propisivanju i praćenju medicinskih terapija za poboljšanje ljudskog zdravlja.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- prijem recepata za medicinske proizvode koje su izdali ljekari i drugi zdravstveni radnici, provjeravanje istorije bolesti pacijenata i staranje o odgovarajućem doziranju i načinima primjene i kompatibilnosti lijeka prije izdavanja;
- pripremu ili nadgledanje pripreme i etiketiranja tečnih lijekova, masti, praškova, tableta i drugih lijekova za izdavanje na osnovu recepata;
- davanje informacija i savjeta licima koja izdaju lijekove i klijentima u pogledu interakcija lijekova, nekompatibilnosti i kontraindikacija, neželjenih efekata, doziranja i odgovarajućeg skladištenja - čuvanja lijekova;
- saradnja sa ostalim zdravstvenim stručnjacima radi planiranja, praćenja, razmatranja i ocjene kvaliteta i efikasnosti terapije lijekom kod pojedinih pacijenata i efikasnosti pojedinih lijekova ili terapija;
- držanje evidencije o prepisivanju lijekova i evidentiranje narkotika, otrova i lijekova koji stvaraju zavisnost u skladu sa zakonskim i profesionalnim zahtjevima;
- skladištenje i čuvanje vakcina, seruma i drugih lijekova koji su skloni kvarenju;
- davanje savjeta klijentima i izdavanje lijekova bez recepata i postavljanje dijagnoze i terapijskih medicinskih sredstava za uobičajena oboljenja;
- nadgledanje i koordiniranje radom farmaceutske tehnike, farmaceuta stažista i farmaceuta pomoćnika u prodaji;
- sprovođenje istraživanja radi proizvodnje i poboljšanja farmaceutskih, kozmetičkih i srodnih hemijskih proizvoda;
- razgovor sa hemičarima, inženjerima i drugim stručnjacima o proizvodnim metodama i sastavu lijekova;
- testiranje i analiziranje lijekova radi određivanja njihovog identiteta, čistoće i snage u odnosu na posebne standarde;
- ocjenu etiketa, pakovanja i reklama za lijekove;
- izradu informacija i rizika kod posebnih lijekova.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Endokrinolog
- Epidemiolog

- Bolnički farmaceut
- Industrijski farmaceut
- Farmaceut u maloprodaji
- Farmakolog

2263 Stručnjaci za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene

Stručnjaci za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene procjenjuju, planiraju i primjenjuju programe radi prepoznavanja, praćenja i kontrole ekoloških faktora koji potencijalno mogu uticati na ljudsko zdravlje, radi obezbjeđenja bezbjednih i zdravih radnih uslova i radi spriječavanja bolesti ili povreda nastalih zbog hemijskih, fizičkih, radioloških i bioloških supstanci ili ergonomskih faktora.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu, primjenu i razmatranje programa i politika radi smanjenja potencijalnih ekoloških rizika i rizika po zdravlje i bezbjednost na radu;
- pripremu i primjenu planova i strategija za bezbjedno, ekonomsko (jeftino) i odgovarajuće odlaganje komercijalnog, industrijskog, medicinskog otpada i otpada iz domaćinstava;
- primjenu preventivnih programa i strategija za prenosive bolesti, ispravnost hrane, preradu otpadnih voda i sistema za odlaganje otpada, kvalitet vode za upotrebu u rekreativne svrhe i u domaćinstvu, zagađene i opasne materije;
- identifikovanje, izvještavanje i dokumentovanje opasnosti i procjenu i kontrolu rizika u okruženju (životnoj sredini) i na radnom mjestu i davanje savjeta o usklađenosti sa relevantnim zakonima i propisima;
- izradu, primjenu i praćenje programa radi smanjenja zagađenosti na radnom mjestu i u okruženju koji podrazumijevaju hemijske, fizičke i biološke opasnosti;
- savjetodavne metode radi spriječavanja, otklanjanja, kontrole ili smanjenja izloženosti radnika, studenata i ostale populacije i životne sredine radiološkim i drugim opasnostima;
- promovisanje ergonomskih principa na radnom mjestu kao što je usklađivanje namještaja, opreme i radnih aktivnosti sa potrebama radnika;
- obezbjeđenje edukacije, informacija, obuke i savjeta licima na svim nivoima o aspektima higijene zanimanja i o zdravoj životnoj i radnoj sredini;
- evidentiranje i ispitivanje povreda i štete na opremi i izvještavanje o bezbjednosti na radu;
- koordiniranje sistemima za kompenzaciju, rehabilitaciju i povratak na posao povređenih radnika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Ekološko-zdravstveni službenik
- Savjetnik medicine rada
- Higijeničar zanimanja
- Stručnjak za zaštitu od zračenja

2264 Fizioterapeuti

Fizioterapeuti procjenjuju, planiraju i primjenjuju rehabilitacione programe kojima se poboljšavaju ili oporavljaju ljudske motoričke funkcije, povećava sposobnost kretanja, ublažava bol i liječe ili sprečavaju

problemi vezani za povrede, bolesti i druga oboljenja. Primjenjuju širok spektar fizikalnih terapija i tehnika kao što su pokret, ultrazvuk, toplota, laser i druge tehnike.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izvođenje testova o pokretljivosti mišića, nerava, zglobova i utvrđivanje fizičkih problema kod pacijenata;
- utvrđivanje ciljeva liječenja sa pacijentima i izradu programa liječenja radi smanjenja bola, ojačavanja mišića, poboljšanja kardiotorakalnih, kardiovaskularnih i respiratornih funkcija, povratka pokretljivosti zglobova i poboljšanja ravnoteže i koordinacije;
- razvoj, primjenu i praćenje programa i liječenja korišćenjem terapijskih svojstava vježbi, grijanja, hlađenja, masaže, manipulativnih tehnika, hidroterapije, elektroterapije, ultraljubičastih i infracrvenih zraka i ultrazvuka kod liječenja pacijenata;
- upućivanje pacijenata i njihovih porodica u procedure – liječenje koje treba nastaviti van zdravstvenih ustanova;
- evidentiranje informacija o zdravstvenom stanju pacijenata i reakciji na liječenje u sisteme za dokumentaciju i razmjenu informacija sa ostalim zdravstvenim stručnjacima radi nastavka i sveobuhvatne njege;
- izradu i primjenu programa za zaštitu i spriječavanje pojave uobičajenih tjelesnih poteškoća i poremećaja;
- nadgledanje rada pomoćnika fizioterapeuta i ostalih.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Fizioterapeuti
- Pedijatrijski fizioterapeuti,
- Ortopedski fizioterapeuti
- Fizioterapeut

Srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Terapeut akupresure - 3255
- Hidroterapeut - 3255
- Sportski maser - 3255
- Šijatsu terapeut - 3255
- Kiropraktičar - 3259
- Osteopat - 3259

2265 Stručnjaci za ishranu i nutricionisti

Stručnjaci za ishranu i nutricionisti utvrđuju, planiraju i primjenjuju programe radi povećanja uticaja hrane i ishrane na ljudsko zdravlje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje instrukcija pojedincima, porodicama i zajednicama o ishrani, planiranju dijeta i pripremi hrane radi povećanja koristi po zdravlje i smanjivanje potencijalnih rizika po zdravlje;
- planiranje dijeta i jelovnika, nadgledanje pripreme i posluživanja obroka i praćenje unosa i kvaliteta hrane radi pružanja nutritivne njege u objektima koji pružaju usluge ishrane;
- prikupljanje i procjenjivanje podataka vezanih za zdravlje i nutritivno stanje pojedinaca, grupa i zajednica na osnovu nutritivnih vrijednosti hrane koja se služi i konzumira;
- planiranje i procjenu hranljivosti, intervencijskih programa i edukacije i obuke radi povećanja

- nivoa nutritivnih znanja među pojedincima i zajednicama;
- konsultovanje drugih zdravstvenih stručnjaka i njegovatelja radi upravljanja dijetetskim i nutritivnim potrebama pacijenata;
- razvoj i ocjenu prehrambenih i nutritivnih proizvoda radi zadovoljenja nutritivnih zahtjeva;
- sprovođenje istraživanja o ishrani i objavljivanje rezultata na naučnim konferencijama i drugo.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Klinički dijetetičar
- Dijetetski kuhinar
- Nutricionista
- Nutricionista u zdravstvu
- Sportski nutricionista

2266 Audiolozi i terapeuti za govor (logopedi)

Audiolozi i terapeuti za govor (logopedi) procjenjuju, upravljaju i liječe fizičke poremećaje koji pogađaju sluh, govor, komunikaciju i gutanje. Prepisuju korektivne aparate ili rehabilitacione terapije kod gubitka sluha, poremećaja u govoru i srodnih senzornih i neuroloških problema i daju savjete o bezbjednosti sluha i postizanju bolje komunikacije.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu sluha, govora i izražavanja kod pacijenata radi utvrđivanja prirode poremećaja sluha i komunikacije;
- provjeru sluha, govora, izražavanja ili obavljanje drugih pregleda korišćenjem specijalnih dijagnostičkih instrumenata i opreme i tumačenje rezultata zajedno sa drugim medicinskim i socijalnim podacima i podacima o ponašanju radi utvrđivanja odgovarajućeg toka liječenja;
- planiranje, rukovođenje i učestvovanje u savjetodavnim uslugama, zaštiti, rehabilitaciji govora i drugim programima vezanih za sluh i komunikaciju;
- prepisivanje slušnih pomagala i drugih pomoćnih sredstava prema potrebama pacijenata i davanje uputstava za njihovo korišćenje;
- planiranje i sprovođenje programa liječenja radi upravljanja fizičkim poremećajima koji utiču na govor i gutanje kod pacijenata kao što su mucanje i poremećaji u ishrani ;
- davanje savjeta i uputstava pojedincima sa poremećajima sluha i/ili govora, njihovim porodicama, nastavnicima i poslodavcima;
- upućivanje pacijenata i porodica na dodatne medicinske ili edukativne usluge (službe), po potrebi.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Audiolozi
- Logopedagog
- Logoped
- Patolog za govor

2267 Optometrijski i oftamološki optičari

Optometrijski i oftamološki optičari uspostavljavaju dijagnozu, liječe poremećaje oka i vida, daju savjete o njezi očiju i propisuju optička pomagala ili druge terapije za poremećaje vida.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pregled očiju kod pacijenata i ispitivanje vida radi procjene očnog zdravlja i određivanja prirode i opsega problema i poremećaja vida;
- ispitivanje vizuelnih funkcija korišćenjem specijalnih instrumenata i opreme za mjerenje oštine vida i greške prelamanja, funkcije vidnog polja, pokreta oka, slobode vida i očnog pritiska;
- otkrivanje, dijagnostikovanje i liječenje bolesti vida, uključujući propisivanje lijekova za liječenje bolesti oka;
- konsultovanje i upućivanje pacijenata oftalmolozima ili drugim zdravstvenim stručnjacima ukoliko je potrebno dodatno ljekarsko liječenje;
- otkrivanje i dijagnostikovanje poremećaja pokreta oka i poremećaja binokularne funkcije i planiranje i upravljanje programima liječenja, uključujući davanje savjeta pacijentima u pogledu vježbi oka radi koordinacije pokreta i fokusiranja očiju;
- propisivanje korektivnih stakala, kontaktnih sočiva i drugih pomagala za vid i provjeru optičkih sredstava zbog bezbjednosti, efikasnosti, udobnosti i načina života;
- davanje savjeta o zdravlju očiju kao što su njega kontaktnih sočiva, njega vida kod starijih lica, optika, vizuelna ergonomija i bezbjednost očiju na radu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Oftalmološki optičar
- Optometričar
- Ortoptičar

Srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Oftalmolog – 2212
- Optičar za izdavanje pomagala – 3254

2269 Zdravstveni stručnjaci koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata zdravstvene stručnjake, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u vrsti 22 Zdravstveni stručnjaci. Na primjer, grupa obuhvata zanimanja kao što su odijatričar, terapeut medicine rada i ostale zdravstvene stručnjake.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razgovor sa pacijentima i obavljanje dijagnostičkih testova radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja i prirode fizičkih ili mentalnih poremećaja, bolesti ili drugih zdravstvenih problema;
- razvoj i primjenu planova za liječenje povreda, bolesti i drugih fizičkih i mentalnih oštećenja;
- procjenu i evidentiranje toka liječenja pacijenata i upućivanje pacijenata i porodica ljekarima ili drugim zdravstvenim radnicima radi specijalističkih, rehabilitacionih ili drugih usluga njega, po potrebi;
- procjenjivanje funkcionalnih ograničenja kod pacijenata kao rezultat bolesti, hendikepa ili

- drugog poremećaja i pružanje terapije;
- davanje preporuke za prilagođavanje okruženju kod kuće, za rekreaciju, na poslu ili u školi pojedincima ili grupi radi njihovog osposobljavanja za tekuće aktivnosti i zanimanja;
 - planiranje i primjenu terapijskih programa pojedinaca i grupa radi poboljšanja i održavanja fizičkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog funkcionisanja korišćenjem radinosti (zanatskih aktivnosti), plesa i pokreta, muzike i ostalih rekreativnih aktivnosti;
 - identifikovanje i propisivanje liječenja za oboljenja koja pogađaju stopalo, nožni zglob i druge djelove noge zbog bolesti ili fizičkog poremećaja, propisivanja korektivne obuće i davanje savjeta o načinu njege stopala;
 - obavljanje manjih hirurških intervencija na stopalima i nožnim zglobovima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Terapeut kroz bavljenje umetnošću
- Terapeut kroz ples i pokret
- Terapeut medicine rada
- Podijatričar
- Rekreativni terapeut
- Inspektor za vazduhoplovnu medicinu

23 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje

Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje predaju teoriju i praksu jedne ili nekoliko disciplina na različitim obrazovnim nivoima, sprovode istraživanja i poboljšavaju ili razvijaju koncepte, teorije i radne metode koje su vezane za određene naučne discipline i pišu školske udžbenike i druge nastavne priručnike.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: držanje časova, vođenje odjeljenja ili davanje konsultacija na posebnim obrazovnim nivoima, za potrebe obrazovanja i stručnog usavršavanja, uključujući i privatne časove; primjenu programa za opismenjavanje odraslih; učenje i obrazovanje lica sa teškoćama u učenju ili sa posebnim potrebama; sastavljanje i izmjenu školskog programa rada; nadzor i davanje savjeta o metodama i pomagalima za učenje; učestvovanje u donošenju odluka u vezi sa organizovanjem obrazovnih i srodnih aktivnosti u školama i na univerzitetima; sprovođenje istraživanja iz posebnih predmeta radi poboljšanja ili razvoja konceptata, teorija ili radnih metoda za primjenu u industrijskoj i drugim oblastima; pisanje školskih radova i udžbenika. Može biti obuhvaćen i nadzor drugih radnika.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 231 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju
- 232 Nastavnici stručnog obrazovanja
- 233 Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja
- 234 Nastavnici u osnovnom i predškolskom obrazovanju
- 235 Ostali stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi)

231 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju

Nastavno osoblje u visokom obrazovanju pripremaju i predaju lekcije i održavaju konsultacije iz jednog ili više predmeta na osnovu utvrđenog programa rada na univerzitetu ili drugoj ustanovi visokog

obrazovanja. Sprovode istraživanja i pišu obrazovne radove i knjige.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sastavljanje i izmjenu programa rada i pripremu časova u skladu sa zahtjevima; pripremu i držanje časova i održavanje konsultacija, vođenje seminara i laboratorijskih eksperimenata; stimulisanje razgovora i nezavisnog razmišljanja među studentima; nadgledanje, tamo gdje je moguće, eksperimentalnih i praktičnih radova koje sprovode studenti; organizovanje, sprovođenje ispita, kontrolnih zadataka i testova i ocjenjivanje; rukovođenje istraživanjima koje sprovode postdiplomski studenti ili ostali članovi katedre; istraživanje i razvoj koncepata, teorija i radnih metoda za primjenu u industrijskoj i drugim oblastima; pisanje naučnih radova, članaka ili udžbenika; prisustvovanje na sastancima katedre i fakulteta i na konferencijama i seminarima;

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2310 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju

2310 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju

Nastavno osoblje u visokom obrazovanju pripremaju i predaju lekcije i održavaju konsultacije iz jednog ili više predmeta na osnovu utvrđenog programa rada na univerzitetu ili drugoj ustanovi visokog obrazovanja. Sprovode istraživanja i pišu naučne radove i knjige.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sastavljanje i izmjenu programa rada i pripremu časova u skladu sa zahtjevima;
- pripremu i držanje časova i održavanje konsultacija, vođenje seminara i laboratorijskih eksperimenata;
- stimulisanje razgovora i nezavisnog razmišljanja među studentima;
- nadgledanje, tamo gdje je moguće, eksperimentalnih i praktičnih radova koje sprovode studenti;
- organizovanje, sprovođenje ispita, kontrolnih zadataka i testova i ocjenjivanje;
- rukovođenje istraživanjima koje sprovode postdiplomski studenti ili ostali članovi katedre;
- istraživanje i razvoj koncepata, teorija i radnih metoda za primjenu u industrijskoj i drugim oblastima;
- pisanje naučnih radova, članaka ili udžbenika;
- prisustvovanje sastancima katedre i fakulteta i na konferencijama i seminarima;

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik (predavač) na visokoj školi
- Nastavnik na univerzitetu
- Univerziteski predavač (nastavnik)
- Univerzitetski tutor

Srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Dekan - 1345
- Direktor visoke škole (ustanove za visokoškolsko obrazovanje) - 1345
- Nastavnik stručnog obrazovanja – 2320

232 Nastavnici stručnog obrazovanja

Nastavnici stručnog obrazovanja podučavaju ili predaju stručne predmete u ustanovama za odrasle ili dalje školovanje, učenicima u srednjim stručnim školama i studentima na visokim strukovnim studijama. Pripremaju učenike i studente za obavljanje posebnih zanimanja ili za obavljanje poslova u posebnim oblastima zanimanja za koje se obično ne traži univerzitetsko obrazovanje.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sastavljanje programa rada i planiranje sadržaja časova i metoda predavanja; određivanje potreba za obukom studenata ili radnika i povezivanje sa pojedincima, industrijom (privredom) i drugim obrazovnim sektorima radi pružanja relevantnog obrazovanja i obuke; predavanje i vođenje razgovora radi povećanja znanja i kompetencija studenata (učenika); predavanje i praćenje studenata pri korišćenju alata, opreme i materijala i spriječavanje povreda i štete; praćenje i ocjena učeničkog i studentskog rada radi utvrđivanja napretka, davanje mišljenja i sugestija za poboljšanje; obavljanje usmenih, pismenih testova i testova rada radi mjerenja napretka, ocjenjivanja efikasnosti obuke i procjene kompetencija; sastavljanje izvještaja i vođenje evidencija kao što su ocjene, prisustvo nastavi i pojedinosti obuke; nadgledanje samostalnih ili grupnih projekata, rada na terenu, u laboratoriji ili drugih obuka; davanje individualnih časova ili dodatnih i dopunskih časova; sprovođenje obuke na radnom mjestu radi učenja i pokazivanja principa, metoda, procedura ili metoda određenih predmeta.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2320 Nastavnici u nižem, srednjem i višem stručnom obrazovanju

2320 Nastavnici u nižem, srednjem i višem stručnom obrazovanju

Nastavnici u nižem, srednjem i višem stručnom obrazovanju podučavaju ili predaju stručne predmete u visokim strukovnim školama. Pripremaju studente za obavljanje posebnih zanimanja ili za obavljanje poslova u posebnim oblastima zanimanja za koje se obično ne traži akademsko obrazovanje.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- sastavljanje programa rada i planiranje sadržaja časova i metoda predavanja;
- određivanje potreba za obukom studenata ili radnika i povezivanje sa pojedincima, industrijom (privredom) i drugim obrazovnim sektorima radi pružanja relevantnog obrazovanja i obuke;
- predavanje i vođenje razgovora radi povećanja znanja i kompetencije studenata (učenika);
- predavanje i praćenje studenata pri korišćenju alata, opreme i materijala i spriječavanje povrede i štete;
- praćenje i ocjena studentskog rada radi utvrđivanja napretka, davanje mišljenja i sugestija za poboljšanje;
- obavljanje usmenih, pismenih testova i testova rada radi mjerenja napretka, ocjenjivanja efikasnosti obuke i procjene kompetencije;
- sastavljanje izvještaja i vođenje evidencije kao što su ocjene, prisustvo i pojedinosti obuke;
- nadgledanje samostalnih ili grupnih projekata, rada na terenu, u laboratoriji ili druge obuke;
- davanje individualnih ili tutorskih časova ili popravnih časova;
- sprovođenje obuke na radnom mjestu radi učenja i pokazivanja principa, metoda, procedura ili metoda određenih predmeta.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik strukovnih studija

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Nastavnik srednjih škola – 2330

233 Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja

Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja predaju jedan ili više predmeta u srednješkolskom obrazovanju, osim predmeta namijenjenih za pripremu učenika za rad u posebnim oblastima zanimanja.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sastavljanje i izmjenu programa rada i pripremu časova sa smjernicama iz programa rada; utvrđivanje i primjenu pravila ponašanja i procedura za održavanje reda među učenicima; pripremu i davanje časova, razgovor i demonstracije iz jednog ili više predmeta; utvrđivanje jasnih ciljeva za sve lekcije, jedinice i projekte i saopštavanje tih ciljeva učenicima; pripremu materijala i učionica za aktivnosti razreda; prilagođavanje obrazovnih metoda i materijala potrebama i interesovanjima učenika; praćenje i ocjenjivanje napretka i ponašanja učenika; priprema i davanje testova za ocjenu, ispitivanja radi ocjene napretka učenika; sastavljanje izvještaja o radu učenika i razgovor sa drugim profesorima i roditeljima; prisustvovanje sastancima u vezi obrazovne i organizacione politike škole; planiranje, organizovanje i učestvovanje u školskim aktivnostima kao što su ekskurzije, sportski događaji i koncerti.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeću grupu:

2330 Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja

2330 Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja

Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja predaju jedan ili više predmeta u srednješkolskom obrazovanju, osim predmeta namijenjenih za pripremu učenika za rad u posebnim oblastima zanimanja.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu i oblikovanje nastavnih planova i pripremanje obrazovnih programa u skladu sa nastavnim planom;
- utvrđivanje i sprovođenje pravila ponašanja i procedura za održavanje reda među učenicima;
- pripremanje i izvršavanje predavanja, diskusija i demonstracija iz jednog ili više predmeta;
- utvrđivanje jasnih tema za sva predavanja, jedinice i projekte i njihovo razmatranje sa učenicima;
- pripremanje materijala i učionica za nastavne aktivnosti;
- prilagođavanje nastavnih metoda i uputstava u cilju zadovoljavanja različitih učeničkih potreba i interesovanja;
- posmatranje i vrijednovanje rada i ponašanja učenika;
- pripremanje, davanje i ocjenjivanje testova, zadataka i ispita u cilju mjerenja progressa učenika;
- pripremanje izvještaja o radu učenika i savjetovanje sa drugim profesorima i roditeljima;
- učestvovanje na sastancima koji se odnose na školske obrazovne ili organizacione mjere;
- planiranje, organizovanje i učestvovanje u školskim aktivnostima kao što su ekskurzije, sportski događaji i koncerti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik u srednjoj školi

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Školski inspektor - 2352

234 Nastavnici u osnovnom i predškolskom obrazovanju

Nastavnici u osnovnom i predškolskom obrazovanju predaju razne predmete u osnovnom obrazovanju i organizuju obrazovne aktivnosti za djecu predškolskog uzrasta.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: pripremu programa učenja i predavanje raznih predmeta na osnovnom nivou obrazovanja, planiranje i organizovanje datih aktivnosti da bi se pospješio razvoj dječijeg govora, fizičke i socijalne vještine; sastavljanje izvještaja; nadgledanje ostalih radnika takođe može biti obuhvaćeno.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

2341 Nastavnici u osnovnom obrazovanju

2342 Nastavnici / vaspitači u predškolskim ustanovama i u prvom razredu osnovne škole

2341 Nastavnici u osnovnom obrazovanju

Nastavnici u osnovnom obrazovanju predaju razne predmete na nivou osnovnog obrazovanja.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sastavljanje dnevnih i dugoročnih planova predavanja u skladu sa smjernicama programa rada;
- predavanje učenicima, individualno i u grupama, korišćenjem raznih obrazovnih metoda i materijala (npr. računara, knjiga, animacija), prilagođavanje promjenljivim potrebama djece;
- održavanje discipline i dobrih radnih navika u učionici;
- planiranje i sprovođenje aktivnosti sa djecom kao što su sportske aktivnosti, koncerti i ekskurzije;
- davanje i ocjenjivanje školskih i domaćih zadataka;
- priprema, održavanje i ocjenjivanje testova radi procjene napretka djece;
- praćenje i ocjena rada i ponašanja djece;
- nadzor djece u toku časova i u bilo koje drugo vrijeme u toku školskog dana, uključujući i igranje za vrijeme odmora;
- prisustvovanje nastavničkim vječima i razgovor sa drugim nastavnicima o obrazovnim pitanjima;
- priprema i prisustvovanje roditeljskim sastancima radi razmatranja napretka i problema kod djece.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik u osnovnom obrazovanju

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Školski inspektor- 2351

2342 Nastavnici / vaspitači u predškolskim ustanovama i u prvom razredu osnovne škole

Nastavnici / vaspitači u predškolskim ustanovama i u prvom razredu osnovne škole unapređuju socijalni, fizički i intelektualni razvoj djece predškolskog uzrasta kroz obrazovne i rekreativne aktivnosti.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje i organizovanje individualnih ili grupnih aktivnosti radi lakšeg razvoja dječijih motoričkih vještina, zajedničkih i socijalnih vještina, povjerenja i razumijevanja;
- unapređenje razvoja govora kroz pričanje priča, igranje uloga, pjevanje pjesama, recitovanje rima i kroz neobavezne razgovore;
- vođenje dječijih aktivnosti koje pružaju mogućnosti za kreativno izražavanje preko umjetnosti, pozorišta, muzike i fizičke kulture;
- praćenje djece da bi se ocijenio njihov napredak i otkrili znaci problema u razvoju, emocijama ili zdravlju;
- praćenje i ocjenjivanje kvaliteta ishrane, potreba dobrobiti i bezbjednosti učenika i identifikovanje faktora koji mogu da uspore napredak učenika;
- nadzor dječijih aktivnosti radi bezbjednosti i rješavanja sukoba;
- usmjeravanje i pomaganje djeci da primjereno jedu, oblače se i održavaju higijenu;
- razgovor o napretku ili problemima djece sa roditeljima i ostalim članovima osoblja, identifikovanje odgovarajućih mjera i upućivanje djece drugim službama, po potrebi;
- utvrđivanje i održavanje odnosa saradnje sa ostalim pružaocima usluga koji rade sa malom djecom.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Predškolski vaspitač
- Predškolski nastavnik

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor ustanove za brigu o djeci - 1341

235 Ostali stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi)

Ostali stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje sprovode istraživanja i daju savjete o obrazovnim metodama, podučavaju lica sa teškoćama u učenju ili sa posebnim potrebama; predaju strane jezike za potrebe migracija i srodnih potreba; daju privatne časove; podučavaju iz umjetnosti, informacione tehnologije i drugih predmeta van glavnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja i pružaju druge obrazovne usluge na drugom mjestu nepomenute u vrsti 23 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sprovođenje, istraživanje i razvoj ili davanje savjeta o obrazovnim metodama, kursevima (lekcijama) i pomagalima; podučavaju fizički hendikepiranu djecu, mlade osobe ili odrasle ili one koji imaju poteškoća sa učenjem ili sa drugim posebnim potrebama, predaju strane jezike za potrebe migracija, predaju praksu učenicima/studentima, teoriju i izvođenje muzičkih dijela, pozorišnih dijela, plesa, vizuelne i ostale umjetnosti; razvoj, raspoređivanje i sprovođenje programa obuke i kurseva za korisnike informacione tehnologije.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2351 Stručnjaci za metode rada u obrazovanju

- 2352 Nastavnici i vaspitači za učenike sa posebnim potrebama
- 2353 Ostali nastavnici jezika (van redovnog školovanja)
- 2354 Ostali nastavnici muzike (van redovnog školovanja)
- 2355 Ostali nastavnici umjetnosti (van redovnog školovanja)
- 2356 Instruktori informacionih tehnologija
- 2359 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi) koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2351 Stručnjaci za metode rada u obrazovanju

Stručnjaci za metode rada u obrazovanju sprovode istraživanja i daju savjete o obrazovnim metodama, kursovima i pomagalima. Kontrolišu i proučavaju rad nastavnika, rad obrazovnih ustanova i postignute rezultate i daju preporuke o promjenama i poboljšanjima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- istraživanje noviteta u programu rada, obrazovnim metodama i drugom obrazovnom i vaspitnom radu i davanje savjeta o potrebnim promjenama i mogućim poboljšanjima;
- ocjenjivanje i davanje savjeta o sadržaju nastave i kurseva i metoda ispitivanja;
- istraživanje audio-vizuelnih i drugih učila i davanje savjeta sa njima u vezi, planiranje i organizovanje njihovog predstavljanja obrazovnim ustanovama;
- vrijednovanje postojećih predmeta i kurseva i procjena potrebe uvođenja novih kurseva;
- pružanje tekućeg stručnog razvoja, obuke i konsultativnih usluga nastavnicima;
- organizovanje i održavanje radionica i konferencija za obuku nastavnika za nove programe i metode;
- razvoj strukture, sadržaja i ciljeva novih obrazovnih kurseva i programa;
- periodično obilaženje škola i organizacija i obavljanje razgovora sa administrativnim i nastavnim osobljem o programu rada, obrazovnim metodama i sl;
- obilaženje razreda i grupa radi praćenja obrazovnih metoda i procjene rada nastavnika i postignutih rezultata;
- sastavljanje izvještaja i davanje preporuka obrazovnim organima u vezi sa mogućim promjenama i poboljšanjem nastavnog programa, nastavnih metoda i drugo.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Pedagog
- Andragog
- Sastavljač programa rada
- Stručnjak za obrazovne metode
- Stručnjak za nastavna pomagala
- Školski inspektor
- Prosvjetni savjetnik

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Školski psiholog – 2634
- Školski pedagog – 2359
- Školski savjetnik – 2359

2352 Nastavnici i vaspitači za učenike sa posebnim potrebama

Nastavnici i vaspitači za učenike sa posebnim potrebama podučavaju djecu, mlade i odrasle osobe sa fizičkim ili mentalnim hendikepom ili lica sa poteškoćama u učenju ili drugim posebnim potrebama. Unapređuju socijalni, emocionalni, intelektualni i fizički razvoj svojih učenika.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu sposobnosti i ograničenja učenika u pogledu intelektualnih, fizičkih, socijalnih i emotivnih posebnih potreba, posebne intelektualne nadarenosti ili drugim posebnim potrebama;
- sastavljanje ili izmjena nastavnog programa i priprema i predavanje programa, lekcija i aktivnosti prilagođenih sposobnostima i potrebama učenika;
- davanje uputstava pojedincima ili grupama korišćenjem posebnih tehnika ili pomagala prilagođenih potrebama učenika;
- korišćenje posebnih obrazovnih strategija i tehnika u toku učenja radi poboljšanja razvoja senzornih i perceptivnih vještina, jezika, kognicije i pamćenja;
- utvrđivanje i primjena pravila ponašanja i politika i procedura radi održavanja reda među učenicima;
- predavanje školskih predmeta i praktičnih vještina samopomoći učenicima sa oštećenim sluhom, vidom i drugo;
- stimulisanje i razvoj povjerenja, sposobnosti, manuelnih sposobnosti i koordinacije kod učenika;
- razgovor sa drugim zaposlenima radi planiranja i organizovanja lekcija za djecu sa posebnim potrebama;
- priprema i održavanje radionica sa učenicima, vođenje dokumentacije i predavanje izvještaja;
- korišćenje raznih oblika za procjenu i ocjenu napretka svakog učenika;
- razgovor sa učenicima, roditeljima, razrednim starešinom i drugim relevantnim stručnjacima koji su uključeni u brigu o djeci radi izrade individualnih obrazovnih (nastavnih) planova za unapređenje razvoja učenika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik za učenike sa poteškoćama u učenju
- Nastavnik asistent u nastavi
- Nastavnik za dopunsku nastavu
- Nastavnik za djecu s oštećenim sluhom
- Nastavnik za djecu s oštećenim vidom

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Nastavnik stručnog obrazovanja - 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341

2353 Ostali nastavnici jezika (van redovnog školovanja)

Ostali nastavnici jezika (van redovnog školovanja) podučavaju nematernjim jezicima djecu i odrasla lica koja uče jezik zbog migracije, radi ispunjenja zahtjeva za zapošljavanje ili stručnih mogućnosti, olakšavanja učešća u obrazovnim programima na stranim jezicima ili radi ličnog usavršavanja. Rade van

glavnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema ili kao podrška učenicima / studentima i nastavnicima iz ovog glavnog sistema.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu nivoa sposobnosti i širinu jezičkih poteškoća kod učenika i utvrđivanje potreba učenika i nastavnih ciljeva;
- planiranje, pripremu i održavanje predavanja i radionica za grupe i pojedince sa sadržajem i brzinom koji su prilagođeni sposobnostima i potrebama učenika/studentata;
- sastavljanje i izradu nastavnih materijala i prilagođavanje postojećih materijala;
- procjenu napretka učenika;
- pomaganje učenicima u učionicama gdje se predaju predmeti na jeziku koji nije maternji jezik učenika;
- pružanje pomoći drugim profesorima sastavljanjem posebnog nastavnog programa za učenike za koje je to glavni jezik na kom se predaje;
- zadavanje i ispravka zadataka, priprema i ocjenjivanje testova;
- procjena, evidentiranje i izvještavanje o napretku učenika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik za intenzivno učenje jezika
- Nastavnik za doseljenike
- Nastavnik za praktičnu primjenu jezika
- Nastavnik za učenje drugog jezika

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Univerzitetski nastavnik - 2310
- Nastavnik stručnog obrazovanja – 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341

2354 Ostali nastavnici muzike (van redovnog školovanja)

Ostali nastavnici muzike (van redovnog školovanja) predaju učenicima/studentima praksu, teoriju i izvođenje muzičkih dijela van sistema redovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, ali koji mogu da daju privatne časove ili časove manjim grupama kao dodatni nastavni program zajedno sa redovnim obrazovnim ustanovama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu nivoa sposobnosti učenika/studentata i određivanje potreba i ciljeva učenja;
- planiranje, pripremu i predaju nastavnih programa, lekcija i organizovanje radionica za pojedince i grupe;
- pripremu i predstavljanje materijala o teoriji i tumačenju muzike;
- predavanje i demonstriranje praktičnih aspekata pjevanja ili sviranja posebnog instrumenta;
- podučavanje učenika/studentata čitanju i pisanju nota;
- zadavanje vježbi i učenje muzičkih dijela u skladu sa nivoom, interesima i talentima učenika/studentata;
- procjena studenata/učenika i davanje savjeta, kritika i podsticanje;
- revidiranje programa, sadržaja, materijala i nastavnih metoda koje primjenjuje;

- priprema učenika/studenata za ispite, izvođenje i ocjenjivanje;
- organizovanje obilazaka i posjećivanje koncerata;
- organizovanje i prisustvovanje audicijama ili izvođenju studenata/učenika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik gitare (privatni časovi)
- Nastavnik klavira (privatni časovi)
- Nastavnik pjevanja (privatni časovi)
- Nastavnik violine (privatni časovi)

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Univerzitetski profesori – 2310
- Nastavnik stručnog obrazovanja – 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341

2355 Ostali nastavnici umjetnosti (van redovnog školovanja)

Ostali nastavnici umjetnosti (van redovnog školovanja) predaju učenicima/studentima praksu, teoriju i izvođenje igara, drama, vizuelnih i drugih umjetnosti van redovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema, ali koji mogu da daju privatne časove ili časove manjim grupama kao dodatni nastavni program zajedno sa redovnim obrazovnim ustanovama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu nivoa sposobnosti učenika/studenata i određivanje potreba učenja;
- planiranje, pripremu i predaju nastavnih programa, lekcija i organizovanje radionica za pojedince i grupe;
- pripremu i predstavljanje materijala o teoriji predmeta koji se proučava;
- predavanje i pokazivanje praktičnih aspekata drame, plesa, vizuelnih i drugih umjetnosti;
- zadavanje vježbi i rada u skladu sa nivoom, interesima i talentima učenika/studenata;
- procjenu studenata/učenika i davanje savjeta, kritika i podsticanje;
- revidiranje programa nastave, sadržaja, materijala i nastavnih metoda;
- priprema učenika/studenata za ispite, izvođenje i ocjenjivanje;
- organizovanje obilazaka i posjećivanje izložbi i izvođenja;
- organizovanje i prisustvovanje izvođenjima ili izložbama studenata/učenika.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik plesa (privatni časovi)
- Nastavnik dramskih umjetnosti (privatni časovi)
- Nastavnik slikanja (privatni časovi)
- Nastavnik vajarstva (privatni časovi)

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Univerzitetski nastavnik – 2310
- Nastavnik stručnog obrazovanja – 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341

2356 Instruktori informacionih tehnologija

Instruktori informacionih tehnologija razvijaju, prave raspored i sprovode programe obuke i kurseve za korisnike računara i drugih informacionih tehnologija van redovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- identifikovanje potreba za obukom iz informacionih tehnologija i zahtjeva individualnih korisnika i organizacija;
- pripremu i razvoj materijala za obuku i pomagala kao što su priručnici, vizuelna pomagala, online obuku, modeli za demonstracije i literatura za obuku;
- izradu, koordiniranje, raspoređivanje i sprovođenje programa obuke i razvoj programa koji će se sprovesti u obliku individualne i grupne instruktaze i koji će olakšati sastanke radnih grupa; prezentacije i konferencije;
- praćenje i procjenu kvaliteta obuke i njene efikasnosti i sagledavanje i izmjenu ciljeva, metoda i kurseva obuke;
- prikupljanje, ispitivanje osnovnog materijala radi potpunog razumijevanja predmetne materije i sistema;
- praćenje novih verzija, softvera i opštih kretanja informacione tehnologije, pisanje proizvoda za krajnje korisnike, priručnika, online pomoć i uputstva za rad i održavanje.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Instruktor iz oblasti računara
- Instruktor iz oblasti softvera

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Univerzitetski nastavnik – 2310
- Nastavnik stručnog obrazovanja – 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341

2359 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi) koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata stručnjake za obrazovanje koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u vrsti 23 Stručnjaci obrazovanja i vaspitanja. Na primjer, grupa obuhvata lica koja daju privatne časove iz predmeta osim stranih jezika i umjetnosti i lica koja daju obrazovne (nastavne) savjete studentima/učenicima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu nivoa sposobnosti učenika/studenta i utvrđivanje potreba za učenjem;
- planiranje, pripremu i predaju nastavnog programa, lekcija i radionica za pojedince i grupe;
- pripremu i predstavljanje materijala o teoriji predmetne oblasti koja se proučava;
- podučavanje i pokazivanje praktičnih aspekata predmetne oblasti koja se proučava;
- zadavanje vježbi i rada koji odgovoraju nivou, interesovanjima i sposobnostima učenika/studenata;
- procjenu studenata i davanje savjeta, kritike i podsticanje;
- revidiranje programa ustanove, sadržaja kursa, materijala za kurseve i metode predavanja
- pripremu studenata za ispite i ocjenjivanje;

- davanje savjeta studentima u pogledu obrazovnih pitanja kao što su izbor kurseva i programa, raspored časova, prilagođavanje škole, navike u učenju i planiranje karijere;
- davanje savjeta studentima da bi im pomogli da shvate i prevaziđu lične, socijalne ili probleme u ponašanju, koji utiču na njihovo obrazovanje;
- pripremu studenata za sticanje daljeg iskustva ohrabrujući ih da ispitaju mogućnosti učenja i da istraju u daljem savladavanju zadataka.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Nastavnik matematike (privatni časovi)
- Školski savjetnik
- Instruktor letenja
- Instruktor jedrenja

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Univerzitetski nastavnik - 2310
- Nastavnik stručnog obrazovanja - 2320
- Nastavnik osnovnog obrazovanja - 2341
- Nastavnik za intenzivno učenje jezika - 2353
- Nastavnik muzike (privatni časovi) - 2354
- Nastavnik plesa (privatni časovi) - 2355
- Školski psiholog – 2634
- Socijalni radnik - 2635

24 Stručnjaci poslovnih usluga i administracije

Stručnjaci poslovnih usluga i administracije obavljaju analitičke, konceptualne i praktične zadatke da bi pružili usluge iz oblasti finansija, razvoja ljudskih resursa, odnosa sa javnošću i marketinga, prodaje u tehničkim, medicinskim, informaciono-komunikacionim oblastima i sprovođenje, sagledavanje organizacionih struktura, metoda i sistema kao i kvantitativne analize informacija koje utiču na investicione programe.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: prikupljanje, analiziranje i tumačenje informacija o finansijskoj likvidnosti, troškovnim strukturama i poslovnoj efikasnosti organizacija; sprovođenje revizija, priprema finansijskih izvještaja i kontrolisanje blagajničkih sistema za organizacije; izradu i razmatranje finansijskih planova i strategija, izvršenje kupoprodajnih naloga i ugovaranje kupovine i prodaje robe; izradu, primjenu i procjenu programa za zapošljavanje i ocjenu i obuku osoblja; istraživanje, razvoj i primjenu marketinških kampanja i kampanja odnosa sa javnošću; proučavanje i razvoj metoda i politika za poboljšanje i unapređenje (promovisanje) državnih i poslovnih aktivnosti i efikasnosti; sticanje novih znanja o proizvodima i uslugama poslodavca i konkurencije i o tržišnim uslovima; praćenje potreba klijenata i opisivanje i prezentaciju proizvoda i usluga klijentima.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 241 Stručnjaci za finansije
- 242 Stručnjaci administracije
- 243 Stručnjaci za prodaju, marketing i odnose sa javnošću

241 Stručnjaci za finansije

Stručnjaci za finansije planiraju, sprovode, organizuju, primjenjuju, ulažu i upravljaju kvantitativnim analizama finansijskih i računovodstvenih sistema ili fondova za stanovništvo, ustanove ili privatne institucije.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: pripremu i organizovanje finansijskih izvještaja (obračuna) za organizaciju; razmatranje finansijskih materijala organizacije; davanje finansijskih savjeta pojedincima i organizacijama; pripremu analitičkih izvještaja o segmentima ekonomije ili o cjelokupnoj ekonomiji.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2411 Stručnjaci računovodstva
- 2412 Finansijski i investicioni savjetnici
- 2413 Finansijski analitičari

2411 Stručnjaci računovodstva

Stručnjaci računovodstva planiraju, organizuju i primjenjuju knjigovodstvene sisteme za pojedince i ustanove. Neka zanimanja koja su ovdje svrstana proučavaju i analiziraju računovodstvenu i finansijsku dokumentaciju pojedinaca i ustanova da bi provjerili tačnost i usaglašenost sa ustanovljenim knjigovodstvenim standardima i procedurama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- savjetovanje, planiranje i primjenu budžetske, računovodstvene, kontrolne politike i sistema;
- pripremu i potvrđivanje finansijskog obračuna radi predavljanja upravi, dioničarima (akcionarima) i zakonskim ili drugim tijelima;
- pripremu povraćaja poreza, davanje savjeta o poreskim problemima i osporavanje spornih tvrdnji pred poreskim činovnicima;
- pripremu ili izvještavanje o predviđanjima dobiti i budžeta;
- sprovođenje finansijskih istraga, kao na primjer zbog utaje, nesolventnosti i bankrotstva;
- reviziju računa i knjigovodstvene dokumentacije;
- sprovođenje istraga i davanje savjeta upravi o finansijskim aspektima produktivnosti, dionicama (akcijama), prodaji, novim proizvodima, itd.;
- razmišljanje i kontrolu sistema radi utvrđivanje jediničnih troškova proizvodnje i usluga.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Ovlašćeni računovođa
- Revizor
- Visokostručni računovođa
- Računovođa upravljanja poslovima
- Poreski računovođa

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Direktor finansija - 1211
- Pomoćnik računovođe - 3313
- Knjigovođa - 3313

2412 Finansijski i investicioni savjetnici

Finansijski i investicioni savjetnici izrađuju finansijske planove za pojedince i organizacije, ulažu i upravljaju sredstvima u njihovo ime.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izgradnju i održavanje baze klijenata;
- razgovor sa klijentima radi utvrđivanja finansijskog stanja i ciljeva, rizika tolerancije i drugih informacija neophodnih za izradu finansijskih planova i investicionih strategija;
- postavljanje finansijskih ciljeva i razvoj i primjenu strategija za postizanje finansijskih ciljeva;
- organizovanje kupovine i prodaje akcija i mjenica za klijente;
- praćenje ulaganja, razmatranje i reviziju investicionih planova na osnovu izmjenjenih potreba i kretanja na tržištu;
- davanje preporuka i organizovanje osiguranja radi pokrića (zaštite) klijenata.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Planer nepokretnosti
- Finansijski inspektor
- Tržišni inspektor

2413 Finansijski analitičari

Finansijski analitičari sprovode kvantitativne analize informacija koje utiču na investicione programe javnih ili privatnih ustanova.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- analiziranje finansijskih informacija radi predviđanja poslova, privrede i ekonomskih uslova za donošenje odluka o ulaganjima;
- prisustvo na izvoru informacija i usavršavanje iz oblasti industrijske tehnologije, poslovne, finansijske i ekonomske teorije;
- tumačenje podataka koji utiču na investicione programe, kao što su: cijene, prinos, stabilnost, budući trendovi u investicionim rizicima i ekonomski uticaji;
- praćenje ekonomskih, industrijskih razvoja i razvoja preduzeća analiziranjem informacija dobijenih iz finansijskih publikacija i službi, investicionih bankarskih firmi, državnih tijela, privrednih publikacija, izvora kompanija i kroz lične razgovore;
- davanje preduzećima, investicionom osoblju firme ili investicionoj javnosti preporuka u vezi ulaganja i vremena za ulaganje;
- utvrđivanje cijena po kojima bi hartije od vrijednosti trebalo ponuditi javnosti;
- pripremu akcionih planova za ulaganje na osnovu finansijskih analiza;
- procjenjivanje i upoređivanje relativnog kvaliteta raznih hartija od vrijednosti u datoj grani djelatnosti;
- davanje usmenih i pismenih izvještaja o opštim ekonomskim trendovima, individualnim korporacijama i cijelim industrijama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Analitičar mjenica
- Savjetnik za ulaganja
- Savjetnik za hartije od vrijednosti

242 Stručnjaci administracije

Stručnjaci administracije primjenjuju razne koncepte i teorije za poboljšanje efikasnosti organizacija i pojedinaca u okviru organizacije.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: procjenu strukture organizacija i predlaganje oblasti za poboljšanje; provjeravanje da li su operativne aktivnosti organizacije u skladu sa ciljevima politike organizacije; zapošljavanje, obuku, usavršavanje i davanje savjeta osoblju u organizaciji.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2421 Analitičari upravljanja i organizacije
- 2422 Stručnjaci strateškog planiranja
- 2423 Stručnjaci za kadrove i stručnjaci za profesionalnu orijentaciju
- 2424 Stručnjaci za obuku i profesionalni razvoj zaposlenih

2421 Analitičari upravljanja i organizacije

Analitičari upravljanja i organizacije pomažu organizacijama da postignu veću efikasnost i riješe organizacione probleme. Proučavaju organizacione strukture, metode, sisteme i procedure.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pomaganje i podsticanje razvoja ciljeva, strategija i planova radi zadovoljenja klijenata i efikasne upotrebe sredstava organizacije;
- analiziranje i procjenu tekućih sistema i struktura;
- razmatranje postojećeg stanja sa osobljem i posmatranje sistema na svim nivoima organizacije;
- usmjeravanje klijenata ka efikasnijem organizovanju i razvojnim rješenjima organizacionih problema;
- sprovođenje i razmatranje radnih studija analiziranjem postojećih i predloženih metoda i procedura (administrativne procedure);
- bilježenje i analiziranje grafikona, dokumentacije, planova, priručnika i opisa poslova organizacije;
- pripremu i predlaganje revizije metoda i procedura, promjene načina rada, redefinisane poslova i rješavanje organizacionih problema;
- pomaganje u implementaciji revidiranih preporuka, izdavanje revidiranih priručnika sa uputstvima i preporukama i sastavljanje odgovarajuće dokumentacije;
- pregled radnih procedura i davanje savjeta o procedurama i standardima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Analitičar organizacije i metoda
- Poslovni savjetnik
- Savjetnik za upravljanje

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- IKT Sistem analitičari - 2511

2422 Stručnjaci strateškog planiranja

Stručnjaci strateškog planiranja razvijaju i analiziraju politike koje se odnose na dizajn, primjenu i modifikovanje državnih i privrednih poslova i programa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- stupanje u kontakt i konsultovanje sa program administratorima i drugim zainteresovanim stranama radi identifikovanja potreba za politikom;
- pregled postojećih politika i zakona radi identifikovanja anomalija i zastarelih odredbi;
- istraživanje socijalnih, ekonomskih i industrijskih trendova, i očekivanja klijenata u pogledu programa i pruženih usluga;
- formulisanje i analiziranje političkih opcija, pripremu kratkih izvještaja i preporuka za promjenu politike i davanje savjeta o boljim opcijama;
- procjenu uticaja, finansijskih implikacija, interakcija sa ostalim programima i političku i administrativnu izvodljivost politike;
- sprovođenje ocjena opasnosti, rizika i izrada odgovora (reakcija);
- sagledavanje rada i programa radi obezbjeđenja usklađenosti sa politikama organizacije.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Stručnjak za usklađenost poslovanja sa propisima u bankama
- Službenik obavještavanja

2423 Stručnjaci za kadrove i stručnjaci za profesionalnu orijentaciju

Stručnjaci za kadrove i stručnjaci za profesionalnu orijentaciju pružaju stručne poslovne usluge vezane za politiku ljudskih resursa, kao što su zapošljavanje radnika ili razvoj, analize zanimanja i stručno usavršavanje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje savjeta i obavljanje funkcija vezanih za zapošljavanje lica, obuku, unapređenje i uspostavljanje odnosa zaposleni-rukovodilac ili za druge oblasti politike o ljudskim resursima;
- proučavanje i analiziranje poslova koji se obavljaju u ustanovi raznim sredstvima, uključujući i razgovore sa radnicima, nadzornicima i rukovodećim kadrom i pismeno iznošenje detaljnog stava ili opisa zanimanja na osnovu dobijenih informacija;
- pripremu informacija o zanimanjima ili rad na sistemima klasifikacije zanimanja;
- davanje savjeta i rad na tekućim i drugim aspektima posla i analiza zanimanja u oblastima kao što su upravljanje kadrovima, istraživanje o radnoj snazi i planiranje obuke radne snage ili davanje informacija o zanimanju i upućivanje ka stručnom usavršavanju;
- izučavanje i davanje savjeta pojedincima o mogućnostima za zapošljavanje, izboru karijere i daljem obrazovanju ili obuci koja bi bila poželjna.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Analitičar radnog mjesta
- Planer i analitičar zanimanja
- Stručnjak za ljudske resurse - kadrove
- Stručnjak za pronalaženje posla

2424 Stručnjaci za obuku i profesionalni razvoj

Stručnjaci za obuku i profesionalni razvoj planiraju, osmišljavaju, sprovode i ocjenjuju obuku i razvojne programe da bi rukovodeći kadrovi i zaposlena lica stekli vještine i razvili kompetencije koje traže organizacije radi ispunjavanja organizacionih ciljeva.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- identifikovanje potreba za obukom i zahtjeva pojedinaca i organizacija;
- utvrđivanje ciljeva za razvoj kadrova i ocjenjivanje rezultata obuke;
- pripremu i izradu materijala i pomagala za obuku kao što su priručnici, vizuelna pomagala, online časovi, modeli za demonstriranje i literatura;
- osmišljavanje, koordiniranje, pravljenje rasporeda i sprovođenje obuke i razvojnih programa koji se mogu realizovati individualnom ili grupnom instruktažom i organizovanje radionica, sastanaka, demonstracija i konferencija;
- povezivanje sa spoljnim pružaocima usluga radi obuke i organizovanja posebnih obuka i razvojnih programa;
- promovisanje obuke i razvoja u ili van organizacije i ocjenjivanje ovih promotivnih akcija;
- praćenje i ocjenjivanje kvaliteta obuke u ili van organizacije i njene efikasnosti i pregled i izmjena ciljeva obuke, metoda i kurseva;
- sakupljanje i proučavanje materijala sa osnovnim informacijama sa ciljem identifikovanja i razumjevanja različitih tema i sistema.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Organizator profesionalnog razvoja kadrova
- Instruktor za obuku kadrova
- Stručnjak za obrazovanje kadrova

243 Stručnjaci za prodaju, marketing i odnose sa javnošću

Stručnjaci za prodaju, marketing i odnose sa javnošću planiraju, izrađuju, koordiniraju i primjenjuju programe za diseminaciju informacija radi reklamiranja organizacija, proizvoda i usluga, predstavljanja privrednih društava kod prodaje lepeze tehničkih, industrijskih, medicinskih, farmaceutskih i IT proizvoda i usluga.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: davanje naloga i sprovođenje istraživanja tržišta, analiziranje rezultata i planiranje reklamnih aktivnosti i aktivnosti odnosa sa javnošću; podržavanje razvoja poslova kroz pripremu i postizanje marketinških ciljeva, politika i programa; planiranje i organizovanje reklamnih kampanja; ocjenjivanje i izbor materijala koji su pisci, fotografi, ilustratori i drugi poslali radi stvaranje povoljne reklame; upoznavanje sa proizvodima i uslugama naručioca posla i njegove konkurencije i sa tržišnim uslovima; procjenjivanje potreba potrošača (klijenata) i prikazivanje proizvoda i usluga kupcima;

redovno obilaženje klijenata radi određivanja načina djelovanja na tržištu; kotiranje i pregovaranje oko cijena i uslova kreditiranja i izvršenje ugovora.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2431 Stručnjaci za marketing
- 2432 Stručnjaci za odnose sa javnošću
- 2433 Stručnjaci za prodaju tehničkih i medicinskih proizvoda, usluga i opreme (osim proizvoda informaciono-komunikacione tehnologije IKT)
- 2434 Stručnjaci za prodaju proizvoda informaciono-komunikacione tehnologije (IKT)

2431 Stručnjaci za marketing

Stručnjaci za marketing osmišljavaju i koordiniraju reklamnim strategijama i kampanjama, određuju tržište za nove proizvode i usluge i identifikuju i razvijaju tržišne mogućnosti za postojeće i nove proizvode i usluge.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje, izradu i organizovanje reklamnih politika i kampanja radi pružanja podrške prodajnim ciljevima;
- davanje savjeta rukovodiocima i klijentima o strategijama i kampanjama za osvajanje ciljnih tržišta, podizanje svijesti kupaca i efikasno promovisanje obilježja proizvoda i usluga;
- sastavljanje reklamnih tekstova i poruka i organizovanje televizijskih i filmskih produkcija i objavljivanja u medijima;
- analiziranje podataka u vezi profila kupaca i njihovih ukusa;
- tumačenje i predviđanje tekućih i budućih trendova kupaca;
- istraživanje potencijalne potražnje i karakteristika tržišta za novim proizvodima i uslugama, prikupljanje i analiziranje podataka i drugih statističkih informacija;
- pomoć u razvoju poslovanja kroz pripremu i postizanje marketinških ciljeva, politika i programa;
- davanje naloga za i sprovođenje istraživanja tržišta radi identifikovanja tržišnih mogućnosti za nove i postojeće proizvode i usluge;
- davanje savjeta o svim elementima marketinga kao što su razni proizvodi, cijene, reklamne i prodajne akcije i promocije, prodajni i distributivni kanali.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Stručnjak za reklamu
- Analitičar-istraživač tržišta
- Stručnjak za marketing

2432 Stručnjaci za odnose sa javnošću

Stručnjaci za odnose sa javnošću planiraju, osmišljavaju, sprovode i ocjenjuju strategije informisanja i komunikacije kojima se obezbjeđuje razumjevanje i povoljan prikaz privrednog društva i drugih organizacija, njihovih proizvoda i usluga i njihove uloge u zajednici.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- planiranje i organizovanje reklamnih kampanja i komunikacionih strategija;
- davanje savjeta izvršiocima o implikacijama njihovih politika o odnosima sa javnošću, programima i praksom kroz pripremu i kontrolu objavljivanja novosti i novinskih saopštenja;
- sprovođenje i davanje naloga za istraživanja o javnom mnjenju, analiziranje rezultata i planiranje promotivnih kampanja i kampanja odnosa sa javnošću;
- organizovanje posebnih događaja, seminara, zabava, takmičenja i društvenih aktivnosti radi promovisanja, sticanja naklonosti i povoljne reklame;
- zastupanje organizacija i organizovanje intervjua sa reklamnim medijima;
- prisustvovanje poslovnim, društvenim i drugim događajima radi promovisanja organizacije;
- naručivanje i dobijanje fotografija i drugog ilustrativnog materijala;
- izbor, ocjenu i revidiranje materijala koji su dostavili pisci reklama, fotografi, ilustratori i drugi radi stvaranja povoljne reklame.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Službenik za odnose sa javnošću
- Poslovni sekretar

2433 Stručnjaci za prodaju tehničkih i medicinskih proizvoda, usluga i opreme (osim proizvoda informaciono-komunikacione tehnologije IKT)

Stručnjaci za prodaju tehničkih i medicinskih proizvoda, usluga i opreme (osim proizvoda informaciono-komunikacione tehnologije IKT) predstavljaju kompanije kod prodaje široke lepeze industrijskih, medicinskih i farmaceutskih proizvoda i usluga industrijskim, poslovnim, stručnim i drugim ustanovama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sastavljanje spiskova o mogućim poslovima klijenata korišćenjem registra i drugih izvora;
- upoznavanje sa proizvodima i uslugama naručioca posla i njegove konkurencije i tržišnim uslovima;
- redovno obilaženje klijenata radi utvrđivanja načina djelovanja u odnosu na prodajne mogućnosti;
- procjenjivanje potreba i sredstava klijenata i davanje preporuka za odgovarajuće proizvode ili usluge;
- davanje informacija za dizajn proizvoda tamo gdje se proizvodi i usluge moraju uskladiti sa potrebama klijenata;
- sastavljanje izvještaja i predloga kao dijela prodajne prezentacije radi prikazivanja koristi od korišćenja proizvoda ili usluga;
- procjena troškova instaliranja i održavanja opreme ili usluge;
- praćenje promjena potreba klijenata i konkurentne aktivnosti i izvještavanje o tome rukovodioca prodaje;
- kotiranje i pregovaranje oko cijena i kreditnih uslova i priprema i izvršenje ugovora;
- organizovanje isporuke proizvoda, instaliranje opreme i pružanje usluga;
- izvještavanje rukovodioca prodaje i izvršenoj prodaji i / ili o mogućnostima prodaje proizvoda i usluga;

- konsultovanje sa klijentima nakon prodaje da bi se provjerilo da li su zadovoljni i da bi im se pružila podrška.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Predstavnici prodaje (industrijski proizvodi)
- Predstavnici prodaje (medicinski i farmaceutski proizvodi)
- Predstavnici prodaje tehničke opreme

2434 Stručnjaci za prodaju informaciono-komunikacione tehnologije (IKT)

Stručnjaci za prodaju informaciono-komunikacione tehnologije prodaju, u veleprodaji i maloprodaji, razne računarske hardvere, softvere i druge informaciono-tehnološke proizvode i usluge uključujući i instaliranje i davanje stručnih informacija, po potrebi.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- traženje naloga i prodaja proizvoda maloprodaji, industrijskim, veleprodajnim i drugim ustanovama;
- prodaja tehničke opreme, materijala i srodnih usluga poslovnim subjektima ili pojedincima;
- razmatranje potreba za novim i postojećim kupcima i davanje stručnih informacija o tome kako određena oprema, materijal i usluge ispunjavaju te potrebe;
- kotiranje i utvrđivanje cijena i kreditnih uslova i izvršenje ugovora i evidentiranje naloga (porudžbina);
- ažuriranje evidencija klijenata i sastavljanje izvještaja o prodaji;
- organizovanje isporuke robe, instaliranje opreme i pružanje usluga;
- izvještavanje o reakcijama klijenata i zahtjevima za proizvođače

25 Stručnjaci za informaciono-komunikacione tehnologije (IKT)

Stručnjaci za informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) sprovode istraživanja, planiraju, osmišljavaju, pišu programe, testiraju, daju savjete i unapređuju informaciono-tehnološke sisteme, hardver, softvere i srodne koncepte za posebne primjene; sastavljaju prateću dokumentaciju uključujući načela, politike i procedure; i dizajniraju, razvijaju, kontrolišu, održavaju i podržavaju baze podataka i druge informacione sisteme radi optimalnog rada i tačnosti i bezbjednosti podataka.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: istraživanje upotrebe informacione tehnologije u poslovanju; identifikovanje oblasti za poboljšanje i istraživanje teoretskih aspekata i radnih metoda za korišćenje računara; ocjenu, planiranje i dizajniranje konfiguracija hardvera ili softvera za posebne primjene uključujući internet, intranet i multimedijalne sisteme; osmišljavanje, pisanje, testiranje i održavanje informatičkih programa, dizajniranje i razvoj šeme baze podataka i sistema za održavanje baza podataka; izradu i primjenu planova bezbjednosti i politike za korišćenje podataka i korišćenje kompjuterskih mreža; analiziranje, razvoj, tumačenje i procjenu dizajna složenog sistema i specifikacija za konfiguracije, izradu modela podataka i dijagrama u razvoju, konfigurisanju i integrisanju kompjuterskih sistema.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 251 Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija
- 252 Stručnjaci za baze podataka i mreže

251 Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija

Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija sprovode istraživanja, planiraju, dizajniraju, pišu programe, testiraju, daju savjete o informaciono-komunikacionim sistemima kao što su hardveri, softveri i druge aplikacije, unapređuju ih radi ispunjenja posebnih zahtjeva.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: istraživanje upotrebe informacione tehnologije u poslovanju i identifikovanje oblasti koje bi mogle da se unaprijede radi veće efikasnosti; sprovođenje istraživanja o teoretskim aspektima i operativnim metodama za korišćenje računara; procjenu, planiranje i dizajniranje konfiguracija za hardver, softver za posebne aplikacije; dizajniranje, pisanje, testiranje i održavanje kompjuterskih programa za posebne zahtjeve, ocjenjivanje, planiranje i dizajniranje interneta, intraneta i multimedijalnih sistema.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2511 Sistem analitičari
- 2512 Stručnjaci za razvoj softvera
- 2513 Stručnjaci za razvoj web-a i multimedijalnih sadržaja
- 2514 Programeri aplikacija
- 2519 Stručnjaci za razvoj softvera i aplikacija i analitičari koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2511 Sistem analitičari

Sistem analitičari sprovode istraživanja, analiziraju i procjenjuju zahtjeve klijenata za informacionim tehnologijama, analiziraju procedure ili probleme i sastavljaju i sprovode predloge, preporuke i planove za unapređenje sadašnjih ili budućih informacionih sistema.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- konsultovanje sa korisnicima radi formulisanja i dokumentovanja zahtjeva i sa rukovodećim kadrovima radi postizanja dogovora o načelima sistema;
- identifikovanje i analiziranje poslovnih procesa, procedura i radnih praksi;
- identifikovanje i ocjenjivanje neefikasnosti i preporučivanje optimalnih poslovnih praksi i funkcionalnosti sistema i ponašanja;
- preuzimanje odgovornosti za nalaženje funkcionalnih rješenja, kao što su stvaranje, usvajanje i primjena sistemskih testova;
- sastavljanje funkcionalnih specifikacija za stručnjake za razvoj softvera;
- širenje ili izmjenu sistema radi poboljšanja rada ili za korišćenje u druge svrhe;
- koordiniranje i povezivanje kompjuterskih sistema u okviru organizacije radi veće kompatibilnosti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Sistem analitičar (IT)
- Analitičar base podataka
- Savjetnik za sisteme

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Analitičar mreže - 2523
- Sistem-administrator - 2522

2512 Stručnjaci za razvoj softvera

Stručnjaci za razvoj softvera istražuju, analiziraju i procjenjuju zahtjeve za postojeće ili nove softverske aplikacije i operativne sisteme i dizajniraju, pronalaze, testiraju i održavaju softverska rješenja radi ispunjenja tih zahtjeva.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- istraživanje, analiziranje i ocjenjivanje zahtjeva za softverske aplikacije i operativne sisteme;
- istraživanje, dizajniranje i razvoj kompjuterskih softverskih sistema;
- konsultovanje sa inženjerima radi procjene interfejsa između hardvera i softvera;
- sastavljanje i rukovođenje procedurama za testiranje softvera i njegovu validaciju;
- izmjenu postojećih softvera radi ispravke grešaka, prilagođavanja novom hardveru ili nadogradnju interfejsa i poboljšanja rada;
- rukovođenje softverskim programiranjem i sastavljanje dokumentacije;
- ocjena, razvoj procedura za nadogradnju i održavanje operativnih sistema, komunikacionih okruženja i aplikacija;
- konsultovanje sa klijentima u pogledu održavanja softverskog sistema.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Programer-analitičar
- Projektant softvera
- Stručnjak za razvoj softvera
- Inženjer informatike

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Programeri aplikacija - 2514

2513 Stručnjaci za razvoj web-a i multimedijalnih sadržaja

Stručnjaci za razvoj web-a i multimedijalnih sadržaja kombinuju znanje iz oblasti dizajna i tehnologije radi istraživanja, analiziranja, ocjenjivanja, dizajniranja, programiranja i izmjena internet sajtova i aplikacija koje spajaju tekst, grafikone, animacije, slike, audio i video displej i druge interaktivne medije.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- analiziranje, dizajniranje i izradu internet sajtova primjenom umjetnosti i kreativnosti sa programiranjem i pisanjem jezika i interfejsa sa operativnim okruženjima;
- dizajniranje i izradu digitalnih animacija, slika, prezentacija, igrice, audio i video klipova i internet aplikacija korišćenjem multimedijalnog softvera, alata i programa, interaktivnih grafikona i programskih jezika;
- komuniciranje sa stručnjacima za mrežu u pogledu pitanja vezanih za web, kao što su bezbjednost ili host websajtovi, kontrola i primjena bezbjednosti internet servera, dodjeljivanje prostora, pristup korisnika, nastavak poslovanja, zaštita, podizanje sistema posle havarije;
- dizajniranje i integrisanje kompjuterske šifre sa ostalim specijalizovanim inputima, kao što su slike, audio fajlovi i pisanje jezika, izrada, održavanje i podrška websajtovima;
- prisustvovanje analizama, specifikacijama i izradi internet strategija, metodologija za websajtove i razvojnim planovima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Programer animacija
- Programer kompjuterskih igrica
- Programeri multimedija
- Stručnjaci za razvoj web-a

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Web dizajneri - 2166
- Webmaster - 3514
- Website administrator - 3514
- Website tehničar - 3514

2514 Programeri aplikacija

Programeri aplikacija pišu i održavaju programske šifre navedene u tehničkim uputstvima i specifikacijama za aplikacije softvera i operativne sisteme.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- pisanje i održavanje programske šifre iz uputstava i specifikacija u skladu sa standardima kvaliteta;
- revidiranje, popravku ili proširenje postojećih programa radi povećanja operativne efikasnosti ili prilagođavanja novim zahtjevima;
- testiranje programa softverskih aplikacija radi provjere da li pružaju željenu informaciju;
- prikupljanje i pisanje dokumentacije o programskom razvoju;
- identifikovanje i saopštavanje tehničkih problema, procesa i rješenja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Programer aplikacija

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Programer multimedija - 2513
- Programer-analitičar - 2512
- Stručnjaci za razvoj softvera - 2512

2519 Stručnjaci za razvoj softvera i aplikacija i analitičari koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata stručnjake softvera i aplikacija i analitičare koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 251 Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija. Na primjer grupa obuhvata one stručnjake koji su specijalizovani za obezbjeđenje kvaliteta uključujući testiranje softvera.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izradu i dokumentovanje planova za testiranje softvera;
- instaliranje softvera i hardvera i konfigurisanje operativnog sistema za testiranje;
- provjeru da li programi funkcionišu prema zahtjevima korisnika i utvrđenim smjernicama;
- analiziranje i dokumentovanje rezultata testiranja softverske aplikacije i informaciono-

- tehnoloških sistema;
- projektovanje i primjenu politika, procedura i tekstova (skripti) za testiranje softvera i informacionog sistema.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Analitičar obezbjeđenja kvaliteta (računari)
- Stručnjak za testiranje softvera
- Stručnjak za testiranje sistema
- Stručnjak za poslovne aplikacije

252 Stručnjaci za baze podataka i mreže

Stručnjaci za baze podataka i mreže osmišljavaju, razvijaju, kontrolišu, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost informaciono-tehnoloških sistema i infrastrukture, uključujući baze podataka, hardver i softver, mreže i operativne sisteme.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: dizajniranje i izradu baze podataka, strukturu podataka, glosara i navođenje konvencija za projekte informacionih sistema; dizajniranje, izgradnju, izmjenu, integrisanje i testiranje sistema za upravljanje bazama podataka; izradu i primjenu planova bezbjednosti, politike o upravljanju podacima, dokumentaciju i standarda; održavanje i upravljanje računarskim mrežama i srodnim informatičkim okruženjima; analiziranje, sastavljanje, tumačenje i ocjenjivanje dizajna složenih sistema i specifikacija, modela podataka i dijagrama tokom razvoja, konfigurisanja i integrisanja kompjuterskih sistema.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2521 Dizajneri i administratori baza podataka
- 2522 Sistem-administratori
- 2523 Stručnjaci za računarske mreže / kompjutersko umrežavanje
- 2529 Stručnjaci za baze podataka i mreže, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2521 Dizajneri i administratori baza podataka

Dizajneri i administratori baza podataka dizajniraju, razvijaju, kontrolišu, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost baza podataka.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- projektovanje baza podataka, struktura podataka, tabela, glosara i imena konvencija za projekte o informacionim sistemima;
- dizajniranje, izgradnju, izmjenu, integrisanje, primjenu i testiranje sistema za upravljanje bazama podataka;
- sprovođenje istraživanja i davanje savjeta o izboru, primjeni alata za upravljanje bazama podataka;
- izradu i primjenu politike za upravljanje podacima, dokumentacije, standarda i modela za tu svrhu;
- izradu politika i procedura za pristup i korišćenje baza podataka i za zaštitu i vraćanje podataka;

- uspostavljanje operativnog i preventivnog backup-a, procedura za vraćanje podataka i primjenu bezbjednosti i kontrolu tačnosti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Administrator podataka
- Administrator baze podataka
- Analitičar baze podataka
- Projektant baze podataka

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Sistem administratori - 2522
- Tehničari za web - 3514

2522 Sistem administratori

Sistem administratori razvijaju, kontrolišu, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost informaciono-tehnoloških sistema.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- održavanje i upravljanje kompjuterskim mrežama i srodnim kompjuterskim okruženjima uključujući hardver, softver, aplikacije i sve konfiguracije;
- davanje preporuka o promjenama radi unapređenja sistema i konfiguracija mreže i utvrđivanja zahtjeva za hardverom i softverom u vezi sa tim promjenama;
- utvrđivanje hardverskih i softverskih problema;
- čuvanje podataka i vraćanje izgubljenih podataka;
- rukovanje konzolama radi praćenja rada kompjuterskih sistema i mreža i koordiniranja pristupom i korišćenjem mreže.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Sistem-administrator

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Administrator baze podataka - 2521
- Tehničar za web - 3514

2523 Stručnjaci za računarske mreže / kompjutersko umrežavanje

Stručnjaci za računarske mreže / kompjutersko umrežavanje istražuju, analiziraju i preporučuju strategije za strukturu mreže i razvoj, primjenu, upravljanje, održavanje i konfiguriraju mrežni hardver i softver i prate probleme i povećavaju performanse.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- analiziranje, razvoj, tumačenje i ocjenjivanje dizajna složenog sistema i specifikacije strukture, modela podataka i dijagrama kod razvoja, konfigurisanja i integrisanja računarskih sistema;
- istraživanje, analiziranje, ocjenjivanje i praćenje infrastrukture mreže radi provjere da li su mreže konfigurisane tako da obezbjeđuju optimalan rad;

- procjenjivanje i preporučivanje poboljšanja mreže i integrisanje hardvera, softvera, komunikacionih i operativnih sistema;
- pružanje stručnih usluga kod rješavanja mrežnih problema i hitnih slučajeva;
- instaliranje, konfigurisanje, testiranje, održavanje i upravljanje novim i nadograđenim mrežama, aplikacijama za baze podataka, serverima i radnim stanicama;
- pripremu i održavanje registra procedura i dokumentacije o mreži i evidentiranje grešaka kao i njihovo rješavanje, unapređenje i izmjene na mreži i sastavljanje uputstava o održavanju;
- praćenje rada mreže, aktivnosti, kapaciteta i korišćenja mreže radi provjere tačnosti i optimalnog rada.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Sistem inženjer za računare
- Analitičar mreže

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Sistem analitičar - 2511
- Sistem administrator - 2522

2529 Stručnjaci za baze podataka i mreže, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata stručnjake za baze podataka i mreže koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u okviru podvrste 252 Stručnjaci za baze podataka i mreže. Na primjer, grupa obuhvata stručnjake za bezbjednost mreža informaciono-komunikacione tehnologije.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izradu planova radi čuvanja fajlova protiv slučajne ili neovlašćene izmjene, uništavanja ili saopštavanja i radi ispunjenja potreba za hitnom obradom podataka;
- obuka korisnika i promovisanje svijesti o bezbjednosti da bi sistem bio bezbjedan i poboljšao server i efikasnost mreže;
- razgovor sa korisnicima radi razmatranja pitanja kao što su potrebe za pristupom, kršenje bezbjednosti i promjena programa;
- praćenje tekućih izvještaja o kompjuterskim virusima radi ažuriranja antivirus sistema;
- izmjenu kompjuterskih fajlova radi bezbjednosti unosa novog softvera, ispravke grešaka, ili izmjene individualnog statusa pristupa;
- praćenje fajlova podataka i regulisanje pristupa informacijama čuvanim u računaru;
- procjenu rizika i testiranje sistema za obradu podataka radi provjere funkcionisanja obrade podataka i radi bezbjednosti;
- kodiranje slanje podataka i postavljanje firewall-a radi zaštite povjerljivih informacija.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Programer baze podataka
- Stručnjaci za bezbjednost (IKT)

26 Stručnjaci društvenih nauka i kulture

Stručnjaci društvenih nauka i kulture sprovode istraživanja, poboljšavaju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode ili primjenjuju znanje o pravima, skladištenju ili preuzimanju informacija i artefaktima, psihologiji, socijalnoj zaštiti, politici, ekonomiji, istoriji, religijama, jezicima, sociologiji, drugim društvenim naukama i o umjetnosti i zabavi.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: sprovođenje istraživanja o zakonskim problemima; sastavljanje zakona i propisa; davanje savjeta klijentima u vezi pravnih predmeta; odbranu i vođenje predmeta na sudu; predsjedavanje u sudskim postupcima na sudu; razvoj i održavanje zbirke za biblioteku i galeriju, za arhiv; sprovođenje istraživanja, unapređenje ili razvoj koncepata, teorija i radnih metoda ili primjenu znanja iz oblasti društvenih nauka; osmišljavanje, stvaranje i izvođenje književnih i umjetničkih dijela; tumačenje i saopštavanje vijesti, ideja, utisaka i činjenica.

Zanimanja iz ove vrste svrstavaju se u sljedeće podvrste:

- 261 Pravni stručnjaci
- 262 Stručnjaci bibliotekarstva, arhivistike i konzervatorstva
- 263 Stručnjaci društvenih nauka i religije
- 264 Književnici, novinari i lingvisti
- 265 Umjetnici - stvaraoci i izvođači

261 Pravni stručnjaci

Pravni stručnjaci sprovode istraživanja o pravnim problemima, daju savjete klijentima o pravnim aspektima problema, brane klijente ili podnose tužbe na sudu, predsjedavaju u zakonskim postupcima na sudu, sastavljaju zakone i propise.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: davanje pravnih savjeta klijentima, vođenje posla u ime klijenata i vođenje sporova po potrebi ili predsjedavanje u sudskim postupcima i izricanje presude na sudu. Može biti obuhvaćen i nadzor drugih radnika.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2611 Advokati
- 2612 Sudije
- 2619 Pravni stručnjaci koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2611 Advokati

Advokati daju pravne savjete klijentima o raznim temama, sastavljaju dokumenta, zastupaju i brane stranke pred upravnim odborima ili na sudovima, vode slučajeve ili tužbu na sudu ili upućuju advokate za vođenje sporova da vode slučaj na višem sudu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- davanje savjeta klijentima o raznim temama i vođenje pravnih poslova u ime stranke;
- istraživanje pravnih načela, statuta i prethodnih odluka o posebnim slučajevima;
- prikupljanje dokaza radi osmišljavanja odbrane ili podnošenja tužbe, kroz razgovor sa strankama i svjedocima da bi se potvrdile činjenice slučaja;
- razmatranje dobijenih informacija i razvoj strategija i argumenata za pripremu predmeta;
- odbranu stranaka na sudu i pred upravnim odborima ili upućivanje advokata za vođenje

- sporova na sudu da se obrate višem sudu;
- prihvatanje podneska i pojavljivanje na višem sudu;
 - postupanje kao tužilac u ime države;
 - postizanje dogovora kod predmeta koji obuhvataju pravne sporove;
 - sastavljanje zakona i priprema državnih propisa na osnovu postojećih zakona;
 - sastavljanje pravnih dokumenata kao što su ugovori, poslovi sa nekretninama i zaostavštine i pripremu mišljenja o pravnim pitanjima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Advokati
- Javni tužilac

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Notar - 2619
- Pravni pomoćnik - 3411

2612 Sudije

Sudije predsjedavaju na građanskim i krivičnim sporovima na sudu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- predsjedavanje suđenjima i saslušanjima;
- tumačenje i primjenu propisa, procedura i donošenje odluke u vezi prihvatljivosti dokaza;
- utvrđivanje prava i obaveza stranaka u sporu, kod predmeta koji se vode pred porotom;
- upoznavanje porote sa tačkama zakona koje važe kod datog predmeta;
- razmatranje dokaza kod sporova koji se ne vode pred porotom i donošenje odluke o krivici ili nevinosti ili stepenu odgovornosti optuženog ili tužioca;
- izricanje presude za lica osuđena u okviru krivičnih predmeta, utvrđivanje štete ili drugih odgovarajući pravnih lijekova kod građanskih sporova i izdavanje sudskih naloga;
- istraživanje zakonskih pitanja i pisanje mišljenja sa tim u vezi.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Sudija Vrhovnog suda
- Istražni sudija
- Sudija za prekršaje

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Sudski službenik - 3411

2619 Pravni stručnjaci, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata pravnike na drugom mjestu nepomenute u podvrsti 261 Pravni stručnjaci. Na primjer, grupa obuhvata lica koja obavljaju pravne poslove osim odbrane ili sudskog gonjenja ili predsjedavanja na sudu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- davanje savjeta o pravnim aspektima raznih ličnih, poslovnih i administrativnih problema;
- sastavljanje pravnih dokumenata i ugovora;
- organizovanje prenosa vlasništva;
- utvrđivanje, na osnovu istrage, neprirodnih uzroka smrti.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Sudski isljednik
- Pravnik (osim advokata ili sudije)
- Notar

262 Stručnjaci bibliotekarstva, arhivistike i konzervatorstva

Stručnjaci bibliotekarstva, arhivistike i konzervatorstva prikupljaju i održavaju zbirke za arhiv, biblioteke, muzeje, umjetničke galerije i slične ustanove.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: procjenjivanje i organizovanje sadržaja arhiva i istorijskih, kulturnih i umjetničkih predmeta koje čuvaju na bezbjednom mjestu; organizovanje zbirke i izložbi u muzejima, umjetničkim galerijama i sličnim ustanovama; sakupljanje i održavanje sistematske zbirke snimljenog i objavljenog materijala i stavljanje istog na raspolaganje korisnicima biblioteka i sličnih ustanova; pripremu naučnih radova i izvještaja; sprovođenje istraživanja.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2621 Arhivisti, kustosi i konzervatori-restauratori
- 2622 Stručnjaci u bibliotekarstvu, dokumentalisti i srodni

2621 Arhivisti, kustosi i konzervatori - restauratori

Arhivisti, kustosi i konzervatori - restauratori sakupljaju, procjenjuju i obezbjeđuju bezbjedno čuvanje sadržaja arhive, umjetničkih predmeta i dokumentacije od istorijskog, kulturnog, administrativnog i umjetničkog značaja. Planiraju, osmišljavaju i primjenjuju sisteme za čuvanje dokumentacije i istorijski vrijednih dokumenata.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- procjenjivanje i čuvanje dokumentacije za administrativne, istorijske, pravne i druge potrebe;
- rukovođenje pripremom indeksa, bibliografija, mikrofilmova i drugih referentnih pomoći za prikupljeni materijal i stavljanje istog na raspolaganje korisnicima;
- istraživanje porijekla, distribuciju i korišćenje materijala i predmeta od kulturnog i istorijskog značaja;
- organizovanje, sastavljanje i održavanje zbirke umjetničkih, kulturnih, naučnih ili istorijskih predmeta;
- rukovođenje klasifikovanjem i katalogiranjem muzejskih, galerijskih zbirke i organizovanjem izložbi;
- istraživanje, procjenjivanje i sastavljanje i čuvanje istorijski značajnih i vrijednih dokumenata kao što su državni dokumenti, privatni dokumenti, fotografije, mape, rukopisi, audio-vizuelni

materijali;

- pripremanje naučnih radova i izvještaja;
- planiranje i primjenu kompjuterizovanog upravljanja arhivom i elektronskom dokumentacijom;
- organizovanje izložbi u muzejima i umjetničkim galerijama, objavljivanje izložbi i organizovanje specijalnih izlaganja od opšteg, stručnog ili obrazovnog značaja;
- procjenjivanje i nabavka arhivskog materijala radi sastavljanja arhivske kolekcije za potrebe istraživanja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Arhivist
- Kustos umjetničke galerije
- Kustos muzeja
- Rukovodilac dokumentacijom

2622 Stručnjaci u bibliotekarstvu, dokumentalisti i srodni

Stručnjaci u bibliotekarstvu, dokumentalisti i srodni sakupljaju, biraju, organizuju i održavaju bibliotekarsku građu i druge nosioce informacija, organizuju i kontrolišu druge biblioteke i pružaju informacije korisnicima.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- organizovanje, sastavljanje i održavanje sistematske zbirke knjiga, časopisa i ostalog štampanog, snimljenog i digitalnog materijala;
- izbor i preporuke za nabavku knjiga i drugih štampanih i audio-vizuelnih i digitalnih materijala;
- organizovanje, klasifikovanje i katalogiranje bibliotekarske građe;
- upravljanje izdavanjem knjiga, pozajmljivanjem knjiga između biblioteka i informacionom mrežom;
- izdavanje materijala i davanje informacija poslovnim i drugim korisnicima na osnovu same zbirke ili preko bibliotekarskih i informacionih sistema;
- sprovođenje istraživanja i analiziranja ili izmjena bibliotekarskih i informacionih usluga u skladu sa potrebama korisnika;
- osmišljavanje i primjenu sistema i konceptualnih modela za čuvanje, organizovanje, klasifikovanje i preuzimanje informacija;
- pripremu naučnih radova i izvještaja;
- ručno, online i interaktivno istraživanje reference, međubibliotekarske pozajmice i obavljanje drugih poslova radi pružanja pomoći korisnicima i omogućavanja pristupa bibliotekarskoj građi.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Bibliograf
- Kartotekar
- Bibliotekar

263 Stručnjaci društvenih nauka i religije

Stručnjaci društvenih nauka i religije sprovode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i radne metode ili primjenjuju znanje koje se odnosi na filozofiju, politiku, ekonomiju, sociologiju, antropologiju, istoriju, filologiju, jezike, psihologiju i ostale društvene nauke ili pružaju društvene usluge radi zadovoljenja potreba pojedinaca i porodica u zajednici.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: formulisanje i primjenu rješenja za trenutne ili predviđene političke ili socijalne probleme; istraživanje i analiziranje prošlih događaja i aktivnosti i pronalaženje porijekla i evolucije ljudske rase; izučavanje porijekla i razvoja jezika ili njihovo usmeno i pismeno prevođenje; izučavanje mentalnih procesa i ponašanja pojedinaca i grupa; pružanje socijalnih usluga; pripremu naučnih radova i izvještaja. Obuhvata, takođe, i nadzor drugih radnika.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2631 Stručnjaci ekonomije
- 2632 Sociolozi, antropolozi, arheolozi, geografi i srodni stručnjaci
- 2633 Filozofi, istoričari i stručnjaci političkih nauka
- 2634 Psiholozi
- 2635 Stručnjaci za socijalni rad i savjetovanje
- 2636 Religijski stručnjaci

2631 Stručnjaci ekonomije

Stručnjaci ekonomije sprovode istraživanja, prate podatke, analiziraju informacije i sastavljaju izvještaje i planove radi rješavanja ekonomskih i poslovnih problema i razvoja modela za analiziranje, objašnjenje i predviđanje ponašanja i modela. Daju savjete poslovnim, interesnim grupama i vladama radi pronalaženja rješenja za trenutne i buduće ekonomske i poslovne probleme.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- predviđanje promjena u ekonomskom okruženju za kratkoročno planiranje finansiranja, dugoročno planiranje i procjenu ulaganja;
- formulisanje preporuka, politika i planova za privredu, strategije preduzeća i ulaganja, i obavljanje studija izvodljivosti projekata;
- praćenje ekonomskih podataka radi procjene efikasnosti i razmatranje pogodnosti, monetarnih i poreskih politika;
- predviđanje proizvodnje i potrošnje posebnih proizvoda i usluga na osnovu dokumentacije prethodne proizvodnje i potrošnje posebnih i opštih uslova u ekonomiji i industriji;
- predviđanje prihoda i rashoda, kamatnih stopa i valutnih kurseva;
- analiziranje faktora koji određuju angažovanost radne snage, zaposlenosti, plata, nezaposlenosti i drugih ishoda tržišta rada;
- primjenu matematičkih formula i statističkih metoda i primjenu teorija za ispitivanje privrede i pronalaženje rješenja za ekonomske probleme;
- sastavljanje, analiziranje i tumačenje ekonomskih podataka korišćenjem ekonomske teorije i raznih statističkih i drugih metoda;
- procjenu ishoda političkih odluka o javnoj ekonomiji i finansijama i razmatranje ekonomske politike i mogućih tokova akcija u svijetlu prošlosti, sadašnjosti i projektovanih ekonomskih

- faktora i trendova;
- izradu naučnih radova i izvještaja;
 - razmatranje problema koji se odnose na ekonomske aktivnosti pojedinih kompanija;
 - sprovođenje istraživanja o tržišnim uslovima na lokalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou da bi se utvrdili nivoi prodaje i cijena za proizvode i usluge, radi procjene tržišnog potencijala i budućih trendova i razvoja poslovnih strategija.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Ekonometričar
- Ekonomski savjetnik
- Ekonomski analitičar
- Ekonomista
- Agroekonomista

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Statističar - 2120

2632 Sociolozi, antropolozi, arheolozi, geografi i srodni stručnjaci

Sociolozi, antropolozi, arheolozi, geografi i srodni stručnjaci istražuju i opisuju strukturu društava, porijeklo i evoluciju društava i međuzavisnost uslova okruženja i ljudskog djelovanja. Daju savjete o praktičnoj primjeni njihovih nalaza kod formulisanja ekonomskih i socijalnih politika.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- sprovođenje istraživanja o porijeklu, razvoju, strukturi, socijalnim modelima, organizaciji i međuodnosima ljudskih društava;
- praćenje porijekla i evolucije čovječanstva proučavanjem promjenljivih karakteristika i kulturnih i socijalnih ustanova;
- praćenje razvoja čovječanstva kroz ostatke materijala njegove prošlosti, kao što su stambene jedinice, hramovi, alati, grnčarija, kovani novac, oružje ili vajarska djela;
- izučavanje fizičkih i klimatskih aspekata oblasti i regiona i povezivanje rezultata sa ekonomskim, socijalnim i kulturnim aktivnostima;
- razvoj teorija, modela i metoda za tumačenje i opis društvenih pojava;
- razmatranje ishoda političkih odluka u vezi socijalne politike;
- analiziranje i procjenu socijalnih podataka;
- razmišljanje o praktičnoj primjeni rezultata kod formulisanja ekonomskih i socijalnih politika za grupe stanovništva i regione i za razvoj tržišta;
- izradu naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Antropolog
- Arheolog
- Etnolog
- Geograf
- Sociolog

2633 Filozofi, historičari i stručnjaci političkih nauka

Filozofi, historičari i stručnjaci političkih nauka sprovode istraživanja o prirodi ljudskog iskustva i postojanju, fazama ili aspektima historije čovječanstva i političkih struktura, pokreta i ponašanja. Dokumentuju i izvještavaju o nalazima radi davanja informacija i smjernica za političke i individualne akcije.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- istraživanje, najčešće rasuđivanjem, opštih uzroka, načela i značenja svijeta, ljudskih dijela, iskustva i egzistencije i tumačenje i razvoj filozofskih koncepata i teorija;
- konsultovanje i poređenje primarnih izvora, kao što su originalni ili savremeni dokumenti o prošlim događajima i sekundarnih izvora kao što su arheološka ili antropološka otkrića;
- korišćenje relevantnog materijala, provjeru njegove autentičnosti i istraživanje i opis historije određenog perioda, zemlje ili regiona, ili posebnog dijela – na primjer ekonomski, socijalni ili politički dio njegove historije;
- sprovođenje istraživanja u oblastima kao što su politička filozofija ili prošla ili sadašnja teorija i praksa političkih sistema, institucija ili ponašanja;
- posmatranje savremenih političkih institucija i mišljenja, prikupljanje podataka o njima iz raznih izvora, uključujući i razgovore sa vladinim i političkim stranačkim zvaničnicima i drugim relevantnim licima;
- razvoj teorija, modela i metoda radi tumačenja i opisa prirode ljudskog iskustva i historijskih i političkih događaja i ponašanja
- predstavljanje nalaza i zaključaka za objavljivanje i koje će koristiti vlada, političke stranke ili druge organizacije i zainteresovane osobe;
- izradu naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Historičar
- Filozof
- Politikolog

2634 Psiholozi

Psiholozi istražuju i izučavaju mentalne procese i ponašanje ljudskih bića pojedinačno ili u grupama i primjenjuju ovo znanje radi unapređenja pojedinačnog, socijalnog, obrazovnog ili profesionalnog prilagođavanja i razvoja.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- planiranje i sprovođenje testova radi praćenja mentalnih, fizičkih i drugih karakteristika kao što su inteligencija, sposobnosti, potencijali, itd., tumačenje i procjenu rezultata i davanje savjeta;
- analiziranje uticaja nasljednih, društvenih, profesionalnih i drugih faktora na misli i ponašanje pojedinaca;
- obavljanje razgovora – savjetodavnih i terapijskih – sa pojedincima i grupama i praćenje ponašanja pacijenata;
- održavanje neophodnih kontakata, kao što su kontakti sa članovima porodice, obrazovnim vlastima ili poslodavcima, preporučivanje mogućih rješenja i liječenje problema;

- izučavanje psiholoških faktora kod dijagnostikovanja, liječenja i prevencije mentalnih bolesti i emocionalnih poremećaja ili poremećaja ličnosti i razgovor sa datim stručnjacima;
- pisanje naučnih radova i izvještaja;
- formulisanje testova za praćenje napretka, za dijagnostiku i predviđanje daljeg razvoja učenika, koje koriste nastavnici za planiranje metoda i sadržaja nastave;
- sprovođenje istraživanja i izučavanje poslova, radnih grupa, morala, motivacije, nadzor i upravljanje;
- razvoj teorija, modela i metoda radi tumačenja modela i metoda za tumačenje i opis ljudskog ponašanja.

Zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Klinički psiholog
- Školski psiholog
- Psiholog
- Sportski psiholog

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Psihijatar - 2212

2635 Stručnjaci za socijalni rad i savjetovanje

Stručnjaci za socijalni rad i savjetovanje daju savjete i usmjeravaju pojedince, porodice, grupe, zajednice i organizacije kao odgovor na društvene i lične teškoće. Pomažu klijentima da razviju vještine i pristupe sredstvima i službama podrške za rješavanje problema koji nastaju zbog nezaposlenosti, siromaštva, invaliditeta, zavisnosti, kriminala i delikventnog ponašanja, bračnih i drugih problema.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- razgovor sa klijentima, pojedinačno, u krugu porodice ili u grupama, radi procjene njihove situacije i problema i utvrđivanja neophodnih usluga;
- analiziranje situacije klijenta i predstavljanje alternativnih rješenja problema;
- sastavljanje dokumentacije o predmetu ili izvještaja za sudove i druge zakonske postupke;
- pružanje savjetodavnih usluga, terapije i usluga posredništva i organizovanje grupnih sastanaka radi pružanja pomoći klijentima da razviju vještine neophodne za rješavanje njihovih socijalnih i ličnih problema;
- planiranje i primjenu programa pomoći klijentima uključujući i intervencije u kriznim situacijama i upućivanje na organizacije koje pružaju finansijsku pomoć, pravnu pomoć, pomoć za stanovanje, ljekarsko liječenje i druge usluge;
- istraživanje slučajeva zlostavljanja ili zanemarivanja i preduzimanje mjera za zaštitu djece i drugih ugroženih lica;
- rad sa prekršiocima u toku i posle izricanja presude, pružanje pomoći da bi se integrisali u zajednicu i promijenili ponašanje i stavove, da bi se izbjeglo dalje vršenje krivičnih djela;
- davanje savjeta zatvorskim upravicima i odborima za uslovno puštanje na slobodu koji odlučuju na osnovu kojih uslova bi neki prekršilac trebalo da bude zatvoren, pušten iz zatvora ili prolazi kroz alternativne popravne mjere;
- zastupanje grupe klijenata u zajednici i lobiranje za rješavanje problema koji utiču na njih;

- programiranje razvoja, prevencije i intevernisanja radi zadovoljenja potreba zajednice;
- održavanje kontakata sa drugim organima za socijalni rad, obrazovnim ustanovama i njegovateljima koji su povezani s klijentima, radi pružanja informacija i dobijanja odgovora o cjeloukupnoj situaciji i napretku klijenata.

Primjeri zanimanja koji se ovdje svrstavaju:

- Savjetnik za bolesti zavisnosti
- Bračni savjetnik
- Socijalni radnik
- Organizator zaštite žena

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Socijalni saradnik - 3412

2636 Religijski stručnjaci

Religijski stručnjaci obavljaju vjerske tradicionalne obrede, vjerske službe, običaje i vjerovanja ili obavljaju druge vjerske rituale, usmjeravaju i obavljaju druge poslove vezane za religiju.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- obavljanje vjerskih tradicija, običaja i vjerovanja;
- vjerske službe, rituale i ceremonije;
- sprovođenje raznih administrativnih i društvenih obaveza, uključujući i učestvovanje na odborima, sastancima vjerskih organizacija;
- spiritualno i moralno usmjeravanje u skladu sa vjerskom pripadnošću;
- širenje vjerske doktrine u sopstvenoj zemlji i u inostranstvu;
- pripremu propovjedi;
- organizovanje kurseva i vjerskih obrazovnih programa;
- davanje savjeta pojedincima u pogledu međuljudskih odnosa, zdravstvenih, finansijskih i vjerskih problema;
- zakazivanje i učestvovanje na posebnim događajima kao što su vjerski sabori, konferencije, seminari, itd.

Primjeri zanimanja koji se ovdje svrstavaju

- Patrijarh
- Svještenik
- Imam
- Rabin

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Monah - 3413
- Teolog - 3413

264 Književnici, novinari i lingvisti

Književnici, novinari i lingvisti osmišljavaju i stvaraju književna djela, saopštavaju i komentarišu vijesti i javne događaje preko medija, usmeno ili pismeno prevode sa jednog jezika na drugi.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: pisanje književnih djela; procjenu zasluga književnih i drugih umjetničkih radova; prikupljanje informacija o tekućim poslovima i pisanje o njima; istraživanje, tumačenje i saopštavanje novosti i javnih događaja posredstvom novina, televizije i drugih medija; prevođenje pismenih materijala sa jednog na drugi jezik; simultano prevođenje sa jednog jezika na drugi i sl.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2641 Književnici i srodni pisci
- 2642 Novinari
- 2643 Prevodioci, tumači i ostali lingvisti

2641 Književnici i srodni pisci

Književnici i srodni pisci planiraju, istražuju i pišu knjige, predstave, scenarija, eseje, govore, priručnike, specifikacije i druge nenovinarske članke za objavljivanje i prezentaciju.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- osmišljavanje, pisanje i izdavanje romana, scenarija, predstava, poezije i drugih materijala za objavljivanje ili prezentaciju;
- sprovođenje istraživanja radi utvrđivanja činjenica i dobijanja drugih neophodnih informacija;
- pisanje scenarija i pripremanje programa za pozorište, film, radio i televiziju;
- pisanje brošura, priručnika i sličnih stručnih publikacija;
- izbor materijala za objavljivanje, provjeravanje stila, gramatike i tačnosti sadržaja, organizovanje potrebnih revizija i lektorisanje prije štampe.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Književnik
- Urednik
- Esejista
- Romanopisac
- Pisac scenarija
- Pjesnik
- Pisac

Neka zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Pisac reklamnih poruka - 2431
- Pisac saopštenja za javnost - 2432
- Novinar - 2642
- Novinski urednik - 2642

2642 Novinari

Novinari istražuju, tumače i saopštavaju novosti i javne događaje u novinama, na televiziji, radiju i drugim medijima.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- prikupljanje lokalnih, nacionalnih i međunarodnih novosti kroz intervjuje, istraživanja i posmatranje, prisustvovanje na javnim događajima, traženje dokumentacije, pregled pisanih radova, prisustvovanje filmskim projekcijama i izvođenjima pozorišnih komada;
- prikupljanje, izvještavanje i komentarisanje novosti i tekućih javnih događaja za novine, časopise ili radio, televiziju ili internet;
- primanje, analiziranje i provjera novosti i drugih dokumenata u smislu tačnosti;
- intervjuisanje političara i drugih javnih ličnosti na konferencijama za štampu i drugim događajima, uključujući i individualne intervjuje koji se snimaju za radio, televiziju ili se objavljuju na internetu;
- istraživanje i izvještavanje o dostignućima u raznim oblastima, kao što su: medicina, nauka, tehnologija;
- pisanje uvodnika i komentara o temama od javnog interesa radi stimulisanja javnosti i izražavanje mišljenja o nekoj izdavačkoj kući ili stanici za emitovanje programa;
- pisanje kritika za književna, muzička i druga umjetnička djela na osnovu znanja, rasuđivanja i iskustva za novine, televiziju, radio i druge medije;
- izbor materijala za publikovanje, provjera stila, gramatike, tačnosti i zakonitosti sadržaja i organizovanje neophodnih revizija;
- povezivanje sa drugim osobljem produkcije za konačnu provjeru, lektorisanje prije štampanja;
- izbor, sastavljanje i pripremu reklamnog materijala o poslovnim ili drugim organizacijama koje se objavljuju posredstvom štampe, radija, televizije i drugih medija.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Novinar
- Urednik
- Novinski urednik
- Novinski reporter
- Sportski novinar

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Referent za odnose sa javnošću- 2432
- Književnik - 2641
- Fotograf - 3431

2643 Prevodioci, tumači i ostali lingvisti

Prevodioci, tumači i ostali lingvisti prevode sa jednog jezika na drugi i proučavaju porijeklo, evoluciju i strukturu jezika.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izučavanje odnosa između starih srodnih jezika i modernih jezičkih grupa, pronalaženje i proučavanje porijekla i evolucije riječi, gramatike i jezičkih formi i predstavljanje nalaza;
- razmatranje ili pripremanje sistema za klasifikaciju jezika, gramatike, rječnika i srodnih materijala;
- prevođenje sa jednog jezika na drugi i provjeravanje da li je original zadržao svoje tačno značenje u prevodu, da li su pravni, tehnički ili naučni radovi ispravno prevedeni i da li su frazeologija i terminologija u duhu i stilu književnih djela;
- korišćenje računara i drugih instrumenata radi poboljšanja produktivnosti i kvaliteta prevoda;
- usmeno prevođenje ili prevođenje znakovima, naročito na konferencijama i sličnim događajima, uz nastojanje da se prenese pravo značenje, u što većoj mjeri, u duhu originala;
- revidiranje i ispravka prevedenog materijala.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Usmeni prevodilac
- Leksikograf
- Filolog
- Prevodilac za slijepe

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Književnik - 2641
- Književni urednik - 2641
- Novinar – 2642

265 Umjetnici - stvaraoci i izvođači

Umjetnici - stvaraoci i izvođači prenose ideje, utiske i činjenice posredstvom široke lepeze medija da bi postigli određene efekte; tumače kompoziciju kao što je muzičko djelo ili scenario da bi upravljali izvođenjem i domaćini su tih izvođenja i drugih medija.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: osmišljavanje i stvaranje vizuelnih umjetničkih formi; osmišljavanje i pisanje originalnih muzičkih djela; razmatranje, rukovođenje, probe i izvođenje muzičkih, plesnih, pozorišnih i filmskih produkcija; pregled kreativnih, finansijskih i organizacionih odgovornosti kod produciranja televizijskih programa, filmova i scenskih izvođenja; izučavanje scenarija, komada ili knjige i priprema proba; izbor i uvođenje muzike, video spotova i drugih zabavnih materijala za emitovanje i komercijalno i javno objavljivanje.

Zanimanja iz ove podvrste svrstavaju se u sljedeće grupe:

- 2651 Likovni umjetnici (slikari i vajari)
- 2652 Muzičari – instrumentalisti, pjevači i kompozitori
- 2653 Plesači i koreografi
- 2654 Filmski, pozorišni i srodni režiseri i producenti
- 2655 Glumci
- 2656 Spikeri na radiju, televiziji i ostalim medijima
- 2657 Snimatelji i operateri audio-vizuelne opreme
- 2659 Umjetnici – stvaraoci i izvođači koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

2651 Likovni umjetnici (slikari i vajari)

Likovni umjetnici (slikari i vajari) stvaraju i izvode umjetničke radove vajanjem, slikanjem, crtanjem, stvaranjem crtanih filmova, graviranjem ili korišćenjem drugih tehnika.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- osmišljavanje i razvijanje ideja, dizajna i stila za slike, crteže i skulpture;
- uređivanje predmeta, postavljanje modela u određeni položaj i izbor pejzaža i drugih vizuelnih formi u skladu sa odabranom temom;
- izbor umjetničkog medija, metoda i materijala;
- stvaranje scenskih ili apstraktnih trodimenzionalnih oblika oblikovanjem, graviranjem i obradom i kombinovanjem materijala kao što su drvo, kamen, glina, metal, led, papir i sl;
- stvaranje crteža i slika korišćenjem olovaka, mastila, krede, uljanih slika, vodenih boja ili primjenom drugih tehnika;
- stvaranje crteža i njihovo graviranje i ovičavanje metalom, drvetom ili drugim materijalima;
- stvaranje crtanih filmova radi oslikavanja lica i događaja, često u obliku karikature;
- restauriranje oštećenih, zaprljanih i izbljedjelih slika i drugih umjetničkih predmeta.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Crtač animiranih filmova
- Umjetnički keramičar
- Restaurator slika
- Slikar portreta
- Vajar

Neka zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Industrijski dizajner – 2163
- Grafički dizajner - 2166
- Profesor slikanja (privatni časovi) – 2355

2652 Muzičari – instrumentalisti, pjevači i kompozitori

Muzičari – instrumentalisti, pjevači i kompozitori pišu, aranžiraju, izvode muzičke kompozicije.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- stvaranje melodičnih, harmoničnih i ritmičkih struktura radi izražavanja ideja i emocija u muzičkoj formi;
- prevođenje ideja i koncepata u standardne muzičke znakove i simbole radi reprodukcije i izvođenja;
- prilagođavanje ili aranžiranje muzike za posebne instrumentalne, vokalne grupe, instrumente ili prilike;
- rukovođenje (dirigovanje) instrumentalnim ili vokalnim grupama;
- izbor muzike za izvođenje i dodjeljivanje instrumentalnih djelova muzičarima;
- sviranje jednog ili više muzičkih instrumenata u svojstvu soliste ili člana orkestra ili muzičke grupe;
- solo pjevanje ili pjevanje u vokalnim grupama i sl;
- vježbanje radi održavanja visokog standarda izvođenja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Kompozitor
- Instrumentalista
- Dirigent
- Dirigent – orkestrator – muzičar u orkestru

2653 Plesači i koreografi

Plesači i koreografi osmišljavaju i stvaraju ili izvode plesove.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- osmišljavanje plesova, koje često prenose neku priču, temu, ideju ili raspoloženje, određenim koracima, pokretima;
- izvođenje plesova kao solista, uz partnera ili kao član plesnog ansambla na pozornici ili za film, televiziju ili druge vizuelne medije;
- treniranje, vježbanje i pohađanje časova plesa radi održavanja neophodnog nivoa kvaliteta plesa i kondicije;
- rukovođenje i učestvovanje na probama radi uvježbavanja plesnih koraka i tehnika za scensko izvođenje;
- održavanje audicija za plesne uloge ili članove plesnih ansambla;
- koordiniranje produkcijom muzike sa dirigentima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Koreograf
- Baletski igrač

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Profesor plesa – 2355

2654 Filmski, pozorišni i srodni režiseri i producenti

Filmski, pozorišni i srodni režiseri i producenti nadgledaju i kontrolišu tehničke i umjetničke aspekte filmova, televizijskih ili radio produkcija i scenskih šou programa.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izbor pisaca, proučavanje scenarija radi određivanja kakva će biti umjetnička interpretacija i radi usmjeravanja glumaca;
- upravljanje svim aspektima dramskih produkcija na sceni, televiziji, radiju ili filmu, uključujući izbor glumaca i donošenje konačne odluke o kostimima, dizajnu scene, zvučnim ili svjetlosnim efektima;
- planiranje, organizovanje i kontrolisanje raznih faza u produkciji predstava, filmova, televizijskih šou programa i radio programa;
- angažovanje i nadgledanje rada tehničkog osoblja i određivanje načina na koji će se tretirati produkcija, njenih okvira, itd.;
- održavanje produkcijskih arhiva i utvrđivanje tantijema;

- stvaranje, planiranje, pisanje scenarija za snimanje, itd.;
- nadgledanje scenografije, osvjetljenja i audio opreme.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Režiser dokumentarnih filmova
- Filmski urednik
- Tehnički direktor – urednik programa
- Tehnički televizijski i radio urednik
- Pozorišni producent

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Tehničkar emitovanja programa - 3521
- Tehničar zvuka – 3521

2655 Glumci

Glumci tumače likove u filmovima, u televizijskim ili radio produkcijama i scenskim izvođenjima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- učenje i igranje uloge u filmovima, u televizijskim ili radio produkcijama i scenskim izvođenjima;
- igranje likova na osnovu scenarija pred publikom;
- naracija ili čitanje umjetničkih dijela naglas da bi se slušaoci edukovali ili zabavili;
- prisustvovanje audicijama ili kastinzima;
- priprema za izvođenje kroz probe pod vodstvom režisera;
- čitanje scenarija i istraživanje teme radi boljeg shvatanja uloge i karakteristika;
- gluma na osnovu proba.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Glumac
- Glumac narator

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Kaskader - 3435
- Hodač po žici – 3435

2656 Spikeri na radiju, televiziji i ostalim medijima

Spikeri na radiju, televiziji i ostalim medijima čitaju vijesti, vode intervjuje i rade druge najave ili predstavljanja na radiju, televiziji i pozorištima i drugim ustanovama ili medijima.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- čitanje najava i vijesti, na radiju ili televiziji;
- najavljuvanje i predstavljanje scenskih umjetnika ili ličnosti koje se intervjuišu, na radiju, televiziji, pozorištima, u noćnim klubovima i drugim ustanovama;
- intervjuisanje ličnosti u javnosti, naročito na radiju i televiziji;

- proučavanje informacija da bi se pripremili programi i intervjui;
- komentarisanje muzike i drugih tema, kao što su vrijeme ili uslovi u saobraćaju.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Radio spiker
- Televizijski spiker
- Čitač vijesti
- Sportski komentator

Neka srodna zanimanja na drugom mjestu pomenuta:

- Novinar – 2642

2657 Snimatelji i operateri audio-vizuelne opreme

Snimatelji i operateri audio-vizuelne opreme upravljaju kamerama za snimanje i montiranje slike i tona, kontrolišu kamere za snimanje filmova i videokamere te ostalu opremu za snimanje i montiranje slika i tona.

Poslovi i zadaci uključuju:

- fotografisanje za potrebe reklame i ostale komercijalne, industrijske i naučne svrhe te za ilustriranje reportaža i članaka u novinama, časopisima te ostalim publikacijama;
- podešavanje kamera i upravljanje kamerama za snimanje filmova i televizije, videokamerama, mikroskopskim i ostalim specijaliziranim kamerama, uključujući i one za snimanje slika iz zraka;
- nadzor opreme za snimanje tona pri snimanju filmova, videotraka, gramofonskih ploča, audiotraka, digitalnih diskova, direktnog televizijskog prenosa i ostalih potreba;
- nadzor opreme za montiranje i miješanje slikovanih i tonskih zapisa kako bi se dobio zadovoljavajući kvalitet i ostvarili specijalni slikovni i zvučni efekti;
- primjenu znanja o načelima i praksi snimanja i montiranja slika i tona kako bi se mogli prepoznati i rješavati problemi na koje se nailazi u radu;
- nadzor ostalih saradnika.

2659 Umjetnici – stvaraoci i izvođači koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata sve scenske umjetnike na drugom mjestu nepomenute u podvrsti 265 Umjetnici - stvaraoci i izvođači. Na primjer, grupa obuhvata klovнове, mađioničare, akrobate i druge izvođače.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izvođenje zabavnih programa i pričanje viceva;
- izvođenje iluzionističkih trikova, hipnotisanje;
- izvođenje teških i spektakularnih akrobacija i gimnastičkih vježbi i žongliranje;
- dresura i rad sa životinjama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje svrstavaju:

- Akrobata
- Trapezista

- Klovn
- Hipnotičar
- Mađioničar
- Lutkar
- Komičar
- Trbuhozborac

ROD 3 Stručni saradnici i tehničari

Stručni saradnici i tehničari obavljaju uglavnom tehničke i druge srodne zadatke koji su povezani sa istraživanjem i primjenom naučnih ili umjetničkih koncepata i operativnih metoda i Vladinim i poslovnim regulativama.

Poslovi koje obavljaju saradnici obično uključuju: preuzimanje i izvođenje tehničkih poslova koji su u vezi sa istraživanjem i primjenom koncepata i operativnih metoda u oblasti fizičkih nauka uključujući tehniku i tehnologiju, biološke nauke i medicinsku struku i u oblasti društvenih i humanističkih nauka; iniciranje i izvođenje različitih tehničkih usluga u vezi sa trgovinom, finansijama, administracijom, uključujući državnu administraciju i regulative i socijalni rad; obezbjeđivanje tehničke pomoći u oblasti umjetnosti i zabave; učešće u pratećim aktivnostima; izvršavanje određenih poslova u vezi sa religijom. Ovdje se može uključiti i kontrola rada drugih radnika.

Zanimanja u ovoj grupi klasifikovana su u sljedeće vrste:

- 31 Stručni saradnici i tehničari u oblasti prirodnih i tehničkih nauka
- 32 Stručni saradnici i tehničari u zdravstvu
- 33 Stručni saradnici poslovnih usluga i administracije
- 34 Stručni saradnici u društvenim naukama, kulturi i srodni stručni saradnici
- 35 Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT)

31 Stručni saradnici i tehničari u oblasti prirodnih i tehničkih nauka

Stručni saradnici i tehničari u oblasti prirodnih i tehničkih nauka obavljaju tehničke poslove u vezi sa istraživanjem i operativnim metodama u nauci i tehnici. Oni nadgledaju i kontrolišu tehničke i operativne aspekte rudarstva, prerađivačke industrije, građevinarstva i drugih tehničkih radova i rukuju tehničkom opremom, uključujući avione i brodove.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu i puštanje u rad, praćenje i rukovanje instrumentima i opremom, vođenje i praćenje eksperimenata i testova sistema; sakupljanje i testiranje uzoraka; evidentiranje observacija i analiziranje podataka; pripremanje, reviziju i tumačenje tehničkih crteža i dijagrama; koordiniranje, nadgledanje, kontrolu i planiranje rada drugih radnika; monitoring razvodnih tabli, komjuterizovanih upravljačkih sistema i multifunkcionalnih mašina za upravljanje procesima; obavljanje tehničkih funkcija da bi se obezbjedilo bezbjedno i efikasno kretanje i rad brodova, aviona i druge opreme.

Zanimanja iz ove vrste se klasifikuju u sljedeće podvrste:

- 311 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka
- 312 Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji (proizvodnji) i građevinarstvu
- 313 Kontrolori i tehničari kontrole tehničko-tehnoloških procesa
- 314 Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici
- 315 Stručni saradnici i tehničari plovila i vazduhoplova

311 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka

Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka obavljaju tehničke poslove da bi pomogli u istraživanju oko praktične primjene koncepata, principa i operativnih metoda u fizičkim naukama uključujući oblasti kao što su inženjering, tehničko crtanje ili ekonomska efikasnost proizvodnih procesa.

Ovi poslovi obično uključuju: preuzimanje i izvođenje tehničkih poslova u vezi sa hemijom, fizikom, geologijom, meteorologijom, astronomijom, tehnikom ili tehničko crtanje; pripremu, održavanje i rad sa laboratorijskim instrumentima i opremom, praćenje eksperimenata, iznošenje zapažanja, proračun i bilježenje rezultata; pripremu materijala za eksperimente; izvođenje testova sistema; sakupljanje i testiranje uzoraka; bilježenje posmatranja i analiziranje podataka; pripremanje, reviziju i tumačenje tehničkih crteža, mrežnih dijagrama, sklopnih dijagrama ili opštih crteža.

Zanimanja u ovoj podvrsti se klasifikuju u sljedeće grupe:

- 3111 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike i hemije
- 3112 Stručni saradnici i tehničari u građevinarstvu
- 3113 Stručni saradnici i tehničari u eneregetici
- 3114 Stručni saradnici i tehničari u elektronici
- 3115 Stručni saradnici i tehničari u mašinstvu
- 3116 Stručni saradnici i tehničari u tehnologiji i hemijskom inženjerstvu
- 3117 Stručni saradnici i tehničari u rudarstvu i metalurgiji
- 3118 Tehnički crtači
- 3119 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3111 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike i hemije

Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike i hemije obavljaju pomoćne tehničke poslove u istraživanjima u hemiji, fizici, geologiji, geofizici, meteorologiji i astronomiji i u razvoju industrijskih, medicinskih, vojnih i drugih praktičnih primjena rezultata istraživanja.

Poslovi uključuju:

- sakupljanje uzoraka i pripremu materijala i opreme za eksperimente, testove i analize;
- izvođenje rutinskih laboratorijskih testova i pružanje različite tehničke podrške naučnicima, fizičarima i hemičarima, u istraživanjima, razvojnim aktivnostima, analizama i testovima;
- kvalitativnu i kvantitativnu kontrolu zaliha laboratorijskog materijala testiranjem uzoraka i praćenjem upotrebe i pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su neophodni za projekte, u skladu sa datim specifikacijama;
- pripremu i održavanje laboratorijskih instrumenata i opreme, rad sa njima, praćenje eksperimenata, iznošenje zapažanja, proračun i bilježenje rezultata;
- pripremu materijala za eksperimente, kao što je zamrzavanje i obrada uzoraka i mješanje hemikalija;
- sakupljanje i testiranje uzoraka zemlje i vode, bilježenje zapažanja i analiza podataka kao pomoć geolozima i geofizičarima u njihovom radu.

Primjeri zanimanja koji se ovdje klasifikuju:

-Hemijski tehničar

- Geolog tehničar
- Meteorolog tehničar
- Fizičar tehničar

Primjeri nekih srodnih zanimanja koja se klasifikuju na drugom mjestu:

- Tehničar hemijskog inženjeringa – 3116
- Tehničar u biološkim naukama – 3141

3112 Stručni saradnici i tehničari u građevinarstvu

Stručni saradnici i tehničari u građevinarstvu obavljaju tehničke poslove u građevinskim istraživanjima, izradi projekata, izgradnji, radu, održavanju i popravci zgrada i drugih građevninskih objekata, kao što su sistemi vodosnabdijevanja i odvoda otpadnih voda, mostovi, putevi, vodene brane i aerodromi.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- izvođenje ili pomoć u izvođenju terenskih ili laboratorijskih testova zemljišta i građevinskog materijala;
- pružanje tehničke pomoći u vezi sa izgradnjom zgrada i drugih građevina i u istraživanjima ili pripremi izvještaja o istraživanju;
- obezbjeđivanje poštovanja specifikacija projekta, odgovarajuće zakonske regulative i propisa i održavanje potrebnih standarda materijala i rada;
- primjenu tehničkog znanja iz oblasti principa i prakse visokogradnje i niskogradnje da bi se riješili nastali problemi;
- pomoć u pripremi detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za izvođenje projekata, prema datim specifikacijama;
- organizovanje održavanja i popravki;
- inspekcijski pregled zgrada i drugih građevina tokom i posle izgradnje da bi se ustanovilo da li odgovaraju zakonima izgradnje, gradiranja, zoniranja i bezbjednosti i ugovorenim planovima, specifikacijama i standardima, kao i drugim zakonskim odredbama koje definišu kvalitet i bezbjednost građevinskih objekata;
- inspekcijski pregled industrijskog postrojenja, hotela, biskopskih dvorana i drugih zgrada i građevinskih objekata da bi se ustanovio rizik od požara i pružio savjet o uklanjanju rizika;
- pružanje savjeta o instalacijama detektora požara i vatrogasnih sistema i o korišćenju materijala u izgradnji i načinima transporta da bi se umanjio rizik od požara i stepen štete i opasnosti u slučaju požara.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Građevinski tehničar
- Arhitektonski tehničar
- Geotehnolog tehničar
- Nadzorni građevinski tehničar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Brodomašinski inženjer – 3115

3113 Stručni saradnici i tehničari u energetici

Stručni saradnici i tehničari u energetici obavljaju tehničke poslove kao podrška u elektrotehničkim istraživanjima i u projektovanju, proizvodnji, sklapanju, konstruisanju, radu, održavanju i popravci električne opreme, postrojenja i distributivnih sistema.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju električne opreme i postrojenja ili kod testiranja prototipa;
- konstruisanje i pripremu detaljnih planova električnih instalacija i mrežnih šema prema datim specifikacijama;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, instalacije, upotrebe, održavanja i popravke električnih sistema i opreme kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- planiranje instalacionih metoda, provjeru gotovih instalacija u vezi sa njihovom bezbjednošću i upravljanje ili preuzimanje puštanja u rad nove električne opreme ili sistema;
- sklapanje, instaliranje, testiranje, baždarenje, modifikovanje i popravku električne opreme i instalacija tako da budu u skladu sa regulativama i zahtjevima bezbjednosti.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Elektrotehničar
- Tehničar prenosa električne energije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Elektronski tehničar – 3114
- Operater proizvodnog energetskeg postrojenja – 3131
- Elektromehaničar – 7241

3114 Stručni saradnici i tehničari u elektronici

Stručni saradnici i tehničari u elektronici obavljaju tehničke poslove kao podršku u istraživanjima u oblasti elektronike, u projektovanju, proizvodnji, sklapanju, konstruisanju, radu, održavanju i popravci elektronske opreme.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju elektronske opreme i ili kod testiranja prototipa;
- konstruisanje i pripremu detaljnih planova elektronskih mrežnih šema prema datim specifikacijama;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju elektronske opreme prema datim specifikacijama;
- praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, instalacije, upotrebe, održavanja i popravke elektronske opreme kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- pružanje pomoći u projektovanju, razvoju, instaliranju, radu i održavanju elektronskih sistema;

- planiranje instalacionih metoda, provjeru gotovih instalacija u vezi sa njihovom bezbjednošću i upravljanjem ili preuzimanje puštanja u rad nove elektronske opreme ili sistema;
- testiranje elektronske opreme, sakupljanje i analizu podataka i sklapanje mreža kao podrška inženjerima elektronike.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar elektronike

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar telekomunikacija – 3522
- Eletromehaničar – 7241
- Monter (sastavljač) elektronske opreme – 8212

3115 Stručni saradnici i tehničari u mašinstvu

Stručni saradnici i tehničari u mašinstvu obavljaju tehničke poslove kao podršku u istraživanjima u oblasti mašinstva i u projektovanju, proizvodnji, sklapanju, konstruisanju, radu, održavanju i popravci mašina, komponenata i mašinske opreme.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju mašina i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata ili kod testiranja prototipa;
- konstruisanje i pripremu planova mašina i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata prema datim specifikacijama;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, upotrebe, održavanja i popravke mašina i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- razvoj i praćenje primjene standarda i procedura bezbjednosti u istraživanju pomorstva u vezi sa popravkom brodova, opremom i tovarom;
- sklapanje i instaliranje novih i modifikovanih mašinskih sklopova, komponenata, mašinskog alata i upravljača i hidrauličnih sistema;
- testiranje mašinskih sistema, sakupljanje i analizu podataka i sklapanje i instaliranje mašinskih sklopova kao podršku inženjerima mašinstva.
- obezbjediti da mašinski projekat i konačno izvođenje posla budu u okviru specifikacija, propisa i ugovorenih odredbi.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Aeronautički tehničar
- Pomorski tehničar
- Mašinski tehničar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Mehaničar industrijskih mašina – 7233
- Mehaničar mašinskih sklopova – 8211

- Tehničar telekomunikacija – 3522
- Eletromehaničar – 7241
- Tehničar sklapanja elektronske opreme – 8212

3116 Stručni saradnici i tehničari u tehnologiji i hemijsko inženjerstvo

Stručni saradnici i tehničari u tehnologiji i hemijsko inženjerstvo obavljaju tehničke poslove kao podršku u istraživanjima u oblasti hemijske tehnike (inženjeringa) i u projektovanju, proizvodnji, konstruisanju, radu, održavanju i popravci hemijskog postrojenja.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđivanje podrške u istraživanjima i razvoju industrijskih hemijskih procesa, postrojenja i opreme ili kod testiranja prototipa;
- konstruisanje i pripremu planova hemijskih postrojenja prema datim specifikacijama;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- praćenje tehničkih aspekata konstrukcije, instalacije, rada, održavanja i popravke hemijskih postrojenja, kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- izvođenje hemijskih i fizičkih laboratorijskih testova kao podrška naučnicima i inženjerima u kvalitativnim i kvantitativnim analizama čvrstih tijela, tečnosti i gasova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar hemijskog inženjeringa
- Tehničari hemijskog inženjeringa procenitelj
- Tehničar petrohemije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Hemijski tehničar – 3111

3117 Stručni saradnici i tehničari u rudarstvu i metalurgiji

Stručni saradnici i tehničari u rudarstvu i metalurgiji obavljaju tehničke poslove u istraživanjima i eksperimentima koji su povezani sa metalurgijom, u usavršavanju metoda vađenja čvrstih minerala, nafte i gasa, u projektovanju, konstruisanju, radu, održavanju i popravci rudnika i rudnih instalacija, sistema za transport i čuvanje nafte i prirodnog gasa i za ekstrakciju metala iz ruda.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju procesa kojima se određuju svojstva metala i novih legura;
- obezbjeđivanje tehničke podrške u geološkim i topografskim istraživanjima, u projektovanju i pripremi planova sistema za vađenje i transport nafte, prirodnog gasa i mineralnih ruda, i postrojenja za obradu i preradu minerala i metala;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za projekte istraživanja / ispitivanja, ekstrakcije, obrade i transporta minerala, nafte i prirodnog gasa;
- praćenje tehničkih, regulatornih i bezbjedonosnih aspekata konstrukcije, instalacije, rada,

održavanja i popravke instalacija za ispitivanje, ekstrakciju, transport i čuvanje mineralnih ruda, nafte i prirodnog gasa i postrojenja za obradu minerala;

- pomoć kod planiranja i projektovanja rudnika, rudnih kopova, tunela i podzemnih baza za pružanje prve pomoći;
- sakupljanje i pripremu uzoraka kamena, minerala i metala, obavljanje laboratorijskih testova da bi se utvrdila svojstva, analiziranje i dostavljanje rezultata testova i održavanje opreme za testove;
- korišćenje mikroskopa, elektromagnetskih i radiacionih aparata, spektrometra, spektrografa, densitometra i aparata za mjerenje pritiska;
- pomoć naučnicima u korišćenju električnih, soničnih ili nuklearnih mjernih instrumenata i u laboratorijskom i u proizvodnom radu da bi se dobili podaci koji ukazuju na potencijalne izvore metalnih ruda, gasa ili nafte.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Inspektor u rudnicima
- Tehničar rudarske tehnike
- Metalurški teničar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater rudarskog postrojenja – 8111
- Rudar – 8111
- Kopač kamena – 8111
- Geološki tehničar – 8111

3118 Tehnički crtači

Tehnički crtači pripremaju tehničke crteže, mape i ilustracije iz skica, promjera i drugih podataka, i kopiraju konačne crteže i slike na štamparske ploče.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremu i reviziju radnih crteža iz skica i specifikacija koje su pripremili inženjeri i projektanti za proizvodnju, instalaciju i sklapanje mašina i opreme ili za izgradnju, reparaciju, održavanje građevina, brana, mostova, puteva i drugih arhitektonskih objekata i objekata niskogradnje;
- rad na projektovanju uz pomoć računara i rukovanje opremom za crtanje da bi se izradile štampane i digitalne verzije radnih crteža;
- rad sa digitalnom tablom ili sličnom opremom za prenos štampane verzije radnih crteža, mapa i drugih krivulja u digitalnu formu;
- pripremu i reviziju ilustracija za referentne verzije, brošure i tehničke priručnike koji se bave sklapanjem, instalacijom, radom, održavanjem i popravkom mašina i druge opreme i robe;
- kopiranje crteža i slika na kamene ili metalne ploče za štampu;
- pripremu mrežnih dijagrama, dijagrama sklopova i crteža rasporeda koji se koriste za proizvodnju, instalaciju i popravku električne opreme u fabrikama, energetskim postrojenjima i zgradama;
- izradu detaljnih radnih dijagrama mašina i mašinskih alata, uključujući dimenzije, metode sklopova i druge tehničke informacije;
- organizovanje reprodukcija kompletnih crteža za radnu verziju.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Crtač tehnički
- Tehnički ilustrator

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kartografer – 2165
- Nadzorni tehničar – 2165

3119 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 311 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka. Na primjer, ova grupa uključuje one tehničare koji pomažu naučnicima i inženjerima koji su angažovani na razvoju ili sprovođenju istraživanja o bezbjednosnom, biomedicinskom, ekološkom ili industrijskom i proizvodnom inženjeringu.

Poslovi i zadaci uključuju:

- sakupljanje podataka i obezbjeđivanje tehničke pomoći u vezi sa: efikasnim, bezbjednim i ekonomičnim korišćenjem osoblja, materijala i opreme; metodama rada i redosljedom operacija i kontrolom njihovog sprovođenja i efikasnim rasporedom postrojenja ili preduzeća;
- pomoć u identifikovanju mogućih opasnosti i uvođenje bezbjedonosnih procedura i opreme;
- modifikovanje i testiranje opreme i alata koja se koristi u prevenciji, kontroli i otklanjanju posledica ekološkog zagađenja, sređivanju lokacija i obnavljanju zemljišta;
- pomoć u razvoju alata za otklanjanje posledica ekološkog zagađenja, pod vođstvom inženjera;
- pomoć inženjerima u testiranju i projektovanju robotizovane opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Proizvodni tehničar
- Tehničar studije vremena i kretanja
- Tehničar kvantitativne kontrole
- Tehničar robotike
- Tehničar forenzičar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pogonski inženjer – 2149
- Inženjer studije vremena i kretanja – 2149
- Nadzornik kvantitativne kontrole – 2149
- Tehničar aeronautičkog inženjeringa - 3115

312 Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji (proizvodnji) i građevinarstvu

Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji (proizvodnji) i građevinarstvu koordiniraju, vrše nadzor, kontrolišu i planiraju rad radnika u prerađivačkoj industriji, rudarstvu i građevinarstvu.

Poslovi obično uključuju: nadgledanje, nadzor i koordinaciju rada tehničara kontrole procesa,

rukovalaca mašina, radnika na sklopovima, fizičkim radnicima i drugim radnicima; organizaciju i planiranje dnevnih aktivnosti; pripremu procjene, podataka i izvještaja o troškovima, identifikovanje nedostatka osoblja ili materijalnih dobara; obezbjeđenje bezbjednosti radnika; instruktazu i obučavanje novih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti klasifikovana su u sljedeće grupe:

- 3121 Nadzornici u rudarstvu
- 3122 Nadzornici proizvodnje u prerađivačkoj industriji
- 3123 Nadzornici u građevinarstvu

3121 Nadzornici u rudarstvu

Nadzornici u rudarstvu nadgledaju rad u rudarstvu i vađenju kamena i direktno vrše nadzor i kordiniraju rad rudara u podzemnim i površinskim rudnicima i kamenolomima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- direktan nadzor i kordiniranje radom radnika koji vade minerale i druge prirodne depozite iz zemlje, rukuju podzemnim transportom ili teškom opremom u površinskim kopovima i kamenolomima;
- uspostavljanje metoda za poštovanje planova rada i davanje preporuka i mjera rudarskim rukovodiocima radi poboljšanja produktivnosti;
- saradnja sa rukovodiocima i tehničkim osobljem, drugim sektorima i izvođačima u rješavanju operativnih problema i kordinaciji rada;
- dostavljanje izvještaja i drugih informacija rudarskim rukovodiocima u vezi sa svim aspektima rada u rudarstvu i vađenju kamena;
- određivanje potreba za radnicima i materijalom za rudnik ili kamenolom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rudarski poslanik
- Rudarski nadzornik
- Pomoćnik rukovodioca rudnika
- Nadzornik kamenoloma

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac rudnika – 1322
- Inspektor bezbjednosti rudnika – 3117
- Rudar – 8111
- Radnik u kamenolomu – 8111

3122 Nadzornici proizvodnje u prerađivačkoj industriji

Nadzornici proizvodnje u prerađivačkoj industriji koordiniraju i vrše nadzor nad radom: tehničara kontrole procesa, rukovalaca mašinama, radnika na sklapanju i drugih fizičkih radnika u prerađivačkoj industriji.

Poslovi i zadaci uključuju:

- kordiniranje i nadzor nad radom tehničara kontrole procesa, rukovalaca mašinama, radnika na

- sklapanju i drugih fizičkih radnika u prerađivačkoj industriji;
- organizovanje svakodnevnih aktivnosti u vezi sa planovima, ekonomijom, zaposlenim osobljem i ekologijom;
 - pripremanje podataka, izvještaja i procjene troškova;
 - identifikovanje nedostatka osoblja ili komponenti;
 - obezbjeđenje bezbjednosti radnika;
 - instruktazu i obučavanje novih radnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Oblasni koordinator u prerađivačkoj industriji
- Nadzornik sklapanja komponenti
- Nadzornik završnih radova u građevinarstvu

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac u prerađivačkoj industriji – 1321

3123 Nadzornici u građevinarstvu

Nadzornici u građevinarstvu koordiniraju, vrše nadzor i planiraju rad radnika u izgradnji i opravci (održavanju) zgrada i drugih građevina.

Poslovi i zadaci uključuju:

- čitanje specifikacija da bi se odredile građevinske potrebe i procedure planiranja;
- organizovanje i koordiniranje nabavke materijala i ljudskih resursa koji su neophodni za obavljanje posla;
- ispitivanje i inspekciju napretka u radu;
- ispitivanje opreme i gradilišta i koordiniranje rada da bi se obezbjedilo poštovanje zahtjeva po pitanjima bezbjednosti i pregrijavanja;
- nadzor gradilišta i koordiniranje radom sa drugim građevinskim projektima;
- nadzor nad radom građevinskih radnika, fizičkih radnika i drugih građevinskih radnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Nadzornik visokogradnje
- Rukovodilac gradilišta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac građevinskog projekta – 1323
- Projektni građevinar – 1323
- Službenik radova - 3112

313 Kontrolori i tehničari kontrole tehničko-tehnoloških procesa

Kontrolori i tehničari kontrole tehničko-tehnoloških procesa upravljaju razvodnim tablama, kompjuterizovanim kontrolnim sistemima, multifunkcionalnim mašinama za kontrolu procesa i prate ih, i održavaju procesne jedinice u proizvodnji i distribuciji električne energije, pogonima za prerađivanje otpadnih

voda, kanalizacionog sistema i odlaganja otpada, hemijskim rafinerijama, rafinerijama nafte i prirodnog gasa, u preradi metala i drugim višeprocensnim operacijama.

Ovdje su obično uključeni sljedeći poslovi: upravljanje elektronskom ili kompjuterizovanom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije procesa; upravljanje startovanjem i završavanjem procesa; upravljanje razvodnim tablama i drugom opremom i njihovo praćenje; praćenje i pregled opreme i sistema za detektovanje problema u radu; očitavanje tabela, mjerenja i kalibracije u određenim intervalima; uočavanje problema u radu i njihovo otklanjanje po potrebi; održavanje podataka, dnevnika i izvještaja; komunikacija sa drugim saradnicima da bi se ocjenilo radno stanje opreme; čišćenje i održavanje opreme; nadgledanje rada operatera postrojenja i opreme i drugih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3131 Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju energije
- 3132 Rukovaoci postrojenjima za spaljivanje otpada i za tretman vode
- 3133 Kontrolori u postrojenjima za hemijsku preradu
- 3134 Rukovaoci postrojenjima za rafinisanje nafte i prirodnog gasa
- 3135 Kontrolori metalurških procesa
- 3139 Kontrolori i operateri tehnoloških procesa koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3131 Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju energije

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju energije upravljaju razvodnim tablama i drugom opremom u električnim kontrolnim centrima iz kojih se upravlja proizvodnjom i distribucijom električne ili druge energije u mrežama prenosa, zatim ih prate i održavaju. Ovdje je uključena sljedeća oprema: reaktori, turbine, generatori i druga pomoćna oprema u proizvodnim elektranama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- upravljanje raznim tipovima proizvodnih energetske postrojenja, njihovo praćenje i inspekcija;
- upravljanje i kontrola nad proizvodnim energetske sistemima i opremom uključujući bojlere, turbine, generatore, kondenzatore i reaktore u energetske postrojenjima na vodeni, termalni, ugljeni, naftni, gasni i nuklearni pogon u proizvodnji i distribuciji električne energije;
- upravljanje uključivanjem i isključivanjem (startovanjem i zatvaranjem) opreme energetske postrojenja, upravljanje razvodnim operacijama, regulisanje vodenog nivoa i komunikacija sa operaterima sistema radi regulisanja i koordiniranja transmisionih punjenja, frekvencije i linijskog napona;
- očitavanje karata, mjerenja i kalibracije u određenim intervalima, uočavanje problema i njihovo otklanjanje, po potrebi;
- kompletiranje i održavanje staničnih podataka, dnevnika i izvještaja i komunikacija sa drugim saradnicima u postrojenju kako bi se ocjenilo radno stanje opreme;
- čišćenje i održavanje opreme kao što su generatori, bojleri, turbine, pumpe i kompresori, da bi se spriječili kvarovi i oštećenja opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater elektro-energetske postrojenja
- Operater hidro-električnog energetske postrojenja

- Operater nuklearnog energetskeg postrojenja
- Operater solarnog energetskeg postrojenja
- Kotrolor operater distribucije
- Operater proizvodne energetske stanice
- Operater energetskeg sistema

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater parne mašine i bojlera – 8182

3132 Rukovaoci postrojenjima za spaljivanje otpada i za tretman vode

Rukovaoci postrojenjima za spaljivanje otpada i za tretman vode prate rad i upravljaju radom kompjuterizovanih upravljačkih sistema i srodne opreme u postrojenjima za preradu čvrstog i tečnog otpada, kako bi se regulisala prerada i uklanjanje kanizacionih voda i otpada i u postrojenjima za filtraciju i preradu vode, gdje se reguliše prerada i distribucija vode.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- upravljanje radom i praćenje rada kompjuterizovanih upravljačkih sistema, mašina i srodne opreme za preradu otpadnih voda, kanizacionog otpada i postrojenja za tečni otpad gdje se reuliše protok, prerada i uklanjanje kanizacionog i drugog otpada i postrojenja za filtraciju i preradu vode gdje se reguliše prerada i distribucija vode za ljudsku upotrebu i za kasnije odlaganje u prirodne vodene sisteme;
- upravljanje radom peći za sagorijevanje i srodne opreme da bi se sagoreo muljni i čvrsti otpad u postrojenjima za preradu otpada;
- pregled opreme i praćenje radnih uslova, mjerača, filtera, hlorinatora i ventila u centralnoj upravljačkoj komori da bi se odredilo propisano punjenje, da bi se provjerilo da li su protok, pritisak i teperatura u skladu sa specifikacijama i da bi se uočile nepravilnosti u radu;
- praćenje, podešavanje i kontrola kod pomoćne opreme, kao što je kontrola izduvnih emisija, tečnih prečišćavača i peći za toplotnu obradu;
- sakupljanje i testiranje vode i kanizacionih uzoraka radi utvrđivanja hemijskog i bakterijskog sadržaja, uz primjenu opreme za testiranje i standarda za analizu boje;
- analiza rezultata testiranja radi podešavanja opreme i sistema postrojenja za dezinfekciju i uklanjanje mirisa iz vode i drugih tečnosti;
- obavljanje sigurnosnih i bezbjednosnih provera u postrojenjima i na terenu;
- kompletiranje i održavanje dnevnika (logova) i izvještaja o radu postrojenja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater peći za spaljivanje otpada
- Operater pumpne stanice
- Operater prerade tečnog otpada
- Operater kanizacionog postrojenja
- Operater prerade otpadnih voda
- Operater postrojenja za preradu vode

3133 Kontrolori postrojenja za hemijsku preradu

Kontrolori postrojenja za hemijsku preradu upravljaju hemijskim postrojenjima, nadziru ih, podešavaju i održavaju aparate i opremu kojom se vrši destilacija, filtriranje, separacija, grijanje ili rafinisanje hemikalija.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- upravljanje elektronskom ili komjuterizovanom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije fizičkih i hemijskih procesa u više procesnih jedinica;
- podešavanje opreme, ventila, pumpi, kontrolne i procesne opreme;
- kontrolu pripreme, mjerenja i punjenja postrojenja sirovinama i procesnim reagensima, kao što su katalizatori i sredstva za filtriranje;
- upravljanje procesnim startovanjem i zatvaranjem, uočavanje problema i nadgledanje spoljne procesne opreme;
- provjeru opreme radi uočavanja nedostataka, sprovođenje rutinskih operativnih testova i organizovanje održavanja;
- analizu uzoraka, izvođenje testova, bilježenje podataka i pisanje proizvodnih logova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater hemijskog grejnog postrojenja
- Operater hemijske opreme za filtriranje i separaciju
- Operater reaktora i uređaja za hemijsku destilaciju
- Tehničar hemijskih procesa

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operateri u rafinerijama nafte i prirodnog gasa – 3134
- Rukovaoci mašinama u proizvodnji hemijskih proizvoda – 8131

3134 Rukovaoci postrojenja za rafinisanje nafte i prirodnog gasa

Rukovaoci postrojenja za rafinisanje nafte i prirodnog gasa upravljaju postrojenjima i nadgledaju ih i podešavaju i održavaju aparate i opremu kojom se vrši rafinisanje, destilacija i prerada nafte, naftnih derivata i drugih sporednih proizvoda ili prirodnog gasa.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- upravljanje elektronskom ili komjuterizovanom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije fizičkih i hemijskih procesa u više procesnih jedinica;
- podešavanje opreme, ventila, pumpi, kontrolne i procesne opreme;
- upravljanje procesnim startovanjem i zatvaranjem, uočavanje problema i praćenje spoljne procesne opreme;
- provjera opreme u vezi sa nedostacima, testiranje cijevi radi uočavanja fraktura i curenja i organizovanje održavanja;
- analiza uzoraka, izvođenje testova, bilježenje podataka i pisanje proizvodnih logova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater blendera kod rafinisanja nafte i prirodnog gasa
- Operater postrojenja za parafin
- Operater destilatora kod rafinisanja nafte i prirodnog gasa

- Tehničar procesa rafinisanja
- Operater prerade nafte
- Operater gasnog postrojenja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kontrolori hemijskog postrojenja - 3133
- Rukovalac mašinom u proizvodnji hemijskih proizvoda – 8131

3135 Kontrolori metalurških procesa

Kontrolori metalurških procesa upravljaju i nadziru rad multifunkcionalnih mašina i opreme za kontrolu procesa u proizvodnji i preradi metala i rada peći za oplemenjivanje, postrojenja za valjanje, toplotnu obradu ili izvlačenje metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- koordiniranje i praćenje rada određenog aspekta (prerađivačke) proizvodnje metala preko kontrolnih tabli, kompjuterskih terminala i drugih upravljačkih sistema, obično iz centralne kontrolne sobe;
- rukovanje multifunkcionalnim mašinama za centralnu kontrolu procesa mlevenja, separacije, filtriranja, topljenja, pečenja, tretmana, oplemeljivanja ili nekog drugog procesa prerade metala;
- posmatranje kompjuterskih listinga, video monitora i ventila da bi se potvrdili specificirani uslovi rada i izvršila potrebna podešavanja;
- koordiniranje i nadzor rada radnika u proizvodnji, kao što su operater mašina i procesa, saradnici i pomoćnici;
- startovanje i isključivanje proizvodnog sistema u hitnim slučajevima ili na osnovu programa rada;
- držanje i organizovanje obuke za radnike u proizvodnji;
- vođenje dnevnika proizvodnje u smjeni i drugih podataka i izrada proizvodnih i drugih izvještaja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater visoke peći
- Centralni kontrolni livac
- Operater kontrole prerade metala
- Operater kontrole valjaonice metala

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater transporta otopljenog metala – 8121
- Valjač čelika – 8121
- Operater mašine za završnu obradu metala – 8121

3139 Kontrolori i operateri tehnoloških procesa, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa pokriva kontrolore i operatere tehnoloških procesa, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 313 Kontrolori i tehničari kontrole tehničko-tehnoloških procesa. Na primjer, ova grupa

uključuje radnike koji rukuju više-procesnom kontrolnom opremom u prerađivačkoj industriji, kontroli sklapanja i u proizvodnji papira i pulpe.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater automatizovane montažne linije
- Industrijski robot kontrolor
- Operater-kontrolor rafinisanja papirne pulpe

314 Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici

Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici obavljaju niz tehničkih poslova kao podršku stručnjacima biloških nauka u njihovom radu na istraživanju, razvoju, vođenju, konzervaciji i zaštiti u oblastima kao što su biologija, botanika, zoologija, biotehnika i biohemija i u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu.

Poslovi obično uključuju: izvođenje testova, eksperimenata, laboratorijskih analiza, istraživački rad na terenu i istraživanja sa ciljem da se sakupe podaci primjenom prihvaćenih naučnih metoda; čuvanje podataka; pomoć u analizi podataka i pripremi izvještaja; rukovanje i održavanje opreme.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3141 Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici (isključujući medicinu)
- 3142 Stručni saradnici i tehničari u poljoprivredi
- 3143 Stručni saradnici i tehničari u šumarstvu

3141 Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici (isključujući medicinu)

Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici (isključujući medicinu) obezbjeđuju tehničku podršku stručnjacima biološke nauke koji rade istraživanja, analize i testove sa živim organizmima i angažovani su na razvoju i primjeni proizvoda i procesa koji su rezultat istraživanja u oblastima kao što su upravljanje prirodnim resursima, ekološka zaštita, biologija biljaka i životinja, mikrobiologija i biologija ćelije i molekularna biologija.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- pomoć u projektovanju, postavljanju i izvođenju testova;
- postavljanje, kalibraciju, rukovanje i održavanje laboratorijskih instrumenata i opreme;
- prikupljanje i pripremu primjeraka i uzoraka, hemijskih rastvora i slajdova i uzgoj kultura za primjenu u eksperimentima;
- izvođenje rutinskih testova na terenu i u laboratoriji;
- praćenje eksperimenata da bi se obezbjedilo poštovanje korektnih laboratorijskih procedura kontrole kvaliteta i zdravstvenih i bezbjednosnih standarda;
- obavljanje testova, analiza i proračuna, evidentiranje rezultata testova i izvještavanje o njima primjenom odgovarajućih naučnih metoda;
- konzerviranje, klasifikovanje i katalogiranje primjeraka i uzoraka;
- čuvanje podataka o obavljenom radu;
- korišćenje kompjutera za razvoj modela i analizu podataka;

- korišćenje savremene i složene opreme prilikom rada;
- učestvovanje u istraživanju, razvoju i proizvodnji relevantnih proizvoda i procesa;
- naručivanje i skladištenje laboratorijskih potrepština;
- održavanje relevantnih baza podataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Bakteriološki tehničar
- Biohemjski tehničar
- Tehničar herbarijuma
- Farmakološki tehničar
- Serološki tehničar
- Tehničar kulture tkiva
- Tehničar zoologije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Medicinski laboratorijski tehničar – 3212
- Laboratorijski tehničar patologije – 3212
- Farmaceutski tehničar – 3213

3142 Stručni saradnici i tehničari u poljoprivredi

Stručni saradnici i tehničari u poljoprivredi obavljaju testove i eksperimente i obezbjeđuju tehničku i naučnu podršku naučnicima u poljoprivredi, poljoprivrednim proizvođačima i licima koja organizuju poljoprivrednu proizvodnju.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremu materijala i opreme za eksperimente, testove i analize;
- sakupljanje i pripremu uzoraka kao što su zemljišne, biljne ili životinjske ćelije, tkiva ili djelovi životinjskih organa za eksperimente, testove i analize;
- pomoć pri obavljanju i obavljanje eksperimenata, testova i analiza koje primjenjuju metode i tehnike kao što su mikroskopija, histohemija, hromatografija, elektroforeza i spektroskopija;
- identifikovanje patogenih mikroorganizama i insekata, parazita, gljivica i korova štetnih za biljke i životinje i pomoć pri razvoju metoda kontrole;
- analiziranje proizvoda da bi se odredili i održali standardi kvaliteta;
- izvođenje i nadgledanje operativnih programa kao što su programi uzgoja ribe, gajenje biljaka u staklenim baštama i stočarska proizvodnja;
- analiziranje uzoraka sjemena radi utvrđivanja kvaliteta, čistoće i kategorizacije klice;
- prikupljanje podataka i procjena količina i troškova materijala i radne snage koji su potrebni za projekat;
- organizovanje održavanja i popravke istraživačke opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar u proizvodnji mlijeka
- Tehničar ratarstva
- Ispitivač stada
- Tehničar hortikulture

- Tehničar živinarstva

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar vještačke inseminacije – 3240
- Veterinarski tehničar – 3240

3143 Stručni saradnici i tehničari u šumarstvu

Stručni saradnici i tehničari u šumarstvu obavljaju tehničke i nadzorne funkcije kao podršku istraživanjima u šumarstvu i gazdovanju šumama, ubiranju plodova, očuvanju resursa i ekološkoj zaštiti.

Poslovi i zadaci uključuju:

- popisivanje šumskog fonda, istraživanja i terenska mjerenja šuma, u skladu sa prihvaćenim naučnim operativnim procedurama;
- obavljanje i pomoć pri obavljanju tehničkih poslova kod pripreme planova gazdovanja šumama i ubiranja plodova, uz pomoć fotogrametrijskih tehnika i mapiranja i kompjuterizovanih sistema informisanja;
- pomoć u planiranju i nadzor nad izgradnjom prilaznih staza i šumskih puteva;
- sprovođenje, nadgledanje i realizacija tehničkih funkcija u radu na gajenju šuma, uključujući pripremu terena, sadnju i njegu drveća;
- sprovođenje aktivnosti kao što su: mjerenje drveta, sprječavanje šumskih požara, suzbijanje bolesti ili insekata ili pre-komercijalno proređivanje šumskih stabala;
- nadgledanje i obavljanje tehničkih poslova pri eksploataciji šuma;
- obezbjeđivanje poštovanja regulativa i politika u vezi sa ekološkom zaštitom, korišćenjem prirodnih dobara, obezbjeđenjem od požara i sprječavanjem nesreća;
- nadgledanje radova na šumskom rasadu;
- obezbjeđenje tehničke podrške istraživačkim programima u šumarstvu, u oblastima kao što je poboljšanje vrsta drveća, rad na zasadu voćnjaka, ispitivanje uticaja štetočina i drugih ispitivanja u šumarstvu;
- priprema planova kultivizacije i sječe šuma.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar šumarstva
- Tehničar gajenja šuma

315 Stručni saradnici i tehničari plovila i vazduhoplova

Stručni saradnici i tehničari plovila i vazduhoplova vrše komandu i navigaciju brodova i aviona, obavljaju tehničke funkcije za bezbjedno i efikasno kretanje i rad i razvijaju električne, elektromehaničke i kompjuterizovane sisteme za vazдушnu kontrolu.

Poslovi obično uključuju: kontrolu rada mašinske, električne ili elektronske opreme na brodu ili avionu, komandu i navigaciju brodova i aviona, upravljanje kretanjem brodova i aviona i razvoj električnih, elektromehaničkih i kompjuterizovanih sistema za vazдушnu kontrolu.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3151 Brodski inženjeri i tehničari
- 3152 Brodski oficiri palube i navigatori
- 3153 Piloti aviona i srodni piloti
- 3154 Kontrolori letenja
- 3155 Inženjeri i tehničari elektronike za bezbjednost aviosaobraćaja

3151 Brodski inženjeri i tehničari

Brodski inženjeri i tehničari upravljaju radom, održavanjem i popravkom mehaničke, električne i elektronske opreme i mašina na brodu i učestvuju u ovim operacijama ili obavljaju srodne pomoćne funkcije na kopnu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- upravljanje radom, održavanjem i popravkom mehaničke, električne i elektronske opreme i mašina na brodu i učešće u ovim operacijama;
- naručivanje goriva i drugih djelova iz skladišta i bilježenje podataka o ovim operacijama;
- obavljanje tehničkog nadzora nad instalacijama, održavanjem i popravkom brodskih mašina i opreme da bi se osigurala saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- pregled i održavanje i hitne popravke motora, mašina i pomoćne opreme;
- čuvanje mašinske radionice, nadgledanje i evidentiranje izdavanja djelova, mašina i pomoćne opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Brodski inženjer

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pomorski (mašinski) inženjer – 2144

3152 Brodski oficiri palube i navigatori

Brodski oficiri palube i navigatori obavljaju komandu i navigaciju brodova i sličnih plovila i vrše srodne funkcije na kopnu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- komandu i navigaciju brodova i sličnih plovila na moru ili kopnenim vodenim putevima (riječno brodarstvo);
- upravljanje aktivnostima nadzora na palubi i komandnom mostu i učešće u njima;
- navigacija plovila u i iz luke kroz kanale, prolaze i druge vode gdje je neophodno posebno znanje;
- osiguravanje bezbjednog utovara i istovara robe i poštovanja zakona i procedura bezbjednosti od strane brodskog osoblja i putnika;
- obavljanje tehničkog nadzora nad održavanjem i popravkom broda, da bi se osigurala saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- primjena poznavanja principa i prakse u vezi sa radom broda i navigacijom da bi se identifikovali i rešili problemi koji nastanu tokom njihovog rada;
- naručivanje brodskih potrepština i angažovanje posade po potrebi i bilježenje podataka o ovim operacijama;

- prenošenje i prijem, tj. razmjena rutinskih i hitnih informacija sa stanicama na kopnu i drugim brodovima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kapetan broda/na moru
- Pilot broda
- Skiper na jahti

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Mornar – 8350

3153 Piloti aviona i srodni piloti

Piloti aviona i srodni piloti upravljaju radom mehaničke, električne i elektronske opreme u navigaciji avionom za transport putnika, pošte i robe i oni obavljaju srodne poslove prije i tokom leta.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- upravljanje letom i navigaciju aviona u skladu sa zvaničnim procedurama kontrole i rada;
- pripremu i podnošenje plana leta ili ispitivanje standardnog plana leta;
- kontrola rada mehaničke, električne i elektronske opreme i obezbjeđenje ispravnog rada svih instrumenata i upravljača;
- primjena poznavanja principa i prakse letenja da bi se identifikovali i riješili problemi koji nastanu tokom njihovog rada;
- ispitivanje evidencije o održavanju i sprovođenje inspeksijskog pregleda da bi se potvrdilo da je avion mehanički ispravan, da je sproveden postupak održavanja i da sva oprema dobro funkcioniše;
- potpisivanje potrebnih potvrda i vođenje zvaničnih podataka o letu;
- pribavljanje izvještaja i potrebnih objašnjenja prije leta i održavanje kontakata sa kontrolom letenja u toku samog leta.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Inženjer leta
- Instruktor letenja
- Navigator leta
- Pilot aviona

3154 Kontrolori letenja

Kontrolori letenja usmjeravaju kretanje aviona u vazдушnom prostoru i na zemlji, putem radio, radarskih i svjetlosnih sistema i obezbjeđuju informacije koje su relevantne za rad aviona.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- usmjeravanje i kontrolu aviona prilikom približavanja i napuštanja aerodoma i vođenje i kontrolu njegovog kretanja na zemlji;
- usmjeravanje i kontrolu aviona koji leti u određenom sektoru vazдушnog prostora;
- informisanje posade leta i radnog osoblja o vremenskim uslovima, operativnim uslovima,

planovima leta i vazдушnom saobraćaju;

- primjenu poznavanja principa i prakse kontrole letenja kako bi se identifikovali i riješili eventualni problemi koji bi nastali tokom njihovog rada;
- iniciranje i organizovanje servisa i procedura u hitnim slučajevima, zatim potrage i spasavanja;
- usmjeravanje rada svih aviona i servisnih vozila na aerodromskoj pisti ili blizu nje;
- održavanje radio i telefonskih kontakata sa oblasnim kontrolnim tornjem, kontrolnim terminalima i drugim kontrolnim centrima i u skladu sa kretanjem aviona u susedne oblasti.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kontrolor letenja

3155 Inžinjeri i tehničari elektronike za bezbjednost aviosaobraćaja

Inžinjeri i tehničari elektronike za bezbjednost aviosaobraćaja obavljaju tehničke poslove u vezi sa konstrukcijom, instalacijom, upravljanjem, radom, održavanjem i popravkom sistema za kontrolu letenja i vazдушnu navigaciju.

Poslovi i zadaci uključuju:

- izvršavanje tehničkih poslova u vezi sa razvojem elektronskih i kompjuterizovanih sistema i opreme za vazдушnu navigaciju i testiranje prototipova;
- obezbjeđivanje tehničke pomoći u konstruisanju i postavljanju specifičnih interfejs mreža na sistemima za vazдушnu navigaciju i detekciju aviona;
- priprema i učešće u pripremi procjena troškova i tehničkih specifikacija i specifikacija obuke za opremu za kontrolu leta i bezbjedonosnu opremu;
- obavljanje ili pomoć pri obavljanju tehničkog nadzora nad konstrukcijom, instalacijom i radom navigacione opreme na zemlji i njeno održavanje i popravka u skladu sa standardima i specifikacijama;
- primjena znanja i tehnika (tehničkih principa) i prakse za bezbjednost letenja u cilju identifikovanja i rješavanja problema koji nastanu u radu;
- razvoj, modifikovanje sistemskog softvera i uklanjanje virusa na njemu;
- modifikovanje postojećih sistema i opreme za vazдушnu navigaciju na zemlji, tako da budu prilagođeni za nove procedure kontrole letenja, a da bi se poboljšale mogućnosti, pouzdanost i integritet procedura kontrole letenja i projektovanja vazdušnog prostora ili da bi se isti pospješili;
- kontrola, praćenje i zvanična potvrda komunikacije navigacije i strogo praćenje opreme za kontrolu letenja i kalibracija sistema vazdušne navigacije na zemlji da bi se osigurala maksimalna preciznost i bezbjednost leta, uzletanja i sletanja;
- obezbjeđivanje tehničke obuke i nadzor nad radom drugih radnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar bezbjednosti letenja
- Inžinjer bezbjednosti letenja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Aeronautički inžinjer – 2144
- Inžinjer elektronike – 2151

- Aeromehaničar – 7232
- Inženjer održavanja aviona – 7421
- Avio-tehničar (vazduhoplovstva) – 7421

32 Stručni saradnici i tehničari u zdravstvu

Stručni saradnici i tehničari u zdravstvu obavljaju tehničke i praktične poslove kao podršku postavljanju dijagnoze i liječenju bolesti, oboljenja, povreda ili oštećenja kod ljudi i životinja i da pomognu primjeni zdravstvene njege, liječenje i dalje upućivanje pacijenata na osnovu odluke medicinskih, veterinarskih, bolničkih i drugih medicinskih stručnjaka.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj velikoj vrsti obično uključuju: testiranje i rad sa opremom za medicinsko snimanje i davanje terapije zračenja; obavljanje kliničkih testova na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva; priprema lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja prema uputstvima farmaceuta; konstruisanje, podešavanje, servisiranje i popravka medicinskih i stomatoloških uređaja i aparata; pružanje bolničarske i lične njege i babičke podrške; primjena biljne i druge terapije na osnovu teorija, vjerovanja i iskustva koja potiču iz posebnih kultura.

Zanimanja u ovoj vrsti klasifikovana su u sljedeće podvrste:

- 321 Medicinski i farmaceutski tehničari
- 322 Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi i babinstvu
- 323 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana
- 324 Veterinarski tehničari i pomoćnici
- 325 Ostali zdravstveni tehničari i stručni saradnici

321 Medicinski i farmaceutski tehničari

Medicinski i farmaceutski tehničari obavljaju tehničke poslove kao pomoć pri postavljanju dijagnoze i u liječenju bolesti, oboljenja, povreda i oštećenja.

Poslovi obično uključuju: testiranje i rad sa radiografskom, ultrazvučnom i drugom opremom za medicinsko snimanje; davanje radiofarmaceutike ili zračenja pacijentima u cilju otkrivanja ili liječenja bolesti; obavljanje kliničkih testova na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva; priprema lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja prema uputstvima farmaceuta; konstruisanje, podešavanje, servisiranje i popravka medicinskih i stomatoloških uređaja i aparata.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3211 Tehničari medicinske opreme za snimanje i terapijske opreme
- 3212 Tehničari u medicinskim i patološkim laboratorijama
- 3213 Farmaceutski tehničari i pomoćnici
- 3214 Tehničari medicinske i stomatološke protetike

3211 Tehničari medicinske opreme za snimanje i terapijske opreme

Tehničari medicinske opreme za snimanje i terapijske opreme rukuju radiografskom, ultrazvučnom i drugom opremom za medicinsko snimanje i testiraju je, a sa ciljem da se dobiju slike tjelesnih struktura radi postavljanja dijagnoze i liječenja povreda, bolesti i drugih oštećenja. Oni mogu da daju tretmane zračenjem pacijentima pod nadzorom radiologa i drugih medicinskih stručnjaka.

Poslovi i zadaci uključuju:

- rukovanje i nadgledanje rada radiološke, ultrazvučne i opreme za magnetsko snimanje da bi se dobile slike tjelesnih struktura za dijagnostičke potrebe;
- objašnjavanje procedura, posmatranje i pozicioniranje pacijenata i primjena zaštitnih sredstava da bi se obezbjedili bezbjednost i komfor tokom pregleda, snimanja ili liječenja;
- pozicioniranje opreme za snimanje i liječenje, praćenje video displeja, podešavanje parametara i kontrola u skladu sa tehničkim specifikacijama;
- pregled i ocjenjivanje razvijenih rendgenskih snimaka, video traka ili kompjuterskih informacija da bi se odredilo da li su snimci zadovoljavajući za dijagnostičke potrebe i bilježenje rezultata procedura;
- praćenje stanja i reagovanja pacijenata, obavještavanje ljekara o neuobičajenim pojavama;
- mjerenje i bilježenje doze zračenja ili radiofarmaceutika koji su primljeni ili upotrijebljeni za pacijente, uz poštovanje ljekarskih naloga – recepata;
- davanje, detektovanje i mapiranje radiofarmaceutika ili zračenja u tijelu pacijenata, uz korišćenje radioskopa, kamera ili druge opreme za dijagnostikovanje ili liječenje bolesti;
- bilježenje i uklanjanje radioaktivnih materijala i čuvanje radiofarmaceutika, u skladu sa procedurama bezbjednosti zračenja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar medicinskog dijagnostičkog zračenja
- Tehničar mamografije
- Tehničar medicinskog terapijskog zračenja
- Tehnolog nuklearne medicine
- Tehničar ultrazvuka

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Medicinski fizičar – 2111
- Radiolog – 2212
- Stručnjak za zaštitu od zračenja – 2263
- Pomoćnik za medicinsko snimanje – 5329

3212 Tehničari u medicinskim i patološkim laboratorijama

Tehničari u medicinskim i patološkim laboratorijama obavljaju kliničke testove na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva da bi se dobile informacije o zdravlju pacijenta ili uzroku smrti.

Poslovi i zadaci uključuju:

- izvođenje hemijske analize tjelesnih tečnosti uključujući krv, urin i spinalni fluid (kičmenu tečnost) da bi se odredilo prisustvo normalnih i nenormalnih komponenata;
- rad sa opremom, kalibracija i održavanje opreme koja se koristi za kvantitativne i kvalitativne

analize, kao što su spektrofotometri, kalorimetri, plameni fotometri i kompjuterizovani analizatori;

- unos podataka dobijenih analizom ili laboratorijskim testom i kliničkih rezultata u sisteme za čuvanje podataka i dostavljanje rezultata ljekarima i drugim medicinskim stručnjacima;
- analizu uzoraka biološkog materijala u vezi sa hemijskim sadržajem ili reakcijom;
- puštanje u rad, čišćenje i održavanje laboratorijske opreme;
- analizu laboratorijskih nalaza da bi se provjerila tačnost rezultata;
- uspostavljanje i praćenje programa za obezbjeđenje tačnosti laboratorijskih rezultata i razvoj, standardizovanje, ocjena i modifikovanje procedura, tehnika i testova koji se primjenjuju u analizi uzoraka;
- pribavljanje uzoraka, kultura, izolovanje i identifikovanje mikroorganizama za analizu;
- ispitivanje bojenih ćelija radi utvrđivanja odstupanja od normalnih stanja;
- inokulaciju oplođenih jajnih ćelija, tečnosti i drugih bakteriloških medija sa mikroorganizmima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar banke krvi
- Tehničar citologije
- Medicinski laboratorijski tehničar
- Tehničar patologije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar forenzike – 3119
- Patolog – 2212
- Veterinarski tehničar – 3240
- Flebotomist – 5329

3213 Farmaceutski tehničari i pomoćnici

Farmaceutski tehničari i pomoćnici obavljaju razne poslove u vezi sa izdavanjem lijekova (farmaceutskih proizvoda) pod uputstvima farmaceuta ili nekog drugog medicinskog stručnjaka.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremu lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja pod uputstvima farmaceuta ili nekog drugog medicinskog stručnjaka;
- izdavanje medikamenata i lijekova klijentima i davanje pismenih i usmenih uputstava za njihovu upotrebu, prema receptu ljekara, veterinaru ili drugih medicinskih stručnjaka;
- primanje recepata ili popunjavanje zahtjeva od medicinskih stručnjaka i provjera da li su informacije potpune i ispravne prema standardima za vođenje medicinskih dosijea;
- propisno čuvanje i održavanje uslova bezbjednosti za lijekove;
- punjenje i obilježavanje kontejnera propisanim medikamentima;
- pomoć klijentima davanjem odgovora na pitanja, lociranjem problema ili njihovim upućivanjem na farmaceuta za medicinsku konsultaciju;
- određivanje cijene, arhiviranje popunjenih recepata i uspostavljanje i vođenje podataka o pacijentu, uključujući liste medikamenata koju uzimaju individualni pacijenti;

- naručivanje, obilježavanje i vođenje evidencije o količini medikamenata, hemikalija i potrepština i unos inventarskih podataka u sisteme za čuvanje podataka;
- čišćenje i priprema opreme i kontejnera koji se koriste za pripremanje i izdavanje medikamenata i farmaceutskih mješavina.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Farmaceutski tehničar
- Farmaceutski pomoćnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Farmaceut – 2262
- Farmakološki tehničar – 3141
- Apotekarski pomoćnik – 5329

3214 Tehničari medicinske i stomatološke protetike

Tehničari medicinske i stomatološke protetike dizajniraju i konstruišu, postavljaju, servisiraju i popravljaju medicinske i stomatološke aparate i uređaje na osnovu recepata i uputstava koje odredi medicinski stručnjak. Oni mogu da servisiraju čitav niz potpornih aparata kojima se ispravljaju fizički medicinski ili stomatološki problemi, a to su vratne kragne, ortopedske šine, vještački udovi, slušni aparati, štake, zubne proteze, krunice i mostovi.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pregled, razgovor i mjerenje pacijenata da bi se odredile njihove potrebe za uređajem i da bi se identifikovali faktori koji mogu da utiču na određivanje i postavljanje uređaja;
- saradnju sa ljekarima i stomatolozima sa ciljem da se formulišu specifikacije i nalozi/recepti za uređaje i aparate;
- tumačenje recepata/naloga ili specifikacija radi određivanja tipa proizvoda ili uređaja koji treba da se izradi i materijala i alata koji će biti potrebni;
- izradu ili uzimanje kalupa ili otisaka pacijentovih torzoa, udova, usta ili zuba, koji se koriste kao šabloni za proizvodnju;
- dizajniranje i izradu ortotičkih i protetičkih uređaja uz upotrebu materijala kao što su termoplastični i termosetovani materijali, legure metala i koža i ručni i pogonski aparati;
- aplikacija aparata i uređaja pacijentima, testiranje i ocjenjivanje i podešavanje tako da budu pravilno postavljeni, funkcionalni i udobni za nošenje;
- popravku, modifikovanje i održavanje medicinskih i stomatoloških protetičkih i potpornih aparata, prema specifikacijama;
- savijanje, formiranje i oblikovanje tkanine ili materijala tako da budu u propisanim okvirima koji su predviđeni za izradu strukturnih komponenti;
- izrada cijelih ili parcijalnih zubnih proteza i konstruisanje korektivnih usnih proteza, krunica, metalnih stega, podloški, mostova i drugih pomagala;
- upućivanje pacijenata kako da koriste i čuvaju protetičke i ortotičke uređaje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Zubni tehničar

- Denturist
- Ortotički tehničar
- Ortotičar
- Tehničar protetičar
- Protetičar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Zubarski pomoćnik

322 Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi i babinstvu

Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi i babinstvu obezbjeđuju osnovnu bolničku i ličnu njegu za lica koja su fizički ili mentalno bolesna, imaju tjelesno oštećenje ili slabost i ostala lica kojima je potrebna (medicinska) njega zbog potencijalnih zdravstvenih rizika, uključujući stanja prije, tokom i poslije porođaja. Generalno oni rade pod nadzorom ljekarskih, bolničarskih, babičkih i drugih medicinskih stručnjaka i kao podrška njima u sprovođenju medicinske njege, liječenja ili upućivanja na konsultacije.

Poslovi uključuju: obezbjeđenje bolničke i lične njege, liječenja i savjeta pacijentima prema planovima koje odrede medicinski stručnjaci; pomoć profesionalnim bolničarima, bobicama i ljekarima u davanju lijekova i medicinskih tretmana; čišćenje rana i hirurško previjanje; davanje savjeta individualnim licima, porodicama i zajednicama u vezi sa pitanjima vezanim za zdravlje, kontracepciju, trudnoću i porođaj; ocjenjivanje razvoja toka trudnoće i porođaja, pružanje medicinske njege ili pomoć u pružanju njege tokom porođaja i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtijevaju angažovanje medicinskog stručnjaka; pružanje njege i pomoći ženama i novorođenim bebama poslije porođaja.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3221 Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi
- 3222 Stručni saradnici u babinstvu

3221 Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi

Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi obezbjeđuju osnovnu bolničku i ličnu njegu licima kojima je ta njega neophodna zbog starosti, bolesti, povrede ili drugog fizičkog ili mentalnog oštećenja. Generalno, oni rade pod nadzorom ljekarskih, bolničkih i drugih medicinskih stručnjaka i kao podrška njima u sprovođenju medicinske njege, liječenja ili upućivanja na konsultacije.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obezbjeđenje bolničke i lične njege, liječenja i savjeta pacijentima prema planovima koje odrede medicinski stručnjaci;
- davanje lijekova i drugih medicinskih tretmana pacijentima, praćenje stanja pacijenata i njihovog reagovanja na liječenje i upućivanje pacijenata i njihovih porodica medicinskim stručnjacima radi dobijanja specijalističke njege po potrebi;
- čišćenje rana i hirurško previjanje;
- ažiriranje podataka o stanju pacijenata i o primljenoj terapiji u sistemima za čuvanje podataka;
- pomoć u planiranju i vođenju zdravstvene njege pojedinačnih pacijenata;

- pomoć u pružanju prve pomoći u hitnim slučajevima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Pomoćni profesionalni bolničari
- Pomoćni bolničari
- Registrovani bolničari
- Bolničari praktičari

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Profesionalni bolničar – 2221
- Klinički bolničar konsultant
- Bolničar specijalista – 2221
- Profesionalna babica – 2222
- Pomoćna profesionalna babica – 3222
- Bolnički pomoćnik (u bolnici ili na klinici) – 5321
- Bolničar, pomoćnik (kod kuće) – 5322

3222 Stručni saradnici u babinstvu

Stručni saradnici u babinstvu obezbjeđuju osnovnu zdravstvenu njegu i savjete prije, tokom i poslije trudnoće i porođaja. Oni sprovode njegu, liječenje i upućivanje koje obično uspostavljaju medicinski, akušerski i drugi zdravstveni stručnjaci.

Poslovi i zadaci uključuju:

- davanje savjeta ženama, porodicama i čitavim zajednicama po pitanju zdravlja, ishrane, higijene, fizičkih vježbi, rađanja i prvoj pomoći u hitnim slučajevima, dojenju, njezi novorođenčadi, planiranju porodice i kontracepciji, načinu života i drugim pitanjima vezanim za trudnoću i rađanje;
- ocjenjivanje razvoja toka trudnoće i porođaja i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtijevaju angažovanje medicinskog stručnjaka;
- pružanje medicinske njege tokom porođaja, obično samo kada ne postoje identifikovane potencijalne komplikacije ili pomoć ljekarima ili babičkim stručnjacima u pružanju njege tokom porođaja;
- pružanje njege i pomoći ženama i novorođenim bebama poslije porođaja, praćenje njihovog zdravstvenog stanja i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtijevaju angažovanje medicinskog stručnjaka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Pomoćna babica
- Tradicionalna babica

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Klinički bolničar konsultant- 2221
- Profesionalni bolničar – 2221
- Bolničar specijalista – 2221
- Bolnički pomoćnik (u bolnici) – 5321

- Profesionalna babica – 2222
- Babički pomoćnik – 5321

323 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana vrše prevenciju, njeguju i liječe ljude u slučajevima fizičke i mentalne bolesti, poremećaja i povreda, uz primjenu biljnih i drugih terapija koje su zasnovane na teorijama, vjerovanjima i iskustvima koji potiču iz posebnih kultura.

Obično su uključeni sledeći poslovi: pregled pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama da bi se odredilo njihovo zdravstveno stanje i priroda fizičkog ili mentalnog poremećaja ili bolesti ili dugih oboljenja; preporuka i obezbjeđenje njege i liječenja za bolesti i druga oboljenja uz primjenu tradicionalnih tehnika i medikamenata, kao što su fizička manipulacija i vježbe, puštanje krvi putem prirodnih sudova, i preparata na bazi trava, biljaka, insekata i životinjskih ekstrakata; pružanje njege i liječenja kod fizičkih povreda kao što je namještanje i liječenje preloma kostiju i njihovih dislokacija uz primjenu tradicionalnih metoda fizičke manipulacije i biljnih terapija; savjetovanje pojedinaca, porodica i čitavih zajednica po pitanjima zdravlja, ishrane, higijene, načina života i drugih pitanja sa ciljem da se održi i poboljša zdravlje i blagostanje; upućivanje pacijenata na druge zdravstvene radnike i razmjena informacija sa njima da bi se obezbjedila sveobuhvatna i stalna medicinska nega.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

3230 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

3230 Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana

Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana vrše prevenciju, njeguju i liječe ljude u slučajevima fizičke i mentalne bolesti, poremećaja i povreda, uz primjenu biljnih i drugih terapija koje su zasnovane na teorijama, vjerovanjima i iskustvima koja potiču iz posebnih kultura.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pregled pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama da bi se odredilo njihovo zdravstveno stanje i priroda fizičkog ili mentalnog poremećaja ili bolesti ili drugih oboljenja;
- preporuka i obezbjeđenje njege i liječenja za bolesti i druga oboljenja uz primjenu tradicionalnih tehnika i medikamenata, kao što su: fizička manipulacija i vježbe, puštanje krvi i korišćenje preparata na bazi trava, biljaka, insekata i životinjskih ekstrakata;
- pružanje njege i liječenja kod fizičkih povreda kao što je namještanje i liječenje preloma i dislokacija kostiju uz primjenu tradicionalnih metoda fizičke manipulacije i biljnih terapija;
- savjetovanje pojedinaca, porodica i čitavih zajednica po pitanjima zdravlja, ishrane, higijene, načina života i drugih pitanja sa ciljem da se održi i poboljša zdravlje;
- upućivanje pacijenata na druge zdravstvene radnike i razmjena informacija sa njima da bi se obezbjedila sveobuhvatna i stalna medicinska nega.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Osoba koja namješta kosti
- Travar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Akupunturist – 2230
- Praktičar aeverde – 2230
- Praktičar kineske biljne medicine – 2230
- Homeopat – 2230
- Naturopat – 2230
- Tradicionalna babica – 3222
- Terapeut akupresurom – 3255
- Hidroterapeut – 3255
- Kriopraktor – 3259
- Osteopat – 3259

324 Veterinarski tehničari i pomoćnici

Veterinarski tehničari i pomoćnici izvršavaju savjetodavne, dijagnostičke, preventivne zadatke i sprovode liječenje u oblasti veterine, koji su ograničenijeg obima i složenosti od onih koje izvode veterinari. Oni njeguju životinje koje su pod terapijom i privremeno borave u veterinarskim ustanovama i pomažu veterinarima u sprovođenju radnih procedura i operacija.

Poslovi obično uključuju: savjetovanje zajednica i pojedinaca o liječenju životinja i o njihovim bolestima i povredama; pregled životinja u cilju postavljanja dijagnoze ili upućivanje težih slučajeva veterinarima kada je potrebno; njega bolesnih ili povrijeđenih životinja, posebno u slučajevima lakših bolesti i poremećaja; čišćenje i sterilisanje stolova i instrumenata za pregled i pripremanje materijala koji se koristi za pregled i liječenje životinja; izvođenje tehničkih poslova u vezi sa vještačkom inseminacijom životinja; pripremanje životinja za pregled ili tretman i angažovanje na njihovom smirivanju i držanju tokom tretmana, pomaganje veterinarima u davanju anestetika i kiseonika tokom tretmana; postavljanje životinja u kaveze da se oporave od operacija i praćenje njihovog stanja.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

3240 Veterinarski tehničari i pomoćnici

3240 Veterinarski tehničari i pomoćnici

Veterinarski tehničari i pomoćnici izvršavaju savjetodavne, dijagnostičke, preventivne zadatke i sprovode liječenje u oblasti veterine, koji su ograničenijeg obima i složenosti od onih koje izvode veterinari. Oni njeguju životinje koje su pod terapijom i privremeno borave u veterinarskim ustanovama, obavljaju rutinske poslove i pomažu veterinarima u sprovođenju radnih procedura i operacija.

Poslovi i zadaci obično uključuju:

- savjetovanje zajednica i pojedinaca o liječenju životinja i o njihovim bolestima i povredama;
- pregled životinja u cilju postavljanja dijagnoze ili upućivanje težih slučajeva veterinarima kada je potrebno;
- njega bolesnih ili povrijeđenih životinja, posebno u slučajevima lakših bolesti i poremećaja;

- čišćenje i sterilisanje stolova i instrumenata za pregled i pripremanje materijala koji se koristi za pregled i liječenje životinja;
- izvođenje tehničkih poslova u vezi sa vještačkom inseminacijom životinja;
- pripremanje životinja za pregled ili tretman i angažovanje na njihovom smirivanju i držanju tokom tretmana,
- pomaganje veterinarima u davanju anestetika i kiseonika tokom tretmana;
- postavljanje životinja u kaveze da se oporave od operacija i praćenje njihovog stanja;
- izrada radiografa, prikupljanje uzoraka i obavljanje drugih laboratorijskih testova da bi se pomoglo postavljanje dijagnoze zdravstvenih problema koje životinje imaju;
- obavljanje rutinskih zubarskih procedura kod životinja i pomoć veterinarima u stomatološkoj praksi kod životinja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vještački inseminator
- Veterinarski pomoćnik
- Veterinarski bolničar
- Veterinarski davalac vakcine

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Veterinar – 2250
- Čuvar životinja – 5164
- Veterinarski negovatelj – 5164

325 Ostali zdravstveni tehničari i stručni saradnici

Ostali zdravstveni tehničari i stručni saradnici obavljaju tehničke poslove i pružaju pomoćne usluge u stomatologiji, medicinskoj administraciji, zdravstvu lokalne zajednice, korekciji oslabljenog vida, fizioterapiji, zaštiti životne sredine, hitnom medicinskom liječenju i drugim aktivnostima vezanim za održavanje i unapređenje zdravlja ljudi.

Poslovi obično uključuju: obezbjeđenje osnovnih usluga njege u cilju prevencije i liječenja bolesti i poremećaja zuba i usta; savjetovanje zajednice i pojedinaca o higijeni, pravilnoj ishrani (dijeti) i drugim preventivnim mjerama za smanjenje potencijalnih zdravstvenih rizika; prikupljanje i čuvanje zdravstvenih podataka o pacijenatima koji dokumentuju njihovo stanje i liječenje i daju podatke za istraživanja, naplatu i kontrolu troškova i unapređenje zdravstvene njege; pružanje pomoći porodicama da razviju neophodne vještine i sredstva za poboljšanje svog zdravlja; pružanje savjeta i neophodnih znanja o održavanju čistoće i o higijeni da bi se ograničilo širenje infektivnih bolesti; određivanje i izdavanje optičkih sočiva; nadgledanje sprovođenja pravila i regulativa u vezi sa ekološkim i profesionalnim faktorima koji mogu potencijalno da utiču na zdravlje ljudi; masaža mekih tkiva tijela; uvođenje pacijenata u ordinacije za pregled i pripremanje pacijenata za pregled; pomoć pri nesrećama, u hitnim slučajevima i kada je zatražena medicinska pomoć.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3251 Stomatološki pomoćnici i terapeuti
- 3252 Tehničari za medicinske evidencije i zdravstvene informacije
- 3253 Zdravstveni patronažni tehničari i stručni saradnici
- 3254 Optičari

- 3255 Fizioterapeutski tehničari i pomoćnici
- 3256 Medicinski pomoćnici
- 3257 Inspektori i saradnici za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene
- 3258 Zdravstveni tehničari u vozilima hitne pomoći
- 3259 Zdravstveni tehničari i stručni saradnici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3251 Stomatološki pomoćnici i terapeuti

Stomatološki pomoćnici i terapeuti pružaju osnovne stomatološke usluge u cilju prevencije i liječenja bolesti i poremećaja zuba i usta, na osnovu planova i procedura koje odredi stomatolog ili drugi stručnjak oralne medicine.

Poslovi i zadaci uključuju:

- savjetovanje zajednice i pojedinaca o dentalnoj higijeni, dijeti i drugim preventivnim mjerama da bi se smanjili rizici po oralno zdravlje;
- vizuelni i fizički pregled usne duplje, zuba i sličnih struktura kod pacijenata, da bi se ocjenilo njihovo oralno zdravstveno stanje;
- identifikovanje slučajeva pacijenata sa lošim oralnim zdravstvenim stanjem ili oralnom bolešću koji zahtijevaju upućivanje stomatologu ili drugom medicinskom stručnjaku;
- pomoć stomatologu tokom složenih stomatoloških procedura;
- davanje tretmana flourom, čišćenje i uklanjanje naslaga sa zuba, priprema šupljina i stavljanje punjenja, davanje lokalne anestezije i obavljanje drugih vrsta osnovnih ili rutinskih kliničkih stomatoloških procedura;
- priprema, čišćenje i sterilisanje stomatoloških instrumenata, opreme i materijala koji se koristi tokom pregleda i tretmana liječenja pacijenata;
- priprema pacijenata za pregled ili tretman uključujući objašnjavanje procedura i pravilno pozicioniranje;
- uzimanje otisaka usta i dentalnih radioloških snimaka kao potpora postavljanju dijagnoze i postavljanju dentalne protetike;

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Stomatološki pomoćnik
- Stomatološki higijeničar
- Stomatološki terapeut

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Stomatolog – 2261
- Stomatološki mehaničar – 3214
- Stomatološki protetičar – 3214
- Stomatološki tehničar – 3214
- Zubarski pomoćnik – 5329

3252 Tehničari za medicinske evidencije i zdravstvene informacije

Tehničari za medicinske evidencije i zdravstvene informacije razvijaju, održavaju i sprovode obradu zdravstvenih podataka (o pacijentima), njihovo pronalaženje i čuvanje dosijea u medicinskim institucijama i drugim zdravstvenim ispostavama u skladu sa pravnim profesionalnim, etičkim i administrativnim standardima čuvanja podataka u zdravstvu.

Poslovi i zadaci uključuju:

- planiranje, razvoj, održavanje različitih indeksa zdravstvenih podataka i sistema za čuvanje i povlačenje i rad sa njima sa ciljem da se sakupe, klasifikuju, čuvaju i analiziraju informacije;
- prepisivanje, kompiliranje i obradu medicinskih podataka (dosijea) pacijenata, njihovih dokumenata o prijemu i otpustu i drugih medicinskih izvještaja u sisteme za čuvanje podataka, na osnovu čega se vrši praćenje i upućivanje pacijenata, epidemiološko praćenje, istraživanje, naplata, kontrola troškova i unaprijeđenje zdravstvenih usluga;
- pregled kompletnosti, tačnosti dosijea i njihove usklađenosti sa regulativama;
- tumačenje i prenos tekstualnih opisa i brojeanih informacija iz medicinskih dosijea i druge dokumentacije o pruženoj zdravstvenoj usluzi u kodove usklađene sa standardnim klasifikacionim sistemima;
- zaštita sigurnosti medicinskih dosijea da bi se obezbjedila povjerljivost i odavanje informacija ovlašćenim licima i institucijama u skladu sa pravnim regulativama;
- nadzor nad crkvenim licima i administrativnim radnicima koji su uključeni u održavanje medicinskih dosijea.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar kliničkog šifriranja
- Tehničar registra bolesti
- Službenik informisanja u zdravstvu
- Analitičar medicinskih dosijea
- Službenik medicinskih dosijea
- Tehničar medicinskih dosijea

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Službenik za unos podataka – 4132
- Službenik vođenja dosijea – 4132
- Medicinski sekretar/sekretarica – 3344

3253 Zdravstveni patronažni tehničari i stručni saradnici

Zdravstveni patronažni tehničari i stručni saradnici pružaju zdravstveno obrazovanje, vrše upućivanje i praćenje određenih slučajeva i sprovode osnovnu preventivnu medicinsku njegu i kućnu njegu u određenim zajednicama. Oni pružaju podršku i pomoć pojedincima i porodicama u realizaciji sistema zdravstvenih i socijalnih usluga.

Poslovi i zadaci uključuju:

- davanje informacija porodicama i zajednicama o čitavom nizu zdravstvenih pitanja uključujući ishranu, higijenu, njegu beba i djece, imunizaciju, planiranje porodice, faktore rizika i

prevenciju uobičajenih infektivnih bolesti, sprečavanje trovanja, prvu pomoć kod liječenja jednostavnih i uobičajenih oboljenja, zloupotrebu supstanci, nasilje u porodici i druga pitanja;

- kućne posjete porodicama da bi se pružile informacije o zdravstvenim, socijalnim i drugim uslugama koje su na raspolaganju i pomoć u nalaženju pristupa ovim uslugama;
- posjeta porodicama koje se normalno ne obraćaju medicinskim ustanovama da bi se redovno pratila određena stanja, kao što je napredovanje trudnoće, rast i razvoj djece i ekološka zaštita;
- distribucija domaćinstvima medicinskih potrepština u cilju sprječavanja i liječenja endemskih bolesti kao što su malarija, pneumonija i stomadne bolesti i upućivanje članova porodica i zajednice kako da koriste ove proizvode;
- nastojanje da se nađe pristup grupama koje se obično ne obraćaju medicinskim ustanovama i davanje informacija i osnovnih medicinskih potrepština za prevenciju i kontrolu određenih zdravstvenih stanja za koja postoji najveći rizik, kao što je HIV/AIDS i druge prenosive bolesti;
- prikupljanje podataka od domaćinstava i zajednica koje se uobičajeno ne obraćaju medicinskim ustanovama, sa ciljem da se ti pacijenti prate i upućuju na medicinski tretman i izvještavanje u skladu sa zdravstvenim propisima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Zdravstveni pomoćni radnik (pomoćnik) u zajednici
- Zdravstveni prosvjetitelj u zajednici
- Zdravstveni radnik u zajednici
- Seoski zdravstveni radnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Seoski iscjelitelj – 3230
- Tradicionalna babica – 3222
- Pomoćnik za kućnu njegu – 5322

3254 Optičari

Optičari konstruišu, doraduju i izdaju optička pomagala na osnovu recepta koji je izdao oftalmolog ili oftometrista radi korekcije smanjene oštine vida. Oni servisiraju korektivne naočare, kontaktna sočiva, vidna pomagala i druge optičke aparate.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pregled i uzimanje mjera lica i oka klijenata radi određivanja naočara i drugih optičkih pomagala;
- davanje savjeta klijentima oko izbora i održavanja naočara i ramova, tipova kontaktnih sočiva i drugih optičkih pomagala, u vezi sa performansama, bezbjednošću, komforom i načinom nošenja;
- tumačenje optičkih recepata i određivanje radnih operacija za optičku laboratoriju gdje se obavlja brušenje i postavljanje sočiva u ramove, priprema kontaktnih sočiva i druge potrebne operacije;
- provjeru preciznosti i tačnosti gotovog optičkog pomagala prema originalnom receptu i podešavanje istih pacijentima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Optičar za kontaktna sočiva
- Optičar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Oftalmolog – 2212
- Oftalmički optičar – 2267
- Oftometriska – 2267
- Ortoptist - 2267

3255 Fizioterapeutske tehnici i pomoćnici

Fizioterapeutske tehnici i pomoćnici pružaju pacijentima liječenje fizikalnom terapijom u uslovima kada je funkcionalno kretanje ugroženo povredom, bolešću ili oštećenjem. Terapije se obično pružaju prema rehabilitacionim planovima koje utvrdi fizioterapeut ili drugi zdravstveni radnik.

Poslovi i zadaci uključuju:

- davanje manualnih tretmana kao što je masaža ili terapija presurom tačaka;
- davanje tretmana električnom strujom, ultrazvukom i druge fizikalne terapije uz pomoć specijalizovanih tehnika i opreme, uključujući infra-crvene lampe, vlažne komprese i herbalne i mineralne terapije;
- instruktažu, motivisanje, nadgledanje pacijenata i pružanje pomoći dok obavljaju fizičke vježbe, relaksacione tehnike i funkcionalne aktivnosti;
- saradnju sa fizioterapeutima i drugim zdravstvenim radnicima radi provjere informacija o pacijentu i da bi se tretmani planirali, modifikovali i koordinirali;
- praćenje i bilježenje napredovanja pacijenata tokom tretmana, uključujući mjerenje pokretljivosti zglobova i vitalnih znakova;
- opremanje pacijenata ortopedskim kraginama, protezama i drugim fizičkim potpornim spravama kao što su štake i upućivanje pacijenata kako da koriste takve sprave.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Terapeut akupresurom
- Terapeut električnom strujom
- Hidroterapeut
- Terapeut masažom
- Fizioterapeutske tehničar
- Tehničar fizikalne rehabilitacije
- Šiatsu terapeut

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Fizioterapeut – 2264
- Podiatrist – 2269
- Terapeut profesionalnih obolenja – 2269

3256 Medicinski pomoćnici

Medicinski pomoćnici obavljaju osnovne kliničke i administrativne poslove kao podršku njezi pacijenata pod direktnim nadzorom medicinskog praktičara, ljekara ili drugog zdravstvenog stručnjaka.

Poslovi i zadaci uključuju:

- razgovor sa pacijentima i njihovim porodicama da bi se dobile informacije o njihovom zdravstvenom stanju i medicinskoj istoriji, anamnezi;
- pomoć ljekarima i drugim zdravstvenim stručnjacima prilikom pregleda i liječenja pacijenata, uključujući mjerenje i bilježenje vitalnih znakova, davanje lijekova i obavljanje rutinskih kliničkih procedura, kao što je davanje injekcija i vađenje hirurških konaca;
- pripremu pacijenata za pregled i terapiju, uključujući objašnjavanje procedura i uvođenje u sobe za pregled;
- pripremu i rukovanje medicinskim instrumentima i drugim potrepštinama, uključujući sterilisanje instrumenata i uklanjanje kontaminiranih artikala u skladu sa procedurama bezbjednosti;
- uzimanje krvi, tkiva i drugih uzoraka i njihovu pripremu za laboratorijske testove;
- davanje informacija pacijentima i njihovim porodicama o zdravstvenim pitanjima uključujući informacije o medikamentima koje je propisao ljekar ili drugi zdravstveni stručnjak;
- dostavljanje recepata i informacija o dopuni lijekova apotekama;
- održavanje čistoće pacijenata, čekaonica i soba za pregled;
- bilježenje podataka o medicinskoj istoriji pacijenata, dijagnostičkim testovima i procedurama i rezultatima tretmana i drugih informacija u sistemima čuvanja medicinskih dosijea;
- zakazivanje posjeta pacijenata i priprema dokumentacije koja je potrebna za svrhe naplate, izvještavanja i osiguranja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Klinički pomoćnik
- Medicinski pomoćnik
- Oftalmički pomoćnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Klinički službenik (paramedicinski) – 2240
- Medicinski tehničar protetičar – 3214
- Stomatološki pomoćnik – 3251
- Fizioterapeutski tehničar – 3255
- Medicinski sekretar/sekretarica – 3344
- Pomoćnik za medicinsko snimanje – 5329

3257 Inspektori i saradnici za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene

Inspektori i saradnici za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene istražuju primjenu zakona i regulativa u vezi sa ekološkim faktorima koji mogu da utiču na ljudsko zdravlje, bezbjednost na radu i bezbjednost procesa proizvodnje robe i usluga. Oni mogu da sprovode i ocjenjuju programe obnavljanja ili poboljšanja bezbjednosti i sanitarnih uslova pod nadzorom zdravstvenog/ medicinskog stručnjaka.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obavještanje predstavnika radnika i predstavnika poslodavaca o sprovođenju vladinih i drugih zakona i regulativa u vezi sa bezbjednošću na radu i zdravom radnom sredinom;
- pregled radnih mjesta da bi se utvrdilo da radna sredina, mašine i oprema jesu u skladu sa vladinim i drugim zakonima, regulativama i standardima koji se odnose na sanitarno održavanje i/ili profesionalno i ekološko zdravlje i bezbjednost;
- davanje savjeta u vezi sa ekološkim sanitarnim problemima i tehnikama;
- pregled radnih mjesta i pribavljanje informacija, putem razgovora, zapažanja i na druge načine, o praksi i nesrećama na radu, da bi se utvrdila saglasnost sa pravilima/zakonima i regulativama o bezbjednosti;
- pregled oblasti proizvodnje, prerade, transporta, manipulacije, čuvanja i prodaje proizvoda da bi se utvrdila ispunjenost vladinih i drugih zakona, regulativa i standarda;
- obavještanje preduzeća i javnosti o sprovođenju vladinih i drugih zakona i regulativa u vezi sa higijenom, sanitarnim održavanjem, stepenu čistoće i gradiranjem primarnih proizvoda, robe, lijekova, kozmetike i slične robe;
- pregled preduzeća da bi se provjerilo da li se poštuju vladini i drugi zakoni i regulative u vezi sa emisijom zagađivača i uklanjanjem opasnog otpada;
- pokretanje akcija održavanja ili poboljšanja higijene i sprečavanja zagađenja vode, vazduha, hrane ili zemljišta;
- promovisanje preventivnih i korektivnih mjera, kao što je kontrola prenosivih bolesti i štetnih materija u vazduhu, higijensko rukovanje hranom, pravilno uklanjanje otpada i čišćenje javnih mesta;
- procjena količine i troškova materijala i rada potrebnih za projekte unapređenja zdravlja, bezbjednosti i sanitarnog održavanja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Inspektor sanitetske ispravnosti i bezbjednosti hrane
- Zdravstveni inspektor
- Inspektor profesionalnog zdravlja i bezbjednosti
- Radnik sanitetskog održavanja
- Sanitarni inspektor

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Službenik ekološke ispravnosti – 2263
- Savjetnik za profesionalno zdravlje i bezbjednost – 2263
- Profesionalni higijeničar – 2263
- Stručnjak za zaštitu od zračenja

3258 Zdravstveni tehničari u vozilima hitne pomoći

Zdravstveni tehničari u vozilima hitne pomoći pružaju hitnu zdravstvenu njegu pacijentima koji su povrijeđeni, bolesni, nemoćni ili na drugi način fizički ili mentalno oštećeni, prije i tokom transporta do medicinskih ustanova.

Poslovi i zadaci uključuju:

- ocjenu zdravstvenog stanja lica koja su pogođena nesrećom, prirodnom nepogodom ili nekom drugom situacijom koja zahtijeva hitnu pomoć i određivanje potreba za neodložnom i

- specijalizovaniom medicinskom pomoći;
- sprovođenje medicinskih procedura i davanje lijekova i druge terapije prema protokolu za hitno medicinsko liječenje, uključujući oživljavanje i defibrilaciju pacijenata i rad sa opremom za održavanje života;
- praćenje promjena zdravstvenog stanja pacijenata tokom transporta do i od medicinskih, rehabilitacionih i drugih zdravstvenih ustanova;
- pružanje informacija i obuke grupama zajednice i glavnim serviserima u prvoj pomoći za početnu njegu bolesti ili povrede;
- obezbjeđivanje i/ili patroliranje kod velikih javnih skupova i drugih događaja gdje su mogući slučajevi koji traže hitnu medicinsku pomoć;
- snimanje podataka o stanjima i liječenju pacijenata koji se nalaze u sistemima za čuvanje medicinskih dosijea.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službeno lice kola hitne pomoći
- Paramedik u kolima hitne pomoći
- Tehničar hitne medicinske pomoći
- Paramedik hitne medicinske pomoći

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Paramedik praktičar – 2240
- Vozač kola hitne pomoći – 8322

3259 Zdravstveni tehničari i stručni saradnici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa pokriva pomoćne stručnjake u zdravstvu koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u vrsti 32 Stručni saradnici i tehničari. Na primjer, ova grupa uključuje stručnjake zanimanja kao što su kriopraktor, osteopat i druge pomoćne stručnjake u zdravstvu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- razgovor i pregled pacijenata da bi se dobile informacije o njihovom zdravstvenom stanju i prirodi i stepenu povrede, bolesti ili drugih fizičkih ili mentalnih zdravstvenih problema;
- pružanje terapijske njege i tretmana pacijentima, uključujući manuelne i fizičke horopraktičke i osteopatske tehnike;
- praćenje napredovanja pacijenata prema planovima tretmana i identifikovanje znakova i simptoma koji zahtijevaju upućivanje ljekaru ili drugom zdravstvenom stručnjaku;
- bilježenje podataka o zdravstvenom stanju pacijenata i reakcijama na tretman u sistemima za čuvanje medicinskih dosijea;
- razmjena informacija sa drugim zdravstvenim radnicima kada je potrebno da se obezbijedi stalna i obuhvatnija njega.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kiopraktičar
- Osteopat

33 Stručni saradnici poslovnih usluga i administracije

Stručni saradnici poslovnih usluga i administracije obavljaju uglavnom tehničke poslove vezane za praktičnu primjenu znanja koja se odnose na pitanja finansijskog računovodstva i transakcija, matematičke kalkulacije, razvoj ljudskih resursa, finansijske instrumente kupovine i prodaje, specijalizovane sekretarske poslove i sprovođenje i primjenu relevantnih vladinih zakona. Takođe su uključeni radnici koji obavljaju poslovne usluge kao što su carinjenje, konferencijsko planiranje, postavljanje na dužnost, kupovina i prodaja nekretnina ili bulk robe, i usluge agenta za izvođače kao što su sportisti i umjetnici.

Poslovi u ovoj vrsti obično uključuju: registrovanje i prenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku; podnošenje zahtjeva za kredite i zajmove rukovodiocima sa preporukom za odobrenje ili odbijanje; odobrenje ili odbijanje zahtjeva u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije; vođenje kompletnih podataka o svim finansijskim transakcijama preduzeća u skladu sa opštim principima knjigovodstva, uz pomoć računovođa; pomoć u planiranju i obavljanju matematičkih, statističkih kalkulacija, kalkulacija aktuarstva i drugih; prodaja i kupovina finansijskih instrumenata.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 331 Stručni saradnici u oblasti finansija i matematike
- 332 Stručni saradnici i posrednici u osiguranju i trgovini
- 333 Stručni saradnici u poslovnim uslugama
- 334 Administrativni i specijalizovani poslovni sekretari
- 335 Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici

331 Stručni saradnici u oblasti finansija i matematike

Stručni saradnici u oblasti finansija i matematike određuju vrijednost raznoj robi i imovini, vode podatke o finansijskim transakcijama, analiziraju podatke zahtjeva za zajam i donose odluku, kupuju i prodaju finansijske instrumente i obavljaju matematičke i druge srodne kalkulacije.

Registrovanje i prenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku; prosljeđivanje zahtjeva za kredite i zajmove rukovodiocima sa preporukom za odobrenje ili odbijanje; odobrenje ili odbijanje zahtjeva u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije; vođenje kompletnih podataka o svim finansijskim transakcijama preduzeća u skladu sa opštim principima knjigovodstva, uz pomoć računovođa; pomoć u planiranju i obavljanju matematičkih, statističkih kalkulacija, kalkulacija aktuarstva i drugih kalkulacija.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3311 Finansijski dileri, dileri hartijama od vrijednosti i brokери
- 3312 Stručni saradnici za kreditne poslove i zajmove
- 3313 Stručni saradnici računovodstva i knjigovodstva
- 3314 Stručni saradnici u statistici, matematici i aktuarstvu
- 3315 Procjenitelji vrijednosti i štete

3311 Finansijski dileri, dileri hartijama od vrijednosti i brokери

Finansijski dileri, dileri hartijama od vrijednosti i brokери kupuju i prodaju hartije od vrijednosti, akcije, obveznice i druge finansijske instrumente i obavljaju devizno poslovanje po viđenju ili na budućim tržištima, u ime svoje kompanije ili za klijente na osnovu provizije. Oni preporučuju transakcije klijentima i višim rukovodiocima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pribavljanje informacija o finansijskom stanju klijenata i kompanija u koje se može investirati;
- analiziranje kretanja na tržištu u vezi sa hartijama od vrijednosti, obveznicama, akcijama i drugim finansijskim instrumentima uključujući devizno poslovanje;
- informisanje budućih klijenata o stanju na tržištu i daljim izgledima;
- savjetovanje i učešće u ugovaranju uslova i u organizaciji zajmova i plasiranju deonica i obveznica na finansijsko tržište sa ciljem sticanja kapitala za klijente;
- registrovanje i prenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Broker deviznog poslovanja
- Broker hartija od vrijednosti
- Broker akcija i deonica
- Posrednik deviznog poslovanja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Analitičar obveznica – 3413
- Robni broker – 3324
- Trgovac robom – 3324
- Službenik hartija od vrijednosti – 4312

3312 Stručni saradnici za kreditne poslove i zajmove

Stručni saradnici za kreditne poslove i zajmove analiziraju i ocjenjuju finansijske podatke u vezi sa zahtjevima za kredite i zajmove i daju saglasnosti ili odbijaju zahtjev za kredit ili zajam za klijenta ili preporučuju rukovodiocima odobrenje ili odbijanje zahtjeva.

Poslovi i zadaci uključuju:

- razgovor sa podnosiocima zahtjeva za lične, hipotekarne, studentske i poslovne zajmove;
- istraživanje i ocjenjivanje finansijskog stanja podnosioca zahtjeva, preporuke, kreditnu sposobnost i sposobnost da otplati zajam;
- prosljeđivanje zahtjeva za kredit i zajam rukovodiocima sa preporukama za odobrenje ili odbijanje;
- odobrenje ili odbijanje zahtjeva za zajam u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije;
- vođenje evidencije o plaćanjima i pripremanje rutinskih pisama sa zahtjevom za plaćanje neizmirenih obaveza i njihovo upućivanje na zakonsko rješavanje;
- kompletiranje dokumentacije za kredit i zajam.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik zajma
- Hipotekarni službenik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac filijale finansijske institucije – 1346

3313 Stručni saradnici računovodstva i knjigovodstva

Stručni saradnici računovodstva i knjigovodstva vode detaljnu evidenciju o finansijskim transakcijama preduzeća i utvrđuju tačnost dokumenata i podataka u vezi sa tim transakcijama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- vođenje detaljnih evidencija o finansijskim transakcijama preduzeća prema opštim principima knjigovodstva, uz pomoć računovođa;
- utvrđivanje tačnosti dokumenata i podataka u vezi sa plaćanjima, primljenim plaćanjima i drugim finansijskim transakcijama;
- pripremu periodičnih finansijskih bilansa i izvještaja;
- primjenu poznavanja principa i prakse knjigovodstva sa ciljem da se identifikuju i riješe nastali problemi u radu;
- korišćenje standardnih softverskih paketa u obavljanju računovodstvenih i drugih srodnih kalkulacija;
- nadgledanje rada računovodstvenih službenika i službenika knjigovodstva.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Knjigovođa

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Računovođa – 2411
- Saradnik u aktuarstvu – 3314
- Službenik knjigovodstva – 4311

3314 Stručni saradnici u statistici, matematici i aktuarstvu

Stručni saradnici u statistici, matematici i aktuarstvu pomažu u pripremanju sakupljanja, obrade i prezentacije statističkih, matematičkih podataka ili podataka aktuarstva i u izvođenju ovih operacija, i obično rade pod instrukcijama statističara, matematičara i stručnjaka aktuarstva.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pomoć u planiranju i obavljanju statističkih, matematičkih kalkulacija, kalkulacija u aktuarstvu i drugih srodnih kalkulacija;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za obavljanje statističkih popisa i istraživanja;
- obavljanje tehničkih poslova vezanih za uspostavljanje, održavanje i korišćenje registara i okvira za uzorkovanje za potrebe popisa i istraživanja;
- obavljanje tehničkih poslova u vezi sa sakupljanjem podataka i kontrolom kvaliteta prilikom

- popisa i istraživanja;
- korišćenje standardnih softverskih paketa za obavljanje matematičkih, statističkih obračuna u aktuarstvu i za obavljanje drugih srodnih kalkulacija;
- pripremu statističkih, matematičkih, računovodstvenih, rezultata u aktuarstvu i drugih rezultata za prezentaciju u grafičkoj ili tabelarnoj formi;
- primjenu poznavanja principa i prakse statistike, matematike, aktuarstva računovodstva i srodnih oblasti da bi se identifikovali i riješili problemi u radu;
- nadgledanje rada statističkih službenika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Saradnik u aktuarstvu
- Matematički saradnik
- Statistički saradnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Stručnjak aktuarstva – 2120
- Matematičar – 2120
- Statističar – 2120
- Pomoćnik u računovodstvu – 3313
- Statistički službenik – 4312

3315 Procjenitelji vrijednosti i štete

Procjenitelji vrijednosti i štete određuju vrijednost imovine i razne robe i ocjenjuju gubitke koje pokrivaju polise osiguranja.

Poslovi i zadaci uključuju:

- određivanje kvaliteta ili vrijednosti sirovina, nekretnina, industrijske opreme, ličnih dobara i dobara u domaćinstvu, umjetničkih djela, dragog kamenja i drugih predmeta;
- ocjenjivanje stepena štete ili gubitka i obaveza osiguravajućih kompanija i izdavaoca polisa za gubitke koje pokrivaju polise;
- pribavljanje podataka o prodaji i vrijednosti slične robe ili imovine;
- pregled robe ili imovine da bi se ocjenili stanje, veličina i izrada;
- priprema izvještaja o vrijednosti, sa naznačenim faktorima procjene i primjenjenim metodama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Procjenitelj
- Procjenitelj nekretnina
- Procjenitelj potraživanja
- Procjenitelj osiguranja
- Inspektor potraživanja
- Procjenitelj vrijednosti

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Aukcionar – 3339

332 Stručni saradnici i posrednici u osiguranju i trgovini

Stručni saradnici i posrednici u osiguranju i trgovini predstavljaju kompanije, Vlade i druge organizacije u kupovini i prodaji robe, osiguranja, transporta robe i drugih usluga industrijskim, profesionalnim, komercijalnim ili drugim institucijama ili djeluju kao nezavisni agenti koji objedinjuju kupce i prodavce robe i usluga.

Poslovi obično uključuju pribavljanje relevantnih informacija, praćenje i analizu kretanja i stanja na tržištu i robe i usluga poslodavca i konkurenata; pribavljanje informacija o potrebama klijenata i prepoznavanje odgovarajućih proizvoda i usluga; objašnjavanje i demonstriranje proizvoda i usluga klijentima; sklapanje ugovora, ugovaranje cijena, uslova, odredbi i aranžmana otpreme pri kupovini i prodaji robe, usluga ili dobara.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3321 Zastupnici osiguravajućih društava / osiguranja
- 3322 Komercijalni i trgovinski zastupnici
- 3323 Nabavljači
- 3324 Trgovinski brokери

3321 Zastupnici osiguravajućih društava / osiguranja

Zastupnici osiguravajućih društava / osiguranja daju savjete, propagiraju i prodaju životno osiguranje, osiguranje u slučaju nesreće, osiguranje automobila, osiguranje od odgovornosti, osiguranje imovine, osiguranje od požara, pomorsko osiguranje i druge tipove osiguranja novim i postojećim klijentima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pribavljanje informacija o stanju kupaca koje su potrebne da se odredi odgovarajući tip i uslovi osiguranja;
- pregovaranje sa kupcima sa ciljem da se odredi tip i stepen rizika za koji se traži osiguranje;
- objašnjavanje detalja osiguranja i uslova, pokrivenost rizika i premije i pogodnosti za kupce;
- pomoć klijentima u određivanju tipa i nivoa pokrivenosti koji je potreban, kalkulaciju premija i određivanje načina plaćanja;
- pregovaranje i plasiranje ugovora o reosiguranju;
- pružanje savjeta, pregovaranje u vezi sa uslovima i plasiranje ugovora o osiguranju za velike ili posebne tipove projekata, instalacija ili rizika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Agent osiguranja
- Broker osiguranja
- Davalac polise osiguranja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer agencije za osiguranje – 1346
- Procjenitelj osiguranja – 3315
- Trgovac hartijama od vrijednosti – 3311
- Službenik osiguranja – 4312

3322 Komercijalni i trgovinski zastupnici

Komercijalni i trgovinski zastupnici predstavljaju kompanije u cilju prodaje razne robe i usluga preduzećima i drugim organizacijama i prema potrebi pružaju specifične informacije o proizvodu.

Poslovi i zadaci uključuju:

- ponudu i prodaju robe trgovinama na malo, trgovinama na veliko, industrijskim i drugim institucijama;
- prodaju opreme, materijala i srodnih usluga poslovnim institucijama ili pojedincima;
- sticanje i unapređivanje znanja o uslovima na tržištu i o robi i uslugama poslodavca i konkurenata;
- pružanje informacija budućim kupcima o karakteristikama i funkcijama proizvoda i opreme koja se prodaje i demonstraciju njene upotrebe ili kvaliteta;
- ponudu cijena i uslova kreditiranja, bilježenje porudžbina i organizovanje isporuka;
- podnošenje izvještaja o reakcijama i zahtjevima kupaca snabdijevačima i proizvođačima;
- praćenje klijenata da bi se obezbjedilo njihovo zadovoljstvo sa kupljenim proizvodima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Savjetnik za posle-prodajno servisiranje
- Promoter
- Trgovački putnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer prodaje – 1221
- Medicinski trgovački predstavnik – 2433
- Tehnički trgovački predstavnik – 2433
- Komercijalni stručnjak u oblasti informacione i komunikacione tehnologije – 2434
- Trgovac u prodavnici – 5223
- Trgovački predstavnik od vrata do vrata – 5243

3323 Nabavljači

Nabavljači kupuju robu i usluge za korišćenje ili preprodaju u ime industrijskih, komercijalnih, vladinih i drugih institucija i organizacija.

Poslovi i zadaci uključuju:

- određivanje ili pregovaranje o odredbama i uslovima ugovora, donošenje odluke o sklapanju ugovora o snabdijevanju ili davanje preporuka o zaključivanju ugovora za kupovinu opreme, sirovinskih proizvoda, usluga i kupovanje robe radi preprodaje;
- pribavljanje informacija o zahtjevima i zalihama i izrada specifikacija kvantiteta, kvaliteta nabavki, troškova, datuma isporuke i drugih uslova ugovora;
- kupovinu opšte i posebne robe, materijala ili poslovnih usluga za korišćenje ili za dalju obradu u njihovoj instituciji;
- pozivanje na licitaciju, konsultaciju sa snabdijevačima i pregled ponuda;
- kupovinu robe za preprodaju od strane trgovina na malo ili trgovina na veliko;
- analiziranje tržišnih izvještaja, trgovačkih periodičnih izdanja i promotivnog materijala i posjećivanje trgovačkih izložbi, sajmova, fabrička i drugih događaja u vezi sa nekim

- proizvodnim projektom;
- izbor robe ili proizvoda koji najbolje odgovaraju zahtjevima institucije;
- razgovor sa snabdijevачima i ugovaranje cijena, popusta, uslova kreditiranja i transportnih aranžmana;
- nadgledanje distribucije robe u prodajne objekte i održavanje odgovarajućeg nivoa zaliha;
- uspostavljanje planova isporuke, praćenje kretanja i kontaktiranje klijenata i snabdijevača radi rješavanja problema;

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kupac
- Agent nabavke
- Službenik nabavke
- Službenik snabdijevanja
- Trgovac nabavke

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Broker robe – 3324

3324 Trgovinski brokери

Trgovinski brokери kupuju i prodaju dobra i transportne usluge, u ime svoje kompanije ili za kupce na osnovu provizije.

Poslovi i zadaci uključuju:

- uspostavljanje kontakta između kupaca i prodavaca dobara;
- diskutovanje potreba klijenata za nabavkom ili prodajom i pružanje odgovarajućih savjeta;
- kupovinu i prodaju (cargo) prostora za teret na brodovima;
- ugovaranje nabavke ili prodaje robe i budućih isporuka;
- nalaženje prostora za teret i/ili čuvanje robe i ugovaranje troškova transporta, otpreme i čuvanja;
- praćenje i analiziranje kretanja na tržištu i drugih faktora od uticaja na ponudu i potražnju za robom i transportnim uslugama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Broker robe
- Trgovac robom za buduće isporuke
- Broker otpreme

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Finansijski broker – 3311
- Finansijski trgovac – 3311
- Broker hartija od vrijednosti – 3311
- Trgovac hartijama od vrijednosti – 3311
- Trgovac osiguranja - 3321

333 Stručni saradnici u poslovnim uslugama

Stručni saradnici u poslovnim uslugama uspostavljaju kontakte radi prodaje različitih poslovnih usluga kao što je reklamni prostor u medijima, sprovođenja postupaka carinjenja uz obezbjeđenje svih potrebnih dokumenata; povezivanja lica koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima; nalaženja radnika za poslodavce; sklapanja ugovora o izvođačkim djelatnostima za sportiste, zabavljače i umjetnike; kao i za izdavanje knjiga, dramsku produkciju ili za snimanje, izvođenje i prodaju muzike, planiranje i organizovanje konferencija i sličnih događaja.

Poslovi obično uključuju: sprovođenje postupaka carinjenja u izvozu i uvozu; usluge organizovanja i koordinisanja u vezi sa konferencijama i drugim događajima, kao što je obezbjeđenje prostorija, kateringa, signaže, displeja, audio-vizuelne i kompjuterske opreme, smještaja, transporta i društvenih događaja za učesnike; povezivanje lica koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima; nalaženje potrebnih radnika za poslodavce; pokazivanje nekretnina koja se prodaje ili izdaje budućim kupcima ili stanarima i objašnjavanje uslova prodaje ili zakupa (izdavanja); prodaja putem aukcije različite imovine, automobila, dobara, životinja, nakita, umjetničkih i drugih predmeta; sklapanje aranžmana za izvođače i nastupe.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3331 Špediteri i stručni saradnici na poslovima carinjenja
- 3332 Organizatori konferencija i drugih događaja
- 3333 Stručni saradnici za zapošljavanje
- 3334 Agenti za nekretnine i za imovinska pitanja
- 3339 Stručni saradnici u poslovnim uslugama koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3331 Špediteri i stručni saradnici na poslovima carinjenja

Špediteri i stručni saradnici na poslovima carinjenja sprovode procedure carinjenja i obezbjeđuju procedure oko osiguranja, izvoznih/uvoznih dozvola i druge formalnosti.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obavljanje procedura carinjenja u izvozu i uvozu;
- provjere u vezi sa osiguranjem;
- provjere u vezi sa izvoznim/uvoznim dozvolama i drugim formalnostima;
- potpisivanje i izdavanje tovarnih listova (konosmana);
- provjeru uvozne/izvozne dokumentacije da bi se odredio cargo sadržaj i klasifikovanje robe u različite taksativne ili tarifne grupe, uz korišćenje sistema tarifnog koda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Agent carinjenja
- Agent špedicije
- Agent otpreme

3332 Organizatori konferencija i drugih događaja

Organizatori konferencija i drugih događaja organizuju i koordiniraju usluge za konferencije, skupove, događaje, funkcije, bankete i seminare.

Poslovi i zadaci uključuju:

- promociju skupova, konvencija i komercijalnih izložbi potencijalnim klijentima;
- odgovaranje na upite u vezi sa uslugama koje se pružaju i troškovima iznajmljivanja prostora i opreme, kateringa i drugih usluga;
- sastanke sa klijentima da bi se prodiskutovale njihove potrebe i opisivanje paket- opcija koje bi zadovoljile takve potrebe;
- usluge organizovanja i koordinisanja, kao što su obezbjeđenje prostorija, kateringa, displeja, audio-vizuelne i kompjuterske opreme, smještaja, transporta i društvenih događaja za učesnike, logistički aranžmani za prezentere;
- organizovanje registracije učesnika;
- ugovaranje vrste i troškova usluga koje se pružaju u okviru budžeta;
- nadgledanje rada izvođača radova i izvještavanje o izmjenama naručenih poslova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Ogranizator konferencija/skupova
- Aranžer konferencija/skupova
- Aranžer vjenčanja

3333 Stručni saradnici za zapošljavanje

Stručni saradnici za zapošljavanje povezuju lica koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima, nalaze radnika za poslodavce i ugovaraju rad za posebne projekte na zahtjev preuzeća i drugih organizacija uključujući vladu, institucije ili nalaze posao za lica koja ga traže za proviziju.

Poslovi i zadaci uključuju:

- povezivanje lica koja traže posao sa ponuđačima upražnjenih radnih mjesta;
- nalaženje potrebnih radnika za upražnjena mjesta za proviziju od poslodavca ili radnika;
- obavljanje razgovora sa preduzećima/organizacijama o potrebnim kvalifikacijama i drugim karakteristikama radnika koji se zapošljavaju ili sa kojima se zaključuje ugovor;
- nalaženje radnika sa odgovarajućim kvalifikacijama, itd, i preduzimanje potrebnih formalnosti u skladu sa domaćim i međunarodnim regulativama i standardima;
- usaglašavanje ugovora o zapošljavanju sa pravnim zahtjevima i njihovo potpisivanje;
- savjetovanje o programima obuke.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Agent zapošljavanja
- Ugovarač zapošljavanja
- Službenik postavljenja na radna mjesta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Književni agent – 3339
- Agent u muzičkim izvođačkim djelatnostima – 3339
- Sportski agent – 3339
- Pozorišni agent – 3339

3334 Agenti za nekretnine i imovinska pitanja

Agenti za nekretnine i imovinska pitanja organizuju prodaju, kupovinu, zakup nekretnina, obično u ime klijenata i na osnovu provizije.

Poslovi uključuju:

- pribavljanje informacija o imovini koja se prodaje ili daje u zakup, stanju njihovog vlasnika i potrebama budućih kupaca ili zakupaca/stanara;
- pokazivanje imovine koja se prodaje ili daje u zakup budućim kupcima ili stanarima i objašnjavanje uslova kupoprodaje ili zakupa;
- omogućavanje pregovora sa zakupcima i vlasnicima o rentama i taksama;
- sklapanje ugovora o zakupu i procjenu troškova;
- organizovanje potpisivanja ugovora o zakupu i prenos prava vlasništva;
- naplatu zakupnina i drugih novčanih iznosa u ime vlasnika i pregled imovine prije, tokom i poslije korišćenja;
- obezbjeđivanje radnika za održavanje nekretnina.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Agent za promet nekretnina
- Menadžer imovine
- Agent za iznajmljivanje nekretnina
- Trgovac (nekretninama)

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Hipotekarni službenik

3339 Stručni saradnici u poslovnim uslugama koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa pokriva agente poslovnih usluga koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 333 Stručni saradnici u poslovnim uslugama. Na primjer, ova grupa uključuje lica koja uspostavljaju poslovne kontakte, prodaju poslovne usluge kao što je reklamni prostor u medijima, organizuju ugovorne aranžmane za nastupe sportista, zabavljača i umjetnika, za izdavanje knjiga, pozorišnu produkciju ili za snimanje, izvođenje i prodaju muzike i lica koja prodaju imovinu i robu putem aukcije.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pribavljanje informacija o uslugama koje se prodaju i potrebama budućih kupaca;
- sklapanje ugovora u ime prodavca ili kupca i objašnjavanje uslova prodaje i plaćanja klijentima;
- potpisivanje ugovora u ime prodavca ili kupca i obezbjeđivanje poštovanja ugovora;
- obezbjeđivanje da poslovna usluga koja je ugovorena (kupljena) bude na raspolaganju korisniku u dogovorenoj formi i u dogovoreno vrijeme;
- prodavanje putem aukcije razne vrste imovine, automobila, dobara, životinja, umjetničkih djela, nakita i drugih predmeta.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Aukcionar
- Prodavac reklame

- Književni agent
- Agent muzičkog izvođenja
- Sportski agent

334 Administrativni i specijalizovani poslovni sekretari

Administrativni i specijalizovani poslovni sekretari pružaju usluge organizacione, komunikacione i dokumentacione podrške, uz primjenu specijalizovanog poznavanja poslovne aktivnosti organizacije u kojoj su zaposleni. Oni imaju nadzornu odgovornost za kancelarijske službenike u organizaciji.

Poslovi obično uključuju: koordiniranje, dodjeljivanje dužnosti i kontrolisanje rada pomoćnih kancelarijskih službenika; pripremu publikacija na računaru, pripremu i obradu pravnih dokumenata i papira, kao što su razne potvrde, ugovori, testamenti, zvanične izjave i predstavljanje; obavljanje i podršku vođenju komunikacije, dokumentacije i interne menadžerske koordinacije u okviru organizacione jedinice, ponekad uz primjenu specijalizovanog poznavanja poslovne aktivnosti organizacije; planiranje i potvrđivanje sastanaka i posjeta i prenošenje poruka za potrebe klijenata; kompletiranje, bilježenje i pregledanje pravnih i medicinskih dosijea, izvještaja, dokumentacije i korespondencije.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3341 Supervizori administrativnih poslova
- 3342 Sekretari za pravne poslove
- 3343 Administrativni i izvršni sekretari
- 3344 Sekretari za medicinske poslove

3341 Supervizori administrativnih poslova

Supervizori administrativnih poslova nadgledaju i koordiniraju aktivnosti radnika u rodu 4 Službenici za administrativne poslove.

Poslovi i zadaci uključuju:

- koordiniranje, dodjeljivanje dužnosti i kontrolisanje rada službenika koji su angažovani na sljedećim dužnostima: obrada teksta, održavanje i vođenje dosijea, rad na telefonima i razvodnim tablama; unos podataka, priprema publikacija na računaru i druge aktivnosti koje podrazumijevaju opšte kancelarijske i administrativne vještine;
- uspostavljanje planova rada i procedura i koordinatorske aktivnosti sa radnim jedinicama i sektorima;
- rješavanje problema u radu i pripremu i podnošenje izvještaja o napretku i drugih izvještaja;
- obučavanje i instruktažu zaposlenih u vezi sa njihovim radnim dužnostima, procedurama bezbjednosti i politikom kompanije ili organizovanje obučavanja;
- ocjenjivanje radnih performansi zaposlenih u saglasnosti sa propisima i davanje preporuka u vezi sa angažovanjem radnika;
- pomoć pri zapošljavanju, intervjuisanju i izboru radnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Supervizor službenika
- Supervizor unosa podataka
- Supervizor registratora

- Supervizor službenika za kadrove

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Supervizor jedinice za medicinske dosjee – 3252

3342 Sekretari za pravne poslove

Sekretari za pravne poslove primjenjuju specijalizovano poznavanje pravne terminologije i procedura u pružanju podrške pravnim stručnjacima u poslovima komunikacije, vođenja dokumentacije i interne menadžerske koordinacije u advokatskim kancelarijama, pravnim sektorima velikih firmi i vlade.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremanje i obradu pravnih dokumenata i papira, kao što su razne potvrde, ugovori, testamenti, zvanične izjave i zaključci;
- pregled i kontrolu dokumenata i korespondencije da bi se utvrdila ispunjenost pravnih procedura;
- slanje mejlova, faks pošte ili (upućivanje na slanje) pravne dokumentacije klijentima, svjedocima i sudskim zvaničnicima;
- organizovanje i vođenje dokumentacije, pravnih dosjeya i biblioteke pravnih propisa;
- preuzimanje zahtjeva za sazivanje sastanaka, planiranje i organizovanje sastanaka;
- pomoć u pripremi budžeta, praćenju troškova, izradi nacrtu ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- nadgledanje rada pomoćnog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Sekretar pravnih poslova
- Menadžer advokatske/pravne kancelarije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pravni pomoćnik – 3411

3343 Administrativni i izvršni sekretari

Administrativni i izvršni sekretari obavljaju poslove povezivanja, koordiniranja i organizacije kao podrška rukovodiocima i stručnjacima i/ili pripremaju korespondenciju, izvještaje i dosjee o procesima i drugu specijalizovanu dokumentaciju.

Poslovi i zadaci uključuju:

- izradu administrativne korespondencije i zapisnika;
- pribavljanje, predlaganje i praćenje krajnjih i prelaznih rokova;
- preuzimanje zahtjeva za sazivanje sastanaka, planiranje i organizovanje sastanaka i putnih aranžmana;
- pomoć u pripremi budžeta, praćenju troškova, izradi nacrtu ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- povezivanje ostalih radnika o raznim pitanjima u vezi sa radom organizacije;
- pisanje poslovnih ili tehničkih pisama i druge slične korespondencije i odgovaranje na njih;

- pripremanje kompletnih izvještaja o postupcima u zakonodavnim skupštinama, sudovima i drugim mjestima, putem stenografije ili specijalizovane kancelarijske opreme;
- nadgledanje rada pomoćnog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Administrativni sekretar
- Korespondent pomoćnik
- Lični saradnik
- Sudski izveštač
- Izvršni asistent

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Sekretar, uopšte – 4120
- Medicinski beležnik – 3344

3344 Sekretari za medicinske poslove

Sekretari za medicinske poslove, uz primjenu poznavanja medicinske terminologije i procedura u pružanju zdravstvene njege, asistiraju zdravstvenim stručnjacima i drugim radnicima kroz obavljanje velikog broja funkcija vođenja komunikacije, dokumentacije i interne koordinacije, kao podrška zdravstvenim radnicima u medicinskim ustanovama i drugim organizacijama povezanim sa zdravstvom.

Poslovi i zadaci uključuju:

- planiranje i potvrđivanje medicinskih posjeta i prenošenje poruka za medicinsko osoblje i pacijente;
- kompiliranje, bilježenje i pregled medicinskih lista, izvještaja, dokumenata i korespondencije;
- popunjavanje formulara osiguranja i drugih zahtjeva;
- održavanje medicinskih dosijea i podataka i tehničke biblioteke;
- pripremanje finansijskih izvještaja i procedura naplate;
- pomoć u pripremi budžeta, izradi nacrta ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- nadgledanje rada pomoćnih radnika i drugog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Medicinski sekretar
- Menadžer ljekarske ordinacije
- Administrativni pomoćnik u medicinskoj ordinaciji
- Sekretar bolničkog odjeljenja
- Medicinski stenograf

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar medicinskih dosijea – 3252
- Medicinski pomoćnik – 3256
- Recepcioner medicinske ordinacije – 4226
- Sekretar, uopšte – 4120

335 Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici

Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici donose, sprovode ili primjenjuju relevantne Vladine zakonske akte i regulative u vezi sa državnim granicama, porezima, socijalnim davanjima, i izdaju ili ispituju zahtjeve za izdavanjem licenci ili ovlaštenja u vezi sa putovanjima, izvozom i uvozom robe, osnivanjem preduzeća, podizanjem građevina i drugim aktivnostima koje podležu vladinim regulativama.

Poslovi obično uključuju: patroliranje državnom granicom i provjeravanje lica i vozila, putnih i transportnih dokumenata i robe koja se transportuje preko granice sa ciljem da se obezbjedi sprovođenje Vladinih zakonskih akata i regulativa; pregled naplate poreza da bi se odredili porezi koje plaćaju lica i preduzeća; pregled i odlučivanje o zahtjevima za socijalnom pomoći, pregled i odlučivanje o zahtjevima za Vladinim odobrenjima i dozvolama za putovanje, izvoz i uvoz robe, podizanje zgrada, osnivanje preduzeća ili za preuzimanje drugih aktivnosti koje podliježu Vladinim regulativama; praćenje primjene regulativa o cijenama, platama ili ponderima i merama. Oni mogu da dobijaju instrukcije od viših Vladinih zvaničnika ili rukovodilaca. Ovdje može da bude uključeno i nadgledanje rada drugih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3351 Carinici i pogranični inspektori
- 3352 Poreski i carinski službenici
- 3353 Državni službenici socijalnog osiguranja
- 3354 Državni službenici za izdavanje dozvola i isprava
- 3355 Policijski inspektori i detektivi
- 3359 Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3351 Carinski i pogranični inspektori

Carinski i pogranični inspektori provjeravaju lica i vozila koja prelaze državne granice da bi se sprovodila i primjenjivala relevantna vladina zakonska akta i regulative.

Poslovi i zadaci uključuju:

- patroliranje državnom granicom i priobalnim vodama da bi se spriječio nezakonit ulaz ili izlaz lica iz zemlje i nezakonito unošenje ili iznošenje novca ili robe;
- provjeravanje putnih dokumenata lica koja prelaze državnu granicu da bi se potvrdilo posjedovanje potrebnih odobrenja i potvrda;
- provjeravanje prtljaga lica koja prelaze državnu granicu da bi se potvrdilo da je u skladu sa Vladinim zakonskim aktima i regulativama o unošenju i iznošenju robe i novca;
- pregled transportnih dokumenata i tovara vozila koja prelaze državnu granicu sa ciljem da se obezbjedi poštovanje Vladinih zakonskih akata i regulativa u vezi sa robom u tranzitu i uvozom i izvozom robe i utvrđivanje obavljenog plaćanja;
- pritvaranje lica i zaplijenjivanje zabranjene i neprijavljene / nedeklarisane robe za koju se utvrdi da nije u skladu sa imigracionim i carinskim propisima;
- koordiniranje rada i saradnja sa drugim agencijama koje su uključene u sprovođenje zakona, deportovanje i podnošenje tužbe;
- obavljanje potrebnih administrativnih zadataka u vezi sa registrovanjem nalaza, transakcija, prekršaja i ograničenja;
- svjedočenje u sudu o okolnostima i rezultatima obavljenih istraživanja. kada je to neophodno;

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Granični inspektor
- Carinski inspektor
- Službenik kontrole pasoša
- Imigracioni službenik
- Carinski službenik

3352 Poreski i carinski službenici

Poreski i carinski službenici ispituju naplatu poreza, račune o prodaji i druga dokumenta da bi odredili vrstu i iznos poreza, obaveza i drugih plaćanja koje snose pojedinci ili preduzeća i upućuju posebne i važne slučajeve računovođama, višim Vladinim zvaničnicima ili rukovodiocima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- savjetovanje organizacija, preduzeća i javnosti u vezi sa Vladinim zakonima, aktima i regulativama u vezi sa određivanjem i plaćanjem poreza, obaveza i drugih državnih dažbina i o pravima i obavezama građana;
- ispitivanje naplate poreza, računa o prodaji i drugih dokumenata da bi se odredili vrsta i iznos poreza, obaveza i drugih plaćanja;
- ispitivanje registrovanih poreskih naplata i računovodstvenih dosijea, sistema i interne kontrole preduzeća da bi se utvrdila usaglašenost sa poreskim propisima i regulativama;
- obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova u cilju dokumentovanja nalaza, vođenja dosijea i izvještavanja o preduzetim akcijama u pojedinim slučajevima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik naplate akciza
- Poreski službenik
- Poreski inspektor

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Računovođa – 2411
- Revizor – 2411

3353 Državni službenici socijalnog osiguranja

Državni službenici socijalnog osiguranja ispituju podnete zahtjeve za programe Vlade, finansijske programe ili programe usluga da bi se odredila ispunjenost uslova i iznos pomoći ili odgovarajuće usluge i dostavljaju posebne i važne slučajeve računovođama, višim Vladinim zvaničnicima ili menadžerima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- savjetovanje pojedinaca i organizacija u vezi sa zakonima koje je donijela Vlada, aktima i regulativama koje se odnose na Vladine programe pomoći i određivanje i isplatu novčane pomoći i upućivanje na usluge, kao i savjetovanje o pravima i obavezama građana;
- ispitivanje zahtjeva i drugih relevantnih dokumenata da bi se odredili tip i iznos pomoći čije primanje pojedinci mogu da ostvare;
- ocjenjivanje dokumentacije i razgovor sa primaocima pomoći da bi se utvrdila ispunjenost

- uslova za dalje uživanje pomoći ili usluga;
- obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova u cilju vođenja dosijea klijenata i izvještavanje o nalazima u vezi sa ispunjenošću uslova, odlukama viših instanci, prekidu davanja pomoći i raznim zloupotrebama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik za pitanja penzija
- Službenik za pitanja socijalne pomoći
- Službenik za pitanja socijalnog obezbjeđenja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Socijalni radnici – 2635
- Stručnjaci savjetodavne pomoći – 2635

3354 Državni službenici za izdavanje dozvola i isprava

Državni službenici za izdavanje dozvola i isprava ispituju zahtjeve za izdavanje dozvola za izvoz ili uvoz robe, osnivanje preduzeća, izgradnju stambenih zgrada ili drugih građevina ili za dobijanje putnih isprava, ispunjenost uslova zahtjeva za izdavanje dozvola ili pasoša i identifikuju posebne uslove ili ograničenja koje treba naznačiti u prilogu izdatih dozvola i upućuju izuzetne i važne slučajeve višim Vladinim zvaničnicima ili rukovodiocima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- savjetovanje pojedinaca u vezi sa Vladinim zakonima i regulativama koje se odnose na tip dozvole za koju se podnose zahtjevi i na uslove vezane za dobijanje takve dozvole i savjetovanje o pravima i obavezama građana;
- ispitivanje zahtjeva i drugih relevantnih dokumenata i određivanje da li se dozvola može dati i pod kojim dodatnim uslovima;
- ispitivanje zahtjeva i odobravanje izdavanja putnih isprava;
- obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova obrade zahtjeva, dokumentovanja, ocjenjivanja i odlučivanja i poslova pripremanja korespondencije kojom se obavještavaju klijenti o odlukama u vezi sa dozvolama;
- primjenjivanje i ocjenjivanje testova koji su potrebni za izdavanje dozvola.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik za izdavanje dozvola
- Službenik za izdavanje putne isprave
- Službenik za izdavanje dozvole za gradnju
- Službenik za izdavanje dozvole za osnivanje preduzeća

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Inspektori gradnje – 3112
- Požarni inspektor – 3112

3355 Policijski inspektori i detektivi

Policijski inspektori i detektivi istražuju činjenice i okolnosti u vezi sa počinjenim zločinima da bi se identifikovali osumnjičeni počinioci i da bi se utvrdile informacije koje ne stoje odmah na raspolaganju ili nisu očigledno u vezi sa nalazima ili okolnosti i kretanja lica, uglavnom u cilju spriječavanja krivičnih djela.

Poslovi i zadaci uključuju:

- ostvarivanje kontakata i pronalaženje izvora informacija o krivičnim djelima koja se planiraju ili su počinjena, u cilju spriječavanja krivičnih djela ili identifikovanja osumnjičenih počinitelja;
- pribavljanje i potvrđivanje dokaza ispitivanjem mjesta krivičnog djela i nesreće radi nalaženja motiva i materijalnih dokaza, ispitivanje svjedoka i optuženih i analiziranje dokumenata i kompjuterskih fajlova;
- analiziranje dokaza da bi se riješilo krivično djelo, identifikovala kriminalna aktivnost i prikupile informacije za sudski postupak;
- utvrđivanje kontakata i izvora informacija koje ne stoje odmah na raspolaganju ili nijesu očigledno u vezi sa nalazima ili okolnosti i kretanja lica, obično u cilju spriječavanja krivičnih djela;
- sprovođenje hapšenja;
- svjedočenje u sudu ili izvještavanje nadređenih o okolnostima i rezultatima istraživanja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Policijski agent ispitivanja
- Policijski istražitelj
- Policijski inspektor

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Policijski inspektor, uopšte – 1112
- Policijski komesar – 1112
- Policijski nadzornik – 1349
- Privatni istražitelj, detektiv – 3411
- Policijski službenik – 5412

3359 Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa pokriva upravne stručne saradnike i državne službenike koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u rodu 3 Stručni saradnici i tehničari. Na primjer, u ovu grupu su uključeni inspektori u poljoprivredi, šumarstvu, inspektori cijena, plata i pondera i mjera.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- pregled prostorija preduzeća da bi se utvrdilo korišćenje ispravnih pondera i mjera u trgovini;
- praćenje propisa koji se odnose na cijene da bi se ocjenila ispravnost troškova za nabavku robe i usluga u cilju zaštite interesa potrošača;
- praćenje propisa koji se odnose na plate da bi se obezbjedilo odgovarajuće plaćanje rada i ocjenilo poštovanje zakonskih standarda zapošljavanja;

- obavljanje odgovarajućih istražnih i administrativnih poslova da bi se registrovali nalazi, problemi sa dokumentacijom ili nepropisna poslovna praksa, kako da bi se pripremili izvještaji i korespondencija.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Poljoprivredni inspektor
- Inspektor ribarstva
- Inspektor šumarstva
- Inspektor za cijene
- Inspektor za plate
- Inspektor za mjere

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Protivpožarni inspektor – 3112
- Zdravstveni inspektor – 3257
- Inspektor bezbjednosti na radu – 3257
- Inspektor zagađenosti sredine – 3257
- Sanitarni inspektor – 3257

34 Stručni saradnici u društvenim naukama, kulturi i srodni stručni saradnici

Stručni saradnici u društvenim naukama, kulturi i srodni stručni saradnici obavljaju tehničke poslove vezane za praktičnu primjenu znanja u vezi sa pravnom praksom, socijalnim radom, kulturom, pripremom hrane, sportom i religijom.

Poslovi u ovoj vrsti obično uključuju: pružanje tehničkih i praktičnih usluga i podrške u radu funkcionerima u sudskim postupcima i istraživanjima, programima socijalne pomoći i pomoći društvenoj zajednici, vjerskim i kulturnim aktivnostima; učešće i suđenje u sportskim događajima; razvijanje i davanje sportskog treninga, programa fitnesa i rekreacije; kombinovanje kreativnih i tehničkih sposobnosti u raznim umjetničkim, kulturnim i kulinarskim aktivnostima; kreiranje jela i menija i nadgledanje pripremanja hrane.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 341 Stručni saradnici u oblasti prava, socijalnog rada i religije
- 342 Sportisti i sportsko-rekreativni radnici
- 343 Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva

341 Stručni saradnici u oblasti prava, socijalnog rada i religije

Stručni saradnici u oblasti prava, socijalnog rada i religije pružaju tehničke i praktične usluge i podršku funkcijama u sudskim postupcima i istraživanjima, programima socijalne pomoći i pomoći društvenoj zajednici i u aktivnostima vjerskih obreda.

Poslovi obično uključuju: pružanje pomoći i podrške u radu pravnim, socijalnim i religijskim stručnjacima; pribavljanje i analiziranje dokaza, pripremanje pravnih dokumenata i dostavljanje sudskih naloga; pružanje i sprovođenje programa socijalne pomoći i usluga društvenoj zajednici; pomoć klijentima u

riješavanju ličnih i socijalnih problema; pružanje praktične pomoći, usmjeravanja i moralne podrške pojedincima i zajednicama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3411 Stručni saradnici u oblasti prava i srodni stručni saradnici
- 3412 Stručni saradnici u oblasti socijalnog rada
- 3413 Religijski stručni saradnici i srodni stručni saradnici

3411 Stručni saradnici u oblasti prava i srodni stručni saradnici

Stručni saradnici u oblasti prava i srodni stručni saradnici obavljaju pomoćne funkcije u sudovima ili u advokatskim kancelarijama, pružaju usluge u vezi sa pravnim stvarima kao što su ugovori o osiguranju, prenos imovine i davanje zajmova i druge finansijske transakcije ili sprovode istraživanja za klijente.

Poslovi i zadaci uključuju:

- dokumentovanje sudskih postupaka i presuda;
- dostavljanje uloženi žalbi, sudskih poziva, potjernica, naloga za pojavljivanje u sudu i drugih sudskih naloga;
- održavanje reda u sudu i u sobama za saslušanje;
- pripremanje pravnih dokumenata uključujući zapisnike o procesu, molbe, žalbe, testamente i ugovore i pripremanje dokumenata o pravnom statusu ili definisanje uslova zajmova ili osiguranja;
- ispitivanje činjenica, prikupljanje dokaza i proučavanje odgovarajućih zakona, rješenja i drugih pravnih dokumenata za pripremanje postupaka;
- obavještanje klijenata o pravnim stvarima;
- ispitivanje dokumentacije o hipotekama, pravu zadržavanja, službenosti, o raznim olakšicama, ispitivanje ugovora i katastarskih karata u cilju ovjere imovinsko pravnih opisa svojstava i vlasništva nad nekretninama;
- pripremanje dokumenata u vezi sa prenosom nepokretne vrijednosti, akcija ili drugih stvari koje traže formalnu registraciju;
- istraživanje mogućih slučajeva krađe robe, novca ili informacija od preduzeća i drugih mogućih slučajeva nezakonitog ponašanja klijenata ili poslodavaca;
- ispitivanje nalaza ili okolnosti i ponašanja lica u ime klijenata.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Čuvar reda u sudu
- Pomoćnik sudije
- Službenik prenosa
- Sudski službenik
- Mirovni sudija
- Advokatski službenik
- Pravni pomoćnik
- Privatni detektiv
- Službenik titulara

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pravnik – 2611
- Sudija – 2612
- Pravni sekretar – 3342

3412 Stručni saradnici u oblasti socijalnog rada

Stručni saradnici u oblasti socijalnog rada donose i sprovode programe socijalne pomoći i pružaju usluge društvenoj zajednici i pomažu klijentima u rješavanju ličnih i socijalnih problema.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- prikupljanje informacija koje su relevantne za potrebe klijenata i ocjenjivanje njihovih relevantnih sposobnosti, mogućnosti i nedostataka;
- pomoć licima sa oštećenjem ili starijim licima da ostvare dobijanje pomoći kroz usluge i da poboljšaju svoje sposobnosti da funkcionišu u društvu;
- pomoć klijentima da prepoznaju mogućnosti koje imaju i razviju planove djelovanja i pružanje potrebne podrške i saradnje;
- pomoć klijentima da prepoznaju i ostvare pristup sredstvima zajednice, uključujući pravnu, medicinsku i finansijsku pomoć, obezbjeđivanje stanovanja, zapošljavanje, transport, pomoć u kretanju, dnevnu njegu i druge odgovarajuće usluge;
- savjetovanje klijenata koji žive u kolektivnim centrima i nedovršenim kućama, nadgledanje njihovih aktivnosti i pomoć u planiranju napuštanja i priprema za napuštanje;
- učešće u izboru i uključivanju klijenata u odgovarajuće programe;
- intervenisanje u kriznim slučajevima i organizovanje pružanja usluga nužnog smještaja;
- sprovođenje radionica za životno osposobljavanje, programa liječenja od bolesti zavisnosti, programa kontrole ponašanja, programa pomoći mladima i drugih programa društvene i socijalne pomoći pod nadzorom socijalnih ili zdravstvenih stručnjaka;
- pomoć u ocjenjivanju efektivnosti intervencija i programa, kroz praćenje i izvještavanje o stanju klijenata;
- održavanje kontakta sa drugim agencijama za pružanje socijalnih usluga, školama i zdravstvenim radnicima da bi se dale informacije i obezbjedilo reagovanje u vezi sa kompletnom situacijom i stanjem klijenata.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Stručni saradnik za razvoj društvene zajednice
- Stručni saradnik za socijalni rad
- Stručni saradnik za intervencije u slučaju krize
- Stručni saradnik za rad s invalidima
- Stručni saradnik za rad s porodicama
- Instruktor za vještine življenja
- Stručni saradnik za mentalno zdravlje
- Stručni saradnik za socijalnu podršku
- Nadzornik za sigurne kuće
- Stručni saradnik za rad s omladinom (Omladinski radnik)

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Bračni savetnik – 2635
- Socijalni radnik za osobe uslovno puštene na slobodu - 2635
- Socijalni radnik – 2635

3413 Religijski stručni saradnici i srodni stručni saradnici

Religijski stručni saradnici i srodni stručni saradnici pružaju pomoć svještenicima ili vjerskoj zajednici, bave se vjerskim radom, propovedaju i propagiraju učenja određene religije i nastoje da poboljšaju blagostanje kroz snagu vjere i duhovne savjete.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obavljanje vjerskog rada;
- propovjedanje i propagiranje učenja određene religije;
- pomoć u službama javnih molitvi i vjerskih obreda;
- pružanje vjerskog obrazovanja, duhovnog vođenja i moralne podrške pojedincima i zajednicima;
- sprovođenje programa i učešće u programima obezbjeđenja hrane, odjeće i smještaja ljudima u nevolji;
- savjetovanje zajednice i pojedinaca o ispravnom ponašanju i vjeri da bi se zaštitila ili unaprijedila dobrobit zajednice.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vjerski iscjelitelj
- Propovjednik
- Kaluđer
- Kaluđerica

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Imam – 2636
- Svještenik – 2636
- Rabin – 2636
- Travar – 3230
- Seoski iscjelitelj – 3230

342 Sportisti i sportsko-rekreativni radnici

Sportisti i sportsko-rekreativni radnici učestvuju u pripremama i takmičenjima u sportskim događajima radi finansijske zarade, treniraju amatere i profesionalne sportiste i sportistkinje radi poboljšanja performansi, promovišu učešće i standarde u sportu, organizuju i realizuju sportske događaje i obavljaju instruktažu, trening i nadgledanje u raznim formama vježbi i drugih rekreativnih aktivnosti.

Obično su uključeni sledeći poslovi: učešće u takmičarskim sportkim događajima, vođenje sportskih treninga u cilju razvoja sposobnosti i znanja u nekom sportu; prikupljanje pravila u vezi sa vođenjem sportskih takmičenja i kontrolisanje toka samih događaja; planiranje, organizovanje i vođenje praktičnih

vježbi; razvijanje i izrada fitness programa; davanje časova grupnih vježbi i individualnih treninga u raznim aktivnostima fitnessa; promovisanje razvoja sporta i sportskih sposobnosti i nadgledanje učešća mladih ljudi u sportu.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3421 Sportisti
- 3422 Sportski treneri, instruktori, sudije i službenici
- 3423 Instruktori fitnessa i rekreacije i voditelji sportskih aktivnosti

3421 Sportisti

Atletičari i ostali sportisti učestvuju u takmičarskim sportskim događajima. Oni treniraju i takmiče se, bilo individualno ili u timu, u sportu koji su odabrali.

Poslovi i zadaci uključuju:

- učestvovanje u takmičarskim sportskim događajima;
- učestvovanje u redovnim vježbama i treninzima i privatno treniranje da bi se održao traženi potreban standard kondicije i sposobnosti;
- sportke promotivne aktivnosti i davanje intervjuja u medijima;
- održavanje visokog nivoa rezultata u određenom sportu;
- odlučivanje o strategijama u konsultaciji sa trenerima;
- ocjenjivanje drugih takmičara i stanja na terenima;
- takmičenje u sportskim događajima;
- poštovanje pravila i regulativa koja važe za određeni sport.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Atletičar
- Bokser
- Šahista
- Fudbaler
- Golf igrač
- Hokejaš
- Džokej
- Igrač pokera
- Vozač trkač
- Skijaš
- Teniser
- Rvač

3422 Sportski treneri, instruktori, sudije i službenici

Sportski treneri, instruktori, sudije i službenici rade sa sportistima amaterima i profesionalcima radi poboljšanja rezultata, podsticanja bavljenja sportom i organizuju i vode sportska takmičenja u skladu sa zvaničnim pravilima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- prepoznavanje potencijala i slabosti sportista ili timova;

- planiranje, razvoj i realizovanje treninga i vežbi;
- razvoj, planiranje i koordiniranje planova i programa takmičenja;
- motivisanje i pripremanje sportista ili timova za takmičenja ili igre;
- formulisanje takmičarske strategije, razvijanje planova igre i vođenje sportista i igrača kroz igre ili sportska takmičenja;
- analiziranje ili ocjenjivanje rezultata sportista ili timova i prilagođavanje programa treninga;
- praćenje i analiziranje tehnike i rezultata i definisanje planova za napredovanje u budućnosti;
- vođenje sportskih događaja ili takmičenja uz održavanje standarda igre i obezbjeđenje poštovanja pravila igara i normi bezbjednosti;
- registrovanje proteklog vremena i bilježenje rezultata tokom događaja i takmičenja;
- ocjenjivanje performansi takmičara, dodjeljivanje poena, dosuđivanje penala za prekršaje i određivanje konačnih rezultata;
- prikupljanje rezultata i drugih podataka o sportskom uspehu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Sportski trener
- Sportski sudija
- Instruktor skijanja
- Sportski zvaničnik
- Instruktor plivanja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Instruktor fitnesa – 3423
- Instruktor jahanja – 3423

3423 Instruktori fitnesa i rekreacije i voditelji sportskih aktivnosti

Instruktori fitnesa i rekreacije i voditelji sportskih aktivnosti vode, usmjeravaju i pružaju instrukcije grupama i pojedincima u rekreativnim, fitnes aktivnostima ili avanturističkim poduhvatima u prirodi.

Poslovi i zadaci uključuju:

- planiranje i sprovođenje rekreativnih i fitnes aktivnosti;
- praćenje rekreativnih, sportskih ili fitnes aktivnosti radi obezbjeđene bezbjednosti i pružanja hitne ili prve pomoći kada je potrebno;
- ocjenjivanje i praćenje sposobnosti i kondicije klijenata i savjetovanje odgovarajućih aktivnosti;
- demonstriranje i učenje telesnih pokreta, pojmova i vještina koji se koriste u fitnes i rekreativnim aktivnostima;
- obučavanje u korišćenju opreme;
- objašnjavanje i sprovođenje procedura, pravila i regulativa bezbjednosti.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Aerobik instruktor
- Fitnes instruktor
- Instruktor jahanja

- Vodič avanturističkog poduhvata u prirodi
- Lični trener
- Instruktor jedrenja
- Instruktor ronjenja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Instruktor skijanja – 3422
- Instruktor plivanja – 3422

343 Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva

Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva kombinuju kreativne sposobnosti i tehnička i kulturna znanja u snimanju i obradi fotografija; dizajnu i dekorisanju pozorišnih postavki, izloga prodavnica i kućnih enterijera: pripremanju izložbenih eksponata; održavanju bibliotečkih i galerijskih zbirki, dosijea i kataloških sistema; kreiranju menija i pripremanju i prezentaciji hrane; obezbjeđivanju podrške za pozorišnu, filmsku i televizijsku produkciju i u drugim oblastima umjetničkog i kulturnog djelovanja.

Poslovi uključuju: rad sa kamerom i fotografisanje ljudi, događaja, prizora, materijala, proizvoda i drugih predmeta; primjenu umjetničkih tehnika u dizajniranju proizvoda, uređenju enterijera i komercijalnim promocijama; postavljanje i pripremanje predmeta za izlaganje; dizajniranje i aranžiranje izložbene opreme, predmeta i prostora; kreiranje menija i nadgledanje pripremanja hrane; asistiranje režiserima i izvođačima prilikom postavljanja pozorišnih, filmskih, televizijskih ili propagandnih produkcija.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3431 Fotografi
- 3432 Dizajneri enterijera i dekorateri
- 3433 Galerijski, bibliotečki, muzejski, arhivski saradnici i saradnici drugih ustanova zaštite kulturnih nasleđa
- 3434 Glavni kuvari
- 3435 Scenski saradnici, muzičari, igrači i srodni stručni saradnici

3431 Fotografi

Fotografi rade sa kamerom i fotografišu ljude, događaje, prizore, materijale, proizvode i druge predmete.

Poslovi i zadaci uključuju:

- snimanje fotografija za reklame ili druge komercijalne tj. propagandne, industrijske ili naučne potrebe i za ilustrovanje priča i članaka u novinama, časopisima i drugim publikacijama;
- fotografisanje portreta lica ili grupa ljudi;
- studiranje zahtjeva koje postavlja određeni zadati posao i odlučivanje o tipu kamere, filma, osvjjetljenja i pozadinske opreme koje treba upotrijebiti;
- određivanje kompozicije slike, tehničko podešavanje opreme i predmeta koji se fotografiše;

- rad sa skenerima za prenošenje fotografske slike na kompjutere;
- rad sa kompjuterima radi manipulisanja fotografskim slikama;
- adaptiranje postojećih fotografija za kreiranje novih digitalizovanih slika koje se uključuju u multimedijalne proizvode;
- upotreba kompjuterskih i drugih tehnika radi stvaranja željenog vizuelnog efekta.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Pejzažni fotograf
- Komercijalni fotograf
- Industrijski fotograf
- Fotoreporter
- Fotograf
- Fotograf portreta
- Naučni fotograf

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater filmske kamere – 3521
- Operater video kamare – 3521
- Elektronski mehaničar – 7421
- Reparator fotografske opreme – 7311
- Fotograf fotografske opreme – 7321
- Fotolitografer – 7321

3432 Dizajneri enterijera i dekorateri

Dizajneri enterijera i dekorateri planiraju i dizajniraju enterijer komercijalnih, industrijskih, javnih nekretnina i stambenih zgrada koji treba da obezbjedi okolinu u skladu sa namjenom, uzimajući u obzir faktore koji poboljšavaju životnu i radnu sredinu i promovišu prodaju. Oni koordiniraju i učestvuju u izgradnji i uređenju ovih prostora.

Poslovi uključuju:

- određivanje ciljeva i ograničenja dizajna koji se planira kroz konsultacije sa klijentima i interesnim stranama;
- istraživanje i analiziranje prostornih, funkcionalnih, bezbjednosnih, estetskih potreba i zahtjeva efektivnosti;
- formulisanje koncepata uređenja enterijera zgrada;
- pripremanje crteža, dijagrama, ilustracija i planova koji prenose koncept dizajna;
- pregovaranje o rješenjima uređenja sa klijentima, rukovodiocima, snabdijevačima i graditeljima;
- izbor, specifikovanje i preporučivanje funkcionalnih i estetski prihvatljivih materijala, namještaja i proizvoda za enterijere;
- određivanje detalja i dokumentovanje odabranog dizajna koji će se izvesti;
- koordiniranje izgradnje i uređenja enterijera;
- projektovanje i oslikavanje postavke;
- dizajniranje i uređenje izloga i drugih izložbenih prostora u cilju promovisanja proizvoda i

usluga;

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Dekorater izložbe
- Dekorater enterijera
- Dizajner postavke
- Opremač izloga
- Snabdijevač robom za vizuelno uređenje

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Arhitekta enterijera – 2161

3433 Galerijski, bibliotečki, muzejski, arhivski saradnici i saradnici drugih ustanova zaštite kulturnih nasleđa

Galerijski, bibliotečki, muzejski, arhivski saradnici i saradnici drugih ustanova zaštite kulturnih nasleđa pripremaju umjetnička djela, primjerke i artefakta za kolekcije, aranžiraju i konstruišu galerijske izložbe i pomažu bibliotekarima da organizuju i upravljaju sistemima za manipulisanje snimljenim materijalom i fajlovima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremanje i postavljanje objekata za izlaganje;
- dizajniranje i aranžiranje izložbenih rekvizita, kutija za izlaganje i izložbenog prostora;
- pomoć u postavljanju svjetla i korišćenju izložbene opreme;
- prijem, otpremu, pakovanje i raspakivanje eksponata;
- naručivanje novog bibliotečkog materijala i održavanje bibliotečkih podataka/dosijea i cirkulatornih sistema;
- katalogiranje štampanog i snimljenog materijala;
- unošenje podataka u baze podataka i uređivanje kompjuterkih podataka;
- rad sa audiovizuelnom i reprografskom opremom;
- traženje i potvrđivanje bibliografskih podataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Galerijski tehničar
- Bibliotečki tehničar
- Muzejski tehničar
- Taksidermist (preparator životinja)

3434 Glavni kuvari

Glavni kuvari izrađuju menije, kreiraju jela i nadgledaju planiranje, organizaciju, pripremu i kuvanje jela i obroka u hotelima, restoranima i drugim mjestima gdje se služi hrana, na brodovima, u vozovima i u privatnim domaćinstvima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- planiranje i razvoj recepata i menija, procjenjivanje troškova za hranu i rad koji je potreban za

- njeno pripremanje i naručivanje namirnica;
- praćenje kvaliteta jela u svim fazama pripreme i prezentacije;
- diskutovanje o pitanjima pripreme hrane sa menadžerima, dijetetičarima, osobljem u kuhinjama i konobarima;
- nadgledanje i koordiniranje aktivnosti kuvara i drugih radnika koji su angažovani u pripremanju hrane;
- pregled namirnica, opreme i radnog prostora da bi se potvrdilo poštovanje uspostavljenih standarda;
- odlučivanje kako hrana treba da bude prezentovana i kreiranje dekorativnih prezentacija hrane;
- obučavanje kuvara i drugih radnika za pripremanje, kuvanje, dekorisanje i prezentaciju hrane;
- učešće u angažovanju i zapošljavanju kuhinjskog osoblja i praćenje njihovog rada;
- pripremanje, začinjavanje i kuvanje kulinarskih specijaliteta i složenih jela;
- objašnjavanje i sprovođenje regulativa higijene i bezbjednosti hrane.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kuvar-šef
- Izvršni kuvar šef
- Glavni kuvar
- Kuvar šef za pripremu tijesta (poslastičar)
- Glavni kuvar za soseve

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kuvar – 5120
- Radnik na pripremi brze hrane – 9411

3435 Scenski saradnici, muzičari, igrači i srodni stručni saradnici

Ova grupa pokriva ostale stručne saradnike u umjetnosti i kulturi koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 343 Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva.

Ovdje su klasifikovana zanimanja onih koji asistiraju režiserima ili glumcima u postavljanju na scenu pozorišnih, filmskih, televizijskih ili komercijalnih produkcija, estradni muzičari, pjevači, igrači i srodni zabavljači pišu, aranžiraju, izvode muzičke kompozicije, bave se plesom ili na neki drugi način zabavljaju publiku, na nivou koji ne podrazumijeva visoko obrazovanje u oblasti muzičke ili scenske umjetnosti.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar rasvjete
- Programski koordinator (emitovanje)
- Sufler
- Pozorišni rekviziter
- Skripter
- Tehničar specijalnih efekata
- Scenski menadžer
- Scenski tehničar
- Koordinator za scenske efekte

- Dubler
- Scenski šminker
- Pozorišni tehničar
- Pozorišni garderober
- Muzičar u noćnom klubu
- Pjevač u noćnom klubu
- Muzičar u muzičkoj grupi
- Vođa muzičke grupe
- Ulični svirač
- Ulični pjevač

35 Stručni saradnici i tehničari informaciono- komunikacionih tehnologija (IKT)

Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) obezbjeđuju podršku u svakodnevnom radu kompjuterskih sistema, komunikacionih sistema i mreža i obavljaju tehničke poslove u vezi sa telekomunikacijama, emitovanjem slike i zvuka, kao i drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, moru ili u vazduhu.

Poslovi u ovoj vrsti obično uključuju: pružanje pomoći korisnicima informacionih i komunikacionih sistema; instaliranje novih programa i opreme; uspostavljanje, održavanje mreže i drugih sistema za komunikaciju podataka i rad sa njima; instaliranje, praćenje i podršku u radu internet i intranet websajtova ili web serverske opreme ili softvera; modifikovanje web stranica i obavljanje backup i recovery operacija na web serveru; kontrolisanje opreme za snimanje zvuka, editovanje i miks snimaka slike i zvuka; kontrolisanje i održavanje sistema za prenos i emitovanje i satelitskih sistema za radio i televizijske programe; kontrolisanje i održavanje radio komunikacionih sistema, satelitskih servisa i multipleks sistema na zemlji, vodi i u vazduhu; obezbjeđivanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjem i razvojem kompjuterskih sistema i telekomunikacione opreme ili testiranje prototipova; projektovanje i pripremanje detaljnih verzija sistema električnih kola prema datim specifikacijama; obezbjeđivanje tehničkog nadzora proizvodnje, upotrebe, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 351 Stručni saradnici i tehničari za informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) i korisničku podršku
- 352 Stručni saradnici i tehničari telekomunikacija i emitovanja

351 Stručni saradnici i tehničari za IKT i korisničku podršku

Stručni saradnici i tehničari za informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) i korisničku podršku pružaju podršku u svakodnevnom radu komunikacionih sistema, kompjuterskih sistema i mreža i obezbjeđuju tehničku podršku korisnicima.

Poslovi obično uključuju: rad sa i upravljanje perifernom i odgovarajućom kompjuterskom opremom; praćenje sistema za utvrđivanje problema ili grešaka u radu opreme; postavljanje periferne opreme, kao što su štampači, sa odabranim materijalima za rad ili nadgledanje postavljanja periferne opreme koje obavljaju operateri periferne opreme; odgovaranje na zahtjeve korisnika u vezi sa radom softvera ili hardvera u cilju rješavanja problema; instaliranje i obavljanje manjih popravki hardvera, softvera ili periferne opreme, na

osnovu specifikacija konstrukcije ili instalacije; nadgledanje svakodnevnog rada sistema; postavljanje/pripremu opreme na kojoj će raditi zaposleni radnici, postavljanje i obezbjeđenje pravilne instalacije kablova, operativnih sistema ili odgovarajućeg softvera; rad sa mrežom i drugim komunikacionim sistemima i njihovo postavljanje i održavanje; instaliranje, praćenje i podržavanje pouzdanosti i upotrebljivosti internet i intranet sajtova ili web serverskog hardvera ili softvera; modifikovanje web stranica; i obavljanje backup i recovery operacija na web serveru.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3511 Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT)
- 3512 Stručni saradnici za korisničku podršku informaciono-komunikacione tehnologije
- 3513 Stručni saradnici i tehničari za kompjuterske mreže i sisteme
- 3514 Tehničari za web

3511 Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT)

Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) pružaju podršku u svakodnevnom procesuiranju, radu i praćenju sistema informacione i komunikacione tehnologije, periferne opreme, hardvera, softvera i druge kompjuterske opreme kako bi se obezbjedile optimalne performanse i identifikovali problemi.

Poslovi i zadaci uključuju:

- rad sa perifernom i drugom kompjuterskom opremom i njeno kontrolisanje;
- unošenje komandi, korišćenje kompjuterskih terminala i aktiviranje kontrola na kompjuterskoj i perifernoj opremi, čime se integriše oprema i operiše sa njom;
- praćenje sistema radi utvrđivanja nedostataka kod opreme ili grešaka u radu;
- obavještanje supervizora ili tehničara održavanja o problemima u radu opreme;
- reagovanje na poruke o programskim greškama tako što će se pronaći i otkloniti problemi, upoznati drugi saradnici sa određenim problemom ili zatvoriti program;
- čitanje uputstava za radni zadatak da bi se odredila oprema koja se koristi, redosljed radnji, materijal kao što su diskovi i papir koji treba postaviti i da bi se definisala kontrola;
- povlačenje, separiranje i sortiranje programskog outputa prema potrebi i slanje podataka određenim korisnicima;
- postavljanje periferne opreme, kao što su štampači, sa odabranim materijalima za rad ili nadgledanje postavljanja periferne opreme koje obavljaju operateri periferne opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kompjuterski operater
- Operater kompjuterskih štampača velike brzine
- Operater kompjuterske periferne opreme

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar kompjuterske mreže – 3513

3512 Stručni saradnici za korisničku podršku informaciono-komunikacione tehnologije

Stručni saradnici za korisničku podršku informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) pružaju tehničku pomoć korisnicima direktno ili telefonom, elektronskom poštom ili drugim elektronskim sredstvima, uključujući dijagnostikovanje i rešavanje pitanja i problema sa softverom, hardverom, kompjuterskom perifernom opremom, mrežama, bazama podataka i internetom i davanje uputstva i podrške u razvoju, instaliranju i održavanju sistema.

Poslovi i zadaci uključuju:

- odgovaranje na zahtjeve korisnika u vezi sa radom softvera ili hardvera u cilju rješavanja problema;
- unošenje komandi i posmatranje funkcionisanja sistema da bi se obezbjedio pravilan rad i uočile greške;
- instaliranje i obavljanje manjih popravki hardvera, softvera ili periferne opreme, na osnovu specifikacija konstrukcije ili instalacije;
- nadgledanje svakodnevnog rada komunikacionih i kompjuterskih sistema;
- postavljanje/pripremu opreme na kojoj će raditi zaposleni radnici, postavljanje i obezbjeđenje pravilne instalacije kablova, operativnih sistema ili odgovarajućeg softvera;
- održavanje podataka o dnevnim komunikacionim transakcijama, problemima i aktivnostima koje su preduzete za njihovo rješavanje ili o operacijama instalacije;
- simuliranje ili reprodukovanje tehničkih problema koje imaju korisnici;
- konsultovanje uputstava, tehničkih priručnika i drugih dokumenata u cilju istraživanja i sprovođenja rešenja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Saradnik za informaciono-komunikacionu tehnologiju (IKT)
- Saradnik za kompjuterske baze podataka
- Saradnik za kompjuterski inženjering
- Saradnik za kompjutersko programiranje
- Saradnik za analizu kompjuterskih sistema

3513 Stručni saradnici i tehničari za kompjuterske mreže i sisteme

Stručni saradnici i tehničari za kompjuterske mreže i sisteme uspostavljaju, održavaju mreže i druge komunikacione sisteme i upravljaju njima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- upravljanje mrežnim sistemima, njihovo održavanje i otklanjanje grešaka i kvarova;
- upravljanje komunikacionim sistemima osim mreža i njihovo održavanje;
- pružanje pomoći korisnicima kod problema sa mrežama i komunikacionim sistemima;
- identifikovanje oblasti gdje su potrebni savremenija oprema i softver;
- instaliranje kompjuterskog hardvera, mrežnog softvera, operativnih sistemskih softvera i aplikacionog softvera;
- obavljanje startovanja i zatvaranja, kao i backup i disaster recovery operacija na kompjuterskim mrežama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar kompjuterske mreže
- Tehničar podrške mreže

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Administrator mreže – 2522
- Analitičar mreže – 2511
- Kompjuterski operater – 3511
- Web tehničar – 3514

3514 Tehničari za web

Tehničari za web održavaju, prate i podržavaju optimalno funkcionisanje internet i intranet websajtova i web serverskog hardvera i softvera.

Poslovi i zadaci uključuju:

- instaliranje, praćenje i održavanje pouzdanosti i upotrebljivosti internet i intranet websajtova ili web serverskog hardvera ili softvera;
- kreiranje i održavanje dokumentacije, polisa i uputstava, snimanje operativnih procedura i sistemskih logova;
- razvijanje, koordiniranje, sprovođenje i praćenje mjera zaštite;
- analiziranje i davanje preporuka za proširenje performansi, uključujući usavršavanje i nabavku novih sistema;
- održavanje veza za davanje uputstava klijentima i korisnicima;
- modifikovanje web stranica;
- obavljanje backup i recovery operacija na web serveru.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vebsajt administrator
- Vebsajt tehničar
- Vebmaster

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Administrator kompjuterskih sistema – 2522
- Administrator mreže – 2522
- Sistem administrator – 2522
- Sistem analitičar – 2511
- Projektant kompjuterskog softvera – 2512
- Projektant kompjuterskih igrica – 2166
- Vebsajt projektant – 2166
- Inženjer razvoja vebsajta – 2513

352 Stručni saradnici i tehničari telekomunikacija i emitovanja

Stručni saradnici i tehničari telekomunikacija i emitovanja kontrolišu tehničko funkcionisanje opreme za snimanje i editovanje slike i zvuka i za prenos radio i televizijskog emitovanja slike i zvuka, kao i drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, vodi i u vazduhu, obavljaju tehničke zadatke u vezi sa istraživanjima u oblasti telekomunikacionog inženjeringa i u vezi sa projektovanjem, konstruisanjem, proizvodnjom, sklapanjem, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema.

Poslovi uključuju: upravljanje opremom za snimanje zvuka, editovanje i miks snimaka slike i zvuka; kontrolisanje i održavanje sistema za prenos i emitovanje i satelitskih sistema za radio i televizijski program; kontrolisanje i održavanje radio komunikacionih sistema, satelitskog servisa i multipleks sistema na zemlji, vodi i u vazduhu; pružanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjem i razvojem telekomunikacione opreme ili testiranjem prototipova; projektovanje i pripremanje detaljnih nacрта prema datim specifikacijama; obezbjeđenje tehničkog nadzora proizvodnje, korišćenja, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 3521 Stručni saradnici i tehničari emitovanja i audio-vizuelne tehnike
- 3522 Stručni saradnici i tehničari za telekomunikacionu tehniku

3521 Stručni saradnici i tehničari emitovanja i audio- vizuelne tehnike

Stručni saradnici i tehničari emitovanja i audio-vizuelne tehnike kontrolišu tehničko funkcionisanje opreme za snimanje i editovanje slike i zvuka i za prenos radio i televizijskog emitovanja slike i zvuka, kao drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, u vodi i u vazduhu.

Poslovi i zadaci uključuju:

- upravljanje opremom za snimanje zvuka;
- upravljanje opremom za editovanje i miks slike i zvučnih zapisa da bi se obezbjedio zadovoljavajući kvalitet i da bi se stvorili specijalni video i zvučni efekti;
- primjenu poznavanja principa i prakse video i zvučnog snimanja i editovanja sa ciljem da se prepoznaju i riješe nastali problemi;
- upravljanje sistemima za prenos i emitovanje i satelitskim sistemima za radio i televizijski program;
- upravljanje radio komunikacionim sistemima, satelitskim servisom i multipleks sistemima na zemlji, u moru ili u vazduhu;
- primjenu poznavanja principa i prakse emitovanja, telekomunikacionih terminala i sistema za prenos, sa ciljem da se prepoznaju i riješe nastali problemi;
- obavljanje hitnih popravki opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater audio vizuelne opreme
- Operater opreme za emitovanje
- Tehničar emitovanja
- Kamerman filmski
- Kamerman televizijski
- Asistent produkcije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Fotograf – 3341

3522 Stručni saradnici i tehničari za telekomunikacionu tehniku

Stručni saradnici i tehničari za telekomunikacionu tehniku obavljaju tehničke poslove u vezi sa istraživanjima u oblasti telekomunikacionog inženjeringa, kao i sa projektovanjem, proizvodnjom, sklapanjem, konstruisanjem, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pružanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjima i razvojem telekomunikacione opreme ili testiranje prototipova;
- analizu tehničkih materijala kao što su detaljni planovi (blueprint) i crteži, da bi se odredio metod rada;
- pripremu detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instaliranje telekomunikacione opreme, prema datim specifikacijama;
- obezbjeđenje tehničkog nadzora proizvodnje, korišćenja, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema da bi se obezbjedio njihov zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- primjenu tehničkog poznavanja principa i prakse telekomunikacione tehnike, sa ciljem da se prepoznaju i riješe problemi nastali u radu sa njom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tehničar telekomunikacionog inženjeringa

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničari za instaliranje i popravku informacione i komunikacione tehnologije – 7422

- Tehničar elektronskog inženjeringa – 3114

- Tehničar za telekomunikacije – 7422

- Tehničar telefonske instalacije – 7422

ROD 4 Službenici za administrativne poslove

Službenici za administrativne poslove registruju, organizuju, čuvaju, obrađuju i odlažu potrebne podatke (informacije) i obavljaju čitav niz administrativnih poslova u vezi sa novčanim transakcijama, putnim aranžmanima, zahtjevima za podacima i zakazivanjem sastanaka.

Poslovi koje obavljaju pomoćni (administrativni) službenici obično uključuju: stenografiju, kucanje i rad sa word procesorima i drugim kancelarijskim mašinama: unošenje podataka u računare; obavljanje sekretarskih poslova; bilježenje i obračunavanje numeričkih podataka; čuvanje podataka o zalihama, proizvodnji i transportu; čuvanje podataka u vezi sa transportom robe i usluga; obavljanje administrativnih poslova u bibliotekama; arhiviranje dokumenata; obavljanje poslova u vezi sa slanjem pošte; pripremanje i provjeru materijala za štampu; pisanje u ime nepismenih lica; obavljanje manipulativnih poslova sa novcem; prodaju putnih aranžmana; davanje informacija na zahtjev klijenata i zakazivanje sastanaka; rad sa telefonskom razvodnom tablom. Nadgledanje drugih radnika može biti ovdje uključeno.

Zanimanja u ovoj grupi su klasifikovana u sljedeće vrste:

- 41 Službenici za opšte administrativne poslove i birotehničari
- 42 Službenici za rad sa strankama
- 43 Službenici za evidentiranje i obradu numeričkih podataka
- 44 Ostali administrativni službenici

41 Službenici za opšte administrativne poslove i birotehničari

Službenici za opšte administrativne poslove i birotehničari bilježe, registruju, organizuju, skladište i odlažu podatke i obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih zadataka u skladu sa uspostavljenim procedurama.

Poslovi u ovoj vrsti uključuju: rad na personalnim računarima, word procesorima ili daktilografskim mašinama za kucanje; bilježenje, unošenje i obradu podataka; korišćenje računara za registrovanje inputa i obradu teksta, računске operacije i knjigovodstvo i upotrebu sličnih kancelarijskih mašina za unos i obradu teksta i podataka; obavljanje brojnih opštih administrativnih zadataka uključujući pripremu faktura, provjeru cifara, arhiviranje, slanje pošte faksom i obradu pošte.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 411 Službenici za opšte administrativne poslove
- 412 Tehnički sekretari
- 413 Birotehničari

411 Službenici za opšte administrativne poslove

Službenici za opšte administrativne poslove obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih zadataka u skladu sa uspostavljenim procedurama.

Poslovi obično uključuju: bilježenje, pripremanje, klasifikovanje i arhiviranje podataka; sortiranje, otvaranje i slanje pošte; fotokopiranje i slanje dokumenata faksom; pripremanje izvještaja i korespondencije rutinske prirode; vođenje evidencija o opremi i osoblju; odgovaranje na telefonske ili elektronske zahtjeve ili njihovo prosljeđivanje odgovarajućim licima; provjeravanje cifara, pripremanje faktura i bilježenje

detalja o zaključenim finansijskim transakcijama; unošenje podataka u kompjuter i kontrolisanje i ispravljanje podataka.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

4110 Službenici za opšte administrativne poslove

4110 Službenici za opšte administrativne poslove

Službenici za opšte administrativne poslove obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih poslova prema predviđenim procedurama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- bilježenje, pripremanje, klasifikovanje i arhiviranje podataka;
- sortiranje, otvaranje i slanje pošte;
- fotokopiranje i slanje dokumenata faksom;
- pripremanje izvještaja i korespondencije rutinske prirode;
- vođenje evidencija o opremi i o osoblju;
- odgovaranje na telefonske ili elektronske zahtjeve ili njihovo prosljeđivanje odgovarajućim licima;
- provjeravanje cifara, pripremanje faktura i bilježenje detalja o zaključenim finansijskim transakcijama;
- unošenje podataka u kompjuter, kontrolisanje i ispravljanje podataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kancelarijski službenik opšteg tipa
- Kancelarijski službenik

412 Tehnički sekretari

Tehnički sekretari koriste pisaće mašine, personalne računare i drugu opremu za obradu teksta za prepisivanje korespondencije i drugih dokumenata, provjeravaju i formatiraju dokumenta koja pripremaju drugi službenici, rade na prijemu i otpremi pošte, registruju i provjeravaju zahtjeve za održavanje skupova ili sastanaka i obavljaju razne pomoćne administrativne poslove.

Poslovi obično uključuju: provjeravanje, formatiranje i prepisivanje korespondencije, bilježaka i izvještaja iz diktata, elektronskih dokumenata ili pisanih bilješki i njihovo usklađivanje sa standardima kancelarijskog poslovanja, uz korišćenje pisaće mašine, personalni računar ili drugu opremu za obradu teksta; korišćenje različitih kompjuterskih softverskih paketa, uključujući i programe za tabeliranje, radi pružanja administrativne podrške; prijem, arhiviranje i slanje pošte; skeniranje, registrovanje i distribuiranje pošte, korespondencije i dokumenata; evidentiranje i provjeravanje zahtjeva za održavanje skupova ili sastanaka i pomoć u organizovanju skupova; provjeravanje i evidentiranje odsustva i drugih prava koja ostvaruju zaposleni radnici; organizovanje i nadgledanje sistema arhiviranja; rad sa rutinskom korespondencijom na ličnu inicijativu.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

4120 Tehnički sekretari

4120 Tehnički sekretari

Tehnički sekretari koriste pisane mašine, personalne računare i drugu opremu za obradu teksta za korespondenciju i prepisivanje dokumenata, provjeravaju i formatiraju dokumenta koja pripremaju drugi službenici, rade na prijemu i otpremi pošte, registruju i provjeravaju zahtjeve za održavanje skupova ili sastanaka i obavljaju razne pomoćne administrativne poslove.

Poslovi i zadaci uključuju:

- provjeravanje, formatiranje i prepisivanje korespondencije, bilježaka i izvještaja iz diktata, elektronskih dokumenata ili pisanih bilješki i njihovo usklađivanje sa standardima kancelarijskog poslovanja, uz korišćenje pisane mašine, personalnog računara ili druge opreme za obradu teksta;
- korišćenje različitih kompjuterskih softverskih paketa, uključujući programe za tabeliranje, radi pružanja administrativne podrške;
- prijem i otpremu pošte;
- skeniranje, registrovanje i distribuiranje pošte, korespondencije i dokumenata;
- registrovanje i provjeravanje zahtjeva za održavanje skupova ili sastanaka i pomoć u organizovanju skupova;
- evidentiranje odsustva i drugih prava koja ostvaruju zaposleni radnici;
- organizovanje i nadgledanje sistema arhiviranja;
- rad sa rutinskom korespondencijom na ličnu inicijativu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Sekretar
- Daktilograf
- Word-processing sekretar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Administrativan sekretar – 3343
- Izvršni sekretar – 3343
- Pravni sekretar – 3342
- Medicinski sekretar – 3344

413 Birotehničari

Birotehničari unose i obrađuju tekst i podatke i pripremaju, edituju i generišu dokumenta za čuvanje, obradu, publikovanje i prenos.

Poslovi obično uključuju: unošenje podataka potrebnih za obradu informacija; povlačenje, potvrđivanje i ažuriranje sačuvanih podataka i registrovanje inputa podataka; stenografsko bilježenje podataka o zvaničnim postupcima uz korišćenje kompjuterizovane opreme i stenografskih mašina; prepisivanje informacija registrovanih stenografski i uz pomoć opreme za zvučno snimanje i provjeravanje i ispravljanje teksta; reprodukovanje govornog teksta, zvukova iz okoline i teksta pjesama za potrebe filmskog i televizijskog programa.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4131 Daktilografi i operateri obrade teksta
- 4132 Operateri unosa podataka

4131 Daktilografi i operateri obrade teksta

Daktilografi i operateri obrade teksta kucaju, edituju i štampaju materijal uz korišćenje pisaće mašine, personalnog računara i drugih word procesora i stenografski bilježe pisani i usmeni materijal.

Poslovi i zadaci uključuju:

- kucanje pisanog materijala iz grubih bilježaka, korigovanih kopija, govornih snimaka ili stenografskih bilježaka, uz upotrebu kompjutera, word procesora ili pisaće mašine;
- kontrolisanje ispravnosti gotovog rada, gramatike, interpunkcije i formatiranja;
- prikupljanje i sređivanje materijala koji se kuca, prema uputstvima;
- arhiviranje i čuvanje gotovih dokumenata na kompjuterskom disku ili disketi ili održavanje sistema kompjuterskog arhiviranja koji čuva, povlači ili ažurira dokumenta;
- bilježenje diktata i drugog materijala stenografski;
- izrada kopija govornog teksta, zvukova iz okoline i teksta pjesama za potrebe filmskog i televizijskog programa;
- prepisivanje informacija registrovanih stenografski i uz pomoć opreme za tonsko snimanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Daktilograf
- Operater word procesora
- Stenograf
- Stenodaktilograf

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Sudski izvještač – 3343
- Medicinski bilježnik – 3344

4132 Operateri unosa podataka

Operateri unosa podataka unose šifrirane, statističke, finansijske i druge numeričke podatke u elektronsku opremu, kompjuterizovane baze podataka, programe za tabeliranje ili druga skladišta podataka, uz upotrebu tastature, miša ili optičkog skenera, programa za prepoznavanje govora ili drugih sredstava za unos podataka. Oni unose podatke u mehaničke ili elektronske uređaje za obavljanje matematičkih kalkulacija.

Poslovi i zadaci uključuju:

- primanje i registrovanje faktura, formulara, podataka u fajlovima i drugih dokumenata sa podacima koje treba sačuvati;
- unošenje numeričkih podataka, šifara i teksta iz izvornog materijala u kompjuterski kompatibilne uređaje za čuvanje i obradu;

- provjeravanje tačnosti i kompletnosti podataka i korigovanje unijetih podataka po potrebi;
- rad sa knjigovodstvenim i računskim mašinama;
- primanje i slanje podataka između različitih sistema i softvera baze podataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater unosa podataka
- Službenik inputa podataka

42 Službenici za rad sa strankama

Službenici za rad sa strankama rade sa strankama u vezi sa manipulativnim novčanim operacijama, putnim aranžmanima, zahtjevima za informacijama, zakazivanjem sastanaka, radom sa telefonskim razvodnim tablama i intervjuima za istraživanja ili radi popunjavanja zahtjeva za pružanje usluga.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj vrsti uključuju: obavljanje manipulativnih novčanih operacija u bankama, poštama, kladionicama i kockarnicama ili rad sa putnim aranžmanima; davanje informacija na zahtjev klijenata i zakazivanje sastanaka; rad sa telefonskim razvodnim tablama; sačekivanje i prijem posjetilaca; intervjuisanje davalaca podataka u istraživanjima; intervjuisanje podnosilaca zahtjeva za pružanje (servisnih) usluga.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 421 Blagajnici, službenici novčane naplate i srodni službenici
- 422 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici

421 Blagajnici, službenici novčane naplate i srodni

Blagajnici, službenici novčane naplate i srodni službenici obavljaju manipulativne novčane operacije u institucijama u vezi sa bankarstvom, poštanskim uslugama, naplatom duga, u kladionicama ili kockarnicama i zalagaonicama.

Poslovi obično uključuju: rad sa klijentima banaka ili pošta u vezi sa novčanim operacijama ili poštanskim uslugama; primanje i isplaćivanje kladioničarskih uloga i dobitaka na osnovu rezultata sportskih događaja; vođenje igara na sreću; davanje novčanih zajmova na osnovu založenih artikala ili drugih vrijednosnih hartija (garancija); naplaćivanje duga i drugih plaćanja.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4211 Bankarski, poštanski i srodni šalterski službenici
- 4212 Kladioničari, krupijei i srodna zanimanja u igrama na sreću
- 4213 Zalaganoničari i zajmodavci
- 4214 Naplaćivači dugova i srodni službenici

4211 Bankarski, poštanski i srodni šalterski službenici

Bankarski, poštanski i srodni šalterski službenici rade direktno sa klijentima banaka ili pošta u vezi sa prijemom, zamjenom ili isplatom novca, ili sa pružanjem poštanskih usluga.

Poslovi uključuju:

- obradu korisničkih naloga – ulaganja ili podizanja gotovine, čekova, transfera, mjenica, plaćanja kreditnom karticom, novčanih uputa, potvrđenih čekova i druge srodne bankarske transakcije;
- registrovanje aktive i pasive na računima klijenata;
- plaćanje računa i obavljanje transfera novca u ime klijenata;
- primanje pošte, prodavanje poštanskih maraka i obavljanje drugih poštanskih šalterskih poslova, kao što su plaćanje mjenicom, transferi novca i slični poslovi;
- zamjena novca iz jedne valute u drugu, prema zahtjevu klijenata;
- bilježenje svih transakcija i usklađivanje sa gotovinskim stanjem.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Poštanski šalterski službenik
- Službenik mjenjačkih poslova
- Bankarski blagajnik

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kasir u trgovini – 5230

4212 Kladioničari, krupijei i srodna zanimanja u igrama na sreću

Kladioničari, krupijei i srodna zanimanja u igrama na sreću određuju visine kladioničarskih uloga, primaju uloge i vrše isplate na osnovu rezultata sportskih i drugih igara ili vode igre na sreću u kockarnicama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- određivanje rizika radi određivanja kladioničarskog uloga i postavljanja granice ili odbijanja klađenja;
- pripremanje i izdavanje lista približnih uloga u klađenju;
- dijeljenje karata, bacanje kocke ili pokretanje točka na ruletu;
- objašnjavanje i tumačenje operativnih pravila kockarnice;
- objavljivanje dobitnih brojeva, isplatu dobitnicima i naplatu od igrača koji gube.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik kladionice (kladioničar)
- Krupije

4213 Zalagaoničari i zajmodavci

Zalagaoničari i zajmodavci daju novčane pozajmice na osnovu založenih predmeta ili imovine i drugih vrijednosnih garancija.

Poslovi uključuju:

- procjenjivanje predmeta koji se nude u zalog, izračunavanje interesa i davanje novčane pozajmice;
- povraćaj predmeta kada je pozajmica isplaćena ili, u slučaju neplaćanja, prodavanje založenih

- predmeta;
- naplatu zajmova kada je dati zalog dao uspješan poslovni rezultat i druge slične preduzetničke poslove;
- vođenje evidencije o primljenim predmetima i o datom/primljenom novcu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Davalac novčanih zajmova
- Broker zalagaonice

4214 Naplaćivači dugova i srodni službenici

Naplaćivači dugova i srodni službenici vrše naplatu na osnovu računa kod kojih je prekoračen rok za plaćanje i neispravnih čekova i obavljaju naplatu kompenzacijom.

Poslovi i zadaci uključuju:

- traganje za dužnicima i njihovo lociranje;
- telefoniranje, posjećivanje ili pisanje klijentima u cilju naplate novca ili dogovora o odlaganju plaćanja;
- pripremanje izvještaja sa navedenim iznosima koji su naplaćeni i vođenje evidencije i dosijea u vezi sa naplatom;
- preporučivanje pokretanja zakonskih postupaka ili prestanka pružanja predmetnih usluga kada se plaćanje ne može obaviti na drugi način;
- zahtijevanje i obavljanje naplate kompenzacijom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik naplate neizmirenih računa
- Službenik naplate duga kompenzacijom
- Službenik naplate duga

422 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici

Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici pružaju informacije klijentima ili ih pribavljaju kroz direktan kontakt, telefonom, elektronskim sredstvima kao što je e-mail, a odnose se na ugovaranje putnih aranžmana, opis proizvoda ili usluga neke organizacije, registraciju ili dočekivanje gostiju ili posjetilaca, zakazivanje sastanaka, povezivanje telefonskih poziva i prikupljanje informacija od ispitanika u istraživanju ili podnosilaca zahtjeva za usluge.

Poslovi obično uključuju: pripremanje planova putovanja i zaključivanje putnih aranžmana i hotelskih rezervacija za klijente; dočekivanje i prijem klijenata i posjetilaca; registrovanje smještaja za goste; pružanje informacija u vezi sa robom, uslugama ili politikom organizacije; zakazivanje sastanaka; rad sa telefonskom razvodnom tablom; intervjuisanje davalaca podataka/ispitanika u istraživanju i podnosilaca raznih zahtjeva.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4221 Službenici turističkih agencija i srodni službenici
- 4222 Službenici u informativnim centrima
- 4223 Operateri u telefonskim centralama

- 4224 Hotelski recepcioneri
- 4225 Službenici za informacije i reklamacije
- 4226 Recepcioneri na prijavnicama
- 4227 Anketari za ankete i istraživanje tržišta
- 4229 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

4221 Službenici turističkih agencija i srodni službenici

Službenici turističkih agencija i srodni službenici, određuju planove putovanja, pribavljaju rezervacije za putovanja i smještaj i organizuju grupne izlete.

Poslovi i zadaci i uključuju:

- pribavljanje informacija o raspoloživosti, troškovima i pogodnostima različitih vrsta transporta i smještaja, utvrđivanje zahtjeva korisnika i davanje savjeta u vezi sa putnim aranžmanima;
- pripremanje planova putovanja;
- zaključivanje i potvrđivanje rezervacija ;
- izdavanje karata i vaučera;
- pomaganje klijentima u pribavljanju potrebnih dokumenata kao što su vize;
- pripremanje računa i naplatu;
- organizovanje grupnih izleta za poslovna ili lična putovanja i prodaju turističkih aranžmana grupama i pojedincima;

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik izdavanja karata za putovanja
- Službenik prodaje putovanja / avio karata
- Službenik putničke agencije
- Konsultant za putne aranžmane
- Organizator putovanja

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer putničke agencije – 1439
- Organizator konferencija i drugih događaja – 3332
- Službenik izdavanja karata za zabavne i sportske događaje – 5230

4222 Službenici u informativnim centrima

Službenici u informativnim centrima pružaju savjete i informacije klijentima, daju odgovore na zahtjeve u vezi sa robom, uslugama ili politikom preduzeća ili organizacije i obrađuju finansijske transakcije preko telefona ili sredstava elektronske komunikacije, kao što je elektronska pošta. Oni se nalaze u prostorijama koje mogu da budu udaljene/odvojene od klijenata ili radnih prostorija organizacija ili kompanija kojima daju informacije.

Poslovi i zadaci uključuju:

- rad sa ulaznim pozivima i porukama od klijenata, bilo da su to odgovori na zahtjeve, primanje zahtjeva za usluge ili sortiranje reklamacija;
- identifikovanje zahtjeva i unošenje podataka u kompjuterski sistem;

- upućivanje zadataka drugim relevantnim jedinicama, po potrebi;
- fakturisanje i naplata, po potrebi;
- slanje pisama, flajera sa informacijama i drugih papira klijentima;
- obavještanje klijenata o dodatnim proizvodima ili uslugama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik za informisanje klijenata u kontakt centru

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Prodavac putem telemarketinga – 5244
- Prodavac u Call centru – 5244
- Prodavac u kontakt centru – 5244
- Telefonski operater – 4223
- Anketar za istraživanje tržišta – 4227

4223 Operateri u telefonskim centralama

Operateri u telefonskim centralama rade sa razvodnim tablama za telefonske komunikacije i konzolama za uspostavljanje telefonskih veza, primaju zahtjeve i izvještaje o problemima od klijenata, bilježe i upućuju poruke drugim službenicima ili klijentima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- rad sa razvodnim tablama i konzolama radi povezivanja, čekanja, prebacivanja i prekidanja telefonskih poziva;
- povezivanje izlaznih poziva;
- rad sa zahtjevima putem telefona i bilježenje poruka;
- upućivanje poruka drugim radnicima ili klijentima;
- ispitivanje problema sa operativnim sistemima i pozivanje servisa.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Telefonista
- Operater telefonske razvodne table

4224 Hotelski recepcioneri

Hotelski recepcioneri registruju goste, raspoređuju i dodjeljuju sobe, izdaju ključeve, pružaju informacije u vezi sa hotelskim uslugama, rade rezervacije soba, održavaju podatke o raspoloživim i slobodnim sobama i prezentuju račune troškova gostima koji napuštaju hotel i vrše naplatu.

Poslovi i zadaci uključuju:

- vođenje evidencije o raspoloživim - slobodnim sobama, rezervacijama i izdatim sobama;
- registrovanje prispjelih gostiju, izdavanje soba, provjeravanje kreditnog stanja klijenta i podjela ključeva od soba;
- davanje informacija o hotelskim uslugama i drugim uslugama koje stoje lokalno na raspolaganju;
- davanje informacija o slobodnom smještaju i rezervisanje soba;

- odgovaranje na zahtjeve gostiju u vezi sa uslugama održavanja soba i popravki, kao i na reklamacije;
- kontaktiranje sa službama održavanja soba i popravki po prijavi gostiju;
- bilježenje troškova i provjera računa gostiju za naplatu uz pomoć kompjuterizovanih i manuelnih sistema;
- primanje i slanje poruka lično ili putem telefona ili telefonske razvodne table;
- pregled obračuna troškova gostiju koji napuštaju hotel i naplaćivanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik hotelskog pulta
- Hotelski recepcioner

4225 Službenici za informacije i reklamacije

Službenici za informacije i reklamacije odgovaraju na lične, pismene, elektronske i telefonske zahtjeve i reklamacije o robi, uslugama i politici neke organizacije, daju informacije i upućuju ljude na druge izvore. Oni su zaposleni na lokacijama gdje su u direktnom kontaktu sa klijentima ili sa proizvodnjom robe i usluga.

Poslovi i zadaci uključuju:

- odgovaranje na zahtjeve o robi, uslugama i politici firme i pružanje informacija o njihovoj raspoloživosti;
- odgovaranje na reklamacije i davanje savjeta, informacija i pomoći;
- evidentiranje zahtjeva i reklamacija;
- upućivanje složenijih zahtjeva na vođe timova ili stručne savjetnike;
- izdavanje relevantnih formulara, informatora i brošura zainteresovanim strankama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Šalterski službenik za prijem zahtjeva
- Službenik za informacije
- Službenik na šalteru za reklamacije

4226 Recepcioneri na prijavnicama

Recepcioneri na prijavnicama primaju i dočekuju posjetioce, klijente ili goste i odgovaraju na molbe i zahtjeve, uključujući i organizovanje sastanaka.

Poslovi i zadaci uključuju:

- primanje i dočekivanje posjetilaca, gostiju ili klijenata;
- zakazivanje sastanaka za klijente;
- rad sa telefonskim zahtjevima za informacije ili zakazivanje sastanaka;
- upućivanje klijenata na odgovarajuću lokaciju ili osobu;
- dijeljenje informativnih brošura ili formulara.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Recepcioner u privrednom društvu

- Recepcioner medicinske ordinacije

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Medicinski sekretar – 3344
- Hotelski recepcioner – 4224

4227 Anketari za ankete i istraživanje tržišta

Anketari za ankete i istraživanje tržišta anketiraju ljude i bilježe njihove odgovore na pitanja u anketama i istraživanjima tržišta u vezi sa raznim temama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- uspostavljanje kontakta sa anketiranim licem telefonom ili lično i objašnjavanje svrhe ankete;
- postavljanje pitanja prema upitniku u okviru samog istraživanja;
- bilježenje odgovora na upitniku ili unošenje odgovora direktno u bazu podataka preko kompjuterizovanih sistema za anketiranje;
- uočavanje i rješavanje nedoslednosti u odgovorima;
- saradnja sa naručiocima istraživanja u vezi sa problemima u dobijanju validnih podataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Anketar za istraživanje tržišta
- Anketar za istraživanje javnog mnjenja
- Ispitivač u istraživanju

4229 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici , koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa uključuje službenike na informisanju stranaka i srodne službenike, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrsti 422 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici. Na primjer, uključeni su radnici koji pribavljaju i obrađuju informacije od klijenata na osnovu kojih se određuje postupak pružanja usluga.

Poslovi i zadaci uključuju:

- razgovor sa pacijentima da bi se pribavile i obradile informacije koje su potrebne za određivanje bolničkog liječenja;
- razgovor sa podnosiocima zahtjeva za dobijanje javne pomoći da bi se prikupile informacije u vezi sa njihovim zahtjevom;
- provjeravanje tačnosti datih informacija;
- pokretanje procedura za odobravanje, modifikovanje, odbijanje ili ukidanje pomoći;
- upućivanje pacijenata ili podnosilaca zahtjeva drugim organizacijama ukoliko su za određene usluge nadležne druge organizacije.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik na prijemu u bolnicu
- Ispitivač podnosilaca zahtjeva

- Službenik za prijem zahtjeva

43 Službenici za evidentiranje i obradu numeričkih podataka

Službenici za evidentiranje i obradu numeričkih podataka pribavljaju, sakupljaju i obračunavaju računovodstvene, knjigovodstvene, statističke, finansijske i druge brojčane podatke i odgovorni su za gotovinske transakcije u poslovanju. Neka zanimanja koja su ovdje klasifikovana podrazumijevaju evidentiranje podataka o robi koja je proizvedena, kupljena, uskladištena, otpremljena i o materijalima koji su potrebni za proizvodnju u određenom periodu ili evidentiranje podatka o operativnim aspektima i koordiniranje reda vožnje u transportu putnika i robe.

Poslovi u ovoj vrsti obično uključuju: pomoć u vođenju i obračunu računovodstvenih i knjigovodstvenih podataka; obračunavanje jediničnih troškova proizvodnje; obračunavanje zarada i, u nekim slučajevima, pripremanje paketa zarada i isplaćivanje zarada; preuzimanje gotovinskih transakcija u poslovanju; pribavljanje, sakupljanje i obračunavanje statističkih ili aktuarskih podataka; obavljanje poslova u vezi sa finansijskim transakcijama osiguravajuće kompanije, banke ili sličnog preduzeća; evidentiranje podatka o proizvedenoj, skladištenoj, poručenoj i isporučenoj robi; evidentiranje podataka o proizvodnim materijalima koji su primljeni, stavljeni u skladište ili izdati; obračunavanje količina proizvodnih materijala koji su potrebni za određeni period i pomoć oko pripreme i kontrole rasporeda proizvodnih operacija; čuvanje podataka o operativnim aspektima i vremenskom koordiniranju transporta putnika i robe.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 431 Knjigovodstveni, finansijski, statistički i obračunski službenici
- 432 Službenici za evidentiranje u proizvodnji, skladištenju i transportu

431 Knjigovodstveni, finansijski, statistički i obračunski službenici

Knjigovodstveni, finansijski, statistički i obračunski službenici pribavljaju, sakupljaju i obračunavaju računovodstvene, knjigovodstvene, statističke, finansijske i druge numeričke podatke i odgovorni su za gotovinske transakcije u poslovanju.

Poslovi obično uključuju: pomoć u vođenju i obračunu računovodstvenih i knjigovodstvenih podataka; obračunavanje jediničnih troškova proizvodnje; obračunavanje zarada i u nekim slučajevima, pripremanje paketa zarada i isplaćivanje zarada; preuzimanje gotovinskih transakcija u poslovanju; pribavljanje, sakupljanje i obračunavanje statističkih ili aktuarskih podataka; obavljanje poslova u vezi sa finansijskim transakcijama osiguravajuće kompanije, banke ili sličnog preduzeća.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4311 Računovodstveni i knjigovodstveni službenici
- 4312 Statistički, finansijski službenici i službenici osiguranja
- 4313 Službenici za obračun zarada

4311 Računovodstveni i knjigovodstveni službenici

Računovodstveni i knjigovodstveni službenici klasifikuju i bilježe numeričke podatke u cilju

održavanja kompletnih finansijskih evidencija. Oni obavljaju sve kombinacije rutinskih poslova obračuna, unosa stavki i provjere pri prikupljanju primarnih finansijskih podataka koji se koriste za računovodstvene potrebe.

Poslovi i zadaci uključuju:

- provjeravanje cifara, stavki i dokumenata radi utvrđivanja ispravnosti unosa, matematičke tačnosti i pravilnog šifriranja;
- rad na kompjuteru koji posjeduje računovodstveni softver za bilježenje, čuvanje i analiziranja informacija;
- klasifikovanje, bilježenje i sumiranje numeričkih i finansijskih podataka u cilju prikupljanja i vođenja finansijskih bilansa, u računovodstvenim knjigama ili kompjuterima;
- obračunavanje, pripremanje i izdavanje računa, faktura, bilansa i drugih finansijskih obračuna u skladu sa uspostavljenim procedurama;
- prikupljanje statističkih, finansijskih, računovodstvenih ili revizorskih izvještaja i tabela u vezi sa gotovinskom naplatom, troškovima, računima za plaćanje i naplatu, dobitkom i gubitkom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik računovodstva
- Knjigovodstveni službenik
- Službenik obračuna troškova

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Računovodstveni pomoćnik – 3313
- Knjigovođa – 3313

4312 Statistički, finansijski službenici i službenici osiguranja

Statistički, finansijski službenici i službenici osiguranja pribavljaju, prikupljaju i obračunavaju statističke ili aktuarske podatke ili obavljaju administrativne poslove u vezi sa transakcijama osiguravajućih kompanija, banaka i drugih finansijskih organizacija.

Poslovi i zadaci uključuju:

- obradu upisa osiguranja, otkazivanja, reklamacija, izmjene polise i plaćanja;
- pribavljanje i prikupljanje statističkih ili aktuarskih podataka, rutinski ili na osnovu posebnih izvora podataka;
- izračunavanje ukupnih, prosječnih, procentualnih iznosa i drugih detalja i njihovo prezentovanje u odgovarajućoj tabelarnoj formi;
- pripremanje finansijskih dokumenata i izračunavanje kamatnih ili brokerskih troškova i taksi za naplatu;
- vođenje evidencija o obveznicama, akcijama i drugim hartijama od vrijednosti koje se kupuju ili prodaju u ime klijenata ili poslodavca.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik aktuarstva
- Brokerski službenik
- Finansijski službenik

- Službenik osiguranja
- Službenik za rad sa hartijama od vrijednosti
- Statistički službenik
- Službenik obračuna taksi

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Broker akcija i dionica – 3311
- Računovođa pomoćnik – 3313
- Statistički pomoćnik – 3314
- Broker u trgovini – 3324
- Službenik računovodstva – 4311

4313 Službenici za obračun zarada

Službenici za obračun zarada prikupljaju, provjeravaju i obrađuju podatke za platne spiskove i obrađuju zarade i druga pripadajuća plaćanja za zaposlene radnike u sektoru, firmi ili drugim organizacijama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- vođenje evidencija o prisustvu radnika na poslu, odsustvima i prekovremenom radu radi obračuna zarada i drugih plaćanja, ručnom ili kompjuterskom obradom;
- pripremanje i provjeravanje bilansa zarada za zaposlene, uz naznaku bruto i neto zarada i odbitaka, kao što su poreske obaveze, sindikalne obaveze, osiguranje i penzijski doprinosi;
- pripremanje isplate zarada i drugih plaćanja za zaposlene, gotovinski ili elektronskim transferom;
- pregled lista radnog vremena, radnih listova, platnih obračunskih listića i drugih podataka radi utvrđivanja i korigovanja neslaganja u platnom spisku;
- provjeravanje prisustva na poslu, radnih sati i platnih usklađivanja i smještanje podataka u određenu arhivu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik za obračun zarada

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Knjigovođa - 3313
- Službenik računovodstva – 4311
- Službenik knjigovodstva – 4311

432 Službenici za evidentiranje u proizvodnji, skladištenju i transportu

Službenici za evidentiranje u proizvodnji, skladištenju i transportu, evidentiraju podatke o proizvedenoj, kupljenoj, uskladištenoj, otpremljenoj robi i o materijalima koji su potrebni za proizvodnju u određenom periodu ili evidentiraju podatke o operativnim aspektima i vrše vremensku koordinaciju putničkog i robnog transporta.

Poslovi obično uključuju: bilježenje podatka o proizvedenoj, uskladištenoj, poručenoj i otpremljenoj

robi; registrovanje materijala za proizvodnju koji je primljen, uskladišten ili izdat; izračunavanje količina materijala za proizvodnju koji je potreban u određenim rokovima i pomoć oko pripreme i kontrole operativnog plana proizvodnje; vođenje podataka o operativnim aspektima i vremenskom koordiniranju putničkog i robnog transporta.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4321 Skladištari
- 4322 Službenici za planiranje i evidentiranje u proizvodnji i srodni službenici
- 4323 Službenici koordiniranja i evidentiranja transporta

4321 Skladištari

Skladištari registruju podatke o robi i materijalima za proizvodnju koji su primljeni, izmjereni i stavljeni u skladište ili izdati i otpremljeni.

Poslovi i zadaci uključuju:

- regulisanje i kontrolisanje prijema i otpreme robe i evidentiranje odgovarajućih podataka;
- evidentiranje podataka o skladištu, provjeravanje izdavanja robe, procjenjivanje potreba i podnošenje zahtjeva za nabavku novih zaliha;
- primanje, odlaganje i izdavanje alata, rezervnih djelova, različite opreme i vođenje odgovarajućih evidencija;
- mjerenje robe koja je primljena, izdata, proizvedena ili otpremljena i vođenje odgovarajućih evidencija;
- sastavljanje inventara namještaja i drugih predmeta koji su primljeni za odlaganje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik tereta
- Službenik otpreme (zaliha)
- Službenik zaliha
- Službenik skladišta
- Službenik mjerenja

4322 Službenici za planiranje i evidentiranje u proizvodnji i srodni službenici

Službenici za planiranje i evidentiranje u proizvodnji i srodni službenici izračunavaju količine materijala koje su potrebne u određenim rokovima za prerađivačku industriju, građevinarstvo i slične proizvodne programe i pripremaju i kontrolišu sprovođenje proizvodnih planova.

Poslovi i zadaci uključuju:

- izračunavanje količina, kvalitativnih odlika i tipova materijala koji su potrebni prema proizvodnom programu;
- pripremanje planova proizvodnih potreba, provjeravanje da li su potrebni materijali dostupni i vođenje relevantnih evidencija;
- pripremanje i pomoć oko pripreme operativnih planova proizvodnje na osnovu porudžbina klijenata i proizvodnih kapaciteta i realizacije proizvodnje;
- provjeravanje zaliha, ugovaranje isporuka i ispitivanje prekoračenja rokova;

- registrovanje i koordiniranje toka operacija i materijala između djelova preduzeća.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik kontrole proizvodnje
- Evidentičar proizvodnje

4323 Službenici koordiniranja i evidentiranja transporta

Službenici koordiniranja i evidentiranja transporta vode evidenciju o operativnim aspektima i vrše vremensko koordiniranje željezničkog, drumskog i vazdušnog transporta putnika i robe i pripremaju izvještaje za rukovodstvo.

Poslovi i zadaci uključuju:

- vođenje evidencije o operativnim aspektima i vremensko koordiniranje putničkog i robnog transporta;
- određivanje željezničkih ruta u okviru regije ili zone željezničkog sistema i vođenje odgovarajućih evidencija;
- rukovođenje, kontrolisanje i registrovanje manipulacije robom u željezničkom depou;
- koordiniranje i vođenje evidencija o operativnim aktivnostima u vezi sa drumskim transportom, kao što je razmještanje i vremensko raspoređivanje vozila i vozača, utovara i istovara robe iz vozila i skladištenje robe u tranzitu;
- koordiniranje i vođenje evidencija o operativnim aktivnostima u vezi sa vazdušnim transportom putnika i robe, kao što su liste putnika i spiskovi robe;
- pripremanje izvještaja za rukovodioce.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik kontrole transportnih usluga
- Službenik otpravnik u transportu

44 Ostali administrativni službenici

Ostali administrativni službenici obavljaju administrativne službeničke poslove u medijima, sudovima, bibliotekama i poštama, arhiviraju dokumenta, pripremaju podatke za obradu, vode evidenciju (dosijee) o zaposlenim radnicima, provjeravaju i upoređuju materijale sa originalima i pišu u ime nepismenih lica.

Poslovi u ovoj vrsti obično uključuju: vođenje evidencija u biblioteci - o nabavci, izdavanju i vraćanju knjiga; vođenje evidencija o zaposlenim radnicima; klasifikovanje i arhiviranje raznih dokumenata; sortiranje, registrovanje i isporučivanje pošiljki sa pošte, kao i iz ili unutar preduzeća; šifriranje; revidiranje podataka; obavljanje više raznih administrativnih – službeničkih poslova; pisanje u ime lica koja ne umiju da čitaju i pišu.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeću podvrstu:

441 Ostali administrativni službenici

441 Ostali administrativni službenici

Ostali administrativni službenici obavljaju administrativne službeničke poslove u medijima, sudovima, bibliotekama i poštama, arhiviraju dokumenta, pripremaju podatke za obradu, provjeravaju i upoređuju materijale sa originalima, vode evidencije (dosijee) o zaposlenim radnicima i pišu u ime lica koja ne umiju da čitaju ili pišu.

Poslovi obično uključuju: vođenje evidencija u biblioteci - o nabavci, izdavanju i vraćanju knjiga; klasifikovanje i arhiviranje raznih dokumenata i drugih papira; vođenje evidencija o zaposlenim radnicima; sortiranje, registrovanje i isporučivanje pošiljki sa pošte, kao i iz, ili unutar preduzeća; šifriranje; revidiranje podataka; obavljanje više raznih administrativnih – službeničkih poslova; pisanje u ime lica koja ne umiju da čitaju ili pišu.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 4411 Službenici u bibliotekama
- 4412 Poštari - radnici na prijemu, sortiranju i raznošenju pošte
- 4413 Šifranti, korektori i srodni službenici
- 4414 Pisari i srodni službenici
- 4415 Službenici na razvrstavanju, arhiviranju i kopiranju dokumenata
- 4416 Službenici za ljudske resurse
- 4419 Administrativni službenici, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

4411 Službenici u bibliotekama

Službenici u bibliotekama izdaju i primaju bibliotečki materijal, sortiraju i postavljaju na police knjige, zvučne i video zapise, periodične publikacije, žurnale, časopise i novine i daju opšte bibliotekarske informacije korisnicima biblioteka.

Poslovi uključuju:

- izdavanje i primanje knjiga i drugog materijala u bibliotekama;
- slaganje knjiga i drugog bibliotečkog materijala na police;
- obavljanje tehničkih administrativnih poslova kao što je elektronsko arhiviranje, obrada i povremeno kucanje teksta;
- vođenje evidencija o pretplati na žurnale;
- pomaganje korisnicima biblioteke u pristupanju bibliotečkom materijalu i pozajmljivanje materijala od drugih biblioteka;
- vođenje bibliotečkih dosijea u vezi sa nabavkom, izdavanjem i vraćanjem knjiga i drugih materijala.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik biblioteke
- Službenik arhivar u biblioteci

4412 Poštari - radnici na prijemu, sortiranju i raznošenju pošte

Poštari - radnici na prijemu, sortiranju i raznošenju pošte obavljaju sortiranje, registrovanje, isporuku i

druge poslove u vezi sa poštanskim uslugama iz pošte ili sličnih organizacija.

Poslovi uključuju:

- obavljanje manipulativnih poslova sa pošiljkama u javnim poštama ili drugim preduzećima za slanje pošiljki;
- sortiranje i isporučivanje pošte na privatne adrese ili adrese preduzeća;
- izdavanje potvrda o isporuci na zahtjev klijenata;
- sortiranje i vođenje jednostavnih evidencija o ulaznoj i izlaznoj korespondenciji i otpremanje izlazne pošte.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Poštanski službenik
- Raznoslač pošte
- Poštar

4413 Šifranti, korektori i srodni službenici

Šifranti, korektori i srodni službenici, revidiraju materijal, konvertuju informacije u šifre, tj. kodove, provjeravaju i ispravljaju gotove podatke i obavljaju čitav niz različitih tehničkih administrativnih poslova.

Poslovi i zadaci uključuju:

- konvertovanje podataka u šifre i klasifikovanje prema šiframa za potrebe obrade podataka;
- poređenje gotovog teksta i drugog materijala pripremljenog za štampanje sa originalom, ispravljanje grešaka i obilježavanje teksta za štampu prema važećim pravilima;
- sortiranje obrazaca i obilježavanje identifikacionim brojevima;
- sortiranje dokumenata za arhiviranje ili sređivanje setova stranica;
- ručno adresiranje cirkularnih pisama i omotnica.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik šifrant
- Korektor

4414 Pisari i srodni službenici

Pisari i srodni službenici pišu pisma, zahtjeve ili tužbe i popunjavaju obrasce u ime nepismenih lica.

Poslovi i zadaci uključuju:

- čitanje pisama i drugog pisanog materijala licima koja ne umiju da čitaju ili pišu i davanje potrebnih tumačenja i informacija;
- pisanje pisama i popunjavanje obrazaca za druga lica;
- pružanje savjeta pojedincima i tumačenje i pomoć oko popunjavanja formulara državnih institucija ili drugih zvaničnih formulara.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik pisar

4415 Službenici na razvrstavanju, arhiviranju i kopiranju dokumenata

Službenici na razvrstavanju, arhiviranju i kopiranju dokumenata, arhiviraju korespondenciju, kartone, fakture, recepte i druge podatke po azbučnom ili brojnom redu ili prema sistemu za arhiviranje koji se koristi. Oni lociraju i povlače materijal iz arhive po potrebi i fotokopiraju, skeniraju ili faksiraju dokumenta.

Poslovi i zadaci uključuju:

- sortiranje i klasifikovanje materijala prema datim kriterijumima kao što su lista sadržaja, namjena ili hronološki, azbučni ili brojni red;
- arhiviranje materijala u fioke, registratore ili fascikle za čuvanje;
- lociranje i izvlačenje materijala iz arhive po potrebi;
- vođenje podataka o arhiviranim ili povučenim materijalima;
- fotokopiranje, skeniranje ili slanje dokumenata faksom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik kopiranja
- Službenik arhiviranja

4416 Službenici za ljudske resurse

Službenici za ljudske resurse vode i ažuriraju evidencije o zaposlenim radnicima, što podrazumijeva podatke o premještanjima ili unapređenjima, ocjenama radnog učinka, odsustvima sa posla, zaradama, kvalifikacijama i obučavanju.

Poslovi i zadaci uključuju:

- ažuriranje informacija o radnoj biografiji, zaradama, ocjenama radnog učinka, kvalifikacijama i obučavanju i o korišćenom odsustvu;
- otvaranje dosijea za nove zaposlene radnike i provjeravanje kompletnosti podataka;
- obrađivanje molbi za zaposlenje i unaprijeđenje i obavještanje podnosilaca o rezultatima;
- primanje i odgovaranje na zahtjeve u vezi sa radnim ovlašćenjima i uslovima rada;
- slanje informacija o slobodnim radnim mjestima, oglašavanje otvaranja radnih mjesta i o testiranju;
- održavanje i ažuriranje sistema za ručno i kompjuterizovano arhiviranje i registraciju i prikupljanje i pripremanje izvještaja i dokumenata u vezi sa radnim aktivnostima zaposlenih;
- čuvanje i povlačenje podatka i dosijea o zaposlenim radnicima prema dobijenim zahtjevima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik za kadrovska pitanja
- Službenik za ljudske resurse

4419 Administrativni službenici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa pokriva administrativne službenike koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u rodu 4 Službenici za administrativne poslove. Na primjer, ova grupa uključuje službenike korespondencije, radnike na pres klipingu i publikacijama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- primanje zahtjeva korisnika za raznovrsno oglašavanje, pisanje i editovanje kopija, obračunavanje tarifa oglašavanja i izdavanje računa klijentima;
- pisanje poslovne i korespondencije državne administracije, kao što su odgovori na zahtjeve za pružanje informacija i pomoći, zahtjeve za naknadu štete, zahtjeve za plaćanje i servisne reklamacije;
- pomoć u pripremanju periodičnih publikacija, oglasa, kataloga, imenika i drugog materijala za publikovanje;
- čitanje novina, magazina, saopštenja za javnost i drugih publikacija u cilju nalaženja članaka koji su od interesa za saradnike i klijente.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Službenik reklame
- Službenik korespondencije
- Službenik adresara
- Službenik za pregled publikacija
- Press clipper

ROD 5 Zanimanja u uslugama i trgovini

Zanimanja u uslugama i trgovini obezbjeđuju lične i usluge obezbjeđenja, koje se odnose na putovanja, vođenje domaćinstva, catering, ličnu njegu ili zaštitu od požara i nezakonitih radnji ili demonstriraju i prodaju robu u maloprodaji i veleprodaji i sličnim objektima i na štandovima i pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: organizovanje i obezbjeđivanje usluga tokom putovanja; vođenje domaćinstva; pripremu i serviranje hrane i pića; čuvanje djece; obezbjeđivanje lične i osnovne zdravstvene njege u kućama i ustanovama, kao i frizerske usluge, tretmane za njegu ljepote i pratnju; proricanje sudbine/gatanje; balzamovanje i organizovanje sahrana; obezbjeđivanje mjera bezbjednosti i zaštitu pojedinaca i imovine od požara i nezakonitih radnji; sprovođenje zakona i reda; bavljenje manekenstvom u cilju reklamiranja, umjetničkog stvaranja i prezentovanja robe; prodaju u objektima maloprodaje i veleprodaje, kao i na štandovima i pijacama; demonstraciju robe potencijalnim kupcima. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj grupi su klasifikovane u sljedeće vrste:

- 51 Zanimanja ličnih usluga
- 52 Zanimanja u trgovini i srodna zanimanja
- 53 Zanimanja lične njege i pomoći
- 54 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite

51 Zanimanja ličnih usluga

Zanimanja ličnih usluga obezbjeđuju lične usluge, koje se odnose na putovanja, vođenje domaćinstva, catering, njegu djece i ličnu njegu.

Poslovi i zadaci obično uključuju: organizovanje i obezbjeđivanje usluga tokom putovanja; vođenje domaćinstva; pripremu i serviranje hrane i pića; obezbjeđivanje lične i osnovne zdravstvene njege u kućama ili ustanovama, kao i frizerske usluge, tretmane za njegu ljepote i pratnju; proricanje sudbine/gatanje; balzamovanje i organizovanje sahrana. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovane u sljedeće podvrste:

- 511 Turistički pratioci i vodiči, stjuardi i kondukteri
- 512 Kuvari
- 513 Konobari i barmeni
- 514 Zanimanja za njegu ljepote (uljepšavanje) i srodna zanimanja
- 515 Kućepazitelji i nadzornici u zgradama
- 516 Ostala zanimanja ličnih usluga

511 Turistički pratioci i vodiči, stjuardi i kondukteri

Turistički pratioci i vodiči, stjuardi i kondukteri obezbjeđuju različite lične usluge u vezi sa putovanjima avionom, vozom, brodom, autobusom ili drugim prevoznim sredstvima, kao i pratnju pojedincima i grupama na putovanjima, razgledanjima i ekskurzijama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: obezbjeđivanje komfora i bezbjednosti putnika; serviranje hrane i pića; obezbjeđivanje bližih informacija u vezi sa putovanjem; prikupljanje ili izdavanje karata u javnom saobraćaju, praćenje pojedinaca ili grupa na turama razgledanja ili ekskurzijama i opisivanje interesnih tačaka.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 5111 Zemaljski, avio i brodski stjuardi
- 5112 Kondukteri i kontrolori u javnom saobraćaju
- 5113 Turistički vodiči i pratiodci na putovanjima

5111 Zemaljski, avio i brodski stjuardi

Zemaljski, avio i brodski stjuardi obezbjeđuju komfor i bezbjednost putnika, serviraju obroke i piće, obično u avionima ili na brodovima. Oni mogu da planiraju i koordiniraju vođenje domaćinstva i društvenih aktivnosti na brodovima.

Poslovi i zadaci uključuju:

- doček putnika, koji ulaze u avion ili na brod, kontrolu karata i upućivanje putnika na njihova sjedišta ili mjesta;
- saopštavanje, objašnjavanje i demonstraciju bezbjednostnih mjera i postupanja u slučaju opasnosti, kao što je upotreba kiseonika, maski, bezbjednosnih pojaseva i prsluka za spasavanje;
- pripremanje i serviranje gotovih obroka i pića;
- prodavanje bescarinske i ostale robe;
- vođenje brige o opštim potrebama i komforu putnika, davanje informacija i čišćenje i održavanje kabina;
- upućivanje i pomaganje putnicima i praćenje propisanih procedura u slučaju opasnosti, kao što su evakuisanje aviona pri prinudnom slijetanju;
- provjeravanje da su sredstva za pružanje prve pomoći i ostala oprema u slučaju opasnosti u funkciji;
- pružanje prve pomoći putnicima u opasnosti;
- praćenje uputstava u vezi sa vremenskim prilikama, nadmorskom visinom, rutama, postupanja u slučaju opasnosti, koordiniranjem posade, dužinom leta, služenjem hrane i pića ;
- pripremanje putnika i aviona za poletanje i slijetanje;
- pružanje posebne pomoći putnicima kao što su mala djeca, starije osobe ili osobe sa invaliditetom.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana ovdje:

- Pratilac na aerodromu
- Pratilac/poslužitelj tokom leta
- Brodski stjuard

5112 Kondukteri i kontrolori u javnom saobraćaju

Kondukteri i kontrolori u javnom saobraćaju kontrolišu i izdaju karte i obezbjeđuju komfor i bezbjednost putnika u vozovima, tramvajima, autobusima i ostalim sredstvima javnog saobraćaja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- prikupljanje i izdavanje karata ili propusnica i provjeru važenja karata, koje su prethodno izdate;
- vođenje brige o spavaćim kolima i putnicima u putničkim vozovima;
- pružanje pomoći pri ukrcavanju, traženju sjedišta i odlaganju prtljaga prema zahtjevima, naročito starijim osobama, bolesnim ili povrijeđenim osobama;
- otvaranje i zatvaranje vrata putnicima;
- izvođenje bezbjednosne provjere opreme prije polaska;
- signalizaciju vozačima da se zaustave ili nastave sa vožnjom;
- preuzimanje prtljaga putnika i saopštavanje ruta i stanica;
- provjeravanje da li su bezbjednosne mjere ispoštovane;
- odgovaranje na zahtjeve i žalbe putnika i davanje informacija u vezi stanica i veza;
- preduzimanje odgovarajućih mjera u slučaju opasnosti ili nesreće.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana ovdje:

- Kondukter u autobusu
- Kondukter u trolejbusu
- Kontrolor karata (javni saobraćaj)
- Kondukter u vozu
- Kondukter u tramvaju

5113 Turistički vodiči i pratioci na putovanjima

Turistički i pratioci na putovanjima vodiči prate pojedince ili grupe na putovanjima, turama razgledanja i ekskurzijama i prilikom obilazaka interesnih tačaka, kao što su istorijska mjesta, industrijski objekti i tematski parkovi. Oni opisuju interesne tačke i obezbjeđuju biografske informacije o interesantnim karakteristikama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- praćenje i vođenje turista na krstarenjima i turama razgledanja;
- praćenje posjetilaca pri obilasku mjesta interesovanja, kao što su muzeji, izložbe, tematski parkovi, fabrike i ostali industrijski objekti;
- opisivanje i pružanje informacija o interesnim tačkama i izložbama i davanje odgovora na pitanja;
- sprovođenje obrazovnih djelatnosti za školarce;
- nadgledanje aktivnosti posjetilaca u cilju garantovanja saglasnosti sa organizovanjem ili odredbama tura kao i bezbjednosnom praksom;
- doček i registrovanje putnika i učesnika na turama, kao i izdavanje bilo kakvih zahtjevanih identifikacionih znakova ili bezbjednosnih sredstava;
- dijeljenje brošura, prikazivanje audio-vizuelnih prezentacija, kao i objašnjavanje procedura i funkcionisanja na mjestima, koja se posjećuju;
- obezbjeđivanje fizičke zaštite grupama, kao i sprovođenje aktivnosti kao što su pružanje prve pomoći i upravljanje evakuacijama u slučaju opasnosti;
- rješavanje bilo kakvih problema u vezi sa putnicima, pružanjem usluga ili smještajem.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vodič kroz umjetničke galerije

- Pratlja na putovanjima

512 Kuvari

Kuvari planiraju, organizuju, pripremaju i kuvaju jela u hotelima, restoranima i ostalim mjestima za objedovanje, na brodovima, u putničkim vozovima i u privatnim domaćinstvima. Poslovi i zadaci obično uključuju: planiranje obroka, pripremu i kuvanje hrane; planiranje, nadgledanje i koordinaciju rada kuhinjskih pomoćnika; provjeru kvaliteta hrane; mjerenje i miješanje sastojaka prema receptima i ličnom sudu; regulisanje temperature peći, pečenjara i ostale opreme za kuvanje, kontrolisanje i čišćenje kuhinje, opreme za kuvanje, sala za serviranje, itd., u cilju obezbjeđivanja bezbjednih i higijenskih postupaka u vezi hrane; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilji, rešetke/tiganji.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeću grupu:

5120 Kuvari

5120 Kuvari

Kuvari planiraju, organizuju, pripremaju i kuvaju jela u hotelima, restoranima i ostalim mjestima za obedovanje, na brodovima, u putničkim vozovima i u privatnim domaćinstvima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- planiranje obroka, pripremu i kuvanje hrane;
- planiranje, nadgledanje i koordinaciju rada kuhinjskih pomoćnika
- provjeru kvaliteta hrane;
- određivanje težine, mjerenje i miješanje sastojaka prema receptima i ličnom sudu
- regulaciju temperature peći, roštilja, pečenjara i ostale opreme za kuvanje; kontrolisanje i čišćenje kuhinje, opreme za kuvanje, sala za serviranje, itd., u cilju obezbjeđivanja bezbjednih i higijenskih postupaka u vezi hrane;
- rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilji, rešetke/tiganji.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Kuvar

Neka srodna zanimanja, klasifikovana na drugom mjestu:

- Glavni kuvar - 3434

- Pripremač brze hrane – 9411

513 Konobari i barmeni

Konobari i barmeni poslužuju hranu i piće na komercijalnim mjestima za ručavanje i posluživanje pića, klubovima, ustanovama i kantinama, na brodovima i putničkim vozovima.

Poslovi i zadaci obično uključuju: održavanje snabdjevenosti barova zalihama; pranje korišćenih čaša i čišćenje područja bara, posluživanje alkoholnih i bezalkoholnih pića u baru; stavljanje čistih stolnjaka na stolove, postavljanje pribora za jelo, grnčarije i čaša; savjetovanje u vezi izbora vina i serviranje vina; uzimanje porudžbina za hranu i/ili piće i prenošenje porudžbina u kuhinju; naplata i izdavanje računa.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 5131 Konobari
- 5132 Barmeni

5131 Konobari

Konobari poslužuju hranu i piće na mjestima za ručavanje i posluživanje pića, u klubovima, ustanovama i kantinama, na brodovima i u putničkim vozovima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- stavljanje čistih stolnjaka na stolove, postavljanje pribora za jelo, grnčarije i čaša;
- dočekivanje gostiju i predstavljanje menija i liste pića;
- davanje savjeta u vezi izbora hrane i pića;
- uzimanje porudžbina za hranu i/ili piće i prenošenje porudžbina u kuhinju;
- serviranje hrane i pića klijentima za stolovima;
- čišćenje stolova i vraćanje posuđa i pribora za jelo u kuhinju;
- izdavanje računa, prihvatanje plaćanja i rukovanje mašinama za prodaju i registar-kasama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Konobar

Neka srodna zanimanja, klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer kafea -1412
- Menadžer restorana -1412
- Barmen – 5132

5132 Barmeni

Barmeni pripremaju, miješaju i serviraju alkoholna i bezalkoholna pića direktno klijentima za barom ili kasom ili preko konobara.

Poslovi i zadaci uključuju :

- preuzimanje porudžbina za piće od konobara ili direktno od gostiju;
- preprimu i serviranje alkoholnih i bezalkoholnih pića za barom;
- pranje korišćenih čaša, čišćenje i održavanje područja bara, mjesta za pripremu kafe ili čaja i opreme, kao što su mašine za pripremu kafe (espresso);
- naplaćivanje pića, rukovanje registar-kasama i saldiranje kase;
- točenje pića iz bačvi i punjenje zaliha;
- provjera snabdjevenosti barova zalihamama i sređivanje flaša i čaša;
- provjera starosti gostiju radi posluženja alkoholnih pića;
- preduzimanje mjera da bi se ograničili problemi, koji se odnose na preteranu konzumaciju pića, kao što je ubjeđivanje gostiju da prestanu da piju, smanjivanje daljeg posluživanja i porudžbina;
- miješanje sastojaka za pripremu koktela i ostalih pića;

- serviranje mezetluka ili ostale hrane klijentima u baru.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Točilac pića
- Barmen

Neka srodna zanimanja, klasifikovana na drugom mjestu:

- Konobar – 5131

514 Zanimanja za njegu ljepote (uljepšavanje) i srodna zanimanja

Frizeri, kozmetičari i srodni radnici friziraju kosu, briju i dotjeruju bradu, bave se tretmanima ljepote, šminkaju i nanose kozmetiku i pružaju ostale vrste tretmana pojedincima u cilju poboljšanja njihovog izgleda.

Poslovi i zadaci uključuju :

- diskutovanje o zahtjevima klijenata;
- friziranje kose;
- brijanje i dotjerivanje brade;
- pružanje tretmana ljepote i nanošenje kozmetike i šminke;
- oblikovanje i dotjerivanje prstiju ruku i nogu i tretiranje manjih oboljenja ljudskog stopala;
- pružanje usluga klijentima što se tiče kupki i elementarne masaže.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 5141 Frizeri i srodna zanimanja
- 5142 Kozmetičari i srodna zanimanja

5141 Frizeri i srodna zanimanja

Frizeri i srodna zanimanja šišaju, stilizuju, farbaju, jačaju, stavljaju minival na kosu, briju ili dotjeruju dlake na licu i tretiraju tjeme glave.

Poslovi i zadaci uključuju :

- šišanje, pranje, sjenčenje i stavljanje minivala na kosu;
- brijanje i dotjerivanje brade i brkova;
- tretiranje tjemena glave;
- podešavanje perika prema zahtjevima klijenata;
- davanje savjeta u vezi njege kose, kozmetičkih proizvoda i frizura;
- stilizovanje kose u afričke pletenice i pletenice i dodavanje produžetaka na kosu;
- ugovaranje tretmana i naplaćivanje usluga;
- čišćenje radnih površina i dezinfikovanje opreme.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Berberin
- Stilista za kosu
- Frizer
- Specijalista za njegu kose

5142 Kozmetičari i srodna zanimanja

Kozmetičari i srodna zanimanja pružaju tretmane ljepote lica i tijela, nanose kozmetiku i šminku i pružaju druge vrste tretmana pojedincima u cilju poboljšanja njihovog izgleda.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje i nanošenje krema, losiona i sličnih proizvoda na lice ili djelove tijela;
- masažu lica i tijela;
- nanošenje šminke klijentima u kozmetičkim salonima ili glumcima i ostalim izvođačima;
- čišćenje, oblikovanje i dotjerivanje prstiju ruku i nogu i tretiranje manjih oboljenja ljudskog stopala kao što su žuljevi, zadebljanja i deformacije noktiju na nožnim prstima;
- pružanje usluga klijentima što se tiče kupki i elementarne masaže;
- korišćenje tehnika voskom za depilaciju u cilju otklanjanja neželjenih malja na tijelu;
- davanje savjeta klijentima u vezi dijeta i vežbi kako bi smanjili tjelesnu težinu;
- ugovaranje tretmana i naplaćivanje usluga.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Spravljač kupki
- Kozmetičar
- Pedikirer
- Manikirer
- Šminker
- Savjetnik za mršavljenje

515 Kućepazitelji i nadzornici u zgradama

Kućepazitelji i nadzornici u zgradama koordiniraju, prave raspored i nadgledaju rad čistača i ostalog osoblja, koje se bavi vođenjem domaćinstva u poslovnim, industrijskim i stambenim prostorijama. Oni preuzimaju odgovornost za poslove u vezi vođenja domaćinstva i brige u hotelima, kancelarijama, apartmanima, kućama i privatnim stanovima.

Poslovi i zadaci obično uključuju: dodjeljivanje zadataka i vršenje kontrole u građevinskim objektima kako bi se uvjerali da je posao čišćenja, vođenja domaćinstva i održavanja propisno odrađen; snabdijevanje zalihama i opremom kao i inventarom kako bi se obezbjedilo da su zalihe koje su pri ruci adekvatne; odabir i unajmljivanje radnika; obučavanje novih i iskusnih zaposlenih; preporučivanje unapređenja, prelaska na drugo radno mjesto ili otkaza; obavljanje određenih zadataka čišćenja, vođenja domaćinstva i održavanja.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 5151 Nadzornici održavanja čistoće u poslovnim prostorima
- 5152 Kućepazitelji u domaćinstvu
- 5153 Domari i nastojnici za održavanje zgrada i poslovnih prostora

5151 Nadzornici održavanja čistoće u poslovnim prostorima

Nadzornici održavanja čistoće u poslovnim prostorima organizuju, nadgledaju i sprovode funkcije vođenja domaćinstva kako bi održavali čistoću i doveli u red unutrašnje prostorije, postrojenja i objekte u

tim prostorima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- unajmljivanje, obučavanje, otpuštanje, organizovanje i nadglednje čistača i ostalog osoblja, koje se bavi vođenjem domaćinstva;
- kupovinu ili kontrolisanje kupovine zaliha;
- kontrolisanje odlaganja i izdavanja zaliha;
- nadgledanje opšteg socijalnog programa i ponašanja pojedinaca u institucijama;
- brisanje ili usisavanje, pranje i poliranje podova, namještaja i ostale opreme;
- namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdijevanje peškirima, sapunima i sličnim artiklima;
- čišćenje kuhinja i opšta pomoć u kuhinjskim poslovima, uključujući pranje sudova;
- obnavljanje zaliha u minibarovima i dodavanje predmeta kao što su čaše za piće i oprema za pisanje.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Kućepazitelj u hotelu
- Nadzornik domaćinstva

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer hotela - 1411
- Kućepazitelj u zgradi - 5153
- Domaćin pansiona - 5152
- Kućepazitelj u privatnom domaćinstvu - 5152
- Kućni čistač - 9111

5152 Kućepazitelji u domaćinstvu

Kućepazitelji u domaćinstvu organizuju, nadgledaju i sprovode funkcije vođenja domaćinstva u privatnim domaćinstvima sa ili bez podrške pomoćnog osoblja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje radnika, zaposlenih u domaćinstvima kao domaće osoblje;
- kupovinu ili kontrolisanje kupovine zaliha;
- kontrolisanje odlaganja i izdavanja zaliha;
- pomaganje u slučajevima manjih povreda ili bolesti, obavljajući zadatke kao što su mjerenje temperature, davanje lijekova ili stavljanje zavoja;
- brisanje ili usisavanje, pranje i poliranje podova, namještaja i ostale opreme;
- namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdijevanje peškirima, sapunima i sličnim artiklima;
- vođenje brige o kućnim ljubimcima, primanje posjetilaca, odgovaranje na telefonske pozive, prenošenje poruka i nabavke iz bakalnice;
- priprema i kuvanje hrane, postavljanje i čišćenje stolova i serviranje hrane i pića;
- čišćenje kuhinja i opšta pomoć u kuhinjskim radovima, uključujući pranje sudova.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Domaćin pansiona
- Nazornik domaće posluge
- Kućepazitelj u privatnom domaćinstvu

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Menadžer hotela – 1411

5153 Domari i nastojnici za održavanje zgrada i poslovnih prostora

Domari i nastojnici za održavanje zgrada i poslovnih prostora brinu o apartmanskim kompleksima, hotelima, kancelarijama, crkvama i ostalim zgradama i održavaju ih kao i područja oko njih u čistom i propisnom stanju. Oni mogu da nadgledaju druge radnike i izvođače radova u zavisnosti od veličine i prirode zgrade, koja je u pitanju.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje rada osoblja i izvođača radova, koji se bave čišćenjem, vođenjem domaćinstva i održavanjem zgrada;
- učešće u čišćenju, jednostavnim popravkama i održavanju unutrašnjih poslova u zgradama;
- staranje o pećima i bojlerima kako bi se obezbjedilo grijanje i snabdijevanje toplom vodom;
- kontrolisanje ponašanja stanara i posetilaca u stvarima kao što su smanjivanje buke i zloupotreba imovine;
- obezbjeđivanje malih usluga odsutnim stanarima kao što su prihvatanje isporuka u njihovo ime ili obezbjeđivanje zahtijevanih informacija posjetiocima;
- obavješavanje rukovodstva i vlasnika zgrada o potrebi za većim popravkama;
- kontrolisanje zgrada u cilju obezbjeđivanja informacija o tome da je bezbjednost na nivou;
- popunjavanje obrazaca i snabdijevanje stanara sa primjercima pravilnika.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Nastojnik zgrade
- Domar u zgradi
- Vratar
- Crkvenjak

516 Ostala zanimanja ličnih usluga

Ostala zanimanja ličnih usluga rezimiraju događaje u prošlosti i predviđaju budućnost u životima osoba, obezbjeđuju društvo i ostale lične usluge, dotjerivanje, obuku i brigu o životinjama, usluge balzamovanja i organizovanja sahrana, obučavaju ljude da voze kola.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pravljenje horoskopa; obezbjeđivanje društva ili usluga usluživanja i ostalih ličnih usluga klijentima; obezbjeđivanje usluga balzamovanja i organizovanja sahrana; hranjenje, čuvanje, obuka i briga o životinjama, pružanje obuke studentima u vezi časova vožnje.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 5161 Astrolozi, proroci i srodna zanimanja
- 5162 Lični pratioci i lični sobari
- 5163 Pogrebnici i srodna zanimanja
- 5164 Zanimanja za njegu i čuvanje kućnih ljubimaca
- 5165 Instruktori vožnje drumskih motornih vozila
- 5169 Zanimanja ličnih usluga, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

5161 Astrolozi, proroci i srodna zanimanja

Astrolozi, proroci i srodni radnici rezimiraju događaje u prošlosti i predviđaju budućnost u životima osoba uz pomoć astrologije, na osnovu karakteristika dlanova klijenata, otvaranja karata ili ostalih tehnika.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pravljenje horoskopa pojedincima pri rođenju ili kasnije u cilju rezimiranja događaja u prošlosti i predviđanja budućih događaja ili uslova njihovih života;
- tumačenje karakteristika dlanova klijenata, otvaranje karata, tumačenje pozicije listova čaja ili gledanje u kafu, tumačenje oblika i kalupa kostiju mrtvih životinja, itd.;
- predviđanja budućih događaja na osnovu tih tumačenja;
- određivanje povoljnih perioda za različite ljudske aktivnosti, kao što su inauguracije, vjenčanja, putovanja kao i religiozne i ostale ceremonije;
- davanje upozorenja i savjeta o mogućim tokovima dešavanja;
- savjetovanje pojedinaca o mjerama predostrožnosti, koje treba da preduzmu, kako bi izbjegli zle uticaje.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Astrolog
- Gatara
- Numerolog
- Hiromant

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Nadriljekar - 3230
- Vračar – 3413

5162 Lični pratioci i lični sobari

Lični pratioci i lični sobari obezbjeđuju društvo i zadovoljavaju različite potrebe poslodavca.

Poslovi i zadaci uključuju :

- obezbjeđivanje društva poslodavcu, prateći ga na različita mjesta, putem čitanja, vođenja razgovora i učešća u aktivnostima kao što je sport;
- pomoć u zabavljanju posetilaca u kući poslodavca;
- uređivanje garderobera i lične pokretne imovine.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Pratilac
- Lična kućna pomoćnica
- Poslužitelj

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Poslovna pratnja - 5169
- Partner za ples – 5169

5163 Pogrebnici i srodna zanimanja

Pogrebnici i srodna zanimanja radnici vrše različite zadatke u vezi sa pokojnicima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- dogovaranje u vezi sa i sprovođenje sahrana, kremacija i opela;
- balsamovanje ljudskih tijela kako bi se usporio ili odložio proces raspadanja;
- usklađivanje sa zdravljem i higijenom i obezbjeđivanje zadovoljavanja zakonskih zahtjeva u vezi sa balsamovanjem;
- zasijecanje ili zatvaranje posjekotina na različitim djelovima tijela i preoblikovanje ili prepravljavanje izobličjenih ili osakaćenih tijela, kada je to neophodno;
- oblačenje pokojnika i smještanje u kovčeg;
- sprovođenje intervjua kako bi se postigao sporazum u vezi sa pripremom posmrtnih oglasa, pomoći u vezi sa izborom urni ili kovčega i donijela odluka u vezi lokacije i vremena održavanja sahrana ili kremacija.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Osoba koja se bavi balsamovanjem
- Pogrebnik

5164 Zanimanja za njegu i čuvanje kućnih ljubimaca

Lica sa zanimanjem za njegu i čuvanje kućnih ljubimaca hrane, čuvaju, obučavaju i njeguju životinje i pomažu veterinarima i tehničarima koji se bave zdravljem životinja i tehničarima na veterinarskim fakultetima, osobama koje rade u azilima za životinje, štenarama za gajenje i čuvanje životinja, laboratorijama, prodavnicama kućnih ljubimaca, školama za jahanje, školama za obuku pasa i sličnim ustanovama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kupanje i hranjenje životinja;
- vođenje ili nošenje životinja u ambulantu i držanje životinja tokom podvrgavanja ljekarskom tretmanu;
- čišćenje i sterilisanje veterinarskih hirurških instrumenata;
- obilježavanje ljekova, hemikalija i ostalih farmaceutskih preparata i snabdijevanje zalihama;
- sterilisanje flašica, čaša i ostale opreme;
- čišćenje, organizovanje i dezinfekcija djelova predviđenih za životinje, kao što su torovi, konjušnice, kavezi i dvorišta, kao i opreme za životinje kao što su bisage i uzde;
- prikupljanje i bilježenje informacija o težini, veličini, fizičkom stanju i primjenjenim tretmanima, lijekovima i uzimanju hrane;
- obučavanje vlasnika da razviju i održe željeno ponašanje životinja za aktivnosti kao što su takmičenja, zabava, pokoravanje, bezbjednost, jahanje itd.;
- njegovanje životinja - kupanje, četkanje, potkresivanje i dotjerivanje dlake, sječenje noktiju i čišćenje ušiju.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Trener pasa
- Trener konja
- Čuvar kućnih ljubimaca

- Čuvar u zoološkom vrtu

5165 Instruktori vožnje drumskih motornih vozila

Instruktori vožnje drumskih motornih vozila podučavaju ljude kako da upravljaju ovim vozilima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- obuku polaznika u pogledu važećih propisa i objašnjavanje kao i demonstracija funkcija kočnica, kvačila, odabira opreme, automatskog mjenjača, signala i svijetala;
- instruiranje u vezi sa odredbama putničkog saobraćaja;
- podučavanje vještinama vožnje i bezbjednosti na putu;
- savjetovanje polaznika kada su spremni da polažu vozački ispit;
- savjetovanje i podučavanje polaznika naprednim tehnikama vožnje koje se zahtijevaju u nepredviđenim situacijama;
- ilustrovanje i objašnjavanje upravljanja motornim vozilima i prezentacija tehnika vožnje uz pomoć dijagrama i audio-vizuelnih sredstava.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Instruktor vožnje

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Instruktor letenja – 3153

5169 Zanimanja ličnih usluga, koja nijesu klasifikovana na drugom mestu

Zanimanja ličnih usluga, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu, spadaju u vrstu 51 Zanimanja ličnih usluga. Na primjer, ovdje su klasifikovani oni koji obezbjeđuju usluge i pratnju kao što su plesni partneri, poslovna pratnja i hostese u noćnim klubovima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- praćenje klijenata u restorane i ostala mjesta za izlaženje;
- ulogu plesnog partnera;
- doček klijenata u noćnim klubovima i omogućavanje zabave.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poslovna pratnja

- Domaćin kluba

- Hostesa u noćnom klubu

- Plesni partner

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Družbenica – 5162

52 Zanimanja u trgovini i srodna zanimanja

Zanimanja u trgovini i srodna zanimanja prodaju i prikazuju robu u veleprodaji ili maloprodaji, na štandovima, pijacama, od vrata do vrata, preko telefona ili u centrima za kontaktiranje klijenata. Oni mogu

da registruju ili prihvate plaćanje za kupljenu robu ili usluge i mogu da vode male prodavnice.

Poslovi i zadaci, koje obavljaju radnici u ovoj vrsti mogu da uključuju sledeće: prodaju robe u objektima veleprodaje ili maloprodaje, na štandovima, pijacama, prodaju od vrata do vrata, preko telefona ili u centrima za kontaktiranje klijenata; demonstraciju i prikazivanje robe potencijalnim klijentima; prodaju i serviranje brze hrane u bifeima ili na ulici; kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji treba da se prodaju; slaganje i prikazivanje robe za prodaju; pakovanje prodane robe; određivanje asortimana proizvoda, nivoa zaliha i cijena za robu koja treba da se proda; rukovanje registar-kasama, skenerima, kompjuterima i ostalom opremom u svrhu evidentiranja i primanja plaćanja za kupovinu robe i usluga. Kontrola ostalih radnika može da se zahtijeva u nekim zanimanjima, koje su ovdje klasifikovane.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 521 Ulični i pijačni prodavci
- 522 Prodavci i trgovci u radnjama
- 523 Kasiri i biljetari
- 524 Ostala zanimanja u trgovini

521 Ulični i pijačni prodavci

Ulični i pijačni prodavci prodaju robu sa štandova na pijacama ili ulicama i prodaju toplu ili hladnu gotovu jela i pića na ulicama ili javnim mjestima.

Poslovi i zadaci obično uključuju: sticanje dozvole za postavljanje štanda na određenom mjestu na ulici, pijaci ili drugom otvorenom prostoru ili za prodaju jela i pića na ulicama, kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji se prodaju; podizanje ili uklanjanje štandova; transport, skladištenje, utovar i istovar proizvoda za prodaju; slaganje, prikazivanje i prodaju robe, hrane i pića i naplata računa; umotavanje i pakovanje prodane robe; pripremu hrane i pića za prodaju; guranje, voženje na biciklu ili nošenje ručnih kolica, ostalih kolica ili korpi na željeno mjesto na ulici ili na javnim mjestima, kao što su stanice ili bioskopi; vođenje računa i evidencije o zalihama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 5211 Prodavci na tezgama i pijacama
- 5212 Ulični prodavci hrane

5211 Prodavci na tezgama i pijacama

Prodavci na tezgama i pijacama prodaju različitu robu sa štandova na otvorenom prostoru ili na pokrivenim pijacama ili sa štandova na ulicama i drugog otvorenog prostora.

Poslovi i zadaci uključuju :

- sticanje dozvole za postavljanje štanda na određenom mjestu na ulici, pijaci ili drugom otvorenom prostoru;
- određivanje proizvoda, koji se prodaju, zaliha i cijena za robu koja se prodaje;
- kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji se prodaju iz veleprodaje ili direktno od proizvođača;
- podizanje ili uklanjanje štandova; transport, skladištenje, utovar i istovar proizvoda za prodaju;
- predstavljanje i prodaju robe i naplatu računa;
- ređanje i prikazivanje robe za prodaju i pakovanje prodane robe;

- vođenje evidencije o zalihama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Prodavac u kiosku
- Pijaćni prodavac
- Pomoćnik prodaje na uličnim štandovima
- Vlasnik/zakupac pijaćnog štanda

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Ulični prodavac hrane - 5212
- Ulični prodavac (osim hrane) - 9520
- Vlasnik prodavnice - 5221
- Pomoćnik prodaje u prodavnici - 5223
- Nadzornik tezge gdje se uslužuje hrana – 5246

5212 Ulični prodavci hrane

Ulični prodavci hrane pripremaju i prodaju ili prodaju prethodno pripremljenu, hladnu ili toplu hranu i pića za neposrednu potrošnju na ulicama i javnim mjestima kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta.

Poslovi i zadaci uključuju :

- sticanje dozvole ili isprava, kada je to potrebno, za prodaju hrane i pića na ulici ili na javnim mjestima;
- nabavku hrane i pića za prodaju;
- pripremu hrane i pića za prodaju unaprijed ili na licu mjesta;
- utovar i istovar, guranje, voženje na biciklu ili nošenje ručnih kolica, ostalih kolica ili korpi na željeno mjesto na ulici ili na javnim mjestima kao što su stanice ili bioskopi;
- prikazivanje i prodaju hrane i pića i primanje plaćanja.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Ulični prodavac hrane

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kuvar - 5120
- Pripremač brze hrane - 9411
- Prodavac brze hrane - 5246
- Ulični prodavac (osim hrane) – 9520

521 Prodavci i trgovci u radnjama

Prodavci i trgovci u radnjama prodaju asortiman robe i usluga direktno ili u ime objekata veleprodaje ili maloprodaje. Oni objašnjavaju funkciju i kvalitet robe i usluga i mogu da vode male prodavnice ili da kontrolišu djelatnosti pomoćnika prodaje u prodavnici i blagajnika/kasira.

Poslovi i zadaci obično uključuju: određivanje zahtjeva mušterija i savjetovanje u vezi asortimana proizvoda, cijene, isporuke, garancija kao i korišćenja proizvoda i rukovanja njima; demonstraciju i objašnjavanje kao i prodaju robe i usluga mušterijama; pripremu računa i naplatu različitim metodama plaćanja; preuzimanje ili pomaganje u rukovođenju zalihama, koje se odvija u prodavnici, kao što su

popisivanje robe i učešće u preuzimanju zaliha; ređanje i prikazivanje robe za prodaju kao i umotavanje i pakovanje prodane robe; određivanje asortimana robe, nivoa zaliha i cijena za robu koja se prodaje; kontrolisanje i koordiniranje rada pomoćnika prodaje u prodavnici, kontrolisanje ostalih radnika u supermarketima i robnim kućama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 5221 Preduzetnik u trgovini / Vlasnici radnji
- 5222 Poslovođe prodavnica
- 5223 Prodavci u radnjama / prodavnicama / Pomoćnici prodaje u radnjama

5221 Preduzetnik u trgovini / Vlasnici radnji

Preduzetnik u trgovini / Vlasnici radnji vode prodavnice maloprodaje nezavisno ili uz podršku malog broja ostalih osoba.

Poslovi i zadaci uključuju :

- određivanje asortimana proizvoda, nivoa zaliha i cijena za robu koja se prodaje;
- kupovinu i naručivanje robe za prodaju sa pijaca, od trgovaca na veliko i ostalih snabdjevača;
- određivanje budžeta i vođenje evidencije o nivou zaliha i o finansijskim transakcijama;
- određivanje cijena i prikazivanje robe koja se prodaje;
- prodaju robe mušterijama i savjetovanje u vezi njihove upotrebe;
- ispitivanje vraćene robe i odlučivanje o odgovarajućim mjerama;
- popisivanje robe, koja se nalazi na zalihama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vlasnik prodavnice
- Bakalin

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac prodavnice - 1420
- Posjednik pijačnog štanda – 5211

5222 Poslovođe prodavnica

Poslovođe prodavnica kontrolišu i koordiniraju poslove pomoćnika prodaje u prodavnici, kontrolora i ostalih radnika, koji su zaposleni u prodavnicama maloprodaje i veleprodaje, kao što su supermarketi i robne kuće.

Poslovi i zadaci uključuju :

- planiranje i pripremu radnog programa i dodjeljivanje zadataka osoblju;
- obuku osoblja u vezi procedura prodaje, uključujući i izlaženje na kraj sa teškim ili kompleksnim slučajevima;
- obezbjeđivanje brze usluge mušterijama;
- davanje savjeta rukovodiocima prilikom intervjuisanja, zapošljavanja, procjeni, unaprijeđivanja i otpuštanja osoblja, kao i rješavanja žalbi osoblja;
- ispitivanje vraćene robe i odlučivanje o prikladnim mjerama u vezi toga;

- popisivanje robe za prodaju i naručivanje novih zaliha;
- obezbjeđivanje pravilnog izlaganja robe i prikladnog isticanja cijena;
- obezbjeđivanje primjene bezbjednosnih mjera.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poslovođa supermarketa
- Kontrolor u supermarketu

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac prodavnice - 1420
- Vlasnik prodavnice - 5221
- Posednik pijačnog štanda – 5211

5223 Prodavci u radnjama / prodavnicama / Pomoćnici prodaje u radnjama

Prodavci u radnjama / prodavnicama / Pomoćnici prodaje u radnjama prodaju asortiman robe i usluga direktno ili u ime objekata veleprodaje ili maloprodaje i objašnjavaju funkciju i kvalitet robe i usluga.

Poslovi i zadaci uključuju :

- određivanje zahtjeva mušterija i savjetovanje u vezi asortimana proizvoda, cijene, isporuke, garancija kao i korišćenja proizvoda i rukovanja njima;
- demonstraciju i objašnjavanje upotrebe robe i usluga mušterijama;
- prodaju robe i usluga i naplatu različitim metodama plaćanja i pripremu računa kao i evidentiranje prodaje uz upotrebu registar-kasa;
- preuzimanje ili pomaganje u rukovođenju zalihama, kao što su popisivanje robe i učešće u trebovanju zaliha;
- ređanje i isticanje robe za prodaju, kao i pakovanje prodate robe.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Prodavac u objektu maloprodaje
- Prodavac u objektu veleprodaje
- Pomoćnik prodaje

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac prodavnice - 1420
- Prodavac u kiosku - 5211
- Pijačni prodavac - 5211
- Prodavac na pijačnom štandu - 5211
- Ulični prodavac hrane - 5212
- Vlasnik prodavnice - 5221
- Poslovođa-kontrolor - 5230
- Nadzornik tezge gdje se uslužuje hrana – 5246

523 Kasiri i biljetari

Kasiri i biljetari rukuju registar-kasama, optičkim čitačima, kompjuterima ili ostalom opremom u cilju evidentiranja i naplate kupljene robe, usluga i ulaska u objekte kao što su prodavnice, restorani i objekti za prodaju karata.

Poslovi i zadaci uključuju: primanje i provjeru plaćanja gotovinom, kreditnim karticama, debitnim karticama u prodavnicama, objektima za prodaju karata ili sličnim objektima, vraćanje kusura i izdavanje računa; izdavanje karata u objektima za prodaju karata i odgovarajuće naplaćivanje usluga te vrste; računanje i evidentiranje primljenog ili isplaćenog novca i izjednačavanje evidencija što se tiče prodaje sa prikazom u registar-kasama; primanje prispjele gotovine, provjeravanje gotovine u odnosu na račune i ostala dokumenta i pripremu za deponovanje gotovine u banku; rukovanje registar-kasama u cilju evidentiranja ukupne vrijednosti prodate robe, naplate, vraćanja kusura i izdavanja računa; analiziranje, mjerenje i evidentiranje cijena robe; pakovanje robe u vreće.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeću grupu:

5230 Kasiri i biljetari

5230 Kasiri i biljetari

Kasiri i biljetari rukuju registar-kasama, optičkim čitačima, kompjuterima ili ostalom opremom u cilju evidentiranja i naplate kupljene robe, usluga i ulaska u objekte kao što su prodavnice, restorani i objekti za prodaju karata.

Poslovi i zadaci uključuju :

- primanje i provjeru plaćanja gotovinom, kreditnim karticama, debitnim karticama u prodavnicama, objektima za prodaju karata ili sličnim objektima;
- vraćanje kusura i izdavanje računa;
- izdavanje karata za sportska i kulturna događanja;
- računanje i evidentiranje primljenog ili isplaćenog novca i izjednačavanje evidencija što se tiče prodaje sa prikazom u registar-kasama;
- primanje prispjele gotovine, provjeravanje gotovine u odnosu na račune i ostala dokumenta i priprema za deponovanje gotovine u banku;
- rukovanje registar-kasama u cilju evidentiranja ukupne vrijednosti prodate robe, naplate, vraćanja kusura i izdavanja računa;
- analiziranje, mjerenje i evidentiranje cijena robe;
- pakovanje naplaćene robe.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Kasir u prodavnici
- Službenik za prodaju karata za zabavna i sportska događanja - biljetar
- Poslovođa-kontrolor
- Poslovođa komandne table na stanici
- Službenik za izdavanje karata (putovanja) - 4221
- Pomoćnik prodaje u prodavnici - 5223
- Nadzornik na stanici - 5245
- Poslovođa-kontrolor – 5222

524 Ostala zanimanja u trgovini

Ostala zanimanja u trgovini predstavljaju, demonstriraju i prodaju robu, hranu i usluge, obično opštoj javnosti, u drugačijem kontekstu od prodaje na pijacama, ulicama ili prodavnicama. Tu su uključeni prodavci, koji nijesu klasifikovani u podvrste 521 Ulični i pijačni prodavci, 522 Prodavci i trgovci u

radnjama i 523 Kasiri i biljetari.

Poslovi i zadaci obično uključuju: prikazivanje i demonstraciju artikala za prodaju; poziranje fotografima, za film i video snimke, reklamiranje, fotografije bez pokreta ili za umjetničko stvaranje; odgovaranje na pitanja i davanje savjeta u vezi upotrebe robe i usluga; preuzimanje porudžbina i sklapanje dogovora u vezi plaćanja; isporuku i prikupljanje robe ili za pružanje usluga; prodaju robe i usluga i traženje potencijalnih mušterija metodom od vrata do vrata ili korišćenjem telefona ili ostalih medija elektronske komunikacije; prodaju goriva, maziva i ostalih proizvoda za automobile na pumpama; obezbjeđivanje usluga kao što su snabdijevanje gorivom, čišćenje, podmazivanje i izvođenje manjih popravki motornih vozila.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 5241 Manekeni i modeli
- 5242 Prodavci i demonstratori proizvoda
- 5243 Prodavac od vrata do vrata
- 5244 Prodavci kataloške prodaje i u kontakt-centrima
- 5245 Točioci goriva
- 5246 Prodavci brze hrane
- 5249 Zanimanja u trgovini koja nijesu klasifikovana na drugom mestu

5241 Manekeni i modeli

Manekeni i modeli nose i predstavljaju odjeću i modne detalje i poziraju za fotografije, film i video snimke, reklame, magazine ili za umjetničko stvaranje.

Poslovi i zadaci uključuju :

- oblačenje probne odjeće novih ili trenutnih stilova ili onog tipa koji zahtijeva klijent;
- hodanje, okretanje i poziranje u cilju prikazivanja stila i karakteristika odjevnih predmeta, modnih detalja i ostale robe;
- poziranje kao objekat za skulptore, slikare i druge stvaraoce vizuelne umjetnosti;
- poziranje za magazine i ostale reklamne medije;
- poziranje za televizijske, video i bioskopske reklame i ostale produkcije.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Reklamni model
- Umjetnički model
- Maneken

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Glumac – 2655

5242 Prodavci i demonstratori proizvoda

Prodavci i demonstratori proizvoda demonstriraju robu na prodajnim mjestima, izlozbama i u privatnim kućama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- postavljanje izložbenih prostora i demonstriranje artikala u cilju informisanja mušterija o njihovim karakteristikama i načinu upotrebe, kao i stimulisanja kupovine;

- odgovaranje na pitanja i davanje savjeta o upotrebi robe;
- prodaju robe ili usmjeravanje mušterija ka prodajnom osoblju;
- primanje porudžbina i sklapanje dogovora u vezi plaćanja, isporuke i uzimanja robe;
- nuđenje uzoraka i dijeljenje kataloga i reklamnog materijala.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Demonstrator
- Prodavac demonstrator

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pijačni prodavac - 5211
- Prodavac na pijačnom štandu - 5211
- Prodavac od vrata do vrata – 5243

5243 Prodavci od vrata do vrata

Prodavci od vrata do vrata prodaju robu i usluge i podstiču posao za prodajne objekte putem približavanja ili posjećivanja potencijalnih kupaca, obično stanara u privatnim kućama, tako što idu od vrata do vrata.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pružanje detaljnih informacija o različitoj robi i uslugama i o uslovima prodaje putem posjećivanja postojećih i potencijalnih kupaca od vrata do vrata.
- demonstraciju ili opisivanje robe i usluga koje su u ponudi;
- evidentiranje porudžbina i transakcija i dostavljanje istih snabdijevačima;
- pripremu računa i kupoprodajnih ugovora i naplate;
- dijeljenje pisama, letaka i ostalog reklamnog materijala kupcima;
- sastavljanje listi potencijalnih kupaca i pozivanje istih na sklapanje posla;
- putovanja između prodajnih mjesta i kupaca i nošenje uzoraka robe za prodaju.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Prodavac od vrata do vrata
- Predstavnik prodaje od vrata do vrata
- Prodavac usluga organizovanja zabava

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Predstavnik komercijalne prodaje - 3322
- Ulični trgovac – 9520

5244 Prodavci kataloške prodaje i u kontakt-centrima

Prodavci kataloške prodaje i u kontakt-centrima kontaktiraju postojeće i potencijalne kupce putem telefona ili ostalih elektronskih medija za komunikaciju, u cilju promocije robe i usluga i organizuju posjete u cilju prodaje. Oni mogu da rade iz kontakt centara ili iz decentralizovanih prostorija.

Poslovi i zadaci uključuju :

- promociju robe i usluga putem telefona ili elektronske pošte, uz praćenje spiskova za kontakt;

- stimulisanje interesovanja za robu i usluge i dogovaranje sastanaka sa predstavnicima prodaje;
- organizovanje obrade i slanja robe i usluga, kao i informativnih brošura kupcima;
- organizovanje sastanaka za predstavnike prodaje;
- evidentiranje napomena za mjere koje treba da se preduzmu i ažuriranje marketinških baza podataka kako bi se iskazale promjene statusa svakog kupca;
- izvještavanje o aktivnostima konkurencije i pitanjima, postavljenih od strane kupaca, koja bi mogla biti od koristi menadžerima;
- analiziranje statističkih podataka o primljenim pozivima i postignutom uspjehu;
- dostavljanje periodičnih izvještaja o telemarketinškim aktivnostima i rezultatima.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Prodavac u telemarketinškoj prodaji
- Prodavac u pozivnom centru
- Internet prodavac

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Službenik za davanje informacija u kontakt centru - 4222

5245 Točioci goriva

Točioci goriva prodaju goriva, maziva i ostale proizvode na pumpama; obezbjeđuju usluge kao što su snabdijevanje gorivom, čišćenje, podmazivanje i izvođenje manjih popravki motornih vozila.

Poslovi i zadaci uključuju :

- punjenje rezervoara i ambalaža do nivoa koji odredi kupac;
- provjeru i ponovno punjenje vazdušnog pritiska u gumama, ulja i ostalog goriva;
- pranje vjetrobrana i prozora na vozilima;
- manje popravke motornih vozila kao što je zamjena guma, svijetala i guma brisača na vjetrobranu;
- održavanje i obavljanje poslova u prostorijama za automatsko pranje automobila;
- naplatu računa za kupljenu robu;
- čišćenje pumpi i okolnog prilaznog puta, prodavnica i objekata;
- preuzimanje kontrole nad zalihama i priprema izvještaja o gorivu, ulju, opremi i ostalim artiklima koji se prodaju.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Nadzornik luke za male čamce/marine
- Nadzornik na pumpi

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kasir na pumpi - 5230
- Pomoćnik prodaje u prodavnici - 5223

5246 Prodavci brze hrane

Prodavci brze hrane uslužuju mušterije u bifeima i završavaju pripremu jednostavnih prehrambenih

artikala u restoranima, kafeima, hotelima, mjestima gdje se prodaje brza hrana, kafeterijama, bolnicama i ostalim mjestima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- serviranje hrane mušterijama u bifeima;
- pomaganje mušterijama u izboru i poručivanju hrane;
- pranje, ljuštenje, rezanje i sječenje hrane uz pomoć ručnih i električnih pomagala;
- pripremu jednostavnih prehrambenih artikala i podgrijavanje pripremljenih obroka;
- raspodjelu u porcije i pakovanje hrane ili stavljanje hrane direktno na tanjire za serviranje;
- pakovanje hrane za nošenje;
- punjenje frižidera, rashladnih vitrina za posluživanje i vođenje evidencije o količinama hrane koja se koristi;
- naplatu računa za kupljene prehrambene artikle.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poslužilac u kafeteriji
- Poslužilac salata u baru

Neka srodna zanimanja, klasifikovana na ovom mjestu:

- Kuvar – 5120
- Prodavac na kiosku – 5211
- Prodavac na pijačnom štandu – 5211
- Prodavac na uličnom štandu – 5211
- Konobar – 5131
- Barmen – 5132
- Pripremač brze hrane – 9411

5249 Zanimanja u trgovini koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa uključuje zanimanja u trgovini koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu u vrsti 52 Zanimanja u trgovini i srodna zanimanja.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Radnik za iznajmljivanje dobara (osim nekretnina)

53 Zanimanja lične njege i pomoći

Zanimanja lične njege i pomoći obezbjeđuju njegu, kontrolu i pomoć djeci, pacijentima i starijim osobama, rekonvalescentima ili osobama sa invaliditetom u institucionalnim i stambenim smještajima.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pomoć kod kretanja, pranja i ostalih ličnih potreba, pomoć djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina, kontrolu i učešće u aktivnostima koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama; posmatranje i izvještavanje o djeci, određenom medicinskom ili socijalnom radniku.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 531 Zanimanja za njegu i čuvanje djece i pomoćnici učitelja
- 532 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim

ustanovama

531 Zanimanja za njegu i čuvanje djece i pomoćnici učitelja

Zanimanja za njegu i čuvanje djece i pomoćnici učitelja obezbjeđuju njegu i kontrolu djece u školama, internatima i ustanovama za brigu o djeci.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pomoć djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina, demonstriranje, kontrolu i učešće u aktivnostima, koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama; pomoć u pripremi materijala i opreme za obrazovanje djece i rekreativne aktivnosti prije škole, posle škole, tokom raspusta i u centrima za dnevnu njegu.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 5311 Zanimanja za njegu i čuvanje djece
- 5312 Pomoćnici učitelja

5311 Zanimanja za njegu i čuvanje djece

Zanimanja za njegu i čuvanje djece obezbjeđuju njegu i kontrolu djece u internatima, u aktivnostima prije škole, posle škole, tokom raspusta i u centrima za dnevnu njegu.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pomaganje djeci da se operu, obuku i nahrane;
- vođenje djece u i iz škole ili napolje da bi se bavili rekreacijom;
- igranje igara sa djecom ili zabavljanje djece čitanjem ili pričanjem priča;
- pomaganje u pripremi materijala i opreme za obrazovanje djece i rekreaciju;
- praćenje ponašanja djece i usmjeravanje njihovog socijalnog razvoja;
- disciplinovanje djece i preporučivanje ili iniciranje drugih mjera za kontrolisanje ponašanja, kao što je briga o sopstvenoj odjeći i raspremanju igračaka i knjiga;
- posmatranje i nadgledanje igre djece;
- vođenje dnevne evidencije o svakom djetetu ponaosob, uključujući posmatranja i informacije o aktivnostima, obrocima i lijekovima, koje dobijaju.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Lice koje čuva djecu
- Lice koje se bavi njegom djece
- Njegovatelj u dječijim jaslicama
- Dadilja

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vaspitač u periodu ranog djetinjstva – 2342

5312 Pomoćnici učitelja

Pomoćnici učitelja izvode neučiteljske dužnosti u cilju pomaganja nastavnicima i obezbjeđivanja njege

i kontrole za djecu u školama i predškolskim institucijama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- demonstriranje, kontrolu i učešće u aktivnostima koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama;
- pripremu unutrašnjih i spoljašnjih prostora za učenje i rekreativne aktivnosti;
- pomaganje djeci u intelektualnim, fizičkim, bihevioralnim i ostalim poteškoćama u učenju;
- pomaganje djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina;
- pomaganje u pripremi materijala za učenje, kopiranje i sakupljanje pisanog i štampanog materijala;
- rukovanje audio-vizuelnom opremom, kompjuterima i ostalim pomagalicama za učenje;
- podjelu i prikupljanje materijala za predavanja.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Pomoćnik u predškolskim institucijama
- Pomoćnik učitelja

532 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama

Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama obezbjeđuju njegu i pomoć u kretanju i dnevnim aktivnostima, pacijentima i starijim licima, rekonvalescentima ili osobama sa invaliditetom u institucionalnim i stambenim smještajima.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pomoć pacijentima u kretanju, ličnoj njezi i komunikacionim potrebama; sterilizaciju hirurških i ostalih instrumenata i opreme; posmatranje i izvještavanje o primjećenim poteškoćama odgovarajućem medicinskom ili socijalnom radniku, pripremu pacijenata za pregled i tretman i učešće u planiranju brige o pojedincima.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 5321 Pomoćnici za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama
- 5322 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u kući
- 5329 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

5321 Pomoćnici za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama

Pomoćnici za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama obezbjeđuju direktnu ličnu njegu i pomoć u dnevnim aktivnostima pacijentima i stanarima u različitim institucijama za zdravstvenu njegu, kao što su bolnice, klinike i ustanove gdje pacijenti žive i gdje im je obezbjeđena bolnička njega. Oni obično rade na primjeni afirmisanih planova njege i prakse i pod direktnom kontrolom medicinskih, bolničkih i ostalih zdravstvenih stručnjaka ili njihovih pomoćnika.

Poslovi i zadaci uključuju :

- obezbjeđivanje njege, podrške i tretmana pacijentima i stanarima u medicinskim, rehabilitacionim i stambenim ustanovama na osnovu planova tretmana, koji su zasnovali medicinski, bolnički i ostali zdravstveni stručnjaci;
- pomaganje pacijentima u njihovim ličnim i terapijskim potrebama kao što je lična higijena,

hranjenje, oblačenje, fizičko kretanje i vježbe, komunikacija, uzimanje lijekova i mijenjanje odjeće;

- smještanje, podizanje i okretanje pacijenata kao i prevoženje u invalidskim kolicima ili na pokretnim krevetima;
- održavanje higijenskih standarda, kao što je čišćenje soba i mijenjanje posteljine;
- primjenu masaže i ostalih nefarmakoloških mjera za olakšavanje bolova;
- posmatranje stanja pacijenata, njihovog odziva i ponašanja i izvještavanje o promjenama zdravstvenim stručnjacima;

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Babica (klinička ili bolnička)
- Pomoćnica u dojenju (klinička ili bolnička)
- Pomoćnik u zdravstvenoj njezi
- Psihijatrijski pomoćnik

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Medicinska sestra (stručna) - 2221
- Medicinska sestra (pomoćnik stručnjaka) - 3221
- Radnik u ambulanti - 3258
- Pomoćnik u zdravstvenoj njezi u kući - 5322

5322 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u kući

Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u kući obezbjeđuju rutinsku ličnu njegu i pomoć u dnevnim aktivnostima osobama, kojima je ona potrebna zbog starosti, bolesti, povrede ili drugih fizičkih ili mentalnih stanja u privatnim kućama i ostalim nezavisnim stambenim objektima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pomaganje korisnicima usluga zdravstvene i lične njege u ličnim i terapijskim potrebama, kao što je lična higijena, hranjenje, oblačenje, fizičko kretanje i vježbe, obično prema planu, koji je zasnovao medicinski stručnjak;
- vođenje evidencije o korisnicima usluga zdravstvene i lične njege, promjenama stanja korisnika, reakcijama na njegu i tretman i izvještavanje ili obezbjeđivanje upućivanja stručnjaku u zdravstvenoj ili socijalnoj službi;
- smještanje i podizanje klijenata sa smetnjama u kretanju i pomoć u smještanju klijenata u invalidska ili motorna kolica;
- pružanje klijentima i porodicama emocionalne podrške i informacija i savjeta u vezi ishrane, higijene, vježbi, vođenja brige o djeci ili o prologođavanju na bolest ili invaliditet;
- održavanje higijenskih standarda klijenata, kao što je mijenjanje posteljine, pranje odjeće i posuđa i čišćenje prostora u kome borave;
- obezbjeđivanje psihološke podrške putem razgovora ili glasnog čitanja;
- planiranje, kupovinu, pripremu i serviranje obroka kako bi se zadovoljili zahtjevi u vezi ishrane i propisanih dijeta;
- obezbjeđivanje podrške roditeljima i njege novorođenčadima tokom postpartalnog perioda;
- zakazivanje i praćenje klijenata na pregled kod ljekara i ostalih zdravstvenih stručnjaka ili izvršavanje ostalih zadataka.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Pomoćnik kod porođaja u kući
- Pomoćnik u zdravstvenoj njezi u kući
- Osoba koja obezbjeđuje ličnu njegu

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Medicinska sestra (stručna) - 2221
- Socijalni radnik (stručni) - 2635
- Medicinska sestra (pomoćnik stručnjaka) - 3221
- Socijalni radnik (pomoćnik stručnjaka) - 3412
- Pomoćnica u dojenju (klinička ili bolnička) – 5321

5329 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata radnike koji obezbjeđuju ličnu njegu u zdravstvenim službama na drugom mjestu nerazvrstane u podvrstu 532 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama. Na primjer, grupa uključuje zanimanja kao što su stomatološki radnici, pomoćnici u sterilizaciji, dežurna lica u bolnicama, medicinski pomoćnici u rentgenologiji, farmaceutski radnici.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje i sterilizaciju hirurških, stomatoloških i farmaceutskih instrumenata, posuda i ostale opreme;
- stavljanje etiketa na lijekove, hemikalije i ostale farmaceutske preparate i dopunjavanje zaliha na rafovima;
- smještanje, podizanje i okretanje pacijenata kao i prevoženje u invalidskim kolicima ili na pokretnim krevetima;
- pripremu pacijenata za pregled ili liječenje;
- postavljanje instrumenata, pripremu materijala i pomaganje stomatolozima ili radiolozima tokom postupaka;
- izlaganje dijagnostičkim X-zracima.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Stomatološki radnik
- Pomoćnik u pružanju prve pomoći
- Medicinski pomoćnik u rendgenologiji
- Farmaceutski radnik
- Medicinski pomoćnik u laboratoriji
- Pomoćnik u sterilizaciji

54 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite

Zanimanja obezbjeđenja i zaštite štite pojedince i imovinu od požara i ostalih rizika, održavaju red primjenjujući zakone i odredbe.

Poslovi i zadaci obično uključuju: spriječavanje, borbu protiv i gašenje požara; spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasnim situacijama; održavanje reda i primjenu zakona i odredbi, patroliranje javnim mjestima i hapšenje osumnjičenih prestupnika,

usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće; nadgledanje i održavanje reda među zatvoreniciima u zatvoru; popravnim domovima ili kaznenim zavodima; patroliranje ili nadgledanje zemljišta u cilju zaštite imanja od provale ili vandalizma, kontrolisanje pristupa objektima i održavanje reda kao i primjenjivanje mjera na javnim događanjima i unutar objekata. Uključeno je i kontrolisanje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeću podvrstu:

541 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite

541 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite

Zanimanja obezbjeđenja i zaštite štite pojedince i imovinu od požara i ostalih rizika, održavaju red primjenjujući zakone i odredbe.

Poslovi i zadaci obično uključuju: spriječavanje, borbu protiv i gašenje požara; spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasnim situacijama; održavanje reda i primjenu zakona i odredbi, patroliranje javnim mjestima i hapšenje osumnjičenih prestupnika, usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće; nadgledanje i održavanje reda među zatvoreniciima u zatvoru; popravnim domovima ili kaznenim zavodima; patroliranje ili nadgledanje zemljišta u cilju zaštite imanja od provale ili vandalizma, kontrolisanje pristupa objektima i održavanje reda kao i primjenjivanje mjera na javnim događanjima i unutar objekata. Uključeno je i kontrolisanje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

5411 Vatrogasci

5412 Policajci

5413 Zatvorski čuvari

5414 Zanimanja obezbjeđenja imovine i lica

5419 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

5411 Vatrogasci

Vatrogasci spriječavaju, bore se protiv i gase požare i pomažu u drugim nepredviđenim događajima, štite život i imovinu i sprovode akcije spašavanja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- odgovaranje na vatrogasni signalni uređaj, pružanje pomoći npr. u automobilskim ili industrijskim nesrećama, u situacijama pretnji bombom i u ostalim nepredviđenim događajima;
- kontrolisanje i gašenje požara uz pomoć ručne opreme i one koja se napaja električnom energijom i hemikalija za gašenje požara;
- gašenje posebnih tipova požara uz korišćenje posebne opreme u industrijskim postrojenjima;
- spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasnim situacijama;
- prevenciju ili ograničavanje širenja opasnih supstanci u slučaju požara ili nesreća;
- edukovanje javnosti u pogledu prevencije požara.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vatrogasac
- Šumski vatrogasac

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vatrogasni inspektor - 3112
- Specijalista za spriječavanje požara - 3112
- Istražitelj u slučaju požara – 3119

5412 Policajci

Policajci se bave održavanjem zakona i reda i primjenom zakona i odredbi, patroliranjem javnim mjestima i hapšenjem osumnjičenih prestupnika.

Poslovi i zadaci uključuju :

- patroliranje određenim mjestima kako bi se održao javni red, reagovanje na nepredviđene događaje, zaštitu ljudi i imovine i primjenu zakona i odredbi;
- identifikaciju, gonjenje i hapšenje osumnjičenih lica i počinitelja krivičnih djela;
- usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće;
- obezbjeđivanje hitne pomoći žrtvama nesreća, kriminala i prirodnih katastrofa;

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Viši policajac
- Policajac, koji se bavi patroliranjem
- Policajac

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Šef policije - 1112
- Policijski komesar - 1112
- Glavni inspektor u policiji — 1112
- Policijski detektiv - 3355
- Policijski inspektor – 3355

5413 Zatvorski čuvari

Zatvorski čuvari nadgledaju i održavaju red među zatvorenicima u zatvoru, popravnim domovima ili kaznenim zavodima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- doček novih zatvorenika, stavljanje njihovih vrijednih stvari u sefove, praćenje zatvorenika do njihovih ćelija i zaključavanje istih;
- pravljenje periodičnih inspekcija ćelija kao i kontrolisanje i održavanje bezbjednosti brava, prozora, vrata i kapija;
- nadgledanje zatvorenika tokom rada, obroka i rekreacije;
- posmatranje ponašanja zatvorenika u cilju spriječavanja nemira i bjekstva;
- patroliranje zatvorom u cilju spriječavanja bjekstva;
- pomoć u primjeni programa rehabilitacije;

- praćenje zatvorenika u prelasku i tokom privremenih napuštanja zatvora;

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čuvar u zatvoru

5414 Zanimanja obezbjeđenja imovine i lica

Zanimanja obezbjeđenja imovine i lica štite, patroliraju ili nadgledaju objekte, kako bi zaštitili imanje od krađe i vandalizma. Oni kontrolišu pristup objektima i održavaju red i primjenjuju odredbe na javnim događanjima i unutar zdanja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- patroliranje objektima i provjeravanje vrata, prozora i kapija kako bi spriječili i detektovali znake neovlašćenog ulaska;
- kontrolisanje prilaza zgradama, nadgledanje i dozvoljavanje ulaska i odlaska zaposlenih i posjetilaca, provjeravanje isprava i izdavanje bezbjednosnih kartica;
- kretanje među posjetiocima ili zaposlenima u cilju održavanja reda, zaštite imovine od krađe ili vandalizma i primjenjivanje odredbi ustanova;
- reagovanje na aktiviranje alarma, istraživanje uzroka nereda i kontaktiranje nadređenih, policije ili vatrogasaca u slučaju potrebe;
- izvođenje bezbjednosnih provjera putnika i prtljaga na aerodromima;
- skupljanje i obezbjeđivanje bezbjedne isporuke novca i stvari od vrijednosti u banke, automatske blagajne i maloprodajne objekte.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vrtar
- Čuvar u muzeju
- Noćni čuvar

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tjelohranitelj – 5419
- Spasilac na plaži – 5419

5419 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa pokriva zanimanja obezbjeđenja i zaštite, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu u podvrsti 541 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite, uključuje tjelohranitelje, stražare na prelazima i službenike koji se bave kontrolom životinja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- patroliranje plažama i na bazenima u cilju spriječavanja nesreća i spasavanja kupaca od davljenja;
- nadgledanje saobraćajnih tokova u cilju pozicioniranja bezbjednih mjesta preko kojih pješaci mogu da prelade ulicu;
- reagovanje na žalbe građana u vezi životinja lualica, stoke i divljih životinja, izdavanje upozorenja i pismenih poziva u vezi životinja, lualica i opasnih životinja;

- patroliranje u cilju kontrole primjene pravila parkiranja na dodijeljenim područjima;
- upravljanje saobraćajem.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Službenik koji se bavi kontrolom životinja
- Radnik patrolnog obezbjeđenja na plaži
- Čuvar divljači
- Stražar na prelazima
- Tjelohranitelj
- Nadzornik u saobraćaju

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vratar - 5414
- Čuvar u muzeju - 5414
- Noćni čuvar – 5414

ROD 6 Zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu

Poljoprivrednici, šumari, ribari i srodni obrađuju polja, gaje usjeve i žanju, sakupljaju divlje voće i biljke, gaje i love životinje, proizvode širok asortiman proizvoda životinjskog porijekla, kultiviraju, čuvaju i koriste šume, uzgajaju i love ribu i kultiviraju ili sakupljaju ostale oblike vodenih kultura kako bi obezbjedili hranu, stanovanje i prihode za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu zemlje, sejanje, sađenje, prskanje, đubrenje i berbu poljskih usjeva; uzgajanje voća i ostalog drveća, uzgajanje baštenskog povrća i ostalih vrtlarskih proizvoda, njegovanje, uzgajanje ili lov životinja uglavnom u svrhu sticanja hrane, mlijeka, krzna, kože, pčelarskih proizvoda; kultiviranje, čuvanje i sječu šuma; gajenje i pecanje riba; kultiviranje i prikupljanje ostalih oblika života u vodi; skladištenje i izvođenje osnovne obrade svoje proizvodnje; prodaju svojih proizvoda kupcima, tržišnim organizacijama ili pijacama. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj grupi su klasifikovana u sljedeće vrste:

- 61 Zanimanja u poljoprivredi za potrebe tržišta
- 62 Zanimanja u šumarstvu, ribarstvu i lovu za potrebe tržišta
- 63 Poljoprivredna i ribarska zanimanja i sakupljači za sopstvene potrebe

61 Zanimanja u poljoprivredi za potrebe tržišta

Zanimanja u poljoprivredi za potrebe tržišta planiraju, organizuju i izvode radove gajenja i žetve poljskih usjeva, u cilju uzgajanja voća i ostalog drveća, uzgajanja životinja i proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu zemlje, sejanje, sađenje, prskanje, đubrenje i berbu poljskih usjeva; uzgajanje voća i ostalog drveća, uzgajanje baštenskog povrća i ostalih vrtlarskih proizvoda, njegovanje, uzgajanje ili lov životinja uglavnom u svrhu sticanja hrane, mlijeka, krzna, kože, pčelarskih proizvoda; skladištenje i izvođenje osnovne obrade svoje proizvodnje; prodaju svojih proizvoda kupcima, tržišnim organizacijama ili pijacama. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovane u sljedeće podvrste:

- 611 Zanimanja u baštovanstvu i ratarstvu za potrebe tržišta
- 612 Uzgajivači domaćih životinja i srodni
- 613 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje

611 Zanimanja u baštovanstvu i ratarstvu za potrebe tržišta

Zanimanja u baštovanstvu i ratarstvu za potrebe tržišta planiraju, organizuju i izvode radove gajenja i žetve poljskih usjeva u cilju uzgajanja voća i ostalog drveća, uzgajanja baštenskog povrća i ljekovitih i ostalih biljaka, kao i proizvodnje vrtlarskih proizvoda i rasadnika, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se gajiti kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga; kupovinu sjemena, lukovica i đubriva, investiranje u zemlju i poboljšanje kvaliteta zemlje, sejanje, sađenje, kultivaciju i berbu različitih usjeva; gajenje životinja za rad, održavanje poljoprivrednih objekata, mašina i opreme,

proizvodnju mladica, sjemena i lukovica; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; isporuku ili plasiranje poljoprivrednih proizvoda. Uključeno je i kontrolisanje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovane u sljedeće grupe:

- 6111 Ratari i uzgajivači povrća
- 6112 Voćari, vinogradari i srodna zanimanja
- 6113 Baštovani, rasadničari i zanimanja hortikulture
- 6114 Uzgajivači mješovitih biljnih kultura i srodna zanimanja

6111 Ratari i uzgajivači povrća

Ratari i uzgajivači povrća planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i žetve različitih tipova poljskih usjeva kao što su pšenica i ostale žitarice, pirinač, repa, šećerna trska, orasi, duvan, trska i ostali usjevi i povrće, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se gajiti kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- pripremu zemlje ručno ili mašinski kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- odabir i sejanje sjemena i sađenje mladica;
- održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili proređivanjem biljaka, postavljanje i rukovanje opremom za navodnjavanje;
- kontrolisanje korova, parazita i bolesti, primjenom herbicida i pesticida;
- žetvu usjeva i uništavanje bolesnih ili suvišnih usjeva;
- kontrolisanje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- gajenje životinja za rad i održavanje poljoprivrednih objekata, konstrukcija, opreme i sistema za snabdijevanje vodom;
- skladištenje i obrada nekih proizvoda;
- promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivrednik koji se bavi proizvodnjom žitarica
- Poljoprivrednik koji se bavi proizvodnjom pamuka
- Poljoprivrednik koji se bavi proizvodnjom pirinča
- Kvalifikovani ratar
- Uzgajivač šećerne trske

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac poljoprivredne proizvodnje - 1311
- Fizički radnik u ratarstvu – 9211

6112 Voćari, vinogradari i srodna zanimanja

Voćari, vinogradari i srodna zanimanja planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i berbe drveća i žbunova, kao što su voće, koštunjavo voće, kafa, čaj, grožđe, bobičavo voće, kakao drveće i kaučuk i prikupljanja biljnih sokova, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju:

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se gajiti kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- pripremu zemlje ručno ili mašinski, kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- odabir i sejanje sjemena i sađenje mladica;
- održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili proređivanjem biljaka, postavljanje i rukovanje opremom za navodnjavanje;
- kontrolisanje korova, parazita i bolesti primjenom herbicida i pesticida;
- njegovanje drveća ili žbunova, prikupljanje biljnih sokova i berbu usjeva;
- kontrolisanje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- gajenje životinja za rad i održavanje poljoprivrednih objekata, konstrukcija, opreme i sistema za snabdijevanje vodom;
- skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Uzgajivač voća
- Uzgajivač čaja
- Vinogradar

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac plantaže - 1311
- Sakupljač voća – 9211

6113 Baštovani, rasadničari i zanimanja hortikulture

Baštovani, rasadničari i zanimanja hortikulture planiraju, organizuju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije i održavanja drveća, žbunova, cvijeća i ostalih biljaka u parkovima i privatnim baštama i proizvodnje mladica, lukovica i sjemena ili gaje povrće i cvijeće intenzivnim tehnikama kultivacije za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se gajiti kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- pripremu zemlje dovođenjem u dobro stanje putem izravnavanja i instaliranja sistema za navodnavanje i isušivanje;

- sadenje drveća, živica, baštenskih biljaka, trave;
- potkresivanje i rezanje drveća i žive ograde, namještanje potpora i zaštita za biljke, kao i koturanje, košenje i ovičavanje travnjaka;
- projektovanje konstrukcija i objekata unutar bašti, kao što su puteljci ili popločani djelovi, zidovi, vještačke stijene, vještačka jezera i vodene konstrukcije, hangari i ograde;
- provjeravanje zdravstvenog stanja biljaka, identifikovanje i tretiranje korova, parazita i bolesti i primjena gnojiva i đubriva;
- proizvodnju mladica, lukovica i sjemena ili gajenje biljaka iz sjemena;
- kontrolisanje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- održavanje zgrada, staklenika i ostalih objekata, opreme i sistema za snabdijevanje vodom;
- skladištenje i obrada nekih proizvoda;
- promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vrtlar
- Baštovan koji se bavi uređivanjem zemljišta
- Baštovan, tržišno orjentisan
- Uzgajivač pečuraka

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Naučnik koji se bavi vrtlarstvom - 2132
- Fizički radnik u vrtlarstvu - 9214
- Fizički radnik u hortikulturi – 9214

6114 Uzgajivači mješovitih biljnih kultura i srodna zanimanja

Uzgajivači mješovitih biljnih kultura i srodna zanimanja planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju gajenja i berbe specifičnih kombinacija poljskih usjeva, baštenskog povrća, usjeva drveća, vrtlarskih proizvoda i proizvoda iz rasadnika, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se gajiti, kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- pripremu zemlje ručno ili mašinski, kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- odabir i sejanje sjemena i sadenje mladica;
- održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili proređivanjem biljaka i postavljanjem i rukovanjem opremom za navodnjavanje;
- uzgajanje cvijeća i povrća intenzivnom kultivacijom;
- proizvodnju mladica, lukovica i sjemena;
- kontrolisanje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;

- održavanje zgrada, staklenika i ostalih objekata, opreme i sistema za snabdijevanje vodom;
- skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivrednik koji se bavi gajenjem mješovitih biljnih kultura
- Kvalifikovani poljoprivredni radnik (mješovite biljne kulture)

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac poljoprivredne proizvodnje - 1311
- Rukovodilac plantaže - 1311
- Poljoprivredni radnik koji se bavi proizvodnjom usjeva - 9211
- Sakupljač voća – 9211

612 Uzgajivači domaćih životinja i srodna zanimanja

Uzgajivači domaćih životinja i srodna zanimanja planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplodivanja i gajenja domaćih životinja, živine, insekata i neodomaćenih životinja za proizvodnju mesa, mlječnih proizvoda, meda, kože, tekstila i ostalih proizvoda ili za njihovo korišćenje u radne, sportske ili rekreativne svrhe, za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina proizvoda koji će se gajiti, kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga; gajenje, hranjenje i njegovanje životinja; pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište; nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini; obavljanje dužnosti koje se odnose na oplodnju životinja, kao što su oplodivanje, vještačka oplodnja i pomaganje životinjama kod porođaja, iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija, obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 6121 Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka i mliječnih proizvoda
- 6122 Uzgajivači živine
- 6123 Uzgajivači pčela i svilenih buba
- 6129 Uzgajivači domaćih životinja koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

6121 Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka i mliječnih proizvoda

Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka i mliječnih proizvoda planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplodivanja i gajenja domaćih životinja (osim živine), kao što su goveda, ovce, svinje, koze i konji za proizvodnju mesa i ostalih mliječnih proizvoda, kože i vune ili za njihovo korišćenje u radne, sportske ili rekreativne svrhe, za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina zaliha koje će da se proizvode, kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- kultivisanje ispaše i obezbjeđivanje i nadgledanje zaliha stočne hrane i vode kako bi se održao odgovarajući nivo ishrane stoke i njeno stanje;
- nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini;
- timarenje, obilježavanje, šišanje, sječú dlake, kvašenje i/ili kastriranje životinja i striža dlake za sakupljanje dlake ili vune;
- gonjenje stoke na ispašu ili na kantar, u hangare, na kolica ili na druga ograđena zemljišta;
- mužu životinja ručno ili koristeći mašine za mužu;
- miješanje stočne hrane, aditiva i lijekova u propisanim dozama i davanje ili ručno hranjenje životinja kako bi ih konzumirali;
- obavljanje dužnosti koje se odnose na oplodnju životinja, kao što su oplodivanje, vještačka oplodnja i pomaganje životinjama kod porođaja;
- održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i građevina;
- klanje i dranje kože životinja kao i njihova priprema za tržište;
- skladištenje i obrada nekih životinjskih ili mliječnih proizvoda;
- promovisanje i plasiranje proizvoda, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivrednik koji se bavi uzgajanjem goveda
- Poljoprivrednik koji se bavi proizvodnjom mliječnih proizvoda
- Uzgajivač pasa
- Gonič stada
- Poljoprivrednik koji se bavi uzgajanjem koza
- Uzgajivač konja
- Strigač ovaca
- Poljoprivrednik koji se bavi uzgajanjem ovaca
- Pastir
- Stočar

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac poljoprivredne proizvodnje - 1311
- Rukovodilac farme – 1311

6122 Uzgajivači živine

Uzgajivači živine planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplodivanja i gajenja kokoški, ćurki, guski, patki i ostale živine za proizvodnju mesa, jaja i gajenja živine za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina zaliha koje će da se proizvode kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- uzgajanje i kupovinu hrane i drugih zaliha kako bi se održao odgovarajući nivo ishrane živine i njeno stanje;
- nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini, kao i uklanjanje slabe, bolesne ili mrtve živine iz stada;
- miješanje hrane i aditiva i punjenje posuda za hranu i vodu;
- vakcinisanje živine preko vode za piće, injekcija ili udisanja vazduha;
- prikupljanje i skladištenje jaja i pakovanje za prodaju i isporuku na tržište;
- određivanje pola pileta i omogućavanje uzgajanja, vještačke oplodnje i izlijeganja jaja;
- iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i građevina;
- klanje i dranje kože životinja kao i njihova priprema za tržište;
- skladištenje i obrada neke vrste proizvodnje;
- organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha i proizvodnje;
- obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera kao i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Uzgajivač živine
- Poljoprivrednik koji se bavi živinom
- Prodavac živine

6123 Uzgajivači pčela i svilenih buba

Uzgajivači pčela i svilenih buba planiraju, organizuju i izvode poslove u cilju razmnožavanja, uzgajanja i vođenja računa o insektima, kao što su pčele i svilene bube od kojih se dobijaju med, pčelinji vosak, svila i ostali proizvodi za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina insekata koji će da se proizvode kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- kupovinu insekata i uzgajanje i kupovinu hrane i ostalih zaliha;
- razmnožavanje, uzgajanje i vođenje računa o insektima, kao i prikupljanje njihovih proizvoda;
- iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i građevina;
- skladištenje i obrada nekih proizvoda;
- organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti;

- obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Pčelar
- Uzgajivač svilenih buba

6129 Uzgajivači domaćih životinja koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa uključuje uzgajivače domaćih životinja koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u podvrstu 612 Uzgajivači domaćih životinja i srodni. Na primjer, uključuje lica, koja su angažovana u razmnožavanju, uzgajanju i vođenju računa o neodomaćenim sisarima, divljači i pticama (osim živine), puževima, zmijama i ostalim reptilima, kao i različitim insektima i životinjama, koje se koriste u eksperimentalne svrhe, za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama, zoološkim vrtovima i cirkusima ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina proizvoda koji će da se proizvode kao i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- razmnožavanje, uzgajanje i vođenje računa o životinjama;
- ubijanje i dranje životinja i pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište;
- nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje i napredovanje, kao npr. dobijanje na težini;
- izvođenje obaveza koje se odnose na reprodukciju životinja, kao što je razmnožavanje, vještačka oplodnja i pomoć kod rađanja;
- iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje;
- klanje i dranje životinja i priprema za tržište;
- skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- promovisanje i spremanje proizvoda za tržište, organizovanje prodaje, kupovine i transporta zaliha, kao i održavanje i procjenu evidencije aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Proizvođač krzna (neodomaćene životinje)
- Uzgajivač divljih ptica
- Uzgajivač nojeva
- Uzgajivač puževa

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Uzgajivač kućnih ljubimaca - 5164
- Čuvar u zoološkom vrtu - 5164
- Lovočuvar - 5419
- Uzgajivač živine – 6122

613 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje

Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i berbe/žetve poljskih i ostalih usjeva, drveća, kao i razmnožavanje, uzgajanja i vođenja računa o životinjama i proizvodnje širokog asortimana životinjskih proizvoda za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se proizvode kao i životinja koje će da se gaje i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga; kupovinu sjemena, đubriva i ostalih zaliha; izvođenje radnji kao što su priprema zemlje, sejanje, sađenje, kultivacija i berba/žetva usjeva; proizvodnju ili kupovinu stočne hrane i ostale zaliha hrane; razmnožavanje, uzgajanje i vođenja računa o životinjama; ubijanje i dranje životinja i pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište; iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; promovisanje i spremanje proizvoda za tržište, organizovanje prodaje, kupovine i transporta stoke, kao i održavanje i procjenu evidencije aktivnosti i transakcija; obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

6130 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje

6130 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje

Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje planiraju, organizuju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i berbe/žetve poljskih i ostalih usjeva, drveća, kao i razmnožavanja, uzgajanja i vođenja računa o životinjama i proizvodnje širokog asortimana životinjskih proizvoda za prodaju ili isporuku trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se proizvode kao i životinja koje će da se gaje i planiranje i koordiniranje proizvodnje na osnovu toga;
- kupovinu sjemena, đubriva i ostalih zaliha;
- izvođenje radnji kao što su priprema zemlje, sejanje, sađenje, kultivacija i berba/žetva usjeva;
- proizvodnju ili kupovinu stočne hrane i ostalih zaliha hrane;
- razmnožavanje, uzgajanje i vođenja računa o životinjama;
- ubijanje i dranje životinja i pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište;
- iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje;
- skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- promovisanje i spremanje proizvoda za tržište, organizovanje prodaje, kupovine i transporta stoke, kao i održavanje i procjenu evidencije aktivnosti i transakcija;
- obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivrednik (ratarsko-stočarska proizvodnja)
- Kvalifikovani radnik na poljoprivrednom gazdinstvu (ratarsko-stočarska proizvodnja)

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac poljoprivredne proizvodnje – 1311
- Rukovodilac plantaže - 1311
- Fizički radnik na ratarsko-stočarskom gazdinstvu – 9213

62 Zanimanja u šumarstvu, ribarstvu i lovu za potrebe tržišta

Zanimanja u šumarstvu, ribarstvu i lovu za potrebe tržišta planiraju, organizuju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije, očuvanja i eksploatacije prirodnih i zasađenih šuma, oplođivanja i uzgajanja ribe, ribolova i lova kao i postavljanja zamki za životinje, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje mašina i opreme i kupovinu zaliha; planiranje i obavljanje poslova u šumarstvu, lovu i na uzgoju vodenih kultura; održavanje zgrada, rezervoara, mašina i ostale opreme; isporuku ili plasiranje proizvoda; obuku i kontrolisanje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 621 Šumari i srodna zanimanja
- 622 Uzgajivači riba, ribolovci, lovci i zamkari

621 Šumari i srodna zanimanja

Šumari i srodna zanimanja planiraju, organizuju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije, očuvanja i eksploatacije prirodnih i zasađenih šuma.

Poslovi i zadaci obično uključuju - procjenu mjesta za ponovno pošumljavanje, odabir mladica i drveća za sađenje uz korišćenje ručnog oruđa za sađenje i vođenje računa o šumi; obilježavanje drveća koje će da se siječe i procjenu mase drvne građe; sađenje biljaka i mladica i vođenje računa o njima; rukovanje lančanom testerom i ostalim testerama na struju za stanjivanje mladica, dotjerivanje, potkresivanje i sječu drveća kao i testerisanje u cjepanice; oblikovanje grubo tesanih proizvoda od drveta iz cjepanica na mjestu gdje se obara drveće; slaganje cjepanica i njihovo skladištenje ili spuštanje niz rijeku; suzbijanje korova i šiblja u cilju regeneracije šumskih mladica uz korišćenje ručnog oruđa i hemikalija; rukovanje i održavanje šumske mehanizacije za siječenje i izvlačenje posječenih stabala ili pripremu opreme za rad na pošumljavanju; prikupljanje šiškarki, obrezanog drveća, pomaganje u istraživanjima u vezi sađenja i obilježavanje drveća za buduće radnje; obuku i kontrolisanje ostalih šumarskih radnika, uključujući šumske radnike i radnike koji se bave sađenjem biljaka.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

- 6210 Šumari i srodna zanimanja

6210 Šumari i srodna zanimanja

Šumari i srodna zanimanja planiraju, organizuju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije, očuvanja i

eksploatacije prirodnih i zasađenih šuma.

Poslovi i zadaci uključuju :

- procjenu mjesta za pošumljavanje, odabir mladica i drveća za sađenje koristeći ručno oruđe za sađenje i vođenje računa o šumi;
- obilježavanje drveća koje će da se siječe i procjenu mase drvne građe;
- rukovanje lančanom testerom i ostalim testerama na struju za stanjivanje mladica, dotjerivanje, potkresivanje i sječu drveća kao i testerisanje u cjepanice;
- oblikovanje grubo tesanih proizvoda od drveta iz cjepanica na mjestu gdje se obara drveće;
- slaganje cjepanica i njihovo skladištenje ili spuštanje niz rijeku;
- vođenje računa da ne dođe do šumskih požara, učestvovanje u akcijama spasavanja šuma od požara, popunjavanje izvještaja o akcijama spasavanja šuma od požara i održavanje vatrogasne opreme;
- suzbijanje korova i šiblja u cilju regeneracije šumskih mladica uz korišćenje ručnog oruđa i hemikalija;
- rukovanje i održavanje šumske mehanizacije za siječenje i izvlačenje posječenih stabala ili pripremu opreme za rad na pošumljavanju;
- prikupljanje šiškarki, obrezanog drveća, pomaganje u istraživanjima u vezi sađenja i obilježavanje drveća za kasnije poslove;
- obuku i kontrolisanje ostalih šumarskih radnika, uključujući šumske radnike i radnike koji se bave sađenjem biljaka.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čumuraš
- Šumski radnik
- Kvalifikovani šumski radnik
- Sakupljač drvne građe
- Drvosječa

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Stručnjak za kultivaciju šuma - 2132
- Šumski tehničar - 3143
- Rukovalac opremom za sječu drveća - 8341
- Šumski radnik – 9215

622 Uzgajivači riba, ribolovci, lovci i zamkari

Uzgajivači riba, ribolovci, lovci i zamkari uzgajaju ribu, skupljaju i love ribu, postavljaju zamke i love životinje, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: uzgoj i kultivaciju ribe, školjki, ostriga i ostalih oblika vodenih kultura za unovčavanje ulova ili za puštanje u slatku ili slanu vodu; nadgledanje sredine u cilju obezbjeđivanja održanja optimalnih uslova za vodeni život; čišćenje, zamrzavanje, stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju i pripremu ribe i ostalih proizvoda za otpremanje; iznajmljivanje ili investiranje u i održavanje zgrada, rezervoara, mašina, ribarskih brodova i ostale opreme; pripremu i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme; rukovanje ribarskim brodovima za ribolov;

postavljanje mamaca, rukovanje i izvlačenje ribarske opreme; postavljanje zamki za ulov sisara, ptica ili reptila; isporuku ili plasiranje proizvoda; obuku i kontrolisanje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 6221 Uzgajivači riba i vodokultura
- 6222 Ribari na rijekama i jezerima
- 6223 Ribari na moru
- 6224 Lovci i zamkari

6221 Uzgajivači riba i vodokultura

Uzgajivači riba i vodokultura uzgajaju ribu i vrše kultivaciju školjki, ostriga i ostalih oblika vodenih kultura za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- uzgoj i kultivaciju ribe, školjki, ostriga i ostalih oblika vodenih kultura za unovčavanje ulova ili za puštanje u slatku ili slanu vodu;
- prikupljanje i vođenje evidencije o odgajanju riba, proizvodnji i o podacima o životnoj sredini;
- sprovođenje i nadgledanje istraživanja kako bi se identifikovale bolesti ili paraziti;
- nadgledanje sredine u cilju obezbjeđivanja održanja optimalnih uslova za vodeni život;
- usmjeravanje i nadgledanje ulova i mrešćenja ribe, leženja ikre, gajenje mlade ribe; primjenjivanje znanja u vezi rukovođenja i tehnika uzgajanja riba;
- čišćenje, zamrzavanje, stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju i pripremu ribe i ostalih proizvoda za otpremanje;
- održavanje objekata, rezervoara, mašina, čamaca i ostale opreme;
- isporuku ili plasiranje proizvoda;
- iznajmljivanje ili investiranje u i održavanje zgrada, rezervoara, mašina i ostale opreme i kupovinu hrane i ostalih zaliha;
- obuku i kontrolisanje radnika koji se bave uzgajanjem vodenih kultura i pomoćnih radnika u mrestilištima.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Uzgajivač ribe
- Uzgajivač ostriga
- Uzgajivač bisera
- Kvalifikovani radnik koji se bavi ribolovom

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac proizvodnje vodenih kultura - 1312
- Fizički radnik na uzgoju vodenih kultura - 9216

6222 Ribari na rijekama i jezerima

Ribari na rijekama i jezerima sami ili kao članovi posade ribarskih brodova love ribu ili prikupljaju

ostale oblike vodenih kultura na kopnu i u priobalju, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pripremu i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme;
- odabir područja za ribolov, planiranje kurseva i izračunavanje navigacionih pozicija uz korišćenje kompasa, karti i ostalih pomagala;
- upravljanje ribarskim brodovima za ribolov;
- postavljanje mamaca, rukovanje i izvlačenje ribarske opreme ručno ili korišćenjem opreme za izvlačenje;
- prikupljanje različitih oblika vodenih kultura sa obala ili iz plitke vode;
- održavanje ribolovačke opreme i ostale brodske opreme;
- vođenje evidencije o transakcijama, ribarskim poslovima, vremenskim uslovima, kao i procjeni troškova i budžeta;
- sortiranje i prikupljanje ulova, stavljanje na led ili soljenje ulova;
- sklanjanje ulova iz ribarske opreme, mjerenje ulova u cilju obezbjeđivanja usklađivanja sa dozvoljenim količinama i vraćanje neželjenog ili nelegalnog ulova u vodu;
- usmjeravanje radnji koje se odnose na ribolov i nadgledanje članova posade na ribarskim brodovima.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Ribar (priobalna plovidba)
- Ribar (unutrašnja plovidba)

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac u ribarstvu - 1312
- Fizički radnik koji se bavi ribolovom- 9216

6223 Ribari na moru

Ribari na moru love ribu za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pripremu i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme;
- komandovanje i rukovanje ribarskim brodovima na moru;
- odabir područja za ribolov, planiranje kurseva i izračunavanje navigacionih pozicija uz korišćenje kompasa, karti i ostalih pomagala;
- upravljanje ribarskim brodovima i rukovanje instrumentima za navigaciju i elektronskom ribolovačkom opremom;
- usmjeravanje radnji koje se odnose na ribolov i nadgledanje članova posade na ribarskim brodovima;
- vođenje evidencije o uspješnosti ulova, poslovima, vremenskim i morskim uslovima u brodskom dnevniku;
- pravljenje mamaca, postavljanje i izvlačenje ribarske opreme;
- čišćenje, zamrzavanje, stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju;
- odabir i obuku brodske posade.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Ribar na pučini
- Kapetan ribarskog čamca koji vuče mrežu

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovodilac u ribarstvu - 1312
- Ribar (priobalna plovidba) – 6222
- Ribar (unutrašnja plovidba)- 6222
- Fizički radnik koji se bavi ribolovom – 9216

6224 Lovci i zamkari

Lovci i zamkari love i ubijaju sisare, ptice ili reptile uglavnom zbog mesa, kože, perja i ostalih proizvoda, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi trgovcima na veliko, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- postavljanje zamki za lov sisara, ptica ili reptila;
- ubijanje zarobljenih ili slobodnih sisara, ptica ili reptila vatrenim oružjem ili ostalim oružjima;
- dranje ili bilo kakvo drugačije tretiranje ubijenih sisara, ptica ili reptila u svrhu dobijanja željenih proizvoda za prodaju ili isporuku;
- isporuku ili prodaju zarobljenih živih sisara, ptica ili reptila;
- popravku i održavanje opreme.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Lovac divljači zamkama za proizvodnju krzna

63 Poljoprivredna i ribarska zanimanja i sakupljači za sopstvene potrebe

Poljoprivredna i ribarska zanimanja i sakupljači za sopstvene potrebe uzgajaju i bave se žetvom/berbom poljskih usjeva, drveća i žbunja, povrća i voća, prikupljaju divlje voće, ljekovite i ostale biljke, gaje ili love životinje, love ribu i sakupljaju različite vrste vodenih kultura da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu zemlje; sejanje, sađenje, njegovanje i žetvu/berbu; uzgajanje povrća, voća i ostalih usjeva, drveća i žbunja; prikupljanje divljeg voća, ljekovitih i ostalih biljaka; gajenje i hranjenje životinja i živine uglavnom za dobijanje mesa, jaja, mlijeka, dlake, kože ili ostalih proizvoda; lov ili postavljanje zamki za lov životinja; lov ribe i ostalih oblika vodenih kultura; nabavku vode i prikupljanje drveta za ogrijev; skladištenje proizvoda za kasniju upotrebu i izvođenje obrade nekih životinjskih proizvoda; gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta; pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu; prodaju ili trampu nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 631 Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe
- 632 Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe
- 633 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe

634 Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe

631 Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe

Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe uzgajaju i bave se žetvom/berbom poljskih usjeva, drveća i žbunja, povrća i voća da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu zemlje; sejanje, sađenje, njegovanje i žetvu/berbu; uzgajanje povrća, voća i ostalih usjeva, drveća i žbunja; nabavku vode i prikupljanje drveta za ogrijev; skladištenje proizvoda za kasniju upotrebu i izvođenje obrade nekih životinjskih proizvoda; gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta; pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu, prodaju ili trampu nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

6310 Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe

6310 Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe

Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe, da bi obezbjedili sredstva za život uzgajaju i bave se žetvom/berbom poljskih usjeva, drveća i žbunja, povrća i voća da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pripremu zemlje, sejanje, sađenje, njegovanje i žetvu/berbu;
- uzgajanje povrća, voća i ostalih usjeva, drveća i žbunja;
- nabavku vode i prikupljanje drveta za ogrijev;
- skladištenje proizvoda za kasniju upotrebu i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta;
- pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu;
- prodaju nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivredni proizvođač usjeva, za sopstvene potrebe

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Fizički radnik na gazdinstvu - 9211
- Sakupljač drveta za ogrijev - 9624
- Sakupljač vode - 9624

632 Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe

Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe, da bi obezbjedili sredstva za život, bave se oplodnjom, uzgajaju i njeguju stoku da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci obično uključuju kultivisanje pašnjaka ili zemlje za ispašu kao i nadgledanje zaliha hrane i vode koje su potrebne za održanje dobrog stanja stoke; nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje; timarenje i obilježavanje životinja i striženje u cilju prikupljanja dlake i vune; vođenje stada stoke na pašnjake za ispašu kao i na izvore vode; uzgoj, njegovanje, hranjenje i mužu životinja; oplodnju životinja i pomaganje kod porođaja; klanje i dranje životinja, obrada i prerada za potrošnju ili prodaju; gradnju i održavanje kuća i ostalih skloništa; pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu; nabavku vode i prikupljanje drva za ogrijev; kupovinu, trampu i prodaju životinja i nekih proizvoda.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

6320 Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe

6320 Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe

Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe, uzgajaju i njeguju stoku da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kultivisanje pašnjaka ili zemlje za ispašu kao i nadgledanje zaliha hrane i vode koje su potrebne za održanje dobrog stanja stoke;
- nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje;
- timarenje i obilježavanje životinja i striženje u cilju prikupljanja dlake i vune;
- vođenje stada stoke na pašnjake ili zemlju za ispašu kao i na izvore vode;
- uzgoj, njegovanje, hranjenje i muža životinja;
- pomoć pri oplodnji životinja i pri porođaju;
- klanje i dranje životinja, obrada i prerada za potrošnju ili prodaju;
- gradnju i održavanje kuća i ostalih skloništa;
- pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu;
- nabavku vode i prikupljanje drva za ogrijev;
- kupovinu, trampu i prodaju životinja i nekih proizvoda.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poljoprivrednik, koji se bavi uzgajanjem stoke, da bi obezbijedio sredstva za život

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Fizički radnik koji se bavi stokom na gazdinstvu - 9212
- Fizički radnik koji se bavi ratarsko-stočarskom proizvodnjom - 9213
- Sakupljač drva za ogrijev i vode – 9624

633 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe

Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe uzgajaju i bave se žetvom/berbom poljskih usjeva, drveća i žbunja, povrća i voća, prikupljaju divlje voće, ljekovite i ostale

biljke, gaje ili love životinje, love ribu i sakupljaju različite vrste vodenih kultura da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci uključuju : pripremu zemlje, sejanje, sađenje, njegovanje i žetvu/berbu; uzgajanje povrća, voća i ostalih usjeva drveća i žbunja; sakupljanje divljeg voća, ljekovitih i ostalih biljaka; gajenje i hranjenje životinja i živine uglavnom za dobijanje mesa, jaja, mlijeka, dlake, kože ili ostalih proizvoda; nabavku vode i prikupljanje drva za ogrijev; skladištenje proizvoda za kasniju upotrebu i izvođenje obrade nekih proizvoda; gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta; pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu; prodaju nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

6330 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe

6330 Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe

Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe uzgajaju i bave se žetvom/berbom poljskih usjeva, drveća i žbunja, povrća i voća, prikupljaju divlje voće, ljekovite i ostale biljke, gaje ili love životinje, love ribu i sakupljaju različite vrste vodenih kultura da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci uključuju:

- pripremu zemlje, sijanje, sađenje, njegovanje i žetvu/berbu;
- uzgajanje povrća, voća i ostalih usjeva, drveća i žbunja;
- sakupljanje divljeg voća, ljekovitih i ostalih biljaka;
- gajenje i hranjenje životinja i živine uglavnom za dobijanje mesa, jaja, mlijeka, dlake, kože ili ostalih proizvoda;
- nabavku vode i prikupljanje drva za ogrijev;
- skladištenje proizvoda za kasniju upotrebu i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta;
- pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu;
- prodaju nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

634 Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe

Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe prikupljaju divlje voće, ljekovite i ostale biljke, gaje ili love životinje, love ribu i sakupljaju različite vrste vodenih kultura da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci obično uključuju prikupljanje divljeg voća, ljekovitih i ostalih biljaka, lov životinja uglavnom u svrhu obezbjeđivanja mesa, mlijeka, dlake, kože ili ostalih proizvoda; nabavku vode i prikupljanje drva za ogrijev; ulov ribe i prikupljanje drugih oblika vodenih kultura; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta; pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu; prodaju nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

6340 Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe

6340 Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe

Ribari, lovci, zamkari i sakupljači plodova za sopstvene potrebe prikupljaju divlje voće, ljekovite i ostale biljke, gaje ili love životinje, love ribu i sakupljaju različite vrste vodenih kultura da bi obezbjedili hranu, stanovanje i minimum novčanih prihoda za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi i zadaci uključuju :

- prikupljanje divljeg voća, korjenja, ljekovitih i ostalih biljaka;
- uzgoj i lov na životinje uglavnom u svrhu obezbjeđivanja mesa, mlijeka, dlake, kože ili ostalih proizvoda;
- nabavku vode i prikupljanje drveta za ogrijev;
- ulov ribe i prikupljanje drugih oblika vodenih kultura;
- skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- gradnju i održavanje kuća i ostalih utočišta;
- pravljenje oruđa, odjeće i posuđa za korišćenje u domaćinstvu;
- prodaju nekih proizvoda na lokalnim pijacama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Lovac
- Sakupljač plodova za sopstvene potrebe

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Poljoprivrednik, koji se bavi uzgajanjem stoke da bi obezbjedio sredstva za život – 6310
- Poljoprivrednik, koji se bavi proizvodnjom usjeva da bi obezbjedio sredstva za život– 6320
- Fizički radnik, koji se bavi poljoprivredom, da bi obezbjedio sredstva za život – 9212
- Sakupljač vode i drva za ogrijev – 9624

ROD 7 Zanatska i srodna zanimanja

Zanatska i srodna zanimanja koriste specifična znanja i vještine u oblasti izgradnje i održavanja zgrada, obrade metala, podizanja metalnih konstrukcija, pravljenja, održavanja i popravljanja mašina, opreme i oruđa, izvođenja štamparskih radova ili obrade prehrambenih, tekstilnih, drvenih, metalnih i drugih proizvoda, uključujući i zanatske proizvode.

Radovi se izvode ručno ili mašinski da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi koji su potrebni za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju razumijevanje svih faza proizvodnih procesa, materijala i oruđa koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju zanatlije i srodni radnici obično obuhvataju: izgradnju, održavanje i opravku građevina i drugih konstrukcija; livenje, zavarivanje i oblikovanje metala; instaliranje i podizanje teških metalnih konstrukcija, pribora i ostale opreme; izradu mašina, oruđa, opreme i ostalih metalnih proizvoda; postavljanje, namještanje raznih mašinskih alata; podešavanje, održavanje i opravku industrijskih mašina, uključujući motore i vozila, kao i električne i elektronske instrumente i ostalu opremu; proizvodnju preciznih instrumenata, nakita, proizvoda za domaćinstvo i drugih proizvoda od dragocenih metala, kao i grnčarskih, staklenih i srodnih proizvoda; izradu ručnih radova; izvođenje štamparskih radova; proizvodnju i obradu prehrambenih i raznih drugih proizvoda od drveta, tekstila, kože i srodnih materijala. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe su klasifikovana u sljedeće vrste:

- 71 Građevinska i srodna zanatska zanimanja, osim električara
- 72 Metalska, mašinska i srodna zanatska zanimanja
- 73 Umjetničke zanatlije ručnim alatima i štampari
- 74 Električari i elektroničari
- 75 Prerađivači prehrambenih proizvoda, drveta, tekstila i ostale zanatlije i srodna zanimanja

71 Građevinska i srodna zanatska zanimanja, osim električara

Građevinska i srodna zanatska zanimanja, osim električara, održavaju i izvode popravke na zgradama, podižu i popravljaju temelje, zidove i konstrukcije od cigle, kamena i sličnih materijala, oblikuju i izvode završnu obradu kamena za izgradnju i u druge svrhe i izvlače čvrste minerale iz zemlje ili iz površinskih rudnika i kamenoloma.

Radovi se izvode ručno ili mašinski da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi potrebnoj za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju razumijevanje svih faza proizvodnih procesa, materijala i oruđa koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove vrste obuhvataju: održavanje i popravku građevina i drugih konstrukcija uz primjenu tradicionalnih i/ili savremenih tehnika izgradnje; popravku temelja, zidova i konstrukcija od cigle, kamena ili sličnih materijala; lomljenje izvađenog kamena na table, ploče ili blokove; siječenje, oblikovanje i završnu obradu kamena za građevinske, dekorativne, monumentalne/trajne i u druge svrhe; postavljanje okvirnih konstrukcija, skela i struktura od armiranog betona, kao i završne radove i popravku betonskih površina; siječenje, oblikovanje, sklapanje i održavanje drvenih konstrukcija i armature; izvođenje raznih poslova na održavanju konstrukcija i građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 711 Izvođači osnovnih građevinskih radova
- 712 Izvođači završnih građevinskih radova
- 713 Izvođači završnih zanatskih radova u građevinarstvu i srodna zanimanja

711 Izvođači osnovnih građevinskih radova

Izvođači osnovnih građevinskih radova grade, održavaju i popravljaju građevine, podižu i popravljaju temelje, zidove i konstrukcije od cigle, kamena i sličnih materijala, oblikuju i obrađuju kamen za potrebe izgradnje i izvode raznovrsne građevinske radove na održavanju.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove podvrste obuhvataju: izgradnju, održavanje i popravku građevina i drugih konstrukcija uz primjenu tradicionalnih i/ili savremenih tehnika gradnje; izgradnju i popravku temelja, zidova i konstrukcija od cigle, kamena ili sličnih materijala; lomljenje izvađenog kamena na table, ploče ili blokove; siječenje, oblikovanje i završnu obradu kamena za građevinske, dekorativne, monumentalne/trajne i u druge svrhe; postavljanje okvirnih konstrukcija, skela i konstrukcija od armiranog betona, kao i završne radove i popravku betonskih površina; siječenje, oblikovanje, sklapanje i održavanje drvenih konstrukcija i armature; izvođenje raznih poslova na održavanju konstrukcija i građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7111 Graditelji montažnih objekata
- 7112 Zidari i srodna zanimanja
- 7113 Obrađivači kamena i kamenoresci
- 7114 Armirači, betonirci i finišeri betona i srodna zanimanja
- 7115 Tesari i građevinski stolari
- 7119 Izvođači osnovnih građevinskih radova koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

7111 Graditelji montažnih objekata

Graditelji montažnih objekata podižu, održavaju i popravljaju manje građevine, koristeći tradicionalne ili savremene tehnike i materijale.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pripremu zemljišta za podizanje zgrada i ostalih građevina;
- podizanje konstrukcija koje nose krov, izgradnju i oblaganje zidova odgovarajućim materijalima;
- dizanje rogova i pokrivanje;
- ravnanje podova u smislu glačanja i izdržljivosti;
- održavanje i popravku postojećih konstrukcija;
- pripremanje za specijalizovane radove kao što su postavljanje cigle, malterisanje, postavljanje cijevi i električnih žica koje izvode podugovarači;
- koordiniranje i nadzor radova podugovarača, fizičkih i drugih radnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Zidar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Direktor u oblasti građevinarstva – 1323
- Građevinski poslovođa – 1323
- Građevinski nadzornik – 3123

7112 Zidari i srodna zanimanja

Zidari i srodna zanimanja postavljaju cigle, rezani kamen i druge vrste građevinskih blokova i malter za izgradnju i popravku zidova, pregrada, lukova i drugih konstrukcija.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- postavljanje cigle, rezanog kamena i drugih vrsta građevinskih blokova za izgradnju ili popravku zidova, pregrada, kamina i ostalih konstrukcija kao što su dimnjaci, peći, konverteri, peći za pečenje grnčarije i rerne, nasipi/bedemi i podupirači;
- postavljanje pješačkih staza, ivičnjaka i trotoara;
- postavljanje cigli i drugih zidanih građevina za izgradnju zaravnjenih terasa, baštenskih zidova i drugih dekorativnih djelova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Zidar ciglom
- Zidar blokovima
- Zidar vatrostalnom ciglom
- Zidar dimnjaka

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Obrađivač kamena - 7113

7113 Obrađivači kamena i kamenoresci

Obrađivači kamena i kamenoresci sijeku i oblikuju teške i lake blokove i ploče za izgradnju i održavanje građevina od kamena i trajnih zidanih građevina i rezbare oblike i figure u kamenu.

Poslovi i zadaci uključuju :

- zabijanje klinova u izvađen kamen radi razbijanja na ploče i blokove;
- selekciju i gradiranje ploča i blokova granita, mermera i drugog kamenja;
- rezanje, oblikovanje i finišenje građevinskog i trajnog kamena, kao što su granit ili mermer, ručno ili mašinski;
- izradu šara i pravljenje oblika na kamenu za kasnije testerisanje, struganje, bušenje i drugo obrađivanje;
- rezanje i rezbarenje oblika, figura ili šara na kamenim blokovima koji se koriste za izradu spomenika;
- postavljanje kamena prilikom podizanja spomenika;
- popravku i zamjenu kamena na starim zgradama, crkvama i spomenicima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rezbar kamena
- Kamenorezac
- Rezač granita

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Podopolagači i keramičari -7122
- Rukovalac na mašini za rezanje i obradu kamena – 8112

7114 Armirači, betonirci i finišeri betona i srodna zanimanja

Armirači, betonirci i finišeri betona i srodna zanimanja postavljaju okvirne konstrukcije i strukture od armiranog betona, prave oblike za izlivanje betona, ojačavaju betonske površine, cementne otvore u zidovima ili kućištima za bunare, finiširaju i opravlaju betonske površine i izvode poslove vezane za postavljanje teraca.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu i popravku ojačanih betonskih podova, zidova, rezervoara, silosa i ostalih betonskih konstrukcija;
- pravljenje zaklona ili sastavljanje montažnih djelova za izlivanje betona;
- cementiranje otvora u zidovima ili kućištima za bunare;
- finiširanje i ravnanje površina betonskih konstrukcija;
- postavljanje trajne, glatke površine od betona, pijeska i mermernih djelova na podove, poznate kao teraco.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Finišer betona
- Postavljač betona
- Radnik na teracu

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za finiširanje betona – 8114
- Rukovalac mašinom za oblaganje površine puta - 8342

7115 Tesari i građevinski stolari

Tesari i građevinski stolari sijeku, oblikuju, postavljaju, održavaju i popravljaju razne vrste građevina i opreme napravljene od drveta i ostalih materijala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pravljenje, prepravljanje i repariranje konstrukcija i ostalih radova od drveta u radionici i na gradilištu;
- izgradnju, podizanje i instaliranje teških drvenih konstrukcija na gradilištima;
- podešavanje, montiranje i prepravljanje unutrašnje i spoljašnje opreme u zgradama, kao što su zidovi, vrata i štokovi na prozorima i vratima, prednje strane zgrade i obloge;
- pravljenje, popravku i podešavanje scenske opreme za pozorišne predstave, televizijsku produkciju;
- pravljenje, montiranje, prepravljanje i popravljanje drvene opreme u vozovima, avionima, brodovima, čamcima i drugim vozilima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Tesar
- Završni tesar

- Postavljač skela
- Građevinski stolar
- Brodograditelj

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Stolar – izrađivač nameštaja – 7522
- Kolar - 7522

7119 Izvođači osnovnih građevinskih radova koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa uključuje radnike na izgradnji skela i srodne radnike nepomenute na drugom mjestu u okviru podvrste 711 Izvođači osnovnih građevinskih radova. Ova grupa uključuje popravljачe tornjeva, radnike na skelama i radnike na rušenju i rasturanju konstrukcija.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- penjanje i izvođenje raznih građevinskih radova na održavanju visokih građevina kao što su kule, dimnjaci i šiljci;
- postavljanje privremenih metalnih ili drvenih skela na gradilištima;
- rušenje građevina i ostalih konstrukcija.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kvalifikovan radnik na rušenju objekata
- Radnik na skeli
- Popravljач tornjeva

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Fizički radnik na gradilištu – 9313
- Fizički radnik na rušenju - 9313

712 Izvođači završnih građevinskih radova

Izvođači završnih građevinskih radova prekrivaju, postavljaju, održavaju ili popravljaju krovove, podove, zidove, sisteme izolacije, stakla na prozorima ili drugim okvirima, kao i vodovodne instalacije, cijevi i elektro sisteme u zgradama i drugim građevinama.

Poslovi i zadaci koje oni izvode obično uključuju: pokrivanje krovnih okvira jednom ili više vrsta materijala; postavljanje parketa i drugih vrsta podnih i zidnih pločica i mozaika; malterisanje zidova i plafona; postavljanje izolacionih materijala na zidove, podove i tavanice; rezanje, podešavanje i postavljanje stakla na prozorima i sličnim otvorima; postavljanje vodovodnih instalacija i cijevi; postavljanje električnih instalacija i slične opreme. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7121 Krovopokrivači
- 7122 Postavljači podnih i zidnih obloga i keramičari
- 7123 Gipsari i fasaderi
- 7124 Izolateri
- 7125 Stakloresci i zastakljivači
- 7126 Vodoinstalateri i monter i cjevovoda

7127 Instalateri i mehaničari sistema za klimatizaciju i rashlađivanje

7121 Krovopokrivači

Krovopokrivači grade i popravljaju krovove na svim vrstama zgrada, uz upotrebu jednog ili više različitih materijala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- proučavanje crteža, specifikacija i gradilišta da bi se odlučilo o materijalu koji je potreban;
- pokrivanje krovnih okvira škrljcima i montažnim pločama za pokrivanje strmih krovova;
- postavljanje vodootpornih zaštitnih ili sintetičkih materijala na okvir zgrade;
- ljepljenje i sječenje krovnih materijala prema uglovima i ispučenjima kao što je dimnjak;
- korišćenje prirodnih materijala, kao što je trska, za pokrivanje krova;
- postavljanje privremenih konstrukcija kao što su skele i lestve.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Postavljač asfalta
- Postavljač metala
- Postavljač škrljaca
- Postavljač ploča
- Popravljaj krovova
- Trskar - slamar

7122 Postavljači podnih i zidnih obloga i keramičari

Postavljači podnih i zidnih obloga i keramičari postavljaju, održavaju i popravljaju podove, pokrivaju podove, zidove i ostale površine keramičkim pločicama ili mozaicima, u dekorativne ili druge svrhe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pripremanje podnih površina za prekrivanje raznim materijalima;
- sastavljanje zastirke, pločica ili drugih materijala i njihovo postavljanje na podove prema nacrtu ili drugim specifikacijama;
- pripremanje zidnih površina za postavljanje pločica ili drugih materijala u dekorativne ili druge svrhe kao što je akustična izolacija;
- stavljanje pločica i mozaika na zidove, podove i druge površine.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Parketar
- Postavljač mermera
- Keramičar
- Podopolagač

7123 Gipsari i fasaderi

Gipsari i fasaderi postavljaju, održavaju ili popravljaju gipsane table u zgradama, izvode dekorativno ili zaštitno oblaganje gipsom, betonom ili sličnim materijalom u unutrašnjosti ili spoljašnosti građevina.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje jednog ili više slojeva gipsa na unutrašnje zidove i tavanice zgrada;
- mjerenje, markiranje i postavljanje ukrasnih gipsanih tabli, kao i izlivanje i ukrašavanje gipsanih vijenaca;
- postavljanje zaštitnog ili ukrasnog sloja betona, gipsa ili sličnih materijala na spoljašnje površine zgrada;
- pravljenje i postavljanje ukrasnih gipsanih djelova od vlaknastog gipsa.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Gipsar
- Gipsar dekorativnih radova
- Gipsar malterom
- Gipsar vlaknastim gipsom
- Gipsar čvrstim gipsom

7124 Izolateri

Izolateri postavljaju i popravljaju izolacione materijale u zgradama, kotlovima, cijevima ili frižiderima i uređajima za rashlađivanje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sječenje izolacionog materijala prema obliku i veličini;
- postavljanje izolacionih ploča ili zvučno izolacionih materijala na zidove, podove ili tavanice zgrada;
- smještanje izolacionih ili zvučno izolacionih materijala u šupljine zidova, podova ili tavanica zgrada uz pomoć električnih mašina;
- proučavanje planova, specifikacija i terena, kako bi se odredio tip, kvalitet i količina potrebnog izolacionog materijala;
- postavljanje izolacionog materijala na izložene površine opreme kao što su kotlovi, cijevi i rezervoari;
- izolacija frižidera i uređaja za rashlađivanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izolater
- Izolater zvučne izolacije
- Izolater kotlova i cijevi
- Izolater frižidera i uređaja za rashlađivanje
- Instalater izolacije

7125 Stakloresci i zastakljivači

Stakloresci i zastakljivači mjere, sijeku, dorađuju, postavljaju i namještaju ravna stakla i ogledala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- odabir vrste stakla koja se koristi, siječenje određenog oblika i veličine i namještanje stakla na prozorima, vratima, tuš kabinama i pregradama na zgradama;
- postavljanje stakla i ogledala na displejima, unutrašnjim zidovima i tavanicama;
- postavljanje ili zamjena šoferšajbni na vozilima ili brodovima;
- pravljenje ukrasnih staklenih oblika, kao što su stakleni zidovi, stepenice, balustrade, vitraži.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Zastakljivač
- Zastakljivač krovnih prozora
- Zastakljivač vozila

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Staklar -7315
- Doradivač stakla -7315

7126 Vodoinstalateri i monter i cjevovoda

Vodoinstalateri i monter i cjevovoda sastavljaju, popravljaju i održavaju cjevovode, opremu i djelove za kanalizaciju, hidrauličnu i pneumatsku opremu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- mjerenje, siječenje, savijanje, spajanje, sastavljanje, instaliranje, održavanje i popravljavanje cijevi i djelova vodovodnih i kanizacionih sistema i sl;
- instaliranje gasnih uređaja, mašina za sudove, grijača za vodu, sudopera i toaleta, ručno ili mašinski;
- postavljanje glinenih, betonskih ili gvozdernih cijevi za kanalizaciju, odvode ili glavne vodove, kao i u druge svrhe;
- ispitivanje, proučavanje i testiranje instaliranih sistema i cijevi, mjeračem pritiska, hidrostatičnim testiranjem, posmatranjem ili drugim metodama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter cjevovoda
- Postavljač cijevi
- Vodoinstalater
- Postavljač odvodnih cijevi

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Mehaničari za rashladne i klima uređaje – 7127

7127 Instalateri i mehaničari sistema za klimatizaciju i rashlađivanje

Instalateri i mehaničari sistema za klimatizaciju i rashlađivanje sastavljaju, instaliraju, održavaju i popravljaju opremu i sisteme za rashlađivanje i klimatizaciju.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- čitanje plana, nacрта i drugih specifikacija;
- sastavljanje, instaliranje i popravljavanje komponenti sistema za rashlađivanje i klimatizaciju;
- povezivanje cijevi i opreme učvršćivanjem, zakivanjem, zavarivanjem;
- testiranje sistema, dijagnostifikovanje grešaka, rutinsko održavanje i servisiranje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mehaničar za klimatizaciju
- Mehaničar za rashlađivanje

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Monter ventilacionih cijevi – 7126
- Vodoinstalater i monter cjevovoda – 7126

713 Izvođači završnih zanatskih radova u građevinarstvu i srodna zanimanja

Izvođači završnih zanatskih radova u građevinarstvu i srodna zanimanja pripremaju površine i molerišu zgrade i druge građevine, vozila ili razne gotove proizvode. Oni pokrivaju unutrašnje zidove i tavanice tapetama, čiste dimovode i spoljašnje površine zgrada i drugih građevina.

Poslovi i zadaci obuhvataju: pripremu površina i molerisanje zgrada i drugih građevina; farbanje ili lakiranje vozila i drugih gotovih proizvoda, obično ručnim sprejem; prekrivanje unutrašnjih zidova i tavanica tapetama, svilom i drugim materijalom; čišćenje dimovoda; čišćenje spoljnih površina zgrada i drugih građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7131 Moleri i srodna zanimanja
- 7132 Farbari i lakireri
- 7133 Čistači fasada i dimovoda

7131 Moleri i srodna zanimanja

Moleri i srodna zanimanja pripremaju površine zgrada i drugih građevina za farbanje, stavljaju zaštitne i dekorativne slojeve boje ili drugih materijala ili prekrivaju unutrašnje zidove i tavanice tapetama ili drugim vrstama obloga.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- čišćenje i pripremanje zidova i drugih površina zgrada za farbanje i tapetiranje;
- odabir i pripremanje farbe za dobijanje traženih boja miješanjem pigmenata i aditiva;
- stavljanje boje ili laka i sličnih sredstava na površine, djelove i opremu u zgradama;
- mjerenje i stavljanje tapeta i drugih materijala na unutrašnje zidove i tavanice;
- nanošenje boja i lakova na površine, pomoću četkica, valjkova i sprejeva.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Moler
- Tapetar

7132 Farbari i lakireri

Farbari i lakireri rukuju opremom za farbanje i lakiranje, radi zaštite gotovih proizvoda ili objekata. Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pripremu površina koje će se oblagati, primjenom raznih metoda za uklanjanje masnoća, prljavštine i rđe;
- farbanje automobila, autobusa, kamiona i drugih vozila, lakiranje i stavljanje drugih zaštitnih slojeva;
- farbanje i nanošenje zaštitnih slojeva glazure ili laka na metal, drvo ili druge gotove proizvode, obično korišćenjem spreja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Farbar gotovih proizvoda
- Farbar vozila
- Lakirer

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac postrojenjem za premazivanje -8122
- Rukovalac postrojenjem za premazivanje drveta -7521
- Moler na građevini – 7131
- Moler za ukrašavanje - 7131
- Graver - 7316

7133 Čistači fasada i dimovoda

Čistači fasada i dimovoda čiste spoljne površine zgrada i drugih građevina i uklanjaju čađ iz dimovoda i dimnjaka.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- čišćenje spoljnih površina od kamena, cigle, metala ili sličnih materijala, hemikalijama ili mlazom pare ili pijeska, pod visokim pritiskom;
- uklanjanje čađi iz peći, dimovoda i dimnjaka i vezanih cijevi;
- uklanjanje azbesta, buđi i površina oštećenih vatrom.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Dimničar
- Čistač spoljnih djelova građevina
- Čistač pijeskom - Preskirer

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Čistač grafita – 9129
- Čistač vodom – 9129

72 Metalska, mašinska i srodna zanatska zanimanja

Metalska, mašinska i srodna zanatska zanimanja izlivaju, kuju, vare i obrađuju metal, održavaju i popravljaju teške metalne konstrukcije koristeći mašine, ali i sastavljaju, održavaju i popravljaju mašine, uključujući motore, vozila ili proizvode oruđa i razne druge vrste metalnih proizvoda.

Radovi se izvode ručno ili mašinski da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi koje su potrebne za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju poznavanje organizacije posla, materijala i oruđa koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove vrste obično uključuju: pravljenje kalupa i jezgara za izlivanje metala; livenje, kovanje i oblikovanje metala; instaliranje, postavljanje, održavanje i popravku teških metalnih konstrukcija, djelova i opreme; varenje i oblikovanje čelika i drugih metala za izradu i popravku mašina, oruđa, opreme i ostalih proizvoda; namještanje mašina za rukovanje i rukovanje raznim mašinama; sklapanje, održavanje i popravljavanje industrijskih mašina, uključujući motore i vozila. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 721 Kalupari, livci, zavarivači, limari, monter metalnih konstrukcija i srodna zanimanja
- 722 Kovači, alatničari i srodna zanimanja
- 723 Mehaničari i serviseri mašina

721 Kalupari, livci, zavarivači, limari, monter metalnih konstrukcija i srodna zanimanja

Kalupari, livci, zavarivači, limari, monter metalnih konstrukcija i srodna zanimanja izrađuju kalupe za izlivanje metala, kuju i režu metalne djelove, izrađuju i popravljaju proizvode od metalnih ploča, instaliraju, održavaju i popravljaju teške metalne konstrukcije, djelove, žičare i srodnu opremu.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove podvrste obično uključuju: pravljenje kalupa i jezgara za izlivanje metala; livenje, kovanje i oblikovanje metalnih djelova; pravljenje i popravljavanje proizvoda od gvožđa, bakra, lima ili bronze; instaliranje, postavljanje, održavanje i popravku teških metalnih konstrukcija, žičara i srodne opreme.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7211 Kalupari, jezgrari i livci
- 7212 Zavarivači i rezači plamenom
- 7213 Limari
- 7214 Izrađivači i monter metalnih konstrukcija
- 7215 Monteri čeličnih / metalnih kablova i užadi

7211 Kalupari, jezgrari i livci

Kalupari, jezgrari i livci izrađuju kalupe i jezgra za izlivanje metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ručnu izradu kalupa ili izradu uz pomoć mašina za izlivanje, u livnicama;
- izradu jezgara za kalupe;
- čišćenje i glačanje kalupa, jezgara i popravku površinskih nedostataka;

- pomjeranje i smještanje radnih elemenata kao što su djelovi kalupa, modeli, upotrebom kрана ili davanjem signalizacije drugima da pomjere radne djelove;
- smještanje modela u okviru djelova kalupa i učvršćivanje djelova;
- izlivanje kalupa oluka;
- podizanje gornjih djelova kalupa sa donjih i sklanjanje modela kalupa.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Jezgrar
- Kalupar

7212 Zavarivači i rezači plamenom

Zavarivači i rezači plamenom vare i režu metalne delove koristeći plinski plamen, električni luk i druge izvore toplote za topljenje i rezanje ili topljenje i spajanje metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- varenje metalnih djelova plinskim plamenom, električnim lukom ili drugim metodama;
- rukovanje mašinama otpornim na varenje;
- korišćenje lemilice za izradu i popravku obloga provodnika, cijevi, podova i drugih djelova;
- lemljenje metalnih djelova;
- rezanje metalnih djelova plinskom lampom ili električnim lukom;
- spajanje metalnih djelova ručnom lemlicom;
- nadgledanje procesa sagorijevanja i varenja kako bi se sprečilo pregrijavanje djelova, krivljenje ili smanjivanje, uvijanje ili širenje;
- pregled izrađenih djelova radi uočavanja grešaka i mjerenje djelova sa ravnim ivicama, prema specifikaciji.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Lemilac
- Rezač plamenom
- Varilac

7213 Limari

Limari izrađuju, instaliraju i popravljaju predmete i djelove predmeta od metala, kao što su čelik, bakar, lim, aluminijum, cink ili galvanizovano gvožđe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu limova za sječenje i oblikovanje;
- izradu i popravku alatki za domaćinstvo od lima, bakra i lakih legura ili ukrasnih predmeta i djelova;
- izradu i popravku kotlova, cistjernih, kaca ili sličnih posuda;
- instaliranje i popravlanje limenih djelova na vozilima ili letjelicama;
- pretvaranje otisaka u crteže radi izrade i sklapanja proizvoda od lima;
- određivanje potreba projekata, uključujući obim posla, redosljed sklapanja i neophodne metode

- i materijale prema nacrtima, crtežima i pisanim ili usmenim instrukcijama;
- ispitivanje kvaliteta proizvoda i instalacija u skladu sa specifikacijama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kovač kotlova
- Kovač bakra
- Limar
- Kovač lima

7214 Izrađivači i monter metalnih konstrukcija

Izrađivači i monter metalnih konstrukcija spajaju, podižu i rastavljaju metalne konstrukcije zgrada i drugih konstrukcija.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- obilježavanje metalnih okvira kao vodilja za procese bušenja, rezanja i oblikovanja, za zgrade, brodove i ostale konstrukcije;
- bušenje, sječenje i oblikovanje čeličnih konstrukcija u radionici;
- postavljanje čeličnog okvira zgrada, mostova i ostalih građevina;
- spajanje i postavljanje okvira i ostalih metalnih djelova za konstrukciju broda;
- oblikovanje i podešavanje strukturnih gvozdениh ploča brodova u rekonstrukciji ili popravci;
- zakivanje strukturnih metalnih djelova ručno, mašinom ili pneumatskim zakivačem.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter metalnih građevinskih konstrukcija
- Pripremač metalnih građevinskih konstrukcija
- Zakivač

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za zakivanje -7223

7215 Monteri čeličnih / metalnih kablova i užadi

Monteri čeličnih / metalnih kablova i užadi sastavljaju prenosnike čeličnih užadi za pokretanje i postavljanje opreme i djelova konstrukcija, ili postavljaju i održavaju kablove, konopce, žice na gradilištima, u zgradama ili drugim građevinama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- procjenu veličine, oblika i težine objekata koji se pokreću i odlučivanje o tipu opreme koja je potrebna;
- instaliranje i popravku kablova, konopaca, žica i ostale opreme;
- spajanje, popravku i sastavljanje dodataka za žice, konopce, kablove;
- zajednički rad na podizanju i popravci pokretnih dizalica za bušenje (vodene, gasne i naftne bušotine);
- podizanje i postavljanje scene, osvjetljenja, dekora i druge opreme u pozorišnim ili filmskim scenama;

- instaliranje i održavanje komunikacionih tornjeva, vazdušnih kablova, žičara, ski liftova i slične infrastrukture.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter
- Brodski monter
- Monter užadi i kablova
- Monter na tornju
- Monter u pozorištu

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za spajanje kablova i užadi – 8189
- Rukovalac dizalicom i kranom – 8343

722 Kovači, alatničari i srodna zanimanja

Kovači, alatničari i srodna zanimanja čekićem prave i kuju šipke, štapove ili poluge od gvožđa, čelika i ostalih metala, za izradu i popravku raznih vrsta oruđa, opreme, drugih predmeta, postavljaju mašinska oruđa u rad ili pokreću i rade na tim oruđima, a takođe i glačaju i oštire površine.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove podvrste obično uključuju: kovanje gvožđa, čelika i drugih metala za izradu i popravku raznih vrsta oruđa, opreme i drugih proizvoda; postavljanje mašina u rad i rad na raznim mašinama; glačanje i oštrenje metalnih površina i oruđa.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7221 Kovači, ručni kovači i preseri metala
- 7222 Alatničari i srodna zanimanja
- 7223 Podešavači i rukovaoci mašinama za obradu metala
- 7224 Brusači, polirači i oštrači alata

7221 Kovači, ručni kovači i preseri metala

Kovači, ručni kovači i preseri metala čekićem izrađuju i kuju šipke, štapove ili poluge od gvožđa, čelika i ostalih metala, vuku žice za popravku raznih vrsta oruđa, metalnih predmeta, djelova opreme i poljoprivrednih i srodnih alata.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- grijanje metala u kovačkim pećima i proizvodnju i popravku predmeta izvlačenjem i savijanjem;
- siječenje, čekićanje metala, udaranje, bušenje, spajanje i ojačavanje ili kaljenje;
- oblikovanje zagrijanog metala u kovačnicama;
- rad na zatvorenoj presi za kovanje predmeta od metala;
- rad na mašinskoj presi, zatvorenoj, za kovanje predmeta od metala;
- izvlačenje žice;
- iščitavanje narudžbina ili nacрта radi određivanja redosljeda mašinskih operacija;
- mjerenje i ispitivanje djelova mašina, kako bi se obezbjedila tražena specifikacija proizvoda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kovač
- Radnik na kovačkoj presi
- Čekičar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za livenje -7223
- Rukovalac mašinom za mašine alatljike -7223

7222 Alatničari i srodna zanimanja

Alatničari i srodna zanimanja izrađuju i popravljaju specijalizovane alatke, sportske pištolje, brave, matrice-kalupe, djelove za mašine i ostale metalne predmete za ručnu upotrebu i za mašine za finu obradu metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- čitanje i razumijevanje projektovanih skica i specifikacija alatljika, kalupa, prototipa ili modela;
- pripremu skica i nacрта, kao i određivanje procesa rada;
- vizualizaciju i izračunavanje dimenzija, veličina, oblika djelova, na osnovu specifikacija;
- smještanje, obezbjeđivanje i mjerenje metalnih kalupa za mašinsku obradu;
- postavljanje, izvođenje, održavanje konvencionalnih i kompjuterski kontrolisanih mašinskih alata za siječenje, drobljenje, bušenje ili oblikovanje izrađenih djelova prema propisanim dimenzijama i finišanje;
- sastavljanje djelova za popravku alata i mjerača;
- popravku i modifikovanje sportskih pištolja i ostalog manjeg oružja;
- izradu, spajanje, namještanje, popravku i instaliranje brava ili njihovih djelova;
- izradu i opravku metalnih oblika za pripremu livenih kalupova;
- ređanje referentnih djelova na metalni lager da bi se prema njima upravljali radnici koji sijeku, drobe, okreću ili na drugi način oblikuju metal;
- provjeravanje dimenzija gotovih djelova prema specifikaciji, korišćenjem preciznih mjernih instrumenata i terstiranje gotovih proizvoda za obavljanje odgovarajućih operacija.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kalupar
- Izrađivač oružja
- Izrađivač bušilica
- Bravar
- Izrađivač šablona
- Alatničar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za proizvodnju alatki – 7223

7223 Podešavači i rukovaoci mašinama za obradu metala

Podešavači i rukovaoci mašinama za obradu metala puštaju u rad ili upravljaju raznim mašinama alatljikama do finih tolerancija.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje jedne ili više mašina alatljika za proizvodnju metalnih proizvoda u standardizovanim serijama;
- upravljanje i nadzor nad mašinama za obradu metala, kao što su strugovi, vodenice, ravnjači, bušilice, svrdla, uključujući višenamjenske mašine sa numeričkom kontrolom;
- izvođenje sličnih poslova prilikom obrade plastike i drugih materijala koji su zamjena za metal;
- posmatranje mašinskih operacija sa ciljem uočavanja kvarova ili grešaka u radu mašina, uz odgovarajuće podešavanje mašina;
- ispitivanje izrađenih djelova radi uočavanja grešaka i mjerenje djelova radi određivanja tačnosti mašinske operacije, primjenjujući pravila prema skicama ili druge mjerne instrumente;
- zamjena istrošenih djelova mašina, korišćenjem ručnih alatljika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za bušenje
- Podešavač mašina alatljika
- Rukovalac mašinom alatljikom
- Strugar metala

7224 Brusaci, polirači i oštrači alata

Brusaci, polirači i oštrači alata poliraju i bruse metalne površine i oštre alate.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- upravljanje fiksiranom ili prenosivom glačalicom ili mašinama za poliranje;
- oštrenje oruđa i pribora za sječenje uz pomoć brusa ili mehanički upravljanim mašinama za brušenje;
- popravljavanje, podešavanje ili oštrenje sječiva ili metalnih zubaca cilindara u sklopu mašina za tekstilno češljanje vune;
- brušenje prema specifikacijama;
- nadgledanje mašinskih operacija radi eventualnih neophodnih podešavanja, zaustavljanje mašina u slučaju problema;
- ispitivanje, utvrđivanje stanja ili mjerenje djelova kako bi površine i dimenzije odgovarale specifikacijama;
- izbor i podizanje brusa na mašine prema specifikacijama, primjenom ručnog alata i znanja o procedurama brušenja i šmirglanja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Finišer metala
- Brusac alata
- Polirač metala
- Oštrač noža

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za finalnu obradu metala - 8122
- Rukovalac mašinom za poliranje metala – 8122

723 Mehaničari i serviseri mašina

Mehaničari i serviseri mašina podešavaju, instaliraju, održavaju ili opremaju motore, vozila, poljoprivredne ili industrijske mašine i sličnu mehaničku opremu.

Poslovi i zadaci obuhvataju: podešavanje, instaliranje, održavanje i popravku motora, vozila, poljoprivrednih ili industrijskih mašina i slične mehaničke opreme.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7231 Mehaničari i serviseri motornih vozila
- 7232 Aviomehaničari i serviseri
- 7233 Mehaničari i serviseri poljoprivrednih i industrijskih mašina
- 7234 Mehaničari i serviseri bicikala i srodna zanimanja

7231 Mehaničari i serviseri motornih vozila

Mehaničari i serviseri motornih vozila podešavaju, namještaju, održavaju, servisiraju ili opremaju motore, mehaničku i srodnu opremu putničkih automobila, kamiona za dostavu, motorcikala i ostalih motornih vozila.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- otkrivanje i dijagnostikovanje grešaka motora i djelova;
- podešavanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora motornih vozila i motorcikala;
- zamjenu djelova motora ili cijelih motora;
- podešavanje, ispitivanje, namještanje, rastavljanje ili zamjenu pokvarenih djelova motornih vozila;
- ugrađivanje ili podešavanje motora i kočnica i podešavanje volana ili drugih djelova motornih vozila;
- ugradnju, podešavanje, servisiranje ili zamjenu mehatroničnih djelova motornih vozila;
- izvršavanje zakazanih servisa, kao što je promjena ulja, podešavanje motora kako bi se obezbjedilo ugodno upravljanje vozilima i funkcionisanje u skladu sa odredbama o zagađenju;
- sastavljanje motora i djelova posle opravke.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Serviser za kočioni sistem
- Majstor za dizel motore drumskih vozila
- Majstor za motore motornih vozila
- Mehaničar u servisnoj radionici
- Mehaničar za motorcikle
- Serviser za motore motornih vozila i sistema goriva
- Mehaničar motornih vozila
- Mehatroničar za djelova motornih vozila

- Mehaničar za male motore

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Mehaničar za popravku bicikala – 7234
- Monter motora motornih vozila – 8211

7232 Aviomehaničari i serviseri

Aviomehaničari i serviseri podešavaju, servisiraju ili popravljaju motore i djelove aviona, kao što su okviri, hidraulični i pneumatski sistemi.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- namještanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora aviona;
- zamjenu djelova motora ili kompletnih motora;
- istraživanje i ispitivanje djelova aviona, uključujući stajni trap, hidraulične sisteme, provjeru kočnica, otkrivanje curenja tečnosti ili drugih problema;
- održavanje, zamjenu modifikovanje ili testiranje letjelica, njihovih strukturnih, mehaničkih i hidrauličnih sistema;
- čitanje i razumijevanje uputstava, servisnih knjižica i ostalih specifikacija kako bi se odredio način izvođenja opravke ili zamjene pokvarenih ili uništenih djelova;
- održavanje, opravku i rekonstrukciju strukture aviona, funkcionalnih komponenata i djelova kao što su krila i trup aviona, hidraulični djelovi, sistemi za kiseonik, sistemi za gorivo, električni sistemi, zaptivači i hermetički zatvarači;
- provjera obavljenog posla i utvrđivanje ispunjenosti propisanih standarda, kako bi avion bio spreman za upotrebu;
- održavanje i dokumentacija svih preventivnih i korektivnih mjera održavanja aviona;
- ugradnja i testiranje električnih i elektronskih komponenti, djelova i sistema aviona;
- povezivanje komponenti kao što su radio sistemi, instrumenti, sistemi goriva.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Podešavač motora aviona
- Mehaničar za održavanje motora aviona
- Kontrolor održavanja aviona
- Mehaničar aviona
- Majstor za avione
- Mehaničar za servisiranje aviona
- Mehaničar za konstrukciju i pogon aviona
- Mehaničar za konstrukciju aviona
- Mehaničar za helikoptere
- Mehaničar mlaznih aviona
- Mehaničar za pneumatske i hidraulične sisteme
- Mehaničar pogona aviona
- Mehaničar za motore raketa

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Elektroničar za održavanje aviona – 7421

- Aviotehničar - 7421
- Majstor za motore aviona – 8211

7233 Mehaničari i serviseri poljoprivrednih i industrijskih mašina

Mehaničari i serviseri poljoprivrednih i industrijskih mašina ugrađuju, ispituju, servisiraju i opravljaju motore, poljoprivredne i industrijske mašine i opremu, osim motornih vozila, aviona i elektro motora.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- namještanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora, mašina i mehaničke opreme;
- podmazivanje statičnih motora i mašina;
- pregled i testiranje novih mašina i mašinske opreme u skladu sa standardima i specifikacijama;
- rastavljanje mašina i opreme radi skidanja dijelova i obavljanja popravke;
- pregled dijelova u slučaju kvarova kao što su prekid, lomnjava i pretjerana upotreba;
- rukovanje popravljenim mašinama i opremom kako bi se pokazao rezultat popravke;
- bilježenje izvršenih opravki i održavanja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mehaničar uređaja za klimatizaciju
- Mehaničar za mašinske konstrukcije
- Serviser za mašinske konstrukcije
- Mehaničar poljoprivrednih mašina
- Podešavač mašina za vađenje ruda
- Serviser mašina za vađenje ruda
- Podešavač statičnih motora
- Mehaničar za opravku statičnih motora
- Podešavač motora vozova
- Mehaničar za opravku motora vozova

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Elektromehaničar - 7412
- Monter mehaničkih mašina – 8211

7234 Mehaničari i serviseri bicikala i srodna zanimanja

Mehaničari i serviseri bicikala i srodna zanimanja ugrađuju, ispituju, servisiraju i popravljaju mehaničku i sličnu opremu bicikala, kolica za bebe, invalidskih kolica i slične transportne opreme bez motora.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ispitivanje, servisiranje i popravku bicikala i slične transportne opreme bez motora;
- čišćenje i podmazivanje ležišta i drugih pokretnih dijelova;
- zamjenu i popravku dijelova i komponenti, kao što su kočnice, točkovi, upravljači;
- zamjenu guma i kontrolu pritiska u njima;
- farbanje okvira sprejem;
- sastavljanje novih bicikala, kolica i slične transportne opreme bez motora.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mehaničar za bicikle
- Majstor za bicikle
- Majstor za dečija kolica
- Majstor za invalidska kolica

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Majstor za mopede – 7231

73 Umjetničke zanatlije ručnim alatima i štampari

Umjetničke zanatlije ručnim alatima i štampari izrađuju i popravljaju precizne instrumente, muzičke instrumente, razne predmete kao što je nakit, predmeti od dragocenih metala, keramike, porcelana ili stakla, kao i ručno izrađene predmete od drveta, kože ili srodnih materijala ili vrše poslove štampanja i korićenja knjiga.

Poslovi i zadaci se izvode ručno ili mašinski, čime se smanjuje utrošak vremena i fizičke snage potrebne za izvršenje poslova, ali i poboljšanje kvaliteta proizvoda. Za izvođenje ovih poslova potrebno je razumijevanje organizacije posla, kao i prirode i namjene gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci koje izvršavaju radnici ove podvrste obuhvataju: izradu i popravku nautičkih, meteoroloških, optičkih i drugih preciznih instrumenata i opreme; izradu i popravku muzičkih instrumenata; izradu nakita i predmeta od dragocenih metala; izradu grnčarije, predmeta od porcelana, keramike i stakla; ukrašavanje raznih predmeta; izradu ručnih radova od drveta, kože i srodnih materijala; izvođenje poslova štampanja ili korićenja. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 731 Umjetničke zanatlije ručnim alatima
- 732 Štampari i srodna zanimanja

731 Umjetničke zanatlije ručnim alatima

Umjetničke zanatlije ručnim alatima kombinuju umjetničke i manuelne vještine za dizajniranje, izradu, popravku, podešavanje, održavanje i ukrašavanje preciznih instrumenata, muzičkih instrumenata, nakita i drugih predmeta od dragocenih metala, grnčarije i predmeta od porcelana. Oni primjenjuju tradicionalne i/ili novije tehnike rezbarenja, livenja, spajanja, tkanja ili ukrašavanja raznih predmeta od stakla, keramike, slame, kamena, drveta i kože.

Poslovi i zadaci koji se izvode obično uključuju: izradu, baždarenje, popravku, održavanje i instaliranje muzičkih i preciznih instrumenata; izradu, popravku i procjenu nakita, religijskih predmeta, zlata, srebra i drugih plemenitih metala ili dragog kamenja; sječenje, punjenje, poliranje i stavljanje dragocenih ili poludragocenih metala i dragog kamenja i dijamanta, kao i graviranje nakita ili drugih predmeta od dragocenih metala; pripremu grnčarskih predmeta, predmeta od porcelana, čistih predmeta, i grubih točkova ručno ili mašinski; duvanje, izlivanje, obradu, siječenje, tanjenje i glačanje stakla, uzradu prema skicama; ukrašavanje predmeta od drveta, metala, tekstila, stakla, keramike i drugih materijala; osmišljavanje, postavljanje, štampanje slova, figura, monograma i znakova; primjenu tradicionalnih tehnika kao što je priprema i natapanje drveta, slame, trske, šaši, kamena, ilovače, ljuški-ljuštura i drugih materijala,

rezbarenje, izlivanje, spajanje, tkanje ili štampanje i ukrašavanje raznih predmeta za ličnu upotrebu i za domaćinstvo ili u neke druge dekorativne svrhe; pripremu materijala za izradu namještaja od pruća, četki, metli i pletenje raznih vrsta korpi od pruća; proizvodnju pletiva, veziva ili drugih odjevnih i predmeta za domaćinstvo tradicionalnim tehnikama.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7311 Izrađivači i serviseri preciznih instrumenata
- 7312 Izrađivači i štimeri muzičkih instrumenata
- 7313 Zlatari i juveliri i izrađivači nakita
- 7314 Grnčari i srodna zanimanja
- 7315 Izrađivači i obrađivači stakla
- 7316 Firmopisci, dekorateri i graveri
- 7317 Obrađivači drveta i drugih prirodnih materijala ručnim alatom
- 7318 Izrađivači i obrađivači tekstila, kože i srodnih materijala ručnim alatom
- 7319 Umjetničke zanatlije ručnim alatom, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

7311 Izrađivači i serviseri preciznih instrumenata

Izrađivači i serviseri preciznih instrumenata izrađuju, baždare, popravljaju, održavaju, podešavaju i ugrađuju mehaničke satove, zidne satove, nautičke, meteorološke, ortopedske i druge precizne instrumente i opremu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- popravku, čišćenje i podešavanje mehanizama instrumenata za vrijeme, kao što su satovi i časovnici;
- podešavanje vremenskih regulatora uz pomoć kalibarskog šestara, pinceta i sl;
- čišćenje, ispiranje i sušenje djelova, upotrebom rastvora i ultrasoničnih ili mehaničkih mašina za čišćenje;
- testiranje tačnosti rada, uz pomoć mjernih i drugih elektronskih instrumenata;
- provjeru tačnosti mjernih instrumenata, mjerača, pokazatelja ili drugih instrumenata za snimanje i kontrolu, kako bi se locirao kvar ili podesio instrument prema standardima;
- baždarenje instrumenata ili skala, uz pomoć ručnih alata, kompjutera ili elektronskih uređaja;
- ispitivanje djelova, veza i mehanizama radi otkrivanja kvara;
- sastavljanje instrumenata i uređaja kao što su barometri, kontrolni ventili, žiroskopi, brzinometri, termostati;
- ispitivanje, baždarenje i podešavanje elektronskih, živinih, barometara bez žive i drugih vrsta meteoroloških instrumenata prema štampanim specifikacijama i šematskim dijagramima, uz pomoć voltmetra, osciloskopa i drugih instrumenata;
- podešavanje i popravljavanje antena, pomoćnih struktura, kontrolnih tabli, kontrolnih kabina i žičanih djelova, kao i ostalih električnih i mehaničkih uređaja;
- popravku i postavljanje optičkih instrumenata kao što su mikroskopi, teleskopi, instrumenti za određivanje dužine i širine;
- provjeru djelova prema specifikacijama i obezbjeđivanje rada prema standardnim testovima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač meteoroloških instrumenata
- Izrađivač ortopedskih pomagala
- Časovničar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar za izradu hirurških instrumenata - 3214
- Bravar - 7222
- Rukovalac mašina - 7223
- Monter satova - 8212

7312 Izrađivači i štimeri muzičkih instrumenata

Izrađivači i štimeri muzičkih instrumenata izrađuju, sastavljaju, popravljaju, podešavaju, restauriraju muzičke instrumente i štimuju ih ručno ili alatom na struju. Oni su obično specijalizovani za jedan tip instrumenata kao što su žičani, duvački, klaviri, instrumenti sa piskom ili udaraljke.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- proizvodnju i sastavljanje muzičkih instrumenata i djelova instrumenata od drveta, ebonita, metala, kože i drugih materijala;
- popravku ili zamjenu djelova muzičkih instrumenata, kao što su žice, mostovi, dirke, kobilice, uz pomoć alata na struju ili ručno;
- sviranje i ispitivanje instrumenata radi procjene kvaliteta zvuka i lociranja kvara;
- podešavanje žica za odgovarajući ton ili podešavanje žičanih instrumenata;
- podešavanje usnika, jezičaka ili otvora na nožnom prstu kod orgulja, ručnim alatom, kako bi se obezbjedio prolaz vazduha i odgovarajuća jačina zvuka;
- podešavanje i servisiranje instrumenta podešavanjem visine tona prema viljušci;
- postavljanje novih koža na dobošu kod udaraljki;
- štimovanje akorda poređenjem tonova instrumenata sa jezičkom ili punjenje jezičaka radi dobijanja standardnog piska;
- ravnanje zagušivača i dugmića kod instrumenata sa piskom ili duvačkih instrumenata;
- štimovanje udaraljki stezanjem ili popuštanjem djelova sa kožom koji su fiksirani na vrhu ili na oba kraja instrumenta;
- sastavljanje i postavljanje novih orgulja i piana u zgradama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Štimer duvačkih instrumenata
- Klavir štimer
- Izrađivač žičanih instrumenata
- Izrađivač drvenih duvačkih instrumenata

7313 Zlatari i juveliri i izrađivači nakita

Zlatari i juveliri i izrađivači nakita dizajniraju, izrađuju, podešavaju, popravljaju ili procjenjuju nakit, ceremonijalne ili religijske predmete, zlato, srebro, ostale dragocjene metale i drago kamenje. Oni sijeku,

poliraju, glačaju i postavljaju drago ili polu drago kamenje, dijamante i graviraju nakit i predmete od dragocjenih metala. Oni sijeku i obrađuju dijamante za industrijske svrhe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izlivanje - oblikovanje nakita i ostalih prostih metala rukom;
- izradu nakita novog dizajna i modifikovanje postojećih oblika, ukoliko je potrebno i uz pomoć kompjutera;
- siječenje oblika u kalupima ili ostalih materijala koji se koriste kao modeli u proizvodnji nakita i predmeta od metala;
- mijenjanje postojećih okvira nakita radi podešavanja ili premještanja dragulja;
- popravku, mijenjanje oblika ili stila starog nakita ili predmeta od dragocjenih metala prema nacrtima i uputstvima;
- izradu cjelokupnog nakita, kao što su prstenje, ogrlice, narukvice, broševi, grivne od zlata, srebra, platine i dragog ili poludragog kamenja;
- ispitivanje površina dragog kamenja i unutrašnjih struktura uz pomoć polariskopa, mikroskopa ili drugih optičkih instrumenata radi razlikovanja kamenja, identifikovanja retkih primeraka, otkrivanja grešaka, nedostataka ili neobičnosti koje utiču na vrijednost dragog kamenja;
- siječenje i poliranje dragog kamenja i stavljanje u nakit;
- graviranje slova, slika ili ukrasnih linija na nakit i predmete od dragocjenih metala;
- glačanje, bušenje i finišenje djelova koji se koriste za precizne instrumente kao što su kompasi i hronometri;
- ispitivanje sastavljenih ili gotovih proizvoda prema specifikacijama, uz pomoć lupe ili preciznih mjernih instrumenata.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Emajler nakita
- Zlatar
- Juvelir
- Postavljač dragog kamenja
- Srebrnar

7314 Grnčari i srodna zanimanja

Grnčari i srodna zanimanja pripremaju grnčariju, predmete od porcelana, čiste predmete, brusne točkove, ručno ili mašinski.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu grnčarije i predmeta od porcelana;
- izradu kalupa od gline ili gipsa;
- čitanje tehničkih skica radi ispunjenja zahtjeva kupaca;
- izradu predmeta na grnčarskom točku pritezanjem centra prstima, kako bi se napravile šupljine u glini, kao i pritiskanje unutrašnjih i spoljašnjih djelova cilindra rukama i prstima, uz postepeno oblikovanje prema željenom obliku i veličini;
- podešavanje brzine točka prema osjećaju, u zavisnosti od toga kako se glina tanji ili podebljava;
- upravljanje mašinama za izradu keramičkog posuđa, kao što su činije, šolje, tanjiri, tacne;

- podešavanje i kontrolu vodenice koja sitni, siječe i taloži glinu u ili iznad kalupa, prema potrebi;
- glačanje površina gotovih proizvoda pomoću vlažnog sušera ili krpe;
- izradu brusnih točkova kalupima i pritiskom smjese ručno ili mašinom;
- pregled gotovih proizvoda radi utvrđivanja eventualnih grešaka, potvrde odgovarajućeg oblika i veličine predmeta uz pomoć kalibra i modela;
- pripremu radova za prodaju ili izložbe i održavanje odnosa sa mrežama grnčara, umjetnika, koji mogu olakšati prodaju ili izlaganje radova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik na izlivanju grnčarije i porcelana
- Modelar grnčarije i porcelana
- Grnčar
- Kalupar brusnog točka

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac peći za pečenje cigle i pločica - 8181
- Rukovalac peći za pečenje grnčarije i porcelana – 8181

7315 Izrađivači i obrađivači stakla

Izrađivači i obrađivači stakla duvaju, izlivaju, pritiskaju, sijeku, tanje, bruse i glačaju staklo, oblikuju tečno staklo (rastopljeno) prema oblicima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- grijanje stakla do prilagodljive faze, uz pomoć plinskih lampi i peći i rotiranje stakla kako bi se ravnomerno grijalo;
- duvanje i savijanje stakla u specifične oblike za pravljenje posebnih aparata kao što su retorte, pipete, boce;
- brušenje i glačanje predmeta ili djelova od stakla radi otklanjanja grešaka ili pripremanja površina za dalju obradu ili glačanje grubih ivica pomoću točka ili šmirgle;
- pregled zaliha stakla i gotovih proizvoda i obilježavanje ili odvajanje predmeta sa greškama kao što su tačke, mrlje, fleke, ogrebotine ili neprihvatljivi oblici;
- čitanje porudžbina radi određivanja dimenzija, mjesta siječenja i količina za sječenje;
- posmatranje mjerača, kompjuterskih štampača i video monitora kako bi se utvrdili specifični uslovi obrade i izvjesna neophodna podešavanja;
- pozicioniranje šeme ili skice na staklu, mjerenje dimenzija i obilježavanje linija za sječenje uz pomoć alata za rezanje stakla;
- postavljanje, rukovanje i podešavanje kompjuterizovane ili automatske opreme za rezanje stakla;
- pregled, mjerenje proizvoda prema specifikacijama uz pomoć instrumenata kao što su mikrometri, lupe, lenjiri;
- regulisanje temperature u pećima prema vrsti stakla koja se obrađuje;
- prenos modela za pojedinačna stakla sa crteža u punoj veličini na model uz pomoć igle;
- prskanje stakla srebrnim sprejem za izradu ogledala;

- postavljanje optičkog i drugog stakla po određenim dimenzijama i težini za oblikovanje sočiva i kristala za satove.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Duvač stakla
- Staklorezac
- Doradivač stakla
- Bruslač stakla

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac peći za proizvodnju stakla - 8181

7316 Firmopisci, dekorateri i graveri

Firmopisci, dekorateri i graveri ukrašavaju predmete od drveta, metala, tekstila, stakla, keramike i drugih materijala. Oni planiraju, postavljaju i ukrašavaju slova, oblike, monograme znakovima i graviraju ornamentalne i cvjetne dezene na staklu i drugim predmetima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- oslikavanje slobodnom rukom predmeta kao što su grnčarski, predmeti od stakla, tabakere;
- prenošenje ukrasnih slika sa papira na predmete;
- povezivanje i razvijanje vizuelnih elemenata kao što su linije, boje, perspektive, prostori, da bi se postigli željeni efekti ilustracije ideja, emocija, raspoloženja;
- postavljanje i crtanje slova jednog ili više jezika, oblika, monograma, nacrti;
- skiciranje ili preslikavanje skica ili slova na predmet ili model;
- izradu modela ili slova na predmetima od stakla, grnčariji ili pocinkovanim tanjirima;
- upotrebu softvera ili opreme za izradu 3D slika i stavljanje na veći natpis kao i graviranje i postavljanje natpisa;
- dizajn i izradu običnih ravnih slova osjenčenim vinilom ili isječenih slova spremnih za upotrebu;
- pisanje, slikanje i štampanje znakova ili vizit karti za razne svrhe;
- siječenje slova ili znakova za prikazivanje na zidovima ili kartonskim tablama, rukom ili mašinama;
- pregled skica, dijagrama, uzoraka, kopija, otisaka ili fotografija da bi se odredio način sječenja, graviranja itd;
- mjerenje i kompjuterska obrada veličine slova, skica ili modela koji se graviraju;
- graviranje i štampanje modela, ornamentalnih šara, brendova, oblika, slova na ravne ili rezbarene površine metalnih, staklenih, plastičnih ili keramičkih predmeta;
- jetkovanje ukrasnih šara, baždarenje oblika i drugih oznaka na predmetima od stakla.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Graver stakla
- Jetkač stakla
- Emajler stakla
- Dekorater stakla
- Firmopisac

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za oslikavanje keramike - 8181
- Rukovalac mašinom za oslikavanje stakla - 8181
- Moler - 7131
- Farbar gotovih proizvoda - 7132
- Farbar vozila - 7132

7317 Obradivači drveta i drugih prirodnih materijala ručnim alatom

Obradivači drveta i drugih prirodnih materijala ručnim alatom primjenjuju tradicionalne tehnike kao što su pripremanje i natapanje drveta, trske, slame, šaši, kamena, gline, ljuški-ljuštura i drugih materijala, rezbarenje, izlivanje, spajanje, tkanje ili štampanje i ukrašavanje raznih predmeta za ličnu upotrebu i za domaćinstvo ili u neke dekorativne svrhe. Korpari, četkari i srodni radnici biraju i pripremaju materijale kao što su najlon, vlakno, žica, za izradu namještaja od pruća, četki, metli i pletenje raznih vrsta korpi od pruća.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pripremu drveta, trske, šaši, slame, kamena, ljuški ili srodnih materijala;
- rezbarenje cvjetnih ili umjetničkih dezena na drvenim površinama u dekorativne svrhe;
- slikanje dekoracija slobodnom rukom na staklu, porcelanu, grnčariji;
- rezbarenje, sastavljanje, tkanje, slikanje i ukrašavanje raznih predmeta za ličnu upotrebu ili za domaćinstvo kao što su činije za salatu, kašike za služenje, poslužavnici, vazne, korpe, slameni šeširi i slični predmeti;
- rezbarenje, spajanje, tkanje i slikanje raznih ukrasnih predmeta kao što su statue i druge skulpture, figurice za šah, nakit i slično;
- izradu namještaja od pruća, od omekšane slame, trske, vrbovih grana i sličnih materijala;
- izradu raznih vrsta korpi od trske, slame, pruća itd;
- izradu dna korpi prepletanjem traka od trske ili drugih materijala sa okvirom od vrbovog pruća;
- stavljanje pruća oko ivica dna između ispletanih djelova dna i njihovo uspravljenje kako bi činile okvir bočnih strana;
- izbor i pripremu materijala kao što je najlon, vlakno, žica i njihovo postavljanje na dno;
- izbor i pripremu materijala za rad.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač predmeta od trske
- Izrađivač predmeta od kamena
- Izrađivač predmeta od drveta
- Korpar
- Metlar
- Izrađivač namještaja od pruća

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za izradu proizvoda od kamena - 8114
- Rukovalac mašinom za izradu proizvoda od drveta - 7523

7318 Izrađivači i obrađivači tekstila, kože i srodnih materijala ručnim alatom

Izrađivači i obrađivači tekstila, kože i srodnih materijala ručnim alatom primjenjuju tradicionalne tehnike i modele u proizvodnji pletiva, tkanina, veziva i ostalih odjevnih predmeta i predmeta za domaćinstvo, kao i tradicionalne obuće, tašni, kaiševa i drugih dodataka.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- predenje i bojenje vune, pamuka i drugih materijala prirodnim sredstvima;
- izradu pertli i pletenje, tkanje i vezenje raznih odjevnih predmeta i predmeta za domaćinstvo;
- pripremu i bojenje kože i krzna prirodnim sredstvima i izradu tradicionalne obuće, tašni, kaiševa i drugih dodataka;
- predenje i uplitanje prediva rukom;
- ručno izvlačenje konca na razboju;
- izradu tkanina, jednobojnih ili sa slikama, kao što su tapiserije, tepisi, staze i drugi materijali na ručnom razboju;
- izradu tepiha tehnikom čvorova;
- pletenje odjevnih predmeta i drugih predmeta mašinski ili ručno;
- ručno kukičanje - heklanje gajtana, uzica;
- ručno pletenje mreže;
- gradiranje i klasifikovanje prirodnih tekstilnih vlakana;
- pranje vunениh vlakana;
- čišćenje i rastresanje perjanih tekstilnih vlakana;
- pretvaranje vlakana u komadiće i njihovo kombinovanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač tepiha, ručno
- Obrađivač kože
- Obrađivač tekstila
- Radnik na češljanju tekstilnih vlakana
- Radnik na izvlačenju tekstilnih vlakana
- Pletač
- Radnik na uvijanju i pletenju vlakana
- Tkač
- Tkač tepiha
- Tkač štofova

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za češljanje tekstilnih vlakana - 8151
- Rukovalac mašinom za pletenje – 8152
- Rukovalac mašinom za tkanje - 8152

7319 Umjetničke zanatlije ručnim alatom, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

U ovu grupu su svrstane zanatlije koji izvide tradicionalne ručne radove, koji nijesu klasifikovani na

drugom mjestu. Na primjer, tu spadaju radnici koji obrađuju proste metale i kamen na tradicionalan način.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač igračaka od metala

732 Štampari i srodna zanimanja

Štampari i srodna zanimanja sastavljaju i postavljaju slogove za štampanje, upravljaju štamparskim presama, koriče i završavaju štampane proizvode i pripremaju matrice za umnožavanje i rukuju opremom za štampanje sa ekrana.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje grafičkim kamerama i drugom fotografskom opremom radi reprodukcije kopija na filmove i ostale digitalne uređaje; rukovanje kompjuterski baziranom opremom za skeniranje, odabir boja i ispravke, retuširanje i druge procese koji se primjenjuju za prenos na film; postavljanje, rukovanje i nadzor mašina, fotokopir aparata, štampanje, sječenje, savijanje i povezivanje štampanog materijala; izvođenje završnih rutinskih operacija i nadzor mašina; pripremanje matrica i rukovanje opremom za štampanje sa ekrana.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7321 Zanimanja pripreme za štampu
- 7322 Štampari
- 7323 Doradivači štampe i knjigovesci

7321 Zanimanja pripreme za štampu

Zanimanja pripreme za štampu formatiraju, postavljaju i sastavljaju tekst i grafiku u pogodnu formu, za razne štamparske procese i prezentacije u drugim vizuelnim medijima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje grafičkim kamerama i drugom fotografskom opremom za reprodukciju snimaka sa kamere na film ili na druge digitalne uređaje sa izlazom;
- upotrebu kompjuterskih aplikacija za generisanje slika, teksta, prikaza za štampu i ostalo vizuelno prikazivanje u drugim medijima;
- rukovanje opremom za reprodukciju slika sa filma na štamparsku ploču, digitalne uređaje i prese;
- rukovanje kompjuterskom opremom za skeniranje, odabir boja, ispravke boja, maskiranje, kreativni dizajn, kombinovanje, retuširanje i ostale procese za prenos kopija na film, digitalni uređaj, itd;
- digitalnu i hemijsku zaštitu razvijenih filmova sa digitalnih sistema, negativa i pozitiva;
- procjenjivanje, provjeravanje štampanog materijala;
- pripremanje i izlaganje ugljenika koji se polaže na cilindre, razvijanje slika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Slovoslagač
- Operater u izdavaštvu

- Radnik za elektronsku pripremu štampe
- Dizač ploče
- Izrađivač ploče za štampanje
- Izrađivač ploče za sito štampu
- Slagač

7322 Štampari

Štampari postavljaju i rukuju digitalnim, litografskim, mašinama za otiskivanje, fleksografskim, novinarskim i drugim štamparskim presama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, podešavanje i nadzor mehanizama, sistema za mastilo i drugih funkcija štamparskih mašina;
- miješanje mastila i rastvarača prema standardima, regulisanje mastila i papira u toku štampanja;
- nadzor, procjenu i određivanje prese prema standardima kvaliteta štampe, otkrivanje smetnji;
- proizvodnju raznovrsnih štamparskih proizvoda uz pomoć raznih presa i sistema za završnu obradu;
- pripremanje djelova cilindra na malim offset litografskim štamparskim presama;
- stavljanje papira;
- nadgledanje mašinskih operacija i kvaliteta štampe;
- održavanje, podešavanje, popravljavanje i čišćenje mašina;
- proizvodnju digitalnih slika, prenošenje i izradu slika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Štampar bloka
- Radnik na digitalnoj presi
- Radnik na punjenju mašine za štampanje
- Radnik na fleksografskoj presi
- Radnik na gravurskoj presi
- Radnik na velikoj štamparskoj mašini
- Štampar
- Operater sito štampe
- Radnik na maloj presi
- Radnik na uređivanju web novina

7323 Doradivači štampe i knjigovesci

Doradivači štampe i knjigovesci koriče knjige i druge publikacije i izvode završne radove na štampanim proizvodima, ručno ili mašinski.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje i nadzor opreme za automatsko koričenje i doradivanje;
- koričenje i popravku korica;

- savijanje, skupljanje i šivenje potpisa rukom ili mašinski;
- siječenje papira prije i posle štampe, tanjenje i programiranje elektronskih jedinica;
- upravljanje sistemima za ubacivanje štampanog materijala u novine, časopise i kovertе;
- uljepšavanje štamparskih proizvoda ručno i automatski;
- upravljanje uređajima za fotografsku i elektronsku reprodukciju.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Knjigovezac
- Radnik na sjekaču
- Radnik na folijama
- Radnik na presavijanju štampanog materijala
- Radnik na skupljanju i slaganju štampanog materijala
- Knjigovezac raznih korica
- Knjigovezac finih korica
- Radnik na mašini za prošivanje
- Radnik na maloj mašini za koričenje

74 Električari i elektroničari

Električari i elektroničari instaliraju, popravljaju i održavaju električne sisteme i mašine, kao i druge električne aparate, prenosnike i obezbjeđuju linije i kablove, elektronske i telekomunikacione sisteme i opremu.

Poslovi i zadaci se obavljaju ručno ili mašinski čime se smanjuje utrošak vremena i fizičke snage neophodne za izvođenje poslova i poboljšanje kvaliteta proizvoda. Poslovi i zadaci zahtijevaju razumijevanje organizacije rada, materijala i alata koji se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: instaliranje, održavanje, popravljanje i podešavanje električnih i elektronskih žičanih sistema, mašina i opreme; ispitivanje nacrtā, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redoslijeda i metoda operacija; ispitivanje i testiranje električnih i elektronskih sistema, opreme, kablova i mašina radi identifikovanja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem i popravkom; instaliranje, održavanje i popravku električnih i telekomunikacionih predajnika; povezivanje električnih i telekomunikacionih kablova; održavanje, podešavanje, testiranje, popravljanje elektronske opreme, kao što su mašine i elektronski instrumenti, kontrolni sistemi, kompjuteri, telekomunikaciona oprema i oprema za prenos podataka.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

741 Instalateri i serviseri električne opreme

742 Instalateri i serviseri elektronske i telekomunikacione opreme, mašina i uređaja

741 Instalateri i serviseri električne opreme

Instalateri i serviseri električne opreme instaliraju, popravljaju i održavaju električne žičane sisteme i srodnu opremu, električne mašine i druge električne aparate i prenosnike i obezbjeđuju linije i kablove.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: instaliranje, održavanje, popravljanje i podešavanje električnih

žičanih sistema, mašina i opreme; ispitivanje nacрта, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redosljeda i metoda operacija; ispitivanje i testiranje električnih sistema, opreme, kablova i mašina radi identifikovanja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem ili opravkom; instaliranje, održavanje i opravku električnih predajnika; povezivanje električnih kablova.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7411 Električari i elektroinstalateri u građevinskim objektima
- 7412 Elektromehaničari i podešavači električne opreme
- 7413 Instalateri i serviseri električnih vodova/ instalacija i mreža

7411 Električari i elektroinstalateri u građevinskim objektima

Električari i elektroinstalateri u građevinskim objektima instaliraju, održavaju i popravljaju električne žičane sisteme i srodnu opremu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- instaliranje, održavanje i popravljavanje električnih žičanih sistema i srodne opreme u objektima kao što su škole, bolnice, trgovinski, stambeni objekti i druge građevine;
- ispitivanje nacрта, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redosljeda i metoda operacija;
- planiranje postavljanja i instalacije električnih žica, opreme, na osnovu specifikacija i standarda;
- ispitivanje električnih sistema, opreme i djelova radi identifikovanja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem ili popravkom;
- odabiranje, sječanje i povezivanje žica i kablova na terminale i konektore;
- mjerenje i postavljanje instalacija;
- pozicioniranje i instaliranje električnih razvodnih tabli;
- testiranje kontinuiteta električnog kola.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Električar
- Građevinski električar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Elektro-podešivač - 7412
- Elektromehaničar - 7412
- Instalater električnih instalacija - 7413

7412 Elektromehaničari i podešavači električne opreme

Elektromehaničari i podešavači električne opreme postavljaju, podešavaju, instaliraju i popravljaju električne mašine i druge električne aparate i opremu u zgradama, fabrikama, radionicama i drugim mjestima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, podešavanje i popravljavanje raznih vrsta električnih mašina i motora, generatora,

- kontrolnih aparata, instrumenata ili električnih djelova liftova i srodne opreme;
- podešavanje i popravljavanje električnih djelova kućnih aparata, industrijskih mašina i drugih uređaja;
- ispitivanje i testiranje gotovih električnih proizvoda;
- instaliranje, testiranje, povezivanje, održavanje i modifikovanje električne opreme, žičanih i kontrolnih sistema;
- nacrt, instaliranje, održavanje, servisiranje i popravku električnih i hidrauličnih dizalica, za prenos tereta i lica, pokretnih stepenica i druge opreme;
- povezivanje električnih sistema na elektro sistem;
- zamjenu i popravku neispravnih djelova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Graditelj dinamo motora
- Podešavač elektro generatora
- Elektromehaničar
- Mehaničar za dizalice

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Mehaničar elektronike – 7421
- Radnik na sastavljanju električne opreme – 8212

7413 Instalateri i serviseri električnih vodova/ instalacija i mreža

Instalateri i serviseri električnih vodova/ instalacija i mreža instaliraju, popravljaju i povezuju električne prenosnike i obezbjeđuju kablove i srodnu opremu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- instaliranje i popravku nadzemnih i podzemnih električnih sistema i električnih pogona;
- izradu spojeva nadzemnih i podzemnih kablova;
- poštovanje sigurnosnih procedura, kao što je provjeravanje opreme i podizanje zaštite oko površine na kojoj se vrše radovi;
- otvaranje prekidača ili povezivanje na uzemljenje, radi izbjegavanja električnih kvarova ili ubrzavanja procesa opravke;
- korišćenje penjalica ili korpi na dizalicama za prilaz opremi;
- identifikovanje pokvarenih uređaja, prekida u strujnom kolu, transformatora, prekidača, releja, voltmetara, žica, korišćenjem nacрта žičanih instalacija i instrumenata za ispitivanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Povezivač električnih kablova
- Radnik na elektro centrali

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Instalater telekomunikacionih kablova - 7422
- Radnik na telekomunikacionim linijama – 7422

742 Instalateri i serviseri elektronske i telekomunikacione opreme, mašina i uređaja

Instalateri i serviseri elektronske i telekomunikacione opreme, mašina i uređaja postavljaju, održavaju, podešavaju i popravljaju elektronsku opremu kao što su mašine, elektronski instrumenti i kontrolni sistemi, instaliraju, popravljaju i održavaju telekomunikacionu opremu, opremu za prenos podataka, kablove, antene i popravljaju i održavaju kompjutere.

Poslovi i zadaci obuhvataju: ispitivanje i testiranje mašina, opreme, instrumenata i kontrolnih sistema radi dijagnostikovanja kvarova; podešavanje, popravku i zamjenu istrošenih i pokvarenih djelova i žica, održavanje mašina, opreme i instrumenata; instaliranje elektronskih instrumenata i kontrolnih sistema; podešavanje elektronske opreme, postavljanje, podešavanje, testiranje i popravku kompjutera, opreme za prenos podataka i ostalih djelova kompjutera; instaliranje, održavanje, popravku i dijagnostiku mikrotalasnih, telemetrijskih, multipleksa, satelita i drugih radio i elektro-magnetnih talasnih sistema; pružanje tehničkih informacija i savjeta, nadgledanje rada složenih telekomunikacionih mreža i opreme; instaliranje, povezivanje i popravku kablova za kompjutere, radio aparate, telefone i televizore; instaliranje, održavanje i popravljavanje antena koje se koriste u ovim komunikacionim sistemima.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

7421 Mehaničari i serviseri elektronske opreme, mašina i uređaja

7422 Instalateri i serviseri informaciono-komunikacione opreme

7421 Mehaničari i serviseri elektronske opreme, mašina i uređaja

Mehaničari i serviseri elektronske opreme, mašina i uređaja postavljaju, održavaju, podešavaju i popravljaju elektronsku opremu, kao što su mašine i elektronski instrumenti i kontrolni sistemi.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ispitivanje i testiranje mašina, instrumenata, djelova i ostale opreme, kontrolnih sistema, radi otkrivanja grešaka;
- podešavanje, popravku i zamjenu istrošenih i pokvarenih djelova i žica, održavanje mašina, opreme i instrumenata;
- ponovno sastavljanje, testiranje i podešavanje opreme;
- instaliranje elektronskih instrumenata i kontrolnih sistema;
- koordinaciju rada sa inženjerima, tehničarima i drugim radnicima;
- razumijevanje rezultata testiranja radi otkrivanja uzroka neispravnog funkcionisanja i problema u sistemu;
- instaliranje, podešavanje, popravku ili zamjenu električnih i elektronskih djelova, komponenti i sistema, ručnim alatima ili alatima na struju;
- povezivanje komponenata, povezivanje radio sistema, instrumenata, magnetofona, sistema punjenja i sl;
- vođenje zapisa o obavljenim poslovima na održavanju i popravci.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mehaničar govornih mašina
- Elektromehaničar
- Serviser elektronske opreme
- Serviser fotokopir mašina

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar za bezbjednost avio saobraćaja – 3155

7422 Instalateri i serviseri informaciono-komunikacione opreme

Instalateri i serviseri informaciono-komunikacione opreme instaliraju, popravljaju i održavaju telekomunikacionu opremu, opremu za prenos podataka, kablove, antene i popravljaju i održavaju kompjutere.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- održavanje, posredovanje u rješavanju problema, testiranje i opravku kompjutera, opreme za prenos podataka i drugih djelova kompjutera;
- postavljanje i podešavanje hardvera;
- instaliranje, održavanje, popravku i otkrivanje grešaka u radu mikrotalasnih, telemetrijskih, satelitskih i drugih radio i elektromagnetnih sistema prenosa talasa;
- pružanje tehničkih savjeta i informacija, nadgledanje rada složenih telekomunikacionih mreža i opreme;
- instaliranje i popravku kablova za kompjutere, radio, telefone i televiziju;
- povezivanje telekomunikacionih kablova i kablova za prenos podataka i njihovo oblaganje;
- instaliranje, održavanje i popravku antena koje se koriste u komunikacionim sistemima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik na kablovima za telekomunikacije i prenos podataka
- Serviser kompjuterske opreme
- Serviser komunikacionih sistema
- Serviser za telekomunikacione uređaje
- Instalater telefona

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tehničar za telekomunikacionu opremu – 3522

75 Prerađivači prehrambenih proizvoda, drveta, tekstila i ostale zanatlije i srodna zanimanja

Prerađivači prehrambenih proizvoda, drveta, tekstila i ostale zanatlije i srodna zanimanja se bave preradom poljoprivrednih proizvoda, mesa i ribe za proizvodnju prehrambenih i drugih proizvoda, proizvode i popravljaju predmete od drveta, tekstila, krzna, kože i drugih materijala.

Poslovi i zadaci se obavljaju ručno ili mašinski čime se smanjuje utrošak vremena i fizičke snage potrebne za izvođenje poslova i dobija poboljšanje kvaliteta proizvoda. Poslovi i zadaci zahtijevaju razumijevanje organizacije rada, materijala i alata koji se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi i zadaci obično obuhvataju: tretiranje i preradu mesa, ribe, voća, povrća, žitarica i sl. za proizvodnju prehrambenih proizvoda, obradu duvana za duvanske proizvode; degustiranje i ocjenjivanje prehrambenih proizvoda i pića; obradu prirodnih vlakana, kože i krzna; izradu i popravku namještaja i drugih predmeta od drveta; pripremu kože i krzna za dalju upotrebu; izradu i popravku predmeta od tekstila, odjevnih predmeta, šešira, obuće i srodnih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 751 Prerađivači prehrambenih proizvoda i srodna zanimanja
- 752 Obrađivači drveta, stolari i srodni obrađivači
- 753 Proizvođači odjeće i srodni proizvođači
- 754 Ostale zanatlije i srodna zanimanja

751 Prerađivači prehrambenih proizvoda i srodna zanimanja

Prerađivači prehrambenih proizvoda i srodna zanimanja rade na klanju životinja, preradi i pripremanju prehrambenih proizvoda za ishranu ljudi i životinja, prave razne vrste hljeba, kolača i drugih proizvoda od brašna, prerađuju i konzerviraju voće, povrće i sl; degustiraju i ocjenjuju razne vrste prehrambenih proizvoda i pića; pripremaju duvan i proizvode duvanske proizvode.

Poslovi i zadaci obuhvataju: klanje životinja; preradu mesa i ribe za proizvodnju prehrambenih proizvoda; proizvodnju raznih vrsta hljeba, kolača i drugih proizvoda od brašna; preradu i konzerviranje voća, povrća i sl; degustiranje i ocjenjivanje raznih vrsta prehrambenih proizvoda i pića; pripremanje duvana i proizvodnju duvanskih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7511 Mesari, obrađivači ribe i srodni pripremači hrane
- 7512 Pekari, poslastičari i proizvođači konditorskih proizvoda
- 7513 Proizvođači mliječnih proizvoda
- 7514 Prerađivači voća i povrća i srodni prerađivači
- 7515 Degustatori i ocjenjivači hrane i pića
- 7516 Prerađivači duvana i proizvođači duvanskih proizvoda

7511 Mesari, obrađivači ribe i srodni pripremači hrane

Mesari, obrađivači ribe i srodni pripremači hrane kolju životinje, čiste, sijeku i odvajaju kosti i pripremaju prehrambene proizvode ili konzerviraju meso, ribu i druge proizvode, sušenjem, soljenjem ili dimljenjem. Poslovi i zadaci obuhvataju :

- klanje životinja;
- skidanje kože i čišćenje zaklanih životinja;
- odvajanje kostiju, siječenje i začinjavanje mesa i ribe za prodaju ili za dalju preradu;
- pripremanje sastojaka ili izradu kobasica i sličnih proizvoda uz pomoć mašina za siječenje i mljevenje;
- konzerviranje mesa, ribe i ostalih prehrambenih proizvoda;
- rukovanje pušnicama ili rernama za dimljenje mesa, ribe i ostalih prehrambenih proizvoda;
- kuvanje ili pripremanje mesa, ribe i sl. za prodaju;
- prodaju mesa ili ribe, uključujući mjerenje, pakovanje, označavanje proizvoda i naplatu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mesar
- Čistač ribe
- Trgovac ribom

- Kasapin

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Trgovac - 5221
- Rukovalac mašinom za obradu mesa – 8160
- Rukovalac mašinom za obradu ribe – 8160

7512 Pekari, poslastičari i proizvođači konditorskih proizvoda

Pekari, poslastičari i proizvođači konditorskih proizvoda izrađuju razne vrste hljeba i proizvoda od brašna, kolače, čokoladu i druge slatkiše.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu hljeba, kolača, keksa, testjenina i drugih proizvoda od brašna;
- izradu poslastica od mješavine šećera, čokolade i drugih sastojaka, ručno ili mašinski;
- kombinovanje odmjerenih sastojaka u posudama za miješanje ili mašinama za kuvanje;
- provjeru kvaliteta sirovina prema standardima i specifikacijama;
- stavljanje glazure, leda ili drugih preliva na pečene proizvode, uz pomoć špatula ili četkica;
- provjeru čistoće opreme i prostorija za rad prije početka proizvodnje prema odredbama o zdravstvenoj ispravnosti i sigurnosti namirnica;
- nadgledanje temperature u reznama i proizvoda u toku pečenja radi određivanja vremena za pečenje;
- koordiniranje procesa pravljenja, stavljanja, vađenja, pečenja i hlađenja hljeba, kifli, testenina i konditorskih proizvoda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Pekar
- Poslastičar
- Izrađivač čokolade
- Kuvar testenina

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kuvar - 5120
- Rukovalac mašinom za proizvodnju pekarskih proizvoda - 8160
- Rukovalac mašinom za proizvodnju hljeba - 8160
- Rukovalac mašinom za proizvodnju čokolade – 8160

7513 Proizvođači mliječnih proizvoda

Proizvođači mliječnih proizvoda proizvode maslac i razne vrste sireva, kremova i drugih mliječnih proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- kuvanje ili pasterizovanje mlijeka za dobijanje maslaca određene masnoće;
- odvajanje kajmaka od mlijeka i miješanje kajmaka u maslac;
- sipanje izmjerenih količina sastojaka u mlijeko;

- zgrušavanje mlijeka, zagrijavanje do željene čvrstine, hlađenje i stavljanje sira u kalupe radi dobijanja željenog oblika;
- soljenje sira ili premazivanje;
- stavljanje ili namještanje komada sira na police radi konzerviranja;
- nadgledanje kvaliteta proizvoda pre pakovanja, posmatranjem, uzimanjem uzoraka ili, ukoliko je potrebno, podešavanjem uslova proizvodnje;
- zabilježavanje količina upotrebljenih sastojaka, rezultata ispitivanja ili vremenskih ciklusa.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik na proizvodnji maslaca
- Radnik na proizvodnji sira

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za proizvodnju mliječnih proizvoda - 8160
- Rukovalac mašinom za preradu mlijeka - 8160

7514 Prerađivači voća i povrća i srodni prerađivači

Prerađivači voća i povrća i srodni prerađivači prerađuju ili čuvaju voće, orahe i sl., na razne načine, uključujući kuvanje, hlađenje, soljenje ili cijedenje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- cijedenje sokova iz voća;
- izvlačenje ulja iz oraha ili voća;
- kuvanje, soljenje ili hlađenje voća, povrća, itd;
- miješanje i dodavanje sastojaka kao što su šećer, pektin, začini, sirće, kako bi se hrana očuvala i popravila joj se tekstura, izgled i ukus;
- smještanje proizvoda u tegle, boce i druge posude.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik na proizvodnji kompota
- Radnik na konzerviranju voća
- Radnik na proizvodnji džema – pekmeza
- Radnik na cijedenju ulja
- Radnik na kišljenju voća i povrća
- Radnik na konzerviranju povrća

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za konzerviranje – 8160

7515 Degustatori i ocjenjivači hrane i pića

Degustatori i ocjenjivači hrane i pića ispituju, degustiraju i ocjenjuju razne vrste poljoprivrednih proizvoda, hrane i pića.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- isprobavanje, degustiranje i mirisanje poljoprivrednih proizvoda, hrane i pića u raznim fazama prerade;
- određivanje kvaliteta, prihvatljivosti ukusa i prosječne vrijednosti proizvoda i ocjenjivanje prema odgovarajućim klasama;
- odbacivanje loših proizvoda;
- bilježenje ocjene i/ili identifikacionih brojeva na etiketama, prijemnim ili prodajnim listama;
- mjerenje i ocjenjivanje proizvoda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Ocenjivač hrane
- Degustator hrane
- Degustator likera
- Degustator čaja
- Degustator vina

7516 Prerađivači duvana i proizvođači duvanskih proizvoda

Prerađivači duvana i proizvođači duvanskih proizvoda pripremaju listove duvana i izrađuju razne vrste duvanskih proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- ocjenjivanje konzerviranih listova duvana prema vrsti, kvalitetu i mjestu uzgajanja;
- miješanje listova duvana prema formuli za dobijanje određenog ukusa;
- brigu o kontejnerima u kojima se vlaži duvan radi dalje obrade;
- uklanjanje središnjih djelova i stabljiki sa listova duvana;
- izradu cigara, cigareta i ostalih duvanskih proizvoda ručno ili prostim mašinama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Proizvođač cigara
- Proizvođač cigareta
- Ocenjivač duvana

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za proizvodnju cigara - 8160
- Rukovalac mašinom za proizvodnju cigareta – 8160

752 Obrađivači drveta, stolari i srodni obrađivači

Obrađivači drveta, stolari i srodni obrađivači rade na očuvanju i obradi drveta; izrađuju podmetače, ploče od komadića drveta, ploče od čvrstog drveta, izolacione ploče, ivericu, furnir i slične proizvode od drveta; prave, ukrašavaju i popravljaju namještaj od drveta i druge proizvode. Oni upotrebljavaju specijalizovane alatke, postavljaju, koriste i čuvaju proizvode od drveta i opremu za obradu drveta, mašine i mašinske alate.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje i održavanje opreme za sušenje drvene građe, kao i drugih proizvoda od drveta, proučavanje nacrtu, provjeru dimenzija predmeta koji se izrađuje, postavljanje i

podešavanje raznih vrsta mašina za rad; rad na mašinama za rezanje, obradu drveta i izradu djelova; sklapanje djelova i provjeru kvaliteta i sklopa predmeta prema specifikacijama; mehaničku obradu drvenih proizvoda i natapanje istih sredstvima za očuvanje drveta; postavljanje, programiranje, upravljanje i nadgledanje rada raznih vrsta mašina za potrebe proizvodnje, opravke ili osvježavanja drvenih delova namještaja i drugih proizvoda od drveta; čitanje i razumijevanje specifikacija ili praćenje datih instrukcija.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7521 Zanimanja primarne obrade drveta
- 7522 Stolari i srodna zanimanja
- 7523 Postavljači i rukovaoci mašina za obradu drveta

7521 Zanimanja primarne obrade drveta

Zanimanja primarne obrade drveta upravljaju opremom i mašinama za obradu drveta za skidanje kore sa cjepanica, proizvode drvene komade, čuvaju i obrađuju drvo za proizvodnju podmetača, ploča od komadića drveta, ploča od čvrstog drveta, izolacionih ploča, iverice, furnira i sličnih proizvoda od drveta.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje pećima za sušenje, obrađivanje tankova i druge opreme za sušenje drvene građe, pripremu drveta i drugih proizvoda od drveta , mehaničku obradu i impregniranje drvenih proizvoda;
- nadzor radova na odgovarajućoj opremi, šablona radi uočavanja odstupanja od standarda i obezbjeđivanja procesa rada prema specifikacijama;
- pomoć u održavanju opreme i mašina za obradu;
- čišćenje, podmazivanje i podešavanje opreme;
- transport materijala i proizvoda do i od mjesta rada, ručno ili uz pomoć kolica ili dizalica;
- popunjavanje i vođenje izvještaja o proizvodnji.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Operater u sušari drveta
- Radnik na sušenju furnira
- Sušač drveta
- Obrađivač drveta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinama i postrojenjima za preradu drveta – 8172

7522 Stolari i srodna zanimanja

Stolari i srodna zanimanja izrađuju, ukrašavaju i popravljaju namještaj od drveta, kolica i druga vozila, djelove, modele, šablone i druge drvene proizvode uz pomoć mašina za preradu drveta, alata ili specijalizovanih ručnih alata.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje mašinama za preradu drveta, kao što su testere, klinovi, oštrači i alati za rezanje, oblikovanje i izradu djelova;

- proučavanje nacрта, provjeru dimenzija predmeta koji se izrađuje ili pripremanje specifikacija i provjeru kvaliteta i sklopa predmeta prema specifikacijama;
- podešavanje djelova za kompletiranje jedinica uz pomoć lijepka i spajalica, pojačavanje spojenih djelova ekserima, šrafovim i sl;
- izradu, preradu i popravku raznih proizvoda od drveta, stolova, ormara, namještaja, vozila, sportske opreme i drugih djelova ili proizvoda;
- ukrašavanje namještaja postavljanjem drveta, furnira ili rezbarenih elemenata;
- finiširanje površina proizvoda od drveta ili namještaja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Stolar – izrađivač namještaja
- Kolar
- Izrađivač namještaja
- Drvomodelar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Tesar i građevinski stolar - 7115
- Zanatski radnici nerazvrstani na drugom mjestu - 7549
- Monteri drvenih i srodnih proizvoda - 8219

7523 Postavljači i rukovaoci mašina za obradu drveta

Postavljači i rukovaoci mašina za obradu drveta postavljaju ili rukuju mašinama za preradu drveta, automatskim ili polu-automatskim, kao što su precizne testere, mašine za obradu, rezbarenje, a u cilju proizvodnje ili popravke djelova namještaja od drveta ili drugih proizvoda od drveta.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, programiranje, rukovanje i nadgledanje raznih vrsta mašina za preradu drveta, za testerisanje, oblikovanje, bušenje, presovanje, rezbarenje, za izradu ili popravku djelova namještaja od drveta ili drugih proizvoda od drveta;
- rukovanje posebnim mašinama za preradu drveta, za određenu namjenu, a za izradu proizvoda od drveta kao što su vješalice, čiviluci, držači otirača i drugi proizvodi;
- odabir noževa, testera, oštrica ili kaiševa u skladu sa predmetom koji se izrađuje, funkcijama mašine i specifikacijama proizvoda;
- postavljanje i podešavanje sječiva, oštrica, ručnim alatom i prema pravilima;
- postavljanje i podešavanje raznih vrsta mašina za preradu drveta;
- čitanje i razumijevanje specifikacija ili praćenje verbalnih uputstava.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za rezbarenje drveta
- Rukovalac mašinom za proizvodnju namještaja
- Tesar za finu obradu drveta
- Rukovalac mašinom za izradu drvenih proizvoda
- Tokar drveta
- Rukovalac strugom za obradu drveta
- Podešavač mašina za obradu drveta

- Rukovalac mašinom za obradu drveta
- Operater za postavljanje mašine za obradu drveta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Monteri drvenih i srodnih proizvoda – 8219

753 Proizvođači odjeće i srodni proizvođači

Proizvođači odjeće i srodni proizvođači sređuju, prepravljaju, popravljaju šivenu odjeću; dizajniraju, proizvode tekstilne i predmete od kože i krzna; vrše popravke i ukrašavaju odjeću, rukavice i slične proizvode; izrađuju nacрте, šeme; postavljaju, popravljaju ili mijenjaju tapacirane djelove namještaja, ortopedskih pomagala i djelove automobila; dotjeruju, obrađuju, stružu, štave, glačaju i farbaju životinjske kože i krzna; prepravljaju i popravljaju obuću i proizvode od kože.

Poslovi i zadaci obuhvataju: popravku, prepravljanje šivene garderobe; dizajniranje i izradu odjeće po mjeri od tekstila, kože i sličnih materijala; izradu šešira ili perika; prepravljanje stilova odjevnih predmeta; izradu preciznih šema za proizvodnju odjeće, tekstilnih ili kožnih i proizvoda od krzna; šivenje, spajanje, prepravljanje i ukrašavanje odjeće, rukavica i sličnih proizvoda od tekstila, kože, krzna i drugih materijala; postavljanje, popravljanje ili mijenjanje tapaciranih djelova namještaja, ortopedskih pomagala, sjedišta, ploča i drugih delova u automobilima, vozovima, avionima, brodovima, itd; sređivanje, obradu, struganje, štavljenje, glačanje i farbanje životinjske kože i krzna za proizvodnju kožnih i krznenih gotovih proizvoda; izradu, prepravljanje i popravljanje standardne, uobičajene i ortopedske obuće i predmeta od prirodne ili sintetičke kože

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7531 Krojači, krznari i šeširdžije
- 7532 Modelari odjeće i srodna zanimanja
- 7533 Šivači, vezlije i srodna zanimanja
- 7534 Tapetari i srodna zanimanja
- 7535 Štavljači i obrađivači kože i krzna
- 7536 Obučari, kožni galanteristi i srodna zanimanja

7531 Krojači, krznari i šeširdžije

Krojači, krznari i šeširdžije izrađuju, prepravljaju ili popravljaju šivenu i ručno izrađenu odjeću; oni proizvode odjela po mjeri, haljine, kapute, ogrtače, od tekstila, kože, krzna i drugih materijala, izrađuju šešire i perike prema specifikacijama kupaca ili proizvođača odjeće.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu ogrtača, suknji, košulja, bluza, donjeg veša, korseta, šešira, perika i sličnih predmeta prema individualnim zahtjevima klijenata;
- izbor tekstilnih materijala, kože, krzna prema željenoj veličini, boji, kvalitetu predmeta; siječenje prema šablonu i slaganje prema nacrtu predmeta;
- mijenjanje stilova garderobe, kao što su prepravke nogavica pantalona, sužavanje, dodavanje ili skidanje postave;
- izbor i popravku šablona prema specifikacijama klijenata ili proizvođača odjeće;

- sređivanje, mijenjanje i popravljavanje šivene garderobe, haljina, ogrtača i drugih predmeta po mjeri, a prema zahtjevu mušterija;
- izradu i brigu o kostimima za potrebe pozorišne, televizijske, filmske produkcije;
- presavijanje, uvijanje materijala kao što su saten, svila, šivenje traka ili tekstila u obliku vještačkog cvijeća ili traka oko kruna i oblikovanje i dekoraciju šešira;
- šivenje ili spajanje materijala i pramenova kose za izradu perika;
- miješanje nijansi kose da bi se dobio prirodan izgled perika i namještanje kose u određeni položaj;
- izradu, mijenjanje, opravljavanje predmeta od kože i krzna;
- recikliranje kože ili krzna sa starih ogrtača, lijepljenje materijala u unutrašnjost ogrtača i skraćivanje odjevnih predmeta.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Švalja
- Krznar
- Modistkinja
- Krojač

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Obradivač tekstila - 7318
- Rukovalac mašinom za šivenje u industriji – 8153

7532 Modelari odjeće i srodna zanimanja

Modelari odjeće i srodna zanimanja izrađuju precizne šablone za proizvodnju odjeće, tekstilnih ili proizvoda od krzna. Oni obilježavaju, sijeku, oblikuju tekstil, kožu i druge materijale prema nacrtima ili specifikacijama proizvođača odjeće, šešira, kapa, rukavica i raznih drugih proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu šablona za svaku veličinu odjevnih predmeta, uz pomoć tabela, instrumenata za skiciranje, kompjutera i/ili drugih uređaja;
- izradu nacrti ili šablona za određeni predmet uz pomoć kompjutera;
- izračunavanje dimenzija šablona prema veličinama, uzimajući u obzir razvlačenje određenih materijala;
- skiciranje detalja na odvojenim djelovima, kako bi se označila mjesta spajanja djelova, pozicioniranje džepova, dugmića, dekoracija djelova obuće uz pomoć kompjutera i instrumenata za skiciranje;
- pozicioniranje okvira ili izmjerenih materijala radi određivanja mjesta sječenja da bi se maksimalno iskoristio materijal;
- postavljanje šablona na tkaninu i siječenje šablona;
- isprobavanje šablona izradom i spajanjem primjeraka odjevnih predmeta;
- postavljanje šablona na slojeve materijala i siječenje prema šablonu, električnim ili ručnim noževima, sjekačima ili uređajima za siječenje koji se numerički kontrolišu kompjuterom;
- siječenje materijala ili kože i krzna za izradu predmeta od kože i krzna;
- odstranjivanje viška materijala, siječenje konaca sa gotovih proizvoda;

- smještanje kože na mašinu za siječenje, maksimalno vodeći računa o greškama, flekama i drugim osobinama materijala;
- pravljenje šablona, siječenje i obilježavanje u procesu proizvodnje drugih proizvoda kao što su djelovi za opremanje sobe ili platneni predmeti.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rezač tekstila za izradu odjeće
- Rezač materijala za izradu rukavica
- Šabloner krzna
- Šabloner

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za izradu šablona u proizvodnji tekstila – 8159

7533 Šivači, vezlije i srodna zanimanja

Šivači, vezlije i srodna zanimanja vezu, popravljaju, obnavljaju ili ukrašavaju odjeću, rukavice i druge predmete od tekstila, krzna, kože i drugih materijala, prave platna za jedra, cerade, itd. Radove izvode ručno, iglom i koncem, a za neke poslove koriste i mašine za šivenje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- popravku oštećenih ili neispravnih djelova tkanine ili odjevnog predmeta, ručno ili mašinski;
- uklanjanje kopči koje treba zamjeniti, koristeći parače ili sječiva;
- odabir konca prema specifikaciji ili boji;
- krpljenje rupa, ušivanje, stavljanje zakrpa na određena mjesta iglom i koncem;
- vezivanje čvorova na unutrašnjoj strani odjeće, kopčom;
- sječenje krajeva makazama kako bi popravljeni dio izgledao isto kao i drugi dio odjeće;
- šivenje ukrasnih djelova ručno na štampanim ili umnoženim šemama materijala uz pomoć igle i konca u boji;
- veženje ukrasnih elemenata ručno ili mašinski iglom i koncem u boji;
- omjekšavanje kože ili drugih materijala za proizvodnju obuće, vodom i pripremanje istih za šivenje;
- šivenje ili lijepljenje ukrasnih djelova na kape, šešire;
- ručno šivenje okvira kišobrana, zatezanje materijala do ivica i ušivanje;
- izradu i sastavljanje debelih materijala, platna i sličnih tkanina za jedra, šatore, cerade, itd.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vezioč
- Šivač
- Izrađivač kišobrana

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Krojač - 7531
- Zanatlija obrađivač tekstila - 7318
- Rukovalac mašinom za šivenje u industriji – 8153

7534 Tapetari i srodna zanimanja

Tapetari i srodna zanimanja postavljaju, popravljaju ili mijenjaju tapacirane djelove namještaja, ortopedskih pomagala, sjedišta, table, vinilske i druge djelove automobila, željezničkih vagona, kočija, aviona, brodova i sličnih djelova tekstilom, kožom ili drugim materijalima za tapaciranje. Oni takođe izrađuju i popravljaju jastuke, jorgane, prekrivače i duške.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- odabir materijala za tapaciranje, boja i stilova sa mušterijama i procjenjivanje troškova tapaciranja namještaja i drugih predmeta;
- izradu šablona za tapaciranje prema nacrtima, opisima klijenata ili skica;
- postavljanje, mjerenje i sječenje materijala za tapaciranje prema šablonima, nacrtima, skicama ili specifikacijama opisa;
- postavljanje, sređivanje i osiguravanje žica, obloga i materijala za prekrivanje, prema okvirima namještaja;
- šivenje materijala za tapaciranje ručno, porublivanje jastuka i spajanje djelova materijala;
- ušivanje procjepa ili oštećenih djelova materijala, pravljenje čuperaka (ćuba) iglom i koncem;
- lijepljenje ili šivenje ukrasnih djelova, dugmića i drugih detalja na prekrivačima ili okvirima tapaciranih djelova;
- postavljanje, sječenje, izrađivanje i stavljanje tapacira u avionima, motornim vozilima, brodovima, vozovima, čamcima;
- popravljivanje sirove kože - krzna kako bi se prekrili vještački djelovi;
- obnavljanje starinskog namještaja raznovrsnim alatima uključujući magnetne čekiće, dugačke igle, itd;
- saradivanje sa dekoraterima enterijera, radi ukrašavanja soba i usklađivanja materijala za tapaciranje;
- izradu jastuka, jorgana, duška, itd.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač duška
- Tapetar namještaja
- Tapetar vozila
- Tapetar ortopedskih pomagala

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za šivenje u industriji – 8153

7535 Štavljači i obrađivači kože i krzna

Štavljači i obrađivači kože i krzna čiste, sijeku, boje, štave životinjske kože za proizvodnju predmeta od kože, izradu odjevnih i drugih predmeta.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sortiranje i ocjenjivanje kože prema boji, nijansi, veličini i gustini;
- struganje djelića mesa, masnoća ili zaštitnog tkiva sa kože, radi čišćenja i omjekšavanja;
- skidanje dlaka sa kože, potopljene u krečnoj vodi;
- pripremu kože, soljenjem;

- skidanje dugačkih dlaka sa kože i skraćivanje djelova radi dobijanja jednake dužine;
- štavljenje radi popravljnja sjaja i ljepote ili vraćanja prirodnog izgleda kože;
- pripremanje tečnosti za tretiranje kože;
- tretiranje kože u rastvoru za štavljenje, radi dobijanja kože za dalju obradu;
- bojenje i nijansiranje krzna radi popravljnja prirodnog izgleda krzna;
- uklanjanje nabora;
- bojenje i mrljanje kože;
- razvlačenje i glancanje kože;
- obradu kože tretiranjem hemijskim rastvorima ili mazanjem četkicom površina uljem, i ostavljanjem da se suši na vazduhu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač kožne odeće
- Ocjenjivač kože
- Štavljač kože

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za štavljenje kože – 8155

7536 Obučari, kožni galanteristi i srodna zanimanja

Obučari, kožni galanteristi i srodna zanimanja izrađuju, modifikuju, popravljaju standardnu ili ortopedsku obuću i predmete od prirodne ili sintetičke kože kao što su koferi, ručne torbe, kaiševi (osim kožnih djelova garderobe, šešira i rukavica), ili učestvuju u proizvodnji cipela i sličnih predmeta. Oni ukrašavaju, ojačavaju ili izvode završne poslove pri izradi cipela, kofera, torbi i kaiševa.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- izradu, prepravljanje ili popravljjanje standardne obuće prema pojedinačnim zahtjevima;
- izradu, prepravljanje ili popravljjanje ortopedske ili terapijske obuće prema receptima ljekara ili modifikovanje postojeće obuće za lica koja imaju probleme sa stopalima ili neke posebne potrebe;
- popravljjanje tašni, kofera, novčanika i sličnih predmeta;
- uzimanje plastičnih otisaka deformisanih stopala radi izrade skica;
- pripremanje uložaka, uložaka za pete i uzimanje kalupa stopala;
- proučavanje skica i drugih specifikacija za izradu obuće prema potrebi kupca;
- proučavanje narudžbina i/ili djelova cipele kako bi se dobila informacija o specifikacijama i vrstama materijala koje će se koristiti;
- provjeravanje tekture, boje, jačine kože, za ostvarenje određene namjene;
- sječenje, oblikovanje i postavljanje djelova za izradu predmeta od kože;
- krpljenje i bušenje rupa za opravku predmeta kao što su novčanici, kaiševi, cipele i koferi;
- pregledanje djelova cipela i nacrti prema specifikacijama, kao što je odgovarajuće utiskivanje šavova;
- spajanje dodatnih djelova ili ukrasa za uljepšavanje ili zaštitu proizvoda;
- izradu i popravku predmeta kao što su sjedla i uzde za životinje, koferi, ručne tašne, kožne torbe, aktentašne i slično.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Obučar
- Sedlar
- Obučar za ortopedsku obuču

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Krznar - 7531
- Šeširdžija - 7531
- Rukovalac mašinom za proizvodnju obuće – 8156

754 Ostale zanatlije i srodna zanimanja

Ostale zanatlije i srodna zanimanja obavljaju aktivnosti ispod površine vode, koristeći aparate za disanje pod vodom, postavljaju, sastavljaju i detoniraju eksploziv; ispituju i provjeravaju sirove materijale, proizvedene djelove i proizvode; uklanjaju štetocine, radi spriječavanja uništavanja usjeva i zgrada i ostalih građevina. Ova grupa uključuje ostale zanatske i trgovinske radnike koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u okviru grupe 7 Zanatska i srodna zanimanja.

Poslovi i zadaci obuhvataju: preduzimanje mjera predostrožnosti; izvođenje raznih poslova pod vodom, smještanje eksploziva u rupe; miješanje hemikalija prema uputstvima; izvođenje i nadgledanje opreme za prskanje gamadi i korova.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 7541 Ronioci
- 7542 Mineri
- 7543 Ispitivači kvaliteta i ocjenjivači proizvoda, osim hrane i pića
- 7544 Zapršivači i suzbijači štetocina i korova
- 7549 Zanimanja srodna zanatskim, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

7541 Ronioci

Ronioci rade ispod površine vode, koristeći aparate za disanje pod vodom, radi ispitivanja, instaliranja, popravljavanja i uklanjanja podvodne opreme i konstrukcija, izvode testove ili eksperimente, postavljaju eksploziv, fotografišu konstrukcije ili podvodni svijet ili pronalaze predmete i nestale osobe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- registrovanje kod nadležnih organa prije početka ekspedicije i preduzimanje mjera predostrožnosti, kao što su nadgledanje dužine i dubine ronjenja;
- provjeravanje i održavanje opreme za ronjenje, kao što su maske, šlemovi, odjela za ronjenje, oprema i mjerni instrumenti;
- spuštanje u vodu uz pomoć ronilačkih pomoćnika, sa bocama sa kiseonikom ili u ronilačkim odjelima;
- rad pod vodom radi postavljanja i opravljanja mostova, molova i osnova za zidove u lukama;
- ispitivanje sumnjivih oštećenja i izvođenje manjih opravki na trupovima brodova i podvodnim instalacijama;

- podnošenje izvještaja o stanju brodova posle brodoloma;
- uklanjanje podvodnih prepreka;
- bušenje rupa za eksplozije pod vodom;
- izvođenje raznih zadataka pod vodom u vezi sa spasavanjem ili izvlačenjem utopljenika;
- komunikaciju sa radnicima na površini, putem signalnih linija ili telefona;
- obezbjeđivanje informacija o ronilačkim zadacima i uslovima životne sredine.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Ronilac spasilac
- Podvodni radnik

7542 Mineri

Mineri sastavljaju, postavljaju i detoniraju eksplozive na terenima za vađenje ruda, kamena i demoliranje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- obezbjeđivanje sigurnosti na radnom mjestu i prilikom rukovanja eksplozivom, tokom procesa skladištenja i transporta, kao i regulativa nakon toga;
- planiranje i davanje uputstava za mjesto postavljanja, dubinu i prečnik rupe u koju se postavlja eksploziv;
- provjeravanje dubine i čistoće rupa;
- određivanje količine i vrste eksploziva koji se koristi;
- smještanje eksploziva u rupe;
- sastavljanje ili upućivanje drugih radnika za sastavljanje detonatora, eksplozivnih punjenja i spajanje električnih žica i kablova na fitilj;
- povezivanje žica, upaljača i žica detonatora, ispitivanje električnih kola i popravljanje pogrešnih spojeva, kao i povezivanje na mašinu za detonaciju;
- prekrivanje mjesta eksplozivom, popunjavanje rupa pijeskom i drugim materijalima, kao i sabijanje materijala;
- brigu o detonaciji eksploziva i podnošenje izvještaja o neuspelim detonacijama;
- proglašavanje detoniranih oblasti sigurnim prije i posle detonacija;
- prikupljanje i vođenje zapisa o iskorišćenim eksplozivima, prema zakonima i regulativama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Miner
- Barutar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Bušač u rudarstvu - 8111
- Bušač naftnih i gasnih bušotina - 8113
- Nadzornik rudnika - 3121
- Fizički radnik u rudniku - 9311
- Fizički radnik u kamenolomu - 9311

7543 Ispitivači kvaliteta i ocjenjivači proizvoda, osim hrane i pića

Ispitivači kvaliteta i ocjenjivači proizvoda, osim hrane i pića pregledaju, testiraju, sortiraju, uzimaju uzorke i mjere sirove materije, proizvedene komponente i sve što ne spada u namirnice, proizvedene ili prodane, prema standardima kvaliteta i radi utvrđivanje kvarova, istrošenosti i odstupanja od specifikacija, kako bi ih ocjenili i klasifikovali po kvalitetu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pregledanje i testiranje proizvoda, djelova ili materijala prema standardima i specifikacijama;
- ocjenjivanje i klasifikovanje prirodnih tekstilnih vlakana za pređenje i namotavanje;
- odbacivanje i odstranjivanje proizvoda, materijala i opreme koja ne zadovoljava specifikacije;
- analiziranje i razumijevanje nacрта, podataka, uputstava i drugih materijala, prema specifikacijama, kao i ispitivanje i testiranje procedura;
- obavještanje supervizora i drugog osoblja o problemima u proizvodnji ili pružanje pomoći u pronalaženju i rješavanju ovih problema;
- bilježenje podataka testiranja, kao što su težine, temperature, stepeni i vlažnost, kao i količine koje su pregledane i ocijenjene;
- obilježavanje djelova detaljima kao što su stepen prihvatljivosti ili odbijanja;
- mjerenje dimenzija proizvoda uz pomoć instrumenata kao što su lenjiri, šestari, mjerači ili mikrometri;
- analiziranje podataka ispitivanja i obavljanje neophodnih proračunavanja radi određivanja rezultata ispitivanja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Ispitivač kvaliteta
- Ocjenjivač proizvoda
- Klaser vune

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Inspektor sigurnosti proizvoda - 3257
- Ocjenjivač voća - 7515
- Ocjenjivač povrća - 7515
- Ocjenjivač krzna - 7531
- Ocjenjivač kože – 7535

7544 Zapršivači i suzbijači štetočina i korova

Zapršivači i suzbijači štetočina i korova koriste hemikalije za uklanjanje štetnih insekata, malih životinja, korova i drugih štetočina, kako bi se sprečile štete na usjevima, u zgradama i drugim građevinama i okruženju, kao i zdravstveni rizici.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- upravljanje i nadgledanje opreme za prskanje gamadi i korova;
- miješanje hemikalija prema uputstvima;
- pokrivanje površina do određene dubine pesticidima, uz primjenu znanja i vodeći računa o vremenskim uslovima, veličini kapljica, procjenjivanju promjera i prepreka;
- prskanje ili ispuštanje hemijskih rastvora ili otrovnih gasova ili postavljanje zamki za gamad i

- štetočine kao što su miševi, termiti i žutoperke;
- podizanje, guranje i mahanje rasprskivačima, crijevima i tubama da bi se prskanje usmjerilo na određene oblasti;
 - punjenje sprejeva vodom i hemikalijama;
 - čišćenje i servisiranje mašina kako bi se ostvarila efikasnost operacija.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Dezinfektor
- Dezinsektor
- Deratizer

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pilot poljoprivrednih aviona za zaprašivanje polja – 3153

7549 Zanimanja srodna zanatskim, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa uključuje zanimanja srodna zanatskim, koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu u okviru roda 7 Zanatska i srodna zanimanja. Na primjer, tu su radnici koji kalupiraju, režu, bruse i glačaju optička sočiva.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- grijanje, kalupiranje i presovanje optičkog stakla za izradu sočiva;
- brušenje i glačanje sočiva

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Finišer optičkih sočiva
- Kaluper optičkih sočiva

ROD 8 Rukovaoci postrojenjima i mašinama, monter i vozači

Rukovaoci postrojenjima i mašinama, monter i vozači rukuju i nadgledaju industrijske i poljoprivredne mašine i opremu na licu mjesta ili daljinskim upravljačima, voze ili upravljaju vozovima, motornim vozilima i mobilnim mašinama i opremom ili montiraju djelove proizvoda striktno prema specifikacijama i procedurama.

Poslovi i zadaci uglavnom zahtijevaju iskustvo i razumijevanje rada industrijskih i poljoprivrednih mašina i opreme, kao i sposobnost snalaženja sa mašinama i prilagođavanje inovativnim rješenjima.

Poslovi i zadaci koje izvode monter i rukovaoci mašinama i postrojenjima uključuju: rukovanje i nadgledanje rada rudarskih i drugih industrijskih mašina i opreme za obradu metala, minerala, stakla, keramike, drveta, papira ili hemikalija; rukovanje i nadgledanje rada mašina i opreme za proizvodnju predmeta od metala, minerala, hemikalija, gume, plastike, drveta, papira, tekstila, krzna, kože, kao i za proizvodnju hrane i srodnih stvari; voženje i upravljanje vozovima, motornim vozilima; vožnju, upravljanje i nadgledanje pokretnih industrijskih i poljoprivrednih mašina i opreme; montiranje djelova proizvoda, prema specifikacijama i procedurama. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe su klasifikovana u sljedeće vrste:

- 81 Rukovaoci stacioniranim postrojenjima i mašinama
- 82 Monteri proizvoda, mašina i opreme
- 83 Vozači i rukovaoci pokretnom mehanizacijom

81 Rukovaoci stacioniranim postrojenjima i mašinama

Rukovaoci stacioniranim postrojenjima i mašinama rukuju i nadgledaju industrijske mašine i opremu na licu mjesta ili daljinskim upravljačima i to one stabilne ili one kod kojih mobilnost ne spada u sastavni dio rukovanja.

Poslovi i zadaci uglavnom zahtijevaju iskustvo i razumijevanje rada industrijskih mašina i opreme, rukovanje, kao i nadgledanje njihovog rada. Često se zahtijeva i sposobnost podešavanja inovacija u mašine ili opremu.

Poslovi i zadaci koje izvode radnici u okviru ove vrste obično uključuju: postavljanje, rukovanje i nadgledanje rada raznih stabilnih mašina i postrojenja; otkrivanje i otklanjanje kvarova; pregled proizvedenih djelova prema specifikacijama i podešavanje mašina; održavanje, popravljanje i čišćenje; snimanje podataka i vođenje zapisa. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove vrste su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 811 Rukovaoci rudarskim i postrojenjima za preradu nemetala
- 812 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu i doradu metala
- 813 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za proizvodnju hemijskih proizvoda i fotomaterijala
- 814 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume, plastike i papira
- 815 Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu krzna i kože i druga zanimanja
- 816 Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda
- 817 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu primarne obrade drveta i proizvodnje papirne mase i papira
- 818 Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama

811 Rukovaoci rudarskim i postrojenjima za preradu nemetala

Rukovaoci rudarskim i postrojenjima za preradu nemetala rukuju i nadgledaju rad postrojenja i mašina kojima se vade stijene i minerali iz zemlje, obrađuju minerale i stijene, buše rupe i proizvode i finiširaju proizvode od cementa i kamena.

Poslovi i zadaci obuhvataju: postavljanje, upravljanje i rukovanje raznim mašinama i postrojenjima, rudarskim i metalurškim, kao što su oprema za bušenje i pomoćne mašine i oprema, siječenje, drobljenje, mljevenje, crpljenje i kombinovanje mašina i postrojenja; upravljanje opremom za pranje, odvajanje, izvlačenje i kombinovanje, kako bi se odvojili štetni djelovi i popravio sastav minerala; rukovanje mašinama i postrojenjima za izradu cementa, vještačkog kamena, betona i prethodno izlivanje betonskih i proizvoda od kamena; nadgledanje rada raznih mašina i postrojenja, otkrivanje nepravilnosti u radu i preduzimanje postupaka za otklanjanje kvarova na mašinama; održavanje, popravku i čišćenje mašina i postrojenja; vođenje knjiga o proizvodnji.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8111 Rudari i rukovaoci postrojenjima u rudnicima i kamenolomima i kopači
- 8112 Rukovaoci postrojenjima za preradu nemetala
- 8113 Rukovaoci opremom za dubinsko bušenje i srodna zanimanja
- 8114 Rukovaoci mašinama za proizvodnju cementa, kamena i drugih nemetala

8111 Rudari i rukovaoci postrojenjima u rudnicima i kamenolomima i kopači

Rudari i rukovaoci postrojenjima u rudnicima i kamenolomima i kopači rukuju postrojenjima, mašinama i koriste ručni alat za vađenje stijena, minerala i naslaga nemetala iz podzemnih, kao i iz površinskih kopova.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, rukovanje i nadgledanje rada razne podzemne i površinske opreme, uključujući postrojenja za kontinuirano vađenje rude, siječenje i kanalisanje;
- podešavanje i rukovanje opremom za podzemno i površinsko bušenje u rudnicima i kamenolomima;
- rukovanje mašinama i korišćenje alata za uklanjanje olabavljenih stijena, ruda, uglja i drugih naslaga;
- pripremanje, podešavanje i instaliranje pomoćne opreme za podzemne radove, uključujući zavrtnje za stijene;
- rukovanje mašinama za otvaranje novih rudarskih okana, pogona, vazdušnih otvora i uzvišenja;
- rukovanje pomoćnim postrojenjima kao što su pumpe za potiskivanje vazduha, vode, mulja;
- izvođenje manjih popravki i održavanja, podmazivanje i čišćenje postrojenja, mašina i alata;
- popunjavanje izvještaja o detaljno izvršenim operacijama u rudarskim oknima;
- sakupljanje uzoraka minerala za laboratorijske analize.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac vozilom za močvarne predjele
- Rukovalac velikim bagerom u rudarstvu
- Rukovalac rudarskim postrojenjem
- Rudar

- Radnik u kamenolomu

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Miner - 7542
- Bušać naftnih ili gasnih bušotina - 8113
- Fizički radnik u rudniku - 9311
- Nadzornik rudnika - 3121
- Fizički radnik u kamenolomu - 9311
- Miner – 7542

8112 Rukovaoci postrojenjima za preradu nemetala

Rukovaoci postrojenjima za preradu nemetala rukuju i nadgledaju mašine i opremu za obradu stijena, minerala i kamena koje se koriste za obnavljanje prečišćenih proizvoda za trenutnu upotrebu ili za dalju obradu.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- podešavanje i rukovanje stabilnim mašinama i postrojenjima kojima se melju, drobe, sijeku, testerišu i režu stijene, minerali i kamen prema specifikacijama posla;
- postavljanje blokova ili ploča od kamena na mašine za testerisanje, siječenje i dalju obradu;
- nadgledanje i održavanje kretanja neobrađenih stijena, minerala i kamena sa pokretne trake do mašina;
- pranje, odvajanje, kvašenje, taloženje, filtriranje, izvlačenje i kombinovanje opreme za odvajanje otpadnih djelova i obnavljanje minerala;
- kombinovanje ruda minerala i rastvarača, radi brže obrade;
- odvajanje koncentrata metala i minerala iz ruda i aluvijalnih naslaga, zgušnjavanjem, plutanjem, odvajanjem po gravitaciji, filtriranjem ili magnetnim i elektrostatičkim razdvajanjem;
- ispitivanje mjerača, mjera i kontrolnih panela i podešavanje ventila i kontrolnih mjesta kako bi se obezbjedilo bezbjedno i efikasno rukovanje opremom, otkrili kvarovi i pomoglo održavanje i popravljavanje mašina i postrojenja;
- ispitivanje obrađenih materijala vizuelno ili ručno, radi utvrđivanja ispunjenosti propisanih standarda i specifikacija posla i prikupljanje uzoraka za ispitivanje u laboratorijama;
- prikupljanje informacija o završenoj obradi, kao što su podaci o količinama, vrstama i dimenzijama proizvedenih materijala;
- sortiranje, slaganje i odlaganje obrađenih minerala i kamena, za pakovanje, dalju obradu ili transport.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Perač uglja
- Rukovalac drobilicom u obradi minerala ili kamena
- Radnik na taloženju zlata
- Rukovalac mašinom za siječenje ili obradu kamena
- Rukovalac mašinom za mljevenje minerala

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rezač kamena, ručnim alatom ili jednostavnim mašinama – 7113
- Obrađivač kamena - 7113
- Polirer kamena - 7113
- Kamenorezac, ručnim alatom ili jednostavnim mašinama - 7113
- Rukovalac mašinom za poliranje kamena – 8114

8113 Rukovaoci opremom za dubinsko bušenje i srodna zanimanja

Rukovaoci opremom za dubinsko bušenje i srodna zanimanja postavljaju, montiraju i rukuju mašinama za bušenje i srodnom opremom, radi izvođenja dubinskog bušenja, izvlačenja ruda, tečnosti ili gasova, kao i u mnoge druge svrhe.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- demontiranje, premještanje ili montiranje opreme za bušenje;
- montiranje i demontiranje cijevi, obložnih cijevi i glava bušilica i zamjena nefunkcionalne opreme;
- kontrolu pri podizanju i spuštanju cijevi bušilica, regulisanje pritiska u dubinama i kontrolisanje brzine rada alata;
- pripremanje tečnosti i provjeravanje rada pumpi, kako bi se obezbjedio adekvatan protok tečnosti u cijevima bušilice;
- kontrolisanje mjerača i drugih pokazatelja, osluškivanje opreme radi otkrivanja kvarova i nepravilnosti u radu i utvrđivanje potrebe za zamjenom opreme;
- održavanje, podešavanje, popravljavanje i čišćenje opreme, dizalica ili ostalih mašina;
- vođenje zapisa o bušenju i izvršenim servisnim operacijama;
- rukovanje mašinama za uklanjanje prašine, ostataka i izgubljene ili polomljene opreme za bušenje;
- zatvaranje i pečačenje bunara koji se više ne koriste;
- moguće nadgledanje i obuka ostalih članova tima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac opremom za bušenje
- Bušač
- Rukovalac bušilicom
- Rukovalac velikom bušilicom

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Miner - 7542
- Rudar - 8111
- Radnik u kamenolomu – 8111

8114 Rukovaoci mašinama u proizvodnji cementa, kamena i drugih nemetala

Rukovaoci mašinama u proizvodnji cementa, kamena i drugih nemetala rukuju i nadgledaju rad mašina za prerađivanje i finiisanje proizvoda od prethodno izlivenog cementa, bitumena i kamena, a za potrebe građevinarstva.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje mašinama za istiskivanje, livenje, oblikovanje, miješanje, pumpanje, sabijanje i siječenje, za proizvodnju i finiiranje proizvoda od prethodno izlivenog cementa, bitumena i kamena;
- rukovanje postrojenjima za proizvodnju cementa, kreča i šljake, uključujući utovar i istovar i kontinuirano punjenje opreme kao što su pumpe i konvejeri;
- rukovanje postrojenjima i mašinama za mjerenje i miješanje pijeska, cementa, vode i drugih sastojaka za pravljenje betona;
- rukovanje postrojenjima i mašinama za sastavljanje i punjenje kalupa cementom i vještačkim mješavinama od kamena, uklanjanje izlivenih djelova iz kalupa i finiiranje površina prethodno izlivenih proizvoda;
- siječenje, bušenje, brušenje, čišćenje pijeskom i poliranje proizvoda od betona i kamenih blokova, ploča i drugih proizvoda prema specifikacijama;
- provjeru planova proizvodnje i specifikacija, radi određivanja i odabiranja materijala, sastojaka, procedura, komponenti, djelova i podešavanja mašina za izvlačenje, miješanje, itd;
- nadzor postrojenja i mašina tokom trajanja procesa, posmatranjem instrumenata, kao što su mjerači temperature i pritiska i podešavanje kontrola i prijavljivanje kvarova;
- sakupljanje i ispitivanje uzoraka i gotovih proizvoda prema specifikacijama i podešavanje mašina u skladu sa tim;
- provjeravanje i vođenje zapisa o proizvodnji, uključujući informacije o količinama, dimenzijama i vrstama materijala i proizvoda;
- organizovanje i asistenciju u procesu popravke i održavanja postrojenja i mašina.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za proizvode izlivenne od betona
- Rukovalac mašinom za proizvode od kamena
- Rukovalac mašinom za proizvodnju cementa
- Rukovalac mašinom za industrijsko poliranje dijamanata
- Rukovalac mašinom za poliranje kamena

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Polirer kamena - 7113
- Rukovalac mašinom za proizvodnju glinene cigle - 8181
- Rukovalac peći za proizvodnju cementa - 8114
- Rukovalac mašinom za preradu kamena - 8112
- Rukovalac presom za istiskivanje gline - 8181

812 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu i doradu metala

Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu i doradu metala rukuju i nadgledaju kontrolne mašine i opremu za pojedinačne procese obrade, kojima se kontroliše konverzija, obrada i završna dorada ruda minerala i metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju: postavljanje, pripremanje i podešavanje mašina za preradu i završnu obradu metala i ruda i koordiniranje i nadgledanje operacija određenih aspekata u toku procesa obrade i dorade; provjeru kvarova na opremi, nadgledanje rada mjernih instrumenata, izvođenje rutinskih testova i

organizovanje remonta; provjeravanje, testiranje i analiziranje uzoraka proizvoda; bilježenje podataka i pisanje proizvodnih dnevnika rada.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

8121 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu metala

8122 Rukovaoci mašinama i uređajima za doradu metala

8121 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu metala

Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu metala rukuju, nadgledaju, podešavaju i održavaju jednofunkcionalne mašine i opremu za obradu mineralnih ruda i za prečišćavanje, ojačavanje, valjanje i istiskivanje metala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, pripremanje i podešavanje mineralne rude i metaloprerađivačkih mašina za pojedinačne procese obrade metala;
- rukovanje jednofunkcionalnim mašinama za mljevenje, odvajanje, čišćenje, miješanje, livenje, valjanje, prečišćavanje ili sličnu obradu metala i ruda nemetala;
- praćenje mjerača, mjera, kompjuterskih prikaza, kao i video zapisa i proizvoda radi utvrđivanja ispravnosti rada mašina i potvrđivanja određenih uslova obrade;
- podešavanje opreme, ventila, pumpi, proizvodne opreme;
- kontrolu pripreme, mjerenja i punjenja postrojenja sirovim materijalima;
- kontrolu procesa na početku i na kraju, otkrivanje grešaka i nadgledanje spoljašnjeg stanja opreme;
- provjeru kvarova na opremi, izvođenje rutinskih testova provjere i organizovanje remonta;
- analizu uzoraka, izvođenje testova, bilježenje podataka i pisanje proizvodnih dnevnika rada.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Valjač čelika
- Rukovalac postrojenjem za zagrijavanje metala
- Rukovalac postrojenjem za istiskivanje - zbijanje metala

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater visoke peći - 3135
- Kalupar - 3135
- Kontrolor valjajućeg mlina – 3135
- Rukovalac mašinom za oblaganje - premazivanje metala - 8122

8122 Rukovaoci mašinama i uređajima za doradu metala

Rukovaoci mašinama i uređajima za doradu metala rukuju i nadziru opremu za finiširanje, oblaganje metala i metalnih predmeta, kako bi bili otporni na koroziju i abraziju, u dekorativne svrhe ili za ostvarivanje električnih ili magnetnih svojstava.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje opreme za čišćenje metalnih predmeta u toku pripreme za oblaganje, emajliranje, galvaniziranje i sl;
- rukovanje i nadgledanje opreme za galvanizaciju;
- rukovanje i nadgledanje opreme za oblaganje proizvoda od gvožđa i čelika;
- rukovanje i nadgledanje mašina za automatsko oblaganje žice obojenim metalima;
- rukovanje i nadgledanje opreme za prskanje livenog metala sprejem ili drugim supstancama, radi zaštite ili ukrašavanja, kao i radi popravljanja istrošenih i oštećenih površinskih slojeva;
- rukovanje i nadgledanje opreme za završnu obradu metalnih predmeta hemikalijama i zagrijavanjem;
- provjeravanje debljine obloga uz pomoć mikrometara, šestara ili drugih uređaja, bilježenje podataka i pisanje proizvodnih dnevnika rada;
- pripremanje i miješanje rastvora metala prema formulama i specifikacijama.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za oblaganje metala
- Rukovalac mašinom za završnu obradu metala
- Rukovalac mašinom za premazivanje metala

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kontrolor tehnologije prerade metala – 3135

813 Rukovaoci postrojenjima i mašinama za proizvodnju hemijskih proizvoda i fotomaterijala

Rukovaoci postrojenjima i mašinama za proizvodnju hemijskih proizvoda i fotomaterijala rukuju i nadgledaju mašine kojima se proizvode razne vrste hemikalija i drugi sastojci za izradu farmaceutskih, kozmetičkih, eksplozivnih, fotografskih ili srodnih hemijskih proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina i opreme za miješanje, pakovanje i druge načine obrade hemikalija i hemijskih proizvoda kako bi se postigla određena svojstva neophodna za dalji proces industrijske proizvodnje ili za izradu gotovih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

8131 Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju hemijskih proizvoda

8132 Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju fotomaterijala i izradu fotografija

8131 Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju hemijskih proizvoda

Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju hemijskih proizvoda nadgledaju i rukuju mašinama za miješanje, obradu i pakovanje velikog broja hemijskih proizvoda.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje, uključivanje, kontrolu, podešavanje i zaustavljanje mašina i postrojenja;
- nadgledanje reakcionih procesa i prenos proizvoda u skladu sa sigurnosnim procedurama;
- nadgledanje mjerača, mjera i elektronskih instrumenata jedne ili više hemijskih ili sastavnih jedinica, kao što su mašine za miješanje, sušenje, izradu tableta, kapsula, granula i sl;
- mjerenje i sipanje hemijskih sastojaka prema uputstvima za izradu;

- uzimanje uzoraka i rutinsku hemijsku i fizičku kontrolu proizvoda i vođenje zapisa o proizvodnji;
- čišćenje i vršenje manjih popravki na mašinama i postrojenjima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac postrojenjem za miješanje i rafinisanje nafte i prirodnog gasa
- Rukovalac mašinom za destilovanje i rafinisanje nafte i prirodnog gasa
- Rukovalac mašinom za proizvodnju farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda
- Rukovalac mašinom za proizvodnju svijeća
- Rukovalac mašinom za proizvodnju eksploziva

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kontrolor hemijskih postrojenja -3133
- Rukovalac postrojenjem za rafinisanje nafte i prirodnog gasa - 3134

8132 Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju fotomaterijala i izradu fotografija

Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju fotomaterijala i izradu fotografija rukuju i nadgledaju opremu za izradu fotografskog papira i filmova, kao i za razvijanje filmova i izradu fotografija.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje opreme za izradu fotografskog papira i filmova;
- rukovanje, nadgledanje i provjeru opreme za obradu i izradu fotografija i održavanje standarda u tim procesima;
- pripremanje razvijenog filma za različite načine obrade u mračnim komorama;
- pregled slika, filmova, prikaza i podešavanje opreme radi postizanja željenih boja, kontrasta, svjetla, veličine i vrste slika;
- podešavanje i rukovanje opremom za automatsko razvijanje filmova;
- rukovanje opremom za prenos filma na video kasetu ili drugi elektronski medij;
- izvršavanje poslova vezanih za obradu fotografija;
- rukovanje automatskom opremom za razvijanje negativu u boji, slika, slajdova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik u mračnoj komori
- Radnik na obradi fotografija
- Radnik na štampanju foto filmova
- Rukovalac mašinom za razvijanje fotografija
- Rukovalac mašinom za uveličavanje fotografija
- Rukovalac mašinom za fotografske filmove
- Rukovalac mašinom za štampanje fotografija u boji
- Radnik na razvijanju filmova u boji
- Radnik na uveličavanju fotografija
- Radnik na štampanju fotografija

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- 3431 Fotograf

814 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume, plastike i papira

Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume, plastike i papira rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume i izrađuju raznovrsne komponente i proizvode od prirodne i sintetičke gume i plastike ili izrađuju razne vrste proizvoda od papira, kartona i sličnih materijala.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume i izradu raznovrsnih komponenti i proizvoda od prirodne i sintetičke gume i plastike; rukovanje i nadgledanje mašina za izradu raznih vrsta proizvoda od papira; pregled gotovih proizvoda radi otkrivanja nepravilnosti i usaglašavanja prema specifikacijama, kao i podešavanje mašina u skladu sa tim.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8141 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume
- 8142 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu plastike
- 8143 Rukovaoci mašinama za proizvodnju predmeta od papira

8141 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume

Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume i izradu raznovrsnih komponenti i proizvoda od prirodne i sintetičke gume, kao što je obuća po mjeri, predmeti za domaćinstvo, izolacioni materijali, dodaci za industriju ili gume za motorna vozila.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume za dalju obradu;
- rukovanje i nadgledanje mašina za proizvodnju gumenih ploča ili gumom impregviranih materijala, dobijenih procesom valjanja;
- rukovanje i nadgledanje mašina kojima se istiskuju jedinjenja gume ili se kalupima oblikuje vulkanizerska guma;
- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu guma raznih oblika, vulkanizerske gume ili kalupiranje već korišćene gume;
- pregled gotovih proizvoda zbog grešaka i usklađivanja prema specifikacijama;
- lociranje kvarova i popravljavanje istrošenih i pokvarenih guma, vulkanizerskim ili sličnim postupcima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač lateksa
- Rukovalac mašinom za istiskivanje gume
- Rukovalac mašinom za mljevenje gume
- Izrađivač kalupa od gume
- Rukovalac mašinom za izradu proizvoda od gume
- Izrađivač gume
- Popravljivač gume
- Vulkanizer

8142 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu plastike

Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu plastike rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje jedinjenja radi dobijanja plastičnih materijala i izrade raznovrsnih djelova i proizvoda od plastike.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje jedinjenja radi dobijanja plastičnih materijala;
- rukovanje i nadgledanje mašina za oblikovanje plastičnih materijala, kalupiranjem, izvlačenjem, savijanjem, siječenjem i sl;
- rukovanje i nadgledanje mašina za tanjenje plastike i materijala impregniranih plastikom, radi izrade staklene vune;
- oblaganje gole žice, kablova i optičkih vlakana plastikom;
- pregled gotovih proizvoda zbog grešaka i usklađivanja prema specifikacijama;
- recikliranje otpadnih plastičnih materijala;
- izradu vještačkih očiju i diskova kontaktnih sočiva, izradu i popravku okvira za naočari i plastičnih djelova ortopedskih pomagala.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Izrađivač plastičnih čamaca
- Rukovalac mašinom za izradu plastičnih boca duvanjem
- Rukovalac presom za tanjenje plastike
- Rukovalac mašinom za izvlačenje plastike
- Rukovalac mašinom za izradu proizvoda od plastike
- Crtač optičkih vlakana
- Rukovalac mašinom za izradu kablova od plastike
- Kalupar plastike

8143 Rukovaoci mašinama za proizvodnju predmeta od papira

Rukovaoci mašinama za proizvodnju predmeta od papira rukuju i nadgledaju mašine za izradu kutija, koverti, kesa i drugih proizvoda od papira, kartona i sličnih materijala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za lijepljenje papira na karton, siječenje prema traženoj dužini ili siječenje kartona za izradu kartonskih kutija;
- rukovanje i nadgledanje mašina za presovanje kojima se izrađuju papirne šoljice ili slične posude od papira i kartona;
- rukovanje i nadgledanje mašina za siječenje, presavijanje i lijepljenje papira za izradu koverti, papirnih kesa ili kesa od drugih sličnih materijala.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za izradu kartonskih proizvoda
- Rukovalac mašinom za izradu koverti i papirnih kesa
- Rukovalac mašinom za izradu kartonskih kutija
- Rukovalac mašinom za izradu proizvoda od papira
- Rukovalac mašinom za kalupiranje papira

815 Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu krzna i kože i druga zanimanja

Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu krzna i kože i druga zanimanja rukuju i nadgledaju razne tipove mašina kojima se pripremaju, obrađuju vlakna, predivo, koža, krzno; oni izrađuju, modifikuju i popravljaju obuću, odjeću i izrađuju ili hemijski čiste tekstilne ili predmete od kože i krzna.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina za pređenje i pletenje kojima se obrađuje predivo i izrađuju tkani, netkani ili pleteni proizvodi; rukovanje i nadgledanje mašina kojima se priprema vlakno i izvodi pređenje, namotavanje prediva od prirodnih tekstilnih vlakana; rukovanje i nadzor mašina za šivenje kojima se izrađuje, popravlja, obnavlja tekstil, krzno, sintetički ili kožni predmeti ili se vezu ukrasne šare na odjeći ili drugim materijalima; rukovanje i nadzor mašina za bijeljenje ili druge vidove tretiranja vlakana, prediva, odjeće ili hemijski čiste odjevni predmeti, krzno, tepisi; rukovanje i nadgledanje različitih mašina kojima se priprema koža ili krzno; rukovanje i nadzor mašina za izradu, obradu i popravljanje standardne ili ortopedske obuće i predmeta od kože, kao što su koferi, akten tašne, ručne torbe i sl.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8151 Rukovaoci mašinama za pripremu vlakana, pređenje i namotavanje
- 8152 Rukovaoci mašinama za tkanje i pletenje
- 8153 Rukovaoci mašinama za šivenje u industriji
- 8154 Rukovaoci mašinama za doradu prediva i tekstila
- 8155 Rukovaoci mašinama za pripremu i obradu krzna i kože
- 8156 Rukovaoci mašinama za izradu obuće
- 8157 Rukovaoci mašinama za uslužno pranje i peglanje veša
- 8159 Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu kože i krzna i srodna druga zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

8151 Rukovaoci mašinama za pripremu vlakana, pređenje i namotavanje

Rukovaoci mašinama za pripremu vlakana, pređenje i namotavanje rukuju i nadgledaju mašine za pripremu vlakana, pređenje, dupliranje i namotavanje prediva od prirodnih tekstilnih vlakana. Oni upredaju dva ili više vlakana koja služe za izradu jačih, glatkijih, homogenijih niti i tretiraju tekstil da bi ga učinili čvršćim i nepromočivim.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za paranje vunениh krpa na vlakna;
- rukovanje i nadgledanje mašina za čišćenje i pretvaranje otpadaka vunenog prediva u paperjastu vunu;
- rukovanje i nadgledanje mašina za kombinovanje tekstilnih vlakana u homogena prediva;
- rukovanje i nadgledanje mašina za čišćenje i raščešljavanje tekstilnih vlakana;
- rukovanje mašinom sa više setova za izvlačenje, sa tim što svaki set kombinuje nekoliko niti u jednu približno iste debljine kao što je originalna;
- rukovanje i nadgledanje mašina za pređenje konaca i pletiva, kako bi se povećala jačina, glatkoća ili postigla istovjetnost prediva ili namotala prediva sa jednog paketa na drugi;
- rukovanje i nadgledanje ramova za pređenje na kojima se izvlače i upredaju niti u predivo;
- rukovanje i nadgledanje mašina za izvlačenje niti;
- pripremanje odgovarajućih veličina za finiširanje prediva miješanjem sastojaka kao što su streč, sapuni, voda ili stavljanje drugih mješavina na ključanje u određenom vremenskom intervalu;

- tretiranje tekstila hemikalijama da bi bile nepromočive;
- čišćenje valjaka i cilindra mašina da bi se uklonili ostaci vune;
- rukovanje metalnim valjcima za izvlačenje i šlifovanje mašina novim oblogama od plastike ili kože.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za pripremu vlakana
- Rukovalac mašinom za pređenje
- Rukovalac mašinom za uvijanje prediva
- Rukovalac mašinom za namotavanje prediva

8152 Rukovaoci mašinama za tkanje i pletenje

Rukovaoci mašinama za tkanje i pletenje postavljaju, rukuju i nadgledaju mašine za tkanje i pletenje kojima se obrađuje predivo i izrađuju tkani, netkani ili pleteni predmeti kao što su materijali, tepisi, konopci, industrijski materijali, čarape i pleteni odjevni predmeti ili se izrađuju jorgani i izvode vezovi na tkaninama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- postavljanje i rukovanje automatskim ili povezanim mašinama za pletenje, za izradu pletenih djelova odjeće ili određenih šara i dizajna;
- provlačenje prediva ili vlakana kroz igle i valjke mašina radi tkanja, pletenja ili drugih tehnika obrade;
- brigu o automatskim razbojima kojima se istovremeno tka predivo, popunjava i uvija tkano predivo za izradu tepiha i ćilima sa šarama i u različitim dezenima;
- rukovanje i nadgledanje razboja za pređenje ili preplitanje u određenim vremenskim razmacima;
- rukovanje i nadgledanje velikih automatskih mašina sa više igala, koje služe za vezenje materijala ili šivenje nekoliko slojeva materijala za izradu predmeta od prediva, jorgana ili navlaka za dušeke;
- održavanje cirkularnih mašina za pletenje sa automatskom kontrolom kojima se izrađuju bešavne čarape;
- rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje čarapa prema obliku noge i stopala;
- rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje pete i prstiju na soknama;
- rukovanje i nadgledanje mašina za otvorene šavove na prstima čarapa;
- rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje traka ili sređivanje prema željenom dizajnu;
- pregled razboja radi otkrivanja grešaka u radu, kvarova ili mehaničkih defekata;
- popravku ili zamjenu istrošenih ili neispravnih igala i drugih djelova;
- čišćenje, podmazivanje ili vlaženje mašina rastvorima za čišćenje, krpama, itd.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za pletenje
- Rukovalac mašinom za pletenje mreža
- Rukovalac mašinom za tkanje
- Rukovalac mašinom za tkanje tepiha

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Pletač - 7318
- Tkač tepiha - 7318
- Tkač štofova - 7318

8153 Rukovaoci mašinama za šivenje u industriji

Rukovaoci mašinama za šivenje u industriji rukuju i nadgledaju mašine za izradu, popravku, krpljenje tekstila, krzna, sintetičkih ili kožnih predmeta ili vezenje ukrasnih šara na garderobi ili drugim materijalima. Oni rukuju mašinama kojima se prave rupice za dugmad, obrađuju djelovi oko rupica i izrađuju otvori na odjeći.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i brigu o mašinama za šivenje garderobe, spajanjem, ojačavanjem, porublivanjem ili ukrašavanjem garderobe ili nekih djelova;
- postavljanje dugmadi, ojačivača, rajsferšlusa ili drugih djelova na tkanine;
- brigu o poluautomatskim mašinama za šivenje sa višestrukim glavama za šivenje, kontrolisanih lancem kojim se izvodi veženje različitih šara na predmetima;
- rukovanje mašinama sa jednom ili dvije igle ili mašinama za automatsko ojačavanje, spajanje ili ukrašavanje materijala ili predmeta;
- rukovanje mašinama za šivenje prema određenoj veličini, obliku dijela garderobe;
- rukovanje mašinama za šivenje djelova kože radi izrade predmeta od kože, ručnih torbi, rukavica;
- nadgledanje rada mašina radi otkrivanja kvarova, uzroka nepravilnog rada;
- održavanje opreme kao što je npr. zamjena igala.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za šivenje
- Rukovalac mašinom za vezenje

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vezioc - 7533
- Krznar - 7531
- Obrađivač tekstila - 7318
- Šivač - 7533
- Krojač – 7531

8154 Rukovaoci mašinama za doradu prediva i tekstila

Rukovaoci mašinama za doradu prediva i tekstila rukuju i nadgledaju mašine za bojenje, bijeljenje i ostale načine tretiranja vlakna, prediva ili štofova.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- puštanje u rad i kontrolu mašina i opreme za bijeljenje, bojenje i druge načine obrade i finiširanja prediva i tekstilnih proizvoda;
- brigu o mašinama kojima se skuplja tkana ili pletena tkanina do određene veličine ili ojačavanje tkanja povezivanjem vlakana;

- brigu o raznovrsnim automatskim mašinama za češljanje i glačanje krzna;
- rukovanje i nadgledanje mašina za tretiranje svile, kojima ona dobija oblik i težinu;
- rukovanje i nadgledanje mašina za impregniranje tekstila hemikalijama, kako bi bile nepromočive;
- bojenje predmeta radi promjene ili obnavljanja boje;
- rukovanje i nadgledanje mašina za razvlačenje, davanje sjaja ili neki drugi metod završne obrade tekstila;
- brigu i regulisanje opreme za mirisanje krzna;
- rukovanje mašinama za češljanje, bojenje i glačanje krzna, čišćenje, sterilisanje perja i ćebadi;
- praćenje instrukcija za programiranje elektronske opreme;
- posmatranje displeja, kontrolnih panela, opreme i ulazak ili izlazak štofa pri procesu obrade, radi provjere ispravnog rada opreme;
- čišćenje filtera na mašinama i podmazivanje opreme.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za bijeljenje
- Rukovalac mašinom za bojenje tekstila

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za pranje veša - 8157
- Radnik za ručno pranje rublja - 9121
- Pegler rublja - 9121

8155 Rukovaoci mašinama za pripremu i obradu krzna i kože

Rukovaoci mašinama za pripremu i obradu krzna i kože rukuju i nadgledaju razne mašine za pripremu krzna i kože. Oni tanje, čiste, boje, životinjske kože, krzna za izradu gotovih proizvoda od kože i krzna.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje masnoća i djelova mesa sa kože i krzna, čišćenje i omjekšavanje prije obrade;
- rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje dugačkih dlaka, tanjenje dlake ili izjednačavanje dužine i boje kože i krzna;
- rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje površinskih korjena dlake, pigmentisanih ćelija sa vlaknastog dijela kože;
- rukovanje i nadgledanje mašina za tanjenje kože prema istovjetnoj veličini;
- rukovanje i nadgledanje mašina za glačanje ili ogrubljivanje kože do određenog stepena;
- rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje vune, mesa ili dlaka;
- rukovanje i nadgledanje mašina u kojima se dijeli koža, kako bi se dobila dva ili više komada iste debljine;
- rukovanje i nadgledanje mašina u kojima se sirova koža i krzno tretiraju rastvorima kako bi se dobila prerađena koža;
- tretiranje površine kože uljem ili mašinom za glačanje, kako bi koža dobila završni sjaj;
- rukovanje i nadgledanje mašina za bojenje i mrljanje kože;
- održavanje i popravljivanje bačvi i drugih mašina.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za uklanjanje dlaka sa sirove kože
- Rukovalac mašinom za bojenje kože
- Rukovalac mašinom za štavljenje kože

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Farbar kože - 7535
- Štavljač – 7535

8156 Rukovaoci mašinama za izradu obuće

Rukovaoci mašinama za izradu obuće rukuju i nadgledaju mašine za proizvodnju i popravku standardne ili posebne obuće, ručnih torbi i ostalih sitnica, uglavnom napravljenih od kože.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu šablona i siječenje djelova obuće;
- rukovanje i nadgledanje mašina za šivenje djelova obuće, glačanje ili stavljanje ukrasa i izvođenje završnih procesa;
- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu kofera, ručnih torbi, kaiševa i ostalih detalja, uključujući izradu sjedala, ogrlica za pse ili amova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za izradu obuće

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Obučar - 7536
- Zanatlija obrađivač kože - 7318

8157 Rukovaoci mašinama za uslužno pranje i peglanje veša

Rukovaoci mašinama za uslužno pranje i peglanje veša rukuju mašinama za pranje, čišćenje, peglanje, u perionicama ili radionicama za hemijsko čišćenje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- sortiranje predmeta za čišćenje prema boji, materijalu i odgovarajućem procesu tretiranja;
- stavljanje sortiranih predmeta u kutije i posude odakle se nose do prostorija za popravku ili čišćenje;
- pregled i uklanjanje fleka sa odjeće, zamjena dugmadi i vršenje manjih prepravki;
- punjenje i pražnjenje mašina za pranje i sušenje;
- dodavanje sredstava za čišćenje;
- poravnavanje predmeta i njihovo provlačenje kroz mašine za čišćenje i peglanje;
- puštanje i zaustavljanje mašina radi ispravljanja i sklanjanja predmeta;
- stavljanje predmeta na police i kačenje predmeta koji su spremni za isporuku;
- pakovanje predmeta i njihovo otpremanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za hemijsko čišćenje
- Rukovalac mašinom za pranje veša
- Rukovalac mašinom za peglanje veša

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Radnik za ručno pranje rublja - 9121
- Pegler rublja - 9121

8159 Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu kože i krzna i srodna druga zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata rukovaoce mašinama za proizvodnju tekstila, obradu kože i krzna i srodna druga zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu u okviru podvrste 815 Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu krzna i kože i druga zanimanja. Uključuje one radnike koji su angažovani na poslovima rukovanja i nadgledanja mašina za izradu šešira, šatora, dušeka ili raznih predmeta kao što su gajtani, trake ili drugi dodaci.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu šešira od tekstila, kože ili krzna;
- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu raznih predmeta kao što su trake ili drugi dodaci;
- rukovanje i nadgledanje mašina za nabiranje materijala prema izmjerenoj dužini;
- rukovanje i nadgledanje mašina za upredanje, uplitanje ili pređenje u klupko, prije dalje obrade;
- rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje komada kože.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za izradu traka i gajtana
- Rukovalac mašinom za izradu šešira
- Rukovalac mašinom za izradu modela od tekstila
- Rukovalac mašinom za izradu šatorskih krila

816 Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda

Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda rukuju i prate mašine za klanje životinja, odvajanje mesa sa lešina; peku, zamrzavaju, zagrijevaju, miksiraju i na druge načine obrađuju prehrambene proizvode, pića i listove duvana.

Poslovi i zadaci obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina za obuzdavanje, omamljivanje, klanje životinja i odvajanje mesa odnosno ribe; postavljanje, rukovanje i brigu o mašinama i rernama za miješanje, pečenje i druge načine pripremanja hljeba i proizvoda od brašna; rukovanje mašinama za miješanje, mljevenje, kuvanje i fermentisanje žitarica i voća za proizvodnju piva, vina, tečnosti, sirćeta, kvasca i srodnih proizvoda; brigu o opremi za proizvodnju džema, sira, obradu sira, margarina, sirupa, leda, pasti, sladoleda, čokolade, jestivih ulja, dekstrina; rukovanje opremom za hlađenje, zagrijavanje, sušenje, pečenje, pasterizovanje, dimljenje, sterilisanje, zamrzavanje prehrambenih proizvoda i tečnosti koje se koriste u obradi prehrambenih proizvoda; miksiranje, cijedenje, sitnjenje, blendiranje i odvajanje prehrambenih proizvoda i tečnosti u opremi za mućkanje, presovanje, mljevenje i sl; obrađivanje listova duvana mašinama

za izradu cigareta, cigara i sličnih duvanskih proizvoda.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeću grupu:

8160 Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda

8160 Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda

Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda postavljaju, rukuju i nadgledaju mašine za klanje, odvajanje mesa; pečenje, zamrzavanje, zagrijavanje, miješanje, blendiranje i druge procese obrade hrane, pića i listova duvana.

Poslovi i zadaci uključuju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za obuzdavanje, omamljivanje, klanje životinja i odvajanje komada mesa i ribe;
- podešavanje, rukovanje i brigu o mašinama i pećima za miješanje, pečenje i pripremanje hljeba i proizvoda od brašna;
- rukovanje mašinama za miješanje, slađenje, kuvanje i fermentisanje žitarica i voća za proizvodnju piva, vina, slatkih tečnosti, sirćeta, kvasca i srodnih proizvoda;
- brigu o opremi za pravljenje džemova, sireva, obradu sireva, margarina, sirupa, leda, pasti, sladoleda, čokolade, jestivih ulja i dekstrina;
- rukovanje opremom za hlađenje, zagrijavanje, sušenje, pečenje, pasterizovanje, dimljenje, sterilisanje, zamrzavanje prehrambenih proizvoda i tečnosti koje se koriste u obradi prehrambenih proizvoda;
- miksiranje, cijedenje, sitnjenje, blendiranje i odvajanje prehrambenih proizvoda i tečnosti u opremi za mućkanje, presovanje, mljevenje i sl;
- obrađivanje listova duvana mašinama za izradu cigareta, cigara i sličnih duvanskih proizvoda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za proizvodnju hljeba i peciva
- Rukovalac mašinom za proizvodnju čokolade
- Rukovalac mašinom za proizvodnju cigara
- Rukovalac mašinom za proizvodnju cigareta
- Rukovalac mašinom za proizvodnju mliječnih proizvoda
- Rukovalac mašinom za preradu ribe
- Rukovalac mašinom za preradu mesa
- Rukovalac mašinom za preradu mlijeka

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac mašinom za flaširanje - 8183

817 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu primarne obrade drveta i proizvodnje papirne mase i papira

Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu primarne obrade drveta i proizvodnje papirne mase i papira nadgledaju, rukuju i kontrolišu automatsku opremu za siječenje drveta, furnira i izradu iverice, kao i

druge metode pripremanja drveta za dalju upotrebu. Rukovaoci mašinama za miješanje celuloze rukuju i nadgledaju razne vrste mašina za obradu i opreme za proizvodnju celuloze.

Poslovi i zadaci obuhvataju :pregled cjepanica i grube drvene građe radi utvrđivanja veličine, kvaliteta i drugih karakteristika, a kako bi se odredila najbolja drvena građa ili rukovanje automatskom opremom za prenos cjepanica do laserskog skenera da bi se odredili najproduktivniji i najprofitabilniji šabloni siječenja; sortiranje i smještanje cjepanica i klada od drveta na konvejjere za obradu u celulozu, ivericu; rukovanje i nadgledanje opreme za skeniranje, bijeljenje, digestere i druge mašine za preradu celuloze i opreme kojom se izvodi jedan ili više koraka u procesu obrade; nadgledanje opreme i mašina u smislu vođenja računa o indikatorima, mjeračima, nivoima i drugoj opremi radi otkrivanja kvarova i obezbjeđivanja vršenja procesa prema specifikacijama; rukovanje i nadgledanje mašina za oblaganje iverice i mašina za siječenje furnira; transportovanje obrađenih proizvoda od drveta, kao što su iverica, table, ploče do prostorija za rad.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8171 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje papirne mase i papira
- 8172 Rukovaoci mašinama i uređajima za preradu drveta

8171 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje papirne mase i papira

Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje papirne mase i papira rukuju i nadgledaju mašine za višenamjenske procese i opremu za obrađivanje kojom se kontroliše proces obrade drveta, drvenjače i drugih materijala od celuloze.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- koordiniranje i nadgledanje opreme za skeniranje, pranje, razmjekšavanje i ostale opreme za obradu drveta, celuloze, papira za recikliranje i ostalih materijala od celuloze;
- rukovanje i nadgledanje opreme za skeniranje, izbjeljivanje, razmjekšavanje, pranje i ostale opreme i mašina za izvođenje jednog ili više koraka u procesu obrade celuloze;
- kontrolisanje početka i kraja rada mašina i opreme i posmatranje opreme i mašina, odnosno pokazivača, mjerača, nivoa indikatora radi otkrivanja kvarova na mašinama i obezbjeđivanja procesa obrade prema specifikacijama;
- analiziranje uputstava za rad instrumenata i testiranje uzoraka, podešavanje opreme i procesa proizvodnje drvenjače kao što se zahtijeva;
- popunjavanje i vođenje izvještaja o proizvodnji.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik u proizvodnji papira i mljevene celuloze
- Rukovalac mašinom za bijeljenje papira i drvenjače
- Rukovalac digestera za papir i drvenjaču
- Rukovalac mašinom za mljevenje papira i celuloze
- Rukovalac mašinom za rafinisanje papira i drvenjače
- Rukovalac mašinom za kontrolu procesa proizvodnje drvenjače
- Rukovalac mašinom za recikliranje papira
- Rukovalac mašinom za proizvodnju termo-mehaničke celuloze

8172 Rukovaoci mašinama i uređajima za preradu drveta

Rukovaoci mašinama i uređajima za preradu drveta nadgledaju, rukuju i kontrolišu automatsku opremu za siječenje drvene građe, grubih cjepanica, proizvodnju celuloze, tabli i na druge načine pripremaju drvo za dalju upotrebu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- pregled cjepanica i grube drvene građe radi utvrđivanja veličine, kvaliteta i drugih karakteristika, kako bi se odlučilo koja je najbolja drvena građa ili rukovanje automatskom opremom za prenos cjepanica do laserskih skenera da bi se odredili najproduktivniji i najprofitabilniji šabloni siječenja;
- rukovanje i nadgledanje sistema za punjenje i konvejera;
- rukovanje i nadgledanje automatske opreme za miješanje, finu obradu, ravnanje ivica;
- rukovanje i nadgledanje mašina za oblaganje kore celuloze i mašina za siječenje iverice;
- čišćenje i podmazivanje opreme za miješanje.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac kružnom testerom
- Radnik na siječenju cjepanica
- Rukovalac presom za proizvodnju iverice
- Rukovalac rendisaljkom u pilani
- Rukovalac mašinom za tanjenje drveta u pilani
- Rukovalac postrojenjem za obradu drveta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Obradivač drveta – 7521

818 Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama

Ova podvrsta uključuje rukovaoce stacioniranim postrojenjima i mašinama koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u okviru vrste 81 Rukovaoci stacioniranim postrojenjima i mašinama. Uključuje rukovaoce mašinama za izradu silikonskih čipova i spojeva za kablove i užad.

Poslovi i zadaci obuhvataju: nadgledanje peći, ostalih mašina i opreme koja se koristi u proizvodnji stakla, keramike, porcelana, cigli i keramičkih pločica; rukovanje mašinama za očvršćavanje, ukrašavanje stakla i keramike; održavanje i rukovanje parnim mašinama, kotlovima, turbinama i pomoćnom opremom; rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje, pakovanje i etiketiranje proizvoda, smještanje proizvoda u posebne posude.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8181 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje stakla i keramike
- 8182 Rukovaoci parnim mašinama i kotlovima
- 8183 Rukovaoci mašinama za pakovanje, flaširanje i etiketiranje
- 8184 Operateri uređaja za proizvodnju i prenos elektro energije
- 8189 Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

8181 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje stakla i keramike

Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje stakla i keramike rukuju i nadgledaju visoke peći, peći i druge mašine i opremu koja se koristi u proizvodnji stakla, keramike, porcelana, cigli i pločica. Oni upravljaju mašinama za očvršćavanje, ukrašavanje stakla i keramike.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje peći za proizvodnju stakla, izradu stakla topljenjem i spajanjem prethodno izmiješanih sastojaka;
- održavanje opreme za prskanje sprejem koja se koristi za oblaganje proizvoda od stakla radi očvršćavanja;
- rukovanje i nadgledanje mašina za pritiskanje ili duvanje stakla u kalupe radi izrade i oblikovanja posuda kao što su flaše, tegle, čaše;
- rukovanje ručnom presom za izradu kalupa željenih oblika;
- rukovanje visokom peći za topljenje stakla u glatke staklene ploče;
- rukovanje i nadgledanje postrojenja za izradu tankog stakla;
- rukovanje i održavanje mašina za finiširanje – bušenje, pjeskarenje, pranje ili poliranje stakla i proizvoda od stakla;
- postavljanje i rukovanje mašinskim presama za oblikovanje keramičkih predmeta od vlažne gline;
- rukovanje mašinama za miješanje gline sa vodom, radi dobijanja pogodne savitljive ili polutečne mase za izradu keramičkih proizvoda;
- rukovanje i nadgledanje visokih peći za pečenje grnčarije i predmeta od porcelana, pečenje crijepova i pločica;
- rukovanje i nadgledanje mašina za izradu glazura ili abraziva;
- rukovanje i nadgledanje mašina za odvajanje stakla od koga se izrađuje staklena vuna;
- posmatranje gotovih proizvoda radi uočavanja ogrebotina, naprslina, grešaka u boji ili ostalih nedostataka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac peći u proizvodnji stakla
- Rukovalac peći za pečenje cigle i keramičkih pločica
- Rukovalac peći za pečenje grnčarije i porcelana
- Rukovalac mašinom za duvanje stakla
- Rukovalac mašinom za miješanje gline
- Rukovalac mašinom za miješanje stakla

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Duvač stakla - 7315
- Staklozvac -7315
- Radnik na oblikovanju cigle i keramičkih pločica - 7314

8182 Rukovaoci parnim mašinama i kotlovima

Rukovaoci parnim mašinama i kotlovima održavaju i rukuju raznim vrstama parnih mašina, kotlova, turbina i pomoćne opreme kojom se obezbjeđuje struja i ostale komunalne usluge u trgovinskim,

industrijskim i institucionalnim zgradama, na gradilištima i brodovima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje, čišćenje, podmazivanje i nadgledanje parnih mašina, kotlova i pomoćne opreme kao što su pumpe, kompresori i uređaji za rashlađivanje kojima se obezbjeđuje parna i električna energija za zgrade, pomorske brodove ili pneumatske alate;
- analiziranje i čitanje instrumenata, otkrivanje problema i izvođenje manjih popravki na opremi i sistemima;
- nadgledanje funkcionisanja opreme, brigu o efikasnom radu kotlova za vodu, kao i održavanje potrebnog nivoa goriva;
- potpaljivanje peći na ugalj, ručno ili gladilicom i gasnih ili uljanih kotlova, automatskim punjenjem ili uljanim pumpama;
- testiranje kvaliteta vode u kotlovima ili pripremanje za testiranje, podešavanje i neophodne popravke, kao što je npr. dodavanje hemikalija za sprječavanje korozije i nagomilavanje štetnih naslaga;
- nadgledanje motora brodova, indikatora na mašinama i opremi, bilježenje varijabli i prijavljivanje nepravilnosti brodskom inženjeru;
- rukovanje i održavanje pražnjenja pumpi i ventila.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Radnik na održavanju kotlova
- Rukovalac brodskim kotlom
- Rukovalac stabilnim postrojenjem
- Rukovalac parnom mašinom
- Ložič
- Rukovalac termalnim postrojenjem

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Brodski inženjer - 3151
- Podešavač fiksnih - stabilnih motora – 7233

8183 Rukovaoci mašinama za pakovanje, flaširanje i etiketiranje

Rukovaoci mašinama za pakovanje, flaširanje i etiketiranje rukuju i nadgledaju mašine za mjerenje, pakovanje i etiketiranje raznih proizvoda ili pune razne vrste ambalaže proizvodima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje, uvijanje, pečačenje, pakovanje raznih vrsta proizvoda;
- rukovanje i nadgledanje mašina za punjenje i pečačenje tuba, boca, konzervi, kutija, kesa i slične ambalaže proizvodima kao što su hrana, piće, boje, ulja i losioni;
- rukovanje i nadgledanje mašina koje, lijepljenjem ili drugim metodama etiketiraju proizvode, pakete i raznu drugu ambalažu.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Punjač boca - flaša

- Rukovalac mašinom za etiketiranje
- Rukovalac mašinom za pakovanje
- Rukovalac mašinom za umotavanje

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Paker, ručno – 9321

8184 Operateri uređaja za proizvodnju i prenos elektro energije

Operateri uređaja za proizvodnju i prenos elektro energije rukuju postrojenjima i opremom za proizvodnju ili pretvaranje svih vrsta energije, nadziru ih te kontrolišu raspodjelu energije.

Poslovi i zadaci uključuju:

- rukovanje postrojenjima za proizvodnju pare pomoću klasičnog goriva i njihovo nadziranje;
- rukovanje postrojenjima za proizvodnju pare pomoću nuklearnog goriva i njihovo nadziranje;
- rukovanje postrojenjima za proizvodnju električne energije u termoelektranama i hidroelektranama i njihovo nadziranje;
- rukovanje postrojenjima za proizvodnju električne energije nekonvencionalnim postupcima (solarna energija, energija vjetra, geotermalna energija i sl.) i njihovo nadziranje;
- kontrolu izlaza i raspodjele pare ili vrele vode u mrežu;
- kontrolu izlaza i raspodjele električne energije u mrežu;
- nadzor ostalih radnika

8189 Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Ova grupa uključuje rukovaoce ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu u okviru vrste 81 Rukovaoci stacioniranim postrojenjima i mašinama. Na primjer, ova grupa uključuje rukovaoce mašinama za izradu silikonskih čipova, spajanje kablova i kanapa - užadi.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac mašinom za proizvodnju silikonskih čipova
- Rukovalac mašinom za spajanje kablova i užadi

82 Monteri proizvoda, mašina i opreme

Monteri proizvoda, mašina i opreme montiraju djelove ili komponente proizvoda i opreme prema striktnim procedurama. Proizvod na kome se radi može se prenositi od jednog do drugog radnika na pokretnoj traci.

Poslovi i zadaci koje izvode radnici ove vrste obično uključuju: montiranje komponenti za razne vrste proizvoda i opreme, prema striktno postavljenim procedurama.

Zanimanja ove vrste su svrstana u okviru sljedeću podvrstu:

821 Monteri proizvoda

821 Monteri proizvoda

Monteri proizvoda montiraju djelove ili komponente proizvoda i opreme prema striktnim procedurama. Proizvod na kome se radi može se prenositi od jednog do drugog radnika na pokretnoj traci.

Poslovi i zadaci obuhvataju: montiranje komponenti za razne vrste proizvoda i opreme, prema striktno postavljenim procedurama; pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža radi određivanja materijala koji će se koristiti i pregled uputstava za montiranje; unošenje podataka o proizvodnji i izvršenim poslovima u određene formulare; pregled i testiranje završenih i montažnih djelova, žičanih instalacija i strujnih kola; odstranjivanje neispravnih djelova.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8211 Monteri mehaničkih mašina
- 8212 Monteri električne i elektronske opreme
- 8219 Monteri koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

8211 Monteri mehaničkih mašina

Monteri mehaničkih mašina montiraju, prema jasnim procedurama, djelove mehaničkih mašina kao što su motori, motorna vozila, turbine i letilice.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- montiranje i instaliranje djelova ili komponenti mehaničkih mašina, motora i gotovih motornih vozila;
- pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- bilježenje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- pregled i testiranje gotovih i montažnih djelova;
- odstranjivanje neispravnih montažnih djelova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter menjača
- Monter motora
- Monter vozila
- Majstor za motore
- Monter aviona
- Monter turbina

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Monter bicikala - 8219
- Monter elektromehaničke opreme – 8212

8212 Monteri električne i elektronske opreme

Monteri električne i elektronske opreme montiraju ili modifikuju, prema jasnim procedurama, djelove električne, elektromehaničke i elektronske opreme.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- montiranje sastavnih djelova i električnih i elektronskih sistema i postavljanje, poravnavanje, ojačavanje djelova ili okvira ručno ili alatom na struju, opremom za lemljenje i mikro zavarivanje;
- pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- bilježenje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- rukovanje mašinama za namotavanje žice koja se koristi za električnu opremu i komponente kao što su transformatori, žice dinamo motora, električni motori i generatori;
- pregled i testiranje gotovih i montažnih delova, žičanih instalacija i strujnih kola, kao i odbacivanje neispravnih montažnih djelova.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter armature
- Monter elektronske opreme
- Monter električne opreme
- Monter elektromehaničke opreme
- Monter telefona
- Monter televizora

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Izrađivač preciznih instrumenata – 7311
- Elektroničari, mehaničari i serviseri – 7421

8219 Monteri koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

Monteri koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu montiraju, prema striktno datim uputstvima, razne vrste proizvoda koje ne uključuju elektronske, električne ili mehaničke djelove.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- montiranje sastavnih djelova i postavljanje, poravnavanje, ojačavanje djelova ili okvira ručno ili alatom na struju, opremom za lemljenje i mikro zavarivanjem;
- pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- bilježenje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- pregled i testiranje gotovih i montažnih djelova;
- odbacivanje neispravnih proizvoda.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Monter municije
- Monter metalnih proizvoda (osim mehaničkih)
- Monter plastičnih proizvoda

- Monter gumenih proizvoda
- Monter proizvoda od drveta
- Izrađivač sanduka - boksova, kutija
- Monter bicikala
- Monter vrata
- Monter okvira za naočari
- Finišer namještaja od drveta
- Monter nakita
- Monter noževa
- Monter proizvoda od kože
- Finišer prtljažnika
- Monter proizvoda od kartona
- Monter hemijskih olovaka i penkala
- Monter plastičnih igračaka
- Monter roletni
- Monter proizvoda od tekstila
- Monter termo boca
- Izrađivač kišobrana

83 Vozači i rukovaoci pokretnom mehanizacijom

Vozači i rukovaoci pokretnom mehanizacijom voze i brinu o vozovima i motornim vozilima ili voze, rukuju i nadgledaju industrijske i poljoprivredne mašine i opremu ili vrše poslove brodske posade i poslove na ostalim plovilima.

Poslovi i zadaci koje obavljaju radnici ove vrste obično uključuju: vožnju i brigu o vozovima i motornim vozilima; vožnju, rukovanje i nadgledanje pokretnih industrijskih i poljoprivrednih mašina i opreme; izvršavanje poslova brodske posade i poslova na ostalim plovilima.

Zanimanja ove vrste su svrstana u sljedeće podvrste:

- 831 Mašinovođe i srodna zanimanja
- 832 Vozači automobila, dostavnih vozila i motocikala
- 833 Vozači teških teretnih vozila i autobusa
- 834 Rukovaoci pokretnom mehanizacijom
- 835 Brodska posada i srodna zanimanja

831 Mašinovođe i srodna zanimanja

Mašinovođe i srodna zanimanja voze ili asistiraju u vožnji lokomotiva za prevoz putnika i tereta, brinu o bezbjednosti tereta u toku vožnje, kontrolišu željeznički saobraćaj uređajima za signalizaciju, skreću i pripremaju vozove za transport i kontrolišu njihovo kretanje.

Poslovi i zadaci koji se izvode obično uključuju vožnju ili asistenciju pri vožnji lokomotiva, rukovanje signalizacijom, skretanje i pripremu vozova za transport i njihovu kontrolu.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8311 Mašinovođe
- 8312 Željeznički kočničari, signalisti i skretničari

8311 Mašinovođe

Mašinovođe voze ili asistiraju u vožnji lokomotiva za transport putnika i tereta.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- vožnju ili asistenciju u vožnji parnih, električnih ili dizel lokomotiva;
- vožnju podzemnih ili nadzemnih putničkih vozova;
- vožnju lokomotiva za prevoz podzemnih vagona ili na površini rudnika ili kopova;
- brigu o opasnostima i rizicima na šinama, posmatranje signalizacije i mjernih instrumenata;
- rukovanje sistemima za komunikaciju sa posadom vozova i kontrolorima, radi bezbjednijeg obavljanja saobraćaja.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Mašinovođa
- Vozač voza

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vozač tramvaja - 8331

8312 Željeznički kočničari, signalisti i skretničari

Željeznički kočničari, signalisti i skretničari brinu o bezbjednosti teretnih vozova, kontrolišu kretanje u željezničkom saobraćaju signalima, skreću i pokreću vozove za prevoz u rudnicima i kamenolomima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- upravljanje i brigu o bezbjednosti teretnih vozova;
- kontrolu tokova željezničkog saobraćaja rukovanjem signalima i opremom za skretanje vozova, preko kontrolnih panela ili kutija za signalizaciju;
- skretanje i grupisanje voznog parka prema naređenjima za utovar, istovar, otpremanje vozova;
- pokretanje vozova lokomotivom ili kablom i njihovo usmjeravanje u rudnicima i kamenolomima;
- provjeru sistema u vozovima i opreme, uključujući sisteme za hlađenje, grijanje, kočnice, prije kretanja voza.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Kočničar u željezničkom saobraćaju
- Skretničar u željezničkom saobraćaju
- Signalista u željezničkom saobraćaju

832 Vozači automobila, dostavnih vozila i motocikala

Vozači automobila, dostavnih vozila i motocikala voze i brinu o motociklima, motorizovanim triciklima, automobilima ili dostavnim vozilima za transport putnika, materijala ili robe.

Poslovi i zadaci obuhvataju: vožnju i brigu o motociklima, motorizovanim triciklima, automobilima ili dostavnim vozilima za transport putnika, materijala ili robe.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8321 Vozači motocikala
- 8322 Vozači automobila, taksija i dostavnih vozila

8321 Vozači motocikala

Vozači motocikala voze i brinu o motociklima ili motorizovanim triciklima opremljenim za transport materijala, robe ili putnika.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- vožnju i brigu o motociklima ili motorizovanim triciklima za transport materijala, robe ili putnika;
- praćenje saobraćajnih pravila i signalizacije;
- čišćenje i pranje vozila kao i održavanje i manje popravke;
- vođenje dosijea o putovanjima;
- dostavljanje poruka.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vozač motorizovanog tricikla
- Motociklista
- Motociklista – dostavljač

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vozač vozila na pedale - 9331

8322 Vozači automobila, taksija i dostavnih vozila

Vozači automobila, taksija i dostavnih vozila voze i brinu o motornim i dostavnim vozilima za transport putnika, pošte ili robe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- vožnju i brigu o putničkim, dostavnim vozilima, automobilima ili taksijima;
- vožnju i brigu o automobilima, dostavnim vozilima ili manjim kamionima za dostavljanje pošte ili robe;
- pomoć putnicima oko prtljaga;
- sakupljanje karata, uplata za dostavu ili dokumenata za potvrđivanje dostave;
- rukovanje telekomunikacionom opremom za izvještavanje o lokaciji i dostupnosti vozila, kao i praćenje uputstava primljenih iz kontrolnog centra;
- određivanje najpogodnije rute puta;
- pomoć hendikepiranim putnicima;
- rukovanje opremom za olakšavanje ulaza i izlaza hendikepiranih putnika.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vozač automobila
- Vozač taksija
- Vozač dostavnog vozila

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vozač autobusa - 8331
- Vozač teškog kamiona - 8332

833 Vozači teških teretnih vozila i autobusa

Vozači teških teretnih vozila i autobusa voze i brinu o teškim kamionima, traktorima, autobusima ili tramvajima za transport robe, tečnosti, teških materijala, pošte ili putnika.

Poslovi i zadaci obuhvataju: vožnju i brigu o teškim kamionima, traktorima, autobusima ili tramvajima za transport robe, tečnosti, teških materijala, pošte ili putnika.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8331 Vozači autobusa, trolejbusa i tramvaja
- 8332 Vozači teških teretnih vozila i kamiona

8331 Vozači autobusa, trolejbusa i tramvaja

Vozači autobusa, trolejbusa i tramvaja voze i brinu o autobusima, trolejbusima i tramvajima za transport putnika, pošte ili robe.

Poslovi i zadaci obuhvataju:

- vožnju i brigu o autobusima, trolejbusima ili turističkim autobusima za prevoz putnika ili robe u lokalnu ili na daljim destinacijama;
- vožnju i brigu o transportu putnika tramvajem;
- otvaranje i zatvaranje vrata prije odnosno posle ulaska i izlaska putnika;
- pomoć putnicima sa prtljagom;
- kontrolu svjetla, grijanja, ventilacije u autobusima i tramvajima;
- vođenje računa o saobraćaju radi bezbjedne vožnje;
- skupljanje karata ili provjeravanje karata.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vozač autobusa
- Vozač tramvaja
- Vozač turističkog autobusa

8332 Vozači teških teretnih vozila i kamiona

Vozači teških teretnih vozila i kamiona voze i brinu o teškim motornim vozilima za transport robe, tečnosti, teških materijala na kraćim ili dužim destinacijama.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- vožnju i brigu o teškim motornim vozilima kao što su kamioni sa ili bez prikolice za transport robe, tečnosti, teških materijala na kraćim ili dužim destinacijama;
- određivanje najpogodnije rute puta;
- smještanje i pokrivanje robe u cilju bezbjednog transporta;
- pomoć pri utovaru i istovaru, kao i utovar i istovar uz pomoć raznih uređaja za podizanje tereta;
- održavanje vozila ili obezbjeđivanje popravke i održavanja;
- procjenjivanje težine prema ograničenju tereta i brigu o bezbjednoj raspodjeli težine.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vozač teškog kamiona
- Vozač mješalice za beton
- Vozač kamiona sa više od dve prikolice

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vozač dostavnog vozila - 8322

834 Rukovaoci pokretnom mehanizacijom

Rukovaoci pokretnom mehanizacijom voze, održavaju, rukuju i nadgledaju pokretnu mehanizaciju ili opremu za posebne namjene kao što su čišćenje i priprema zemljišta; kopanje, premještanje ili razmještanje zemlje, stijena ili sličnih materijala; podizanje i premještanje teških konstrukcija.

Poslovi i zadaci obuhvataju: pripremu i postavljanje uređaja za rad; podešavanje brzine visine i dubine rada uređaja; vožnju i rukovanje pokretnim uređajima; rukovanje dodatnim elementima opreme za podizanje zemlje, izmještanje i uklanjanje drveća, panjeva ili teških konstrukcija ili materijala; rukovanje i nadgledanje rada bagera, nepokretnih i pokretnih kranova u oblasti građevinarstva, saobraćaja i skladištenja; servisiranje mašina i manje popravke.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 8341 Rukovaoci poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom
- 8342 Rukovaoci mehanizacijom za zemljane radove i srodni rukovaoci
- 8343 Rukovaoci dizalicama, kranovima i srodni rukovaoci
- 8344 Rukovaoci pretovarnom mehanizacijom

8341 Rukovaoci poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom

Rukovaoci poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom voze, održavaju, rukuju i nadgledaju rad jedne ili više različitih tipova pokretne mehanizacije za posebne namjene, kao i opreme koja se koristi u poljoprivredi, hortikulturi i šumarstvu.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- vožnju i održavanje traktora ili mašina za specijalne namjene za oranje, sejanje, obrađivanje, fertilizaciju i žetvu;
- vožnju i održavanje traktora ili mašina za specijalne namjene za raščišćavanje zemljišta, setvu,

- žetvu i prenos drveća i drvne građe radi izvođenja drugih poslova u šumama;
- pripremanje i postavljanje uređaja za rad;
- podešavanje brzine, visine i dubine rada djelova uređaja;
- rukovanje uređajem za vađenje i siječenje drveća;
- rukovanje dodatnom opremom za raskrčivanje terena i sortiranje drveća i panjeva, kao i upravljanje pomoćnim uređajima kao što su mašine za siječenje i cijepanje;
- punjenje procesora siječenim stablima kako bi se ono dalje dijelilo na cjepanice i njihovo smještanje na kamione;
- servisiranje mašina i sitne opravke.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac žetelicom
- Rukovalac postrojenjem za siječenje drva
- Vozač drvne građe
- Vozač traktora
- Rukovalac postrojenjem za obaranje drveća

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Rukovalac buldožerom – 8342

8342 Rukovaoci mehanizacijom za zemljane radove i srodni rukovaoci

Rukovaoci mehanizacijom za zemljane radove i srodni rukovaoci rukuju mašinama za iskopavanje, ravnanje i tabanje zemljišta ili drugih materijala.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje mašina za iskopavanje, opremljenim pokretnim lopaticama, grabuljama za kopanje zemlje, stijena, pijeska ili sličnih materijala;
- rukovanje i nadgledanje mašina za kopanje jaraka i rovova potrebnih za kanalizacione, vodovodne, gasne ili slične cjevovode;
- rukovanje i nadgledanje mašina opremljenih konkavnim čeličnim raonicima za razmještaj, ravnanje zemlje, pijeska, snijega i drugih materijala;
- rukovanje i nadgledanje opreme za uklanjanje pijeska i mulja sa dna vodenih površina;
- rukovanje i nadgledanje mašina za obradu drvenih, betonskih ili čeličnih naslaga čekićem;
- rukovanje i nadgledanje mašina za tabanje i ravnanje slojeva materijala pri pravljenju puteva, trotoara ili izvođenja sličnih radova;
- rukovanje i nadgledanje mašina za ravnanje betona ili bitumena prilikom postavljanja autoputeva, puteva i sl.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac buldožerom
- Rukovalac bagerom
- Rukovalac radnim vozilom sa stubom
- Rukovalac valjkom
- Rukovalac mašinom za čišćenje snijega

8343 Rukovaoci dizalicama, kranovima i srodni rukovaoci

Rukovaoci dizalicama, kranovima i srodni rukovaoci rukuju i nadgledaju pokretne i nepokretne kranove i drugu opremu za dizanje.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje pokretnih i nepokretnih kranova kojima se podiže ili premješta, postavlja oprema i materijal;
- rukovanje i nadgledanje opreme za dizanje, spuštanje ili podizanje radnika i materijala na gradilištima ili u rudnicima;
- rukovanje i nadgledanje ski liftova i slične opreme;
- rukovanje i nadgledanje mašina za vučenje ili guranje trajekta sa robom, putnicima i vozilima na kraćim prelazima preko vode;
- rukovanje i nadgledanje mašina za podizanje i spuštanje (otvaranje i zatvaranje) mostova u drumskom i vodenom saobraćaju;
- rukovanje i nadgledanje kranova opremljenih bagerima za bagerovanje plovnih puteva i drugih oblasti;
- rukovanje i nadgledanje kranova ugrađenih na brodovima, za podizanje, premještanje ili postavljanje opreme i materijala.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Rukovalac kranom
- Rukovalac dizalicom
- Rukovalac pokretnim kranom

8344 Rukovaoci pretovarnom mehanizacijom

Rukovaoci pretovarnom mehanizacijom voze, rukuju i nadgledaju pretovarna postrojenja ili srodna vozila za transport, podizanje i slaganje robe.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- rukovanje i nadgledanje pretovarnih postrojenja i slične opreme za transport, podizanje i slaganje robe na terminalima, u lukama, skladištima, fabrikama i drugim mjestima;
- postavljanje postrojenja ispod, iznad ili oko kutija, paleta i podupirača i obezbjeđivanje transporta materijala i proizvoda do određenih oblasti;
- pregled opreme u slučaju oštećenosti ili istrošenosti;
- rutinsko održavanje vozila i opreme;
- bilježenje obavljenih radova i kvarova na vozilima.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vozač viljuškara

835 Brodska posada i srodna zanimanja

Brodska posada i srodna zanimanja vrše poslove brodske posade na brodovima i srodne poslove na

ostalim plovilima.

Poslovi i zadaci obuhvataju: nadzor prilikom ulaska i izlaska brodova iz luka ili drugih omeđenih voda; upravljanje brodom prema instrukcijama; držanje užadi, konopaca i žica i rukovanje opremom; održavanje i, u nekim slučajevima, rukovanje opremom broda, mjeračima, uređajima i opremom za spasavanje i protivpožarnim uređajima; čišćenje, farbanje i ostale poslove na održavanju brodova, prema potrebi; opremanje brodova, brigu o nepokretnoj opremi jedrenjaka, konopcima za jedra i jarbole.

Zanimanja ove podvrste su klasifikovana u okviru sljedeće grupe:

8350 Brodska posada i srodna zanimanja

8350 Brodska posada i srodna zanimanja

Brodska posada i srodna zanimanja vrše poslove na brodovima i slične poslove na ostalim plovilima.

Poslovi i zadaci obuhvataju :

- nadzor prilikom ulaska i izlaska brodova iz luka ili drugih omeđenih voda;
- upravljanje brodom prema instrukcijama;
- držanje užadi, konopaca i žica i rukovanje opremom;
- održavanje i, u nekim slučajevima, rukovanje opremom broda, mjeračima, uređajima i opremom za spasavanje i protivpožarnim aparatima;
- čišćenje, farbanje i ostale poslove na održavanju brodova, prema potrebi;
- opremanje brodova, brigu o nepokretnoj opremi jedrenjaka, konopcima za jedra i jarbole.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

- Vođa palube
- Vozač trajekta
- Vozač remorkera
- Mornar

ROD 9 Jednostavna zanimanja

Jednostavna zanimanja uključuju izvođenje jednostavnih i rutinskih zadataka koji zahtijevaju upotrebu ručnog oruđa i značajan fizički trud.

Poslovi i zadaci obično uključuju: čišćenje, skladištenje zaliha i obavljanje osnovnog održavanja u stanovima, kućama, kuhinjama, hotelima, kancelarijama i ostalim zgradama; pranje automobila i prozora; pomoć u kuhinji i izvođenje jednostavnih zadataka što se tiče pripreme hrane; isporuke pošte ili robe; nošenje prtljaga i rukovanja prtljagom i teretom; snabdijevanje automata za prodaju, čitanje i pražnjenje automata, prikupljanje i sortiranje otpadaka; čišćenje ulica i sličnih mjesta; izvođenje različitih jednostavnih zadataka u poljoprivredi, ribolovu ili postavljanju zamki; izvođenje jednostavnih zadataka u vezi sa rudarstvom, građevinarstvom i proizvodnjom, uključujući sortiranje proizvoda, ručno pakovanje i raspakivanje proizvoda, popunjavanje polica; obezbjeđivanje različitih uličnih usluga; vožnju ili ručno upravljanje kolicima za transport putnika i robe; upravljanje zapregama koje vuku životinje. Nadgledanje drugih radnika može biti uključeno.

Zanimanja u ovoj grupi su klasifikovana u sljedeće vrste:

- 91 Čistači i pomoćno osoblje
- 92 Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
- 93 Jednostavna zanimanja u rudarstvu, građevinarstvu, prerađivačkoj industriji i transportu
- 94 Pomoćnici u pripremi hrane
- 95 Jednostavna trgovačka i uslužna zanimanja, koja se obavljaju na ulici
- 96 Zanimanja na uklanjanju otpada i ostala jednostavna zanimanja

91 Čistači i pomoćno osoblje

Čistači i pomoćno osoblje izvode različite zadatke u privatnim domaćinstvima, hotelima, kancelarijama i ostalim objektima, kao i u avionima, voznim kabinama, tramvajima i sličnim vozilima u cilju ručnog čišćenja unutrašnjeg prostora i opreme, pranje i peglanje odjeće i tekstila.

Poslovi i zadaci obično uključuju: brisanje i usisavanje, pranje i poliranje podova, namještaja i sličnih predmeta; vođenje brige o posteljini i namještanju kreveta; pomaganje u pripremi jela i čišćenju kuhinja; pranje i čišćenje automobila i prozora; ručno pranje i peglanje odjeće i tekstila.

Zanimanja u ovoj vrsti klasifikovana su u sljedeće podvrste:

- 911 Čistači i pomoćno osoblje u domaćinstvima, hotelima i poslovnim prostorima
- 912 Zanimanja za ručno pranje, čišćenje vozila, prozora, veša i srodna zanimanja ručnog čišćenja

911 Čistači i pomoćno osoblje u domaćinstvima, hotelima i poslovnim prostorima

Čistači i pomoćno osoblje u domaćinstvima, hotelima i poslovnim prostorima čiste, usisavaju, peru, poliraju, vode brigu o posteljini, kupuju zalihe za domaćinstvo; izvode različite zadatke u cilju održavanja i čišćenja unutrašnjih prostorija i opreme hotela, kancelarija i ostalih objekata, kao i aviona, vozova, autobusa i sličnih vozila.

Poslovi i zadaci obično uključuju: čišćenje, usisavanje, pranje, poliranje podova, namještaja i ostalih

stvari u hotelima, kancelarijama i ostalim objektima; namještanje kreveta, snabdijevanje peškirimama, sapunima i sličnim artiklima; pomaganje u pripremi jela, pranje sudova; čišćenje, dezinfekcija i dezodorisanje kuhinja, kupatila i toaleta.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9111 Kućne pomoćnice i čistači u domaćinstvima
- 9112 Čistači i pomoćno osoblje u hotelima i poslovnim prostorima

9111 Kućne pomoćnice i čistači u domaćinstvima

Kućne pomoćnice i čistači u domaćinstvima, usisavaju, peru, poliraju, vode brigu o posteljini, kupuju zalihe za domaćinstvo, pripremaju hranu, serviraju obroke i izvode ostale različite poslove u domaćinstvu.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje, usisavanje, pranje, poliranje podova, namještaja ili pranje prozora i ostale opreme;
- pranje, peglanje i krpljenje posteljine i ostalih materijala od tekstila;
- pranje suđa;
- pomaganje u pripremi, kuvanju i serviranju obroka i osvježavajućih pića;
- kupovinu hrane i ostalih različitih zaliha za domaćinstvo;
- čišćenje, dezinfekciju i dezodorisanje kuhinja, kupatila i toaleta;
- pranje prozora i ostalih staklenih površina.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Poslužitelj u domaćinstvu
- Čistač u domaćinstvu

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Čistač u hotelima - 9112
- Nadzornik u domaćinstvu - 5152
- Perač veša, ručno - 9121
- Čistač ulica – 9613

9112 Čistači i pomoćno osoblje u hotelima i poslovnim prostorima

Čistači i pomoćno osoblje u hotelima i poslovnim prostorima izvode različite zadatke čišćenja kako bi održali čistoću i red unutrašnjih prostorija i opreme hotela, kancelarija i ostalih objekata, kao i aviona, vozova, autobusa i sličnih vozila.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje, usisavanje, pranje, poliranje podova, namještaja i ostale opreme u zgradama, putničkim vagonima, autobusima, vozovima i avionima;
- namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdijevanje peškirimama, sapunima i sličnim artiklima;
- čišćenje kuhinja i pomaganje u obavljanju kuhinjskih poslova, uključujući pranje suđa;
- kupljenje smeća, pražnjenje kontejnera i odvoženje na otpad.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čistač aviona
- Čistač hotela
- Čistač kancelarija
- Čistač toaleta

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Domar u zgradi - 5153
- Čistač domaćinstva - 9111
- Nadzornik u domaćinstvu - 5152
- Čistač ulica - 9613
- Pomagač u kuhinji - 9412
- Perač sudova - 9412

912 Zanimanja za ručno pranje, čišćenje vozila, prozora, veša i srodna zanimanja ručnog čišćenja

Zanimanja za ručno pranje, čišćenje vozila, prozora, veša i srodna zanimanja ručnog čišćenja obavljaju čišćenje staklenih površina zgrada ili vozila, kao i peglanje, pranje ili hemijsko čišćenje posteljine i ostalih materijala od tekstila.

Poslovi i zadaci obično uključuju: čišćenje, pranje i poliranje automobila; pranje prozora i ostalih staklenih površina vodom ili različitim rastvaračima, njihovo sušenje i poliranje; pranje i peglanje posteljine, odjeće, tkanina i sličnih predmeta ručno u perionicama ili drugim objektima; ručno čišćenje i čišćenje uz pomoć rastvarača, odjeće, kože i sličnih predmeta u hemijskim čistionicama ili drugim objektima.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9121 Ručno pranje i peglanje rublja
- 9122 Čistači i perači vozila
- 9123 Čistači i perači prozora
- 9129 Ostali čistači i pomoćno osoblje

9121 Ručno pranje i peglanje rublja

Ručno pranje i peglanje rublja peru, peglaju, hemijski čiste odjeću, posteljinu ili ostale materijale. Poslovi i zadaci uključuju :

- ručno pranje i peglanje posteljine, odjeće, tkanina i sličnih predmeta u perionicama ili drugim objektima;
- ručno čišćenje i čišćenje uz pomoć rastvarača, odjeće, kože i sličnih predmeta u hemijskim čistionicama ili drugim objektima;
- mijenjanje dugmadi i vršenje malih popravki;
- slaganje artikala na police i kačenje artikala za isporuku ili prikupljanje.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Hemijski čistač, ručno

- Perač veša, ručno
- Peglar, ručno

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Upravljač mašinama za hemijsko čišćenje - 8157
- Upravljač mašinama za peglanje veša - 8157
- Upravljač mašinama za pranje veša - 8157

9122 Čistači i perači vozila

Čistači i perači vozila peru, čiste i poliraju vozila.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pranje, čišćenje i poliranje automobila i ostalih vozila, ručno ili uz pomoć ručnih električnih uređaja;
- čišćenje unutrašnjosti vozila i hemijsko čišćenje tepiha i tapeta;
- primjenu sredstava za čišćenje u cilju otklanjanja mrlja sa spoljašnosti i unutrašnjosti vozila;
- pranje guma i lukova guma i pocrnjivanje guma;
- pranje i poliranje prozora na vozilima;
- pražnjenje i pranje pregrada u vozilima.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čistač vozila, ručno
- Čistač koji se bavi detaljnim čišćenjem automobila

9123 Čistači i perači prozora

Čistači i perači prozora peru i poliraju prozore i ostale staklene površine.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pranje prozora i ostalih staklenih površina vodom ili različitim rastvaračima, njihovo sušenje i poliranje;
- korišćenje merdevina, skela, stolica, hidrauličkih kamiona i ostale opreme kako bi se dosegli i očistili prozori u višespratnicama;
- odabir odgovarajućih sredstava za čišćenje i poliranje.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Perač prozora

9129 Ostali čistači i pomoćno osoblje

Ostali čistači i pomoćno osoblje, čiste površine, materijale i objekte, kao što su tepisi, zidovi, bazeni i rashladni tornjevi, uz korišćenje specijalizovane opreme za čišćenje i hemikalija.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje tepiha i navlaka za namještaj uz korišćenje mašina za čišćenje i njihovih priključnih djelova;
- odabir i primjenu sredstava za čišćenje i otklanjanje mrlja sa tepiha;
- čišćenje tepiha hemikalijama i dezodoransima uništavanjem parazita;
- čišćenje kamenih zidova, metalnih površina i traka uz korišćenje sredstava za čišćenje vodom pod pritiskom i rastvaračima;
- primjenu hemikalija i metoda za čišćenje pod pritiskom za otklanjanje mikroorganizama iz vode i sistema za filtriranje i korišćenje usisivača na vodu i ostale opreme za usisavanje i otklanjanje nagomilane prljavštine i ostalog taloga iz bazena, djelova rashladnih tornjeva i cijevi.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čistač tepiha
- Čistač rashladnih tornjeva
- Čistač grafita sa zidova
- Čistač bazena

92 Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu

Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu izvode jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva i uzgajanju stoke, kultivaciji i održavanju bašti i parkova, korišćenju i čuvanju šuma i sprovođenju radnji u oblasti akvakulture i ribolova.

Poslovi i zadaci obično uključuju: kopanje, grabuljanje i zgrtanje zemlje uz korišćenje ručnog oruđa; utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala; zalivanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz korišćenje ručnog oruđa; ručno sađenje, berba i skupljanje proizvoda; hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama; nadgledanje stoke, izvještavanje o njihovom stanju; pripremu i rukovanje mrežama, vrpcama i ostalom ribolovačkom i brodskom opremom; određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže; izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama, plovnim objektima i branama/ogradama.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeću podvrstu:

921 Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu

921 Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu

Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu izvode jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva i uzgajanju stoke, kultivaciji i održavanju bašti i parkova, korišćenju i čuvanju šuma i sprovođenju radnji u oblasti akvakulture i ribolova.

Poslovi i zadaci obično uključuju: kopanje, grabuljanje i zgrtanje zemlje uz korišćenje ručnog oruđa; utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala; zalivanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz korišćenje ručnog oruđa; ručno sađenje, berbu i skupljanje proizvoda; hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama; nadgledanje stoke, izvještavanje o njihovom stanju; pripremu i rukovanje mrežama, vrpcama i ostalom ribolovačkom i brodskom opremom; određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;

izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama, plovnim objektima i branama/ogradama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9211 Jednostavna zanimanja u ratarstvu
- 9212 Jednostavna zanimanja u stočarstvu
- 9213 Jednostavna zanimanja u mješovitoj proizvodnji
- 9214 Jednostavna zanimanja u baštovanstvu i hortikulturi
- 9215 Jednostavna zanimanja u šumarstvu
- 9216 Jednostavna zanimanja u ribarstvu i vodokulturi

9211 Jednostavna zanimanja u ratarstvu

Jednostavna zanimanja u ratarstvu izvode jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva, kao što je voće, koštunjavo voće, žitarice i povrće na gazdinstvima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kopanje i uklanjanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala;
- grabuljanje, nivelisanje i gomilanje slame, sijena i sličnog materijala;
- zalivanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz korišćenje ručnog oruđa;
- skupljanje voća, koštunjavog voća, povrća i ostalih usjeva;
- sađenje i žetva poljskih usjeva, ručno;
- određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sakupljač voća
- Sakupljač povrća

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kvalifikovani poljoprivredni radnik - 6111
- Fizički radnik koji se bavi građevinarstvom - 9313
- Sakupljač drva za ogrijev - 9624
- Vodonoša – 9624

9212 Jednostavna zanimanja u stočarstvu

Jednostavna zanimanja u stočarstvu izvode jednostavne i rutinske zadatke u uzgajanju životinja, uključujući živinu i insekte.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kopanje i uklanjanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- utovar, istovar i slaganje zaliha hrane, proizvoda i ostalog materijala;
- hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama;
- nadgledanje stoke i izvještavanje o njenom stanju;
- pomaganje pri veterinarskom tretmanu stoke;

- pomaganje kod sakupljanja stada, gonjenja na ispašu i razdvajanja stoke za mužu, transporta proizvoda, striženja ili klanja;
- prikupljanje jaja i stavljanje istih u inkubatore;
- grabuljanje, nivelisanje i gomilanje slame, sjena i ostalih vrsta stočne hrane i prostiranje slame za životinje;
- određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Fizički radnik koji se bavi uzgajanjem stoke

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Ovčar – 6121
- Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka - 6121
- Gonič stada - 6121
- Sakupljač drva za ogrijev - 9624
- Vodonoša – 9624

9213 Jednostavna zanimanja u mješovitoj proizvodnji

Jednostavna zanimanja u mješovitoj proizvodnji izvode jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji kako usjeva tako i životinja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kopanje i uklanjanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalog materijala;
- grabuljanje, nivelisanje i gomilanje slame, sijena i sličnog materijala;
- hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama;
- skupljanje voća, koštunjavog voća, povrća i ostalih usjeva kao i prikupljanje jaja;
- sađenje i žetvu poljskih usjeva, ručno;
- nadgledanje stoke i izvještavanje o njenom stanju;
- pomaganje kod sakupljanja stada, gonjenja na ispašu i razdvajanja stoke za mužu, transporta proizvoda, striženja ili klanja;
- određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja, koje su klasifikovana na ovom mjestu:

- Fizički radnik u ratarsko-stočarskoj proizvodnji

Neka srodna zanimanja, koje su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kvalifikovani poljoprivredni radnik u ratarsko-stočarskoj proizvodnji - 6130
- Sakupljač drva za ogrijev - 9624
- Vodonoša – 9624

9214 Jednostavna zanimanja u baštovanstvu i hortikulturi

Jednostavna zanimanja u baštovanstvu i hortikulturi izvode jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije i održavanja drveća, žbunja, cvijeća i ostalih biljaka u parkovima i privatnim baštama, za proizvodnju mladica, lukovica i sjemena ili uzgajanja povrća i cvijeća intenzivnim tehnikama kultivacije.

Poslovi i zadaci uključuju :

- utovar, istovar i pomjeranje zaliha, proizvoda i opreme;
- priprema zemljišta i mjesta za sađenje uz korišćenje ručnog oruđa i jednostavnih mašina;
- pomaganje pri sađenju i presađivanju cvijeća, žbunja, drveća i travnjaka;
- održavanje bašti zalivanjem, pljevljenjem i košenjem travnjaka;
- čišćenje bašti i uklanjanje smeća;
- pomaganje pri razmnožavanju, sađenju i konzerviranju sjemena, mladica i lukovica;
- njegovanje biljaka ručnim zalivanjem i pljevljenjem;
- košenje i pakovanje biljaka za prodaju i transport;
- izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Fizički radnik koji se bavi baštovanstvom
- Fizički radnik koji se bavi hortikulturom
- Kosač travnjaka
- Fizički radnik koji radi u rasadniku

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Baštovan na pijaci - 6113
- Baštovan predjela - 6113
- Hortikulturista - 6113
- Fizički radnik koji se bavi proizvodnjom usjeva – 9211

9215 Jednostavna zanimanja u šumarstvu

Jednostavna zanimanja u šumarstvu izvode jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije i održavanja prirodno i vještački zasađenih šuma, kao i sađenja, sječe i testerisanja drveća.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kopanje rupa za sađenje drveća;
- slaganje i utovar cjepanica i drvne građe;
- čišćenje šiblja oko šumskih mladica i stanjivanje mladih biljaka;
- održavanje osmatračnica za sprečavanje požara u šumama;
- potkresivanje grana i testerisanje trupaca u cjepanice;
- rukovanje sa i održavanje ručnih i mašinskih testera za sječu drveća i sječu posječenog drveća i grana u cjepanice;
- prikupljanje sjemena i sađenje mladica;
- izvođenje manjih popravki i održavanja šumskih puteva, zgrada, objekata i opreme.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Drvosječa

- Fizički radnik u šumarstvu
- Fizički radnik na sadnji drveća

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Šumar - 6210

9216 Jednostavna zanimanja u ribarstvu i vodokulturi

Jednostavna zanimanja u ribarstvu i vodokulturi izvode jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije, lova i ulova ribe u jezerima, ribnjacima i rijekama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje ribnjaka, rijeka i jezera i hranjenje ribe;
- prikupljanje barske trave i trske;
- pripremu mreža, užadi i ostale ribolovačke i brodske opreme;
- rukovanje opremom za ribolov i ulov ribe;
- čišćenje, sortiranje i pakovanje ribe u led i so i skladištenje ulova;
- čišćenje površina palube i mjesta za skladištenje ribe;
- rukovanje užadima pri pristajanju.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Fizički radnik koji se bavi akvakulturom
- Fizički radnik koji se bavi ribolovom

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Uzgajivač ribe – 6221
- Ribar – 6222
- Kapetan ribarskog čamca koji vuče mrežu – 6223

93 Jednostavna zanimanja u rudarstvu, građevinarstvu, prerađivačkoj industriji i transportu

Jednostavna zanimanja u rudarstvu, građevinarstvu, prerađivačkoj industriji i transportu, izvode jednostavne i rutinske zadatke, rukuju vozilima i mašinama, kojima upravljaju ljudi ili koje vuku životinje.

Poslovi i zadaci obično uključuju: kopanje rupa i uklanjanje iskopanog materijala, pijeska, zemlje i šljunka uz pomoć ručnog oruđa; sortiranje, utovar, istovar, ručno uklanjanje nagomilanog materijala i materijala za skladištenje, opreme, proizvoda, zaliha, prtljaga i tereta; čišćenje mašina, opreme, alata i gradilišta; pakovanje i raspakivanje materijala i proizvoda i ručno punjenje ambalaža i polica proizvodima; rukovanje vozilima i mašinama, kojima upravljaju ljudi ili koje vuku životinje.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 931 Jednostavna zanimanja u rudarstvu i građevinarstvu
- 932 Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji
- 933 Jednostavna zanimanja u transportu i skladištenju

931 Jednostavna zanimanja u rudarstvu i građevinarstvu

Jednostavna zanimanja u rudarstvu i građevinarstvu izvode jednostavne i rutinske manuelne zadatke u građevinarstvu i izgradnji.

Poslovi i zadaci obično uključuju: kopanje i punjenje rupa uz pomoć ručnog oruđa, zgrtanje i uklanjanje iskopanog materijala, pijeska, zemlje i šljunka; sortiranje, utovar, istovar, slaganje i skladištenje oruđa, materijala i opreme i njihov transport po mjestima gdje se obavljaju radovi; čišćenje mašina, opreme, alata i gradilišta i otklanjanje prepreka.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9311 Jednostavna zanimanja u rudnicima i kamenolomima
- 9312 Jednostavna zanimanja na gradilištima niskogradnje
- 9313 Jednostavna zanimanja na gradilištima visokogradnje

9311 Jednostavna zanimanja u rudnicima i kamenolomima

Jednostavna zanimanja u rudnicima i kamenolomima izvode rutinske zadatke u rudarskim radovima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pomoć rudarima i radnicima u kamenolomu na održavanju mašina, opreme i instalacija u rudnicima i kamenolomima;
- montiranje i demontiranje rudarske opreme;
- otklanjanje potpornog materijala po završenim radovima u rudnicima i kamenolomima;
- otklanjanje opasnih materija koje su produkt rada u rudnicima i kamenolomima;
- otklanjanje otpada i uslužnog materijala kao i opreme sa područja na kojima su vršeni radovi nakon završenih poslova vađenja i čišćenja kamenih i mineralnih izlučevina;
- čišćenje mašina, opreme, oruđa, puteva i drumova;
- sortiranje, utovar, istovar, slaganje i skladištenje oruđa, materijala i zaliha, koje koriste ostali rudari.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sakupljač uglja
- Fizički radnik u rudarstvu
- Fizički radnik u kamenolomu

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Bušač u rudarstvu - 8111
- Rudar - 8111
- Rukovalac rudarskim mašinama - 8111
- Radnik u kamenolomu - 8111
- Bušač naftnih ili gasnih bušotina - 8113
- Rukovalac opremom za bušenje – 8113

9312 Jednostavna zanimanja na gradilištima niskogradnje

Jednostavna zanimanja na gradilištima niskogradnje izvode rutinske zadatke u vezi sa izgradnjom i održavanjem puteva, pruga, brana i ostalih građevinskih objekata.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kopanje i punjenje rupa uz pomoć ručnog oruđa;
- prikupljanje i raspoređivanje šljunka i sličnih materijala;
- glačanje i sječenje površina od kamena, betona i bitumena uz pomoć piljka;
- utovar, istovar građevinskog materijala, iskopanog materijala i opreme i njihov transport do mjesta gdje se obavljaju radovi, uz pomoć ručnih kolica;
- čišćenje gradilišta i otklanjanje prepreka.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Fizički radnik u građevinarstvu
- Fizički radnik na održavanju brana
- Fizički radnik na pretovaru

9313 Jednostavna zanimanja na gradilištima visokogradnje

Jednostavna zanimanja na gradilištima visokogradnje izvode rutinske zadatke u vezi sa radovima na izgradnji i rušenju zgrada.

Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje korišćenih cigli za izgradnju i obavljanje ostalih jednostavnih radova na gradilištima;
- miješanje, sipanje i raspoređivanje materijala kao što su beton, gips i malter;
- kopanje i punjenje rupa i jaraka uz pomoć ručnog oruđa;
- raspoređivanje pijeska, zemlje, šljunka i sličnih materijala;
- utovar, istovar građevinarskog materijala, iskopanog materijala i opreme i njihov transport do mjesta, gdje se obavljaju radovi, uz pomoć kofa i ručnih kolica;
- čišćenje gradilišta i otklanjanje prepreka.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Pomoćnik zidara
- Fizički radnik na gradilištu
- Fizički radnik na rušenju zgrada
- Nosač građevinskog materijala

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Zidar - 7112
- Zidar kuća - 7111
- Rušilac zgrada – 7119

932 Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji

Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji izvode veliki broj manuelnih zadataka u proizvodnji,

pomažu u radu operaterima i monterima mašina i vrše sortiranje proizvoda i ručno sastavljanje komponenti.

Poslovi i zadaci obično uključuju: ručno pakovanje materijala i različitih proizvoda; ručno punjenje flaša, kutija, džakova i ostale ambalaže; ručno stavljanje etiketa na proizvode i ambalažu; otpremu robe, materijala i opreme na područja rada; čišćenje mašina i oruđa; izvođenje ručnog sortiranja proizvoda ili komponenti; izvođenje jednostavnog ručnog sastavljanja komponenti.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

9321 Ručni pakeri

9329 Ostala jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

9321 Ručni pakeri

Ručni pakeri mjere, pakuju i stavljaju etikete na materijale i proizvode.

Poslovi i zadaci uključuju :

- ručno mjerenje, pečačenje i pakovanje materijala i različitih proizvoda;
- ručno punjenje flaša, konzervi, kutija, džakova i ostale ambalaže proizvodima;
- ručno stavljanje etiketa na proizvode, pakovanja i različitu ambalažu.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Stavljlač etiketa, ručno
- Slagač, ručno
- Paker, ručno

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Operater mašinama za lijepljenje etiketa - 8183
- Operater mašinama za pakovanje - 8183
- Operater mašinama za umotavanje – 8183

9329 Ostala jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ostala jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu, pomažu u radu operaterima i monterima mašina i izvode veliki broj zadataka u proizvodnji, isključujući pakovanje i stavljanje etiketa na gotove proizvode.

Poslovi i zadaci uključuju :

- otpremu robe, materijala i opreme na području rada, odlaganje gotovih djelova;
- utovar i istovar vozila, kamiona i teretnih vagona;
- čišćenje mašinskih blokova, mašina, opreme i oruđa;
- izvođenje ručnog sortiranja proizvoda ili komponenti.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sortirer flaša
- Radnik u fabrici

- Manipulant materijalom
- Slagač

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Monter električne opreme - 8212
- Monter elektronske opreme - 8212
- Monter kožnih proizvoda - 8219
- Monter proizvoda od gume - 8219
- Paker, ručno – 9321

933 Jednostavna zanimanja u transportu i skladištenju

Jednostavna zanimanja u transportu i skladištenju pokreću bicikle i slična vozila i upravljaju zaprežnim vozilima u cilju transportovanja putnika ili robe, upravljaju zapregama, rukuju teretom i prtljagom i pune police zalihama.

Poslovi i zadaci obično uključuju: voženje bicikala i sličnih vozila u cilju transportovanja putnika ili robe, upravljanje zaprežnim vozilima u cilju transportovanja putnika ili robe, rukovanje teretom i punjenje polica zalihama u prodavnicama.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9331 Rukovaoci vozilima na mehanički pogon
- 9332 Upravljači zaprežnim vozilima
- 9333 Manipulanti teretom
- 9334 Manipulanti robom u radnjama

9331 Rukovaoci vozilima na mehanički pogon

Rukovaoci vozilima na mehanički pogon pokreću bicikle i slična vozila u cilju transportovanja putnika ili robe.

Poslovi i zadaci uključuju :

- utovar i istovar robe ili pomoć putnicima pri ulasku ili izlasku iz vozila;
- pomjeranje vozila u željenom pravcu uz poštovanje ostalog saobraćaja i saobraćajnih odredbi;
- kontrolisanje komponenti vozila u cilju identifikacije habanja i štete;
- održavanje vozila, vršenje manjih popravki i montiranje rezervnih djelova;
- naplata prevoza.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Vozač vozila na pedale

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Biciklista - 3421
- Vozač motora - 8321

9332 Upravljači zaprežnim vozilima

Upravljači zaprežnim vozilima upravljaju zaprežnim vozilima u cilju transportovanja putnika ili robe, kao i zapregom koju pokreću životinje obično u vezi sa poljoprivrednim radovima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- uprezanje životinja i kačenje zaprežnih vozila ili zaprega;
- utovar i istovar robe ili pomoć putnicima pri penjanju ili silaženju sa vozila;
- usmjeravanje vozila u željenom pravcu uz poštovanje ostalog saobraćaja i saobraćajnih odredbi;
- naplata prevoza;
- upravljanje zapregom za tegljenje teretnih vagona u rudnicima i kamenolomima;
- upravljanje zapregom za poljoprivredne radove;
- održavanje vozila, vršenje manjih popravki i montiranje rezervnih dijelova;
- timarenje i hranjenje životinja.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Upravljač zaprežnim vozilom
- Vozač, dreser životinja za vuču

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Džokej – 3421

9333 Manipulanti teretom

Manipulanti teretom izvode zadatke kao što su pakovanje, nošenje, utovar i istovar namještaja i ostalih predmeta u domaćinstvu ili utovar i istovar brodskog ili avionskog tereta i ostalih vrsta tereta ili nošenje i ređanje robe u različitim skladištima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pakovanje kancelarijskog namještaja ili namještaja za domaćinstvo, mašina, uređaja i slične robe, koja se premješta sa jednog mjesta na drugo;
- nošenje robe za utovar ili istovar iz kola za prevoz namještaja, kamiona, vagona, brodova ili aviona;
- utovar i istovar žita, uglja, pijeska i slične robe, smještajući je na pokretnu traku, u cijevi, itd.;
- povezivanje glavnih sigurnosnih instalacionih cijevi i rezervoara šlepera i ostalih brodova u cilju utovara i istovara nafte, tečnih gasova i ostalih tečnosti;
- nošenje i ređanje robe u različitim skladištima i sličnim objektima;
- sortiranje tereta prije utovara i istovara;

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Manipulant teretom - nosač

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kranista -8343
- Vozač kipera – 8344

9334 Manipulanti robom u radnjama

Manipulanti robom u radnjama pune police zalihama, kontrolišu ispravnost robe preuzete od proizvođača ili distributera.

Poslovi i zadaci uključuju :

- smještanje robe uredno u sanduke ili na stalke i ređanje kabaste robe na pod;
- punjenje polica robom, obezbjeđujući da se roba sa najkraćim rokom upotrebe nalazi na prednjem dijelu polica;
- uklanjanje robe, kojoj je istekao rok upotrebe;
- održavanje reda na policama uklanjanjem zaliha, koje treba da se nalaze na drugoj lokaciji;
- bilježenje prodane robe i preuzimanje potrebne robe iz skladišta;
- dodavanje robe kupcima sa polica ili iz skladišta;
- usmjeravanje kupaca u pravcu robe, koju traže;
- primanje, otvaranje, raspakivanje i kontrolisanje ispravnosti robe preuzete od proizvođača ili distributera.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Punjač polica zalihama
- Manipulant zalihama

94 Pomoćnici u pripremi hrane

Pomoćnici u pripremi hrane, rade na pripremanju hrane po porudžbini za mali broj jednostavnih jela (brze hrane) ili pića, čiste stolove, čiste kuhinjski prostor i peru sudove.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu jednostavnih jela (brze hrane) ili pića, kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa; pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači; pranje kuhinje, prostorije gdje se priprema hrana i uslužnih prostorija; čišćenje kuhinjske i ostale opreme, koja se koristi u kuhinjama i restoranima .

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeću podvrstu:

941 Pomoćnici u pripremi hrane

941 Pomoćnici u pripremi hrane

Pomoćnici u pripremi hrane bave se pripremom poručene male količine jednostavnih jela (brze hrane) ili pića, čiste stolove, čiste kuhinjske prostorije i peru sudove.

Poslovi i zadaci obično uključuju: pripremu jednostavnih jela (brze hrane) ili pića, kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa; pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači; pranje kuhinje, prostorije gde se priprema hrana i uslužnih prostorija; čišćenje kuhinjske i ostale opreme, koja se koristi u kuhinjama i restoranima.

Zanimanja u ovoj povrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9411 Pripremači brze hrane
- 9412 Pomagači u kuhinji

9411 Pripremači brze hrane

Pripremači brze hrane uzimaju porudžbine i pripremaju jednostavna jela (brzu hranu) ili pića, što uključuje jednostavne procese pripreme i mali broj sastojaka. Oni mogu da uzimaju porudžbine od mušterija i da vrše serviranje na kasi ili za stolovima.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pripremu jednostavnih jela ili nekuvane hrane kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa i pića;
- pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje;
- rukovanje kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači ili grilovi;
- podgrijavanje hrane koja nije još pripremljena;
- pranje kuhinja, prostorija gdje se priprema hrana i opreme;
- uzimanje porudžbina od mušterija što se tiče hrane i pića na mjestima gdje se služi hrana, koja su specijalizovana za brzu hranu i hranu za ponijeti;
- naručivanje i uzimanje narudžbina za sastojke, koji se koriste u brznoj hrani;
- održavanje sanitarnih, zdravstvenih i bezbjedonosnih standarda u prostorijama, gdje se radi.
- rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, zamrzivači ili grilovi.
- kontrolisanje da li pripremljena hrana zadovoljava zahtjeve što se tiče količine i kvaliteta.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Kuvar brze hrane
- Kuvar manjih porudžbina hrane

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Glavni kuvar - 3434
- Kuvar - 5120
- Prodavač brze hrane - 5246

9412 Pomagači u kuhinji

Pomagači u kuhinji rasčišćavaju stolove, peru prostorije gdje se priprema hrana, peru sudove, pripremaju sastojke i pomažu radnicima koji pripremaju ili serviraju hranu ili piće.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pranje kuhinja, prostorija gdje se priprema hrana i uslužnih prostorija;
- pomaganje kuvarima i glavnim kuvarima u pripremi hrane pranjem, ljušćenjem, rezanjem, siječenjem, mjerenjem i miješanjem sastojaka;
- postavljanje stolova;
- otpakivanje i odlaganje zaliha hrane u frižidere, ormare i ostala mjesta za skladištenje.

- pranje i iskuvavanje sudova kao i sklanjanje posuđa za kuvanje;
- provjeravanje, premještanje, mjerenje i skladištenje zaliha;
- pripremu, kuvanje, prženje i zagrijavanje jednostavne hrane.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Perač sudova, ručno
- Pomoćnik u kuhinji
- Radnik u kuhinji
- Nosač u kuhinji
- Poslužitelj u kuhinji
- Pomoćnik u sali za serviranje

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Kuvar - 5120
- Pripremač brze hrane – 9411

95 Jednostavna trgovačka i uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici

Jednostavna trgovačka i uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici obezbjeđuju prodaju robe, isključujući brzu hranu i obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i na ostalim javnim mjestima kao što su stanice.

Poslovi i zadaci uključuju: kupovanje ili pravljenje različitih artikala za prodaju; utovar i istovar artikala za prodaju i njihov transport; pribavljanje materijala koji su neophodni za obavljanje usluga; prilaženje ljudima na ulicama i nuđenje robe ili usluga; čišćenje i poliranje cipela; čišćenje i poliranje prozora na vozilima; primanje porudžbina; pomaganje vozačima da pronađu parking mjesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača; dijeljenje letaka i besplatnih novina; naplata na licu mjesta.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 951 Jednostavna uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici
- 952 Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda

951 Jednostavna uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici

Jednostavna uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i ostalim javnim mjestima, uključujući čišćenje cipela, pranje prozora na vozilima, primanje porudžbina, dijeljenje letaka, čuvanje imanja i obezbjeđivanje ostalih uličnih usluga na licu mjesta.

Poslovi i zadaci uključuju: pribavljanje materijala, koji su neophodni za obavljanje usluga; prilaženje ljudima na ulicama u cilju pružanja usluga; čišćenje i poliranje cipela; čišćenje i poliranje prozora na vozilima; primanje porudžbina; pomaganje vozačima da pronađu parking mesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača; dijeljenje letaka i besplatnih novina; naplata parking mjesta.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

- 9510 Jednostavna uslužna zanimanja, koja se obavljaju na ulici

9510 Jednostavna uslužna zanimanja, koja se obavljaju na ulici

Jednostavna uslužna zanimanja, koja se obavljaju na ulici obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i ostalim javnim mjestima, uključujući čišćenje cipela, pranje prozora na vozilima, primanje porudžbina, dijeljenje letaka, čuvanje imanja i obezbjeđivanje ostalih uličnih usluga na licu mjesta.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pribavljanje materijala, koji su neophodni za izvođenje usluga;
- prilaženje ljudima na ulici i nuđenje usluga;
- čišćenje i poliranje cipela;
- čišćenje i poliranje prozora na vozilima;
- primanje porudžbina;
- pomaganje vozačima da pronađu parking mjesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača;
- dijeljenje letaka i besplatnih novina;
- naplata usluga.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Potrčko
- Čistač cipela
- Perač prozora na vozilima
- Čuvar vozila
- Distributer letaka
- Distributer besplatnih novina

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Distributer letaka i novina - 9621
- Nadzornik dvorišta ispred zgrada – 5245

952 Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda

Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda obično prodaju ograničen asortiman robe (isključujući brzu hranu) na ulicama, javnim mjestima, kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta.

Poslovi i zadaci obično uključuju: kupovinu ili preuzimanje artikala za prodaju, ili izradu jednostavnih artikala; utovar i istovar korpi, pepeljara, ručnih kolica, bicikala ili ostalih vozila za transport robe na ulice ili javna mjesta, kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta; nuđenje robe ili pozivanje kako bi se privukla pažnja mušterija; prilaženje potencijalnim kupcima na ulici i nuđenje robe za prodaju; naplata usluga.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeću grupu:

9520 Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda

9520 Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda

Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda obično prodaju ograničen asortiman robe (isključujući brzu hranu) na ulicama, javnim mjestima, kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta.

Poslovi i zadaci uključuju :

- kupovinu i preuzimanje artikala za prodaju ili pravljenje jednostavnih artikala;
- utovar i istovar korpi, pepeljara, ručnih kolica, bicikala ili ostalih vozila za transport robe na ulice ili javna mesta, kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta;
- nuđenje robe ili pozivanje kako bi se privukla pažnja kupaca;
- prilaženje potencijalnim kupcima na ulici i nuđenje robe za prodaju;
- naplata usluga.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Torbar
- Abronoša
- Prodavac novina

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Prodavac na pijaci - 5211
- Prodavac na uličnoj tezgi - 5211
- Ulični prodavac hrane - 5212
- Distributer besplatnih novina - 9510

96 Zanimanja na uklanjanju otpada i ostala jednostavna zanimanja

Zanimanja na uklanjanju otpada i ostala jednostavna zanimanja se bave skupljanjem đubreta iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta ili izvode sitne poslove za privatna domaćinstva ili ustanove.

Poslovi i zadaci uključuju: prikupljanje, utovar i istovar đubreta; čišćenje ulica, parkova i ostalih javnih mjesta; cijepanje drva za ogrijev, nošenje vode; čišćenje tepiha od prašine i izvođenje ostalih sitnih poslova.

Zanimanja u ovoj vrsti su klasifikovana u sljedeće podvrste:

- 961 Zanimanja na uklanjanju otpada i čišćenju javnih površina
- 962 Ostala jednostavna zanimanja

961 Zanimanja na uklanjanju otpada i čišćenju javnih površina

Zanimanja na uklanjanju otpada i čišćenju javnih površina se bave prikupljanjem i izbacivanjem đubreta iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta i održavanjem čistoće javnih mjesta.

Poslovi i zadaci obično uključuju: prikupljanje, utovar i istovar đubreta; čišćenje ulica, parkova i ostalih javnih mjesta; razvrstavanje đubreta kao što su papir, staklo, plastika ili aluminijum.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9611 Zanimanja na sakupljanju i odvoženju otpada

- 9612 Sakupljači sekundarnih sirovina
- 9613 Čistači ulica i srodna zanimanja

9611 Zanimanja na sakupljanju i odvoženju otpada

Zanimanja na sakupljanju i odvoženju otpada se bave prikupljanjem i otklanjanjem smeća i predmeta za reciklažu, iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta.

Poslovi i zadaci uključuju :

- prikupljanje smeća i predmeta za reciklažu i stavljanje u kante za đubre i vozila za predmete koji idu na reciklažu;
- vožnju vozila sa đubretom i predmetima za reciklažu;
- podizanje kanti za đubre i pražnjenje sadržaja u kamione i veće kontejnere;
- istovar đubreta i predmeta (materijala) za reciklažu iz vozila.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sakupljač đubreta
- Đubretar

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Vozač komunalnog vozila za odvoženje smeća - 8332

9612 Sakupljači sekundarnih sirovina

Sakupljači sekundarnih sirovina, prikupljaju na deponijama u zgradama, na ulicama i na ostalim javnim mjestima, odbačene predmete i sortiraju ih za reciklažu.

Poslovi i zadaci uključuju :

- pretraživanje smeća i prikupljanje predmeta za reciklažu sa deponija, domaćih, privrednih i industrijskih lokacija ili sa javnih mjesta kao što su ulice;
- sortiranje kartona, papira, stakla, plastike, aluminijuma ili ostalih materijala za reciklažu prema tipu;
- smještanje predmeta i materijala za reciklažu u označene djelove i kontejnere za skladištenje ili transport;
- identifikovanje i odvajanje djelova namještaja, opreme, mašina ili komponenti koje su prikladne za popravku ili ponovnu upotrebu;
- ručni transport predmeta za reciklažu ili uz korišćenje nemotorizovanih vozila;
- prodaju materijala za reciklažu i ponovnu upotrebu.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Radnik na sakupljanju materijala za reciklažu
- Trgovac otpacima
- Sakupljač otpada

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Sakupljač đubreta - 9611

- Čistač ulica – 9613

9613 Čistači ulica i srodna zanimanja

Čistači ulica i srodna zanimanja čiste ulice, parkove, aerodrome, stanice i ostala javna mjesta. Poslovi i zadaci uključuju :

- čišćenje ulica, parkova, aerodroma, stanica i ostalih javnih mjesta;
- čišćenje snijega;
- otklanjanje prašine sa tepiha korišćenjem prahera;
- čišćenje smeća, lišća i snijega sa puteva i zemlje.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Čistač parkova
- Čistač ulica

962 Ostala jednostavna zanimanja

Ostala jednostavna zanimanja vrše isporuku i nose pošiljke, prikupljaju novac i pune automate prodajnim artiklima, očitavaju mjerače, prikupljaju vodu i drvo za ogrijev, prikupljaju i izdaju karte za parking ili zabavne događaje.

Poslovi i zadaci obično uključuju: cijepanje drva, prikupljanje vode i drva za ogrijev; isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova ili na drugim mjestima; obavljanje dužnosti kurira; izdavanje i prikupljanje karata i propusnica; naplata parkinga; punjenje automata za prodaju artikala i prikupljanje novca iz automata; očitavanje mjerača za struju, gas ili vodu i bilježenje potrošnje.

Zanimanja u ovoj podvrsti su klasifikovana u sljedeće grupe:

- 9621 Kuriri, dostavljači i bagažisti / nosači prtljaga
- 9622 Jednostavna zanimanja za sporedne poslove
- 9623 Čitači brojila i opsluživači automata
- 9624 Sakupljači vode i drveta za ogrijev
- 9629 Jednostavna zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

9621 Kuriri, dostavljači i bagažisti / nosači prtljaga

Kuriri, dostavljači i bagažisti / nosači prtljaga nose i vrše isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova, u domaćinstva ili na druga mjesta, nose prtljag naročito u hotelima, na aerodromima i stanicama.

Poslovi i zadaci uključuju :

- isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova ili na druga mjesta;
- dostavljanje pismenih pošiljki;
- isporuku različite robe u okviru preduzeća i iz preduzeća, prodavnica, domaćinstava i ostalih mjesta;
- nošenje i isporuku prtljaga u hotelima, na stanicama, aerodromima i na drugim mjestima;

- prijem i označavanje prtljaga popunjavanjem okačenih kontrolnih brojeva;
- odabir najkraćeg puta;
- sortiranje artikala za dostavu prema mjestu isporuke.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Isporučilac novina
- Kurir
- Nosač prtljaga
- Prenosilac poruka

Neka srodna zanimanja, koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Nosač pisama - 4412
- Poštar - 4412

9622 Jednostavna zanimanja za sporedne poslove

Jednostavna zanimanja za sporedne poslove čiste, boje i održavaju zgrade, zemlju i objekte i vrše jednostavne popravke.

Poslovi i zadaci uključuju :

- popravku polomljenih prozora, ekrana, vrata, ograda, roštilja, stolova za piknik, polica, ormara i ostalih predmeta;
- zamjenu oštećenih predmeta kao što su sijalice;
- popravku i krečenje unutrašnjih i spoljašnjih površina zgrada kao što su zidovi, plafoni i ograde;
- podešavanje vrata i prozora;
- zamjenu odvoda;
- postavljanje ograda;
- istovar uglja ili drva i skladištenje u podrumu privatnih domaćinstava ili drugih institucija.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Osoba koja obavlja sitne poslove
- Potrčko u hotelu

9623 Čitači brojila i opsluživači automata

Čitači brojila i opsluživači automata rade na punjenju automata za prodaju artikala i prikupljanje novca iz automata ili iz mjerača za parkiranje i ostalih kutija, gdje se stavlja novac ili čitaju mjerače za struju, gas ili vodu.

Poslovi i zadaci uključuju :

- punjenje automata za prodaju artiklima i prikupljanje novca iz automata;
- prikupljanje novca iz mjerača za parkiranje i ostalih automata;
- čitanje mjerača za struju, gas ili vodu i evidentiranje potrošnje;
- vođenje evidencije o robi koja se distribuira i novcu koji je prikupljen;
- prelaženje određenih ruta kako bi se očitala stanja mjerača;

- ponavljanje čitanja mjerača u slučajevima gdje je potrošnja nelogična i evidentiranje mogućih razloga za nastajanje nelogičnosti;
- kontrolisanje mjerača za neovlašćene veze, defekte i oštećenja, kao što su polomljeni zaptivači.

Primjeri zanimanja, koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sakupljač novca iz automata za prodaju
- Čitač brojila

9624 Sakupljači vode i drveta za ogrijev

Sakupljači vode i drveta za ogrijev sakupljaju drvo za ogrijev i prenose vodu pješke ili koristeći ručna kolica ili zaprege.

Poslovi i zadaci uključuju :

- sječu i prikupljanje drva iz šuma za prodaju na tržištu kao gorivo ili za sopstvenu potrošnju;
- odlaženje u šumu ili na polja u cilju prikupljanja komada osušenog drveta sa zemlje i grupisanje istih u gomile;
- sječu trulih grana i trupaca uz pomoć sjekire i ručne testere;
- slaganje prikupljenih drva u male svježnjeve i nošenje ili transportovanje istih kolicima na pijacu za prodaju u sela ili u domaćinstva za potrošnju;
- izvlačenje vode iz bunara, rijeka ili jezera za domaću potrošnju;
- prikupljanje vode u odgovarajuće posude, čabrove ili ostalu ambalažu iz česmi, rijeka, jezera ili bunara i isporuku vode na mjesta za rad, u kuće klijentima ili u sopstvena domaćinstva za piće i skladištenje u rezervoare.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Sakupljač drva za ogrijev
- Vodonoša

9629 Jednostavna zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

Ova grupa obuhvata lica koja izdaju, prikupljaju ili pregledaju karte, ulaznice i propusnice za parking, zabavne događaje i sl. i obezbjeđuju ostale usluge za posetioce zabavnih događaja.

Poslovi i zadaci uključuju :

- prodaju i prikupljanje ulaznica i karata od posjetilaca zabavnih događaja;
- kontrolisanje karata i ulaznica kako bi se utvrdila njihova ispravnost uz korišćenje kriterijuma kao što su boja i datum izdavanja;
- upućivanje posjetilaca ka izlazu i pomaganje u slučaju opasnosti;
- usmjeravanje posjetilaca ka mjestima koja obezbjeđuju dodatne usluge (sobe za odmor i upotrebu telefonskih aparata);
- usmjeravanje vozača na parking;
- nadgledanje parking mjesta u cilju spriječavanja oštećenja i krađe vozila;
- naplata parkinga;
- dodjeljivanje svlačionica, garderoba ili mjesta gdje se može odložiti garderoba posjetilaca u

objektima za sport ili na bazenima.

Primjeri zanimanja koja su klasifikovana na ovom mjestu:

- Razvodnik posjetilaca
- Radnik na parkingu
- Radnik na sajmu
- Radnik u svlačionici
- Kontrolor karata

Neka srodna zanimanja koja su klasifikovana na drugom mjestu:

- Čuvar na parkingu – 8322

ROD 0 Vojna zanimanja

Vojna zanimanja obuhvataju sve poslove koje obavljaju pripadnici oružanih snaga. Pripadnici oružanih snaga jesu zaposleni koji trenutno služe u oružanim snagama, uključujući i sporedne usluge koje pružaju na dobrovoljnoj ili obaveznoj bazi i koji ne smeju da prihvate civilno zaposlenje i podležu vojnoj disciplini. Obuhvataju se i redovni pripadnici kopnene vojske, mornarice, vazduhoplovstva, kao i regruti na vojnoj obuci ili obuci za druge usluge za određeni period.

Zanimanja u ovoj glavnoj grupi svrstavaju se u sljedeće vrste:

- 01 Oficiri
- 02 Podoficiri
- 03 Vojna zanimanja, ostali činovi

Ova grupa ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili ostale oružane civilne službe.

01 Oficiri

Oficiri vode i upravljaju organizacionim jedinicama u oružanim snagama i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u raznim civilnim zanimanjima van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata sve pripadnike oružanih snaga koji imaju čin potporučnika (ili ekvivalentan čin) ili viši.

Zanimanja u ovoj vrsti svrstana su u sljedeću podvrstu:

- 011 Oficiri

Ova vrsta ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili ostale civilne službe.

011 Oficiri

Oficiri koordiniraju i upravljaju organizacionim jedinicama u oružanim snagama i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u raznim civilnim zanimanjima van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata sve pripadnike oružanih snaga koji imaju čin potporučnika ili neki viši čin.

Zanimanja iz ove podvrste svrstana su u sljedeću grupu:

- 0110 Oficiri

Ova grupa ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili druge srodne civilne službe u državnim

institucijama.

0110 Oficiri

Oficiri koordiniraju i upravljaju organizacionim jedinicama u oružanim snagama i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u raznim civilnim zanimanjima van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata sve pripadnike oružanih snaga koji imaju čin potporučnika ili viši čin.

Primjeri zanimanja klasifikovanih ovdje:

- Admiral
- Vazduhoplovni oficir
- Vazduhoplovni general-poručnik
- General major (vojska – kopnena?)
- Mlađi oficir (oružane snage)
- Kapetan (vazduhoplovstvo)
- Kapetan (kopnena vojska)
- Kapetan eskadrile, (vazduhoplovstvo)
- Kapetan (mornarica)
- Pukovnik (kopnena vojska)
- Komandant mornarice
- Komandant avijacije
- Vazduhoplovni oficir
- General (vojska, kopnena)
- Vođa eskadrile
- Poručnik (vojska, kopnena)
- Potporučnik (vojska, kopnena)
- Poručnik (vojska, kopnena)
- Poručnik, vazduhoplovstvo
- Major (vojska, kopnena)
- General poručnik kopnene vojske
- Najmlađi pomorski oficir
- Letački (vazduhoplovni) oficir (vojni)
- Pomorski oficir (vojni)
- Potporučnik (mornarica)

02 Podoficiri

Podoficiri sprovode vojnu disciplinu i nadgledaju aktivnosti zaposlenih u oružanim snagama (u vojnim zanimanjima), sa drugim činovima, i/ili koji obavljaju zadatke koji su slični zadacima koji se obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata oružane snage koje nose čin vodnika, starijeg vodnika.

Zanimanja u ovoj vrsti svrstana su u sljedeću podvrstu:

021 Podoficiri

Ova podvrsta ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili druge srodne civilne službe u državnim institucijama.

021 Podoficiri

Podoficiri sprovode vojnu disciplinu i nadgledaju aktivnosti zaposlenih u Zanimanjima oružanih snaga (vojnim zanimanjima), sa drugim činovima, i/ili koji obavljaju zadatke koji su slični zadacima koji obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata oružane snage koje nose čin vodnika, starijeg vodnika.

Zanimanja u ovoj podvrsti svrstana su u sljedeću grupu:

0210 Podoficiri

Ova grupa ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili druge srodne civilne službe u državnim institucijama.

0210 Podoficiri

Podoficiri sprovode vojnu disciplinu i nadgledaju aktivnosti zaposlenih u vojnim zanimanjima, sa drugim činovima, i/ili koji obavljaju zadatke koji su slični zadacima koje obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata oružane snage koje nose čin vodnika, starijeg vodnika.

Primjeri zanimanja klasifikovanih ovdje:

- Vođa palube u mornarici
- Vodnik u vazduhoplovstvu
- Vodnik (kopnena vojska)
- Stariji vodnik

03 Vojna zanimanja, ostali činovi

Vojna zanimanja, ostali činovi obuhvataju sve regrute i neregrutovane pripadnike oružanih snaga osim oficira i podoficira. Oni obavljaju posebne vojne zadatke i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga.

Zanimanja u ovoj vrsti svrstana su u sljedeću podvrstu:

031 Vojna zanimanja, ostali činovi

Ova podvrsta ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;

- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili druge srodne civilne službe u državnim institucijama.

031 Vojna zanimanja, ostali činovi

Vojna zanimanja, ostali činovi obuhvataju sve regrute i neregrutovane pripadnike oružanih snaga osim oficira i podoficira. Oni obavljaju posebne vojne zadatke i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga.

Zanimanja u ovoj podvrsti svrstana su u sljedeću grupu:

0310 Vojna zanimanja, ostali činovi

Ova grupa ne obuhvata:

- poslove koje lica obavljaju u civilnim državnim institucijama koje se bave pitanjima odbrane;
- policiju (osim vojne policije);
- carinske inspektore i radnike na graničnim prelazima ili druge srodne civilne službe u državnim institucijama.

0310 Vojna zanimanja, ostali činovi

Vojna zanimanja, ostali činovi, obuhvataju sve regrute i neregrutovane pripadnike oružanih snaga osim oficira i podoficira. Oni obavljaju posebne vojne zadatke i/ili obavljaju zadatke slične onima koji se obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga.

Primjeri zanimanja koja su ovdje svrstana:

- Najniži čin u artiljeriji
- Desetar (vazduhoplovstvo)
- Desetar (kopnena vojska)
- Krmar (mornarica)
- Artiljerac/tobdžija/mitraljezac
- Padobranac
- Mitraljezac
- Mornar (mornarica)

SISTEMATSKI PRIKAZ ZANIMANJA

1 RUKOVODIOCI (DIREKTORI), FUNKCIONERI I ZAKONODAVCI

11		Generalni direktori, viši funkcioneri i članovi izvršnih i zakonodavnih tijela
	111	Nosioci izvršnih i zakonodavnih funkcija i visoki državni službenici (funkcioneri)
	1111	Nosioci izvršnih i zakonodavnih funkcija
	1112	Visoki državni službenici (funkcioneri)
	1113	Rukovodioci lokalne uprave
	1114	Rukovodioci organizacija od posebnog interesa
	112	Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori
	1120	Direktori poslovnih subjekata i izvršni direktori
12		Administrativni i komercijalni rukovodioci/direktori
	121	Rukovodioci/direktori poslovnih usluga i administracije
	1211	Finansijski direktori / rukovodioci finansija
	1212	Rukovodioci / direktori sektora za ljudske resurse/kadrovskih poslova
	1213	Rukovodioci / direktori programske politike i planiranja
	1219	Rukovodioci / direktori poslovnih usluga i administracije, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
	122	Rukovodioci / direktori prodaje, marketinga i razvoja
	1221	Rukovodioci / direktori prodaje i marketinga
	1222	Rukovodioci / direktori za odnose sa javnošću
	1223	Rukovodioci / direktori istraživačko-razvojnih aktivnosti
13		Rukovodioci / direktori proizvodnje i specijalizovanih usluga
	131	Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
	1311	Rukovodioci / direktori proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu
	1312	Rukovodioci / direktori proizvodnje u ribarstvu
	132	Rukovodioci / direktori u prerađivačkoj industriji, rudarstvu, građevinarstvu i distribuciji
	1321	Rukovodioci / direktori proizvodnje u prerađivačkoj industriji
	1322	Rukovodioci / direktori proizvodnje u oblasti rudarstva i vađenja nafte i gasa

	1323	Rukovodioci / direktori u oblasti građevinarstva
	1324	Rukovodioci / direktori nabavke i distribucije i srodna zanimanja
133		Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija
	1330	Rukovodioci / direktori u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija
134		Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, socijalnoj zaštiti i osiguranju
	1341	Rukovodioci / direktori za brigu o djeci i mladima
	1342	Rukovodioci / direktori zdravstvenih ustanova
	1343	Rukovodioci / direktori ustanova za brigu o starim licima i odraslima
	1344	Rukovodioci / direktori socijalnih ustanova
	1345	Rukovodioci / direktori obrazovnih ustanova
	1346	Rukovodioci / direktori finansijskih i osiguravajućih ustanova
	1349	Rukovodioci / direktori stručnih službi u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti i osiguranju, koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
14		Rukovodioci / direktori u ugostiteljstvu, maloprodaji i srodnim uslugama
	141	Rukovodioci / direktori hotela i restorana
	1411	Rukovodioci / direktori hotela
	1412	Rukovodioci / direktori restorana
	142	Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje
	1420	Rukovodioci / direktori veleprodaje i maloprodaje
	143	Rukovodioci / direktori u srodnim uslugama
	1431	Rukovodioci / direktori sportskih, rekreativnih i kulturnih centara
	1439	Rukovodioci / direktori uslužnih djelatnosti koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
2	STRUČNJACI I UMJETNICI	
	21	Stručnjaci prirodnih i tehničkih nauka
	211	Stručnjaci fizičkih i geo-nauka
	2111	Fizičari i astronomi
	2112	Meteorolozi
	2113	Hemičari

	2114	Geolozi i geofizičari
212	2120	Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari Matematičari, aktuari (stručnjaci osiguranja) i statističari
213	2131	Stručnjaci bioloških nauka Biolozi, botaničari, zoolozi i srodni stručnjaci
	2132	Stručnjaci u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
	2133	Stručnjaci za zaštitu životne sredine
214	2141	Stručnjaci tehničkih nauka (osim elektrotehničkih nauka) Industrijski inženjeri
	2142	Građevinski inženjeri
	2143	Inženjeri zaštite životne sredine
	2144	Mašinski inženjeri
	2145	Hemijski inženjeri i tehnolozi
	2146	Inženjeri i tehnolozi rudarstva, metalurgije i srodni stručnjaci
	2149	Stručnjaci tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
215	2151	Inženjeri elektrotehničkih nauka Inženjeri energetike
	2152	Inženjeri elektronike
	2153	Inženjeri telekomunikacija
216	2161	Arhitekta, urbanisti, geodete i dizajneri Arhitekta
	2162	Arhitekta za uređenje prostora
	2163	Dizajneri proizvoda i odjeće i kreatori
	2164	Urbanistički i saobraćajni planeri
	2165	Kartografi i geodete
	2166	Grafički i multimedijски dizajneri
22		Zdravstveni stručnjaci
221	2211	Ljekari / doktori medicine i doktori specijalisti Ljekari / doktori medicine
	2212	Ljekari / doktori specijalisti
222	2221	Stručnjaci zdravstvene njege i babinstva Stručnjaci zdravstvene njege
	2222	Stručnjaci babinstva
223		Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu

		štetne po zdravlje građana
	2230	Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana
224		Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći
	2240	Zanimanja u pružanju hitne medicinske pomoći
225		Veterinari
	2250	Veterinari
226		Ostali zdravstveni stručnjaci
	2261	Doktori stomatologije
	2262	Farmaceuti, farmakolozi, patolozi i srodni
	2263	Stručnjaci za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene
	2264	Fizioterapeuti
	2265	Stručnjaci za ishranu i nutricionisti
	2266	Audiolozi i terapeuti za govor (logopedi)
	2267	Optometrijski i oftamološki optičari
	2269	Zdravstveni stručnjaci koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
23		Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje
	231	Nastavno osoblje u visokom obrazovanju
	2310	Nastavno osoblje u visokom obrazovanju
	232	Nastavnici stručnog obrazovanja
	2320	Nastavnici u nižem, srednjem i višem stručnom obrazovanju
	233	Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja
	2330	Nastavnici srednjeg opšteg obrazovanja
	234	Nastavnici u osnovnom i predškolskom obrazovanju
	2341	Nastavnici u osnovnom obrazovanju
	2342	Nastavnici / vaspitači u predškolskim ustanovama i u prvom razredu osnovne škole
	235	Ostali stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi)
	2351	Stručnjaci za metode rada u obrazovanju
	2352	Nastavnici i vaspitači za učenike sa posebnim potrebama
	2353	Ostali nastavnici jezika (van redovnog školovanja)
	2354	Ostali nastavnici muzike (van redovnog školovanja)
	2355	Ostali nastavnici umjetnosti (van redovnog školovanja)

		2356	Instruktori informacionih tehnologija
		2359	Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi) koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
24			Stručnjaci poslovnih usluga i administracije
	241		Stručnjaci za finansije
		2411	Stručnjaci računovodstva
		2412	Finansijski i investicioni savjetnici
		2413	Finansijski analitičari
	242		Stručnjaci administracije
		2421	Analitičari upravljanja i organizacije
		2422	Stručnjaci strateškog planiranja
		2423	Stručnjaci za kadrove i stručnjaci za profesionalnu orijentaciju
		2424	Stručnjaci za obuku i profesionalni razvoj zaposlenih
	243		Stručnjaci za prodaju, marketing i odnose sa javnošću
		2431	Stručnjaci za marketing
		2432	Stručnjaci za odnose s javnošću
		2433	Stručnjaci za prodaju tehničkih i medicinskih proizvoda, usluga i opreme (osim proizvoda informacione i komunikacione tehnologije)
		2434	Stručnjaci za prodaju proizvoda informacione i komunikacione tehnologije (IKT)
25			Stručnjaci za informaciono-komunikacione tehnologije (IKT)
	251		Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija
		2511	Sistem analitičari
		2512	Stručnjaci za razvoj softvera
		2513	Stručnjaci za razvoj web-a i multimedijalnih sadržaja
		2514	Programeri aplikacija
		2519	Stručnjaci za razvoj softvera i aplikacija i analitičari koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
	252		Stručnjaci za baze podataka i mreže
		2521	Dizajneri i administratori baza podataka
		2522	Sistem administratori
		2523	Stručnjaci za računarske mreže / kompjutersko umrežavanje
		2529	Stručnjaci za baze podataka i mreže koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
26			Stručnjaci društvenih nauka i kulture

261		Pravni stručnjaci
	2611	Advokati
	2612	Sudije
	2619	Pravni stručnjaci koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
262		Stručnjaci bibliotekarstva, arhivistike i konzervatorstva
	2621	Arhivisti, kustosi i konzervatori - restauratori
	2622	Stručnjaci u bibliotekarstvu, dokumentalisti i srodni stručnjaci
263		Stručnjaci društvenih nauka i religije
	2631	Stručnjaci ekonomije
	2632	Sociolozi, antropolozi, arheolozi, geografi i srodni stručnjaci
	2633	Filozofi, istoričari i stručnjaci političkih nauka
	2634	Psiholozi
	2635	Stručnjaci za socijalni rad i savjetovanje
	2636	Religijski stručnjaci
264		Književnici, novinari i lingvisti
	2641	Književnici i srodni pisci
	2642	Novinari
	2643	Prevodioci, tumači i ostali lingvisti
265		Umjetnici – stvaraoci i izvođači
	2651	Likovni umjetnici (slikari i vajari)
	2652	Muzičari - instrumentalisti, pjevači i kompozitori
	2653	Plesači i koreografi
	2654	Filmski, pozorišni i srodni režiseri i producenti
	2655	Glumci
	2656	Spikeri na radiju, televiziji i ostalim medijima
	2657	Snimatelji i operateri audio-vizuelne opreme
	2659	Umjetnici – stvaraoci i izvođači koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu

3 STRUČNI SARADNICI I TEHNIČARI

31		Stručni saradnici i tehničari u oblasti prirodnih i tehničkih nauka
	311	Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka
	3111	Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike i hemije
	3112	Stručni saradnici i tehničari u građevinarstvu
	3113	Stručni saradnici i tehničari u energetici
	3114	Stručni saradnici i tehničari u elektronici

	3115	Stručni saradnici i tehničari u mašinstvu
	3116	Stručni saradnici i tehničari u tehnologiji i hemijskom inženjerstvu
	3117	Stručni saradnici i tehničari u rudarstvu i metalurgiji
	3118	Tehnički crtači
	3119	Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
312		Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji (proizvodnji) i građevinarstvu
	3121	Nadzornici u rudarstvu
	3122	Nadzornici proizvodnje u prerađivačkoj industriji
	3123	Nadzornici u građevinarstvu
313		Kontrolori i tehničari kontrole tehničko - tehnoloških procesa
	3131	Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju energije
	3132	Rukovaoci postrojenjima za spaljivanje otpada i za tretman vode
	3133	Kontrolori u postrojenjima za hemijsku preradu
	3134	Rukovaoci postrojenjima za rafinisanje nafte i prirodnog gasa
	3135	Kontrolori metalurških procesa
	3139	Kontrolori i operateri tehnoloških procesa koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
314		Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici
	3141	Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici i tehničar i (isključujući medicinu)
	3142	Stručni saradnici i tehničari u poljoprivredi
	3143	Stručni saradnici i tehničari u šumarstvu
315		Stručni saradnici i tehničari plovila i vazduhoplova
	3151	Brodski inženjeri i tehničari
	3152	Brodski oficiri palube i navigatori
	3153	Piloti aviona i srodni piloti
	3154	Kontrolori letenja
	3155	Inženjeri i tehničari elektronike za bezbjednost aviosaobraćaja
32		Stručni saradnici i tehničari u zdravstvu
321		Medicinski i farmaceutski tehničari

	3211	Tehničari medicinske opreme za snimanje i terapijske opreme
	3212	Tehničari u medicinskim i patološkim laboratorijama
	3213	Farmaceutski tehničari i pomoćnici
	3214	Tehničari medicinske i stomatološke protetike
322		Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi i babinstvu
	3221	Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi
	3222	Stručni saradnici u babinstvu
323		Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana
	3230	Davaoci usluga stručno provjerenih i priznatih, tradicionalnih i alternativnih metoda liječenja, koje nijesu štetne po zdravlje građana
324		Veterinarski tehničari i pomoćnici
	3240	Veterinarski tehničari i pomoćnici
325		Ostali zdravstveni tehničari i stručni saradnici
	3251	Stomatološki pomoćnici i terapeuti
	3252	Tehničari za medicinske evidencije i zdravstvene informacije
	3253	Zdravstveni patronažni tehničari i stručni saradnici
	3254	Optičari
	3255	Fizioterapeutske tehničari i pomoćnici
	3256	Medicinski pomoćnici
	3257	Inspektori i saradnici za zaštitu životne sredine sa aspekta zdravlja i higijene
	3258	Zdravstveni tehničari u vozilima hitne pomoći
	3259	Zdravstveni tehničari i stručni saradnici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
33		Stručni saradnici poslovnih usluga i administracije
331		Stručni saradnici u oblasti finansija i matematike
	3311	Finansijski dileri, dileri hartijama od vrijednosti i brokери
	3312	Stručni saradnici za kreditne poslove i zajmove
	3313	Stručni saradnici računovodstva i knjigovodstva
	3314	Stručni saradnici u statistici, matematici i aktuarstvu
	3315	Procjenitelji vrijednosti i štete
332		Stručni saradnici i posrednici u osiguranju i trgovini
	3321	Zastupnici osiguravajućih društava/osiguranja

	3322	Komercijalni i trgovinski zastupnici
	3323	Nabavljači
	3324	Trgovinski brokери
333		Stručni saradnici u poslovnim uslugama
	3331	Špediteri i stručni saradnici na poslovima carinjenja
	3332	Organizatori konferencija i drugih događaja
	3333	Stručni saradnici za zapošljavanje
	3334	Agenti za nekretnine i za imovinska pitanja
	3339	Stručni saradnici u poslovnim uslugama koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
334		Administrativni i specijalizovani poslovni sekretari
	3341	Supervizori administrativnih poslova
	3342	Sekretari za pravne poslove
	3343	Administrativni i izvršni sekretari
	3344	Sekretari za medicinske poslove
335		Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici
	3351	Carinski i pogranični inspektori
	3352	Poreski i carinski službenici
	3353	Državni službenici socijalnog osiguranja
	3354	Državni službenici za izdavanje dozvola i isprava
	3355	Policijski inspektori i detektivi
	3359	Carinski, poreski, policijski i srodni državni službenici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
34		Stručni saradnici u društvenim naukama, kulturi i srodni stručni saradnici
341		Stručni saradnici u oblasti prava, socijalnog rada i religije
	3411	Stručni saradnici u oblasti prava i srodni stručni saradnici
	3412	Stručni saradnici u oblasti socijalnog rada
	3413	Religijski stručni saradnici i srodni stručni saradnici
342		Sportisti i sportsko-rekreativni radnici
	3421	Sportisti
	3422	Sportski treneri, instruktori, sudije i službenici
	3423	Instruktori fitnesa i rekreacije i voditelji sportskih aktivnosti
343		Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva
	3431	Fotografi
	3432	Dizajneri enterijera i dekorateri

	3433	Galerijski, bibliotečki , muzejski, arhivski saradnici i saradnici drugih ustanova zaštite kulturnih nasleđa
	3434	Glavni kuvari
	3435	Scenski saradnici, muzičari, igrači i srodni scenski saradnici
35		Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT)
	351	Stručni saradnici i tehničari za IKT i korisničku podršku
	3511	Stručni saradnici i tehničari informaciono-komunikacionih tehnologija
	3512	Stručni saradnici za korisničku podršku informaciono-komunikacione tehnologije
	3513	Stručni saradnici i tehničari za kompjuterske mreže i sisteme
	3514	Tehničari za web
	352	Stručni saradnici i tehničari telekomunikacija i emitovanja
	3521	Stručni saradnici i tehničari emitovanja i audio-vizuelne tehnike
	3522	Stručni saradnici i tehničari za telekomunikacionu tehniku

4 SLUŽBENICI ZA ADMINISTRATIVNE POSLOVE

41		Službenici za opšte administrativne poslove i birotehničari
	411	Službenici za opšte administrativne poslove
	4110	Službenici za opšte administrativne poslove
	412	Tehnički sekretari
	4120	Tehnički sekretari
	413	Birotehničari
	4131	Daktilografi i operateri obrade teksta
	4132	Operateri unosa podataka
42		Službenici za rad sa strankama
	421	Blagajnici, službenici novčane naplate i srodni službenici
	4211	Bankarski, poštanski i srodni šalterski službenici
	4212	Kladioničari, krupije i srodna zanimanja u igrama na sreću
	4213	Zalagaoničari i zajmodavci
	4214	Naplaćivači dugova i srodni službenici
	422	Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici

	4221	Službenici turističkih agencija i srodni službenici
	4222	Službenici u informativnim centrima
	4223	Operateri u telefonskim centralama
	4224	Hotelski recepcioneri
	4225	Službenici za informacije i reklamacije
	4226	Recepcioneri na prijavnicama
	4227	Anketari za ankete i istraživanja tržišta
	4229	Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
43		Službenici za evidentiranje i obradu numeričkih podataka
	431	Knjigovodstveni, finansijski, statistički i obračunski službenici
	4311	Računovodstveni i knjigovodstveni službenici
	4312	Statistički, finansijski službenici i službenici osiguranja
	4313	Službenici za obračun zarada
	432	Službenici za evidentiranje u proizvodnji, skladištenju i transportu
	4321	Skladištari
	4322	Službenici za planiranje i evidentiranje u proizvodnji i srodni službenici
	4323	Službenici koordiniranja i evidentiranja transporta
44		Ostali administrativni službenici
	441	Ostali administrativni službenici
	4411	Službenici u bibliotekama
	4412	Poštari- radnici na prijemu, sortiranju i raznošenju pošte
	4413	Šifranti, korektori i srodni službenici
	4414	Pisari i srodni službenici
	4415	Službenici na razvrstavanju, arhiviranju i kopiranju dokumenata
	4416	Službenici za ljudske resurse
	4419	Administrativni službenici koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
5		ZANIMANJA U USLUGAMA I TRGOVINI
	51	Zanimanja ličnih usluga
	511	Turistički pratioci i vodiči, stjuardi i kondukteri
	5111	Zemaljski, avio i brodski stjuardi
	5112	Kondukteri i kontrolori u javnom saobraćaju

	5113	Turistički vodiči i pratioci na putovanjima
512	5120	Kuvari Kuvari
513	5131 5132	Konobari i barmeni Konobari Barmeni
514	5141 5142	Zanimanja za njegu ljepote (uljepšavanje) i srodna zanimanja Frizeri i srodna zanimanja Kozmetičari i srodna zanimanja
515	5151 5152 5153	Kućepazitelji i nadzornici u zgradama Nadzornici održavanja čistoće u poslovnim poslovnim prostorima Kućepazitelji u domaćinstvu Domari i nastojnici za održavanje zgrada i poslovnih prostora
516	5161 5162 5163 5164 5165 5169	Ostala zanimanja ličnih usluga Astrolozi, proroci i srodna zanimanja Lični pratioci i lični sobari Pogrebni i srodna zanimanja Zanimanja za njegu i čuvanje kućnih ljubimaca Instruktori vožnje drumskih motornih vozila Zanimanja ličnih usluga koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
52		Zanimanja u trgovini i srodna zanimanja
521	5211 5212	Ulični i pijačni prodavci Prodavci na tezgama i pijaci Ulični prodavac hrane
522	5221 5222 5223	Prodavci i trgovci u radnjama Preduzetnik u trgovini / Vlasnici radnji Poslovođe prodavnica Prodavci u radnjama /prodavnicama /Pomoćnici prodaje u radnjama
523	5230	Kasiri i biletari Kasiri i biletari
524	5241	Ostala zanimanja u trgovini Manekeni i modeli

	5242	Prodavci i demonstratori proizvoda
	5243	Prodavac od vrata do vrata
	5244	Prodavci kataloške prodaje i u kontakt-centrima
	5245	Točioci goriva
	5246	Prodavci brze hrane
	5249	Zanimanja u trgovini koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
53		Zanimanja lične njege i pomoći
	531	Zanimanja za njegu i čuvanje djece i pomoćnici učitelja
	5311	Zanimanja za njegu i čuvanje djece
	5312	Pomoćnici učitelja
	532	Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama
	5321	Pomoćnici za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama
	5322	Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u kući
	5329	Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
54		Zanimanja obezbjeđenja i zaštite
	541	Zanimanja obezbjeđenja i zaštite
	5411	Vatrogasci
	5412	Policajci
	5413	Zatvorski čuvari
	5414	Zanimanja obezbjeđenja imovine i lica
	5419	Zanimanja obezbjeđenja i zaštite koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
6		ZANIMANJA U POLJOPRIVREDI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU
	61	Zanimanja u poljoprivredi za potrebe tržišta
	611	Zanimanja u baštovanstvu i ratarstvu za potrebe tržišta
	6111	Ratari i uzgajivači povrća
	6112	Voćari, vinogradari i srodna zanimanja
	6113	Baštovani, rasadničari i zanimanja hortikulture
	6114	Uzgajivači mješovitih biljnih kultura i srodna zanimanja
	612	Uzgajivači domaćih životinja i srodni
	6121	Uzgajivači stoke i proizvođači mlijeka i mliječnih proizvoda

	6122	Uzgajivači živine
	6123	Uzgajivači pčela i svilenih buba
	6129	Uzgajivači domaćih životinja koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
613	6130	Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje
62		Zanimanja u šumarstvu, ribarstvu i lovu za potrebe tržišta
621	6210	Šumari i srodna zanimanja Šumari i srodna zanimanja
622	6221	Uzgajivači riba, ribolovci , lovci i zamkari Uzgajivači riba i vodokultura
	6222	Ribari na rijekama i jezerima
	6223	Ribari na moru
	6224	Lovci i zamkari
63		Poljoprivredna i ribarska zanimanja i sakupljači za sopstvene potrebe
631	6310	Ratari / zemljoradnici za sopstvene potrebe Ratari za sopstvene potrebe
632	6320	Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe Uzgajivači stoke za sopstvene potrebe
633	6330	Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe Poljoprivrednici mješovite (ratarsko-stočarske) proizvodnje za sopstvene potrebe
634	6340	Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe Ribari, lovci, zamkari i sakupljači šumskih plodova za sopstvene potrebe

7 ZANATSKA I SRODNA ZANIMANJA

71		Građevinska i srodna zanatska zanimanja, osim električara
711	7111	Izvođači osnovnih građevinskih radova Graditelji montažnih objekata
	7112	Zidari i srodna zanimanja
	7113	Obrađivači kamena i kamenoresci

	7114	Armirači, betonirci i finišeri betona i srodna zanimanja
	7115	Tesari i građevinski stolari
	7119	Izvođači osnovnih građevinskih radova koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
	712	Izvođači završnih građevinskih radova
	7121	Krovopokrivači
	7122	Postavljači podnih i zidnih obloga i keramičari
	7123	Gipsari i fasaderi
	7124	Izolateri
	7125	Stakloresci i zastakljivači
	7126	Vodoinstalateri i monter i cjevovoda
	7127	Instalateri i mehaničari sistema za klimatizaciju i rashlađivanje
	713	Izvođači završnih zanatskih radova u građevinarstvu i srodna zanimanja
	7131	Moleri i srodna zanimanja
	7132	Farbari i lakireri
	7133	Čistači fasada i dimovoda
72		Metalska, mašinska i srodna zanatska zanimanja
	721	Kalupari, livci, zavarivači, limari, monter metalnih konstrukcija i srodni
	7211	Kalupari, jezgrari i livci
	7212	Zavarivači i rezači plamenom
	7213	Limari
	7214	Izrađivači i monter metalnih konstrukcija
	7215	Monteri čeličnih/metalnih kablova i užadi
	722	Kovači, alatničari i srodna zanimanja
	7221	Kovači, ručni kovači i preseri metala
	7222	Alatničari i srodni
	7223	Podešavači i rukovaoci mašinama za obradu metala
	7224	Brusači, polirači i oštrači alata
	723	Mehaničari i serviseri mašina
	7231	Mehaničari i serviseri motornih vozila
	7232	Aviomehaničari i serviseri
	7233	Mehaničari i serviseri poljoprivrednih i industrijskih mašina
	7234	Mehaničari i serviseri bicikala i srodna zanimanja
73		Umjetničke zanatlije ručnim alatima i štampari
	731	Umjetničke zanatlije ručnim alatima

	7311	Izrađivači i serviseri preciznih instrumenata
	7312	Izrađivači i štimeri muzičkih instrumenata
	7313	Zlatari i juveliri i izrađivači nakita
	7314	Grnčari i srodna zanimanja
	7315	Izrađivači i obrađivači stakla
	7316	Firmopisci, dekorateri i graveri
	7317	Obrađivači drveta i drugih prirodnih materijala ručnim alatom
	7318	Izrađivači i obrađivači tekstila, kože i sličnih materijala ručnim alatom
	7319	Umjetničke zanatlije ručnim alatom koje nijesu klasifikovane na drugom mjestu
732		Štampari i srodna zanimanja
	7321	Zanimanja pripreme za štampu
	7322	Štampari
	7323	Dorađivači štampe i knjigovesci
74		Električari i elektroničari
	741	Instalateri i serviseri električne opreme
	7411	Električari i elektroinstalateri u građevinskim objektima
	7412	Elektromehaničari i podešavači električne opreme
	7413	Instalateri i serviseri električnih vodova/instalacija i mreža
	742	Instalateri i serviseri elektronske i telekomunikacione opreme, mašina i uređaja
	7421	Mehaničari i serviseri elektronske opreme, mašina i uređaja
	7422	Instalateri i serviseri informaciono-komunikacione opreme
75		Prerađivači prehrambenih proizvoda, drveta, tekstila i ostale zanatlije i srodna zanimanja
	751	Prerađivači prehrambenih proizvoda i srodna zanimanja
	7511	Mesari, obrađivači ribe i srodni pripremači hrane
	7512	Pekari, poslastičari i proizvođači konditorskih proizvoda
	7513	Proizvođači mliječnih proizvoda
	7514	Prerađivači voća i povrća i srodni prerađivači
	7515	Degustatori i ocjenjivači hrane i pića
	7516	Prerađivači duvana i proizvođači duvanskih proizvoda
	752	Obrađivači drveta, stolari i srodni obrađivači
	7521	Zanimanja primarne obrade drveta
	7522	Stolari i srodna zanimanja
	7523	Postavljači i rukovaoci mašina za obradu drveta
	753	Proizvođači odjeće i srodni proizvođači

	7531	Krojači, krznari i šeširdžije
	7532	Modelari odjeće i srodna zanimanja
	7533	Šivači, vezilje i srodna zanimanja
	7534	Tapetari i srodna zanimanja
	7535	Štavljači i obrađivači kože i krzna
	7536	Obućari, kožni galanteristi i srodna zanimanja
754		Ostale zanatlije i srodna zanimanja
	7541	Ronioci
	7542	Mineri
	7543	Ispitivači kvaliteta i ocjenjivači proizvoda (osim hrane i pića)
	7544	Zaprašivači i suzbijači štetočina i korova
	7549	Zanimanja srodna zanatskim koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu

8 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA I MAŠINAMA, MONTERI I VOZAČI

81		Rukovaoci stacionarnim postrojenjima i mašinama
	811	Rukovaoci rudarskim i postrojenjima za preradu nemetala
	8111	Rudari i rukovaoci postrojenjima u rudnicima i kamenolomima i kopači
	8112	Rukovaoci postrojenjima za preradu nemetala
	8113	Rukovaoci opremom za dubinsko bušenje i srodna zanimanja
	8114	Rukovaoci mašinama za proizvodnju cementa, kamena i drugih nemetala
	812	Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu i doradu metala
	8121	Rukovaoci postrojenjima i mašinama za obradu metala
	8122	Rukovaoci mašinama i uređajima za doradu metala
	813	Rukovaoci postrojenjima i mašinama za proizvodnju hemijskih proizvoda i fotomaterijala
	8131	Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju hemijskih proizvoda
	8132	Rukovaoci mašinama i uređajima za proizvodnju fotomaterijala i izradu fotografija
	814	Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume, plastike i papira
	8141	Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume
	8142	Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu plastike

	8143	Rukovaoci mašinama za proizvodnju predmeta od papira
815		Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu krzna i kože i druga zanimanja
	8151	Rukovaoci mašinama za pripremu vlakana, pređenje i namotavanje
	8152	Rukovaoci mašinama za tkanje i pletenje
	8153	Rukovaoci mašinama za šivenje u industriji
	8154	Rukovaoci mašinama za doradu prediva i tekstila
	8155	Rukovaoci mašinama za pripremu i obradu krzna i kože
	8156	Rukovaoci mašinama za izradu obuće
	8157	Rukovaoci mašinama za uslužno pranje i peglanje veša
	8159	Rukovaoci mašinama za proizvodnju tekstila, obradu kože i krzna i srodna druga zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
816		Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda
	8160	Rukovaoci mašinama za proizvodnju prehrambenih i srodnih proizvoda
817		Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu primarne obrade drveta i proizvodnje papirne mase i papira
	8171	Rukovaoci mašinama i uređajima za izradu papirne mase i papira
	8172	Rukovaoci mašinama i uređajima za preradu drveta
818		Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama
	8181	Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu proizvodnje stakla i keramike
	8182	Rukovaoci parnim mašinama i kotlovima
	8183	Rukovaoci mašinama za pakovanje, flaširanje i etiketiranje
	8184	Operateri uređaja za proizvodnju i prenos elektro energije
	8189	Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
82		Monteri proizvoda, mašina i opreme
	821	Monteri proizvoda
	8211	Monteri mehaničkih mašina
	8212	Monteri električne i elektronske opreme
	8219	Monteri koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu
83		Vozači i rukovaoci pokretnom mehanizacijom
	831	Mašinovođe i srodna zanimanja

	8311	Mašinovođe
	8312	Željeznički kočničari, signalisti i skretničari
832		Vozači automobila, dostavnih vozila i motocikala
	8321	Vozači motocikala
	8322	Vozači automobila, taksija i dostavnih vozila
833		Vozači teških teretnih vozila i autobusa
	8331	Vozači autobusa, trolejbusa i tramvaja
	8332	Vozači teških teretnih vozila i kamiona
834		Rukovaoci pokretnom mehanizacijom
	8341	Rukovaoci poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom
	8342	Rukovaoci mehanizacijom za zemljane radove i srodni
	8343	Rukovaoci kranovima, dizalicama i srodni rukovaoci
	8344	Rukovaoci pretovarnom mehanizacijom
835		Brodaska posada i srodna zanimanja
	8350	Brodaska posada i srodna zanimanja

9 JEDNOSTAVNA ZANIMANJA

91		Čistači i pomoćno osoblje
	911	Čistači i pomoćno osoblje u domaćinstvima, hotelima i poslovnim prostorima
	9111	Kućne pomoćnice i čistači u domaćinstvu
	9112	Čistači i pomoćno osoblje u hotelima i poslovnim prostorima
	912	Zanimanja za ručno pranje, čišćenje vozila, prozora, veša i srodna zanimanja ručnog čišćenja
	9121	Ručno pranje i peglanje rublja
	9122	Čistači i perači vozila
	9123	Čistači i perači prozora
	9129	Ostali čistači i pomoćno osoblje
92		Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
	921	Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
	9211	Jednostavna zanimanja u ratarstvu
	9212	Jednostavna zanimanja u stočarstvu
	9213	Jednostavna zanimanja u mješovitoj proizvodnji
	9214	Jednostavna zanimanja u baštovanstvu i hortikulturi

	9215	Jednostavna zanimanja u šumarstvu
	9216	Jednostavna zanimanja u ribarstvu i vodokulturi
93		Jednostavna zanimanja u rudarstvu, građevinarstvu, prerađivačkoj industriji i transportu
	931	Jednostavna zanimanja u rudarstvu i građevinarstvu
	9311	Jednostavna zanimanja u rudnicima i kamenolomima
	9312	Jednostavna zanimanja na gradilištima niskogradnje
	9313	Jednostavna zanimanja na gradilištima visokogradnje
	932	Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji
	9321	Ručni pakeri
	9329	Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
	933	Jednostavna zanimanja u transportu i skladištenju
	9331	Rukovaoci vozilima na mehanički pogon
	9332	Upravljači zaprežnim vozilima
	9333	Manipulanti teretom
	9334	Manipulanti robom u radnjama
94		Pomoćnici u pripremi hrane
	941	Pomoćnici u pripremi hrane
	9411	Pripremači brze hrane
	9412	Pomagači u kuhinji
95		Jednostavna trgovačka i uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici
	951	Jednostavna uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici
	9510	Jednostavna uslužna zanimanja koja se obavljaju na ulici
	952	Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda
	9520	Ulični prodavci neprehrambenih proizvoda
96		Zanimanja na uklanjanju otpada i ostala jednostavna zanimanja
	961	Zanimanja na uklanjanju otpada i čišćenju javnih površina
	9611	Zanimanja na sakupljanju i odvoženju otpada
	9612	Sakupljači sekundarnih sirovina
	9613	Čistači ulica i srodna zanimanja
	962	Ostala jednostavna zanimanja
	9621	Kuriri, dostavljači i bagažisti/ nosači prtljaga

		9622	Jednostavna zanimanja za sporedne poslove
		9623	Čitači brojila i opsluživači automata
		9624	Sakupljači vode i drveta za ogrijev
		9629	Jednostavna zanimanja koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu
0	VOJNA ZANIMANJA		
	01		Oficiri
		011	Oficiri
		0110	Oficiri
	02		Podoficiri
		021	Podoficiri
		0210	Podoficiri
	03		Vojna zanimanja, ostali činovi
		031	Vojna zanimanja, ostali činovi
		0310	Vojna zanimanja, ostali činovi